

Sprenger
1507

SPRENGER. INSTITOR. Malleus maleficarum ma || leficas et earum heresim ut || phramea potêtissima || conterens || f. CCCVIII || Jeha(n) Petit. F° 1. verso) : Apologia authoris in malleum maleficarum || cum inter ruêtis seculi calamitates quas p || (ro) dolor nô tam legim9 (us) qs passim expimur vet9 (us) || oriès danô sue ruine irrefrabili dissolutus || ... (Fin) : Sit laus deo exterminû hercsis. Pax vivis : re || quies eterna defunctis. Amen || Finis. ||

S. l. a. (Paris, circa 1507) Jehan Petit. Avec la marque. Très petit in-8 de 308 ff. non chiffrés, de 32 lignes longues, caractères gothiques, initiales majuscules en parties ornées, sans réclames, signés a-z et A-P, le dernier verso blanc. Dimensions du texte 65 × 103 millimètres. Reliure du temps, veau brun estampé, usagée, très réparable. Exemplaire bien complet, bien conservé, hors quelques petits trous atteignant très légèrement 3 ff. (a1, a7, a8).

Première édition imprimée en France du fameux MALLEUS, inconnue jusqu'ici à tous les bibliographes. La marque typographique a été de même ignorée de Silvestre, qui reproduit pourtant six marques différentes de Jehan Petit. Les particularités de cette marque et celles des caractères permettraient, d'après Haebler, d'assigner à ce volume *excessivement rare* une date entre 1507 et 1510. La typographie, quoique fort archaïque, en est très soignée, comme dans la plupart des ouvrages édités aux frais de Jehan Petit, qui était riche, et payait bien ses imprimeurs. On sait l'intérêt qui s'attache au fameux « *Malleus Maleficarum* », ouvrage des deux dominicains et inquisiteurs allemands Jacob Sprenger et Henri Krammer (Institor), auxquels le pape Innocent III avait donné pleins pouvoirs pour punir, avec le bras séculier, les fauteurs de sorcellerie en Allemagne. La partie relative aux *Incubes* et aux *Maléfices frappant les organes de la Génération* est extrêmement libre et pittoresque. Ce livre, devenu un véritable manuel à l'usage des Tribunaux de l'Inquisition, provoqua le supplice de milliers de sorcières.

¶ Malleus maleficarum ma-
leficas et earum heresim vt
phramea potētissima
conterens.

F.xxxviii.

Jacobus sprenger

¶ Apologia authoris in malleum maleficaru

Um inter ruētis seculi calamitates qu
dolor nō tam legim⁹ q̄ passim experimur
oriēs dāno sue ruine irrefragabili dissol
ecclesiam q̄ nou⁹ oriēs homo xp̄s iesus
one sui sanguinis fecūdauit licet ab initio varii
esum cōtagionib⁹ inficere nō cessat: illo tñ prec
n tpe his conat. qñ mundi vespere ad occasum t
nāte ⁊ malitia hoīm excrescēte: nouit in ira magn
ioannes in apoca. testat. se modicū tp̄s habere. i
re ⁊ insolitā quādā hereticā prauitatem in agro
succrescere fecit heresim inquā maleficaꝝ. a prin
liori in q̄ vigere noscit sexu denotādo. Que dū in
ris machinat insultib⁹ hoc tñ in singulis qd̄ cog
terribile deo nimiū abomiabile ⁊ oib⁹ xp̄i fidelib
bile cernit: opibus explet. Ex pacto em̄ cū in inf
⁊ federe cū morte fetidissime huitutis: p eaꝝ praui
plendis spurcitiis se subiiciūt. Preterea ea q̄ i q
nis erūnis hoib⁹ iumētis ⁊ terre frugib⁹ ab eis d
mittēte ⁊ ꝟtute demonū concurrēte inferūtur. I
q̄ mala nos inq̄sitores Jacob⁹ sprēger: vna cū ch
ssimo ab ap̄lica sede in exterminiū tā pestifere he
socio deputato. licet int diuinoꝝ eloq̄oꝝ pfessore
p̄dictoꝝ ordine militantiū minimi. Pio tñ ac lug
aff[illegible] pēsantes q̄d remedii: q̄d vesolaminis mo
b[illegible]s ipsis p salutari antidoto foret administrādū.
[illegible]peri pre cūctis aliis remediis pios sumittere h
ros dignū iudicauim⁹ ɔsisi de melliflua largitate
q [illegible] oib⁹ affluēter: ⁊ q̄ calculo sūpto de altari fo
tāgit ⁊ mūdat labia impfectoꝝ in finē optatū cu
pducere. Uerū cū i opib⁹ hoīm nil fiat adeo vtile
citū cui nō possit aliqua pnicies irrogari. Ingen

tiā nostra ad acumē nō pueniūt ꝟitatis:nisi lima al-
teri⁹ prauitat; plurimū fuerit abrasa. Ideo q̄ de noui
tate opis nos redarguēdos estimat ad certamē illius
fidēt accedim⁹. Sciat tñ hoc ipm opus nouū esse si-
mul ꝛ antiquū breue pıter ꝛ ꝓlixū: antiquū certe mate
ria ꝛ authoritate: nouū vero ptiū ꝯpilatiōe earūq̨ ag
gregatiōe: breue ꝓpter plurimoꝝ authoꝝ i breuē ꝯstri
ctionē. lōgū nichilomin⁹ ꝓpter imēsam materie multi
tudinē ꝛ maleficaꝝ impscrutabilē malitiā. Nec hoc di
cim⁹ ceteroꝝ authoꝝ scriptis p̄sumptuose derogādo
r̄ṁq̨ op⁹ iactāter ꝛ inanit extollēdo cū ex nr̄o igenio
pauca ꝛ q̄si nulla sint addita. Vñ nō nr̄m op⁹ sed illoꝝ
potius censet quoꝝ ex dictis fere sunt singula ꝯtexta
Qua simul ex causa nec poemata ꝯdere nec sublimes
theorias cepim⁹ extēdere: sed exceptoꝝ more ꝓceden
do ad honorē summe trinitatis ꝛ individue vnitatis su
per tres ptes principales originē: pgressū ꝛ finē. Ma
leficarū malleū tractactū nūcupādo aggredimur re-
collectione opis socio executionē ꝓ his qb⁹ iudiciū
durissimū iminet: eo ꝙ i vīdictā maloꝝ laudē ꝓ bono
rū ꝯstituti cernūt a deo: cui oīs honor ꝛ glia i scl'a ꝛc.
¶ Tenor bulle aplice aduersus heresim maleficaꝝ cū
approbatiōe ꝛ subscriptiōe doctoꝝ alme vniuersitat;
Coloniēn. in sequentē tractatū. Incipit feliciter.

INnocētius eps̄ seruus seruoꝝ dei. Ad futu
ram rei memoriā. Summis desiderātes af-
fectibus prout pastoralis sollicitudinis cu-
ra requirit: vt fides catholica nostris po-
tissime temporibus vbiq̨ augeatur ꝛ floreat ac oīs he
retica prauitas de finibus fidelium proculpellatur ea
libenter declaramus ac etiā de nouo concedimus per
que hmōi piū desideriū nostruz votiuū sortiat effectū

cũctisq̧ ꝓpterea ꝑ nostre oꝑatiõis ministeriũ quasi ꝑ
ꝓuidi oꝑatoris sarculũ erroribus extirpatis: eiusdẽ fi
dei zelꝰ ⁊ obseruãtia ĩ ipoꝝ corda fideliũ fortiꝰ iprima
tur. Sane nuꝑ ad nostrũ nõ sine igẽti molestia ꝑuenit
auditũ ꝙ in nõnullꝭ ꝑtibꝰ Alemanie supioris necnõ in
Maguntinen. Colonien. Treueren. Saltzburgen. et
Bremen. ꝓuinciis ciuitatibꝰ terris locis ⁊ dyocesibꝰ
ꝯplures vtriusq̧ sexus ꝑsone ꝓprie salutꝫ imemores ⁊
a fide catholica deuiãtes cũ demonibꝰ icubis ⁊ succu
bis abuti ac suis incãtatiõibꝰ: carminibꝰ ⁊ cõiuratiõi
bus aliisq̧ nephãdis supstitiis ⁊ sortilegiis excessibus
criminibꝰ ⁊ delictꝫ mulieꝝ ꝑtus aĩaliũ fetꝰ: ťre fruges
vineaꝝ vuas ⁊ arboꝝ fructus: necnõ hoĩes mulieres:
iumẽta pecora pecudes ⁊ alia diuersoꝝ generꝝ aĩalia.
Uineas quoq̧ pomeria prata pascua: blada frumẽta
et alia terre legumina perire suffocari ⁊ extingui face
re ⁊ ꝓcurare: ipsaq̧ hoĩes. mulieres iumẽta pecora pe
cudes et animalia diris tam intrinsecis ꝙ̃ extrinsecis
doloribus ⁊ tormẽtis afficere ⁊ excruciare ac eosdem
homines ne gignere ⁊ mulieres ne ꝯcipere virosq̧ ne
vxoribꝰ: ⁊ mulieres ne viris actus cõiugales reddere
valeãt ipedire. Fidẽ preterea ipsam quã in sacri susce
ptione baptismi susceperunt ore sacrilego abnegare.
Aliaq̧ quã plurima nefanda excessus et crimina insti-
gante humano generis inimico ꝯmittere et ꝑpetrare
non verentur: in aiaꝝ suaꝝ periculũ diuine maiestatis
offensã ac ꝑniciosum exẽplũ ac scãdalũ plurimorum.
Quodq̧ licet dilecti filii Henrici institoris in ꝑdictis
partibꝰ. Alemanie superioris in quibꝰ etiã ꝓuincie ci
uitates: terre dyoce. ⁊ alia loca huiusmodi ꝯprehensa
fore censentur: necnon Jacobus sprẽger per certas ꝑ-
tes linee rheni ordinis fratrũ predicatoꝝ ⁊ theologie

professores heretice prauitatis inq̄sitores per literas apostolicas deputati fuerit prout adhuc existũt: tñ nõ nulli clerici ⁊ laici illaꝝ partiũ querẽtes plura sapere quã oporteat pro eo ꝙ in literis deputatiõis hmõi ꝓui cie ciuitates dyo. terre ⁊ alia loca p̄dicte illarũqꝫ ꝑso ne ac excessus hmõi noiatim ⁊ specifice expressa non fuerũt: illa sub eidẽ partib⁹ minime ꝯtineri: ⁊ ꝓpterea prefatis inquisitorib⁹ in prouincijs ciuitatib⁹ dyoce. terris ⁊ locis predictis: hmõi inquisitiõis offm̄ exequi non licere: ⁊ ad ꝑsonaꝝ earundẽ sup excessib⁹ ⁊ crimi= nib⁹ antedictis punitionẽ incarceratiõe ⁊ correctio nem admitti nõ debere pertinaciter asserere nõ erube scunt. Propter q̄d in prouincijs ciuitatib⁹ dyocesib⁹ terris ⁊ locis predictis excessus ⁊ crimina hmõi nõ si= ne aiarũ earũdẽ euidẽti iactura ⁊ eterne salutis dispẽ dio remanent impunita. Nos igit impedimẽta quel= bet q̄ per ipsoꝝ inquisitoꝝ officii executio: quomodo libet retardari posset de medio submouere: ⁊ ne labes heretice prauitatis aliorũqꝫ excessuũ hmõi in ꝑniciẽ alioꝝ innocẽtũ sua venena diffundat oportunis reme dijs prout nostro incumbit officio prouidere volẽtes fidei zelo ad hoc maxime nos impellẽte: ne propterea contingat. Prouĩcias: ciuitates: dyoce. terras ⁊ loca predicta sub eisdẽ partibus. Almanie superioris debi to inquisitiõis officio carere eisdẽ inquisitorib⁹ ĩ illis officiũ inq̄sitionis hmõi exequi licere ⁊ ad ꝑsonarum earũdẽ sup excessibus ⁊ criminib⁹ predictis correctio nem: incarceratiõe ⁊ punitionẽ admitti debere. Pe= rinde in oib⁹ ⁊ per oia ac si in literis predictis prouin cie: ciuitates: dyoce. terre ⁊ loca ac persone ⁊ excessus hmõi nominati: ⁊ specifice expressa forẽt authoritate ap̄lica tenore presentiũ statuimus. Procꝫ potiori cau

tela literas et deputationem predictas ad ꝓuincias:
ciuitates: dyoce. terras ꝛ loca necnō ꝑsonas ꝛ crimia
hmōi extēdētes. ꝑfatis inqͥsitorib⁹ qđ ipsi ꝛ alter eorū
accersito secum dilecto filio. Joanne gremper clerico
Constañ. dyoce. magistro in artib⁹ eoꝝ moderno seu
quis alio notario publico ꝑ ipos ꝛ quēlibet eoꝝ ꝑ tēpo
re deputādo in ꝓuinciis: ciuitatib⁹ dyoceñ. terris ꝛ lo
cis ꝑdictis cōtra quascūqꝫ ꝑsonas: cuiuscūqꝫ cōditio=
nis ꝛ ꝑeminētie fuerint hmōi inqͥsitiōis officiū exequi
ipsasqꝫ ꝑsonas quas in ꝑmissis culpabiles repererint.
iuxta earū demerita corrigere: incarcerare: punire et
mulctare. Necnō in singulis prouinciarū hmōi parro
chialib⁹ ecclesiis ꝟbū dei fideli pplo quotiēs expedie=
rit ac eis visum fuerit ꝓponere ꝛ ꝑdicare oiaqꝫ alia ꝛ
singula in premissis ꝛ circa ea necessaria et oportuna
facere ꝛ similiter exequi libere ꝛ licite valeant plenam
ac liberam eadē authoritate de nouo concedimus fa=
cultatē. Et nichilomin⁹ venerabili fratri nostro. Epi
scopo Argentinensi per apostolica scripta mādam⁹.
quaten⁹ ipse per se vel aliū seu alios premissa vbi qñ ꝛ
quotiens expedire cognouerit fueritqꝫ ꝑ parte inqui=
sitorū hmōi seu alterius eoꝝ legitime requisitus sollē
niter publicans non ꝑmittat eos ꝑ quoscūqꝫ sup hoc
ꝯtra ꝑdictarū ꝛ presentiū literarū tenorē quauis au=
thoritate molestari seu alias quomodolibet impediri
molestatores ꝛ impediētes ꝛ ꝯtradictores quoslibet ꝛ
rebelles cuiuscūqꝫ dignitatis status gradus ꝑeminē=
tie nobilitatis ꝛ excellētie aut ꝯditionis fuerint: ꝛ quo
cunqꝫ exemptionis priuilegio sint muniti. Per excō=
municatiōis: suspēsionis ꝛ interdicti ac alias etiā for=
midabiliores de qbus sibi videbit sentētias: censuras
et penas: omni appellatiōe postposita compescēdo et

etiam legitimis sup his per eum seruandis pcessibus: sententias ipsas quotiēs op⁹ fuerit aggrauare ꝛ reaggrauare authoritate nostra pcuret Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis. Non obstantibus pmissis ac cōstitutionib⁹ ꝛ ordinatiōibus aplicis cōtrariis quibuscūqȝ. Aut si aliquibus cōmuniter vel diuisim ab aplica sit sede indultū: q interdici suspēdi vel excōmunicari nō possint: per literas aplicas non faciētes plenā ꝛ expressam ac de vbo ad verbū de indulto hmōi mentionē ꝛ qualibet alia dicte sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscūqȝ tenoris existat per quā presentib⁹ nō expressam vel totaliter nō insertam affect⁹ hmōi grē impediri valeat quomodolibet vel differri. ꝛ de qua cuiusqȝ toto tenore habēda sit in nostris literis mētio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre declarationis: extensionis: concessionis ꝛ mandati infringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri ꝛ Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurū. Datū Rome apud sctm̄ Petrū. Anno incarnationis dn̄ice Millesimo quadringētesimoquarto. non̄. Decembris. Pontificatus nostri. Anno primo.

¶ Sequitur in sequentem tractatū approbatio ꝛ subscriptio doctoꝝ alme vniuersitatis Colon̄. iuxta formam publici instrumenti.

IN noie dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Amē. Nouerit vniuersi p̄sentes publicū instrumētū lecturi: visuri ꝛ audituri. Quod anno a natiuitate eiusdem domini nostri. M.cccclxxxvii. Indictione quinta. Die vo sabbati. decimanona mensis. Maii. hora quinta post meridiā vel quasi. pontificatus Sanctissimi in

christo patris ꝛ dñi nostri Innocentii diuina puidētia pape octaui. Anno tertio. In mei notarii publici ꝛ testium infrascriptoꝝ ad hoc specialiter vocatoꝝ et rogatoꝝ presentia ꝑsonaliter cōstitutus. Venerabilis ꝛ religiosus frater Hēricus institoris sacre theologie ꝓfessor ordinis predicatoꝝ heretice prauitatis inqsitor. A sancta sede aplica vna cum Venerabili et religioso fratre Jacobo sprēger etiā sacre theologie professore ac cōuentus predicatoꝝ Colon. priore collega suo specialiter deputatꝰ ꝑ se ꝛ dicto collega suo pposuit atqꝫ dixit modernus summꝰ pontifex. s. dñs Innocentiꝰ papa pfatus ꝑ vnā patentē bullā cōmisit ipsis inqsitoribꝰ Henrico ꝛ Jacobo ordinis pdicatoꝝ ꝛ sacre theologie ꝓfessoribꝰ pdictis facultatē inquirendi aplica auctoritate suꝑ quascūqꝫ hereses pcipue autē suꝑ heresim maleficarū modernis tēporibꝰ vigentem ꝛ hoc ꝑquiqꝫ ecclias Metropolitanas videlicet Magūtin. Colonien. Treueren. Saltzburgen. ꝛ Breme. cū omni facultate ꝯtra tales ꝓcedēdi vsqꝫ ad vltimū extreminū: iuxta tenorē bulle aplice quā suis habebat in manibus: sanā: itegrā: illesam: ꝛ nō vitiatā: sed omi prorsus suspicion. caren. Cuiꝰ quidē tenor bulle sic incipit. Innocentiꝰ eps seruꝰ seruoꝝ dei. Ad futurā rei memoriā summis desiderātes affectibꝰ: prout pastoralis sollicitudinis cura requirit vt fides catholica nostris potissime tpibus vbiqꝫ augeat ꝛ floreat ꝛc. Finit aūt sic. Datū Rome apd sanctū Petrū Anno incarnation. dñice Millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto nonas decēbris. Pontificatus nostri Anno primo. Et qꝛ nōnulli aiarū rectores ꝛ verbi dei pdicatores publice in eoꝝ sermonibꝰ ad ppłm asserere et affirmare nō verebant maleficas nō esse aut q nihil in

nocumētū creaturarum quacūqꝫ opatiōe efficere pos
sent ex qb⁹ incautis sermonib⁹ nōnunqꝫ seculari bra=
chio ad punēdū hmōi maleficas amputabat facultas
ꝛ hoc in maximū augmētū maleficaꝝ ꝛ ꝯfortationem
illi⁹ heres. Ideo pfati inqsitores totis eoꝝ virib⁹ cun
ctis piculis ꝛ insultib⁹ obuiare volētes tractatū quē
dā nō tā studiose qꝫ ꝛ laboriose collegerūt. In q̊ nō tā
hmōi pdicatoꝝ ignorātiā p catholice fidei ꝯseruatio
ne repellere nisi sūt qꝫtū etiā in extminū maleficaꝝ de
bitos modos sentētiādi ꝛ easdem puniēdi. iuxta dicte
bulle tenorē ꝛ sacroꝝ canonum īstituta laborarūt. At
qm̄ ꝯsonū rōni est vt ea q̄ p cōi vtilitate fiunt etiā cōi
approbatiōe doctoꝝ roborēt. Ideo ne pfati rectores
discoli ꝛ pdicatores sacraꝝ literaꝝ ignari estimarent
pdictū tractatū sic pmittit collectū min⁹ bn̄ doctorū
detminationib⁹ ꝛ ibidē fulcitū. eūdē alme vniuersitati
Colon̄. seu nōnullis obtētꝫ sacre pagine pfessorib⁹ ad
discutiēdū ꝛ collationādū se tulerūt: vt si q̄ reprehēsi=
bilia. ꝛ catholica vitate dissona reperient eoꝝ iudice
sic refutarent. qd tn̄ ꝯsona catholice vitati approba
rent. qd sub scripꝫ modis fctm̄ fuit. ¶ In pmis. Egre=
gius dn̄s Lābert⁹ de Mōte manu sua ppria se subscri
psit: put sequit. Ego Lābert⁹ de mōte. sacre theolo=
gie hūilis pfessor. Decan⁹ p tpe facultatis sacre pa=
gine eiusdē studii Colonien̄. fateor ac manu mea ppria
istū tractatū triptinū p me lustratū: ꝛ diligēter colla=
tionatū q̊ ad ei⁹ ptes pmas nihil ꝯtinere salti meo hu
mili iudicio qd sit ꝯtrariū aut sentētiis nō errātiū phi
losophoꝝ: aut ꝯtra vitatē sctē catholice ꝛ aplice fidei
aut ꝯtra doctoꝝ detminatiōes a sctā eccl̄ia approba=
toꝝ aut admissoꝝ. Tertia ēt ps vtiqꝫ substinēda ꝛ ap
probāda q̊ ad illoꝝ hereticoꝝ punitiōes de qbus tra=

ctat inq̄tum sacris canonibus nō repugnat. Iterum
ꝓpter experimēta in hoc tractatu narrata q̄ vtiq̄ pro
pter famam tantorū viroꝝ precipuorū etiā inquisito-
rum credunt esse vera. Cōsulēdū tn̄ videt: q̄ iste tra-
ctat⁹ doct⁹ ⁊ viris zelosis q̄ ex eo sana varia ⁊ matura
cōsilia in exterminiū maleficarū cōferre possunt cōice
tur simul ⁊ ecclesiaꝝ rectoribus timoratis ⁊ cōsciētio
sis dūtaxat ad quorū doctrinā subditorū corda ī odiū
tam pestifere heresis incitari poterunt ad cautelā bo-
norū pariter ⁊ malorū inexcusabilitatē atq̄ punitionē
vt sic misericordia in bonis ⁊ iustitia in malis luce cla
rius pateat: ⁊ in oīb⁹ deus magnificet ipso p̄stāte cui
laus ⁊ gloria. Deide ad idē venerabilis magister Ja-
cobus destralē etiā ꝓpria manu sua se subscripsit ī hūc
modum. Ego Jacobus de stralen sacre theologie pro
fessor minimus post visitationem tractatus memorati
sentio conformiter per oīa his que per venerabilē ma
gistrum nostrum Lambertum de monte decanum sa-
cre theologie superius annotata sunt: qd̄ attestor hac
scriptura manus mee ad laudem dei. Pariformit̄ exi-
mus magister Andreas de ochsenfurt. etiam propria
manu se subscripsit vt infra de materia oblati tracta-
tus: q̄tum prima facie apparuit qd̄ contestor manus
mee scriptura ad finem in eodem expressum ꝓmouen-
dum. Consequenter autē egregius magister Thomas
de scotia similiter se ꝓpria manu sua subscripsit prout
sequit̄. Ego thomas de scotia sacre theologie doctor
licet immeritus cōformiter sentio per oīa venerabili-
bus magistris nostris p̄cedētib⁹ in materia p̄fati tra-
ctatus p me examinati q̄ attestor manu propria mea.
Subsequēter ⁊ scd̄a subscriptio ꝯtra p̄fatos p̄dicato
res icautos sic acta fuit. In primis positi fuerūt arti-

culi prout sequit. Primo inquisitores heretice prauitatis deputatos outhoritate sedis apostolice iuxta formam canonum commendant magistri sacre theologie subscripti ⁊ hortantur quod dignetur ꝓsequi cū zelo eorum officium. Secundo ꝙ maleficia posse fieri ꝑmissione diuina ex cooperatione dyaboli per maleficos aut maleficas non est contrarium fidei catholice sed consonum dictis sacre scripture: immo necessariū est: iuxta sententias sanctorum doctorū illa q̄n̄q̄ꝫ posse fieri admittere. Tertia predicare erga malefica nō posse fieri erroneū est: quia sic predicantes impediunt q̄tū in eis est opus pium inquisitorum in preiudicium salutis animarum secreta tamen que quandoqꝫ ab inquisitoribus audiuntur non sunt omnibus reuelanda. Ultimo exhortandi veniunt oēs principes ⁊ quicunqꝫ catholici vt assistere dignentur tam piis votis inquisitorum pro defensione sancte catholice fidei. Demū vero subscripti ⁊ suprascripti doctores predicte facultatis theologie manibus propriis se subscripserunt: prout ego Arnoldus notarius infrascriptus ex reuelatione honesti Joannis vorda de Mechlinia alme vniuersitatis Colonieñ. bedelli iurati qui michi hoc retulit audiui: ⁊ ex manibꝰ etiā supra ⁊ ī̄frascriptꝫ appuit vidi in hūc q̄ seq̄t modū. Ego Lābertꝰ de mōte sacre theologie hūilꝭ ꝓfessor: ita sentio vt p̄scribit: teste hac manu mea ꝓpria. Ego Udalricꝰ kridē vikde eklingē sacre theologie ꝓfessor nouissimꝰ vt p̄scriptū ē ita sentiēdū hac manu ꝓp̄a scriptura cēseo. Et ego ꝯradꝰ ꝺ cāpis sacre theologie ꝓfessor hūillimꝰ put. s̄. cū maioribus mīs ī idē ꝯcurro iudiciū. Ego Corneliꝰ de breda minimꝰ ꝓfessor ita sētio vt p̄scriptū ē qꝺ testificor manu m̄a ꝓp̄a. ¶ Ego Tho. de scotia sacre theologie ꝓfessor lꝫ

immeritus cōformiter sentio venerabilib⁹ pfessorib⁹ pscriptis teste manu mea ppria. ¶ Ego Theoderic⁹ de būmeli sacre theologie hūillim⁹ pfessor: ita sentio sicut scriptū est p magistros meos pscriptos qđ testor manu mea ppria. ¶ In assertiōe articulorum pscriptorum ꝯformis iudicii sum cū venerādis magistris nr̄is pce=ptoribus meis. ¶ Ego Anstreas de ochsenfurt sacre theologie facultatis pfessor. ac theologorū vniuersi=tatis Coloñ. collegii minimus. Nouissime aut finalit iam dictus venerabilis ⁊ religiosus frater Henric⁹ in=stitoris inquisitor habuit ⁊ tenuit in suis manibus quā=dam aliam literā pergamenā. Serenissimi regis Ro=manorū sigillo suo rubeo rotūdo in capsa ceree glau=ce impressa. impressula pergameni inferius impēdeñ. sigillā [illegible]nam ⁊ integrā non vitiatam non cancellatā: neqꝫ in aliqua sui parte suspectā. sed omni prorsus vi=tio ⁊ suspitione carente. Ita qđ in faciliorem expedi=tionem huius negocii fidei idē Serenissimus domin⁹ Romanorum rex prefatus ipsam eandē bullā aposto=licam supra tactā. tanqꝫ xp̄ianissimus princeps tueri ⁊ defendere voluit atqꝫ vult ⁊ ipsos inquisitores in suā oīmodam ptectionē suscipit. Mandans ⁊ precipiens oībus ⁊ singulis Romano imperio subditis vt in exe=cutione talium negociorum fidei ipsis inquisitorib⁹ oēm fauorē ⁊ assistētiā exhibeāt ac alias faciāt: put in ea=dem lr̄a plenius ꝯtinetur ⁊ habet. Cuius quidē lr̄e re=galis principiū ⁊ finis hic infra annotantur in hūc mo=dum. Maximilianus diuina fauente clementia Roma=norū rex semp Augustus Archidux Austrie: dux Bur=gūdie. Lothar Brabātie. Lymburgie et Gelrie. Co=mes Flandrie. ⁊c. Finis deo Datū i oppido nr̄o Bru=xelleñ. nr̄o sub sigillo mēsis Nouēbris die Sexta An=

no dñi Millesimo quadringetesimo octuagesimo sex
to. regni nostri Anno primo. ¶ De supermissis omni=
bus ꝛ singulis iam dictis: venerabilis ꝛ religiosus fra
ter Henricus inquisitor ꝓ se ꝛ collega sua ante dicto
ipsis a me notario publicum seu publica instrumentū
ꝛ instrumenta in meliori forma petiit. Acta sunt hec
Coloñ. in domo habitatioñ. venerabilis magistri Lā=
berti de monte predicti infra emunitatem ecclesie san
cti Andree Coloñ. situr. incamera negociorum studii
eiusdem magistri Lamberti inferius Sub anno dñi: in
ditioñ, mensis die horis. ꝛ pontificatus quibus supra
presentibus ibidem predictis magistro Lamberto et
Joanne bedello. Necnon honestis viris Nicolao cu=
per de Venroide venerabilis curie Coloñ. notario iu
rato. ꝛ Christiano Vintzen de enserkirchem. clerico.
Coloñ. dyoceß. testibus ad premissa fide dignis r[illegible]
tis ꝛ requisitis. ¶ Et ego Arnoldus kolich de Eus=
kirchē clericus. Coloñ. iuratus. Quia premissis om=
nibus ꝛ singulis dum sic vt premittitur fierent et age=
rentur vna cum prenominatis testibus presens fui.
Eaqꝫ sic fieri vidi ꝛ vt' prefertur ex relatione bedelli
audiui. Jccirco presens publicū instrumentum manu
mea propria scriptum et ingrossatum exinde confeci
subscripsi publicaui. ꝛ in hanc publicam formam rede
gi. Signoqꝫ ꝛ nomine meis solitis ꝛ consuetis signa=
ui rogatus ꝛ requisitus in finem ꝛ testimonium omniū
et singulorum premissorum.

¶ Sequitur tabula subsequentis
operis seu tractatus.

SUper bullam ergo Innocentii octaui aduersus
heresim maleficarum nouissime emanatam que=
stiones quadragintaocto discutiende tria principali=

ter habent declarare. Primo originem. secūdo ꝓgres
sum. tertio finale remedium. Originem quo ad multi=
plicationem finale remedium quo ad illius hereſ ex=
terminium. Prima pars ſuper tria que ad maleficialē
effectum concurrunt vt ſunt demon. maleficus ꝛ diui-
na permiſſio. continet in numero queſtiones decem et
octo. quarum quatuoꝛ ſuper potentiam demonis, reli=
que ſuper eoꝛum opera. Eſt autem pꝛima ꝛ totius ope
ris introductoꝛia. At aſſerere maleficas eſſe ita cenſe
tur catholicum ꝙ eius oppoſitum pertinaciter defen=
dere omnimodo ſit hereticum. Secunda an catholi=
cum ſit aſſerere ꝙ ad effectum maleficialem ſemꝑ ha=
beat demon cum malefico concurrere. vel quod alt. ꝑ
ſine adminiculo alterius talem effectum poſſit pꝛodu
cere. Tertio an catholicum ſit aſſerere: ꝙ huiuſmodi
eff[illegible] per incubos ꝛ ſuccubos demones: ſic pꝛocu=
[illegible]etur ꝙ etiam veri homines in multiplicationem et
originem maleficoꝛum per tales demones pꝛocreant.
Quarta queſtio: an catholicum ſit aſſerere ꝙ act⁹ in
cuboꝛum ꝛ ſuccuboꝛum demonū ꝛ tantūmodo infimis
ſpiritibus cōueniat. Quinta: an quo quomodo poſſit
catholice cenſeri: ꝙ origo ꝛ multiplicatio maleficoꝛū
operū ex influētiis ꝓcedat coꝛpoꝛū celeſtium abſq; ad
miniculo demonū. Seu a ſubſtātiis ſeparatis vt ſunt
motoꝛes oꝛbiū celeſtiū. Seu etiā a malicia hoīm con=
currente ad voces ꝛ verba quācunq; virtute ſtellarū.
Sexta: an hereſis maleficarum oēs alias ſub quo ad
maleficos cum demonibus concurrentes. Cur mulie=
res amplius inueniuntur ac hereſi infecte ꝙ̄ viri. Cu=
iuſmodi etiam mulieres pꝛe ceteris ſunt inuolute de=
claratur per quinq; ſequentes queſtiones. Septima:
an malefice virtute demonū mentes hominū ad odiū

vel amorem inordinatum incitare valeant. ⁊ de modo
proponendi hm̄oi materiã in sermonibus ad populũ.
Octaua: an gn̄atiuã potentiam seu actum venereum
impedire ⁊ maleficiare possunt cum quadam incidẽta
li questione. cur interdũ actus ille impeditur respectu
vnius ⁊ non respectu alterius persone. Nona: an pre=
stigiosa illusione membra virilia quasi sint a corpori=
bus euulsa auferre solent cũ ceteris aliis annexis dif=
ficultatibus. Decima an homines in bestiales formas
possint transmutare cum incidentali alia difficultate.
Undecima de obstetricibus maleficis cõcept⁹ in vte=
ro ⁊ extra diuersimode interimentes. Duodecima sup
permissionem diuinam que ad demonẽ et maleficã ha=
bet concurrere. An diuinam pmissionem in his operi=
bus maleficarum comendare ita sit catholicum ꝙ ei⁹
oppositum scilicet illam redarguere oīno [illegible]icũ.
Tredecima etiam incidentalis sup duas diuinas pe[r]
missiones circa casum dyaboli ⁊ primorum parentum
ex quibus cuncta maleficorum opera iuste permittun
tur. Quartadecima: an premissis nõ obstantibus: pec
cata maleficorum grauiora sint peccatis malorum an
gelorum ⁊ primorum parentũ: ⁊ est tota materia predi
cabilis cum declaratione ꝙ grauissimas merentur pe
nas: etiam in pn̄ti vltra oēs flagitiosos mundi. Quin
tadecima: an propter peccata maleficorum innocẽt se
pe maleficiantur. Sextadecima perstitiōis species ex
cedat. Decimaseptima est declaratiua quartedecime
grauitatem criminis in maleficis ad peccata quecũq3
demonum comparendo. Decimaoctaua contra quinq3
argumenta laicorum ꝙ deus non permittat tantã po=
testatem diabolo ⁊ maleficis ⁊ in hac materia coniun=
gitur finis suo pricipio: dũ hec vltia qō annectit pme.

ECunda pars operis continet ſedeci capi-
tula ſub duabus queſtionibus quarum vna
in principio ⁊ altera in fine ponitur. et pri-
ma ſuper remedia preſeruatiua altera ſu-
per remedia maleficia amouentia. capitu-
la autem intermedia modum procedenti maleficorum
in maleficiis inferendis pertractant. ¶ Prima queſtio
ne. An quis poſſit per bonos angelos ita beneficiari
q̄ a maleficis ⁊ demonibus non poſſit maleficari. Ca-
pitulum primum de diuerſ̄ mediis quibus demões ad
augmentum illius perfidie alliciunt per maleficas in-
noxios ⁊ honeſtas puellas. Secundum capitulum de
modo ſacrilege profeſſionis earum cum declaratione
omagii preſtandi diabolo. Tertium ſup̱ modum quo
de [illegible] ad locum corporaliter transferuntur. Quarto
[illegible] modo qu[illegible] ſe incubis demonibus ſubiiciũt in quo ẽt
tranctat̄ qualiter ex his multiplicant̄: ⁊ an ſemp̱ cum
decisione ſeminis incubus maleficã aggredit̄: ⁊ an po
tius vno tp̱e q̄ꝫ altero ⁊ ſil'r de loco. et an viſibil'r illas
ſpucitias agitãt. cum maiori vel minori venerea dele-
ctatiõe. ⁊ an incubi tm̄modo mulieres ex earũ ſpurci
tiis p̱creatas aggrediũtur. Quintuꝫ capl'm de modo
generali quo p̱ ſacr̄a eccl'ie ſua maleficia exercẽt. ⁊ de
ſex modis q̇bus oĩb⁹ creaturis corp̱alib⁹. dẽptis cor-
poribus celeſtibus veras ĩfirmitates lꝫ nõ veras ſani
tates virtute naturali inferre pñt. Sextuꝫ de mõ quo
vim gñatiuam impedire ſolẽt. Septimũ de mõ q̄ mem
bra virilia auferre ſolẽt: quia ea que in pria p̱te tacta
ſunt ſup̱ potẽtiã faciẽdi: iã p̱ modos op̱andi declarẽt̄.
vnde nõ eſt eadẽ vtrobiq̄ꝫ materia. Octauum de mõ q̄
hoies ĩ beſtiales formas trãſmutãt. Nonõ de mõ q̄ de
mones intra corp̱a ſine leſione exiſtũt qñ p̄ſtigioſas

operantur transmutationes. Decimuz de mō quo demones substātialiter p maleficarum opationes hoīes inhabitāt. Undecimuz de mō quo oē genus infirmitatis inferre pñt hoc tñ in generali tracta tur. In speciali vero sequenti duodecimo cap̄. quo grauiores infirmitates inferūt Tertiūdecimū sup modū quo malefice obstetrices p̄ oībus aliis ma= iora dāna inferunt infantes: aut interimendo: aut demonibus offerendo. Quartūdecimū sup moduz quo iumētis varia nocumēta inferūt. Quintūde= cimum sup modū quo grādines et tēpestates con citare ac fulgura fulminare solent. Sextūdecimū sup tres modos quo viri reperiunt maleficijs infe cti et non mulieres. Et p̄mo de maleficis sagitta= riis. Scd̄o de incātatorib⁹ qui p carmina sacrile= ga arma lesiua cōtra quecūqꝫ nocumēta incātare sciūt. et hoc p verba. Tertio qui p breuia scripta.

SEd quo ad remedia maleficia admouentia. qd̄ est scd̄m p̄ncipalē huiusscd̄e partis. Pri= mo ponit̄ q̄stio Utrū sit licitū maleficia p alia ma leficia: aut p illicita tollere: et hꝫ capl̄a nouē. Pri mum sup remediū ecclīasticū cōtra incubos ꝛ suc cubos demones. Scd̄m sup remedia cōtra vim ge neratiuā maleficiatā. Tertiū sup remedia contra maleficiatos sup amorē vel odiū iordinatū. Quar tū sup remedia vbi p̄stigiosa arte mēbra virilia au feruntur: et vbi hoīes in bestiales formas trāsmu= tātur. Quintū sup remedia cōtra obsessos ex ma= leficis. Sextū sup remedia contra quascūqꝫ infir= mitates a maleficis illatas. et hoc p licitos exor= cismos. Septimū sup remedia cōtra grādines et fulmina. ac etiam sup iumenta maleficiata. Octa=

uum sup remedia q̄dam occulta contra quasdam occultas demonū infestationes. Nonū super remedia p illis qui se demonibus intuitu alicuius cōmodi temporalis totaliter deuouissent.

TErtia pars operis sup remedia vltima nō tā contra earū opa q̄ personas maleficarū sup ipoꝝ exterminiū ɔtinet tres partes pncipales: s. modū inchoādi: pcessum iudicij: z modū cōtinuandi: et modū sententiandi: puniēdi z plectendi questiones. Et pma pars cōtinet q̄stiones quinq;. Secūda duodecim. Tertia viginti. Et pma: z omniū sequentiū q̄stionū introductoria est. Utrū malefice et earū fautores receptatores et defensores ita subijciuntur tam ecclīastico q̄ ciuili iudicio q̄ ab earū inq̄sitione valeant heretice prauitatis inquisitores esse onerati. Demū super modū inchoandi pcessum. Prima questio. Quis sit modus competens iudici ad inchoandū pcessum fidei cōtra maleficas. Scd̄a q̄stio de numero testiū. Tertia quotiens possit examiari. Quarta de cōditiōe. Quinta inimici capitales ad testificandū admittuntur. Super scd̄am partē qualiter pcessus talis est continuandus est q̄stio sexta. Et primo qualiter testes sunt citandi z interrogādi. Scd̄o qualiter interrogatoria gn̄alia p primo actu maleficis pponūtur Tertio qualiter īterrogatoria particularia. Questione septima varia dubia super rn̄siones negatiuas maleficarū declarant. et qn̄ pōt incarcerari. qn̄ etiā p manifeste dep̄hensa in heresi maleficarū sit habenda. z est actus scd̄s. Questio octaua que modo sit capienda z incarcerāda. erit actus terti⁹ Nona q̄stio an deponentiū noīa sint ei post captio

nem manifestanda. actus quartus. Decima qualiter defensiones sunt cōcedēde cū deputatione aduocati. actus quintus. Undecima q̄d faciet aduocatus cū sibi testiū noīa non publicant. act⁹ sext⁹ Duodecima magis declaratiua quō sit capitalis inimicitia inter delatā et testes inuestiganda. ꝛ est actus septimus iudicis. Tredecima quid faciet iudex vbi delatus vult eum recusare. act⁹ octauus. Quartadecima de hisq̄ iudex hꝫ auertere ante locum carceris et in torture. ꝛ ꝙ nō sit facilis ad exponendū maleficā tormētis ꝑpter maleficiū taciturnitatis. actus nonus. Quindecima de mō sententiandi delatā ad q̄ones et qualiter p̄ma die sit q̄stionanda. Sextadecima quō q̄ones sunt continuāde. Et de signis ex q̄bus malefica cognoscit. ꝛ quō sunt abradende. ꝛ de varijs cautellis sup malficium taciturnitatis. ꝛ est actus vndecimus iudicis Deciaseptima de tpe et de scđo modo interrogandi. ꝛ de cautelis extremis a iudice obseruādis

Cuꝑ modos ꝓo sentētiandi viginti nūero est p̄ma q̄stio an sup examē et iudiciū cādentis ferri vbi ad illud appellāt possint sentētiari. Scđa de hisq̄ gn̄aliter iudex dꝫ obseruare tā circa sentētias interlocutoria quā diffinitiua. Tertia. Quot modis iudex pōt delatū hr̄e suspectū: ꝛ sup quib⁹ pōt ferre sn̄iam. Quarta. quō sit sn̄ia ferenda sup ꝑsonā. sed imunē totaliter. Quinta. Qualiter sit ferenda sup delatā et diffamatā generaliter. Sexta. Qualiter super delatā diffamatam q̄stionibus tn̄ ꝛ tormētis exponendam aliqualiter. Septima. Qualiter sup suspectā de illa heresi leuiter. Octaua. Qualiter super suspectaꝫ vehementer. Nona.

Qualiter super supectā violenter. Decima. Qualiter est ferenda sup diffamatā et suspectā insimul et cōmuniter. Undecima. Qualiter sup cōfessam illā heresim sed nō relapsam et penitentē. Duodecima. Qualiter sup cōfessam heresim et penitētē: sed relapsam probabiliter. Tredecima. Qualiter sup cōfessam ꝛ impenitentē sed relapsam realiter. Quartadecima. Qualiter sup cōfessam heresimꝛ impenitentē atqꝫ relapsam certitudinaliter Quintadecima. Qualiter sup non cōfessam sed cōuictā de heresi legitimis testibus et alias iudicialiter. Sextadecima. Qualiter sup conuictā: sed fugitiuam vel se absentantē cōtumaciter. Decimaseptima. Qualiter sup delatā ad alia maleficia incinerata: sed non cōfessam. Decimaoctaua. Qualiter sup delatā nō malefica inferentē sed tollentē. Decimanona. Qualiter sup sagittariosmaleficos armorum incantatores et quoscunqꝫ nigromaticos Uicesima. Qualiter super obstetrices maleficas omnes alias in maleficijs excedentes. Cōcludendo de remedio appellationis: vbi delata quecunqꝫ ad illud confugeret quid iudici ecclesiastico seu ciuili sit faciendum.

¶ Prima questio in ordine.

Utrum asserere maleficos esse sit adeo catholicū ꝙ eius oppositū ꝑtinaciter offendere oīno sit hereticū. Et arguit ꝙ nō sit catholicū ꝗcꝗꝫ de his asserere xxvi. q. v. epi. Qui credit' posse fieri aliquā creaturā aut in meli⁹ deteriusve trāsmutari aut in aliā spēm vel similitudinē trāsformari ꝗꝫ ab ipo oim creatore paganoꝛ infideli deterioꝛ est Ta

lia aut cū referunt fieri a maleficis: ideo talia asse
rere nō est catholicū sed hereticū Preterea null⁹
effect⁹ maleficialis ē in mūdo. pbatur. Qr si esset
opatione demonū fieret. Sed asserere q demones
pñt corpales trāsmutatiōes aut ipedire aut efficere
te non videt catholicū: qr sic pimere possent totū
mūdū. Preterea oīs alteratio corpales puta cir=
ca infirmitates aut sanitates pcreādas reducit i
motū localē: pz ex. vii. phisicor. Quorū cūq ē mo
tus celi. Sed demones motū celi variare nō pñt.
Dionisi⁹ in epl'a ad Policarpū. Qr hoc soli⁹ dei
est: g videt q nullā trāsmutationē ad min⁹ verā in
corpibus cāre pñt: z q necesse fit hmōi trāsmuta=
tiones in aliquā cām occultā reducere. Preterea
sicut corp⁹ dei est forti⁹ q̄s opus diaboli ita z eius
factura. Sz maleficiū si eēt in mūdo eēt vtiq op⁹
diaboli ɔtra facturā dei: g sicut illicitū est asserere
facturā supstitiosaz diaboli excedere opus dei: ita
illicitū est credere vt creature z opa dei in hoibus
z iumētis valeāt vitiari ex opib⁹ diaboli Prept'ea
id qd subiacet virtuti corpali: nō hz virtutē impri
mēdi in corpa. Sz demones subdunt ɔtutib⁹ stel=
larum qd pz eo q certi incantatores cōstellatiōes
determinatas ad inuocādū demones obsuāt. g nō
habēt virtutē impmēdi aliqd in corpa: z sic multo
min⁹ malefice. Itē demones non opant nisi p ar=
tem. Sed ars nō pōt dare verā formā. vñ in ca. de
mineris dr. Sciāt authores alchimie spēs trāsmu
tari non posse: ergo z demones p artē opantes ve=
ras qualitates sanitatis aut infirmitatis induce=
re non pñt sed si vere sunt habent aliquā aliā cām
occultam absq opere demonum et maleficiorum.

Sed cōtra in dec.23.q.1.si p sortiarias atq3 malefi
cas artes nōnūq3 occulto iusto dei iudicio pmittē
te ⁊ diabolo pparāte.⁊c.loqtur de ipedimento ma
leficiali quo ad act⁹ cōiugales tria ocurrere.s.ma
leficā diabolū ⁊ dei pmissiōnē. Preterea forti⁹ age
re pōt in id qđ est min⁹ forte. Sz virt⁹ demonis est
fortior vtute corpali. Job.xl. Nō est ptās sup ter
rā q̄ ei valeat cōparari q̇ creatus est: vt neminē ti
meret. Rūsio. Hic ipugnādi sunt tres errores he=
reticales: qb⁹ reprobatis vitas patebit. Nā q̇daz
iuxta doctrinā.s.Tho.in.iiij.di.24.vbi tractat de
impedimēto maleficiali conati sunt asserere male
ficiū nihil esse in mūdo nisi in opinione hoim: q̇ na
turales effect⁹ quoꝝ esse tie sunt occulte malefi
ciis iputabāt. Alij q̄ maleficos ocedūt: sed ad ma
leficales affect⁹ illos tm̄ nō imaginare ⁊ fantastice
ocurrere asserūt Tertij q̇ effect⁹ maleficales oīno
dicunt esse fantasticos ⁊ imaginarios. lz demō cū
malefica realiter cōcurrat. Hoꝝ errores sic decla
rant ⁊ reprobant. Nā pmo oīno de heresi notant
p docto.in.4.pfata di.pcipue p sctm̄ Tho.in.3.ar
ti.et in corpe.q.dicēs.illā opinionē esse oīno cōtra
authoritates sctōꝝ ⁊ pcedere ex radice infidelita
tis. Mz vbi authoritas scripture sacre dicit q̄ de=
mones habēt ptātē supra corpalia et supra imagi
nationē hoim qñ a deo pmittunt: vt ex multis scri
pture sacre passib⁹ notat. Ideo illi q̇ dicūt malefi
ciū nihil esse in mūdo nisi in estimatiōe hoiz. Etiā
non credūt esse demones nisi in estimatione vulgi
tm̄ vt errores quos hō sibiipi facit ex sua estiatiōe
iputet demoni. Et q̄ etiā ex imaginatiōe vehemē
ti aliq̄ figure apparēt i sensu tales q̄les nō cogitat

q̄ ⁊ tūc credūt demões videri dicam⁹ vł ēt malefi-
ci. Et qui hec vera fides repudiat: ꝑ quā angelos
de celo cecidisse ⁊ demones eē credim⁹. Ideo ⁊ fate-
mur ipos ex subtilitate nature sue multa posse qui
nos nō possum⁹. Et illi q̄ eos ad talia iducūt faciē
da malefici vocāt hec ibi. Qꝛ ṽo ifidelitas i bapti
sato heresis noiat. iō tales de heresi rephendunt:
Alii duo errores demones ⁊ eoꝝ naturalē potētiā
nō negātes ſꝫ iter se q̄ ad effectū maleficialē ⁊ ipsꝫ
maleficū, dissidētes iquātū vn⁹ ɔcedit maleficā rea
liter coopari ad effectū: nō tñ veꝝ: ſꝫ fātasticū. Al
ter ṽo ꝑ ɔtrariū effectū realē i leso ɔcedēs. ſꝫ ma-
leficā fantastice putat coopari. Fūdamētū erroris
ex duob⁹ passib⁹ canoñ. q̄ hñt. xxvi. q. v. epi sūpse
rūt. vbi p̄rio rephēdūt mulieres q̄ credūt se cū dia
na vel herodiana nocturnis horis eq̄tare. Inspi-
ciat ibi canō. Et qꝛ sepe fātastice ⁊ imaginarie ta
lia solūmō fiūt: iō ⁊ illi errātes de oīb⁹ aliis effecti
bus ita fieri iudicāt. Scd̄o qꝛ ibi ɔtinet q̄ q̄ credit
vel asserit posse fieri aliquā creaturā aut in meli⁹
deteriusve imutari aut trāsformari in aliā spēm vł
silitudinē q̄ꝫ a deo oīꝫ creatore ifidelis ē ⁊ pagano
deterior. Ūñ ꝓpter hoc qđ ibi dꝛ deteriusve imu-
tari dicūt illū effectū nō eē realē i maleficato: sed
tm̄mō fantasticū. Sꝫ q̄ hi errores heresim sapiūt
⁊ ɔtra sanū intellectū canonis militāt. ostēdit p̄i
mo tā ꝑ legē diuinā q̄ꝫ etiā ecclesiasticā ⁊ ciuilē: ⁊
hoc i gñali. demū i specialiṽba canonis expmēdo:
lꝫ ēt i seq̄nti q̄stiōe clari⁹ hoc deduceret. Nā lex di
uia i plerisqꝫ loc; p̄cipit maleficas nō solū eē vitā
das: ſꝫ ēt accidēdas. cui⁹mōi pēas nō iponeret si
nō ṽacit ⁊ ad reales effect⁹ ⁊ lesiōes cū demonib⁹

Mors enim corporalis nō infligit̄ sine corpali ⁊ gra
ui pctō: s₃ aliud de morte aie q̄ ex fantastica illusio
ne seu ēt tētatiōe oriri p̄t. Hec est snia scti Tho. i
ij. di. vij. in q̄stione. An vti auxilio demonū sit ma=
lū. nā Deut. xvii. p̄cipit̄ oēs maleficos ⁊ incātato
res interfici. Leuitici etiā. xix. dr. Aia q̄ declinaue
rit ad magos ⁊ ad ariolos ⁊ fornicata fuerit i eis
ponā faciē meā contra eā: ⁊ interficiā eā de medio
ppli mei. Et itez. xx. Uir vel mulier i q̇bus phito
nicus vel diuin⁹ spūs fuerit morīat̄: ⁊ lapidib⁹ ob
ruēt eos. Et dn̄r phitones in q̇bus demō opat̄ mi=
ros effect⁹. Preterea hec sūt ꝙ ppt̄ hoc pctm̄ ocho
zias infirm⁹ mortu⁹ fuit. iiij. reg. i. ⁊ saul. j. parali=
po. x. Diuinoꝝ deniq₃ eloq̇oꝝ tractatores q̇d aliū
in eoꝝ scriptis sunt. ij. di. vii. ⁊. viii. tradiderunt de
ptāte demonū ⁊ magicis artib⁹ eoꝝ scripta inspi=
ciant̄ cuiuscū q₃ doctoris sup s̄m lib. sen. et iueniet
nullo discrepāte magos ⁊ maleficos v̄tute demo=
nū pmittēte deo miros effect⁹ nō fantasticos pos=
se pducere. Taceo de varijs alijs locis in q̇bus sā
ctus Thomas diffuse de hmōi opib⁹ ptractat⸗ vt
in summa cōtra gēti. lib. iij. ca. i. ⁊. ii. i p̄ma pte q̄=
sti. cxiiii. arg. iiii. Et i scd̄a scd̄e. q. xcii. ⁊. xciii. In=
spiciant̄ deniq₃ postillatores ⁊ glosatores de mag₃
pharaonis. Exo. vii. Inspiciant̄ ⁊ dicta Augusti=
ni. xviii. de ciuitate dei. ca. xvii. Et i scd̄o de doctri
na xp̄iana. Silr̄ alioꝝ doctoꝝ q̇b⁹ oīb⁹ ꝯtradicere
valde absurdū est: nec a vitio heresis excusari p̄t.
imo in iure heretic⁹ censet̄ q̇cūq₃ errat in expōne
sacre scripture. xxiiii. q. i. heresis. ⁊ q̇cūq₃ aliter sē=
tit de his q̄ fidē cōcernūt q̄₃ romana t₃ ecclia. e. c.
⁊. q. Hec est fides ꝙ deniq₃ cōtra sanū itellectū ca

monis militāt ostendit p legē ecclīasticā. Nā z canōes doctores sup. c. Si p sortiarias z maleficas artes. xxiiii. q. i. z extra de frigidis z maleficiatis: qd aliud ptēdūt nisi de maleficiali ipedimēto circa act⁹ cōiugales declarare quō dirimit cōtractū aut cōtrahēdū mrīmoniū. Dicūt em̄ sicut z Tho. i. iiii. vbi supra. q si maleficiū supueniat mrīmonio añ carnalē copulā. tūc si est ppetuū impedit z dirimit mrīmoniū cōtractū cuiusmodi snīa non daret sup illusoriū z fātasticū effectū: vt de se pz. Videatur hosti. in summa copiosa: sitr Gotfri. z Raymū. q etiā nullibi legūt difficultasse. An talis effectus posset cēseri imaginari⁹ z nō real. sz hoc tāq p se notū relinqbant. z quō posset censeri ppetuus vel tpalis declarāt si post triēniū duraret: nec dubitabant an imaginarie p maleficā seu illusorie intromitteret. Sz q vere z realiter pōt talis defectus pcurare vtute demonis ppter pactū cū eo initū. vel etiā p ipm demonē absq malefica: lz hoc rarissime fiat in ecclīa vbi sacrm mrīmonii meritorium existit. sz q inter infideles hoc cōtingat hoc est qz iusto titulo illos possidere secernit: vt petr⁹ de palude in suo qrto recitat de sponso q despōsauerat idolū: z nichilomin⁹ cōtraxerat cū quadā iuuēcula: quā tn̄ cognoscere non potuit ppter dyabolū q semp se in corpore assumpto interposuerat: cū tn̄ i ecclīa dyabolus conat potius p maleficas ppter suū lucrū in pditionē aīaꝝ tales effect⁹ intromittere. z qualiter hoc facere pōt: z quibus mediis iferius declarabit. vbi de septē modis nocēdi hoīb⁹ p cōsimiles effect⁹ tractabit Ex aliis etiā qstiōibus quas theologi z canoniste circa hanc materiā

mouet hoc idē ptz discutiētes quō possit tolli: ⁊ an licitū sit p aliud maleficiū tollere. ⁊ qd si malefica mortua sit p quā maleficiū est imissuz. de quo casu Gotfri. in sua sūma mētionē facit. de qbus in q̄stio nibus tertie ptis patebit. cur deniqꝫ tā diligēter ca noniste varias penas pmulgassēt distinguēdo de occulto ⁊ manifesto pctō maleficoꝝ seu poti⁹ diui natoꝝ cū noxia supstitio varias habeat spēs: vt si notoriū sit euchastia denegeꝛ. Si occultum pnia. xl. dieꝝ. de ꝯse. di. ij. p dictiōe. Itē si cleric⁹ ꝙ de= ponēd⁹ ⁊ i monasterio detrudēd⁹. Si laic⁹: excōi= cand⁹. xxvi. q. v. Nō opz. Itē ꝙ tales ifames debe ant cēseri. ⁊ q̄ ad eos ꝯcurrūt imo nec ad accusa= tionē debēt admitti. ii. q. viii. qsqs nec. Sz p legē ciuilē hoc idē ōdiꝛ. Nā azon i sūma sup. ix. li. co= dicis. rubrica de maleficis. l. post corneliā de sicca rijs ⁊ homicidijs dicit. Sciēdū ꝙ oēs illi q̄s vulg⁹ maleficos vocat: ⁊ etiā illi q̄ artē diuinādi sciūt pa tiūꝛ capitalē penā vt. l. nemo. C. de maleficis. Itē inferūt penā. l. culpa. l. null⁹. Me ei leges his ꝟbis vtūꝛ. Nemi pmittiꝛ diuiare. alioq̄n suppliciū capi tis gladio vltore feret pstrat⁹: ⁊ subdit. Sūt ⁊ alij q̄ arte magica. vite innocētū insidiāꝛ aios mulieꝝ ad libidinē flectūt. ⁊ hi bestijs obiiciunꝛ vt. e. C. l. multi. Decernūt etiā leges ꝙ ad eoꝝ accusationē q̄libet admittaꝛ sicut ⁊ canonū in. c. in fauorē fidei li. vi. de here. vñ subdiꝛ ibidē. Ad hāc accusationē q̄libet admittiꝛ q̄si i crimine lese maiestatis. Ipaz eñ ppe modū pulsant maiestatē diuinā. Itē ꝙ q̄= stionib⁹ in interrogādū subijcianꝛ. subdit ⁊ q̄libet nulla dignitate obstāte q̄stiōi subiiciꝛ ⁊ q̄ cōuinciꝛ vel si detegat facin⁹ suū sit eculeo dedit⁹ vngulisqꝫ

sulcãtib⁹ latera pferat penas dignas suo facinori. vt. e. C. l. si ex rc. Notaq oli duplici pena talesple ctebãt: capitis et vngulis ad dilacerationẽ corpis seu ad deuorãdũ bestijs obijciẽdo. Iã aũt cremãt forte ppt femineũ sexũ. Itẽ phibẽt pticipationẽ. Vñ subdit. sz nec pmittãt tales ad limẽ alterius accedere alioqn ɔcremãt bõa. nec aliqs dz eos suscipe vl ɔsulere. alioqn deportãt i isulã. et oĩa bona publicãt. Hic notat pena exilij cũ amissiõe oĩz bonoꝝ q tales cõsulũt aut suscipiũt. Has penas vbi pdicatores p l's et rectorib⁹ terraꝝ publicãt. pl⁹ aduersus maleficas q̃ʒ ex aliis scripturaꝝ allegationib⁹ marcescũt. Preterea et p leges cõmẽdant q eoꝝ maleficiis obstãt. Vñ vbi supra. l. eoꝝ. Alii aũt q faciũt id ne labores hoim vẽtoꝝ grãdinisq lapidatiõe sternũt: nõ pena sz pmio digni sũt. qualiter aũt sit licitũ talia ipedire iferi⁹ patebit vt pri us tactũ est. Oĩa aũt hec negare aut friuole illis resistere quõ põt scrupulo heretice prauitatis carere. Iudicet. vnusqsq: nisi fortassis eũ ignorãtia excusabit: sz cuiusmõi ignorãtia excusat statim inferius patebit. Cõcludẽdo ex oĩb⁹ pmissis catholicã et verissimã assertionẽ q maleficí sunt q demonũ auxilio ppter pactũ cũ eis initũ maleficiales reales effect⁹ pmittẽte deo pcurare pñt nõ excludẽdo quin et pstigiosos effect⁹ et fantasticos etiã p media pstigiosa pducere. Sz qr pñs speculatio super maleficiales effect⁹ v'sat q pl'imũ ab aliis differũt: iõ p hoc nihil ad ppositũ. cũ tales poti⁹ sortilegi vl' icãtatores dicũt q̃ʒ malefici. Demũ qr fũdamẽtũ sui erroris capiũt ex verbis canonis: pcipue duo vltimi errores nõ loquẽdo de prio q seipm cõdẽnat dũ nimiũ ɔtra veritatẽ scripture exorbitat.

Ideo ad sanum intellectũ canonis est ꝓcedend
ꝛ primo cõtra primũ errorẽ dicẽtis mediũ esse fan
tasticũ sed extrema esse realia. Ubi notãdũ ꝙ duo
q̃tuordecim sunt spẽs capitales in gñe supstitiõis
quas recitare cã breuitatis nõ expedit: qꝛ clare re
citanť ab istud. viii. Ethimoľ. ꝛ scda scde p sancti
Tho. q. xcii. Tũ etiã qꝛ iferius vbi de grauitate hu
ius heresis tractabiť de ipsis mẽtio erit. ꝛ hoc qu
stione vltia huius prime ptis. Et spẽs sub q̃ hmõi
mulieres cõtinẽť vocať spẽs phitonũ: i qb⁹ demõ
vel loquiť vel mira opať. Et est sepi⁹ pria i ordine
Spẽs aũt sub q̃ malefici cõtinẽť vocať spẽs male
ficoꝝ. Et qꝛ inter se plurimũ distãt nec opꝫ ꝙ q̃ in
vna specie laborat ꝙ etiã sub aliis cõphendať. Io
sicut canõ de illis mulierculis mẽtionẽ facit et nõ
de maleficis. Ita false canonẽ interpretať q̃ hmõi
imaginarias deductiões corpoꝝ ad totũ gen⁹ su-
perstitionis ꝑ oẽs spẽs eius reducere velint vt sic
ille mulieres imaginarie solũ ita ꝛ oẽs malefice trãs
feranť ꝛ ꝑ ampli⁹ canonẽ falsificãt q̃ ex illo argue
re vellet maleficiã solũmõ imaginarie ad effectũ
maleficialẽ egritudinis vel morbi cõcurrere. Pre
terea tales sic errãtes pampli⁹ rephẽduntť: dũ ex
trema cõcedũt realia. s. demonẽ operãtẽ ꝛ effectũ
morbi realẽ mediũ aũt instrĩ. s. ꝑsonã maleficã di-
cũt fantastice cõcurrere cũ tñ mediũ semꝑ naturã
ꝑticipat extremoꝝ. Nec valet si dicať ꝙ etiã fan
tasia sit q̃d reale: qꝛ sicut fantasia vt talis nil põt
efficere nec cõcurrere ad demonis opationẽ nisi ꝑ
pactũ initũ cuꝫ demone. in quo pacto malefica se
totã obtulit ꝛ astrinxit diabolo vere ꝛ realiter ꝛ nõ
fantastice ꝛ imaginarie solũ ita etiã opꝫ ꝙ coope-

etur dyabolo. vere corporaliter. Nā ꝛ ad hoc sūt
oīa maleficoꝝ opa vbi semꝑ aut ꝑ visum aut ꝑ lo=
cutionē seu alicuius maleficij instr̄i repositi sub li=
mine dom⁹ opatione sua maleficia exercēt: ꝓut in
sequēti questione patebit. Preterea, si qs verba ca
nonis diligenter inspiciet considerabit quattuor
que predicatores ꝛ sacerdotes ꝛ ecclesias sibi cō
missas oīm cū instantia populo p̄dicare deberent
scʒ ꝙ extra vnū deū nemo arbitret̄ aliqd esse numi
nis vel diuinitatis. Scdo ꝙ cū diana vel heroigia
de equitare est cum dyabolo qui se ita fingit ꝛ no=
minat transmeare. Tertio ꝙ talis equitatura fit
tunc fantastice qn̄ dyabolus mentē ꝑ infidelitatē
sibi subiectā agitat taliter vt ea q̄ solo spū fiāt cor
poraliter fieri credunt̄. Quartoꝙ tali dn̄i habeāt
in oib⁹ obedire. Vn̄ ad maleficiales act⁹ hec ꝟba
etēdere est absurdū. cū sint diuerse spēs. An autē
malefici etiā localiter trāsferāt̄ in sua specie supsti
tionis vel solū imaginarie sicut phitoōs: tractabit̄
de in illo ca. ij. ptis. ca. 3. ꝙ vtroqȝ mō. Et sic scd̄s
error cū pmo elidit̄ quo ad fūdamētū ꝛ sanū intel
lectū canonis. Terti⁹ insuꝑ q̄ ex ꝟbis canonis ef=
fectū maleficialē asserit fantasticū ex ꝟbis cano=
nis etiā elidit̄. Nā in eo ꝙ dicit q̄ credit posse fieri
aliquā creaturā aut in meli⁹ deterius ve trāsmuta
ri. aut i aliā speciē vel silitudinē trāsformari q̄ȝ ab
ipso oīm creatore ꝛc. ifideli deterior est. He tres ꝑ
tes si nude itelligāt̄ sūt ꝯtra ꝓcessū scripture ꝛ de
terminationē doctoꝝ. Nā posse fieri aliquas crea
turas a maleficis vt pote vera animalia impfecta
inspiciat̄ sequēs canō nec mirū post allegatū ca=
nonē epi. q: augu. determīat de magis pharaonis

q̄ virgas ī serpētes ꝯterūt inspiciat̄ glo. sup illud
Exo. vij. Uocauit pharao sapiētes. īspiciat̄ ꝛ alia
glo. strabi. ꝙ demones discurrūt ꝑ mūdū qn̄ ꝑ īcā-
tationē malefici ꝑ eos aliqd efficere conāt̄ ꝛ colli
gūt diuersa semina ꝛ ex eoꝝ adaptiōe pn̄t ꝓrūpe
diuerse spēs. Inspiciat̄ ꝛ alber. ī de aialib⁹. Inspi
ciat̄ ꝛ san. Tho. j. pte. q. cxiiii. ar. iiii. Quoꝝ dicta
breuitat; cā obmittūt̄. solū hoc supest vt ītelligat̄
ibi fieri ꝓcreari. Scđm ēt ꝙ ī meli⁹ deteriusve va-
leat trāsmutari intelligat̄ solūmō a deo auctorita
te ꝛ ad correctionē seu ēt punitionē. sepi⁹ tn̄ ista mi
nisterio demonū exercēt̄. ꝛ sicut de pmo dr̄ dn̄s ꝑcu
tit ꝛ ipse medet̄. ꝛ ego occidā ꝛ ego viuere faciam.
Ita de scđo dr̄ īmissionē ꝑ āgelos malos: vt supra
tactū ē. In p̄fato deniq̄. c. nec miꝝ. inspiciāt̄ ꝟba
aug. q̄ dn̄r malefici et cuiusmodi eoꝝ opatiōes qn̄
hoib⁹ īterdū nō solū īfirmitatē. s; ēt mortē īferūt.
Tertiū ēt sane ītelligere expedit cū moderni male
fici sepi⁹ ope demonū trāsformāt̄ ī lupos ꝛ al̄s be-
stias. S; canō loqt̄ de reali trāsformatiōe ꝛ eēntia
li ꝛ nō de p̄stigiosa q̄ sepius fit: de q̄ ēt aug. xviii. de
ci. c. xvii. mlt̄a refert vt de famosissima maga circes
ꝛ de socijs diomedijs ꝛ depr̄e p̄stātij. De q̄ matia ī
capl̄is scđe ꝑtis patebit. Et an semꝑ sūt pn̄tes vel
absentes malefici. ꝛ an illam formā dyabolus assu
mat vel ipse hō per se videatur talis. cap. vi. ꝛ. vij.

Ed qr scđa pars q̄stiōis dixit ꝙ his op
positū asserere ꝑtinaciter sit hereticū.
Querit̄. an tales debeāt hr̄e tāq̄ mani
feste dephensi ī heretica prauitate. vel
solū vt de heresim vehementer suspecti. ꝛ videt̄ ꝙ
pmo mō. nā Bern̄. in glo. ordinaria in. c. ad abolē
dam pa. pn̄ti. ꝛ ꝟ. deprehensi. extra de here. Pn̄ti

nichilominus ordinationē sancim⁹: vt q̄cū93 ma-
nifeste fuerint in heresi dep̄hensi. rc. declarat q̄ tri
bus modis q̄scensek manifeste dep̄hēsus: facti vc3
euidentia: q2 publice p̄dicat heresim: vel legitima
pbatione p̄ testes vel ex sua ꝯfessione. Et q2 tales
publice p̄dicant seu temere ꝯtra p̄fata oīa se oppo
nūt asserētes maleficas nō esse: aut q̄ nullo modo
valeāt hoib⁹ nocere. iō tā93 manifeste dep̄hensi in
tali prauitate sub di. cōtinent. Ad eūdē etiā sensū
est eiusdē bern. glo. in. c. excōicam⁹. scdo. sup v̄bo
dep̄hensi publice. Ad idē etiā facit. c. sup q̄busda3
extra. de v̄b. sig. Inspiciat ibidē lector. c. et repiet
veritatē. S3 ꝯtra: q2 hoc nimis durū v̄r: tū p̄pter
penā annexā q̄ notak in. c. ad abolendā. pa. in p̄nti
extra de her. vbi i clerico ponik degradatio. r q̄ se
cularis relinquak arbitrio ptātis sclaris aīaduer
sione debita puniēdus: tū etiā p̄pter ignorantiā r
multitudinē eoꝝ q̄ culpabilis in tali errore cernik
Et ex multitudine tali rigor iusticie est tpandus.
di. xl. vt cōstitueret. Rn̄. Cū nr̄a sit intētio poti⁹ a
vitio heresis hm̄oi p̄dicatores p̄ posse excusare q̄3
incusare. cū vt dr̄ extra de p̄sump. ca. lr̄as. pa. quo
circa mādamus quatenus cū p̄pter solā suspitio-
nem q̄uis vehementem nolumus illum de tā gra-
ui crimine cōdemnari. rc. vbi glo. sup. v̄. condem-
nari. Procedi pōt cōtra talem sic vehementer su-
spectum: sed non deb3 propterea condemnari: nisi
adsit. vt ibidē declarak violenta suspitio: attamē
q2 suspitionē excludere nō possumus et hoc p̄pter
friuolas eoꝝ assertiones contra fidei veritatē r cū
hoc triplex sit suspitio. leuis: vehemens: r violēta
de quibus in. c. accusatus. r. c. cum cōtumacia. li.

vs. de here. et per notata per archidiaconum: et Jo. an
dree sup ca. accusatus et verbo vehemens. et de pre
sump. ca. lras. De violenta etiā loquit canon. dist.
xxiiii. quorūdaz. Ideo qrendū cuiusmodi suspitio
ne talia pdicans subiacet. Et quidē cū talia dog
matizantes nō equaliter se ad hmōi errores habe
re noscunt. eo quod aliqui ex simplici ignorātia iuris
diuini. aliqui etiā sufficienter informati adhuc flu=
ctuant vacillando et plene assentire nolūt: et cum
error in mente hereticū non faciat nisi adsit perti
nacia voluntatis: opz etiā dicere quod ad suspitionez
sup crimen heresis non se equaliter habeant. Attñ
qr per ignorantiā putāt se posse euadere. Aduertāt
paululū quam grauiter peccāt qui ex hmōi ignorantia
delinquunt. Nā lz multiplex sit ignorantia: tamen
in rectoribus animarū ignorātia qcunqz sit nō po
test dici ignorantia inuincibilis seu ignorātia par
ticularis scdm philosophos: q a iuristis et theologis
dr facti. Sed censet in eis ignorantia vniuersalis
q est ignorātia iuris diuini: qr est eorum q quis de iu=
re ex lege diuina scire tenet di. xliii. Nicolaus pa=
pa. Dispensatio celestis seminis nobis iniuncta est
Ve si nō aspserimus. Ve si nō tacuerimus. Tenē
tur enim habere scientiā sacre scripture. di. xxxvi. per
totum. Et ad hoc ad subditorum aīas informandas
eadem di. c. ii. pa. ecce. et pa. si quis vult. licet scdm
Ray. Hosti. Tho. nō requirat quod habeat scientiaz
eminentē sed quod habeat cōpetentē. i. sufficientē ad
suum officiū exequendū. Attamen pro eorum aliquali
cōsolatione dūmodo dāna pcedentia lucris sequē
tibus deinceps recōpensant est eis aduertendum
quod hec ignorātia iuris licz dicat interdū affectata

t supina. dr̄ tamen affectata. i. voluntaria duplr̄.
Quia interdū cum scīa intentionis. Interdū cū
gnorātia intentionis. Prima. lꝫ in nulla excusat:
ed dānat. De qua Psal. Noluit intelligere vt bñ
geret. Scđa tamē diminuit volūtariū ita ꝛ pctm̄
Quia fit qñ quis tenet aliquid scire: sed nescit qđ
eneatur. Que etiā fuit in paulo. i. Thi. i. Miseri-
ordiam cōsecutus sum: qꝛ ignorans feci in incre-
dulitate. Quia tñ dr̄ affectata indirecte: qꝛ ꝑpter
lias occupatiōes negligit addiscere ea q̄ scire te-
etur. nec vult laborare in studio ad sciendū illa:
t excusat nō a toto sed a tāto. Et etiā iuxta Am-
bro. super illud Ro. ij. An ignoras ꝙ benignitas ei
d penitentiā te adducit. dicit Grauissime peccas
i ignoras grauissime. i. valde periculose. Ideo p̄-
ertim iam in tp̄ibus ad succurrendū aīarū pericu-
is oēm ignorantiā repellamus: et durissimū iudi-
cium qđ nobis imminet sup districtā rationē ꝛ ta-
entū nobis creditū semp pre oculis habeam⁹: ne
ipsa ignorātia etiā in nobis notetur crassa vel supi-
na p methaphorā hoīs crassi vel supini q̄ non videt
etiā ea q̄ corā ipo sunt. Dicit enī cācellarius in flo-
ribus regulariū moralium: et in scđa regula. ꝙ cul-
pabilis ignorantia iuris diuini nō cadit in facientē
qđ in se est. Rō est: qꝛ spūssanctus talē hoīem de ne-
cessarijs ad salutē q̄ vires eius excedūt docere im-
mediate paratus est. Ad primū argumētū solutio
ptꝫ p sanū intellectū canonis. Ad scđm dicit Pe.
de tharā. pimeret vtiqꝫ ex magna sua inuidia qua
aduersus hoīem agitatur: si a deo permitteretur:
Quod aūt deus pmittit sibi aliqua et aliqua non
hoc cedit in maiorem ipsius diaboli contumeliā et

displicentiam q deus in oibus vtit eo cotra suam voluntatē ad manifestationē glorie sue. Ad tertiū dr: q alte rationē egritudinis aut alteri9 effectus maleficialis sp pcedit aliqs motus localis: inqtū demō p maleficā colligit determinata actiua que vcz ledere pnt ⁊ apponit determinatis passiuis ad inferendū dolorē vel nocumentū: aut actū aliquez spurcissimū. Et si qritur an motus ille rerū a demone localis reducat in motū celestē. Dicendū est q non. Qz nō mouent ex virtute naturali: sed mouētur ex obedientia naturali qua subijciunt virtuti demonis: q hz hoc ex virtute nature sue q pōt supra corpora. Hoc dico non q possit influere rebus materialib9 aliquā formā: vel substantialē: vel accidentalē absq āminiculo alterius rei naturalis. Sed qz pōt deo pmittente res localr mouere: ⁊ ex rebus coiunctis dolorē vel aliquā qualitatē pducere. Vn effect9 maleficialis nō subijcit motui celi: sicut nec ipe demō lz rex ille ⁊ instra subijciātur Ad quartū dicendū. Opus dei pōt opere dyaboli vitiari: put ad pnslogmur de effectu maleficiali. Sed qz hoc nō pōt nisi diuina pmissione. Ideo nō sequit q diabolus sit deo fortior. demū qz nō vitiat opa dei per violentiā: cū sic etiā destruere posset. Ad quintū simpliciter notū est q corpora celestia nō habent virtutē imprimēdi in demones: cū nihil agant vltra suā virtutem: sed q a magis aduocati sub certa cōstellatione veniūt duplici ex causa hoc facere videntur. Primo qz sciunt virtutē illius cōstellationis iuuare ad effectum quē magi optant. Scdo faciunt vt hoīes inducant ad venerandum aliqd numē in stellis: ex qua veneratione etiā ante

tempora ritus ydolatrie pcessit. Ad vltimū q̄tū ad terminos argumenti sup aurū alchimicū. dicendum sm Tho. in. ij. di. vij. in solutione vnius argumenti vbi declarat de virtute demonū in opando. Qd licet quedā forme substantiales p artē induci possint virtute naturalis agentis: vt qn forma ignis inducit p artē in lignum. hoc tn̄ nō pōt fieri vniuersaliter eo q ars non pōt inuenire semp seu cōiungere ppria actiua ppriis passiuis: pōt tn̄ facere aliqd simile: et sic alchimiste faciūt aliqd simile auro: q̄tū ad accidentia exteriora: sed tn̄ nō faciunt verū aurū: qz forma substātialis auri non est p calorē ignis quo vtunt alchimiste: sed p calorez solis in loco determinato: vbi viget virtus mineralis: et ideo tale aurū nō hz operationē cōsequentē spēm: et simile est de aliis eorum opationibus. Ad pro positū. Demones opant partē circa effect9 maleficiales: et iō absqz āminiculo alteri9 agentis nullā formā substātialē vel accidentalē iducere pn̄t: et qz nō dicimus q maleficia inferāt partē absqz āminiculo alterius agētis: iō etiā cū tali āminiculo pōt veras qualitates egritudinis aut alteris passiōis inducere sed qualr hec āminicula seu administrationes instrorum hn̄t ad effectū maleficialē cū demōib9 cōcurrere: vel non patebit p sequētia. Scda q̄stio

An catholicū sit asserere q ad effectū maleficialē semp habeat demō cū malefico cōcurrere: vel q vnus sine altero vt demō sine malefico vel ecōuerso talē effectū possit pducere Et arguitur pmo q demon sine malefico. Aug. in lib. lxxxiij. q. Omnia que visibiliter fiunt: etiam per inferiores potestates aeris fieri posse creduntur.

Sed omnia nocumenta corporalia nō sunt inuisibilia: sed potius sensibilia: igif etiā a demonib⁹ fieri pñt. ꝑterea ex scripturis nocumenta Job illata vbi ignis de celis cecidit. et familiā cū gregib⁹ pecoꝝ vno impetu cōsumpsit et turbo domū deiciēs liberos occidit: demō ꝑ se absqꝫ maleficis cōcurrēte tm̄mō diuina ꝑmissione oꝑatus est: ꝙ a simili in alijs q̇ maleficis ascribunf. ptꝫ et đ. vij. viris sare virginis quosdemon occidit. Preterea q̇cquid pt̄ virtus inferior absqꝫ āminiculo virtutis superioris pōt et virtus supior absqꝫ āminiculo virtutis inferioris. sed virtus inferior pōt cōcitare grādines ⁊ inducere infirmitates absqꝫ auxilio virtutis supioris. Dicit em̄ Albertus de ꝓprietatibus rerum ꝙ saluia putrefactis modis vt ibidē ponit si ꝓtecta fuerit infontē mirabiles concitabit in aere tempestates. Preterea si dicaf ꝙ demō vtitur maleficio non ꝓpter indigentiā: sed ꝓpter eius quā q̄rit ꝑditionē. Contra Ari. iij. ethi. Malitia est volūtariū qđ ꝓbat per hoc ꝙ nullus oꝑatur iniuste voluntarie nō velle iniustū esse et volūtarie stuprantē non velle incōtinentē esse: ⁊ ꝑ hoc etiā legislatores puniunt malos quasi voluntarie mala oꝑantes. Demon ergo si oꝑatur per maleficā oꝑatur tanq̄ꝫ per instr̄m: et cum instr̄m dependet a voluntate principalis agentis et nō volūtarie agit si cōcurrit non erit ei actio imputāda nec per ꝯñs puniēda. Sed cōtra ꝙ nichil possit inficere in inferioribus absqꝫ maleficis. Primo de gñatione oīs actio est ꝑ contactū Et qr nō est aliq̄s cōtact⁹ demonis ad corpa cū nihil habeat cū eis cōe: ꝙ vtif aliquo instr̄o illi influēdo virtutē ledēdi ꝑ contactū. Juxta hoc etiā

ꝙ maleficia possint fieri absq̧ opere demonum ꝓ-
batur per textum et glo. ad Gal.iii. O insensati
gallate quis vos fascinauit veritati non obedire.
glo. quidã hñt oculos vrẽtes q̇ solo aspectu ĩficiũt
alios ⁊ maxime pueros. Et ad hoc etiã Auicẽ. vi.
naturaliũ li. iii. c. vl. ita dicẽs. Multotiẽs aũt aĩa
opaꝛ in corpore alieno sicut ĩ ꝓprio: quẽadmodũ
est opꝰ oculi fascinãtis ⁊ estimatiõis operãtis. Et
eandẽ sñiam ẽt ponit Algazel. li. v. suo physicoꝝ.
c. ix. Puta etiã auicẽna lꝫ nõ teneaꝛ in illo ꝙ ꝟtus
imaginatiua etiã absq̧ visu posset extranea corpo
ra imutare vbi nimis extẽdit ꝟtutẽ imaginatiuã ⁊
capimꝰ hic virtutẽ imaginatiuã non inq̃tũ distin-
guiꝛ cõtra alias ꝟtutes sẽsitiuas interiores: vt est
sensus cõis ⁊ fantasia ⁊ estimatio: sꝫ inq̃tũ inclu-
dit oẽs illas ꝟtutes interiores. Sꝫ bñ veꝝ ꝙ talis
virtus imaginatiua põt trãmutare corpꝰ cõiũctũ
scꝫ illud ĩ quo est sicut hõ põt ambulare supra tra
beꝫ q̃ est in medio vie. Si vero posita fuerit super
aquã ꝓfundã nõ audebit ãbulare sup eã: eo ꝙ ima
ginabiꝛ in eiꝰ aĩa forma cadẽdi vehemẽter imp̃ssa
cui obedit materia eiꝰ ⁊ ꝟtus mẽbroꝝ eiꝰ ⁊ nõ obe
diũt eiꝰ cõtrario. s. ad directe ambulandũ. In hoc
ergo cõuenit hec imutatio cũ oculo fascinantis in
q̃tũ imutaꝛ corpus ꝓpriũ ꝓ̇mo sꝫ nõ corpus alie
nũ de qua imutatiõe iã loq̇mur. Preterea si dicaꝛ
ꝙ talis immutatio cãtur a corpore viuo mediante
aĩa in aliud corpꝰ viuũ. Cõtra. qꝛ ad p̃ñtiã interfe
ctoris manat sanguis ex vulneribus occisi. ergo etiã
absq̧ virtute ĩea corpa p̃nt mirabiles effectus ꝓ-
ducere. Item hõ viuẽs ⁊ ꝓpe cadauer hoĩs occisi
trãsiẽs etiã nõ sentiẽdo illð adhuc troꝛe cõcutiꝛ.
Preterea sicut res naꝛales hñt quasdã ꝟtutes occul

tas quarũ ratio ab hoie assignari nõ põt. sicut q adamas trahit ferrũ ⁊ multa q̃ August. enumerat xx. de ci. dei. Ita mulieres ad immutatiões faciẽdas in corpibus alienis certis reb⁹ vti pñt absq auxilio demonũ. q̃ etiã nostrã rõnẽ excedũt. Et qr excedũt nõ debemus ppterea demonib⁹ quasi ex maleficiis insimul ꝯuersanter ascribere. Preterea malefici vtunt imaginib⁹ ⁊ reb⁹ instrũalibus quas interdũ ponũt sub limine ostij dom⁹: aut ad certa loca vbi pecudes cõueniũt: aut etiã hoies q̃ maleficiant ⁊ interdũ moriunt. Sz qr hmõi effect⁹ pñt euenire ex imaginibus illis inq̃tũ hñt quasdã influentias a corporib⁹ celestibus receptas pbatur. Nã sicut corpa naturalia subdunt corpib⁹ celestibus: ita ⁊ artificialia. Sz corpa naturalia pñt recipere quasdã virtutes occultas: ergo ⁊c. ⁊ artificialia. vñ vt detur q eoꝝ opa possent p tales impressiones practicari ⁊ nõ p demones. Preterea si vera miracula possint fieri ex ptãte nature in eo q̃ operat. Ita ⁊ mirãda ⁊ horribilia ⁊ stupenda opa ex virtute nature pbatur. Nã Greg. dicit. ii. dial. Sancti miracula faciũt aliqñ ex pce: aliqñ ex potestate. exẽplũ dat de vtroqz. Petr⁹ orãdo suscitauit thabitã mortuã. Ananiã ⁊ saphirã mentientes morti increpãdo tradidit absq pce: ergo ⁊ hõ per ꝟtutẽ sue aie poterit materiã corpalẽ i altero etiã trãsmutare seu imutare de sanitate in infirmitatẽ ⁊ ecõuerso. Preterea corp⁹ humanũ est nobilius q̃z alia corpa inferiora; sz ppter apphensionẽ aie hũane imutat corp⁹ hũanũ ad calorẽ ⁊ frigus vt pz in irascẽtib⁹ ⁊ timẽtib⁹. imo ẽt hec imutatio ptingit qñqz vsqz ad egritudinẽ ⁊ mortẽ: g multomagis põt sua virtute materiã corporalẽ immutare.

Sed contra est. Substantia spūs nō potest impri-
nere aliquā formam nisi amminiculo alterius agē
tis vt supra tactū est. Vñ ꝛ Augu. in p̄fato li. Nō
est putandū istis trāsgressoribus angelis ad nutū
seruire hanc visibiliū rerum materiā. sed soli deo:
ergo multominus hō ex p̄tāte naturali efficere p̄t
effectus maleficiales. Rn̄dendo qꝛ nō desunt errā
tes in hac materia maleficas excusantes: ꝛ demo
nes tm̄mō aut inculpātes aut quibusdā naturali-
bus trāsmutatiōibus eaꝝ facta ascribētes. Ideo
eoꝝ falsitas ostendit̄ primo p descriptionē malefi
carū. de qua Isi. viii. ethimo. ca. ix. Malefici dicū
tur ob facinoꝝ magnitudine: scꝫ mala pre cunctis
malefactoribus efficientia. vñ subdit hi elementa
cōcutiunt opere scꝫ demonū ad grādines ꝛ tempe
states cōcitandas. Item dicit mentes hoīm tur-
bant intellige ad amentiā odiū et amorem inordi-
natum. Itē subdit. Ac sine vllo veneni haustu. vio
lentiam tm̄ carminis animas interimunt. Ad idē
xxvi. q. v. ca. nec mirum. et sunt verba Augustini ī
de ci. dei. vbi declarat̄ qui dicunt̄ magi et malefici.
Magi sunt qui vulgo dicuntur malefici et ob faci-
norum magnitudinem sic nuncupantur. hi sunt qui
permissu dei elementa concutiunt: hominum tur-
bant mentes minus confidentium in deo: ac sine vl
lo veneni haustu violentiam tantum carminis in-
terimunt homines. Unde ꝛ Lucanus. Mens hau
sti nulla sanie polluta veneni incantata petit de-
monibus enim accitis audent ventilare: ꝛ quousqꝫ
suos perimant malis artibus inimicos. Ex quib⁹
p̄tꝫ ꝙ in hmōi operibus semp hn̄t demones cū ma
leficijs cōcurrere. Scđo qꝛ cū quadruplices effe-

ctus penales assignare possumus.s.ministeriales: noxiales.maleficiales:z naturales. Et ministeriales dñr qui ministerio bonoꝝ angeloꝝ sicut noxiales maloꝝ spirituũ immittũt. Moyses ei egyptũ in.x.plagis ministerio bonoꝝ ꝑcussit: vbi magi in ix.tm̃ ꝑ malos spũs cõcurrerũt:z triduã pestẽ propter pctm̃ dauid circa nũeratiõnẽ ppl'i cõmissũ.et de.lxxii.milib⁹ hoim vna nocte ꝓstratis ꝑ exercitu sennacherib vtiq3 hic ꝑ angelos dñi.i. ꝑ bonos dñz venerãtes z cognoscẽtes pacta fuerũt. Noxiales vero effect⁹ cũ in scripturis noiat. Immissiões ꝑ angelos malos ſm q̃s ppl's ille in deserto sepe ꝑcussus fuit. Et maleficiales effect⁹ dñr qñ demõ ꝑ maleficos z ꝑ magos opat: sicut z naturales q̇ ex influẽtijs corpoꝝ celestiũ in istis inferiorib⁹ circa mortalitates sterilitates terraꝝ z grãdines z his similib⁹ causant. Et iter hoc effect⁹ magna sit differẽtia. Jõ cũ Job noxiali plaga fuit a demone ꝑcussus et nõ maleficiali:ideo nihil ad ꝓpositũ. Si q̃s vero curiosus instaret:sicut plerũq3 hec materia curiosas patit a maleficarũ defensorib⁹ instantias semꝑ in cortice ꝟboꝝ aerẽ ꝟberãtes. z medullã veritatis nũq̃3 penetrãtes. Cur Job nõ maleficiali effectu ꝑ demonẽ sicut noxiali percussus fuit. His curiose etiã rñderi põt.ꝙ Job fuit ꝑcussus a dyabolo solũ.z nõ mediãte malefico vel malefica. Qr hoc gen⁹ supstitionis vel nõdũ erat inuẽtũ.diuina tñ ꝓuidẽtia voluit vt ptãs demõis mũdo ad ꝑcauendũ ei⁹ insidias ꝓ de gl'ia inotesceret: cũ nichil nisi a deo ꝑmissus efficere põt. Et de tpe q̇dẽ quo primũ gen⁹ superstitiõis inuentũ fuit. Et dico primũ genus quo ad demonũ inuocationẽ:nõ quo

ad purā idolatriam. Dicit Vincentius in speculo Historiali allegans plures doctores: q primus inuentor artis magice ⁊ mathemathice fuit zoroastes q̄ dicit fuisse Chā fili⁹ Noe: hic ſm Augu. de ciuitate dei solus risit nascēdo: ⁊ hoc nō nisi opere dyaboli Hic etiā cū esset rex superat⁹ est a nino filio beli qui edificauit niniuē. vel amplius sub quo cepit regnū assyriorꝝ tempore Abrae. Hic etiā ninus ob inordinatū amorē pr̄is fecit fieri imaginem patri mortuo: ad quā quicūq3 cōfugiebāt malefactores: liberi erāt ab omni punitione debita. Et ex hoc ceperūt hoīes imagines adorare: vt deos: sed hoc post primā etatē: q2 sub illo tēpore nō erat idolatria ꝓpter recentē memoriā creationis mūdi. vt dicit sctūs Tho. ii. ii. q. xcv. ar. iiii. vel etiā incepit a Nembroth: qui cogebat hoīes ignē adorare: et sic in scd̄a etate incepit idolatria q̄ est primū gen⁹ supstitiōis: sicut diuinatio ſm: ⁊ obseruātia tertiū Maleficorꝝ autē ritus reducit ad ſm genus superstitionis. sc3 ad diuinationē q̄ fit per expressam demonū inuocationē: cuius etiā sunt tria genera. sc3 nigromantia: planetarij seu potius mathematici: ⁊ diuinatio per somnia: hec ideo posui: vt prius lector intelligat noxiales illas artes nō subito s3 ꝓcessu tēporis fuisse innētas nec absonū esse asserere maleficas tp̄e Job nō fuisse. Sicut em̄ ꝑ incremēta tēporꝝ: vt Gregorius in moralibus dicit creuit sciētia sctōꝝ: ita ⁊ noxie artes demoniorꝝ. Et sicut iā repleta est terra sciētia dn̄i. Esaie. xi. Ita iam mūdi vespere ad occasum declināte ⁊ malitia hoīm excrescentie ⁊ charitate refrigescente superabundat omnis maleficiorꝝ iniquitas. Ipse tamen

zoroastes cum esset intẽtus illis actibus ⁊ solũmõ
consideratione astrorum a dyabolo succensus est.
Hec ibi supra. De tp̃e aũt quo malefici legunt cũ
demonibus ad maleficia inferenda conuenisse ta=
ctum est supra. Et habetur. Exodi. vii. quo ad ma
gos pharaonis qui in plagis super egyptũ demo=
num assistentia sicut moyses ministerio bonoꝝ an
geloꝝ signa plurima ꝑpetrarũt. Uñ cõcludit veri
tas catholica videlꝫ ꝙ ad effectũ maleficialẽ licꝫ
nõ ad effectũ noxialẽ semꝑ hꝫ maleficus cũ demo
ne ꝯcurrere. Et ꝑ hec ptꝫ rñsio ad argumẽta. Nã
ad primũ nõ negat quin effectus noxiales qui vi=
sibiliter cernunt suꝑ hoĩes iumẽta terre fruges et
qui etiã ex influẽtijs corpoꝝ celestiũ sepe ꝓueniũt
etiã demonibus deo ꝑmittẽte inferunt. Dicit enim
Augu. iiii. de ci. Demonibus subsunt ignis et aer
quãtũ eis a deo permittit. ptꝫ ꝑ glosam suꝑ illud.
Immissiones ꝑ angelos malos q̃ dicit. Deꝰ punit
ꝑmalos ange los. Ex quibus etiã ptꝫ respõsio ad
scd̃m de Job: et ex his q̃ prius tacta sunt de initio
artis magice. Et ad tertiũ de saluia putrefacta ⁊
in puteũ ꝓiecta dicit. Quod licet sequat effectus
noxialis absq̧ auxilio demonis, licet non absq̧ in=
fluẽtia corporis celestis. Loquimur aũt de effectu
maleficiali vnde nõ est simile. Ad quartum dicitur
veꝝ esse ꝙ demones vtunt maleficis tñmõ ꝓpter
eoꝝ perditionẽ. Et cũ infertur ꝙ nõ essent puniẽ=
di. q: cõcurrũt tanq̧ instrumẽta q̃ mouent ad nu
tum nõ ꝓpriũ sed principalis agẽtis. Rñdet ꝙ sunt
instrumẽta aĩata ⁊ libera agẽtia. ⁊ licꝫ post expres=
sum pactũ initũ cũ demonibꝰ nõ iam sint sue liber
tatis, q: vt eaꝝ fassionibus accepimus: et loquoꝛ

re mulierculis cōbustis ad plurima maleficia coa
cte si verbera demonū subterfugere volunt coope
rantur. prima tñ professione qua sponte se demoni
bus subiecerunt manent ligate.

AD alia vero argumēta in q̄bꝰ ꝓbaẗ male
ficales effectꝰ posse absq̧ ope demonū a
vetulis ꝓcurari. Dicēdū q̄ ex vno parti
culari cōcludere vniuersale est dissonū rōni. Et cū
in tota vt videẗ scriptura sacra nō inueniẗ tale. ni
si hic vbi agiẗ de fascinatione seu inuultuatiōe ve
tularū. Ideo nō valet p hoc cōcludere q̄ semp ha
beat ita euenire. Insup ē etiā dubiū p glo. An abs
q̧ ope demonū talis fascinatio fieri possit: eo q̄ ex
glosis ibi eliciẗ q̄ fascinatio capiẗ tripl'r. Uno mō
dr ludificatio sensuum q̄ fit p artem magicā: et sic
pōt fieri ministerio demonū. nisi ꝓhibeāẗ a deo im
mediate mediāte vel ministerio sctōꝝ angelorum.
Scdo mō pōt dici inuidia: vt ibi apls dixit. Quis
vos fascinauit. i. tāto odio ꝑsecutus est. Tertio q̄
ex tali odio fiat īmutatio ad malū in corpore alicu
ius p oculos alterius aspiciētes in eū. Et de fasci
natione hoc mō dicta cōiter loquūẗ doctores: fm
quē modū etiā Auicēna ⁊ Algazel vt i argumētis
deduciẗ locuti sunt. Nā ⁊ sctūs Tho. hāc fascina=
tionē declarat p̄ma pte. q. cxvii. p hūc modū. Et
forte inq̄t imaginatiōe aīe īmutaẗ spūs corpis cō
iūcti Que q̄dē īmutatio spm̄ maxīe fit ī oculis ad
quos subtiliores spūs proueniunt. Oculi em̄ infi=
ciunt aerem cōtinuū vsq̧ ad determinatū spaciuꝫ
p quē modū specula: si sint noua ⁊ pura cōtrahunt
quādā impuritatē ex aspectu mulieris mēstruate.
vt Ari. dicit i li. de sōno ⁊ vigilia. Sic igẗ cū aliqua

anima fuerit vehementer cõmota ad maliciam: si cut maxime vetulis cõtingit: efficit sm modũ pdi ctum. Aspectus eius venenosus ꝛ noxius: ꝛ maxi= me pueris q̄ habẽt corpus tenerꝝ ꝛ de facile rece= ptiuum impꝛ̄ssionẽ. Subdit tñ ꝙ possibile est etiã ꝙ dei permissione vel ex aliquo occulto facto coope retur ad hoc malignitas demonũ: cũ q̄bus sortile= ge vetule pactũ aliq̄d habẽt. ¶ Est ergo questio super influentias corpoꝝ celestiũ: in qua tres alii errores reprobant: ꝛ est quinta in ordine. Sed ꝑ amplioꝝ premissoꝝ declaratione etiã obuiandum quibuscũqꝫ pretensis obiectionibus. Queritur de maleficorum operibus quo ad quintuplicẽ causaꝫ quatuor ex illis reprobando ex quibus influere nõ possunt. quintã vero cõcludendo: scꝫ virtutẽ intel lectiuã ex qua fluere habent: q̄ ꝛ licet bona sit sm naturam: est tamen mala sm voluntateꝫ: quatuor autem cause reprobant cõtra illos: qui aut male= ficas: aut eoꝝ opera esse negant: ꝛ sunt corporum celestium influentie illorum corpoꝝ ꝛ orbium mo= tores mouentia hominũ excrescens malitia. ꝛ ima ginum ac caracterũ ꝛ verboꝝ efficacia. Preterea corpora celestia mouent a substantijs spũalibꝰ sm theologos et philolosophos omnes. Sed illi spiri tus sunt superiores animabus nostris: sicut ꝛ cor= pora celestia corporibus nostris: ergo ambo insi= mul habẽt imprimere in animã ꝛ corpus hominis ad causandum quoscunqꝫ actue humanos.

SEd ꝑ ampliori intellectu solutionũ aliq̄ du= bia mouet ex quoꝝ solutiõe veritas magis patebit. Videt em̃ obstare p̄rio illud q̄d supius di ctũ est. Q̄d substãtie spũales non pñt trãsmutare

corpora ad aliquā naturalē formā: nisi amminicu
lo alterius agentis: ergo multominus hoc poterit
efficere imaginatio quātumcūq3 fortis in aīa. Pre
terea est articulus condēnatus in plerisq3 vniuersi
tatibus p̄cipue tñ parisieñ. q incātator aliqs pij
cit camelū in foueā solo visu: eo q sicut intelligen
tie supiores impmunt inferioris: sic anima intelle
ctiua impmit in aliā: z etiā in animā sensitiuā. Itē
ad hoc est articulus condēnatus: q materia exte
rior obedit substantie spūali si intelligat simplici
ter z s̄m omnē modū trāsmutationis. Quia sic so
li deo vt p̄us patuit obedit. His visis fascinatio: de
qua loqmur qualiter sit possibilis: et qualiter non
declarat Nō em̄ est possibile homini q p naturalē
virtutē anime sue p oculos talem virtutē emittat
qui nō mediante trāsmutatione pprij corporis: ne
q3 medij nocumentū inferre possit corpori hominis
quid aspicit maxie cū s̄3 opinionē cōiorē videam⁹
intra suspicientes nichil extra mittentes. Non est
etiā possibile homini q pvirtutē naturalem anime
sue p voluntate sua trāsmutationem faciat imagi
nando in oculis suis: q̄ mediāte trāsmutatione me
dij. s. aeris: possit corpus hominis quem aspicit in
aliquā trāsmutare qualitatē s̄m q sibi placuerit.
Et quia s̄m hos modos p̄dictos non pōt vnus ho
mo aliū fascinare: cū nulli hoīz pōt inesse talis vir
tus p naturalē virtutē aīe sue. Ideo velle pbare q
maleficiales effectus possent pdiri ex naturali ali
qua virtute sup infringēdū opera maleficioꝝ que
virtute demonū fiūt est plurimū alienū a veritate.
Nr etiā s̄m hos duos modos fascinatioz malefica
tio reprobant: sicut z p̄fati duo articuli. Qualr tñ

sit possibilis licet suplustactū sit: tamē clarius sic deducit̄. Pōt em̄ cōtingere q̄ hō vel mulier aspiciens corp⁹ alicuius pueri moueat ipm mediante visu et imaginatione vel aliqua passione sensibili. Et qꝛ passio sensibilis est cū quadā imutatione corporali et oculi sunt tenerrimi. ꝓpter qđ sunt ipssionis multū receptiui. Ideo qñqꝫ contingit q̄ ꝑ aliquā passionē interiorē trāsmutant̄ oculi in aliquā malā qualitatē maxie coopāte ad hoc aliqua imaginatione cuius impssio cito redūdat in oculos: et ꝓpter eoꝝ teneritudinē. ꝛ ꝓpter vicinitatē radicꝫ sensuū particulariū ad imaginatiōis organū. Cū aūt oculi sunt transmutati in aliquā qualitatē nociuam cōtingere pōt qđ transmutent: ac rem sibi contiguā aliquā qualitatē malā: ꝛ illa pars aliqua et sic vsqꝫ ad aerē contiguū oculis pueri q̄ aspicit̄ et ille aer contiguus poterit qñqꝫ in materiā dispositam quā non dispositā cui consonat transmutare oculos ipius pueri in aliā qualitatē malā: ꝛ mediātibus oculis ipius pueri aliquas alias partes interiores. Vn̄ nec cibū dirigere: nec in mēbris fortificari aut augmentari poterit. Experimentū huius rei manuductiuū est: qꝛ videm⁹ hominē patiētem ī oculis qñqꝫ ex aspectu suo ledere oculos eū aspicientis qđ contingit ex hoc qđ oculi tui mala qualitate infecti inficiunt aerem mediū: ꝛ aer infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos: eo q̄ ſm rectā lineā infectio illa deriuat̄ in directū ad oculos inspicientium: coopante ad hec multuꝫ imaginatione ei⁹ qui aspiciendo oculos infirmos imaginat̄ se ledi. Plura possent exēpla manuductiua adduci que breuitatis causa obmittuntur.

Concordat his q̄dam glosa super illud psal. Qui timent te videbunt me ꝛ le. dicens. Magna virtus in oculis est: qḋ in naturalib⁹ apparet. animal em̄ visum ꝑdest itericis prior videns lupus vocem au fert: vel sic Basiliscus si prior vidit occidit: si ṗor videtur occiditur. Et ratio quare basiliscus vidē do occidit hominem. nisi q̄ ex aspectu et imagina tione excitatur in eius corpore materia venenosa per quam oculi ṗmo inficiuntur. ꝛ demū aer conti guus: ꝛ sic alia ꝛ alia pars aeris vsq̃ ad aerem ho mini contiguum: quē aerem ꝑ aspirationē: cum ho mo attraxerit intoxicat̄ et moritur. Prior autem visus ab hoīe vbi homo volens basiliscū occidere circūmunit ꝛ speculis ex q̇bus dū basiliscus inspi- cit ex reuerberatione aer inficit̄: et sic vsq̃ ad ba- siliscū ꝑtingit ꝛ occidit̄. Sed dubiū. Cur hō occi- sor bestie non moritur: ꝛ hic occultam quandā cau sam opinari necesse est. Hec sine preiudicio et te- meraria assertione dicta sunt tantummodo dictis sanctorum inherentes catholicam veritatem cō- cludamus: q̄ ad maleficiales effectus de quib⁹ ad presens loquimur malefici cuꝫ demonibus semper concurrere: ꝛ vnum sine altero nichil posse effice- re. Ad arg. patꝫ responsio de fascinatione ad pri- mum. Ad secundum dicit̄ iuxta vincen. in spe. na- turali. ca. xiij. Quod vulnus infectū spiritibus in terficientis ex forti imaginatione illud vulnus tra hit aerem infectum transeuntem iam interfectore sanguis ebulliens extra manat: quia ad p̄sentiam interfectoris aer inclusus ī vulnere: sicut ab inter fectore intrauit. Ita ad eius p̄sentiam commoue- tur. ex qua commotione sanguis erumpit.

Sunt quidam alias cās allegātes quasi illa ebul litio sanguinis sit eius clamor de terra super homi cidam psentem: ꝛ hoc ppter maledictionez prime homicide cayn ad illud de horrore dicendū: ꝙ hō transiens ppe cadauer hominis occisi horrore cō cutitur: licet illud nō sentiat: hoc fit ex spū quātū-cunqꝫ infectionē recipiente: ꝛ eā anime repsentan te. Sed hec nichil cōcludunt aduersus opa malefi corum: cū oīa illa naturaliter (vt dictū est) fieri va-leant. Ad tertiū sicut dictū est supra: maleficoꝝ ri tus deducunt ad scdꝫ genus supstitionis qđ dicit diuinatio: rebus ꝟo supstitiose in obseruātijs qui-busdam reducitur ad tertiū genus: ideo argumen tuz nō est simile: demū etiā qꝛ reducunt nō ad quā libet diuinationem: sed ad illā q̄ fit p expressam de monum inuocationē. et hoc etiā cū multis modis fieri possit. s. per nigromantiā: geomantiā: ꝛ hidro mantiā. ꝛc. Inspiciat se. se. q. ar. v. Ideo hec diui-natio maleficoꝝ vbi maleficijs sunt intēti. sicut su premum gradū in flagitijs tenet: ita et aliud iudi-ciuz de eo existit. vnde qñ arguit ꝙ qꝛ occultas re rum virtutes cognoscere non possumus: ꝛ malefi-ci etiā occultis rebus intendunt. Dicit ꝙ si inten-derent rebus naturalibꝰ ad aliquos effectus natu rales ex naturali virtute pcedendos: hoc licitum foret. vt de se pꝫ. Uel etiā cōcedendo ꝙ si intende-rent superstitiose rebus naturalibus: vtpote rebꝰ hmōi certas caracteres vel aliqua noīa ignota in scribendo et illis p acq̄renda sanitate vel amicitia et p aliqua vtilitate: ꝛ nunc p nocumento aliquo inferendo vterent. tūc licet absqꝫ expressa demonū inuocatione: lꝫ nō absqꝫ tacita ista fieri possent et

llicita iudicant. qꝛ tñ hec ⁊ his similia reducũtur
ad tertiũ genus supstitionis. scꝫ ad obseruãtiã va
nitatũ: vt dictũ est. ideo nihil ad ꝓpositũ sup here
sim maleficoꝝ fortificatur. Etiã solutio ꝙ huic ter
cio generi quatuor assignant spẽs. qꝛ vel vtitur qs
obseruãtijs ad sciam acq̃rendã: vel ad cõiecturas
sumẽdas fortunioꝝ vel infortunioꝝ. vel ad suspen
siones sacroꝝ verboꝝ: vel ad corpa immutanda in
melius. Vñ ⁊ notãter sctũs Tho. in ti. illo q̃stiõis
vbi q̃rit. An obseruationes ordinate ad corporuꝫ
immutationem sint licite. q. xcvj. in summa p̄fata
ar. ij. addit puta ad sanitatẽ. obseruationes ꝗ ma
leficoꝝ cũ hic locũ habẽt: sed vt dictũ est sub scdo
genere ꝯtinent supstionis: ideo nihil ad ꝓpositum
Ex his etiam ad quartũ argu. rñdetur. ꝙ quia du
plices in his obseruãtijs fieri possunt imagines
nigromãtie ⁊ astronomice. ⁊ inter hec talis est dif-
ferentia. Q̃d in nigromãtiis semp fiunt expsse in-
uocationes demonũ: ꝓpter expressa pacta cũ eis
inita. Inspiciat solutio scdi arg. p̄fate questionis.
In astronomicis ꝟo sunt pacta tacita. ⁊ ideo nul-
la inuocatio nisi fortassis tacita. puta figurarum ⁊
caracterũ signa q̃ eis inscribunt: ⁊ iterum imagi-
nes nigromantice: vel fiunt sub certis cõstellatio-
nibus ad recipiendũ certos influxus ⁊ impssiones
corpoꝝ celestium. etiam certis figuris ⁊ caracteri
bus insigniti. vt in annulo: lapide: vel aliqua p̄cio-
sa materia. vel fiunt simpliciter absq; obseruantia
constellationũ: sed indifferenter ex quacũq; mate
ria: etiam vili ad inferendum maleficia vbi ⁊ quan
do ad aliqua loca reponuntur: et de his effectibus
cum suis imaginibus iam sermo est ⁊ non de alijs.

Ideo argumentū non facit ad ppositum. Qualiter deniqꝫ certe imagines superstitiose de qbus tactum est nullā habent efficatiā inq̃ʒtum sunt artificialia solū: licet forte materialia in eis cōsiderata possunt hr̃e efficatiā: ꝛ nō inq̃ʒtū haberēt naturalē aliquā virtutē ex impssione corpoꝝ celestiū. si cui placet doctorē ibid inspiciat. Semp tñ dt eē illicitū imaginibus vti. Imagines ṽo maleficarū absqꝫ naturali aptitudine ad effectū fiūt. solūmodo aūt ex iussu demonū reponunt ꝛ applicāt vt manualiter ad affectū concurrant in maiorē contumeliā creatoris: vt et pamplius irritatus malaqꝫ fieri in flagitioꝝ taliū vindictā ampli⁹ pmittat. Uñ ꝛ sacratioribus anni tpibus hmōi fieri pcurant. Ad quintū dicēdū q Greg. ibi intellexit ptātē grē nō nature. Unde ꝛ ibidē subdit. Qui filij dei ptāte sunt: vt Io. dt. Quid mirū si signa ex ptāte faciunt. Ad vltimum dicendū q similitudo nō valet quia alia est actio aīe circa corpus ppriū: et alia circa corpus alienū. Nā quia corpi pprio vnitur aīa vt forma. ꝛ appetitus sensitiuus est actus alicuius organi corporalis. Ideo ad apphensionē anime humane pōt cōmoueri appetitus sensitiuus cū aliqua immutatione corpali calorē ꝛ frigus: vel etiā vsqꝫ ad mortem. Ad exteriora ṽo corpa inmutando nulla apprehensio anime hūane sufficit: nisi mediāte immutatione pprij corpis: sicut de fascinatione dictum est. Unde ꝛ malefici ex nulla potestate naturali: sꝫ solūmodo auxilio demonū et ipi demones amminiculo alicuius alterius rei: vt p spinas: ossa: crines ligna: ferrum: ꝛ hmōi quando intromittunt aut instrumentum aliquod reponunt: vt successiue pate-

bit: maleficiales effectus pcurant.

Einde magis in spūali tenori bulle apostolice inherendū cōsiderandū ē de origine maleficoꝝ ꝛ eoꝝ operū multiplicatione: ꝛ pmo de ipis maleficis. secundo de eoꝝ opibus. Ubi notandum ꝙ quia ad hmōi effectū tria habent concurrere. s. demon: malefica: ꝛ diuina pmissio. xxvi. q. i. si p sortiarias. Aug. etiā dicit ꝙ ex pestifera facietate hominum ꝛ demonum hec supersticiosa vanitas adinuenta est. Ideo origo ꝛ multiplicatio huius heresis ex pestifera facietate sumitur ꝙ etiam ex aliis elicitur. Nam attento ꝙ hec heresis maleficorum non solum differt ab aliis heresibus in hoc ꝙ ipsa per pacta neduꝫ expressa: verumetiam placita ac federata in omnem creatoris ac sue creaturarum contumeliam et nocumentum insanit: cum tamē omnes alie simplices hereses per nullum pactum tacitum vel expssum: cum demonibus initum licet non absqꝫ instinctu satoris omnis insidie erroribꝰ ppter difficultatem credendorum assentiunt. Verumetiam differt ab omni noxia et superstitiosa arte in hoc ꝙ sup omnia genera diuinationū ipa maleficorum heresis supremum attinet gradum malicie: quod etiam nomen a maleficiendo seu male de fide sentiendo: sibi vsurpat vt prius tactum est. Attento etiam ꝙ inter alios actus habent p augmento illius perfidie quattuor exercere. videlicet fidem catholicaꝫ in toto vel in parte ore sacrilego abnegare. seipsos in corpore et anima deuouere.

Infantes nondũ renatos ipi maligno offerre spur
citijs diabolicis p carnales actus cum incubis et
succubis demonibus insistere que omnia vtinã alie
na ab omni veritate ꝛ figmenta forent dicenda: dũ
modo ecclesia a tãta labe infectionis existeret im
munis: cui tamẽ heu obstat ꝛ apostolice sedis per
bullam determinato verũ ꝛ experientia rerũ ma=
gistra que nos ex pprijs eoꝝ fassionibus ac flagi=
tijs ppetratis intantũ certificauit ꝙ absq; dispen
dio pprio salutis iam ab eoꝝ inqsitionibus desiste
re nequimus. Ideo de eoꝝ origine ꝛ multiplicatio
ne pestifera tractaturi: qꝛ laboriosum existit: ideo
legentibus sic summa cum diligentia singula sunt
pscrutanda ꝙ et admittenda q̃ rationi consona ꝛ
scripturarũ traditionibus non dissona inueniũtur
Et quia inter oẽs actus ad multiplicationez eoꝝ
deseruientibus duo eoꝝ plurima cooperant scz in
cubi ꝛ succubi demones ꝛ infantium sacrilege obla
tiones. Ideo de ipsis specialiter tractabimus: ita
tamen vt primo de ipsis demonibus: scdo de ipsis
maleficis: et tertio de ipa diuina pmissione mentio
habeat. Et quia demones p intellectũ ꝛ volunta=
tem operant: ꝛ potius sub vna cõstellatione q̃ȝ sub
altera ad hoc vt semen ad plis pcreationẽ vigore
tur. Inqrendũ erit de ipis constellationibus a de=
monibꝰ obseruatis. Et ita pncipaliter q̃rũtur tria
Prio an hec heresis p cõparationẽ ad demones
incubos ꝛ succubos possit originaliter multiplica
ri? Secũdo an ne p comparationẽ ad corpora ce=
lestia q̃ etiam cause sunt humanoꝝ actuum eorum
opera possunt vigorari? Tertio an ne p oblatiões
sacrilegas infantes demonibus offerentes possit

ipsa heresis augmẽtari: tñ infra scdam ꝛ tertiã tractabiẗ scda q̃stio principalis scilꝫ de influẽtijs corꝑoꝝ celestiũ ꝛ hoc ꝑpter decẽtẽ cõtinuationẽ suꝑ opa maleficoꝝ. Circa primũ tres erũt difficultates. Una generalis de incubis illis demonibus. altera specialis: a quibus demonibus huiusmodi actus exercentur. Tertia singularis quo ad ip̃as maleficas demonibus se subiicientes.

¶ Tertia questio prime partis.

AD primum videẗ ꝙ nõ sit catholicũ asserere ꝙ per incubos ꝛ succubos demones possunt homines ꝓcreari: ꝓcreatio hominum instituta est ante pccatũ a deo in hoc ꝙ homini mulierẽ in adiutoriũ de costa formauit. Quibus ꝛ dixit. Crescite ꝛ multiplicamini. Geñ. j. Et iteꝝ Adã inspirat⁹ dixit. Erunt duo in carne vna. Geñ. iij. Similiter ꝛ post pctm̃ in lege nature dictũ est ad noe. Cresci te ꝛ multiplicamini. Geñ. ix. In tp̃e etiam noue legis a xp̃o hec cõiunctio cõfirmata. Mat. xix. Nõ legistis ꝙ ab initio qui fecit hoies masculũ ꝛ feminam fecit eos. ergo alij modi hoies ꝓcreandi non debẽt assignari. Si dicaẗ ꝙ demones cõcurrũt nõ vt principia naturalia: sed vt artificialia qñ studio se cooperanẗ ad naturales cõceptus hoim̃ semen recipiẽdo: ꝛ iteꝝ trãsfundẽdo. Contra. Quia aut hoc posset dyabol⁹ in omni statu vꝫ matrimonia li ꝛ extra. aut in vno tm̃. Nõ primo mõ: qꝛ tũc op⁹ dyaboli esset fortius q̃ꝫ opus dei: qui quẽlibet statum instituit aut cõfirmauit: puta cõtinentiũ ꝛ cõiugatoꝝ. Nec secundo mõ. qꝛ de hoc nullibi legiẗ in scripturis: vt ex vno statu et nõ ex altero hmõi hominum fieret procreatio. Preterea ꝓcreare ho

minem est actus viui corporis: sz demones assumptis corporibus nō dant vitā: qz illa tm̄mō formaliter fluit ab anima: q̄ est actus corporis physici organici potentia vitā habētis. ii. de aia: ergo ꝑ huiusmodi assumpta corpora opera vite exercere nō pn̄t. Si dicat̄ ꝙ assumūt corpus nō vt vitā tribuat sed vt semen naturale retineāt ꝛ trāsfundant. Cōtra In operibus angeloꝝ bonoꝝ ꝛ maloꝝ sicut nichil est supfluum: nec etiā in opibus nature. Sed cū demō naturali virtute qua etiā oēm virtutē corporis excedit possit inuisibiliter ꝛ semen colligere ꝛ iterum applicare. Igitur aut ratio dabit̄ ꝙ non possit inuisibiliter hoc facere. aut si pōt alteꝝ erit superfluū. fortificat̄ ratio. Nā in libro de causis dr̄ ꝙ virtus intelligentie est infinita inferius q̄uis sit finita superius sed oīa corporalia sunt infra intelligentias: ergo ex infinitate sue virtutis potest ea qualitercunq̧ vult immutare. Sed intelligentie sunt angeli siue boni siue mali: ergo possunt absq̧ hoc ꝙ corpora assumāt trāsmutationes in seminibus facere. Preterea semē recipere ab vno ꝛ trāsfundere in alium fieret per motum localem: sed demones nō possunt corpora mouere localiter: ꝓbatur. Anima est substantia spūalis sicut ꝛ demon: sz anima nō pōt localiter mouere corpus: nisi a se viuificatum. Unde si aliquod membrū mortificetur reddit̄ immobile: ergo ꝛ demones aliquod corpus mouere localiter: nisi ab eis viuificatū nō possunt. Dictum est autem et quasi per se notum ꝙ demones non viuificant aliquod corpus ergo nec semē poterunt mouere localiter de loco ad locum. Preterea omnis actio est per contactū: vt dicitur pri=

mo de generatione. Non videtur autem q̄ possit esse aliquis contactus demonis ad corpora cū nichil habeat cum eis cōmune. Cum ergo semen immittere ꝛ mouere localiter sit quoddam agere: videtur q̄ demones illa facere nō possint. Preterea demones non possunt mouere corpora magis propinquora eis in ordine vt sunt celestia: ergo nec alia magis distantia. Antecedens probatur. Quia cū mouens et motum sunt simul: secundo physicorū. Sequeretur q̄ demones mouentes corpora celestia essent in celo. q̄ neq̄ scd̄m nos neq̄ scd̄m platonicos habet veritatem. Sed ꝯtra. Augustinus. iii. de trinitate. Demones colligunt semina que adhibent ad corporales effectus hoc autem sine motu locali fieri non pōt: ergo demones possunt semina recepta ab aliquibus alios trāsfundere. Item glosa strabi super istud Exodi. vii. Vocauit pharao sapientes ꝛc. Dicit q̄ demones discurrunt per mundū ꝛ colligūt diuersa semina: ꝛ ex eoꝝ adoptione possunt prorūpe diuerse species. Videatur etiā glosa ibidem super ista verba. Vocauit pharao. Item Genesis. vi. super illud. Videntes filiꝫ dei filias hominuꝫ ꝛc. glosa duo facit. Primo q̄ p̄ filios dei filiꝫ seth intelliguntur: et per filias hominum filiꝫ Cayn. Secundo dicit q̄ non est incredibile non ab hominibus: sed a quibusdā demonibus qui mulieribus sunt improbi huiusmodi homines id est gygantes esse procreatos de quibus in littera dicit̄. Gygantes autem erat super terram. Quia ꝛ post diluuium corpora non solum virorum: sed etiā mulierum incredibilis pulchritudinis extiterunt.

¶ Responsio. Quia de potestate ac opibus diaboli circa maleficiales effectus plura opz cā breuitatis omittere: ideo pio lectori tanq̄ p se noīa relinquunt: vel ad minus si noscere velit in scriptis doctoꝝ sup. ii. sentē. di. v. singula advnguē elucidata inueniet. Cōspiciet em̄ q̄ cūcta opa sua p intellectū q̄ volūtatē demones exequunt. Itē q̄ hec data naturali nō sunt imutata. Sed iuxta Dionysiū iiii. ca. de. di. no. manserūt integra z spendidissima q̄uis eis vti ad bonū virtutis nō valeāt: inueniet etiā q̄tū ad intellectū q̄ triplici acumine sciētie vigēt. s. subtilitate nature: experiētia tēpoꝝ. z reuelatione supnoꝝ spirituū inueniet etiā i q̄bus z qualr̄ cōditiones z naturales hoīm ipressiones ex influētiis corpoꝝ celestiū p̄dn̄antes agnoscūt: vn̄ z eliciunt aliquos magis esse dispositos ad maleficia exequēda. q̄ alios quos etiā pre ceteris ad hm̄oi exequēda infestāt. Quātū vero ad eius volūtatē reperiet ipam imobiliter malo inherere semp peccare peccatis supbie inuidie z summe displicentie q̄d deus p sua gloria eovtit cōtra suā voluntatē. Cognoscet qualr̄ ex his duob⁹. s. intellectu z volūtate mira operat. ita q̄ non est ptās in terra q̄ eis pōt cōparari. Iob. xli. Nō est sup terra ptās q̄ em̄ valeat cōparari. q̄ factus est vt neminez timet. vbi glo. Et lz neminē timet: meritis tn̄ sctōꝝ subiacet inueniet etiā qualr̄ cognoscet cogitatiōes cordiū nr̄oꝝ qualr̄ etiā possit transmutare corpa adminiculo alterius agētis substātialiter z accidentalr̄: qualr̄ etiā possit mouere corpa localiter immutare sensus exteriores z iteriores ad aliq̄d cogitandū: qualr̄ etiā possit immutare hois intellectū z volū

tatem licz indirecte que oia licz ad pñtem nostrã deseruient speculationẽ: volumus tñ ex illis solũ nõ eoꝝ ꝓprietates cõcludere vt ad q̃stionis discu tionem ꝓcedatur. Sunt autẽ ꝓprietates theolo gis assignate ꝙ sunt spũs impuri: licz nõ immũdi ex natura: qꝛ in eis ẜm Dionysiũ inest furoꝛ natura lis: amens cõcupiscentia: fantasia ꝓterua: intelli gẽ quo ad peccata eoꝝ spũalia. s. superbiã/ iuidiã/ iram. Unde sunt humani generis inimici mente rõnales: absqꝫ tñ discursu intelligẽtes in nequitia subtiles nocẽdi cupidi semꝑ in fraude noui: immu tant sensus: inquinãt affectus: vigilãtes turbant: dormientes ꝑ somnia inquietãt: moꝛbos inferunt: tẽpestates concitant: in lucis angelos se transfoꝛ mant semꝑ infernũ secũ poꝛtãt: erga maleficos di uinũ cultũ sibi vsurpãt: magice artes per eos fiũt: sup moꝛbos dñari appetunt: amplius ꝓ posse infe stant electis ad exercitiũ danẜ: semꝑ fini hoĩs insi diantur. Et licz mille nocendi habeãt modos: ⁊ ar tes. xvi. q. ii. vtpote qui conanẜ a pꝛincipio ruine sue vnitatẽ ecclesie rescindere charitatẽ vulnera re sanctoꝝ opeꝝ dulcedinẽ inuidie felle inficere oĩ bus modis humanũ genus euertere et ꝑturbare: potestas tñ eius in lũbis et vmbilico manet. Job penẜ. Quia vcz per luxuriã carnis multũ dominã tur hoĩbus: sedes eñ luxurie in viris est in lũbis: qꝛ inde decidiẜ semen sicut mulieribus ab vmbilico His p̃suppositis ad intellectũ questionis de incu bis ⁊ succubis demonibus dicẽdum: q̃ asserere ꝑ incubos ⁊ succubos demones hoĩes iterdũ ꝓcrea ri intm̃ est catholicũ q̃ eius oppositũ est asserere medũ dictis sctõꝝ. Sz et traditioni sacre scripture

contrarium qd sic deducitur. Nã Augustinus hã
questionem non quidẽ quo ad maleficos. sed q̃tum
ad ipsas operationes demonũ ⁊ ad fabulos poeta
rum in vno loco mouet et sub dubio reliquit. Licet
postea q̃tum ad pcessum sacre scripture determi
nat. Nã libro tertio de ci. dei caplo. ii. dicit. Utrũ
poterit venus ex concubitu anchise: eneam parere
in medio relinquamus. Nam pene talis questio in
scripturis oritur: qua queritur. Utrum preuarica
tores angelicum filiabus hominum concubuerũt.
Unde natis gygantibus. i. nimium grandibus et
fortibus viris tũc terra repleta est Sed libro quin
to caplo. xxiii. questionem determinat i hec verba.
Creberrima fama ẽ multiqꝫ se expertos vel ab eis
qui experti erant de quoꝝ fide dubitandũ non est
se audisse confirmant siluanos ⁊ faunos quos vul
gus incubos vocat improbas extitisse mulierib9:
ac earũ appetisse ac peregisse concubitũ. Et quos
dam demones quos dusios galli nuncupãt assidue
hanc immundiciã ⁊ temptare ⁊ efficere pluries ta
lesqꝫ asseuerant: vt hoc negare impudẽtie videat.
Hec ille. Postea ibidem determinat secundã que
stionem videlicꝫ ꝙ istud Geñ. Uidentes filij. i. seth
filias hominum. i. Cayn nõ de incubis solum intel
ligitur. Quod autem incubos esse non sit credibi
le. Ad illud ibidem est glosa que sic dicit: vt prius
tactum est. Non est incredibile non ab hominibus
sed ab angelis vel quibusdam demonibus qui mu
lieribus sunt improbi ciusmodi homines id est gy
gantes esse procreatos de quibus in littera dicit.
Gigantes autem erant super terram qui et post di
luuium ⁊c. vt supra. Ad idem est glosa Esaie. xiii.

bi propheta desertionē babilonnie ciuitatis pre-
icit et monstra in ea habitanda. Ibi inquit habi-
abunt strutiones ꝛ pilosi ibi saltabunt. Demones
ntellige ibi loco pilosi. Unde dicit glosa. Pilosi
unt siluestres homines: hispidi qui incubos vel sa-
yri certa genera demonum et Esaie. xxxiiij. super
lo vbi prophetat desolationem terre idumeorum
ui persequebātur iudeos. Erit inquit cubile dra-
t pascua strutionum et occurrent demonia. Glo-
a interlinealis id est monstra demonum adinui-
em. Et glosa beati Gregorii ibidem. Qui alio pi-
osū nomine figurantur non his quos greci panos:
atini vero incubos vocant. Ad idem est beatus
Isidorus libro octauo capitulo vltimo sic dicens.
Pilosi qui greci. panisci: latine incubi appellātur.
Unde et incubi dicuntur ab incubando: hoc est stu
prando. Sepe enim improbi existunt etiam mulie-
ribus et earum peragunt concubitum quos demo
nes galli dusios nuncupant: quia assidue hanc pe
ragunt immundiciam. Quem autem vulgo incu-
bonem vocant: hunc romani faunum ficarium di-
cunt. Ad quem Oratius dixit. faune nimpharū fu-
gientium amator per meos fines ꝛ aprica rura le-
nis incedas. Insuper illud apli. j. Corin. xi. Mu-
lier dꝫ habere velamen super caput suum propter
angelos. Multi catholici exponunt qđ sequiꝛ p-
pter angelos. i. incubos. Ad idē est Beda in hysto
riis anglorum. Item Guil. in libro de vniuerso: par
te vlt. tracta. vi. multipliceꝛ. Preterea hoc determi
nat sanctus doctor pma parte. q. xv. Et in. ii. scri-
pto di. viii. Et quolibe. vii. q. x. atqꝫ sup Esaiā ca-
pitulis. xiii. ꝛ. 34. Unū talia negare dicit Thomas

imprudentie est. Id enim quod multis videtur n
potest omnino falsuz esse: fm philosophũ in de so
no et vigilia in fine. ⁊ in. ii. Ethicorꝫ. Sileo de h
storijs multis ⁊ autenticis tã catholicorꝫ ꝙ eth
corum: qui incubos esse palam asseuerunt. Cau
autem quare demones se incubos faciunt vel su
cubos non delectationis est causa: cũ spiritus ca
nem et ossa non habeat. Sed hec est potissima
per luxurie vitium vtriusqꝫ hominis naturã led
corporis vcz et anime: vt sic ad omnia vitia hom
nes proniores existant. Nec dubium quin sub cer
tis constellationibus semina v gorare sciunt su
qbus homines etiã concepti semp malitijs existi
deprauati. Unde ⁊ enumeratis per altissimũ mu
tis luxurie vitijs: a quibus suum populũ mundun
esse voluit ⁊ quibus infidelis irretiti erant ait. Le
uitici. xviii. Nec polluamini omnibus his: quibus
contaminate sunt gentes: quas ego eijciam ant
conspectum vestrum e quibus polluta est terra: cu
ius scelera ego visitabo. Dicit glo. sup verbo ge
tes. Demones inquit qui ꝓpter multitudinẽ dicũ
tur gẽtes vniuerse: qui cũ omni peccato gaude
precipue tamen fornicatione ⁊ idolatria. qꝛ in his
corpus et anima maculatur. ⁊ totus homo qui te
ra dicitur. Omne eñ peccatũ quodcũqꝫ fecerit ho
mo extra corpus est. qui autem fornicatur in cor-
pus suum peccat. Si cuilibet intueri hystorias de
incubis ⁊ succubis inspiciat vt supra Bedã in hy-
storijs anglorꝫ. ⁊ Guilhelmum Thomã deniqꝫ bra
bantinum in libro qui de apibus intitulaẗ. Ad ar-
gumenta. Ad primum de naturali ꝓpagatione in-
stituta a deo inter marem ⁊ feminã dicitur. Quod

sicut dei pmissione sacramentũ matrimonij potest
ope dyaboli vitiari per maleficia: vt supra patuit
Ita a simili ꝛ fortiori in quolibꝫ alio venereo inter
mare ꝛ feminã. Sed si queritur. Quare potius in
actu ꝛ sup actum venereũ dyabolo pmittitur ma=
leficia exercere ꝙ super alios humanos actꝰ. Di=
citur ꝙ multiplex causa assignatur a doctoribus:
de qbus inferius sub illa parte vbi de pmissione di=
uina discutiẜ. Ad pñs sufficit cã q̃ priꝰ tacta est:
scꝫ ꝙ potestas demonis est in lũbis hominuꝫ. Et
inter oĩa certamina duriora sunt pˡia certaminis
vbi continua pugna ꝛ raro victoria. Nec valꝫ vbi
dicitẜ ꝙ tunc opus dyaboli esset fortius ope dei: cũ
actus matrimoniales ꝛ deo institutos posset vitia
re: quia non vitiat p violentiã: immo cũ nichil va=
leat inficere: nisi a deo pmissus. Ideo magis p hoc
eius impotentia cõcludiẜ. Ad scδm verũ est ꝙ p=
creare hominẽ est actus viui corporis. Sed cũ di=
citur ꝙ demones non possunt dare vitã: qꝛ illa fluit
formaliter ab anima. Iterum verum est. sed qꝛ ma
terialiter discinditur a semine: et demon incubus
illud immittere potest deo pmittẽte p coitum ꝛ nõ
tanꝙ ab eo descisum: sed p semen alicuius homi=
nis ad hoc acceptum. vt dicit sanctus Tho.. iiij.
parte. q. ii. ar. iii. vtpote ꝙ idem demon q̇ est succu
bus ad virum fiat incubus ad mulierem: sicut etiã
aliarum rerũ semina assumunt ad aliquarũ rerum
generationem. vt Augu. di. iii. de trinitate. Unde
q̃ritur: cuius filius sic natus existit. Patet ꝙ nõ
est filius demonis: sed filiꝰ hominis cuius est semẽ
acceptum. Sed cũ instaẜ: quod nihil est supfluum
in operibus angelorum sicut ꝛ nature conceditur.

Sed cum infertur q̧ demon potest inuisibiliter se
men ꝛ recipere ꝛ infundere. verum est: hoc aũt po
tius op̄atur visibiliter: vt succubus ꝛ incub⁹ vt sic
per talem spurcitiã inficiat corpus et animã. ꝛ in
vtroq̧ homine mulieris. s. et viri: vt in corpore. q
tactum est. Preterea plura possent demones inui
sibiliter qui tamen non p̄mittunt: etiã si vellent ex
ercere. p̄mittunt aũt visibiliter: vel in exercitium
bonoꝝ vel correctionem maloꝝ. Posset deniq̧ cõ
tingere q̧ loco demonis succubi alter semen reci-
peret ab eo: et incubũ loco alterius demonis se fa
ceret. ꝛ hoc triplici ex cã. Puta q: demon deputa-
tus mulieri reciperet semen ab altero demone de-
putato viro: vt sic vnusquisq̧ circa sibi a p̄ncipe de
monioꝝ cõmissum habeat maleficiũ exercere cum
vnicuiq̧ p̄prius deputet angel⁹ etiã a malis vel p
pter feditatẽ actus: quã demon vn⁹ facere abhor-
reret: cũ in sequẽti q̄one patebit certi demones ex
nobilitate nature certos act⁹ et spurcitias facere
abhorrerẽt: vel q̧ ĩuisibiliter loco viri seminis suũ
semẽ. i. q̧ incub⁹ recepit inuisibiliter se interponẽ-
do mulieri intromittat: quã interpositionẽ facere
non est cõtra eius naturã aut virtutẽ: cũ etiam in
corpore assumpto inuisibiliter ꝛ incõtrectabiliter
se interponere p̄t: sicut supra de illo iuuene q̄ idolũ
despõsauerat patuit. Ad tertiũ hoc qđ dr̄ q̧ virt⁹
angeli est infinita respectu sup̄ioꝝ: hoc est q: eius
virtus cõp̄hẽdi nõ põt ab inferiorib⁹: q̄n semp̄ sup̄
excedit eã: ita q̧ nõ limitat ad vnũ effectũ tm̄. Et
hoc iõ: q: supra in entibus hn̄t virtutes maxie vni
uersales. Vn̄ p̄pter hoc q̧ est infinita superius nõ
põt dici q̧ possit indifferenter in oẽm effectũ illum

ad pducendū: qꝛ sic etiā diceret infinita inferi⁹ si
cut supius. Demū qꝛ inter agens ⁊ patiens dꝫ esse
pportio: et nulla pōt esse pportio inter substantiā
pure spiritualē ⁊ corporalē: ideo nec ipi demones
possent in aliquē effectū nisi mediante aliquo alio
pncipio actiuo. Inde est ꝙ seminibus rerū vtūtur
ad effectus pducendos. Juxta aug. iii. de trinita.
Uñ hoc argumentuꝫ redundat in pcedens: nec p
illud fortificat nisi qs vellet declaratione eius ha-
bere: quare intelligentie asserunt habere virtutes
infinitas supius ⁊ nō inferius: ⁊ daret sibi ex ordi-
ne rerū corporaliū et corpoꝝ celestiū: qui ſm se in
plures et infinitos effectus influere possent. Hoc
aūt nō fit ppter debilitatē inferioꝝ. Concludit ꝙ
demones lꝫ absqꝫ hoc ꝙ corpa assumāt possit trās
mutationes in seminibus facere: hoc nihil arguit
cōtra hoc ꝙ hic intenditur de incubis et succubis
quoꝝ actus exercere nō possunt: nisi in assumptis
corporib⁹ ſm ꝙ supra tactū est. ¶ Ad quartū ꝙ de
mones nō pñt mouere corpora localiter: vñ nec se
men, ⁊c. pbaturqꝫ ibi de aīa p similitudinē. Dicen-
dū ꝙ aliud est loq̄ de substātia spūali ipius angeli
aut demonis: ⁊ aliō de ipa aīa. Hoc ei ꝙ aīa nō pt
mouere corp⁹ localr nisi viuificatū ab ea: vel p cō
tactū corporis ad aliud corpus nō viuificatū hoc
est qꝛ tꝫ infimū gradū in ordīe substātiarū spūaliū
ex quo etiā cōtingit ꝙ illud corpus qō hꝫ mouere
etiam p contactū: opꝫ ꝙ sit pportionatū : non sic
autem est de demonibus: quoꝝ virtus omnino cor
poralem virtutem excedit. ¶ Ad quintum dicen-
dum : ꝙ contactus demonis ad corpus seminis:
vel cuiuscumqꝫ alterius ; non est contactus cor-

poralis sed virtualis: et fit secundum proportionem conue-
nientem tam mouenti quam mobili: ita quod illud corpus
quod mouetur non excedat proportionem virtutis
demonis: vt sunt corpora celestia et etiam tota ter-
ra vel elementa mundi. Et quare illa excedunt di-
cere possumus: vt dicit sanctus Tho. in questionibus de
malo. q. x. de demonibus. Quod hoc est vel propter
conditionem nature vel propter damnationem culpe.
Est enim ordo rerum sicut secundum naturam ipsarum: ita et
secundum motum. et sicut superiora corpora celestia mo-
uentur a superioribus substantiis spiritualibus vt
sunt angeli boni: ita in inferiora corpora moueri possunt
a substantiis spiritualibus inferioribus: vt sunt de-
mones. Et si quidem hoc contingit eis secundum conditio-
nem nature secundum quod aliqui ponebant demones non esse
ex illis superioribus angelis. Sed ex illis que per-
ficiuntur a deo huic terrestri ordini: vt erat philo-
sophorum opinio: vel etiam si contigit ex pena pec-
cati: vt theologorum sententia est: tunc a celestibus
sedibus detrusi in hunc aerem tanquam ad penam non
possunt ipsum aut terram commouere. Hec addita
sunt propter duo argumenta: que tacite soluuntur: scilicet
de corporibus celestibus: quod illa etiam possent mo-
uere. Si possent corpora localiter mouere: quia sunt
eis magis propinqua: vt etiam vltimum argumentum
pretendit. Respondetur enim quod non valet: quia illa cor-
pora proportionem virtutis eorum siquidem prima opi-
nio locum habet. Si vero non: sed secunda tunc ite-
rum non possunt mouere propter penam peccati. Est
etiam ad argumentum: vbi quis obijceret: quod idem
est motus totius et partis: sicut totius terre et gle-
be: in quarto phisicorum. Unde si demones possent

mouere partem terre: possent etiam mouere terrã non valet: vt patet intuẽti distinctionem. Colligere aũt semina rerum ꝛ applicare certos effect⁹ nõ excedit eoꝝ virtutem naturalem deo eis ꝑmittente: vt de se patet. Summarie cõcludatur: ꝙ nõ obstante quod quidaȝ dicunt demones in assumptis corporib⁹ nullo modo posse generare: ꝛ ꝙ ꝑ filios dei significenꝭ filii seth: et non angeli incubi. sicut et ꝑ filias hominũ: ille q̃ de stirpe Cayn descenderant Quia tamen contrarium a multis: vt patuit asseritur: ꝛ quod multis videtur non potest omnino esse falsum: ſm philosophum in. vij. Ethicoruȝ Et in fine de somno ꝛ vigilia. Jam etiã modernis temporibus attestaꝭ facta ꝛ dicta maleficarũ talia vere ꝛ realiter facta exequentiũ ideo dicimus tria. primo ꝙ ꝑ tales demones spurcissimi act⁹ venerei nõ delectationis sed infectionis anime ꝛ corporum q̀bus succubunt aut incubũt causa exercẽtur. Secundo ꝙ ꝑ talem actũ completa cõceptio et generatio a mulieribus fieri potest: inq̃tum semen humanũ apponere possunt in loco conuenienti ventris mulieris ad materiam ꝓportionatã ibidem p̃existentem. A simili: sicut semina aliarũ rerum colligere pñt ad cõplendũ aliquos effectus. Tertio ꝙ demonibus attribuit in taliũ generatione illud tm̃ quod est motus localis non aũt ipa generatio cuius ꝑncipium nõ est virtus demonis aut corpis ab eo sumpti: sed virtus illius cuius semen fuit. vnde ꝛ genitus non demonis sed alicuius hominis filius est. Et ꝑ hec patet rñsio ad argumenta vbi quis arguere vellet ꝙ demones generare nõ possent ꝓpter duo. Primo ꝙ generatio completur

per virtutē formatiuā q̄ est in semine corꝑe viuo re soluto. Et corpus a demonib⁹ assumptū q: non est tale: ergo ꝛc. Patz rn̄sio q: demon virtute seminis formatiuā reponit ad locū debitū ꝛc. Scd̄o si dicatur ꝙ semē non hꝫ virtutē generādi: nisi q̄diu calor aīe in eo retinet: quē tn̄ exaltare necesse est per magnā distantiaꝫ delatā. Est em̄ rn̄sio ꝙ demones pn̄t aliqua reponere ad conseruationē seminis: ne calor vitalis euaporet. Vel etiā q: velocissime mouent ꝓpter victoriā mouētis suꝑ rem motā. Ideo non poterit euaporari tā feliciter. ¶ Quarta q̄estio quibus demonibus hmōi exercentur.

Erū catholicū sit asserere ꝙ act⁹ incuboꝝ ꝛ succuboꝝ demonū ꝯueniāt oib⁹ spiritib⁹ immūdis indifferēter et equaliter. Et videt ꝙ sic: q: oppositū asserent ordinē quendaꝫ bonū inter eos affirmare ꝓbat. Sicut ad rōnē boni ꝑtinet mod⁹ ꝛ ordo. Aug. in libro de natura boni ita ad rationeꝫ mali ꝑtinet inordinato. Sed in āgelis bonis nihil est inordinatū: ergo ꝛ in malis nihil pōt esse inordinatum. Vn̄ indifferenter hmōi actibus habēt insistere. Inde etiā illd̄. Ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat in terra: vcꝫ miserie et tenebrarum. Job. x. Preterea si non oēs indifferenter his actibus insistunt hoc eis competit vel ex natura: vel ex culpa: vel pena Nō ex natura: quia post pctm̄ omnes indifferenter: vt in p̄cedenti q̄stione tactū est: sunt in natura ipsoꝝ spiritus impuri: licꝫ non immūdi quantū ad diminutionem naturalium bonoꝝ. In nequitia subtiles nocēdi cupidi: ꝑ superbiam tumidi ꝛc, ergo competit eis quo ad culpam

vel penam. Tunc sic. Ubi est maior culpa: ibi maior pena: sed superiores angeli magis peccauerũt ergo in eorum penam magis his spurcitiis habent insistere. Si hoc non est dabitur ratio alia: cur nõ illis actibus indifferenter insistant. Preterea vbi non est subiectio et obedientia: ibi oẽs indifferẽter operantur: sed in demonibus nulla est subiectio et obedientia probatur. Quia illa sine concordia haberi non possunt: sed in demonibus nulla est concordia Prouer. xiii. Inter supervos semper sunt iurgia. Preterea sicut equaliter omnes ꝓpter culpã post diem iudicii in infernũ detrudentur: ita et ante illud tempus in aere caliginoso ꝓpter officium eorum detinentur: nec legitur esse equalitas ex causa mancipationis: ergo nec equalitas ex parte officii et tẽptationis. Sed cõtra glosa. i. ad Cor. xv. Quã diu durat mundus: angeli angelis: homines hominibus: demones demonibus presunt. Itẽ Job. xl. dicitur de squamis leuiathan: per quas mẽbra dyaboli significantur: quod vna vni adheret: ergo inter eos est diuersitas: et ordinis: et actionis. Incidẽtaliter queritur. An a bonis angelis ipsi demones ad hmõi eorum spurcitiis exequendis interdũ impediuntur vel nõ. Et dicendũ quod qr potestas dicuntur angeli: quorum ditioni virtutes aduerse subiecte sunt: vt Grego. dt. et Aug. iii. de trini. Spũs vite disertor atque peccator regitur per spm̃ vite rõnalẽ piũ et iustũ. Et sicut ille creature sup alias influẽtiã hñt q̃ sunt pfectiores et deo ꝓpinq̃ores eo quod tot⁹ ordo p̃lationis primo et originaliter est in deo: et participatur a creaturis: sm̃ quod ei magis ꝓpinquãt. Jdõ etiã boni angeli q̃ maxie appropinquãt deo ꝓpter ei⁹ fruitionẽ qua

demones carent sup ipos demones habent plationem et p eos regunt. Et cum instatur q demones pmissis mediis multa mala faciunt: aut ergo impediuntur: quia nõ subsunt bonis angelis: q eos impedire possent: aut si subsunt tunc cum ad negligẽtiam psidẽtis pertinere vident: ea que p subditos male fiunt. Videt q in angelis bonis sit aliqua negligẽtia. Respondet q sancti angeli sunt ministri diuine sapientie. Unde sicut diuina sapientia permittit aliqua mala fieri p malos angelos: vel homines pter bona que ex eis elicit: ita z boni angeli: nõ totaliter cohibent malos a nocendo siue homines siue demones. Rñ sio. catholicũ est asserere quendã ordinẽ actionum interioꝝ z exterioꝝ: etiã per quandã plationem esse in demonibus. Unde z qdam spurcitie ab aliquibus infimis ppetrãtur: a quibus supiores pter nobilitatẽ nature secludũtur. Et declarat hoc primo generaliter ex triplici congruentia qua talia cõgruunt eoꝝ nature diuine sapientie et pprie nequitie. Demũ magis i speciali. Ex natura qdem. Naz constat q a principio creationis semp quidaz alii superiores fuerunt ex natura cũ inter se differant specie: nec duo angeli vnius speciei existant communiorẽ opinionem sequendo. que etiam dictis philosophoꝝ concordat et Dionysius qui ponit. x. ca. celestis hierarchie in eodẽ ordine esse pmos: medios: z vltimos: cui etiã necessario oportet assentire: tamen ex immaterialitate eoꝝ: tum etiã ex incorporalitate. Inspiciat qui vult dicta doctoris in. ii. di. ii. Et qr peccatum naturã non tollit: z demones post casum data naturalia nõ amiserunt (vt supra tactum est) z opera

tiones rerum sequuntur naturales earum condi-
tiones: ideo sicut in natura: sic & in operationibus
sunt varii & multiplices. Congruit etiam hoc diui
ne sapiētie: vt ea q̄ ab ipso sint ordinata sint. Ro-
manorum. xiii. que a deo sunt ordinata sunt Et q2
demones sunt a deo deputati ad exercendum ho-
mines: & ad puniendū dānatos. Ideo in exercitiis
eo℞ ab extra quo ad hoīes sunt varii et multipli-
ces. Congruit etiam & nequitie ipsoruз. Quia em̄
humano generi aduersantur: ideo cū ordinate im-
pugnant: ideo magis hoībus nocere estimāt: sicut
faciunt. vñ cōstat spurcitiis in nephandissimis nō
equaliter insistunt: qđ etiā magis specificatur tali
rōne. Nam cū operatio sequit̄ naturā rei vt dictū
est: quorūcūq3 sunt nature subordinate. opз etiam
q̄ operationes sibiinuicē subordinant̄: sicut patet
in rebus corporalibus. Quia em̄ inferiora corpo-
ra naturali ordine sunt īfra corpora celestia actio
nes & motus eo℞ subdūt̄ actionib9 & motib9 cele-
stiū corpo℞: & q2 vt dictū est demones naturali or-
dine inter se differūt. Ideo etiā naturalibus actio
nib9 intrinsecis & extrinsecis: p̄sertim in hmōi spur
citiis peragendis. Ex q̄bus concludit̄ q̄ q2 hmōi
spurcitie plurimū p̄ter nobilitatē angelice nature
exercent̄: cū etiā in actibus humanis infimi & fedis
simi actus in quidē cōsiderando: nō quātū ad offi-
cium nature & p̄creationis reputant̄. Demones cū
de quolibet ordine aliqui cecidisse credūtur: nō est
incōuentēs asserere q̄ illi demones q̄ in infimo cho
ro & ite℞ illi q̄ infimi in illo existūt: in his spurcitiis
& aliis deputant̄ in insistunt. Hoc etiā plurimū est
aduertendū: q̄ lз de incubis & succubis mulierib9

infestos scriptura tradit/tamen nusq legit in vitijs quibuscumq cotra natura loquendo:no solu de sodomitico sed etia de quocumq alio peccato extra vas debitu perpere agendo se incubos et succubos fecisse. In quo maxima illorum peccaminum enormitas ostendit/cu indifferenter oes demones cuiuscumq ordinis illa peragere abhorret et verecundum estimat. Et hoc videt velle glosa sup Ezechielem. xix. vbi dicit. Dabo te in manus palestinorum. i. demonu:qui etia erubescat de via tua scelerata vitiu contra natura intelligens:et intuenti patet q de demonibus opz authoritatem intelligere. Nullu em pctm tam sepe deus reproba morte in multis codemnauit. Dicut etia nonulli et veraciter credit q nullus talis vitij postq tps mortalis vite xpi qd ad annos. xxxiij. extendit in hoc scelere pseueras excesserit:nisi speciali gra redeptoris poterit liberari:quod ex eo patet q octogenarijs et cetogenarijs isto crimine inueniunt sepe heretici qbus tps xpi qr vite morum disciplina fuit:et io illo spreto vix vnq sine difficultate p maxia ad hoc scelere cotinebit. Sed et q ordo sit inter eos:etia ad officia exteriora quo ad ipugnationes demonstrat eorum nomina. Nam licet vnu et idem nomen:scz dyabolus multipliciter exprimat in scripturis:et hoc ppter eorum diuersas pprietates. Tamen his immundis opibus vnus psidere in scripturis tradit: sicut etia et certis alijs vitijs. Est em vsus scripture locutiois q quelibet imundu spm nominare dyabolu a dia qd est duo. et bolus qd est morsellus:qr duo occidit: scz corpus aiam:et sm ethymologiam lz greci interptatur dyabolus clausus ergastulo:et hoc sibi couenit:

cū nō pmittit sibi nocere quātū vellet. Vel dyabo lus q̄si defluēs: qꝛ defluxit. i. corruit specialiter ꝛ lo caliter. Nominat etiā demō. i. sapiēs sup sanguinē vel sanguineus: scilꝫ sup peccata q̄ sitit ꝛ ꝓcurat triplici sciētia qua viget: scꝫ subtilitate nature: ex perientia tempoꝝ: ꝛ reuelatione bonoꝝ spirituū. Nominat etiā belial quod interpretat absq̄ iugo vel absq̄ dn̄o: qꝛ ꝑ posse pugnat cōtra eū: cui debe ret esse subiectus. Vocat etiā beelzebub: qđ inter pretat vir muscaꝝ. i. animaꝝ peccantiū: q̄ relique runt verū sponsum xp̄m. Item sathanas. i. aduer= sarius. Vn̄. j. Pe. ij. Aduersarius vester dyabolꝰ circuit ꝛc. Item behemoth. i. bestia: qꝛ facit hoīes bestiales. Item tū demon fornicatiōis: ꝛ princeps illius spurcitij dicit asmodeus: quod iterpretatur factura iudicii: qꝛ ꝓpter hmōi vitium factum fuit terribile iudicium super sodomam: ꝛ quatuor alijs ciuitatibus. Sicut ꝛ demon superbie dicitur leuia than: quod interpretatur additamentum eorum: quia ꝛ lucifer tentans primos parentes de super= bia promit eis additamentum diuinitatis. De quo ꝛ per Esaiam dominus. Visitabo super leuiathan serpentem veterem ꝛ tortuosum: ꝛ demon anaricie ꝛ diuitiaruꝫ dicitur Mām̄ona: quem ꝛ christus in euangelio expressit. Mat. vi. Non potestis deo ser uire ꝛc. Ad argumēta ad primū: qꝛ quia bonū pōt inueniri sine malo: sed malum nunq̄ꝫ inuenitur sine bono: qꝛ fundatur sup creaturā: que in se bona est. Et ideo demones inquantū habēt naturā bonā: or dinati sunt in naturalibꝰ: ꝛ in coꝝ actionibꝰ ad il= lud Iob. x. pōt dici. qꝛ demōes ad exercitiū deputa ti nō sūt i iferno: sꝫ isto aere caliginoso. Vn̄ hic ha

bent ordinē inter se: quē tunc in inferno nō habebunt. Vñ etiā dici pōt: q etiaʒ iam oīs ordo in eis cessat: quo ad ipsam beatitudinē consequendā: cū a tali ordīe irrecuperaliter ceciderūt. Et dici pōt q etiā in iferno erit inter eos ordo pātis: ꝛ penaꝝ afflictionis: inquātū aliq ad affligendū aīas deputabunt. et nō alij. Sed hic ordo magis erit a deo: quā ab ipsis: sicut etiā eoꝝ tormēta. Ad tertiū cū dicit: q supiores demones: qꝛ magis peccauerūt ꝛ magis puniunt: etiā ab his actib9 imūdis ampli9 debet insistere. Rñdet: qꝛ culpa ordinat ꝑ penā: ꝛ nō ꝑ nature actū seu operationē: ideo nō insistunt illis immūditijs ꝓpter nobilitaté nature: nō ꝓpter eoꝝ culpā: aut penā. Et licʒ oēs sint spūs impuri ꝛ ad nocendū cupidi: tñ vnus ampli9 altero inquātū potiora naturalia sunt obtenebrata. Ad quartū dicit: q est ꝯcordia inter demones: nō amicitie sʒ nequitie: ex qua hoīes odiūt: ꝛ dei iusticie repugnāt: quātū pñt. Talis em̄ ꝯcordia inter ipios reperit: vt eis se adiūgāt ꝛ subijciāt ad ꝓpriā nequitiā exequēdā: q̄s potiorib9 virib9 vidēt. Ad quintū lʒ carceralis mācipatio oibus equalr deputet: iā in aere: ꝛ post in iferno. nō tñ ex hoc naturalia i eis sūt equaliter ad equales penas. ꝛ officia equalia ordinata. imo quāto fuīt nobiliores i natura: ꝛ potiores in officio: tāto ꝛ grauiori subiecti tormento. vñ sap. vi. Potētes potēter tormēta patiūtur.

An possit quō catholice cēseri. q origo ꝛ multiplicatio maleficoꝝ operum ꝓcesserit ex influentijs corporum celestium seu superhabundanti malicia hominum. si nō ex spurcitijs incuborum ꝛ succuborum demonum ꝛ videt

ex propria malitia. Nam Augu. in li. lxxxiij. q°
dicit q ad hominis voluntatem causa deprauatio
nis eius redit siue aliquo siue nullo suadēte depra
uata sit. Sed maleficus deprauatur per peccatū
ergo causa illius nō est dyabolus: sed voluntas hu
mana. Ad idem dicit de libe. arbi. q quilibet causa
sue malicie quod etiam ꝓbatur ratione. Peccatū
hominis ex libe. arbi. procedit. sed dyabolus non
potest libe. arbi. mouere: hoc enim libertati repu=
gnaret. ergo dyabolus non potest esse causa: nec
illius cuiuscūq; peccati. Preterea in li. de ecclesia
sticis dogmatibus dicit. Nō oēs cogitationes no
stre male a dyabolo excitantur: sed aliquotiens ex
nostri arbitrij motu emergunt. Demū q ex influen
tijs corporum celestium possint oriri ꝛ non a demo
nibus probatur. Sicut omnis multitudo reducit
ad vnum: ita omne multiforme reducitur ad aliqd
vniforme principium. Sed actus humani sunt va
rij et multiformes: tam ad vitia q̄ ad virtutes: er=
go videtur q reducantur in aliqua principia vni=
formiter mota ꝛ mouentia. Sed talia non possunt
assignari: nisi ex motibus celestium. qui sunt vni=
formes: ergo illa corpora sunt talium actionū cau
se. Preterea si celestia corpora nō essent humano=
rum actuum ad virtutes et vitia cause astrologi:
non adeo frequenter vera predicarent de bellorū
euentibus: et alijs humanis actibus: sunt ergo ali
quo mō causa. Preterea corpa celestia possūt im
primere in ipsos demones ad causandū certa ma=
leficia: ergo a fortiori i ipsos homines. Assumptū
probatur ex tribus. Nam certi homines qui luna=
tici dicunt; infestantur a demonibus plus vno tem=

pore q̄ȝ alio quod nō facerent. sed potius omni tē-
pore molestarent: nisi ex certis lunationibus etiā
ipsi demones inquietarent ad infernum hmōi pro-
batur etiam ex nigromanticis q̄ certas constella-
tiones obseruant ad inuocandū demones: qꝺ non
facerent nisi scirent illos demones corporibus ce-
lestibus esse subiectos: pbatur etiam ex illo q̄ de-
mones ſm Aug. in. x. de ci. dei. quibusdam corpori
bus inferioribus exercentur. s. herbis/ lapidibus/
animantibus et sonis quibusdā certis ꝛ vocibus ꝛ
figurationibus sed cū corpora celestia sint virtuo-
siora q̄ȝ corpora inferiora. ideo multomagis actio
nibus corporum celestium. Et iterum amplius ma
lefici subiiciunt vt eorum opera ex influentiis illo
rum corporum ꝛ non ex assistentia spirituū maloꝝ
pueniant. Fortificatur argumētum ex. i. Regū. c.
xvi. vbi saul vexabatur a demone. alleuiabatur qn̄
dauid cytharā pcutiebat coram eo: ꝛ q̄ recedebat
spiritus malus. Sed contra. Impossibile est effe-
ctum sine causa sua pducere: sed opera maleficoꝝ
sunt talia q̄ non possunt nisi opere demonum fieri:
ptȝ ex descriptione operum maleficoruȝ. ex Isido.
li. viii. ethi. Malefici dicuntur ob magnitudinem
facinoꝝ. Hi em̄ elementa cōcutiunt: mētes hoīm
turbant: et absq̄ȝ vllo veneni haustu sola vi carmi-
num animas intercūt ꝛc. Hmōi autē effectus non
pn̄t ex influentiis corporum celestium mediāte ho-
minum causari. Preterea philosophus ethi. Diffi
cile inquirit quid sit principium operationis in ani
ma. Et ostendit q̄ oportet esse aliquod extrinsecū
Omne em̄ qꝺ incipit de nouo habet aliquam cau-
sam. Incipit enim homo operari qꝛ vult incipit au

rem velle: q2 conciliatur: si autem precōciliatur ꝓpter aliquod concilium precedens: aut ergo est ꝓcedere in infinitū aut oportz ponere aliquod principium extrinsecum ꝙ primo mouet hominē ad cōciliandum: nisi forte aliquis dicat ꝙ hoc est a fortuna: ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos: qđ est absurdū. Principium ergo in bonis ad bona dicit esse deum qui nō est causa peccati. In malis aūt cū homo incipit agere velle ꝛ cōciliari ad peccandum: oportet ꝙ huius etiā fit aliqua causa extrinseca: ꝛ non potest esse alia nisi diabolus presertim in maleficis. vt supra patuit: quia corpus celeste nō potest ad tale actus influere: ergo patet veritas. Preterea cuius potestati subiacet motiuum eius potestati subiacet ꝛ motus qui a motiuo causatur. Motiuum autem voluntatis est aliquid apprehensum per sensum vel intellectum: quorum vtrumqꝫ subiacet potestati dyaboli. Dicit enim Augustin⁹ in libro. lxxxiii. q. Serpit hoc malum. s. quod est a dyabolo per omnes aditus sensuales dat se esse figuris: accommodat se caloribus: adheret sonis: latet ira et in fallacia sermonibus: odoribus se subiicit: infundit saporibus/ et quibusdam nebulis: implet omnes meatus intelligentie/ ergo videtur ꝙ in potestate dyaboli est mouere voluntatē q̄ est directe causa peccati. Preterea om̄e qđ se habet ad vtrūlibet indiget aliquo determināte ad hoc vt exeat in actum: sed libe. arbitri. hominis ad vtrumlibet se habet/ scilicz ad bonum ꝛ malum: ergo adhoc quod exeat in actum peccati indiget ꝙ ab aliquo determinet̃ ad maluz. Maxime autē hoc videt̃ fieri a dyabolo/ p̄sertim in opibus

maleficorum cū eius voluntas est determinata a
malum: ergo videtur q voluntas dyaboli est cau
male volūtatis precipue in maleficiis: et potest fo
tificari ratio: per hoc q sicut bonus angelus se h
bet ad bonum: ita malus angelus ad malum. Se
ille reducit homines ad bonū: ergo iste ad malu
est eñ questio. dicit enim Dionysi9 lex diuinitati
immobiliter stabilita. vt ima a summis perficiant
Responsio. quia questio quo ad originē malefico
operum fundatur super influentiam luminariū ce
lestium: ostenditur per reprobationem trium erro
rum qui hoc asserere conantur. scz planetariorum g
nethliacorum et fatalium ordinem ponentium ho
non esse possibile quo ad primum. Nam si queritu
an ex impressione luminarium celestium causet in
hominibus vitium maleficorum tunc ad diuersita
tem morum attendendo et veritatem fidei saluādo
oportet sub distinctione disserere videlicet q mo-
res hominū a syderibus causari potest intelligi du
pliciter. Aut necessaria et sufficienter: aut disposi-
tiue et contingenter. Si dicatur primo modo: tunc
nō solum est falsum: immo hereticum eo q xpiane
religioni a deo repugnat: q etiam veritas fidei in
tali errore saluari non potest. Ratio. Dum eñ po-
nit omnia a syderibus necessario euenire iam tol-
lit meritū. et per consequens demeritum. Tollit et
gratiam et per cōsequens gloriam. Tum qr hone-
stas morum per hunc errorem preiudicū patit dū
culpa peccantis in sydera refunditur licentia ma
leficiendi sine reprehensione conceditur: et homo
ad orandum et colendū sydera incuruatur. Si au-
tem dicatur mores hominum a dispositionibus sy-

derum variari dispositiue z cõtingenter sic potest
habere veritatē: q2 nec rationi nec fidei repugnat
Planū em̄ est q dispositio corporis varia multuz
facit ad variationē affectionum et mox anime. vt
plurimū em̄ anima complexiones corpis imitatur
vt dr in sex pncipijs. Unde z cholerici sunt iracū=
di: et sanguinei sunt benigni: z melancolici sunt in
uidi: flegmatici pigri. hoc aūt non necessariū. Aia
em̄ dñatur suo corpori: et maxime qñ est adiuta p
gratiam. Multos em̄ videmus cholericos mãsue
tos: et melãcolicos benignos. Qm̄ ergo virt9 cor
porum celestiū operat ad mixtionem et qualitatē
cõplexionū. Hinc est q per consequens quodãmo
do operat ad qualitatem mox: valde tñ de lõgin=
quo. Plus em̄ facit ad qualitatem complexionum
Hinc est q p consequens quodãmodo operat ad
qualitatem mox: valde tñ de longinquo. Plus em̄
facit ad qualitatē cõplexionis virtus nature infe
rioris: q̄z virtus syderis. vñ Aug. v. de ciui. dei. in
solutione cuiusdã q̄stionis de duobus fratribus: q̄
simul infirmabant z curabant. cuz q̄rebatur vnde
hoc esset: magis cõmendat rationē hypocratis q̄z
astronomi. Hipocras em̄ rñdit: q hoc erat pter
similitudinē cõplexionis. Et astronomus rñdit: q
erat pter idēptitatē cõstellationis. Melius em̄
rñdit physicus: q2 cãm reddit magis ppriam z ma
gis ppinquã. Sic ergo dicendū: q imp̄ssiones sy=
derum aliquo modo disponūt ad malitiam malefi=
corum: siquidē aliqua influentia in eox corporib9
p̄dominat potius ad hmōi nephanda: q̄z ad alia
opera quecūq3 vitiosa seu virtuosa: q̄ tamen dispo
sitio non debet dici necessaria prima et sufficiens

sed remota et cõtingens. Nec valet si quis obijce
ret philosophũ li. de ꝓprietatibus elementoꝝ: vbi
dicit ꝙ regna vacua facta sunt ⁊ terre depopulate
apud cõiunctionẽ iouis ⁊ saturni: arguendo quasi
q₂ talia ex libero arbitrio dep̄hendebant hominũ
ergo etiã influentie luminariũ sup. li. ar. haberent
efficaciã. Respondeť eñ ꝙ ph̄us semꝑ hoc dicto
non vult innuere: ꝙ homies illi poterant resistere
illius influentie constellationis: ad dissentionẽ in
clinantis: sed q₂ noluerũt: q₂ sicut ptolomeus in al
magesti. Sapiens homo dñabitur astris: q̄uis enim
coniunctio iouis ⁊ saturni: eo ꝙ saturnus habet in
fluentiam melencolicaꝫ et malã: et iuppiter valde
bonam: potest ad rixam vel discordiã homines in
clinare: illi tñ inclinationi homines ꝑ libertatẽ ar
bitrij possunt resistere. et valde faciliter cum adiu
torio gratie dei. Nec iteruꝫ valet si quis obijceret
dictum Damas. li. ij. c. vj. vbi dicit cõstituunť mul
totiens comete: et signa q̄dam mortis regum. Re
spondetur eñ ꝙ etiã sequendo opinionẽ Damas.
qui fuit: vt patꝫ in p̄dicto libro cõtrarie opinionis
vie philosophice: siue non nihil ꝑ hoc concluditur
quo ad necessitatẽ actuũ humanoꝝ: opinatur eñ
Damas. ꝙ cometa ne naturaliter generať: nec est
vna de stellis in firmamento positis: vñ nec eius si
gnatio est naturalis nec influentia. Dicit eñ q̄d co
mete nõ sunt ex his q̄ a p̄ncipio genita sunt astra:
sed diuina iussione ẜm tp̄s constituuntur: ⁊ rursus
dissoluunť. Hec Damas. Prenunciat aũt deus ꝑ
tale signũ mortẽ regis quam alioꝝ. tũ quia est per
sona cõmunis. tũ quia põt ex hoc oriri turbatio re
gni. De cui⁹ custodia magis sollicitanť angeli pro

pter cōmune bonū: quoꝝ etiam ministerio ⁊ generantur et dissoluunt. Sed nec philosophoꝝ opinio obstat: q̄ dicunt q̄d stella cometa sit imp̄ssio calida et sicca generata in sup̄iori parte aeris ꝓpe ignez ex cuius vapore calido ⁊ sicco globus illius vaporis adunatus apparet corpus stelle. Partes autē illius vaporis discōtinuate circa illū globū: ⁊ longum ꝓtense in suis extremitatib⁹ illi globo cōiuncte sunt: quasi eius come: et s̄m hanc positionē significat: et cā non p se sed p accidens mortalitatē ꝓuenientē ex infirmitatibus calidis ⁊ siccis Et q: ut plurimū: diuitesnutriunt calidis ⁊ siccis. Ideo illo tp̄e multi diuites moriunt: inter quos mors rerū ⁊ p̄ncipū est magis notabilis: ⁊ hec positio nec distat a positione Damas. si q̄s bene cōsiderat: nisi quo ad operationē et coop̄ationē angeli: quā nec philosophi excludere p̄nt immo vbi vapores nūq̄ȝ in sua siccitate ⁊ caliditate ad generandū cometā currerēt: adhuc op̄atione angeli sepe concurrere p̄nt causis p̄dictis sicut et stella q̄ sancti Thome doctoris trāsitū indicauit: q̄ vtiq̄ȝ nō ex superis in firmamento positis ꝓsiliit: sed op̄atione angeli ex materia aliqua p̄iacente formata: et officio p̄acto iterū resoluta fuit. Vn̄ videmus q̄d s̄m quamcū q̄ȝ istarū opinionum nullū penitus habent celi lumina dominiū sup̄ liberum arbitriū. Unde nec cōsequenter sup̄ malitiam et mores hoīm. Nota insup̄ quare astronomi vt sepius vera p̄dicunt: et quod eoꝝ iudicia vt plurimum super vnam ꝓuinciā aut gentē vnius terre eueniunt. Huius ratio est q: eīn ius iudicia sumūt ex astris: que etiā habēt maiorē influētiam capiendo ꝓbabiliorē nō necessitātē in

artibus tam nature ꝙ voluntatis et in actib⁹ hominū generalibus sicut vnius gentis vel ꝓuincie ꝙ in particularibus vnius ꝑsone: quia maior effectus stellarum imprimitur in totā vnam gentē ꝙ in vnū hominem: et quia maior pars gentis vni⁹ magis sequit̄ effectus naturales corporis ꝙ vnus singularis hō: ideo ⁊c. sed hoc incidēter est tactū.
Scđa via per quā prefata nostra catholica assertio declaratur est ꝑ reprobationē erroꝝ genethliacorum ⁊ deam fortune colentiū mathematicorum. De quibus. Isi. viii. ethi. ca. ix. genethliaci dicuntur propter nataliū considerationē syderū: qui vulgo mathematici dicūtur. Fortuna vero vt ibidem dicit ca. ii. fortunis nomen habere dr̄ quasi deā quādem res humanas variis casib⁹ ⁊ fortuitis illudentem. Unde ⁊ cecā appellant eo ꝙ passim in quoslibet incurrens sine vllo examine meritoꝝ ⁊ ad bonos ⁊ ad malos venit. hec Isidorus. Sʒ talē deam credere aut ꝙ lesiones in corporibus et creaturis que ex maleficorum operib⁹ inferūtur non ab ipsis maleficis: sed ab ipsa dea fortune ꝓuenirent: sicut est idolatria: ita ⁊ asserere maleficas ipsas ad hoc esse natas vt talia per eas in mundo exerceri possunt: similiter a fide alienum existit imo ⁊ a cōmuni philosophorū traditione: si cui placet inspiciat doctorē sanctū. li. iii. summe fidei cōtra gentiles. q. lxxxvii. ⁊ sequentibus: ⁊ inueniet plura licet hoc vnicum ꝓpter eos qui fortassis copiā libroꝝ non habent nō videtur omittendū: ꝙ qr in homine tria sunt vt ibi notatur: que a tribus celestibus causis dirigunt̄: voluntatis actus: intellect⁹ act⁹ et corporis actus quoꝝ principiuʒ a deo tantum

imediate secũdũ ab angelo: ꝛ tertiũ a celesti cor
poꝛe dirigitur. Nã electiones ꝛ voluntates imme=
iate a deo in bonis operibꝰ dirigunt dicente scri
tura. puer. xxi. Coꝛ regis supple quod maioꝛi po
ntia videtur posse resistere eo minus alij nõ pos
nt quia in manu domini ꝛ quocunqꝫ voluerit in
inabit illud. Et apostolus. Deus qui operatur ĩ
obis velle ꝛ perficere pꝛo bona volũtate. Cogni
o vero humana intellectiua a deo mediantibus
ngelis oꝛdinatur. Ea vero que ad coꝛpoꝛalia ꝑ
nent siue sint exterioꝛa siue interioꝛa in vsum ho
iñis venientia a deo mediantibus angelis ꝛ cele
ibus coꝛpoꝛibus dispensantur. Dicit em̃ beatus
Dyonysius. iiij. de. di. no. ꝙ coꝛpoꝛa celestia sunt
ause eoꝛum que in hoc mundo fiunt: non tamẽ ne
essitatem inferentia. Et cum homo sit oꝛdinatus
ecundum coꝛpus sub coꝛpoꝛibus celestibus secun
lum intellectum vero sub angelis: secundum vo=
untatem autẽ sub deo potest contingere quod ho
no spꝛeta inspiratione dei ad bonum et illumina=
ione boni angeli ducatur affectione coꝛpoꝛali ad
a ad que influentia luminarium celi inclinant: vt
t sic tam voluntas ꝙꝫ intellectus malicia et erro=
ibus inuoluantur. Non est autem possibile huius=
nodi erroꝛibus: quibus malefici irretiti sunt ex in
luentijs luminarium celi inuolui licet ad funden=
dum sanguinem vel furta aut latrocinia: vel etiaꝫ
ncontinentias pessimasperpetrare possit quis ex
llis inclinari: sicut etiam alia quedam naturalia
Etiam Guil. in de vniuerso dicit. ꝙ per experien=
tiam habetur si meretrix nititur plantare oliuam

non efficitur fructifera: que tamen p castra planta
ta fructifera efficitur. Et aliquis etiam medicus
in sanando: et agricola in plantādo: et miles in ex
pugnando aliqua ex impressione celestis corporis
efficiunt: que alij etiam easdē artes habentes effi
cere non possunt. Tertia via sumitur ex reproba
tione fatalium effectuum. Ubi notandum quod fa
ctuz esse aliquid vno modo catholice asserit. Alio
modo asserere est omnino hereticum. Si enim fa
ctum estimetur esse secundū estimationem quorun
dam gentilium: et etiam quorundam mathematico
rum: qui putabant quod ex vi positionis syderum
causaretur infallibiliter diuersitas morum: ita qd
talis efficeretur necessario malefic9 vel virtuosus
in moribus: quia talem eū esse causaret vis que in
dispositione syderum sub qua talis vel conceptus
vel natus esset compheenderetur. Et istam vim vo
cauerunt nomine fati. Sed quia ista opinio nō tā
tum est falsa: immo heretica et omnino detestanda
pter inconuenientia que necessario sequerentur
vt supra tactum est circa reprobationem primi er
roris: quia videlicet tolleretur ratio meriti et deme
riti: immo gratie et glorie: et q deus malorum no
strorum author esset et plura alia. Ideo factuz sic
omnino refutatur quia nichil est: sm quā accepta
tionem etiam Grego. dicit in Omel. epiph. Absit
a fidelium cordibus vt fata aliquid esse dicant: et lz
hec opinio videatur eadem esse cum prima que est
planetariorum: et hoc pter eadem inconuenien
tia que vtrobiqz cernūtur: tamen sunt diuerse quā
tum inter se diuersificantur vis syderū et influxus

generalis septē planetarū. Si aūt estimet factum
sse s̄m quandā dispositionē siue ordinationē cārū
secundarū ad pducendū effectus diuinit⁹ puisos
hoc modo factū vere est aliqd: eo q̄ puidētia dei
cās medias exequit suos effectus. In illis vcʒ q̄
secūdis causis subdūtur licʒ in aliis nō est creatio
iarum glificatio: ⁊ grē collatio. Licet etiā angeli
id grē infusionē cooperari pn̄t intellectū ⁊ volūta
is capacitatē illuminādo ⁊ disponendo: ⁊ sic q̄dā
ordinatio effectuū vna ⁊ eadē dr̄ puidentia ⁊ etiā
atū. Sic em̄ consideraf vt est in deo sic dr̄ puiden
ia: si aūt s̄m q̄ est i causis mediis ordinatis a deo
ad effectus aliquos pducendos sic habet ratione
acti: ⁊ hoc modo Boetius loquens de fato. iiij. de
consola. dicit. Fatū est rebus mobilibus inherens
dispositio: p quaʒ puidentia suis queqʒ nectit ordi
nibus. Sed tn̄ sancti doctores hoc nomine vti re
cusauerunt ppter eos qui illud ad vim positionis
syderum retorquebant. Unde Aug. ca. v. de ciui.
dei dt. Si ppterea quisquā res humanas fato tri
buit qꝛ ipsaʒ dei voluntatē vel potestatē fatum vo
cat: sententiā teneat et linguā corrigat. Ptʒ etiaʒ
ex p̄missis tacita responsio ad q̄stionē. An omnia
fato subdant: ⁊ an etiam maleficoꝝ opera illi sub
dantur. Quia si fatū dr̄ ordinatio causarū s̄cdarū
ad effectus diuinitus puisos. id est vbi deus dispo
suit per cās secundas pducere effectus tales: sic
inquantū subdunt fato. i. subdunt causis secūdis
sic a deo ordinatis vt sunt influentie corpoꝝ cele
stium. Ea vero q̄ a deo immediate fiunt vt est crea
tio rerum glorificatio substantialium spiritualiuʒ
et alia huiusmodi non subduntur.

Et hoc est quod dicit Boetius vbi supra: quod ea que sunt prime deitate propinqua fatalis ordinis mobilitatem excedunt. Unde maleficorum opera quia non subsunt secundis causis cum talia preter cursum communem et ordinem nature eueniunt. Ideo nec fato sed causis alijs quo ad eorum originem necessario subduntur.

Onsequenter quod nec huiusmodi maleficorum opera possunt oriri aut causari a substantijs separatis que sunt motores orbium seu corporibus celestium; cuius opinionis fuit Auicēna et sui sequaces hac ratione moti: quia enim substantie ille separate altioris sunt virtutis animabus nostris et ab ipā anima interdum cum fuerit in sua imaginatione ad solam quandam apphensionem interiorē circa aliquod extrinsecum immutatur corpus proprium: interdum etiam alienum seu extrinsecū verbi gratia. Aliquis ambulās supra trabē in alto positā cadit de facili: quia imaginatur casum ex timore: non autem caderet si esset trabes illa posita super terram vbi casum timere non posset. Item ad solam apphēsionem anime incalescit corpus vt in cōcupiscentibus vel iratis aut etiam infrigidatur sicut in timentibus: potest etiam immutari ad aliquam egritudinem puta febrem vel lepram ex forti imaginatione et apprehensione ad tales egritudines: et sicut circa corpus proprium: ita et circa alienū. vt illud immutetur ad sanitatem vel egritudinem et hic ponit causam etiam fascinationis de qua superius tactum est. Et quia secundū istam

poſitionem effectus maleficaruꝫ haberent reduci
ad motores orbium licet nō preciſe ad ipſa corpo=
ra celeſtia. Ideo vltra illa que ibi tacta ſunt Dica
mus adhuc ꝙ talia ſic contingere eſt impoſſibile/
quia cū motores orbium ſint ſubſtātie intellectua
les ⁊ bone non tam ſcðm naturam ꝙ̄ ⁊ ſcðm volū=
tatem: quod patet ex earum operationibus ad bo
num totius vniuerſi. Illa autē creatura cuius ope
magice operationes fiunt ⁊ ſi ſit bona ſecundū na
turam non tamē pōt eſſe bona ſcðm voluntatem.
Ideo non pōt eſſe idem iudicium de ambabus ſub
ſtantiis. Et pōt eſſe bona ſecundum voluntatē: p
batur. Nam preſtare patrocinium aliquibus ī his
que fiunt contraria virtuti non eſt alicuius intelle
ctus bene diſpoſiti/ talia autē fiunt in hmōi opera
tionibus maleficoꝝ/ fiunt enim vt in ſecunda par=
te operis patebit plurima homicidia: fornicatiōes
pueroꝝ ⁊ iumentorum occiſiones ⁊ talia maleficia
procurantur: vnde vtentes his artibus maleficia
maleficiendo vocantur: nō eſt ergo bene diſpoſita
ſcðm virtutē talis intellectualis natura cuius au
xilio hmōi artes maleficarum innitunt/ licet ſit bo
na ſm naturam/ qꝛ habet eſſe ⁊ illud omnia appe
tunt/ vt cuilibet intuenti patet. Item non eſt intel
lectus bene diſpoſiti familiarē eſſe ſceleratis ⁊ eis
patrociniū exhibere ⁊ nō quibuſdā virtuoſis. Hu=
ius aūt opibus maleficoꝝ vtuntur hoīes ſcelerati
qꝛ a fructibus eoꝝ cognoſcunt. Auxilio aūt ſub=
ſtantiarum orbes mouentiū/ in bonū quelibet crea
tura inclinatur a natura/ licet corrūpatur per ac=
cidens ſepe ergo ille ſubſtantie non pn̄t eſſe origi=
nalis cauſa maleficaꝝ. Preterea intellectus bene

dispositi: est reducere homines in ea que sunt homini propria bona que quidem sunt bona rationis adducere ergo ab istis & ptrahere ad alia minima bona est intellectus indecenter dispositi. Per huius autẽ artes non adipiscuntur hoies aliquẽ pfectum in bonis rationis: que sunt sciẽtie & virtutes sed in quibusdam minimis: vt sunt deprehẽsiones et exercitia latronum & mille nocumentorũ: ergo origo non est a substantijs separatis sed ab aliqua virtute non bene disposita fm virtutem. Preterea non est bene dispositus fm intellectum qui per aliqua scelera commissa prouocatur ad auxiliũ alicui ferendum. Hoc autem fit in istis artibus maleficorum: nam vt patebit in excutione harum fidem abnegant innocentes pueros occidunt. Substantie enim separate que sunt orbium motores propter suam bonitatem: non his maleficijs auxilium prestant. Concludendo ergo q huiusmodi artes sicut non possunt a corporibus celestibus: ita nec ab eorum motoribus oriri: & cum necesse habent oriri ex aliqua virtute alicui creature collate: & illa etiam non potest esse bona fm voluntatem licet sit bona fm naturam: et huiusmodi creature sint ipsi demones: relinquitur q eorum virtute huiusmodi fiant: nisi fortassis adhuc obstat friuola estimatio: q ex hominum malicia concurrente super maleficorum verba comminatoria & imagines repositas ad certum locum virtute quadam stellarum sequerentur vt verbi gratia quando maleficus diceret imaginẽ aliquam reponendo: faciam te cecam aut claudã: et hoc eueniret. Tunc ideo eueniret: q talis a sua natiuitate ex virtute stellarum sortiretur: pre cete

ris hominibus talem virtutem quantuncunqꝫ aliſ
talia verba ꝓferrent et eſſent inſtructi per diſcipli=
nam ad proferendum adhuc tamen efficaces in hu
iuſmodi operibus eſſe non poſſent Ad que ſingula
reſpondendo declarabit. Primo ꝙ ex malicia ho=
minum huiuſmodi effectus cauſari non poſſunt.
Scda ꝙ nec ex vocibus quorumcunqꝫ hominū con
currente quacunqꝫ conſtellatione etiam ad quaſ=
cunqꝫ imagines.

De primo: ꝙ ex malicia quantuncunqꝫ ex humana poſſint oriri hmōi malefi=corum opera ſic declaratur. Nam ma licia hominis ſiue ſit habitualis iquā tum quis ex frequentatis actibus acquirit habitū inclinantem ad perpetrandū peccata: nō ex igno=rantia nec ex infirmitate. vnde cēſetur peccare ex malicia. Vel ſic actualis malicia q̄ dicit ipſa mali electio qui etiam ponitur peccatuꝫ in ſpiritū ſctm̄ nunqꝫ pōt circa ipſum maleficum tantum efficere ꝙ talia opera vt ſunt immutationes elementorum et leſiones circa corporum indifferenter hominuꝫ et iumentorum abſqꝫ aſſiſtentia alicuius altioris virtutis proueniāt: quod declaratur primo ex par=te cauſe: ſecundo ex parte effectus maleficialis: Nam hoc quod non poteſt homo efficere abſqꝫ ma licia: puta per ſua naturalia imminuta. minus po=teſt per ipſa naturalia iam diminuta. Patet cum iam ſit virtus actiua etiam diminuta. Sed homo per peccata qualitercūqꝫ per maliciam cōmiſſa di minuit in bonis naturalibus. ꝓbatur authoritate et rōne. Nam dio. iiii. c. de di. no. dicit. Malum eſt effectus naturalis habitudinis: ꝛ loquitur de ma=

lo culpe. Unde ꝛ nemo noſcens malũ operatꝰ illud quod ſi operatur: ex defectu operatur. Ratio ſic. Sicut ſe habet bonum gratie ad malũ nature: ita ſe habet malum culpe ad bonum nature: ſed ꝑ gratiam diminuitur malum nature vt fomes quiꝰ eſt inclinatio ad culpam: ergo per culpam a fortiori diminuitur bonum nature. Nec obſtat ſi dicatur de faſcinatione que interdũ procuratur ex inuultuatione ſeu inſpectiõe alicuius vetule malicioſe puerum aſpicientis: vñ puer immutat ꝛ faſcinatꝰ: quia ſicutꝰ ſupra tactum eſt: hoc tantũmodo contingere põt circa pueros: ꝑpter teneram complexionem. Hic autem loquimur de corpoꝝ quoruncũqꝫ hominum: ꝛ iumentorum: ac etiam elementoꝝ ad grandines immutationes. Si quis velit latius intelligere inſpiciet doctorem ſanctum in queſtionibus de malo. Utrum peccatũ poſſit corrumpere totũ bonum nature ꝛc. Ex parte deniqꝫ effectuum maleficialium declaratur. Nam ex effectibus deueniũtur in cognitionem cauſe. Unde ſicut illi effectus quo ad nos qui fiunt preter ordinem nature create nobis note: per virtutem create nobis ignote: licet nõ ſint ꝓprie miracula: ſicut illa que fiunt preter ordinem totius nature create: qualia ſecundũ poteſtatem operatur ille qui eſt ſupra omnẽ ordinẽ totius nature create: qui eſt deus benedictus, ſcꝺꝫ quam acceptationem dicitꝰ. Tu es qui facis mirabilia magna ſolus: ita ꝛ maleficiales effectus dicũtur miraculoſi. inquantũ fiunt ab aliqua cauſa nobis ignota: et preter ordinem nature create nobis note. Ex quibus elicitur ꝙ virtus corporalis hominis ad hmõi opera cauſanda nõ ſe extẽdere põt

Semp hoc hz vt causa cū suo effectu naturali no
t fit naturaliter absq₃ admiratione: ⁊ effect⁹ ma
leficiales pñt aliquo mō dici miracula inquātū no
tiam humanā excedūt: ptz ex seipsis cū naturali
r nō fiūt: ptz ⁊ p oēs doctores: p̄sertim Augusti
am in libro. lxxxiij. q. vbi dicit. Nō magicis arti
us fiūt miracula plerūq₃ similia illis miraculis q̄
unt p seruos dei. Et itez in eodē dicit. Magi fa
unt miracula p priuatos cōtractus boni xp̄iani
publicā iusticiā: mali xp̄iani p signa publice iusti
e q̄ oīa sic declarant. Nā iusticia diuina est in to
vniuerso sicut lex publica in ciuitate. Uirt⁹ aūt
reature cuiuslibz in v̄tuoso se hz: vt virtus alicu
s priuate psone in ciuitate. Ideo boni xp̄iani in
uātū p diuinā iusticiā miracula faciūt dicunt face
miracula p publicā iusticiā. Magus aūt q₂ ope
atur ex pacto inito cū demone dicit operari p pri
atū cōtractū: q₂ operat p demonē qui sua natura
virtute pōt facere aliq̄d preter ordinem nature
reate nobis note: p virtutem creature nobis igno
e: ⁊ erit miraculū quo ad nos sed nō simpliciter:
⁊ nō potest operari preter ordinem totius nature
reate: et per oēs virtutes creaturarū nobis igno
arum. Sic eñ solus deus dicitur facere miracula
Juxta illud. Tu es deus q̄ facis mirabilia magna
olus. Mali aūt xp̄iani faciunt p signa publice iu
ticie. sicut inuocando nomen xp̄i: vel exhibēdo ali
qua sacra menta: si cui placet inspiciat sanctum
Thomam i prima parte. q. cxi. arti. quarto. potest
tiam attendere ea que in secunda parte operis.
a. vi. deducentur inferius. Consequenter ꝙ nec p
voces et verba concurrente virtute stellarum,

Emum q non ex vocibus quorumcu[illegible]
hominū concurrente: quacūq; cōstel
tione super quascūq; imagines. Na[illegible]
cum intellectus hois huius dispositi[illegible]
nis est q eius cognitio ex rebus caus[illegible]
tur/ cū intelligentem necesse sit fantasmata specu
lari. Non est eius conditio/ q ex sua conceptione
seu intellectuali operatiōe intrinseca/ vbi illam s[illegible]
lam p verba exprimeret/ res ab extra habeat cau
sare/ aut q cōceptio intellect⁹ expssa p verba ha
berent corpora imutare. Tales eñ hoies q talem
haberent virtutē non essent nobiscū vnus speciei:
sed equiuoce dicerent hoies. Preterea si dicat: q
illa efficiunt p verba cōcurrente virtute stellaꝝ a
natiuitate. Vñ cōtingit q pre ceteris hoibus duz
pferunt verba q per illa aliquid efficiunt: cum tñ
alij etiā pferentes eadē nō possent aliquā trāsmu
tationē efficere. qr virtus stellaꝝ a natiuitate eis
non deseruit. Patet ex pcedentibus illa esse falsa
ex reprobatione trium erroꝝ planetarioꝝ geneth
liacorum ꝛ fatalem ordinē ponentiū. Preterea cū
verba exprimunt mentis conceptū ꝛ corpora cele
stia nō possunt imprimere intellectū nec etiā eoruz
motores: nisi per se absq; motione corpoꝝ celestiū
intellectū vellent illuminare: ꝛ solummō fieret ad
opera bona. qr ad mala perpetranda non illumi=
natur intellectus: sed obumbratur q nō est officiū
bonorum spirituum sed malorum. Ideo patet q si
verba eorum aliquid efficiunt. hoc non est vigore
alicuius corporis celestis: sed assistentia alicuius
virtutis intellectiue q etiā si sit bona sm naturā:
non tñ pōt esse bona sm voluntatē inquantū sem-

er ad malū machinatur. ꝛ talis erit demon vt su
a ostēsum est. Et q̄ nec per imagines possint ta
a efficere quasi corpora celestia super ipsas aliq̄d
fluerent. quia hmōi imagines quantuncūq̄ȝ car
teribus et figuris sunt insignite sunt effect⁹ hois
perantis ꝑ artem. Celestia autē corpora effctus
ausant naturales cuiusmodi nō sunt effectus ma
ficoꝝ qui dicunt maleficales vtpote i malū crea
urarū ꝓter consuetū ordinem nature ꝓsilientes:
nde nichil ad ꝓpositū. Preterea supra ostensum
st etiā q̄ duplices suut imagines astrologice ꝛ ma
gice que etiā ad bonū aliquod priuatum obtinen=
dum ꝛ non ad corruptionem ordinantur. Malefi=
corum autē imagines sunt oino alterius: cum sem
per ad nocumētū creaturarū ꝛ ex demonū iussu ad
aliquem locum occulte reponuntur: vt desuper am
bulantes aut dormientes ledantur vt ipse male=
fice fatentur. vnde ꝛ ab ipsis demonibus efficiunt
quicquid causant ꝛ non ex corpoꝝ celestiū influen
tijs. Ad argumenta. Ad primum dictū Augustini
est intellectū. q̄ cā depravatiōis hois redit ad ho=
minis voluntatē sicut ad cām effectū ꝑficientē ȝ: q̄
ꝓprie dicit esse causa: nō sic autē est causa effectū
ꝑmittentē vel disponentē vel cōsiliantē: aut ꝑcipiē
tem q̄bus modis scȝ cōciliatiue/ dispositiue/ ꝛ ꝑce
ptiue dyabol⁹ dicit causa pcti ꝛ depratiōnis. De⁹
aūt solūmodo ꝑmissiue q̄ mala ꝑmittit ꝓpter bona
Juxta augustinū in ench. Dyabolus aūt disponit
interius suggerēdo ꝑsuadet interius ꝛ exterius a=
cri⁹ stimulādo. Precipit aūt his q̄ ei totaliter sub
diderūt: vt sunt malefici: q̄bus nō est opus interi⁹
instigari: sȝ tm̄ exterius ꝛc. Et ꝑ hoc etiā ad fim q̄

quilibet est causa sue malicie directe intelligēd
et ad pbationes ptz eadē rñsio: qz licz repugnat
bero arbitrio moueri p modū pcipientis: non au
p modū disponētis. Ad tertiū. Not9 ad virtute
aut ad vitia dispositiue possunt causari ab influe
tijs corpoꝝ celestiū et capit motus pro quadā na
turali inclinatiōe ad virtutes hūanas et vitia op
aūt maleficoꝝ qz excedūt cōmunē ordinē nature
ideo illis influentijs subiacere nō pñt. Ad quart
idē ptz: qz sunt cause humanoꝝ actuū corpa cele
stia: sz illa opa nō sunt hūanit9 adinuēti. Ad qui
tum qꝫ motores orbiū possint imprimere in aias
intelligat immediate sic imprimūt illuminādū a
bonū et non ad maleficia vt supra tactū est. Si aū
intelligat mediante. tūc iuxta influentiā corpor
celestiū imprimūt indirecte et dispositiue. Ad sextū
hoc qꝫ demones ad certa augmēta lune hoies ve
xant cōtingit ppter duo Primo quidē ad hoc vt
infamēt creaturā dei. scz lunā. vt Hiero. et Chriso
sto. dicunt. Scdo qz nō possint opari nisi medianti
bus naturalibus virtutib9 vt supra dictū est. Ideo
cōsiderant corpoꝝ aptitudines ad effectus indu=
cendos. et qz cerebrum est humidissimū oīm partiū
corporis: vt Aristo. dicit et naturales oēs Ideo ma
xime subijcit opationi lune: q̄ ex sua pprietate hz
mouere humores. In cerebro autē perficiuntur vi
res animales / et ideo demones sm certa augmen=
ta lune perturbant hominis fantasiam qñ conside
rant cerebrum ad hoc dispositum. Ad aliud qꝫ de=
mones aduocati in certis constellationibus adue=
niunt. faciunt propter duo. Primo vt homines in
hunc errorem inducant qꝫ credunt aliquod numen

ſe in ſtellis. Scḋo quia cõſiderãt ſm aliquas cõ
ſtellationes materiã coporalẽ magis eſſe diſpoſitã
ad effectus ꝑ quibus aduocãt. Ad tertiũ: ꝙ ſicut
dicit Aug. xxxvj. de ci. dei. Per varia genera lapi
dum: herbarũ: lignoꝝ: animaliũ: carminũ ꝛ inſtru=
mentoꝝ muſicoꝝ demones aliciuntur: nõ vt anima
lia cibis ſcȝ ſpũs ſignis in quãtũ. ſ. hec eis exhibẽt
ſignũ diuini honoris cui⁹ ipſi ſunt cupidi. Tñ qꝛ
ſepe obiicitur ꝙ demones poſſunt impediri ꝑ her=
bas et armonias a vexatione hominũ vt in argu=
mento allegat de ſaul ꝑ armoniam citharis. vnde
nitunt defendere ꝙ aliq̃ poſſent effectus maleficia
les producere ꝑ certas herbas ꝛ occultas cauſas
abſq; auxilio demonũ tantũmodo ex influẽtia coꝛ
poꝛum celeſtium: q̃ plus poſſunt imp̃mere in hmõi
res corporales ad effectus corporales ꝙ̃ in ipſos
demones ad ꝓducendum hmõi effectus maleficia
les. Ideo latius cũ ſit reſpondendũ eſt aduerten=
dum ꝙ herbe vel amonie non poſſunt ſua naturali
virtute totaliter excludere vexationẽ qua diabol⁹
poſſit hominẽ vexare ſi ſibi ꝑmitteretur a deo vel
angelis bonis. poſſunt tñ illã vexationem mitiga
re: ꝛ ita parua poſſet eſſe vexatio illa ꝙ poſſent eã
penitus excludere. ſed hoc facerent nõ agendo in
ipſum demonem cũ ſit ſpũs ſeparatus in quem nõ
poteſt naturaliter agere quodcũq; corp⁹: ſed agẽ
do in ipſum vexatum a demone. Omnis eñ cauſa
finitate virtutis ꝓducere poteſt effectum intẽſio=
rem in materiam diſpoſitã ꝙ̃ non diſpoſitam: cui ꝛ
conſonat illud phi. ij. de anima. Actus actiuoꝛum
ſunt in patiente ꝑdiſpoſito. Demon aũt eſt agens
finitate virtutis, ergo vexationẽ intenſioꝛẽ facere

potest diabolus in homie disposito ad illã vexati
nem siue ad illud ad qd diabolus intendit aducer
q̄ in homine dispositionis cõtrarie. Puta diabol
põt vexare intensius passione melãcolica homine
dispositũ ad illam quã hominẽ cõtrarie dispositio
nis. Certũ est aũt q herbe et armonie multũ pñ
immutare dispositionem corpis: et ex consequent
motus sensualitatis: hoc ptz de herbis cum q̄dan
inclinãt ad leticiã: q̄dam ad tristitiã et sic de aliis
Hoc etiam ptz de armoniis p phm̃. viij. polit. vbi
vult q diuerse armonie habent puocare diuersas
passiones in homine. Hoc etiaz refert Boetius in
musica sua. et author de ortu scientiarũ: vbi loquẽs
de vtilitate musice dicit q valet ad curandum vel
alleuiandum diuersas infirmitates. et ita pateret
potest q ceteris paribus fit vexatio debilior. Non
aũt video quomodo herbe vel armonie possint in
homine dispositionem aliquaz causare: pp̄ter quã
homo nullo modo posset a demone vexari si tamẽ
pmitteretur: quia diabolus mouendo solum motu
locali vapor et ipsos spirit9 inordinato motu pos
set hominem multum vexare. Herbe autem vel ar
monie nullam dispositionem causare pessent in ho
mine sua naturali virtute: per quam prohibetur de
mon p̄dictam commotionem facere. Contingit ta
men quandoqz q diabolo non permittitur hominẽ
vexare nisi vexatione ita parua q per aliquam for
tem dispositionem ad contrarium tolleretur tota-
liter. et tunc alique herbe vel armonie possent cor
pus hominis ita ad cõtrarium disponere q illa ve
xatio totaliter amoueretur. verbi gratia. Diabo-
lus quandoqz posset hominem vexare vexatione

tristitie: ita debiliter ꝙ per aliquas herbas vel ar-
monias que haberent causare dilatationem ꝛ diffu
sionem spirituum qui sunt motus cōtrarii tristitie
naturaliter amoueretur illa tristitia. Quod autem
Augu. li. ij. de doctrina xp̄ia. condēnat ligaturas
et quedam alia de quibus ibi diffusius scribit hoc
attribuens arti magice. hoc est q̄tū ad illud ꝙ nō
possunt sua naturali virtute: quod ptꝫ ex hoc quod
dicit sic. Ad hoc genus pertinent omnes ligature
atqꝫ remedia que medicoꝝ condemnat disciplina.
In quo satis patet ꝙ illa condēnat q̄tū ad vsum
respectu cuius non habent aliquā efficatiā ex sua
naturali virtute. Quantū aūt ad illud quod. i. Re
gum. ca. vi. habetur. Quod saul qui vexabatur a
demone alleuiabatur quādo cytharam ꝑcutiebat
coram eo: et ꝙ spūs malus recedebat. ꝛc. Scien-
dum ꝙ bene verum est ꝙ per tactum cithare virtu
te naturali illius armonie alleuiabatur aliquantu
lum afflictio saulis inquātum illa armonia aliqua
liter dulcorabat appetitum eius per auditum: per
quam dulcorationem reddebatur nimis aptus ad
illam vexationem. Sed ꝙ spiritus malus recede-
ret quando Dauid cytharisabat hoc erat propter
signum crucis quod satis expresse dicitur in glosa: vbi
sic dicitur. Erat dauid in canticis musicis eruditꝰ
diuersorum sonorum rationabilis moderatusqꝫ cō
cētus. Unitatem essentie significat que variis mo
dis quotidie resonat. Dauid malignum spiritūꝫ in
cythara compescuit: non quia tanta esset vis in cy
thara: sed in signo crucis qui in ligno crucis ꝛ coꝛ
darum extensione. id est venarum gerebatur que
iam tunc demones effugebat.

¶ Sequitur quo ad ipas maleficas demonibus se subijcientibus. Et est sexta quo ad questionem e secundum membrum.

Pro tertia annexa difficultate quo ad ipsas maleficas demonibus se subijcientibus plura sup modū aggrediēdi huiusmodi spurcitias possunt difficultari. Primo ex parte demonis et corporis ab eo sumpti: ex quo elemento si illud formatum. Secundo ex parte actus: an semp cum infusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte temporis et loci. an potius in vno tempore q̄ in altero exerceat. Quarto an visibiliter quo ad circunstantes se agitat. Ex parte mulierum: au tatummodo ille q̄ ex huiusmodi spurcitijs pcreatur a demonibus frequentātur. Secundo an ille q̄ ab obstetricibus tempore partus demonibus offeruntur. Tertio an remissior sit in talibus ipa venerea delectatio. Ad que omnia ad p̄sens cum non sit respondēdum: eo q tantūmodo generalitati studemus. et in secūda parte operis illa singula per eorum opera explanantur. vt patebit in quarto capitulo vbi de singulis modis fiet mentio. Ideo ad secundum p̄ncipale tendamus. Et p̄mo cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius quā in viris Et erit questio prima generalis quo ad conditiones generales mulierum. Secūda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiose et malefice. Tertia singularis quo ad ipas obstetrices que omnes alias in malicia excedunt.

Quo ad primuz: cur in sexu tam fragili mulierū maior multitudo maleficarum reperitur q̄ inter viros: ⁊ quidē in contrarium argumenta deducere nō expedit: cū ip̄a experientia p̄ter verbo℞ et fide digno℞ testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexū nō despiciendo in quo deus semꝑ magna fecit fortia: vt cōfundet q̄ diuerse a diuersis super hec assignantur rationes Semꝑ tamen in p̄ncipali cōcordantes. vnde et ꝓ mulierū auisamento ip̄a materia bene est p̄dicabilis affectantq̄ꝫ audire: vt experientia sepe docuit, dūmodo discrete ꝓponaꝛ Nam aliqui doctores hanc rationē tradūt. Dicūt em̄ tria esse in rerū natura. lingua: ecclesiasticus: ⁊ femina q̄ mediū in bonitate aut malitia tenere nesciunt: sed vbi limites sue conditionis excedūt vbi quendā apicem et supremū gradū in bonitate aut malicia vendicant. In bonitate q̄dem quādo a bono regūtur spiritu vnde ⁊ optima sunt. In malicia vero quando a malo spiritu regūtur vnde et pessima efficiūtur. De lingua em̄ patet cum eius ministerio plurima regna fidei xp̄iane sunt subiugate. vnde et apostolis xp̄i in eis linguis spiritussanct⁹ visus est. Patet et in aliis sapientibus p̄dicatoribus quotidie lingua canū vulnera ⁊ vlcera languētis lazari lingentes. Iuxta illud. Lingua canū tuorum ex inimicis animas eripientes. Unde ⁊ dux et pater p̄dicato℞ ordinis in figura catuli latrantis ⁊ accēsam faculā in ore gestantis p̄monstratus est vt suo latratu vsq̄ꝫ ad p̄sens habeat lupos hereticos arcere a gregibus ouiū xp̄i. Patet et ex quotidiana experientia, q̄ vnius viri prudentis ligua

interdum infinitoꝝ hominū strages ꝓpeditur ꝓpter q̄ non immerito in eius cōmendationē. Salo. puer. x. plura cecinit. In labiis sapiētis inuenitur sapientia. Et iterū argentū electū lingua iusti coꝛ impioꝝ ꝓ nichilo. Iterū. Labia iusti erudiunt plurimos. q̄ aūt indocti sunt in coꝛdis egestate monētur. Cuius causa ibidē. xvi. subditur. quia hoīs est ꝑparare animū ⁊ deū gubernare linguā. De mala vero lingua inuenies. Eccli. xxviii. Lingua tertia multos cōmouit ⁊ dispersit eos a gente in gentem: ciuitates munitas destruxit ⁊ domos magnatoꝛuꝫ effodit. Et dicit lingua tertia eoꝛū qui inter duas partes cōtrarias incaute vel maculose loquitur. De scdo. s. eccliasticis: intellige clericos ⁊ religiosos in vtroqꝫ sexu. Cris. sup illud. Eiecit vendētes ⁊ emētes de tēplo. Sicut omne bonū a sacerdotio: ita omne malū ab eo ingredit. Hiero. in episto. ad Nepotianū. Negociatoꝛem clericū ex inope diuitem: ⁊ ignobili gloꝛiosum: quasi quandā pestem fuge. Et beatus Bernar. Omel. xxiii. super Canti. loquens de clericis dicit. Si insurgeret apert⁹ hereticus: mitteretur foꝛas ⁊ aresceret. si violētus inimicus: absconderēt se foꝛsitan ab eo boni. Nūc vero quomodo abiiciēt: aut quomodo abscōdent se. Omnes amici: et tamen oēs inimici ⁊ oēs domestici: et nulli pacifici: oēs ꝓximi: et oēs que sua sunt q̄runt. Et alibi. nostri ꝓlati facti sunt pilati: nostri pastoꝛes facti sunt tonsoꝛes. Et loquitur etiam de prelatis religiosoꝝ qui onera grauia inferioꝛibus imponunt: digito autem suo minimo non tangerēt. Et grego. in pasto. dicit. Nemo amplius in ecclesia nocet q̄ꝫ qui peruerse agens nomen vel oꝛdineꝫ

anctitatis habent. delinquentē namq; hūc redarguere nullus p̄sumit: ⁊ in exemplum culpa vehementer extendit quando p reuerentia ordinis peccator honorat. De religiosis etiā dicit beatus Aug. ad Vicētium donatistam. Simpliciter fateor charitati vestre coram dn̄o deo nostro: qui testis est super animā meam. ex quo deo seruire cepi: quoniam difficile exptus sum peiores: sicut ⁊ non meliores: q̄ qui in monasteriis defecerūt aut pfecerunt. De mulierū vero malitia disserit. Eccl. xxv. Non est caput nequius sup caput colubri: et non est ira sup iram mulieris. Cōmorari leoni et draconi plusplacebit q̄ habitare cū muliere neq̄. Et inter plura que sequuntur et p̄cedebunt. ibidē de muliere neq̄ concludit. Breuis est omnis malitia sup malitiam mulieris. Hinc Crisost. sup Math. xix. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitie inimica? ineffugabilis pena: necessariū malū: naturalis tēptatio: desiderabilis calamitas: domesticum periculū: delectabile detrimentū. malum nature: bono colore depicta: ergo si dimittere illa3 peccatum est: cū oportet tenere: iam vero tormentū necessariū est vt aut dimittentes adulteria faciam⁹: aut quotidianas penas habeam⁹. Tulli⁹ deniq;. 2. rhetorice dicit. Viros ad vnūquodq; maleficiū singule. i. plures cupiditates impellunt mulieres ad oīa maleficia: cupiditas vna ducit: muliebrium eīm vitiorū omniū fundamentū est auaricia. ⁊ Seneca in suis tragediis. Aut amat: aut odit mulier nichil tertiū dedisse est. flere feminam est mendaciū. Duo genera lachrimarū habentur in oculis feminarū. veri doloris vnum: insidiarū aliud: mulier cū sola

cogitat:mala cogitat. De bonis aũt mulierib⁹ tanta laus est vt etiam beatificasse viros legantur: et saluasse gentes terras ⁊ vrbes. Patet de Judith. Delbora ⁊ Hester. Hinc apostolus. j. Cor. vij. Si qua mulier habet virũ ⁊ hic consentit habitare cũ illa non dimittat virũ. sanctificatus est eñ vir infidelis ꝑ mulierem fidelem. Ideo Eccle. 26. dicitur. Mulieris bone beatus vir: numerus eñ amoꝝ duplex. Multa ibi narrat laudabilissima ꝑ totum pene capitulũ de excellentia bonarũ. Et puer. vlti. Ue mulieri forti q̄ omnia etiam in nouo testamento in feminis claruerũt: vt in virginibus ⁊ aliis sanctis feminis que ꝑ fidas gentes et regna ob idolatrie cultu ad christianã religionem deduxerũt. Si quis inspicere velit Uincen. in speculo hysto. li. 26. ca. ix. de regno vngarie ꝑ gillam xp̄ianissimaȝ. Et de regno francoꝝ ꝑ clotildem virginem et clodoueo desponsatam inspiciat: ⁊ mira inueniet. Unde quecũqꝫ vituperationes legũtur in cõcupiscentiã carnis interp̄tari possunt vt semꝑ mulier ꝓ carnis concupiscentia intelligatur. Juxta illud. Inueni amariorem morte mulierẽ: et bona mulier subiecta carnis concupiscentia. Sunt et alii alias ratiões assignãtes cur in maiore multitudine reperiãtur femine sup̄sticiose q̄ȝ viri: ⁊ dicunt esse tres causas Prima est: quia ꝓne sunt ad credendũ. et quia p̄ncipaliter demon q̄rit corrũpere fidem: ideo potius eas aggredit̄. Unde ⁊ Eccle. xix. Qui cito credit leuis est corde et minorabit̄. Secunda causa est qꝛ a natura ꝓpter fluxibilitatem cõplexionis faciliores sunt impressionis ad reuelationes capiendas ꝑ impressionem separatoꝝ spirituũ: qua complexio-

ne etiam cũ bene vtũtur multe bone sunt: cũ male peccatores sunt. Tertia causa quia lubricã habẽt linguã et ea q̃ mala arte sciunt eis comparibus feminis vix celare possunt seq͡ occulte cũ vires non habeant p malefica vindicare q̃runt faciliter. vnde Eccl. vtsu. Commorari leoni ⁊ draconi plus placebit q̃ habitare cũ muliere neq͡: breuis omnis malicia sup maliciam mulieris. Item potest et addi illa: cũ fluxibiles sunt sicut et tertij alias rationes assignantes: quas p̃dicatores caute debent pponere ⁊ dicere: q̧ licet in veteri testamento scripture vt plurimũ mala loquantur de mulieribus ⁊ hoc ppter primam p̃uaricatricem mulierem .s. euam: ⁊ imitatrices eius tñ ex post in nouo testamento propter mutationẽ nominis vt eua in Aue. Et vt ait Hiero. Totũ quod intulit mali maledictio eue: totum abstulit benedictio marie. Unde plurima ⁊ sp laudabilia sunt de ip̃is p̃dicanda Sed quia adhuc modernis temporibus hec pfidia amplius in mulieribus q̃ in viris inuenit̃: vt ip̃a experientia docet curiosius causam inuestigando vita p̃missa dicere possumus q̧ in oibus viribus tam anime q̃ corporis cũ sint defectuose non mirum si plura maleficia in eos quos emulant̃ fieri pcurant: q̃tũ em̃ ad intellectũ seu ad intelligendũ sp̃ualia alterius vidẽtur esse sp̃ẽi a viris cui authoritas ⁊ ratio cum varijs scripture exemplis alludit. Terẽtius ait. Mulieres ferme vt pueri leui sñia sunt. Et lactantius .iij. institutionũ. Nunq͡ aliquã mulierem philosophiam sciuisse nisi temestes. Et puer. xj. quasi describens mulierem dicit. Et circulus aureus in naribus suis mulier pulchra ⁊ fatua. Ratio naturalis

est quia plus carnalis viro existit: vt ptz in multis carnalibus spurcitiis: q̄ etiam defectus notantur in formatione p̄me mulieris cū de costa curua formata fuit. i. de costa pectoris q̄ est torta ꝛ quasi cōtraria viro. Ex quo defectu etiā ꝓcedit ꝙ cum sit animal imꝑfectum semꝑ decipit Propter qđ semꝑ decepit. Cato instruit īsidias lacrimis. ꝛc. Et illđ Dū femina plorat: virū decipere laborat. Patz in vxore Sansonis que multū infestans eū ad declarandum sibi ꝓbleuma propositum sodalibus ab eo expositum eis reuelauit: ꝛ sic decepit. Patz in praua muliere ꝙ ex natura minorem habent fidē: cum dixit serpenti interrogāti quare nō ederet de omni ligno paradisi: rn̄dit de om̄i. ꝛc. ne forte moriamur in quo ostendit se dubitare ꝛ fidē nō habere ad verba dei. q̄ omnia etiā etymologia nominis demonstrat. Dicit̄ em̄ femina fe. ꝛ minus: quia semꝑ minorem habet ꝛ seruat fidē. ꝛ hoc ex natura qꝛ ad fidelitatem. licet ex gr̄a simul ꝛ natura fides in beatissima virgine nunq̄ꝫ defecerat: cū tn̄ in oībus viris defecisset tp̄e passionis xp̄i. Mala ergo mulier ex natura cū citius in fide dubitat: etiā citius fidē abnegat: qđ est fundamentū in maleficis. Quantū deniqꝫ ad aliā potentiā anime. s. voluntatē ex natura cū odit aliquē quē prius amauit. tūc estuat ꝑ iram et impatientiā: ꝛ sicut maris estus semꝑ bulit ꝛ currit: sic talis est tota impatiēs. Alludit huic ratiōi authoritas diuersa. Eccl. xxv. Non est ira suꝑ irā mulieris. Et Seneca traged. viij. Nulla vis flamme: tumidiqꝫ venti tanta nec teli metuenda torti: quanta cum coniunx viduata tedis ardet et odit. ptz in muliere q̄ false accusauit ioseph ꝛ incarcera

re fecit; quia noluit sibi in scelus cōsentire adulte-
ij. Gen̄. xxx. c. Et reuera potissima causa desuiēs
n augmētum maleficarum est dolorosum duellum
nter maritos et non maritatas feminas et viros.
mmo ꝛ inter ip̄as feminas etiā sanctas. quid tūc
e ceteris? Uides enim in Genesi: quanta fuit im-
patientia et inuidia sare ad agar postq̄ concepit.
Genesis. xxi. Quanta rachel ad Lyam ꝓpter fi-
ios quos non habebat Rachel. Genes. xxx. Quā
a anne ad fenennā fecundam ip̄a sterili existente.
j. Regum. j. Quanta Marie ad Moysen. Nume
i. xii. Unde murmurauit ꝛ detraxit moysi. propter
quod ꝛ lepra percussa. Quanta marthe ad magda
enam ip̄a sedente ꝛ martha ministrante. Luce. x.
Vnde ꝛ Eccle. xxxvij. Tracta cum muliere de his
que emulatur: quasi dicat: non est tractandum cuꝫ
a: quin semper emulatio. i. inuidia est in mala mu-
iere. Et que inter se sic agitantur: quanto magis
aduersus viros. Quare etiam vt narrat Ualeriꝰ
Foroneus rex grecorum die qua mortuus est dixit
Leōcio fratri suo: ad summā felicitatē nihil michi
deesset si michi semper vxor defuisset. Cui Leon-
tius. Et quomodo vxor obstat felicitati. Et ille.
Mariti hoc omnes sciunt. Et Socrates philoso-
phus interrogatus si ducenda esset vxor? Respon
dit. Si non capies solitudo arbitrās excipiet hic
generis interitus: hic heres alienus. Sꝫ si ceperis
illa ꝑpetua solicitudo cōquestus querularū dotis
exprobatio affinium. graue supcilium garrula so-
crus lingua: successor alieni matrimonij: incertus
liberorum euentus. hec dixit vt expertus.

Nam vt ait Hiero. contra Iouianū. Hic socrates duas habuit vxores: quas ingenti patientia sustinens: nō potuit tamen ab earū contumelijs clamoribus et vituperationibus liberari. Unde quadam die ipsis q̄rulantibus contra eū: vt ipse domū egressus vt earū molestias euitaret ⁊ ante domum sederet: piecerunt ille mulieres sup eum aquā immundam: sup quo ipse non perturbatus: quia phūs ait Sciebam q̄ post tonitrua pluuie sequerent. Et de quodā legit cuius vxor submersa erat in fluuio: qui cum q̄reret cadauer eius ad educēdū de aqua ibat p fluuiū contra aquā: ⁊ interrogatus causam cum res graues descendāt infra ⁊ non supra: quare q̄reret contra aquam? Rn̄dit. Mulier ista in vita fuit cōtraria dictis et factis siue mandatis meis: ideo q̄ro contrario modo si forte etiā mortua ꝯtrariam voluntatē vltra consuetū tenuisset. Et q̄dam sicut ex primo defectu intelligentie abnegationem fidei facilius incurrunt. Ita ex secundo. s. inordinatis affectionibus ⁊ passionibus varias vindictas querunt: excogitant et infligunt: siue p maleficia: siue aliis q̄buscūq̄ mediis. Unde non mirū tantā multitudinē maleficarū in hoc genere existere. Quantum insup defectum in memoratiua potentia: cum hoc sit in eis ex natura vitium nolle regi: sed suos sequi impetus sine quacūq̄ pietate: ad hoc studet et cuncta memoria disponit. Unde theophrastus. Si totā domū ei cōmiseris seruiendū: ⁊ si aliquid tuo arbitrio reseruaueris: etiā minimū vel magnū fidem sibi adhiberi non putabit et iurgia concitet tibi nisi cito consuleris parat venena aruspices et auriolos cōsulit: ecce maleficia. Sed quale sit do-

inium mulierū: audi Tuliū in paradoxa. Nūqd
le liber est: cui mulier imperat leges imponit: pre
ribit: iubet: vetat quod ei videt: nec illi imperan
aliquid negare potest vel audet. Ego istum non
odo seruum: sed nequissimū seruoꝝ appellandum
uto; licet amplissima familia natus sit. Unde et
Seneca in psona furiose medee: q̇d amodo cessas
quere felicem impetū pars ista vltionis qu a gau
es quota est ꝛc. vbi multa ponit ostendensq; mu
er non vult regi: sed suo impetu pcedere etiā in
amnū suū sicut de multis legitur mulieribus que
b vel amorem vel dolorem: quia vindictas facere
on potuerunt: seipsas occiderūt sicut et de laodi
e narrat Hiero. sup danielē q̄ existens vxor regis
Antiochi regis syrie: zelans ne plus amaret bero
cem quā etiam habebat vxorē beronicem et filiū
ius ex dicto antiocho prius fecit occidi: ꝛ post se
psam veneno occidit. Unde quia nō vult regi ꝛ suo
npetu pcedere. Ideo Chriso. nō immerito dicit.
Ↄ malū omni malo peiꝰ mulier mala: siue illa pau
er sit siue diues. Si em̄ vxor diuitis sit: non cessat
octe ꝛ die virū calidum stimulare sermonibus blā
a nequiter et importuna violenter. Si vero pau=
erem virum habet ipm quoq; ad iracūdiam et ri=
as incitare nō desinit. Et si vidua sit ipa p semet
psam omnes despicit passim: ꝛ ad omnē audaciā
piritu supbie inflammat. Queramus ꝛ inuenimus
ere oia mundi regna ppter mulieres fuisse euersa
Primū em̄ quod fuit regnū felix. s. Troie ppter ra
ptum vnius femine. s. helene destructum est: multis
nilitibus grecoꝝ occisis. Regnum iudeoꝝ multa
nala et exterminia habuit ppter pessimā reginā

Jezabel et filiam eius Athaliã reginã in regno
de q̃ occidi fecerat filios filij: vt eo mortuo ipsa
gnaret: sed vtraqȝ occisa. Regnũ romanoꝝ mul
mala sustinuit ꝑpter Cleopatram reginam egy
pessimam mulierẽ. Et sic de alijs. Unde ꝛ non m
si mũdus iam patit̃ ob malitiam mulierũ. Demu
inspiciendo corporis ipius carnalia desideria. V
innumera nocumenta vite humane contingunt:
merito cũ Catone vticeñ. dicere possum⁹. Si ab
qȝ femina possit esse mũdus cõuersatio nostra n
esset absqȝ dijs. cũ reuera si mulierũ non essent n
quitie: etiã tacendo de maleficis adhuc ab innum
ris ꝑiculis mũdus remaneret exornatus. Valeri
ad Rufinũ. Chimerã mulierez esse nescis: sed scir
debes q̃ monstrũ illud triforme in signi venustetu
facie leonis olentis maculet̃ ventre capre virule
te cauda pipere armet̃. vult dicere: qđ aspect⁹ ei
pulcher: tactus fetidus: cõuersatio mortifera. Au
diamus ꝛ aliam ꝓprietatem ꝑ vocẽ. Nam sicut es
mẽdax in natura: sic ꝛ in loq̃la. Nã pungit: ꝛ tñ de
lectat. vnde ꝛ earũ vox cãtui syrenarũ assimulat̃ q̃
dulci melodia transeuntes attrahũt ꝛ tandẽ occi
dunt. Occidũt q̃dẽ qꝛ ex marsupia euacuãt: vires
auferũt et deũ ꝑdere cogunt. Iterũ Ualerius ad
Rufinũ. Hec loquẽs plꝫ delectatior pũgit delictũ
flos veneris rosa est: qꝛ sub ei⁹ purpura multi lati=
tant aculei. ꝓuer. v. Nitidi⁹ oleo guttur ei⁹. i. locu
tio nouissima ei⁹ amara quasi absinthiũ. Audiam⁹
et aliã in eius incessu statu ꝛ habitu: ibi est vanitas
vanitatũ. Nõ est hõ in mũdo q̃ tm̃ studet placere
deo benigno q̃tũ mulier etiã mediocris suis vani
tatibus studet hoĩb⁹ placere. De quo exẽplũ ĩ vita

lagie q̄ñ dedita mundo discurrebat p antiochiā
nata nimis: quā sanctus pr̄ nomius nois videns
re cepit et dicit socijs quod toto tp̄e vite sue tan
m diligentiā nunq̄ adhibuerat deo placere. etc. q̄
anū orationibus eius cōuersa est. Hec est de qua
ccle. vij. et de qua iam eccl'ia lamētatur ꝓpter in-
entē multitudinē maleficarū. Inueni amariorem
orte mulierem q̄ laqueus est venatorū sagena cor
i⁹ vincula sunt man⁹ eius q̇ placet deo fugiet illā
ui aūt peccator est capiet ab ea Amarior est mor
e. i. dyabolo. Apocal. vi. Nomen illi mors. Nam
cet dyabolus duxit euā ad peccandū: eua tn̄ sedu
it adam. Et sicut peccatū eue non induxisset no-
is mortē aie et corporis nisi subsecuta fuisset culpa
adā ad quā induxit eua et nō dyabolus: ideo ama
or morte. Iterū amarior morte: q2 hec naturalis
t interimit tm̄ corpus: sed pctm̄ a muliere inchoa
um occidit animā ꝓuando gratiā: et corpus simil'r
penā peccati Iterū amarior morte: q2 mors cor
oralis est inimic⁹ manifestus et terribilis sed mu-
er inimicus blādus et occult⁹. Et iō amarior et pi-
ulosior laqus iaz non dr̄ venatorū: sed demonū: q2
am capiūt hoies: nō solū p carnalia desideria eas
idendo: audiendo: cū earū facies sit vētus vrens
t vox serpētis sibilus. Iuxta Bernar. Verū etiā
nnūeros maleficiēdo hoies et iumēta. Sagena dr̄
or eius. i. inscrutabilis malitia q̄ in cordib⁹ earū re
nat. Et man⁹ sunt vīcula ad detinendū vbi manū
d malefaciēdū creaturam apponūt tunc diabolo
coopante hoc efficiūt qd̄ ꝑtendunt. Concludam⁹
Omnia per carnalem cōcupiscentiam que quia in
is est insatiabilis. Prouerbiorum penultimo.

Tria sunt insatiabilia.&c.et quartū quod nunq̄ dicit sufficit:scz os vulue.Unde& cū demonibus ca[usa] explende libidinis se agitant.Plura hec dedu[ci] possent:sed intelligentibus satis apparet.non m[i]rum q̄ plures reperiuntur infecti heresi malefico[rum] mulieres q̄3 viri.Unde et cōsequēter heresis di[cen]da est nō maleficorū sed maleficarū vt a potiori fi[t] denominatio. Et benedictus altissimus q̄ virile[m] speciē a tēto flagitio vsq̄3 in p̄n̄s sic p̄seruat in qu[a] vtiq̄3 cū p̄ nobis nasci et pati voluit:ideo & ip̄m p[ri]uilegiauit. ¶ Cuiusmodi mulieres amplius inue[niuntur] niuntur supersticiose et malefice.

QUo ad secundū cuiusmodi mulieres p̄ ceteris inueniunt supsticiose & maleficijs infect[e]. Dicendū q̄ ex p̄cedenti q̄stione patuit.q̄ quia tria generalia vitia.scz infidelitas.ambitio.& luxuria: p̄cipue in malis mulieribus regnare vidētur Ideo ille p̄ ceteris maleficis intendūt:q̄ pre ceteris illis vitijs dedite sunt.Iterū:q2 īter illa tria vltimū amplius p̄dominat:iō q2 īsatiabile.&c.ideo& ille inter ambitiosas āplius infecte sunt q̄ p̄ explendis suis prauis cōcupiscentiis amplius inardescūt vt sunt adultere fornicare et magnatorū concubine:& hoc ex septemblici maleficio vt in bulla tāgit venereū actū et cōceptus in vtero varijs inficiendo maleficis.Primo mentes hominū ad inordinatū amorē et cetera immutādo.Scdo vim generatiuā impediendo.Tertio membra illi actui accōmoda auferendo. Quarto homies p̄stigiosa arte in bestiales formas mutādo.Quito vim generatiuā quo ad femellas destruēdo.Sexto aborsum p̄curando. Septimo infantes demonib9 offerendo absq̄3 aliis aia

bus ꝛ terre frugib⁹ qb⁹ varia nocumēta inferunt
qbus in sequentibus tractabit: sed ad pñs de no
mentis hominū demus rationes. Et prima con
usio sup eos quos maleficiunt ad amorē vel odiū
ordinatū. et post eadē materia q maiori intelli-
entia sub difficultate est discutiēda. Cōclusio au-
m hec est. Nam sanctus Tho. in. 4. di. 34. de im
ediměto maleficiali ptractans sicut ostendit qua
pmittit diabolo a deo maior potestas maleficii
p actus venereos hois q̄ sup alios: ratiões assi-
nando. Ita dicere a simili opz q he mulieres am-
ius infestant: que his actibus amplius deseruiūt
icit em̄ q quia corruptio peccati prima per quā
omo factus est seruus dyaboli in nos p actum ge
erantē deuenit. Ideo malefici potestas pmittitur
yabolo a deo in actu magis q̄ in aliis: sicut etiaz
serpentibus magis ostenditur virtus maleficoꝝ
t dr̄ q̄ in aliis animalibus. quia p serpentē diabo
s tanq̄ p suum instrumentū mulierē temptauit.
Unde etiam vt postea subdit. licet matrimoniū sit
pus dei tanq̄ ab eo institutū adhuc p opera dya-
oli interdum destruit. Non qdem p violentiā: qꝛ
enseretur sic fortior deo. Sed ex diuina pmissione
ocurando impedimentū actus cōiugalis vel tem-
orale vel ppetuum. ex qbus hoc quod experiētia
ocet dicamus q ppter hmōi spurcitias explēdas
am erga se q̄ et seculi potentes cuiuscūq etiā sta
us et cōditionis innumera maleficia ptractāt eo
um animos ad mortē hereū vel philocaptionem
deo immutando vt nulla cōfusione aut psuasione
b eis desistere valeāt. Ex qbus etiā ꝛ exterminiū
idei seu periculum intollerabile quotidie imminet

ꝙ eoꝝ animos immutare taliter sciunt ꝙ eis null
nocumentũ siue ꝑ se siue ab aliis fieri ꝑmittãt sicq
quotidie crescũt. Et vtinã experientia nos minime
edocuisset: imo ꝛ odia talia ẽt in sacro mrimonii cõ
iunctis suscitata ꝑ maleficia: ꝛ silr ꝑ infrigidatio
nes gñatiue potẽtiue: vt nec redditionẽ nec exacti
onẽ debiti mrimonialis locũ ꝓ ꝓle hre valeãt. Sz
q2 amor ꝛ odiũ in aia existũt quã etiã demõ intrare
neqt ne alicui hec quasi icredibilia videãt sub qõne
sũt discutiẽda: cũ etiã opposita iuxta se posita ma
gis elucescunt.

¶ Questio an malefici mentes hominũ ad amorez
vel odiũ valeãt immutare. Et est septima i ordie.

Queritur an demones ꝑ ipsas maleficas mẽtes hoim ad amorẽ vel odiũ inordinatum imutare ꝛ incitare valeãt. et arguitur ꝙ nõ sm ꝑmissa Tria sunt in homine. volũtas: intellect9: ꝛ corp9. Primum deus sicut hz ꝑ se regere: q2 cor regis in manu dñi ita sm ꝑ angelũ illustrare: ꝛ ipm corpus per influxus celestiuz corpoꝝ dirigere. Preterea intra corpora demones nõ pñt esse illa immutãdo: ergo minus infra aiam eius potẽtiis odiũ vel amorẽ immittendo. Patz cõsequentia. q2 ex natura maiorẽ habẽt ptãtẽ supra corpalia ꝙ̃ supra spũalia: ꝛ quidem ꝙ non pñt imutare supra patuit in plerisqz locis: quia nullã formã substantialẽ vel accidentalẽ inducere pñt nisi adminiculo alicuius alteri9 agẽtis: sicut etiã qlibet alius artifex. est etiã ad idẽ. c. xxvi. q. v. epi in fine. Qui credit aliquã creaturam posse transmutari in melius vel in deterius: nisi ab ipso omniũ creatore infideli ꝛ pagano deterior est

Preterea omne agens ex ppośito cognoscit suum
effectum. Si igitur dyabolus posset mentes hominū
immutare ad odiū vel amorem: posset internas co
gitationes anime videre qđ est cōtra illud qđ in li.
de ecclesiasticis dogmatibus dr. Dyabolus internas
cogitationes nō potest videre. Et iterū ibidē. Nō
omnes cogitationes nostre male a dyabolo excitā
tur: sed aliquotiens ex nostri arbitrij motu emer-
gunt. Preterea amor ꝛ odiū sunt circa voluntatē
que radicatur in aīa: ergo nō possunt causari a dya-
bolo quacūqꝫ arte: tenet cōsequentia: quia illabi aie
ut dicit Augu. Illi soli est possibile q̇ eam creauit.
Preterea si dicatur ꝙ potest mouere sensitiuas inte
riores. ꝛ sic cōsequenter voluntatē non valet: quia
vis sensitiua est dignior q̄ꝫ vis nutritiua. Sed dya
bolus non pōt formare actum virtutis nutritiue vt
formet carnem aut os: ergo etiam non pōt causare
aliquem actū interiorꝫ viriū aie. Sed cōtra. Dya-
bolus nō solū visibiliter sed etiā inuisibiliter hoies
temptare dr: hoc aūt falsum esset nisi interius circa
animā ꝛ eius potentias aliqd causare posset. Pre
terea Damascenus in suis sententiis. Omnis ma-
licia ꝛ oīs immundicia a diabolo excogitata sunt.
Et dionysius. iiii. ca. de diui. no. Multitudo demo
num causa omniū malorꝫ ꝛ sibi ꝛ aliis est. Respōsio
Et pmo dāda est distinctio de causa: ꝛ secūdo qua
liter pōt interiores potētias aie immutare dicuntur
sensitiue interiores. ꝛ sic tertio concludet ppositū
Quo ad primū considerandū est ꝙ causa alicuius
potest aliqd dici dupliciter. Uno mō directe. Alio mō
indirecte. Indirecte quidē sicut cū aliqđ agēs cāt
aliquam dispositionē ad aliquē effectū: dicitur esse

occasionaliter ꝛ indirecte causa illius effectus: si-
cut si dicatur ꝙ ille q̇ secat ligna est occasio cõbusti-
nis ipsoꝝ: et hoc modo dicere possumus ꝙ diabol⁹
est causa omniũ peccatoꝝ nostroꝝ: quia ipse insti-
gauit primũ hominẽ ad peccandũ: ex cuius pecca-
to cõsecuta est in toto genere humano q̄dam ꝓni-
tas ad oĩa peccata Et sic inteligenda sunt verba
Dam̄: et Dion̄. Directe aũt dicitur aliquid esse c
alicuius inquantũ operatur ad illud: et hoc mod
dyabolus non est causa oĩs peccati. Nõ em̄ omni
peccata cõmittunt diabolo instigante: sed queda
ex libertate arbitrij: et carnis corruptione. Qui
vt origenes dicit.. Etiã si diabolus nõ esset homi
nes haberẽt appetitũ cibi ꝛ venereoꝝ ꝛ huiusmod
circa q̄ inordinationes multe contingũt: nisi ꝑ ra
tionem talis appetitus refrenetur. Refrenare aũ
in ordine hmõi appetitum subiacet li. ar. suꝑ quem
etiã diabolus minus habet potestatẽ. Sed quia ꝑ
hanc distinctionẽ nõ possumus discernere qualite
interdũ amor hereos seu philocaptio ꝓcurari põ
Est vlterius aduertendũ ꝙ diabolus licȝ nõ possit
esse causa illius inordinati amoris directe cogen
do hominis voluntatẽ. potest tamen esse ꝑ modum
ꝑsuadentis. Et hoc iterũ dupliciter. s. visibiliter et
inuisibiliter. Uisibiliter sicut cum in aliqua specie
hominis sensibiliter etiã apparet ipis maleficis: et
eis sensibiliter loquitur et ꝑsuadet peccatũ: sicut
tentauit ꝑmos parentes in paradiso in specie ser-
pentis: christũ in deserto in aliqua specie ei visibili-
ter apparens. Et quia non est putandum ꝙ solum
sic ꝑsuadeat hominẽ: quia sequeretur ꝙ nulla alia
pctã fierẽt ex instructiõe diaboli: nisi q̄ diabol⁹ vi-

sibiliter apparẽs ꝑsuadreet Jdeo dicẽdū est ꝙ etiã inuisibiliter instigat hominẽ ad peccandū: qđ quidem fit dupliciter ꝑ modum ꝑsuasionis et ꝑ modū dispositionis. Per modū ꝑsuasionis: sicut cū ꝓponitur aliqđ virtuti cognitiue vt bonū: et hoc potest fieri tripliciter. quia vel ꝓponitur quantū ad intellectum: vel quantū ad sensum interiorẽ: vel quan= ad sensum exteriorem. Quantū ad intellectū qđẽ: quia intellectus humanus potest adiuuari ab angelico intellectu bono vel aliquid cognoscendū ꝑ modum illuminationis cuiusdã: vt Dioñ. dicit. Ratio quia sicut intelligere ẜm philosophū est quoddam pati. Jdeo pōt imprimere in intellectū aliquã speciem: vnde actus intelligendi elicitur. Et si dicat ꝙ diaboius etiã hoc facere posset sua virtute naturali q̃ non est diminuta: vt ptz ex p̄ceđ. Dicendū ꝙ non potest ꝑ modū illuminationis: sed ꝑ modū persuasionis. Ratio quia intellectus hois est istius cõditionis: ꝙ q̃to magis illuminatur tãtomagis cognoscit verum: tantomagis pōt sibi cauere a deceptione. Et quia hãc deceptionẽ diabolus finaliter intendit: ideo q̃cunq; eius ꝑsuasio non pōt dici illuminatio: licet possit dici reuelatio: inquantū ꝑ impressionem quandã in vires sensitiuas interiores: aut exteriores: vbi visibiliter ꝑsuaderet: aliqđ imprimeret: vnde intellectualis cognitio ꝑsuaderet ad aliquẽ actum exercendū: ꝙ qualiter fieri potest videlicȝ vt in vires interioresaliqđ imp̄mere possit Aduertendum est ꝙ quia corporalis natura nata est naturaliter mouere localiter a spirituali. Patȝ hoc in corporibus nostris q̃ ab animabus mouent similiter in corporibus celestibus. Nō est aūt apta

ĩata formari ab ea immediate: ꝛ loqmur ꝑcipue d
formis a foris manẽdo: nõ ab informando. vñ op
ꝙ cõcurrat aliquod corporale agẽs: vt ꝓbatur in
vij. metaphisyce. Materia corporalis naturaliter
obedit bono vel malo angelo ad motũ localẽ. quo
stante: qꝛ demones sic ꝑ motũ localẽ semina colli-
gere pñt: ꝛ cõtingere seu adhibere aliqbus effecti
bus mirabiliter faciendis. vt de magis pharaonis
cõtigit vbi ꝓduxerunt serpẽtes et vera aĩalia: vbi
debita actiua debitis passiuis coniungebãt. Ideo
q̃cunqꝫ ex motu locali materie corporali accidere
pñt: nichil ꝓhibet ꝑ demones fieri: nisi diuinitꝰ im-
pediant. Quo iterũ stãte si volumꝰ intelligere quõ
põt fantasiã hoĩs ꝛ interiores potẽtias sensitiuas
incitare ad apparitiones ꝛ ipetuosos actus ꝑ mo
tum localẽ. Notãdũ ꝙ sicut phũs in li. de som. ꝛ vi
gil. assignat cãm apparitiõis somnioꝝ ꝑ motũ loca
lem: ex eo ꝙ cũ aĩal dormit descẽdẽte plurimo san-
guine ad ꝑncipiũ sensitiuũ: simul descẽdunt motus
siue impꝛssiones relicte ex sensibiliũ motionibꝰ ꝑte
ritis: ꝛ q̃ ꝯseruate fuerũt in spiritibꝰ siue virtutibꝰ
sensibilibus interioribꝰ: q̃ sunt fantasia seu imagia
tio q̃ idem sunt ſm. s. Tho. vt patebit. Est eñ fan-
tasia seu imaginatio quasi thesaurꝰ quidẽ formaꝝ
ꝑ sensuũ acceptarũ Vñ cõtingit ꝙ ita mouẽt ꝑnci
piũ apprehẽsiuũ. i. potẽtiã cõseruatoriã spẽrum ꝙ
apparẽt in fantasijs ita recẽter: ac si tũc ꝑncipiuꝫ
sensitiuũ a rebus ipis exterioribus recẽter imuta-
retur. Verũ est ꝙ nõ oẽs hec intelligũt: sed si q̃s se
occupare vellet: cõsiderare haberet nũerũ. ꝛ offĩm
sensuũ interioꝝ: q̃ ſm Auicẽnã in li. de aĩa. lꝫ dicat
esse qnqꝫ. s. sensuũ cõem: fantasiã imaginatiuã: esti-

natiuam memoriā. Tamen ẜm Tho. in. i. parte. q. xxix. vt esse quatuor tm̄: eo ꝙ potentiā imaginatiuam ⁊ fantasiā ponit vnā. timetˀ plixitas: iō omittitur declaratio: eo ꝙ etiā quia in plerisqȝ locis de ꝯispʒtractatˀ. tantūmodo hoc qꝺ dictū est fantasiā esse thesaurū formarū: et alicui videretˀ memoratiuam esse hmōi: distingue qꝛ fantasia est thesaurus seu cōseruatoriū formarū ꝑ sensum acceptarū: memoria aūt thesaurus intētionū q̄ ꝑ sensum nō accipiūtur. Quis eñ videns lupū fugit non ꝓpter indecentiā coloris aut figure q̄ sunt forme recepte a sensibus exterioribꝰ et reposite in fantasia: sed fugit qꝛ inimicus nature: et hoc hʒ ꝑ quandā intētionem ⁊ apprehensionē ex estimatiua q̄ apprehendit vt nociuū et canē vt amicū; sed cōseruatoriū illarum intentionū est memoria: qꝛ recipere ⁊ retinere in corꝑalibus reducuntˀ ad diuersa ꝑ̄ncipia: nā humida bñ percipiūt ⁊ male retinēt: ecōtrario aūt est de siccis. Ad ꝓpositū hoc qꝺ cōtingit in dormiētibus de apparitionibus somniorꝝ ex spirituū. i. specierū in cōseruatorijs repositarū: ⁊ hoc ex natura i motu locali ꝓpter cōmotionē sanguinis ⁊ humorum ad ꝑ̄ncipia illa. i. ad virtutes sensitiuas interiores ⁊ dicimꝰ motu locali intrinseco in capite et in cellulis capitis. Hoc etiā pōt accidere ex consimili motu locali ꝑ demones ꝓcreato. Et nō tm̄ in dormiētibus sed ⁊ vigilātibꝰ: in q̄bus demones pñt admouere: ⁊ cōmouere interiores spūs ⁊ humores vt spēs cōseruate in cōseruatorijs educantˀ de thesauris ad ꝑ̄ncipia sensitiua. i. ad virtutes illas imaginatiuā ⁊ fantasticā vt res aliq̄s hēat talˀ imaginē ⁊ talis dicetˀ interior tētatio. et nō mirū ꝙ demō

hoc possit sua naturali virtute: cum q̄libet hō p̄ se vigilans ⁊ vsum rationis habēs p̄ voluntariā commotionem specierū conseruatarū educere pōt de suis thesauris.s.cōseruatorijs hmōi species vt res aliquas ad suū placitum imaginet̄ quo stante vt iam clare intelligit̄ materia de amore hereos. Nā quia demones vt dictū est cōmouere possunt hmōi species.⁊c.faciunt ista dupliciter. Aliquādo absq̄ ligamine vsus rationis: vt de tentatione dictū est: et p̄ exemplū de voluntaria adhesione q̄ interdum fit: aliquando aūt q̄ totaliter vsus rationis liget̄ et hoc etiā possumꝰ exēplificare p̄ naturales quosdam defectus vt in freneticis ⁊ ebrijs ergo nō mirum q̄ demones sic ligare possunt deo permittente vsum rationis: et tales dicunt̄ arrepticij ⁊ inde arrepticius ab arripio pis. quia arreptum a demone et hoc dupliciter vel absq̄ malefica ⁊ maleficio vel cum ea absq̄ maleficio. quia vt philosophus in p̄fato libro dicit q̄ aliquis in passione existens a modica similitudine amari ⁊ odium habenti. ideo demones qui p̄ actus hominū experiunt̄ q̄bus passionibus magis subdūtur: illos ad hmōi amorem vel odium inordinatū instigat eo fortius in eorū imitationem efficacius imprimendo hoc quod contēdunt quanto etiā id facilius possunt. Facilius autē p̄nt: quanto etiā amans facilius speciē reseruatam ad p̄ncipium sensitiuū.i.imaginationē educit ⁊ in eius cogitatione delectabilius moratur. Cū maleficio vero quando talia p̄ maleficas ⁊ ad maleficarū instantiam p̄pter pactū initū cum eis p̄curat: de quibus enumerare p̄ multitudine tā in sp̄ualibus q̄ secularibus nō est possibile. Quod eñ adulteri pul=

herrimas vxores dimittētes in fetidissimas alias
ardescunt. Nouimus vetulā tres successiue ab-
ates vt publica omniū fratrū fama in illo mona-
erio etiā in hodiernū diē refert: nō solum diem in
is maleficiasse: sed ꝛ interemisse quartū iam simi
modo dementasse quod et ipsa publica voce fate
ur: nec veretur dicere feci et facio: nec desistere a
eo amore poterunt: quia tantum de meis sterco-
bus comederunt quantitatem per extensum bra-
hium demonstrando. Fateor autē quia nobis non
derat vlciscendi et inquirendi sup eam facultas:
leo adhuc superest. Et quia dictuꝫ fuit in pncipio
stinctionis ꝙ inuisibiliter instigat dyabolus ho-
inem ad peccandū: non solum p modum psuasio
is: vt dictum est. immo etiā per modum dispositio
is: licet nō deseruit ad ppositum tamen sic decla
tur. Per consimilem em̄ admonitionem spirituū
t humoꝝ facit aliquos magis dispositos ad ira-
cendum vel concupiscendum: vel ad aliquid hui9
Manifestū est enim ꝙ corpore aliqualiter disposi-
o est homo magis pnus ad concupiscentiā ꝛ iraꝫ
t huiusmodi passiones: quibus insurgentibus ho-
o disponitur ad consensum. Sed quia pcedentia
ifficile est pdicare: ideo faciliori modo p populi
uisamento sunt declaranda: ꝛ qbus remediis pos
int tales maleficiati liberari tractat in ctia parte
¶ Modus pponendi premissa de amore hereos in
ermonibus ad populum.

PRedicator de supradictis sic mouet qstionē.
An catholicū sit asserere ꝙ malefice valeāt
d amorem alienarū feminarū inordinatū mentes
ominū immutare ꝛ eoruꝫ corda sic succendere vt

nulla confusione plagis verbis aut factis ad desi-
stendum valeāt cogi ꝛ silr ad odiū inter matrimo-
nialiter cōiunctos incitare: vt nec redditionis nec
exactionis debiti matrimonialis locū ꝑ ple habe
re valeāt: quinimo iterdū eos opꝫ currere ad ama
sias intēpeste noctis silentio ꝑ multa terrarū spa-
cia. Sup q̄ si voluerit argumēta aliqua ex prece-
denti questione sumat: si nō dicat tantūmō ꝙ q̄stio
nes iste patiūtur difficultates ꝓpter amorē ꝛ odiū
qui cū fundant in voluntate: q̄ in suo actu semꝑ li-
bera est: nec cogi pōt ꝑ aliquā creaturā nisi a deo
qui eam regere pōt: vñ nec demō vel malefica eius
virtute ad amorē vel odiū voluntatē cogere videt.
Item: qꝛ volūtas sicut ꝛ intellectus subiectiue exi
stunt in aīa: et illabi aīe illi soli est possibile q̄ eam
creauit: ideo difficultatē patitur questio quo ad ve
ritates enucleādas in suis partibus: his tñ nō ob-
stantibus dicendū est: primo sup philocaptionē et
odium. scdo super maleficuꝫ generatiue potentie.
De primo ꝙ licet in intellectū ꝛ voluntatē hois im
mediate demō nequeāt opari tñ ſm oēs doctores
theologos in. ij. sentē. de virtute demonis in operā
do in corpus ꝛ in potētias corporis siue corpori al
ligatas: siue sint sensus interiores: siue exteriores
ꝑmittētes deo agere valēt. Hoc ꝓbat authorita-
te ꝛ rōne ex ꝓcedenti q̄stione si placet inuenit si nō
dicat authoritatē ꝛ rationē. Job. ii. Demoni dixit
deus. Ecce in manu tua. i. potestate est Job. ꝛ hoc
erat quo ad corpus qđ ptꝫ: qꝛ in aiam noluit dare.
vñ dicit: verūtñ aiam eius serua illesam. Ratio qꝛ
eñ dedit i corpus etiā sup oēs potētias corpori al-
ligatas vt sunt quinqꝫ exteriores et quatuor inte-

poꝛes: scilz sensus cōis: fantasia siue imaginatiua
cimatiua: ⁊ memoꝛatiua si nō pōt aliter declarari
atur de poꝛcis ⁊ qbus exēplū vbi poꝛci ꝑ memoꝛa
uā redire sciūt: ⁊ oues lupū ⁊ canē discernunt ex
aturali imaginatione vnū tanq̄ inimicū: alteruz
q̄ amicū sue nature. Consequēter cū oīs nostra
gnitio intellectiua oꝛtū hz a sensu cū intelligen=
m iuxta philosophū in. ii. de aia necesse sit fantas
ata speculari. Ideo sicut demō pōt interioꝛē fan
asiam immutare: sic etiā intellectū obtenebꝛare.
t hoc quidē nō erit īmediate agere in aīam sz me
antibus fantasmatibus. Itē qꝛ nichil amatur nī
cognitū dentur exēpla ad placitū de auro quod
mat auarus qꝛ intelligit eius virtutē ⁊c. Ideo ob
nebꝛato intellectu obtenebꝛat̄ in sua volūtas in
is affectionibus: Hoc autez pōt facere demon ⁊
sq̄ malefica ⁊ cū malefica: immo ⁊ accidere pos
int ex sola incautela oculoꝝ: ⁊ de singulis trade=
us exēpla. Nā vt Iaco. i. dicit̄. Unusquisq̄ tēta
r a cōcupiscentia sua abstractus ⁊ illectus. Dein
cōcupiscētia cū cōceperit parit pctm̄: pctm̄ ve
cū cōsūmatū fuerit generat moꝛtē. Sic sychem
vidisset. Dinā exeūtē ad vidēdū mulieres regio
s adamauit eā ⁊ rapuit ⁊ doꝛmiuit cū illa ⁊ cōglu
nata ē aia eiꝰ cū ea. Gen. 34. ⁊ ꝫm glo. Infirme
e sic accidit qñ postpositis ꝓꝛiis vt dina aliena
gotia curat seducit̄ cōsuetudine ⁊ fit vna vnita=
sēsus cū illicitis. De scđo q etiā absq̄ maleficis
iat̄ interdū ⁊ tētatione demonū pꝛincipalr̄ sic de
arat̄. Nā amō soꝛoꝛē suā thamar speciosissimam
damauit ⁊ depierat i cā valde ita vt ꝓpt̄ eiꝰ amo
egrotaret. ii. Regū. xiii. Nō em̄ in tm̄ facinꝰ stu=

pri quis ꝓfiliret nisi in toto corruptus et a dyabo
lo grauiter tētatus. Unde glosa ibidem. Hoc mo
uet nos ⁊ ideo deus ꝑmisit vt semꝑ caute agamus
ne vitia in nobis dn̄entur: et ꝓnceps peccati q̄ fal
sam pacem periclitantibus spondet: nos paratos
inueniens improuise trucidet.. De hoc scd̄o gene
re amoris refertus est liber sanctoꝝ patrū q̄ refert
ꝙ licet omnē tēptationem carnalis cōcupiscentie
sibi subtraxissent tamen vltra quam credi potest
tentabantur aliquotiens amore mulierū. Unde. ⁊
.ij. Corinth. xii. apl's dicit. Datus est michi stimu=
lus carnis mee angelus sathane qui me collaphi=
set: vbi glosa. Tentando ꝑ libidinem datus est mi=
chi. Tentatio autē cui non cōsentitur non est pec=
catum sed materia exercendi virtute: ⁊ hoc intelli
gitur de tentatione q̄ ab hoste non a carne q̄ semꝑ
est ad minus peccatū veniale etiā si ei nō consen=
tiatur. Preterea p̄dicatur aliqua exēpla deduce=
re si placuerit. De tertio ꝙ amor hereos ꝓueniat
ex maleficiis demonū discussum est supra: et de hac
loquimur tentatione. Et si quis diceret quomodo
posset discerni ꝙ non ex diabolo sed solū ex malefi
cio talis amor inordiatus ꝓcedit. Dicendum ꝙ ex
multis. Primo si taliter tentatus pulchrā ⁊ hone=
stam habeat vxorē ⁊ oppositum constat de altera
⁊c. Secundo si iudiciū rationis omnino ligatur ꝙ
nullis plagis seu verbis aut factis aut etiā confu=
sionibus ad desistendū ab ea induci valeat. Et ter
tio potissime quando se continere non pōt: quin in
terdum inopinate se etiā per longū spaciū non ob
stante asperitate itineris: ꝓut ex talium confessio=
ne quisq; sentire potest se transferre habeant siue

die siue de nocte. Nā sicut dicit Chriso. sup Ma
theum. xx. de asina quam xp̄s equitauit: q cum de
mon voluntatem homīs peccato possidet quasi ad
libitum trahit quo placet. exemplū dans de naui in
mari perdito gubernaculo: q̄ ad libitum venti pii
tur. et sicut qui equo potenter insidet et rex tyrā
ni habens possessionē. Quarto discernitur in eo q
inopinate et subito vehuntur et immutantur inter
um: vt nihil eis obstare possit. Elicitur etiam ex
ipsius persone infamia: et anteq̄ ad vlteriorem que
stionem de maleficiis circa potentiam generatiuā
procedamus: que etiam annexa est. primo soluēda
sunt argumenta.

¶ Sequuntur solutiones argumentorum.

D argumenta aūt rn̄dendo. Ad pri
mū. q volūtas hoīs regat a deo si
cut intellectus ab angelo bono Pz
solutio. Intellectus em̄ sicut tm̄mo
do illustratur ab angelo bono ad co
gnitionem veri. vnde sequitur amor
boni: quia verū et ens conuertunt. ita etiam intelle
ctus pōt a malo obtenebrari in cognotionem veri
apparentis. et hoc per cōfusionem specierum prin
cipiis sensitiuis. i. virtutibus et potentiis sensitiuis
interioribus representatis. vn̄ sequitur amor inor
dinatus apparētis boni: puta corporalis delecta
tionis: quam etiā tales querūt. Ad scđm argumē
tum. q intra corpora non pn̄t esse illa immutando:
partim est verū et partim nō et hoc quo ad triplicē
immutationē. Non em̄ possunt ille immutare q̄tū
ad eductionē alicuius forme: siue substātialis: siue
accidentalis. que etiā potius dicenda est pductio

ꝙ immutatio sine adminiculo alicuius alteri⁹ agẽtis. aut etiam sine diuina ꝑmissione. Si aũt loquamur de immutatione qualeficatiua vt de sanitate ⁊ infirmitate: sic: vt ex ꝓcedentibus patꝫ pñt varias infirmitates etiã vsqꝫ ad ligamẽ rõnis immittere ⁊ sic odiũ ⁊ amorẽ inordinatũ ꝓcurare. Põt etiã addi tertia imutatio: q̃ fit qñ angelus bon⁹ vel malus illabit̃ corpori: sicut dicimus ꝙ deus tm̃mõ illabit̃ aĩe. i. essentie aĩe. Sed vbi dicim⁹ ꝙ angelus illabitur corpori ꝓcipue malus. vt in obsessis. ibi nõ illabitur infra terminos essentie corporis: q꞉ sic ille solũmodo qui dat esse. s. deus creator illabi põt. ⁊ cõtinetur tanꝙ̃ qui hꝫ intrinsecã operationẽ aĩe. Dicitur tñ illabi corpori: qñ aliq̃d operat̃ circa corp⁹ q꞉ ibi est vbi operat̃: vt dicit Damascenus: et tunc operat̃ infra terminos corporalis q̃titatis: ⁊ ĩfra terminos essentie corporis. Ṽñ elicit̃ ꝙ corpus hꝫ terminos duplicis rõnis q̃titatis ⁊ essentie. Et est distinctio sicut inter suppositũ et naturã. Ṽñ sicut corpori illabi pñt: ita ⁊ potẽtiis affixis organis corporalibus. ⁊ ꝑ cõsequens pñt impressiones facere in potentias vnde ꝑ accidens talis operatio ⁊ impressio resultat in ĩtellectũ: cũ eius obiectũ sit fantasma: sicut color visus vt dicit̃ in. iii. de anima. et cõsequenter ꝑ accidens vsqꝫ ad voluntatẽ: q꞉ voluntas suũ obiectũ recipit ab intellectu sub rõne boni. scd̃m ꝙ intellectus apꝓhendit aliquid: in rõne boni veri ⁊ apparẽtis. Ad tertiũ argumentum cognoscere cogitationes cordis est dupliciter: vel in suo effectu: vel vt sunt in intellectu. Primo mõ nõ solũ angelus: lꝫ etiã hõ cognoscere põt: lꝫ angelus subtilius vt patebit. Nã interdũ cogitatio co=

gnoscitur: non solū per actū exteriorem: sed etiā per immutationem vultus ꝛ etiam medici aliquas affectiões animi ꝑ pulsum cognoscere pñt. Unde Aug. in li. de diuinatione demonū dicit. ꝙ aliqñ ho minū dispositiones: nō solū voce ꝓlatas: sed etiam cogitatione cōceptas. signa quedā ex aīo exprimū tur in corpore tota facilitate ꝑdiscunt Quis in li bro retractationū hoc dicat nō esse asserēdū. quō hoc fiat: estimo ꝙ retractat. Si qs dicere eū sensis se ꝙ cogitationes demon cognosceret in itellectu. Alio mō pñt cognosci cogitatiões: ꝓut sunt i itel lectu: ꝛ affectiones ꝓut sunt in volūtate. ꝛ sic sol⁹ deus cogitationes cordiū ꝛ affectiones voluntatū cognoscere pōt. Cuius ratio est: qꝛ voluntas crea ture rōnalis soli deo subiacet. ꝛ ipē in eā solus ope rari pōt qui est principale eius obiectū ꝛ vltimus finis. ꝛ ideo ea que in voluntate sunt/ vel ex volun tate sola dependēt. soli deo sunt nota. Manifestuꝫ est autē ꝙ ex sola volūtate dependēt. ꝙ actu aliqs aliqua consideret/ qꝛ cum aliquis hꝫ habitū scien tie. vel spēs intelligibiles in eo exñtes vtit̃ eis cū vult. Probat̃ etiam ex his q̄ dicta sunt/ qꝛ angelus non pōt illabi aīe/ ergo non pōt per naturā videre ea que sunt in aīa. et q̄diu sunt in intimo aīe. Uñ qñ arguit̃. Demon nō pōt videre cogitationes cor diū/ ergo nō pōt corda seu mētes hoīm ad amorē vel odium incitare. Dicit̃ ꝙ sicut cognoscit. s. per effect⁹ ꝛ subtiliori mō q̄ꝫ homo. ita ēt subtiliori mō pōt immutare ad odiū vel amorē cōmouēdo fantas mata ꝛ intellectum obtenebrādo. Est etiam aliqd timorosis cōsciētiis ꝛ virtuosis ꝓ eoꝝ cōsolatione aduertendū/ ꝙ immutatio sensibilis exterior ꝛ cor

porālis que concomitat cogitationes hoīs quan
do est ita exilis et indeterminata q dyabolus p e
in certā cognitionem cogitationis venire non pō
pſertim quando ſtudijs aut bonis opibus vacāt i
terpellatim z tales tūc in ſomnis plus vexat: expe
rientia hoc docet. Quādo eſt ita fortis z determi
nata q p illam pōt cognoſcere cogitationē q̄tum
ad ſpeciez: vt q cogitat de inuidia: vel de luxuria
ſed an p eā poſſit certitudinaliter cognoſcere q̄tū
ad oēs circunſtantias vt vez ſup talem vel talē ſub
dubio dimittamus ſicut z reperimus niſi quod vez
eſt q tales circunſtantias ex actibus poſtmodum
cognoſcere poteſt. Ad quartū: quia licet illabi aīe
tantū cōueniat deo: tamen illabi corpori z p conſe
quens potentijs affixis corpori modo ſupratacto:
hec poteſt conuenire angelo ſiue bono ſiue malo.
vnde amor z odium in tali homine cauſari pn̄t. Ad
illud q virtus ſenſitiua ſit dignior q̄ nutritiua que
tamen non pōt immutari ab eo. Dicendū q immo
ſup vim nutritiuam etiā poſſet ita vt aliquid citius
vel tardius dirigit in os vel in carnem: ſed ad illud
non cooperat ſicut ad impediendū vel agitanduz
vires ſenſitiuas interiores vel exteriores: z hoc p=
pter ſuum lucrū qđ ex ſenſuum deceptione z intelle
ctus illuſione plurimum pcurat:

¶ Queſtio octaua an generatiuam potentiam ſeu actum venereum malefici impedire poſſunt quod maleficium in bulla continetur.

SEcundo eadem veritas. ſ. q adultere forni=
carie. zc. amplius exiſtunt malefici oſtēditur
p impedimentum maleficiale ſup actum generati=
ue potentie z vt veritas magis eluceſcat arguitur

imo ꝙ non ſit poſſibile: quia ſi tale maleficiū eſſꝫ
oſſibile poſſet etiam maritatis contingere quod ſi
onceditur tunc cū matrimoniū ſit opus dei ⁊ ma=
ficiū opus dyaboli fortius erit opus dyaboli ope
ei. Si vero cōceditur ꝙ tantūmodo fornicariis ⁊
on maritatis: tunc redibit opinio qđ maleficium
ichil ſit in re: ſed tantū in opinione hominū: cuiꝰ
ppoſitum in prima q̄ſtione tactum eſt: aut dabit
atio cur iſtis ⁊ non illis cōtigere poſſunt: et cū nō
idetur ſubeſſe alia ratio: niſi quia opus dei matri
onii exiſtit. Et illa ratio ſm theologos non con=
ludit. vt patet in. 4. diſt. 34. de impedimento ma=
eficiali manet adhuc argumentū quod opus dya=
oli erit fortius opere dei: ⁊ cum hoc ſit incōueniēs
ſſerere: ergo etiam incōueniens eſt aſſerere ꝑ ma=
eficium poſſe impediri actum venereū. Item dya=
olus non poteſt impedire actus aliarū virium na
uralium: vt comedendi: ambulandi: erigendi: qđ
idetur eſſe verū ex eo quia interimere poſſent to=
um mundū. Preterea cū actus venereus equalit
e habet ad omnē mulierē ſi impedit etiāz ad oēm
ulierem: ſed hoc eſt falſum ergo ⁊ ꝓmum ꝙ falſuꝫ
ūt docet experientia cū tales q̄ dicunt ſe maleficia
tos ſunt potentes ad alias licet non ad illas quis
cognoſcere non pōt: quia vcꝫ non vult vnde nichil
poteſt in re. In contrariuꝫ ſet ꝓ veritate eſt ca. Si
per ſortiarias. xxxiii. q. viii. Item omniū theologo
rum et canoniſtarum ſentētia ibi tractant de ma=
leficiali impedimēto matrimonii. Itē ratio alludit
cū maior ſit poteſtas demonis q̄ꝫ hois et homo im=
pedire poteſt potētiā generatiuā: ſiue per herbas
frigidiſſimas ſiue ꝑ alia īpedimēta. ⁊c. vt q̄ſq ima

ginari pōt: ergo ⁊ demon q̄ acutioris sciētie exist hoc facere ꝑamplius pōt. Rn̄sio ex duobus que sup̄ra tacta sūt: veritas satis patere pōt licet mod ipediendi nō sit speculatiue declarat⁹ Nā tactū ꝙ maleficiū nō est solū in opinione hoim: quasi nihil in re: imo effectus innumeri maleficiales accidere pn̄t: vere ⁊ realiter deo ꝑmittente. Ostensū est etiā ꝙ de⁹ ampli⁹ ꝑmittit sup vim gn̄atiuam ꝓpter maiorē eius corruptionē ꝙ̄ sup alios act⁹ humanos. Sed de modo quo tale impedimentū ꝓcuratur est aduertendū: ꝙ non ꝓcurat solū circa vim generatiuā: sed etiā circa vim imaginatiuā seu fantasiam: et sup hoc notat pe. de palude in suo. iiii. di. xxxiiii. quinqꝫ modos. Dicit em̄ ꝙ q2 demō ex hoc quod est spūs h3 potestatē super creaturā corporalem ad motū localem ꝓhibendum: vel faciendum. Ideo potest corpora ipedire ne sibi appropinquāt directe vel indirecte: interponendo se quandoqꝫ in corpore assumpto sicut accidit sponso qui desponsauerat idolum: ⁊ nichilominus cōtraxerat cū iuuencula: nec ꝓpter hoc poterat eam cognoscere. Secūdo modo hominē inflāmare ad actū illū: vel etiā refrigerare ab actu illo adhibēdo occulte virtutes rerum quas optime nouit ad hoc validas. Tertio modo turbando estimationē ⁊ imaginationem: qua reddit mulierē exosam: quia pōt vt dictū est in imaginationē imprimere. Quarto reprimendo directe rigorem mēbri fructificationi congruēti: sicut etiam motū localē reprimere pōt. Quinto ꝓhiberi missionem spirituū ad membra in quib⁹ est virtus motiua. quasi intercludendo vias seminis ne ad vasis generationis descendat: vel ne ab eis

recedat: vel ne excidat: vel emittatur: et multis a-
lijs modis. Et subdit de hoc quod supra tactũ est
ab alijs doctoribus cõcordando dicens. Plus eñ
permittit deus sup hunc actum p quem primũ pec
catum diffunditur: q̃ sup alios actus humanos: si
cut et sup serpentes: q̃ magis incantationibus de
seruiunt q̃ alia aialia. ⁊ post pauca dicit. Idẽ etiã
de muliere est: q̃ potest imaginationẽ eius sic de-
mentare: vt exosum habeat virum q̃ p toto mun-
do non pmittit se cognosci. Post vult dare ratio-
nem quare plus maleficiũtur viri circa talẽ actum
q̃ mulieres. ⁊ dicit q̃ q̃ tale impedimentũ fit inter
dum p obstrusionem vasis. vel etiam p motũ loca
lem repmendo rigorẽ membri: q̃ potius et facilius
in viris contingere possunt. ideo plures viri male
ficantur q̃ mulieres. Posset etiam quis dicere q̃
ideo quia plures mulieres vel etiã in despectũ hoc
faciunt mulieres cõiuncte: vt vtrobiq̃ faciant oc-
casionem adulterandi: dũ vir alias cognoscere po
test: et non ppriam ⁊ similiter vxor etiam alios ha
beat q̃rere amatores. Addit etiaȝ q̃ deus pmittit
ãplius seuire peccatores q̃ in iustos. Unde ange-
lus dixit thobie. In illos qui libidini vacant acci-
pit demonum potestatem: sed etiam aliquando in-
iustos: sicut in Iob: sed non circa vim generatiuã
ppter que debet facere cõfessiones ⁊ alia bona ne
ferro manẽte in vulnere frustra sit medicinam ap-
ponere. Hec Pe. sed de amotiõe talis effectus pa
tebit in tertia parte operis.

¶ Incidentaliter aliqua dubia declarantur.

Incidentaliter vero si queritur. Quare ac-
tus ille aliquando impeditur respectu vnius

mulieris: et non respectu alterius: Responsio s
Bonauenturã hec est: vel qꝛ sortilegus seu male
ca ad hoc respectu persone determinate dyabolu
immutauit. vel quia deus respectu persone cuiusli
bet impedire nõ permittit. Occultum enim dei iu
dicium hic latet. vt patet in vxore Thobie. Et ad
dit. si querit quomõ dyabolus hoc facit? Dicendũ
ꝙ impedit generatiuam: non impedimento extrin
seco ledendo organum: sed extrinseco impediendo
vsum. vnde quia est impedimentũ artificiale nõ na
turale. ideo potest impedire ad vnam quod non ad
alias. vel tollendo excitationẽ concupiscentie ad
illam et nõ aduersus aliã. et hoc p virtutem ppriã
vel herbam: vel lapidẽ: vel p aliquam naturam oc
cultam. Et hec conueniunt cũ dictis Pe. de palu.
Preterea cũ in potentia talis actus beneqꝫ ex fri-
giditate nature seu naturali defectu contingit. Si
q̄ritur quomodo põt discerni ꝙ ex maleficio vel nõ
maleficio contigerit? Respõdit Ho. in summa. lꝫ
hoc non sit ꝑdicandum publice quãdo virga nulla
tenus mouet: ꝛ nunqꝫ potuit cognoscere: ꝛ hoc est
signũ frigiditatis: sed quãdo mouet ꝛ erigit. pfice
re aũt nõ potest est signũ maleficij. Notandũ insu-
per ꝙ non solũ fit maleficiũ ne quis actũ illũ exer-
cere valeat: sed etiã aliquando fit ne mulier conci
piat vel vt aborsum faciat. Sed nota ſm canonuꝫ
sanctiones: ꝙ quicunqꝫ ppter vindicte libidinẽ ex-
plendam: vel ppter odium aliquid fecerit viro vel
mulieri: ppter qđ non posset generare vel concipe
re: reputat homicida. extra de homi. si aliqs. Et
nota ꝙ cõmuniter loquit ca. de amatoribus seculi
qui suis amasijs p pocula ne confusionem incurrãt

alia ꝓcurant. vel etiam ꝑ certas herbas naturā
miū infrigidātes absqꝫ auxilio demonū. vnde pe
tentes sicut homicide sunt puniēdi. Malefici au
m ꝑ maleficia talia ꝓcurātes sunt ſm leges vlti
o supplicio puniēde. vt su. in. j. q. tactū est. Et ꝓ
lutione argumentoꝝ vbi difficultas an matrimo
aliter cōiunctis talia cōtingere possint. Est vlte
us aduertendū ꝙ lꝫ ex hisq̄ tacta sunt nō pateat
ꝓ hoc veritas. tn̄ vere ⁊ realiter illis in mrimonio
cut ⁊ extra cōtingere pn̄t. Et prudens lector qui
opiā libroꝝ hꝫ inueniet: tā apud theologos q̄ꝫ ca
onistas: precipue extra. ⁊ in materia de frigidis ⁊
aleficiatis. ⁊ in. iiij. di. xxxiiii. mutuo cōcordātes
t duos errores reprobantes. ꝑsertim circa matri-
onialiter cōiunctos: qui sentire videbant ꝙ tale
aleficiū non posset cōtingere inter matrimonia-
iter ꝯiunctos motis illisrōnibus ꝙ dyabolus non
osset opa dei destruere. Et p̄mus error qui ab eis
eprobat est contra illos q̇ dicebāt maleficiū nihil
sse in mundo: sed tm̄ esse in opinione hominū. q̇ ex
gnorātia causarū occultarū: et quas etiā null⁹ ho
inū scire pōt aliquos effectus naturales malefi-
cij imputabāt: quasi illos efficerēt nō occulte cau
se: sed demones ꝑ se: vel maleficos: ⁊ hic error: licꝫ
ab oibus aliis doctoribus sub simplici falsitate re-
probat. tn̄ a sancto Tho. acrius īpugnat. vbi ip̄m
tanq̄ꝫ heresim condēnat dicēs. ꝙ hic error ex radi
ce infidelitatis ꝓcedit. ⁊ quia infidelitas in xp̄iano
heresis dicit: ideo tales vt heretici merito suspecti
sunt. De qua materia etiam in. j. q. tactū est. lꝫ ibi
non taliter sit declaratū. Nam si q̇s alia dicta do-
ctoris sancti in alijs locis ꝯsiderat. rationes inue-

nit. quare asserit talē errorem ex radice infidelita
tis ꝓcedere.. Nā in q̄stionib⁹ de malo vbi tracta
de demonibus: ⁊ in. q. j. an demones habeāt corpo
ra naturaliter sibi vnita. Int̄ alia q̄ ibi recitāt: m
tio de illis q̄ singulos effectus ad virtutes celesti
corpoꝝ. quibus ⁊ subesse dicebāt occultas causas
effectū inferioꝝ dicens. Cōsiderandū est ꝙ pipat
tici aristotelis sectatores nō posuerūt demones e
sed ea q̄ attribuunt̄ demonibus dicebant ꝓuenire
ex virtute celestiū corpoꝝ ⁊ aliarum naturaliū reꝝ
Unde Aug. dicit. x. de ciui. dei. porphirium visum
fuisse. ꝙ herbis ⁊ lapidibus ⁊ animātibus: ac sonis
certis ⁊ vocibus: ac figurationibus atq̄ figmētis
q̄busdam etiā obseruatis in celi conuersione moti
bus syderū fabricari in terra ab hoīb⁹ ptātes syde
rum idoneas variis effectibus exequēdas. Ex qui
bus apparet error ꝙ oīa reducebant in causas oc=
cultas syderū: ⁊ demones tm̄modo fabricarent̄ ex
opinione hoīm. Sed ꝙ hec positio sit falsa: manife
ste ꝓbat sanctus Tho. ex hoc ibidez. ꝙ reperiūtur
alique oꝑatiōes demonū: q̄ nullo mō pn̄t ex aliqua
naturali cā ꝓcedere: puta ꝙ aliquos obsessus a de
mone loquat̄ linguā ignotā ⁊ multa alia inueniūt̄
opera demonū. tā in arrepticiis q̄ȝ nigromanticis
artibus: q̄ nullo modo pn̄t: nisi ex aliquo intellectū
ꝓcedere ad minus bona s̄m naturā. lȝ mala s̄m vo
luntatē. Et ideo coacti fuerūt ꝑpter incōueniētia
tacta: alij philosophi ponere demones eē lȝ post in
varios errores inciderūt: alij putātibus aīas ho=
minū a corporibus exeūtibus demones fieri. Uñ ⁊
multi aruspices pueros occiderūt: vt aīas eoꝝ su
os cooꝑatores haberēt, ⁊ plures alij errores reci=

antur. Vñ pz q̄ nõ immerito doctoꝛ sctũs dicit ta
m opinionẽ ex radice infidelitatis pꝛocedere. Si
ui plꝫ legat Augu. in. viii. ꝛ. ix. de ciui. dei sup va=
os erroꝛes infideliũ circa naturã demonũ: quare
tiã cõmunis ratio omniũ doctoꝝ q̄ in p̄fata distin
tione allegat contra hm̃oi errantes. scꝫ q̇ malefi
ium aliq̇d esse negantes magne est efficacie in sen
entia: licet bꝛeuis sit in verbis. vbi dicunt qđ qui
aleficiũ nihil esse in mundo asserũt: cõtrariantur
mniuꝫ doctoꝝ sententijs: ꝛ sacre scripture decla=
antes demones esse: ꝛ demones ptẽtem habere su
ꝛa coꝛpoꝛa ꝛ supꝛa imaginationes hoĩm deo pmit
ente. vnde ꝛ p eos malefici mira operari pñt circa
reaturas. Vñ ꝛ merito ipsoꝝ demonũ instĩa: ꝛ ad
uoꝝ instantiã demones interdũ ad creaturarum
ocumenta operant malefici dicunt Et quidẽ q̄ p
epꝛobationẽ huius pꝛimi erroꝛis a doctoꝛibus nõ
it mẽtio de matrimonialiter cõiunctis: tñ p repꝛo
ationẽ scđi erroꝛis hoc ptꝫ. Dicũt em̃ q̄ alioꝝ er=
oꝛ erat. q̄ lꝫ maleficiũ esset ꝛ abũdaret ĩ mũdo: ẽ
tra carnalẽ copulã. tñ q: nullũ tale maleficiũ p̄t
enseri ppetuũ: ideo nũq̄ȝ dirimeret mr̃imoniũ iam
cõtractũ. Ecce q̄ mẽtio fit de matrimonialr ꝯiun=
ctis Impꝛobãdo aũt hunc erroꝛẽ lꝫ declarare hoc
nõ deseruiat ad ꝓpositum: tñ ꝓpter eos q̇ copiã li
bꝛoꝝ nõ hñt. Notãdũ q̄ ipꝛobãt p hoc q̄ talia asse
rere dicũt eẽ ꝯtra expimentũ ꝛ ꝯtra iura antiqua ꝛ
noua. Vñ dãt talẽ catholici docto. distin. q̄ ipoten
tia ex maleficio ꝓcreata: aut ẽ tpalis: aut ppetua
Si tpalis: tũc nõ impedit. Tunc aũt p̄sumitur esse
tpalis qñ infra spaciũ triũ annoꝝ cohabitantes: ꝛ
q̄ȝtum pñt operã dantes: siue p ecclesiastica sacra=

menta: siue p alia remedia sanari pñt. Si vero no
sanenť aliquo remedio: extunc p̃sumiť esse ppetu
et tunc aut p̃cedit mřimonij cõtractionẽ ⁊ cõsum
mationẽ: ⁊ sic impedit matrimoniũ cõtrahendũ:
dirimit iam cõtractũ aut sequiť matrimonij cõtra
ctionẽ: sȝ nõ cõsummationẽ. ⁊ sic etiã vt dicũt ali
dirimit mřimoniũ iã ꝯtractũ. dř ei. xxxiii. q. i. c. i.
cõiugiũ cõfirmať officio. s. carnis: vt dicit glo. au
sequitur mřimoniũ cõsummatũ: ⁊ tunc vinculũ ma
trimoniale nõ dirimit. plura ibi notanť. extra de fri
gid. ⁊c. p hosti. ⁊ gotfre. ⁊ docto. etiã theologos vb
supra. Ad argumẽta. Ad p̃mum. satis ptȝ ex his q
dicta sunt. Naȝ primo ꝙ dei opa pñt destrui p opa
dyaboli si maleficiũ posset inter cõiugatos cõtin=
gere: nõ valet instantia. immo oppositũ ptȝ: cũ ni=
hil possit dyabolus nisi deo pmittente. Itẽ quia nõ
p violentiã destruit vti tyrannus: sed p quandã ar=
tem extrinsecã. vt su. patuit. Ad scđm. patuit sup.
quare potius deus pmittit sup hunc actũ venereũ
q̃ȝ super alios actus. potest etiam sup alios quan=
do deus pmittit. Unde nõ valet ꝙ perimat mũdũ.
Ad tertium similiter patet ex dictis.

¶ Questio. ix. An malefice p̃stigiose illusione ope
rantur circa membra virilia quasi illa omnino sint
a corporibus euulsa.

Ertio eadem veritas declaratur p dia
bolicas operationes circa membrũ vi
rile cuius rei veritas vt magis eluce=
scat queritur. An malefice valeãt mẽ=
bra virilia virtute demonum vere ⁊ rea
liter vel solummodo p̃stigiosa apparatione aufer=
re: ⁊ arguitur ꝙ vere ⁊ realiter per argumentum a

fortiori. Maiora possunt demones vt homines oc=
cidere vel localiter transferre: vt supra patuit de
Job. et thobie. vii. viris occisis: ergo etiam possūt
mēbra hominis vere et realiter auferre. Preterea
glosa super illud ps. Immissiones per angelos ma
los. Deus punit per malos angelos sicut populuȝ
israeliticum sepe puniuit variis languoribus vere
et realiter corporibus immissis: ergo et huiusmodi
infirmitates circa membrum tale immittere potest
Si dicatur ꝙ pōt diuina permissione. tū c sic in pre
cedentibus dictum est ꝙ deus amplius permittit
vim generatiuam maleficiari ꝓpter primam corru
ptionem peccati: que per actum generantē in nos
deuenit: ergo etiam amplius permittit super mem
brum illius potentie generatiue vt ipsum totaliter
auferat. Preterea maior fuit cōuersio vxoris loth
in statuam salis. Geñ. xix. ꝙ̄ auferre membrum vi=
rile: sed illa fuit vera et realis et non apparens cō=
uersio: quia adhuc visibiliter vt dicitur superest il=
la statua. Et factum fuit per malum angelū vt co=
acti a bonis qui prius cecitate eos percusserant vt
ostium domus inuenire nō possent. sicut etiam alie
punitiones sodomitarum: quia et glosa ibidem as=
serit ipsam etiam illo vitio infectam: ergo et ista fa
cere possunt. Preterea quicūqȝ potest inducere
formam naturalem potest et illam auferre.
Sed demones formas naturales pluries induxe=
runt: vt patet de magis pharaonis qui virtute de=
monum ranas et serpentes fecerunt. Item Augu.
in li. lxxxiii. q. dicit ꝙ omnia que visibiliter fiūt etiā
per inferiores potestates aeris. Hec non absurdi
fieri posse creduntur: sed hoc possunt facere homi=

nes vt aliqua arte vel incisione membrum aufera
tur/ergo et demones ista facere inuisibiliter quo
alii visibiliter possunt: sed cõtra Augu. xviii. de ci
dei. Non est credendum etiam hominis corpus de
monũ arte vel potestate in bestiali liniamẽta poss
conuerti: ergo etiã a simili non põt auferre hoc q
ad veritatem corporis humani deseruit. Item. iii.
de tri. dicit. Non est putandum istis transgressori=
bus angelis ad nutum seruire hanc visibilium re
materiam sed soli deo. Respõsio. Nulli dubiũ quin
malefice quedam mira operantur circa membra vi
rilia: vt ex visis et auditis plurimorum immo et ex
ipsa publica fama constat de hoc per sensum visus
aut tactus viritas illius mẽbri cognoscebat quod
qualiter fieri põt. Dicendũ q licet dupliciter fieri
possit: scilicet vere et realiter vt argumenta prima
tetigerunt et prestigiosa operatione: ea tamen que
a maleficis fiunt circa huiusmodi nõ fiunt nisi pre=
stigiosa illusione: que tñ illusio non habet locum in
imaginatione patientis: q imaginatio eius potest
vere et realiter estimare aliquem rem non esse pre=
sentem: licet per nullam operationẽ sensus exterio
ris scilicet visum aut tactum percipit esse presentẽ.
Unde potest dici vera ablatio mẽbri ex parte ima=
ginationis patientis: licet non parte rei q qualiter
fit sunt plura notanda. Primo duo modi quib9 ista
fieri possunt. Non mirum q diabolus sensus huma
nos exteriores decipere põt: qui interiores de qui=
bus supra tactum est illudere potest formas reser=
uatas educendo ad principalia sua sensitiua: deci=
pit autem eos in sua naturali operatione vt quod
visibile est fit illi inuisibile: tangibile: intangibile:

adibile:inaudibile:z sic de aliis. Hec asit veritas
ia nichil ponit ex parte rei q oia fiunt ex immu=
atione organoꝝ destruentium advisum auditū zc.
e sunt oculi z manus qbus immutatis iaz fallitur
ensus iudicium. Possumus ista ex naturalibus q
usdam demonstrare:nā sicut vinū dulce ꝓpter in=
ectionem lingue in febricitāte videt amarū:vnde
ustus decipit non ex parte rei sed ex parte humo
um. Ita et ibi nulla deceptio ex parte rei quin ibi
t virga adherens: sed deceptio ex parte organi
ensus. Iterum sicut supra dictū est de vi generati
a illam impediendo p impositionē alicuius alte=
ius corporis eiusdē coloris z apparentie: ita z ali
uod corpus planū figuratū colore carneo inter=
onere possunt inter vsum aut tactum oculorum z
anuum:et inter ipsum verum corpus patiētis ita
p suo iudicio nichil valeat videre z sentire nisi cor
pus planum et nullo membro interruptum. Videā
ur dicta sancti Thome in.ii.di.viii.arti.v.de pre=
tigiosis illusionibus:z similiter secūda secunde.q.
cci.et in questionibus de malo:frequenter allegās
illud August.in lib.lxxxiii.q.serpit hoc malum de=
monis per omnes additus sensuales dat se figuris
accommodat se coloribus.adheret sonis: odoribꝰ
se subiicit:infundit se saporibus. Preterea alludit
ratio: q non solum per interpositionem alicuius
corporis plani non membrato talis illusio presti=
giosa in vidente et tangente fiat:immo et per mo=
dum quo certi spiritus seu species reseruati educū
tur ad sua principia sensitiua interiora scilicet ad
imaginationem et fantasiam. vnde cōtingit aliqd
imaginari: ac si primo eliciatur ex sensu interiori.

Nam vt in precedenti questione tactum est. Demo
nes virtute ppria possunt localiter corpora muta
re: ex trāsmutatione aūt spirituū ꝛ humorū: etian
ſm nature operationē cōtingunt. aliqua ſm imagi
nationē vel sensum videri naturaliter dico: q2 ꝛ phi
losophus in de som. ꝛ vigil. assignās causam appa
ritionis somniorum dicit. ꝙ cū aīal dormierit descen
dente plurimo sanguine ad principiū sensitiuum si
mul descendunt motus siue impressiones relicte ex
sensibilium motionibus: q̄ in spiritibus sensibilibus
cōseruant. Termini fuerūt superius declarati: ita
ꝙ tunc aliqua appareāt: ac si tūc primo a rebus ex
terioribus sensus īmutarent. Et q2 hoc natura fa
cere pōt a fortiori dyabol9 formas seu spēs corporis
plani ꝛ nō mēbro virili organisato educere pōt ad
vim fantasticam ꝛ imaginatiuā: vt inde sensus indi
cent: ac si in rerum veritate ita esset. Per hūc etiā
modū vt patebit inferius homines vidētur anima
lia: cum tamen non sint in rerum veritate.

SEcundo notādi sunt alij modi faciliores ad
intelligendū ꝛ predicandū. Nā q2 prestigiuꝫ
nichil aliud est ſm Isido. viii. etymol. ca. ix. ꝙ sen
suum quedā delusio: ꝛ p̄sertim oculorum. Vnde ꝛ di
citur a prestringo: q2 aciem oculorum prestringit:
ita vt res videantur aliter esse ꝙ sint. Et vt alexā
der de ales dicit parte. ii. Prestigium proprie sum
ptum est illusio demonis: que nō habet causam ex
parte mutatiōis rei: sed solūmodo ex parte cogno
scentis qui deluditur: siue quantum ad interiores
sensus: siue quantum ad exteriores. Vnde in gene
re: loquendo etiam de humana prestigiosa arte di
camus. Tribus modis pōt fieri. Vna absq3 demo=

bus: ꝛ illa potius dicit delusio: qꝛ artificialiter fit
gitatione hoim ostendentiū vel occultantium ali
uas res. sicut fit in traiectionibus p ioculatores
el per minos. Alius modus fit etiam sine virtute
emonum: vtpote naturaliter virtute corporum na
uralium: vel etiam mineralium. que qui habēt pñt
n quādā virtutē hmōi rebus inditā rem ostende=
: vel facere apparere nō sicut est. Vñ Tho. prima
arte. q. cxiiii. ar. iiii. ꝛ sm alios plures quedā her=
a succēsa seu accensa fumigās facit trabes appa
ere serpētes. Tertius modus delusionis est q̄ fit p
emones: deo tñ pmittente. Habēt em̄ demones ex
atura: vt patuit quādā ptātē sup quasdā res infe
iores: quas pñt exercere circa illas qñ deus finit:
t tunc etiā res appareant aliter q̄z sint. Pro quo
otandū tertio q demon pōt quinqz modis studere
liquē q indicat rem aliter q̄z est. Primo artificia=
i traiectione: vt dictū est: qꝛ quicquid hō scit: p ar
tem melius ipse scire pōt. Scdo mō. naturali ap=
plicatione alicuius rei: put dictū est p interpositio
aliculis corporis vt alterū occultet: vel etiā ex fan
tasiis hoim illas perturbando. Tertio mō: vt qñ in
assumpto corpore ostendit se esse aliquā rem q̄ non
est. sicut Gregorius in primo dialogorū narrat de=
moniali: q̄ comedit lactucā: q̄ tñ vt ipse demon fas=
sus fuerat lactuca nō: sed demon in lactuce specie:
aut in ipsa lactuca erat. vel etiā cōtigit Antonio
in massa auri: quā in deserto reperit. vel etiā qñ ho
minē verum tegit ꝛ facit vt brutū aial videat: put
iam dicetur. Quarto mō. vt qñ turbat organum vi
sus/ vt videatur res nubilosa que est clara: vel ecō
uerso/ vt vetula appareat iuuencula. Nam et post

fletum apparet aliter lumē q̃ ante. Quinto mod[o] vt in imaginatiuam potentiam operando et trans mutationem specierum sensibilium per commotionem humorum: vt supra tactum est faciendo. vt tū[c] quasi recentes et noue apparitiones in ipsis pote[n]tijs sensitiuis causentur. Et sic tribus vltimis modis demō illudere potest prestigiosa arte sensus hominis. et etiam secundo modo. Unde nulla difficultas quin membrum virile occultare prestigiosa arte velit. Euidens iudicium siue experimentū quod nobis in officio inquisitionis existentibus reuelatū fuit infra ponetur: vbi de his et aliis factis plura recitantur in secunda parte tractatus.

¶ Quomodo maleficiū a defectu naturali potest discerni.

Incidentalis questio cum certis aliis difficultatibus. q̄ sequitur. Petro ablatum est membrum. ignorat autē an per maleficium seu alias diuina permissione per demonis potentiam sit ablatū? sunt ne modi cognoscendi et discernendi inter ista? Responderi pōt q̄ sic. Primo q̄ tales q̄bus accidunt vt plurimum sunt adulterii: seu alias fornicarii. Unde dum amasiis non ad nutum seruiunt: seu eas relinquere volunt aliis adherendo: tunc in vindictam talia procurant: aut alias potentiam illius membri amputant. Secundo cognoscitur per hoc q̄ non est durabile. Nam si non sit ex maleficio tūc non est durabile sed quandoq̄ redibit. Sed hic iterum suboritur dubitatio. an hoc sit ex natura maleficii q̄ non sit durabile. Respondetur q̄ potest esse

perpetuum et durare vsq3 ad mortem: sicut etiam
in impedimento maleficiali in matrimonio. Iudi=
cant canoniste & theologi q reperitur tẽporale per
petuum. Nam dicit Goffre. in summa. Maleficuz
non potest solui semper per illum qui fecit: vel quia
est mortuus: vel quia nescit delere ipsum: vel quia
maleficium est perditum. Unde a simili dicere pos=
simus q maleficium petro illarum erit perpetuuz
vel quia illa malefica que fecit nõ potest eum sana
re. Sunt enim malefice in triplici genere. Nã que=
dam sanant et ledunt: quedam ledunt sed sanari ne
queunt. Quedam tantũmodo sanare videntur: id
est lesiones amouere vt inferius patebit. Sic enim
nobis contingit. Nam due malefice mutuo rixan=
tes dum vna alteri improperaret: vna dixit. Non
sum tam pessima sicut tu: qr quos ledo sanare scio.
Uel etiam durabit vbi ante eius sanationem ma=
lefica discederet vel locũ mutando: vel ab hac vita
discedendo. Nam et sanctus Tho. dicit Maleficiũ
quodlibet ita potest esse perpetuum q nõ potest ha
bere humanum remedium: quia & si habet remediũ
non est tamen hoc homini notum vel licitum: licet
deus possit prestare remedium per sanctum ange=
lum demonem: licet non maleficam cogendo. Ue=
runtamen summum remedium contra maleficium
est penitentie sacramentum: extra de frigid. Nam
et infirmitas corporalis sepe prouenit ex peccato:
extra de peni. cum infirmitas qualiter etiam male=
ficia sint auferenda: patebit in tertia parte tracta
tus. et in secunda parte. capitulo. vi. tres alie diffe
rentie tanguntur.

¶ Solutiones argumentorum.

Atet ad primum ꝙ nulli dubium quin
cut deo permittẽte occidere possunt ho
mines: ita vt membrum illud seu alia a
ferre possunt vere et realiter. Sed tu
demones non operantur per malefica
de quibus iam mentio habetur. Et per hec etia
ad secũdum patet solutio. Sed ad illud ꝙ qꝛ deu
amplius permittit vim generatiuã maleficiare p
pter ꝛc. ergo etiam permittitur vt illud membru
vere et realiter auferatur. Non valet vt semp̄ ho
fiat. Quia non esset per modum malefici/ hoc fie
ri: nec etiam malefice hoc affectant dum talia op
rantur: ꝙ nõ habeant potestatem restituendi mem
brum qñ volunt et sciunt. Ex quo patet ꝙ non ve=
re sed prestigiosa arte aufertur. Ad tertium de cõ=
uersione vxoris loth dicimus vera fuit ꝛ non presti
giosa arte: nunc aũt loquimur de arte prestigiosa.
Ad quartum ꝙ̃ demones possunt iducere aliquas
formas substantiales ergo etiam auferre. Dicitur
quantum ad magos pharaonis ꝙ fecerunt veros
serpentes et possunt demones circa aliquas imper
fectas creaturas adminiculo alicuius alterius agẽ
tis aliquos effectus producere qui non possunt cir
ca homines: de quibus deo magis est cura. Iuxta
illud. Nunquit deo cura est de bobus. Possunt ta=
men semper vt dictum est deo permitente homini=
bus etiam nocere vere et realiter aut etiam presti=
giosa arte: et per hec etiam patet solutio ad vlti=
mum argumentum.

¶ Questio decima An malefice operantur circa
homines in bestiales formas prestigiosa arte illos
transmutando.

Uarto ipsa veritas declarat: vbi etiã homines transformãt in bestias quod qualiter fiat arguit q non sit possibile hoc fieri. xxvj. q. v. Epi ex cõsilio acqrensi. Quis credit posse fieri aliquam creaturã aut melius aut deterius imutari aut trãsformari in aliã speciem vel aliã in similitudinẽ: nisi ab ipo creatore q̃ oĩa fecit: ⁊ p quẽ oĩa facta sunt procul dubio infidelis est ⁊ pagano deterior: ⁊ vtatur argumentis sancti Tho. in. ij. senten. dist. viii. An demones possunt imprimere in sensus corpora les pstigijs deludendo. Ubi pmo arguit q nõ. Nã illa forma bestie q̃ videt opz q sit alicubi sed nõ potest esse tm̃ in sensu: quia sensus non habz aliquam speciẽ nisi a rebus acceptã: ⁊ ibi non est vera bestia p authoritatem cañ. allegatã nec iterũ potest esse in re que videt: sicut q mulier videat bestia qr due forme substantiales nõ possunt esse in eodẽ simul ⁊ semel: ergo cũ illa forma bestie que videtur nullibi possit esse: ideo nulla pstigiosa illusio in oculo vidẽtis fieri potest: cũ visio p aliquam formã necessario habeat terminari. Preterea si dicat q forma illa sit in aere circũstante hoc nõ potest esse: tum quia aer nõ est susceptiuus alicuius forme seu figure: tũ etiã quia nõ semp vnus ⁊ idem aer circa illam psonam ppter fluxibilitatem manere põt: pcipue quã do mouet: tum etiam quia sic videret ab omnibus talis transformatio quod tamen nõ fit: quia demones non vident ad minus sanctorum virorum visiones decipere. Preterea sensus visiuus seu potentia visiua est potentia passiua. sed omne passiuuz mouet ab actiuo sibi pportionato: actiuum aũt pportio-

natum sensui est duplex. Unũ quasi originãs act .s. obiectum. Aliud aũt quasi deferẽs sicut medi sed forma illa que videt non põt esse obiectuz sen sus: neqꝫ etiam mediũ quasi deferens. De primo. q non põt esse obiectũ: quia a nulla re sumi põt. v in p̃cedenti argumento tactũ est cum nõ sit in sen su a re accepta nec in ipsa re nec etiaz in ipso aere quasi in medio differẽte: vt prius tactum est in ter tio argumento. Preterea si demon mouet vim co gnitiuam interiorẽ aut hoc facit se obijciendo vir tuti cognitiue: aut hoc facit immutãdo ipam. non aũt hoc facit se obiiciendo: qꝛ oporteret q vel assu meret corpus: ꝛ sic non posset interius ingredi ad organũ imaginationis: cũ duo corpora non sint si mul in eodẽ loco neqꝫ in assumẽdo fantasma. quod etiã esse non põt: quia fantasma nõ est sine q̃titate Similiter etiã non põt hoc facere immutãdo quia aut immutaret alterãdo: quod videt non posse fa cere: quia omnis alteratio fit ꝑ qualitates actiuas quibus demones carent: aut immutaret transmu tando siue localiter mouendo: quod videt esse incõ ueniẽs duabus rõnibus. Prio quidẽ qꝛ transmuta tio organi nõ posset fieri sine sensu doloris. Scdo quia ſm hoc demõ non ostenderet hmõi nisi nota. cũ tamẽ Aug. dicit: q ostẽdit hmõi formas ꝛ notas et ignotas: ergo videt q demones nullomodo pñt imaginationẽ vel sensum hois decipere. Sed con tra Augu. xviii. de ci. dei dicit q transmutationes hominum in animalia bruta qui dicunt arte demo num facte non fuerunt ſm veritatem: sed solum ſm apparentiam. Hoc aũt fieri non posset si demones humanos sensus transmutare non possent.

ꝛeterea alludit ⁊ authoꝛitas Aug. in li. lxxxiii. q
ue etiam ꝑus allegata fuit: ſerpit hoc malum de=
monis ꝑ omnes additus ſenſuales. ⁊c. Reſponſio.
lectoꝛ voluerit ſuꝑ modum tranſmutandi inſpi=
ere inueniet in. ii. parte opis. c. vi. varios modos
ld p̄ſens tantūmodo ſcholatice ꝓcedendo: dica=
mus trium doctoꝝ ſententias concoꝛdantes in eo
diabolus pōt fantaſiam hominis decipere vt hō
erus animal videaꝛ: inter quas etiā vltima ſubti
oꝛ ceteris que ſancti Tho. eſt. ⁊ pꝛima eſt domini
Antonini. i. parte ſumme ti. v. c. S. v. declarantis
ꝙ dyabolus fantaſiā hominis ad decipiendū quā=
loqꝫ operaꝛ. ⁊ p̄cipue circa illuſionem ſenſuum: et
declarat naturali ratione canonis authoꝛitate et
experimentoꝝ multiplicitate. Pꝛimū ſic Coꝛpoꝛa
naturaliter ſubduntur ⁊ obediunt nature angelice
ꝙtum ad motū localem. Angeli autem mali etiaꝫ
ſi amiſerunt gratiā non tamen virtutē naturalem
vt ſepius ſupꝛa tactum eſt. Cum aūt potentia fan
taſtica ſiue imaginatiua ſit coꝛpoꝛalis id eſt affixa
oꝛgano coꝛpoꝛeo naturaliter ſubditur etiā malis:
vt poſſint eam tranſmutare cauſando varias fan=
taſias ex deſcenſione humoꝛum ⁊ ſpirituum ad ṗn
cipium ſenſitiuuꝫ ꝓcurata ab eis: hec ille: ⁊ ſubdit
Patet ⁊ ex hoc canone. xxvi. q. v. epi. Illud nō eſt
omittendum ꝙ quedam ſcelerate mulieres poſt ſa
than retro conuerſe demonum illuſionibus et fan=
taſmatibus ſeducte credunt ſe ⁊ ꝓſitentur cū dia=
na hoꝛis nocturnis dea paganoꝛum: vel cum hero
diade ⁊ cum innumera mulierum multitudine equi
tare ſuper quaſdas beſtias ⁊ multa terrarum ſpa=
cia intempeſte noctis ſileutio pertranſire et infra.

Quapropter sacerdos p̄dicare debet populo de
vt nouerint omnino falsa esse et non a diuino sed
maligno spiritu talia fantasmata mētibus fideli
interrogari. siquidez ip̄e sathanas transformat
in diuersarum p̄sonarū species atq̧ similitudine
et mentē quam captiuā tenet in somnis deludēd
p̄ deuia queq̧ deducit. Et q̄dem intellectus huiu
canonis in p̄ma q̄stione tactus est quo ad quatuo
que p̄dicanda sunt. Sed q̄ nō valeant etiam veh
vbi hoc affectant et nō impediunt diuina virtute
sic nō esset verus intellectus quia sepissime homi
nes inuiti ⁊ non malefici p̄ multa terrarum spaci
corporaliter transferant. Sed quia vtroq̧ modo
potest fieri sequit̄ in p̄fata summa. ⁊ in. c. nec miri
ea. q. Aug. narrat q̄ in libris gentilium legitur de
quadā maga dicta circes: q̄ socios vlyxis mutau
rat in bestias q̄ magicis p̄stigijs potius fingebat
q̄ in rerū veritate compleret alterando fantasias
hominuz. patet hoc etiam p̄ plura exempla. Legit
eñ in vitaspatrū q̄ q̄dam iuuencula quia assenti=
re noluit cuidā iuueni de turpitudine eam sollicitā
ti: ip̄e iuuenis turbatus ex hoc a quodā iudeo p̄cu
rauit maleficiū fieri contra illā: quo pacto mulier
conuersa est in equā: q̄ conuersio nō fuit f̄m rei ve=
ritatem: sed f̄m ludificationem demonis immutā=
tis fantasiā ⁊ sensum ip̄ius mulieris ⁊ aspicientiuz
eam vt videret equa q̄ erat vera mulier. vnde du=
cta ab beatū Macharium nō potuit diabolus ita
op̄ari q̄ illuderet sensus eius sicut aliorum propter
suam sanctitatē: nam sibi videbat mulier vera nō
equa: cuius tandē oratione liberata est ab illa illu
sione: dicens hoc sibi accidisse: quia nō vacabat di=

inis:nec frequentabat sacramenta vt dicebat.iō
yabolus potestatē habuerat sup eā:et si al's esset
honesta. Potest igit dyabolus p commmotionē in
erioꝝ spirituū ⁊ humoꝝ opari ad immutādū actū
potentiā nutritiue:sensitiue:⁊ appetitiue.⁊ cuius
cūq potentie corporalis:organo vtentis fm bea=
tum Tho.j.parte.q.xcj. Sicut credi potest fuisse
gestum sup symonem magū in incātationibus suis
que de eo narrant. Sed nichil hoꝝ potest dyabol9
facere nisi deo pmittente.q cū angelis suis bonis
frequenter reprimit malitiā eius decipere nos ⁊ no
cere qrentis.vnde dicit Aug.loquēs de maleficis.
Hi sunt qui pmissu dei elementa concutiūt:homi=
num mentes pturbant minus confidentium in deo
xxvj.q.v.nec mirū.Hoꝝ etiam opatione p malefi
cam artem fit qnq;:vt vir nō possit videre vxorem
et ecōuerso ⁊ hoc p immutationē fantasie repntan
do ei talē:vt rem odibilem ⁊ horribilem. Ipe etiaz
dyabolus vigilātibus ⁊ dormiētibus suggerit rep=
sentatiōes turpiū fantasie ad decipiēdū ⁊ inducē
dum ad malū. Verū.quia peccatū non consistit in
imaginatione:sed in volūtate.ideo ex hmōi fanta=
sijs p dyabolū suggestis ⁊ alterationib9 variis hō
non peccat:nisi voluntate ppria peccato assentiat
Scda sententia:ad idē modernoꝝ doctoꝝ decla=
rantes.pmo qd sit pstigium: ⁊ quot modis demon
pōt hmōi illusiones causare? Hic nota q Antoni9
allegat ea q in pced.q.ix.tacta sunt.vnde non est
op9 illa renouare. Tertia sentētia est sancti Tho.
et est respōsum sup argumentuz quo querit.vbi sit
illa forma bestie q videt? Aut in sensu:aut in re aut
in aere circūstante:⁊ est talis.q illa forma bestie q

videtur nō est nisi in sensu pmo interiori: et p fort
imaginationē resultat in sensum exteriorez quod
modo, ⁊ q ibi sit pōt p demonis operationē cōtin
gere dupliciter. Uno mō: vt spēs aialium dicamus
q̄ sunt in thesauro imaginationis reseruate fluant
opatione demonū ad organa sensuum interiorum: si
etiā in somno cōtingit: put supra declaratuz est: e
ideo qñ ille spēs cōtingunt organa sensus exterio
ris: puta visus vidētur: acsi essent res psentes ex
tra ⁊ actu sentirent. Alius modus pōt esse ex imu
tatiōe organorum interiorum. qbus mutatis fallit sen
sus iudiciū. sicut patet in eo qui habz gustū corru
ptum: cui oīa dulcia vident amara. ⁊ parū differt a
primo. Hoc aūt facere possunt etiaz hoīes virtute
quarūdam rerū naturalium: sicut ad vaporationē
cuiusdā fumi trabes dom⁹ vident serpētes: ⁊ mul
ta expimenta huius inueniunt: vt supra tactū est.

¶ Solutiones argumentorum.

D argumenta pz ad primū q text⁹
ille sepe allegat: ⁊ male intelligitur
Nā quo ad hoc q loquit de trāsfor
matione in aliam speciem vel simili
tudinem: declaratū est qualiter hoc
fieri potest pstigiosa arte. Sed quo
ad hoc quod dicit q nō possit fieri aliqua creatura
virtute demonis. si capit fieri p creari. manifestuz
est q non. si vero capit fieri p naturali pductione
sic certum est q nō possunt facere aliquas creatu
ras impfectas: quod qualiter fit declarat sanctus
Tho. vbi supra. Nā dicit q oēs transmutationes
corporaliū reruz q̄ possunt fieri p aliquas virtutes
naturales ad quas ptinent semina q̄ in elementis

huius mūdi inueniunt: puta in terra: vel aquis: si
ut relinquunt sua semina serpentes ꝛ rane: et his
similia possunt fieri ꝑ operationes demonuꝫ hmōi
seminibus adhibitis: sicut cū aliqua res transmu-
tatur in serpentes vel ranas q̄ ꝑ putrefactionē ge-
nerari possunt. Ille vero transmutationes corpo-
ralium rerū que nō possunt virtute nature fieri nul
lo modo opatione demonuꝫ ſm rei veritatem pfici
pn̄t: sicut qꝛ corpus humanū muteṫ in corp⁹ bestie
aut ꝙ corpus mortui reuiuiscat: qđ si fieri videaṫ:
apparētia est p̄stigiosa: aut dyabolus in assumpto
corpore se agitat corā hoībus: fortificanṫ ista. Nā
albertus in li. de aīalibus vbi querit. An demones
seu etiā dicam⁹ malefici possint facere vere aīalia
Rn̄de ꝙ sic: deo pmittente. ꝛ hoc quo ad impfecta
aīalia: sed non pn̄t in instāti: sicut deus facere: sed
motu quodā: lꝫ subito. sicut ptꝫ de maleficis. Exo.
vij. sup ista. Uocauit pharao sapientes: ꝟt. Demo
nes discurrūt ꝑ mundū. ꝛ colligūt diuersa semina:
et eoꝝ adoptione pn̄t prorumpere diuerse species.
Et glosa ibidē sic dicit. Dū ꝑ incātationē demonū
malefici aliq̄d efficere conanṫ discurrūt ꝑ mundū:
et semina subito eoꝝ de q̄bus hoc agitant afferūt:
et sic ex illis pmittente deo nouas spēs pducunt.
Hec etiā superius tacta sunt. At vbi si difficultas
suboriret. An talia facta demonū essent opa mira
culosa dicēda. Rn̄sio patuit ex p̄cedentib⁹: ꝙ etiā
demones aliqua ꝟa miracula facere pn̄t: ad q̄ virt⁹
nature pticularis se extēdere p̄t. Et lꝫ talia sint ꝟa
nō tn̄ ad veri cognitionē ab eo fiūt: ſꝫ quē sēsū opa
antixp̄i pn̄t dici signa mēdacia: qꝛ ad seductioneꝫ
hoīm fiūt. Pꝫ ꝛ solutio ad aliū argumētū de subie-

cto forme dicamus. Bestie forma que videt nõ est in aere nec in ipsa re vt patuit sed in ipõ sensu: puta ex sententia sancti tho. vt superius declaratū est. Ad illud q omne passiuū mouet ab actiuo sibi proportionato conceditur.. Et quando subinfertur q forma illa que videt non potest esse obiectū originans actuz seu eliciens eo q a nulla resumat. Dicitur q immo a re: quia a specie sensibili in imaginatione reseruata q̃s educere põt et imaginationi seu etiā sensitiue potentie offerre põt vt dictum est supra. Ad vltimū dicendum q demon nõ immutat potentiā sensitiuā et imaginatiuā se ei obijciendo vt ostensum est sed eū transmutādo. nõ quidē alterando nisi q̃tū ad motum localē quia nõ põt de se imprimere nouas species vt dictū est immutat aūt transmutando. i. localiter mouendo. et hoc iterum facit non substantiam organi diuidendo. vt sic cõsequatur sensus doloris. sed mouendo spiritus et humores. q aūt vlterius obijcitur. q sequeret q sm hoc demon non possit aliquid noui homini demonstrare sm imaginatiuā visionē. Dicendum est q nouum aliquid potest itelligi dupliciter. Uno modo totaliter nouū. et sm se et sm sua pncipia. et sm hoc demon nõ potest aliquid nouū homini sm visionez imaginariam demõstrare. non em̄ potest facere q cecus natus imaginetur colores. vel q surdus natus imaginetur sonos. Alio modo dr̄ aliquid nouū sm speciē totius. puta si dicamus esse nouū in imaginatione q aliq̃s imaginet montes aureos quos nū q̃s vidit quia tñ vidit et aurū et montē põt naturali motu imagiari fantasmata aurei mõtis et hoc modo põt demon aliq̃d noui imaginationi offerri.

¶ Quid de lupis interdum homines et pueros ex cunabulis rapiētes et comedentes sentiendum sit an etiam prestigiosa arte per maleficas.

Incidentalis q̄stio de lupis interdū hoīes et pueros e domibus rapientes ⁊ comedē-tes. ⁊ cū magna astutia discurrētes: ita vt nec aliqua arte aut potentia ledi aut capi valeāt. Dicendū est ꝙ hoc interdū habet naturalē causā interdū vero p̄stigiosam artē dum ꝑ maleficas cō-tingunt. De primo Albertus in de aīalibus dicit ꝙ ex quinq3 causis ꝓuenire pōt. Aliqñ ꝓpter famis augmentum: sicut ⁊ cerui. aliqñ ⁊ alie bestie homi-nibus appropinquant. Aliqñ ꝓpter ferocitatē vi-rium. ⁊ hoc in regionibus frigidis: ⁊ etiā qñ habēt catulos. Sed q2 de his nichil ad ꝓpositū dicimus ꝙ demonū illusione fiunt qñ deus ꝓpter pctā punit aliquē ppl'm. Juxta illud Leui. xvi. Si nō feceritis mandata mea: mittā in vos bestias agri: que cōsu-ment vos ⁊ pecora vestra. ⁊ Deutero. xxxii. Dētes bestiaꝝ immittā in eos cū furore ⁊c. Per quē autē modū. An sint veri lupi vel demones in formis sic apparentibus dicit̄ ꝙ sunt veri lupi: sed obsident̄ a demonibꝰ: vel agitant̄ duplici mō. Uno mō absq3 maleficoꝝ operatione: sicut quadragintaduobꝰ pue-ris cōtigit a duobus vrsis de silua exeūtibus quos iugulauerunt ꝓpter irrisionem factam heliseo pro-phete dicendo: ascēde calue ⁊c. Et de leone q̄ pro-phetam dei iussum nō implentē occidit. iii. Re. xiii. Et historia de ep̄o vienensi: q̄ letanias minores in-stituerat ante ascēsionē dn̄i: eo ꝙ lupi ciuitatis in-trātes hoīes vorauerūt publice. Alio mō etiā ma-leficoꝝ illusione. Sicut Guil. vbi supra narrat de

quodā viro: q̄ se cōuerti putabat in lupū certis tp[ori]bus: q̄bus in antris latitabat Illuc em̄ certo tēpore fuit: et sibi interim cū fixus maneret: videbat[ur] q[uod] lupus ipe fact[us] circūiret pueros deuorādo ⁊ cū illud realiter solū demō quēdā lupū possidēs faceret putabat falso se somniās circūire: ⁊ sic tādiu demētatus fuit quousq[ue] inuētus est iacere in silua rapt[us]. Delectat[ur] in his demō vt paganoꝝ errorē: q̄ hoīes ⁊ vetulas mutari credebāt inducat. Vñ discernit[ur] q[uod] ex singulari dei p[er]missiōe ⁊ demonū ope talia euenīūt: ⁊ nō ex naturali aliquo defectu: q[uonia]m̄ nulla arte aut potentia ledi aut capi p[os]sūt: sicut etiam Vincē. in spec. hist o. lib. vi. ca. xl. narrat. In gallia inquit ante christi incarnationem: et ante bellum punicū lupus vigili vagina gladium abstulit.

¶ Questio nona: q[uod] obstetrices malefice ꝯcept[us] in vtero diuersis mōis iterimūt: aborsū p[ro]curāt: ⁊ vbi hoc nō faciūt demonib[us] datos infantes offerunt.

QUinto sexto ⁊ septimo insimul veritas supra dicta p[ro]batur per quatuor horrendos actus quos circa infantes ī vtero ⁊ ex vtero matris exercent: q̄ cū p[er] mulieres demones exercere habent: et nō p[er] viros: ideo potius mulieres q[uam] viros sibi associare ille īsatiabilis homicida satagit: ⁊ sunt hmōi opera. Nam canoniste plus q[uam] theologi de maleficiali impedimento tractātes: vbi supra Dicunt q[uod] maleficiū fit nō solū ne quis actū carnalē exercere valeat de quo supra dictū est. S[ed] etiā fit ne mulier cōcipiat: vel si cōcipit: q[uod] tunc oborsum faciat. Et addit[ur] tertius modus cū quarto. q[uod] vbi aborsum nō p[ro]curāt: q[uod] tūc infantē cōsumūt vel demoni offerūt. De primis duobus modis nō est dubiū. cū per na-

iralita hō absq demonū auxilio vt per herbas vel
lia impedimēta pcurare posset q mulier nō possz
ĝnare vel cōciperevt supra tactū est. Sed de aliis
duobus q etiā a maleficis pcurant. differendū est
nec opus est argumēta deducere: vbi euidētissima
iudicia z experimēta hec addūt credibilius. Et de
primo q certe malefice cōtra humane nature icli-
natione: imo aduersus oim bestiarum cōditiones: lu-
pina dūtaxat spēs excepta infantes deuorare z co
medere solēt. Et inquisitor cumanus: de quo supra
mentio habita est. q hec nobis retulit: q ea de cau-
sa ab incolis comitatus burbie vocatus ad inquisi
tionē faciendā: eo vcz q quidā cum puer ex cunis
amisisset: z explorādo cōuētionē mulierum nocturno
tpe vidisset z ppendisset infantē occidit: et liquore
ebibito deuorare. Ideo vt prius tactū est vnico an
no: q z fuit annus prime elapsus. xl. z vnā: malefi-
cas igni tradidit certis aliis ad dñiuz archiducis
austrie Sigismundi fugā capiētibus. assunt p cōfir
matione huius scripta quedā Joh. nider in suo for
micario: cuius vtiq z eorum. q̄ scripsit recens memo
ria supest. vn̄ nō incredibilia: sicut apparēt existūt
sed et hoc q maiora dāna in his oībus obstetrices
malefice pcurāt: put malefice penitētes nobis et
alii sepius retulerūt: dicētes. Nemo fidei catholice
amplius nocet q̄ obstetrices. vbi em̄ pueros nō inte
rimūt. tūc q̄si aliqd acturi foris extra camerā infā
tē deferūt z sursum in aere eleuātes demonibus offe
rūt. Modus aūt in hmōi flagitiis q obseruat i scda
iam pte patebit. z ca. vii. quā z aggredi necesse est
prius vnicā dūtaxat decisione q̄stionis de pmissiōe
diuina premissa. Dictum est em̄ a principio tria ne-

cessario ad maleficalem effectum cōcurrere demo-
nem cum malefica et diuinam permissionem.

Deinde cōsiderandū est de ipsa pmissio-
ne diuina circa quā quatuor requirūt.
Primo. an necessariū sit ipsam pmissio-
nem ad maleficialē effectū cōcurrere.
Secundo ꝙ deus iuste pmittit creaturā ex natura
peccabilē. etiā actum maleficialē et alia horrenda
flagitio perpetrare aliis duabus pmissionibus pre-
suppositis. Tertio ꝙ maleficorum flagitia cuncta
mala que deus fieri permittit excedunt. Quarto
qualiter hec materia sit populo publicanda.

Circa tertiū principale huius pme par-
tis tangēs diuinā pmissionē querit. An
diuinā pmissionē in his opibus malefi-
coꝝ cōmendare ita sit catholicū ꝙ eiꝰ
oppositum. s. redarguere illam oīno sit
hereticū. ꝛ arguit ꝙ nō sit hereticū asserere ꝙ deꝰ
tantā ptātem nō pmittat dyabolo in hmōi malefi-
ciis. refutare eñ illa que in cōtumeliam creatoris
pñt credere est catholicū ꝛ nō hereticū. Sed asse-
rere ꝙ dyabolo nō permittat talis potestas nocen-
di hoībus est catholicum. pbatur qꝛ oppositū asse-
rere videt cedere in cōtumeliā creatoris. Nam se-
quit ꝙ non oīa sint subiecta diuine puidentie. eo ꝙ
oīs sapiens puisor excludit defectū ꝛ malū ꝙ̄tum
pōt ab his quoꝝ curam gerit. Cum aūt ea que per
maleficia fiunt. si a deo pmittunt. ab eo nō excudū-
tur: ꝛ si ab eo nō excludunt. nō erit sapiens puisor
ipse deus. et sic nō subsunt oīa sue puidentie. quod
qꝛ falsum est. ideo hoc falsum ꝙ deus pmittat. Pre-
terea ille aliquid permittit fieri qđ posset impedire

vellet. aut q̃ nõ potest impedire etiã si vellet: sed
eutrum illorum deo põt cõuenire. Non primũ: q²
alis iudicatur inuidus. non secundũ: q² talis iudi-
atur impotens. Tunc queritur incidẽtaliter. hoc
aleficum petro accidit: ⁊ deus potuit impedire ⁊
on fecit: ergo deus est inuidus. seu nõ habet curã
e omnibus. Si vero nõ potuit impedire etiã si vel
et. tunc non est omnipotens. que omnia sicut incõ-
ueniens est assere. s. deum nõ habere curam omniũ
⁊c. ergo ⁊ hoc q̃ maleficia ex dei permissione cõtin
gunt. Preterea quicũq₃ permittitur sibi et est dñs
actuum suorum nõ subest permissioni aut' puidẽtie
alicuius gubernantis: sed homines sub ipsis dimit
tuntur a deo ẞm illud Eccl̃: xv. Deus ab initio cõ-
stituit hominẽ et reliquit eum in manu consili sui:
specialiter etiam mali in suis operibus relinquunt
ẞm illud. Dimisit eos secundũ desideria cordis eo
rum igitur nõ omnia mala diuine pmissioni subdun
tur. Preterea Aug. dicit in Enchiri. sicut etiã phi
losophus in. ix. meta. Melius est quedã nescire: q̃
scire vt vilia: sed omne quod est melius est deo attri
buẽdum: ergo deus nõ impedit se de illis vilissimis
maleficorum operibus: vt illa permittat vel non. Ad
idem apls. ii. Cor. ix. Non est deo cura de bobus:
et eadẽ rõne de aliis irrationalib⁹ creaturis. vnde
qñ maleficiat vel non: nõ est deo cura: nec etiã eius
pmissioni: que ex eius puidentia procedit subdunt.
Preterea que ex necessitate cõtingunt puidam p
missionem nõ requirunt: sicut nec prudentiã. patet
hoc p philosophũ in. vi. ethi. Prudẽtia est recta ra
tio contingentiũ: de quibus est consilium et electio
sed plures effectus maleficiales ex necessitate cõ-

tingunt: puta qn̄ ex aliqua causa ꝛ influentia co
porū celestiū accidunt infirmitates vel aliqua al
q̄ nos iudicamus maleficia. vnde nō semper subd
tur diuine permissioni. Preterea si permissione d
uina homines maleficiant᷑. tūc querit᷑. Cur potiu
super vnum q̄ȝ super alium. Si dicat᷑ ꝙ ꝑpter pec
cata que magis abundāt in vno q̄ȝ in altero: hoc v
detur esse falsum. qꝛ tūc maiores pctōres amplius
maleficiarent᷑. cuius cōtrariū dū apparet eo ꝙ mi
nus in mundo sicut puniunt᷑. Iuxta illud. Bene est
oībus qui p̄uaricant᷑: ita etiā maleficiant᷑. Patet
deniq; ex eo ꝙ innocentes pueri ꝛ alij iusti amplius
maleficiunt᷑. Sed cōtra. deus pmittit: licet nō velit
malū fieri: ꝛ hoc ꝑpter pfectionē vniuersi. Diony=
sius. iii. ca. de di. nominibus. Erit malū ad oēs: i. p
fectionē vniuersi conferens. Et Aug. in enchi. Ex
oībus bonis ꝛ malis cōsistit vniuersitatis admira=
bilis pulchritudo. Inquātū etiā illud qđ malum di
citur bene ordinatū: ꝛ in loco suo positū eminētius
cōmendat bona: ꝛ illa magis placeāt ꝛ laudabilio=
ra sint dū cōparant᷑ malis Item sanctus Thomas
improbat opinionē illoꝝ ꝙ lȝ deus nō velit mala qꝛ
neq; creatura aliqu~ appetit malum: siue appetitu
naturali: siue aīalī: siue intellectuali q̄ est voluntas
cuius obiectū est bonū. vult tn̄ mala esse vel fieri.
hoc dicit esse falsuȝ. qꝛ deus neq; vult mala fieri. ne
q̄ȝ vult mala nō fieri: sed vult pmittere mala fieri:
ꝛ hoc est bonū ꝑpter pfectionem vniuersi. Quare
aūt sit erroneū dicere. Deus vult mala esse vel fie=
ri ꝑpter bonū vniuersi, dicit. Qꝛ nichil est iudican
dū bonū: nisi scđm id qđ cōpetit ei p se ꝛ nō p acci=
dēs sicut v̄tuosus iudicat᷑ bon⁹ in itellectuali crea

ra ꝛ nõ aíali. Malum aũt nõ oꝛdinat ad bonũ ꝑ
/ sed per accidẽs: qꝛ p̃ter intentionẽ eoꝝ q̃ maluꝫ
perant resultat bonũ: sicut p̃ter intentionẽ male
coꝝ/ aut p̃ter intentionẽ tyꝛãnoꝝ fuit ꝙ ex eoꝝ ꝑ
ecutione claresceret patiẽtiã martyꝝ. Respõsio.
Questio quãto vtilioꝛ ad p̄dicandũ/ tanto etiã dif
icilioꝛ ad intelligendũ existit. Est eñ inter argu-
menta hoc pꝛincipiũ. nõ tã laicoꝝ/ q̃ꝫ ꝛ quoꝛũdã sa
pientũ. Maleficia tam hoꝛrenda vt superius tacta
sunt nõ ꝑmittit a deo causas diuine ꝑmissionis hu-
ius ignoꝛantes. ex qua etiã ignoꝛantia qꝛ malefice
nõ suppꝛimunt ꝑ vltionem debitam. iam totã xp̃ia
nitatem depopulare vident/ vt ergo ad vtrãq̄ viã
iuxta theologoꝝ sententiã doctoꝛ indocto satisfiat
per discussiones duaꝝ difficultatũ est respondendũ
ꝛ p̄mo. Quod mũdus diuine ꝓuidentie ita subiacet
ꝙ ipse inmediate oĩbus ꝓuidet. Sc̄do ꝙ vniuersi-
tatem maloꝝ que fiunt: siue in malis culpe/ siue pe
ne/ siue damni. ex duabus pꝛimis ꝑmissionibus cir
ca casum angeloꝛum et pꝛimoꝝ parentũ iuste ꝑmit
tit. Unde ꝛ patebit ꝙ in his diffidere pertinaciter
heresim sapit cum erroꝛibus infidelium talis se im
plicat. Quo ad pꝛimum notãdum quod pꝛesuppo-
sito illo ꝙ pꝛouidentia deo conueniat. Juxta illud
Sap. xiiii. Tu autem pater gubernas omnia pꝛo-
uidentia. opoꝛtet etiam asserere ꝙ omnia sunt sub-
iecta sue ꝓuidentie/ ꝙ etiam omnibus immediate
ꝓuideat quod vt pateat ostẽdamus. p̄mo ꝑ repꝛo
bationem cuiusdã cõtrarii erroꝛis. Nam sup illud
Job. xxii. Nubes latibulũ eiꝰ/ ꝛ circa cardines ce-
li perãbulat/ nec nostra cõsiderat. Quidã opinati
fuerunt iuxta doctrinã sancti Tho. i. parte. q. xxii.

Ponere tantũmodo incorruptibilia subiacere di-
uine prouidentie/ prout sunt substantie separate/
corpora celestia cum speciebus rerum inferiorum
que etiã sunt incorruptibilia. Indiuidua vero spe-
cierum: quia sunt corruptibilia dicebant non subia-
cere. Unde sic diuine prouidentie dicebant subia-
cere omnia inferiora que in mundo aguntur/ in vni-
uersali tantum: et non in particulari seu singulari.
Sed quia hoc aliis videbatur incõueniens: vt de
homine non esset amplior deo cura: ꝙ̃ de aliis ani-
malibus: ideo rabbi moyses volens medium tene-
re dixit cõcordando cũ primis. Corruptibilia om-
nia sicut sunt indiuidua rerum omnino non subia-
cere diuine gubernationi: sed tantũmodo vniuersa-
lia et alia que tacta sunt: hominem vero ab illa ge-
neralitate corruptibium excepit. hoc ꝓpter splen-
dorem intellectus quo participant cũ substantiis
separatis: ⁊ sic ſm istam opinionẽ quicquid homi-
nibus accideret in maleficiis esset ex ꝑmissione dei
non autē quicquid animalibus aut aliis terre fru
gibus eueniret. Et hec opinio licet sit veritati ꝓ-
pinquior ꝙ̃ illa que omnino ꝓuidentiã dei de rebus
mundi negabat: asserens mundũ casu esse factum:
sicut fuerunt Democritus et Epicuri. tamen etiaꝫ
nõ caret magna falsitate: eo ꝙ necesse ē dicere om-
nia diuine prouidentie subiacere non in vniuersali
tantum: sed etiã in particulari. vt non solum male-
ficio hominum: sed et iumentoꝝ et terre frugum ex
diuina et ꝓuida permissione eueniunt. quod sic pa
tet. Ad tantam se extendit ꝓuidentia et ordinan
tia rerum in finem: quãtum ipsa causalitas se extẽ-
dit: sicut a simili in rebus alicuius dñi subiectis q̃

ïtantum subiacent eius puidentie inquantū sibi
ïistunt subiecte. Cum aūt causalitas dei q̄ est pri
ïum agens extendit se ad oïa entia. non solū q̄tū
ad pncipia speciei: sed etiā quantum ad pncipia in
ïiuidualia: ꝛ non solū incorruptibilium. Ideo sicut
ïa habēt esse a deo: ita omnia sunt puisa ab eo. i.
ad aliquē finem ordinata. Et hoc tangit Apls ad
Rom. xiij. Que a deo sunt: ordinata sunt: quasi di
cat. Sicut omnia a deo sunt: ita etiā omnia ab ipo
ordinata sunt: ꝛ p consequens puidentie eius sub=
ecte quia puidentia dei nichil aliud nōscit q̄ ra-
tio. i. causa ordinis rerum in finem. Omnia ergo in
quantū participant de esse: intantū etiam subdun
tur diuine puidentie. Item deus oïa cognoscit: nō
solū in vniuersali seu vniuersalia: immo ꝛ in parti=
culari seu particularia. Et cū dei cognitio compa
ratur ad res creatas: sicut cognitio artis ad arti=
ficiata. Ideo sicut omnia artificiata subdunt ordi
ne ꝛ puidentie artis: ita oïa subdunt ordine ꝛ pui
dentie dei. Sed quia p hoc non satis fit vt intelli=
gatur q̄ deus iuste pmittat mala fieri et maleficia
in mundo: licet intelligamus hoc q̄ ipse sit puisor
omnia gubernans. qđ quia cōcedit: ideo etiam de
beret omne malum ab his quoꝝ curam gerit exclu
dere. Inter homines eñ videmus ita fieri q̄ sapi=
ens puisor excludit defectum ꝛ malū quantum pōt
ab his quoꝝ curam gerit. ideo ad intelligēdū ista
cur nō omnia mala deus excludit. Notādū q̄ aliđ
est loqui de puisore particulari: ꝛ aliud de puisore
vniuersali. Prouisor eñ particularis necesse habꝫ
malum excludere q̄tum pōt: quia non pōt ex ma=
lo elicere bonum. Deus aūt cū sit vniuersalis pro=

uisor totius mundi: et potest ex particularibus ma
lis plurima bona elicere. sicut ex psecutione tyra
norum. patientiã martyrum: et ex operibus malo
rum purgationem seu pbationem fidei et iusto
vt patebit. Ideo nõ habet deus omnia mala imp
dire: ne multa bona deesse contingat vniuerso. V
Augu. in enchi. Adeo misericors est oipotens de
q non sineret aliquod malũ esse in operibus suis
nisi adeo esset omnipotens: et bonus: et vt benefac
ret etiam de malo. Et huiusexemplũ etiã habem
in actionibus rerum naturalium. Nam corruptio
nes et defectusq accidunt in rebus naturalibus. lz
sint cõtra intensionẽ nature particularis illius vi
delicet cui talis corruptio cõtingit vt q fur suspẽ=
datur: vel q animalia in cibũ hominis occidãtur
sunt tñ de intentione nature vniuersalis. vt vcz cõ
seruantur hoies in vita et in bonis. vt et sic bonum
vniuersi conseruet. vt eñ species rerum cõseruant
oportet vt corruptio vnius sit cõuersatio alterius
Occisiones eñ animaliũ cõseruat vitam leonum.

¶ Declaratur super permissionem diuinã q de=
us non potuit conferre creature vt ex natura
esset impeccabilis.

Uo ad secundũ q vniuersitatẽ malorum
siue in culpis siue in penis iuste deus p
mittat: et pñsertim iam refrigescente: et
mundo ad occasum declinante decla=
ratur ex duabus ppositionibus necessa
rio pñsupponendũ. Quarum prima: q deus nõ põt
siue melius vt cũ timore dei loquamur nõ est possi=
bile vt natura creata: vt est homovel angelus ha=
beret hoc q ex conditione sue nature peccare non

posset. Secunda ꝙ deus iuste pmisit hominē peccare vel tentari: q̄bus stantibus cum ad diuinā prouidentiam pertineret vt vnaqueq̧ creatura in sua natura relinquetur dicere oportet ꝙ ex p̄missis impossibile est ꝙ deus non pmittat maleficia fieri virtute demonum. Et primum quidē ꝙ non fuit possibile creature communicare: ꝙ peccare non posset ex conditione nature: ostenditur a doctore sancto in secunda distinctione. xxiij. ar. primo: quia si hoc fuisset cōmunicabile alicui creature deus vtiq̧ cōmunicasset: eo ꝙ omnes alie cōmunicabiles bonitates ⁊ pfectiones creaturarum sunt communicate: saltem in genere: vt vnio personalis duarum naturarum in xp̄o. maternitatis ⁊ virginitatis in maria. vnio gratuita in viatoribus. vnio beatifica in electis: et sic de alijs. Cur ergo non legimus hoc alicui creature cōmunicatuꝫ: quia nec homini nec angelo. Juxta illud. Et in angelis suis prauitatem certū est quia hoi a deo non potest cōicari hoc q̄d ex natura sit impeccabilis: licet hoc p gratiā inueniant. Scd̄o ad idem. ꝙ si esset cōmunicabile ⁊ nō communicaret̄ de vniuersum nō esset pfectum. cuius perfectio in hoc consistit: vt omnes bonitates creaturaruꝫ cōmunicabiles in genere sint communicate. Nec valet argumentum. ꝙ deus cū sit summe potens ⁊ alias ad suam similitudinē homines ⁊ angelos creauit. ꝙ etiam hoc conferre potuerit ꝙ creatura ex cōditione sue nature haberet ꝙ peccare nō posset. Vel etiā ꝙ faceret vt habitus ille grē qui cōfirmationē in bono causat: esset pars essentialis nature āgeli vel hois: vt sic s̄m naturale suū pncipium ⁊ naturalē conditionem haberet confir-

mationem in bono: vt peccare nō posset. Nā p̄mū argumentū non cōcludit: quia licz deus sit summe potens sicut ꝛ summe bonus: nō tamen hoc ɔferre potest nō ex ip̄fectione sue potentie: sed ex imp̄fectione creature. q̄ imperfectio cōsideratur. primo q̄ hoc recipere nō potest nec potuit homo vel angelus. Ratio: quia cū sit creatura esse suū depēdet a creatore: sicut causatū a causa sui esse. ꝛ creare est aliquid ex nichilo facere. ideo si sibi relinquitur deficit. cōseruatur aūt q̄diu cause influentiam recipit. Exemplū si vis de candela que tandiu lucet q̄diu habet ceram. Quo stante notū est q̄ deus creauit hominē ꝛ reliquit eū in manu cōsilij sui. Eccl. 27. Et similiter angelū a p̄ncipio creationis. Et hoc factum est p̄ liberum arbitriū: cuius sicut p̄priū est facere vel omittere. ita p̄priū est a suo casu recedere: ꝛ quia non recedere. Et hoc est posse peccare. posse ex libertate arbitrij a deo recedere. ideo non potuit hoc homo vel angelus recipere: nec ei potuit a deo cōmunicari: vt ex natura haberet libertatem arbitrij. et etiā ex natura haberet non posse peccare. alia imp̄fectio ex qua hoc non potuit homini vel angelo cōmunicari est. quia implicat contradictionem. q̄ quia in se non sunt factibilia dicimus: deus nō potest illa facere. Sed potius dicendum q̄ creature nō possunt ista recipere: vt videlz aliquid sit viuum ꝛ mortuū simul et semel. Ita etiā implicat vt aliquis habeat liberū arbitriū ex quo possit cause sue inherere: ꝛ q̄ possit nō peccare: q2 si nō potest peccare: non p̄ōt cause sue inherere cū peccatū sit sp̄reto incōmutabili bono rebus mutabilibus inherere. Spernere autē vel non spernere

est ex libertate arbitrij. Secundū etiā argumētū non valet: quia si gratia cōfirmationis verteretur creature in naturā: ita q ex pncipijs essentialibus haberet non posse peccare. tunc nō haberet ex ali quo dono accidentali ꝛ gratia non posse deficere ꝛ peccare: sed haberet hoc p naturam: et tunc esset deus: quod est absurdum. Hanc solutionē tangit sanctus Tho. vbi supra in solutione vltimi argumē ti cum dicit: q qñcunqꝫ alicui creature cōuenit ali quod accidens: quod ex influentia superioris tan= tūmodo inest: nō potest inferior natura illud acci= dens p se habere. nisi efficeret nature superioris: si cut si aer illuminat in actu p ignem non pōt esse q sit de natura sua lucidus in actu: nisi fiat ignis. Di co ergo q cū confirmatio insit creature rationali solum p gratiā q̄ est quoddā spirituale lumē: ꝛ simi litudo increati luminis nō pōt esse q aliqua crea= tura ex natura sua cōfirmationem habeat vel gra tiam: nisi efficeret diuine nature p esse dicamus eius dem nature: q̄d est oīno impossibile. Cōcludamus q nō posse peccare p naturā: deo tm̄modo conuenit. eo q sicut ab esse deficere non pōt: cū dat oībus esse ita nec a rectitudine bonitatis deficere: cū hoc ei cōueniat p conditionē sue nature. Oībus aūt alijs qui hoc habēt vt peccare nō possint: cōfert ex hoc q cōfirmant p gratiā in bono: ex quo filij dei effi= ciuntur. ꝛ quodammodo diuine nature consortes.

Declarat q̄stio sup duas pmissiones diuinas quas deus iuste pmisit: videlicꝫ dyabolū authorem oīs mali peccare simulꝫ pmos parentes cadere ex qui bus maleficorū opera iuste permittuntur: ꝛ est ter= tiadecima in ordine prime partis.

Ecunda q̄stio simul ⁊ ppositio q̄ deus iuste pmisit quasdaȝ creaturas angelicas quas aliter concedere nō potuit nisi q̄ peccare possent: etiā actu peccare. Et quasdā simili mō creatas p gratiam pseruare: et hoc absq̄ p̄uia tēptatione. hominem vero iuste pmisit ⁊ tētare et peccare: q̄ oia sic declarantur. Nā ad puidentiā diuinā ptinet: vt vnūquodq̄ in sua natura relinquatur: ⁊ in suis naturalibus opibus non oīno impediatur: q̄ vt Dionysius dicit. 4. ca. de di. no. Prouidētia non est corruptiua nature: sed saluatiua: quo stante cū manifestum sit q̄ sicut bonū gentis diuinius q̄ȝ bonū vnius. j. ethicoꝝ. Ita et bonū vniuersi excedit bonū particulare cuiuscūq̄ȝ nature creati ī particulari. Ideo etiā attendere oportȝ: q̄ si pctm̄ oīno impediretur p hoc multi gradus tollerentur pfectionis: tolleretur em̄ natura illa q̄ pōt peccare ⁊ nō peccare: q̄ si dicatur: tūc habuisset hō ex cōditione nature: vt p̄us tactū est: Rn̄detur si nullum pctm̄ fuisset subiectū in actu: sed statim cōfirmatio tunc semp lateret: q̄d gratie deberetur in bonis erga deū: et q̄d potestas peccādi potuisset et plura alia q̄bus ablatis vtiq̄ȝ vniuersi multū detraheretur. Decuit etiā vt nullo suggerente ab extra peccaret: sed occasionē peccādi ex seipō susciperet q̄ñ et fecit vbi deo equalis esse voluit q̄d est intelligendū non simpliciter ⁊ directe nec indirecte sed solū s̄m qu... ⁊ hoc declaratur ppter authoritatem Esaie. xiiij. In celo ascendā: et similis ero altissimo nō em̄ simpliciter ⁊ directe quia sic habuisset intellectū ligatū et erroneū appetendo aliquid q̄d sibi erat impossibile. Cognouit em̄ se esse

creaturam et a deo creatũ: ⁊ ideo equalẽ fieri crea-
tori cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec etiã in-
directe quia cũ totum bonum angeli ⁊ creature est
in hoc: ꝙ deo subest. sicut tota claritas aeris est in
hoc: ꝙ subijcit radiis solis: ideo hoc ab angelo nõ
potuit appeti: q̃ appetijsset contra bonũ nature
sed appetijt dei equalitatẽ nõ absolute. sed ſm q̃d
hoc sic est cum deus habet ꝑ naturã suam duo: bea-
titudinem ⁊ bonitatẽ. ⁊ aliud et q̃d ab ipo oĩs crea-
ture beatitudo et bonitas transfundit: videns an-
gelus dignitate nature sue quia creaturis cunctis
preeminebat: voluit ⁊ appetijt a se in oĩa iferiora bea-
titudinem ⁊ bonitatem deriuari: ⁊ hoc ꝑ sua natu-
ralia: ita ꝙ ipse primo illa ex natura haberet. ⁊ sic
alie creature ex nobilitate sue nature acciperent.
Et q̃ etiã illa appetiit a deo ⁊ sub deo volens esse
tñmodo ista haberet ⁊ ideo nec etiã q̃tũ ad modũ
habendi deo eq̃parari voluit: sed tñmodo ſm quid
Nota insuꝑ: ꝙ quia suũ desiderium attentauit: vt
ad actum ꝑduceret: ideo subito suũ desideriũ alijs
exposuit. Et quia subito etiam fuit alioꝝ angeloꝝ
visto desiderii ⁊ consensus peruersus sui desiderii.
Ideo peccatũ p̃mi angeli alioꝝ peccata excessit
et p̃cessit q̃titate culpe ⁊ causalitate: non tñ dura-
tione ita q̃d illud Apocal. xii. Draco de celo cadẽs
traxit tertiã partẽ stellarũ. Et in figura leuiathã
habet. Ipse est rex super omnes filios suꝑbie. ⁊ rex
ſm phm. v. meta. dr̃ principium inquantũ mouet ꝑ
suam voluntatem ⁊ imperiũ sibi subiectos. Ideo ⁊
suum peccatum aliorum occasio peccandi fuit. ita
ꝙ ipse primus a nullo extrinseco tẽtatus alios ex-
extrinsece tentauit. Et quidem quod dictum

est q instantanea operatio in oibus illis fuit exeplifi
catur hoc ex sensibilibus. Nã simul tpe sunt illuis
tio aeris: visio coloris: z discretio rei vise. Hec ad
longũ posui: vt cõsiderando tã stupendam pmissio
nem diuinã sup nobilissimas creaturas ppter vnii
dũtaxat pctm ambitionis quõ nõ particulares per
missiones sup maleficoz opera ppter maiora pec
cata q̃tum ad aliquas circunstantias admittet.
Nã maleficoz pctã in varijs circũstantijs pecca
tum angeli z primoz parẽtũ excedũt: vt iã in scda
q̃stione patebit. Sed z hoc q prouidentia dei iuste
pmisit primũ hoiem tẽtari z peccare ex his q̃ dicta
sunt de trãsgressoribus angelis satis patere potest.
Sicut em̃ ad eundẽ finem hõ z angelus creati fue
runt z in libertate arbitrij relicti. Ideo vt beatitu
dinis p̃miũ non absq3 merito pciperent. ideo sicut
angelus a casu nõ fuit p̃seruatus: vt ptãs peccãdi
ex vno z potestas gr̃e confirmationis ex altero ad
decorẽ vniuersi patesceret ita et circa hominẽ ser=
uari oportuit. Vñ z sanctus Tho. in. ij. di. xxiii. ar.
ij. Illud ex quo deus apparet laudabilis non deb3
penit⁹ impediri: sed in pctõ etiã deus apparet lau
dabilis cum p misericordiã parcit: z p iusticiã pu=
nit. vñ non debuit pctm̃ impedire: tm̃modo breui=
ter z recapitulando ad ppositum redeamus: dica=
mus q iusta dei puidentia hõ in his pmissis est mul
tis rõnibus. Prima vt ostendat dei potentia q̃ so=
lus inuertibilis est omnis autem creatura mirabi=
lis. Scda aũt ratio vt declarat dei sapientiã q̃ ex
malo scit elicere bonum: quod non potuit fieri nisi
deus creaturã peccare pmisisset. Tertia vt mani=
festet dei clemẽtia in qua xp̃s p mortẽ suã hominẽ

erditũ liberauit. Quarta vt ostendat dei iusticia non solum redddit bonis premia: sed ꝛ malis supplicia. Quinta vt homo nõ sit peioris conditionis ꝙ alie creature quas oẽs sic deus administrat: vt eas agere ꝓpriis motibus sinat. Vñ ꝛ hoiez ꝓprio arbitrio relinquere debuit. Sexta est laus humana ius eius viri iusti qꝺ potuit ꝛ non est transgressus. Septima est decor vniuersi: qꝛ sicut triplex malum culpe: pene: et dãni inuenitur: ita ex opposito triplex bonum. s. honestum bonum: delectabile: ꝛ vtile decoratur. Nam culpa decoratur honestas per penam delectabilitas: per dannum summa vtilitas. Et per hec patet responsio ad argumenta.

¶ Solutiones argumentorum.

NAm ad primũ vbi dicit asserere ꝙ dyabolo ꝑmittitur potestas nocendi hoibus sit hereticum. Oppositũ potius patet: qꝛ sicut asserere ꝙ deus nõ ꝑmittat hoiem ex libertate arbitrij peccare quãn vult est hereticum. ita asserere ꝙ deus peccatũ pmittat inuitum: hoc aũt fit ꝑ potestatez nocendi hoibus in vindictã maloꝝ et decorem vniuersi: iuxta illud Aug. in li. solliloquioꝝ. Iussisti domine et ita est vt nunꝗ̃ dedecus culpe sit sine decore vindicte. Probatio deniqꝫ argumenti nõ valet de sapiẽte puisore qui excludit defectũ ꝛ malũ quantũ põt. qꝛ aliud est de deo q̃ habet curam particularẽ et de puisore vniuersali. Nã prius ex malo nõ põt elicere bonũ sicut vniuersalis ꝓuisor facit: vt ꝑ p̃cedẽtia patuit. Ad secũdũ patuit: ꝙ tam potẽtia ꝙ̃ bonitas ꝛ iusticia diuina patescunt in hoc ꝙ mala ꝑmittit. vñ qñ dꝛ. Aut deus põt mala ĩpedire aut nõ. Dicitur ꝙ non põt impedire. sed non debuit ratio=

nibus pretactis. Neqꝫ valet instãtia si dicat: ergo vult mala fieri cum põt impedire ꝛ non vult: qꝛ in argumentis ꝓ veritate tactũ est. Deus non potest velle mala neqꝫ vult mala fieri neqꝫ vult malũ non fieri: sed vult permittere malum fieri: ꝛ hoc ꝓpter perfectionem vniuersi. Ad tertium Aug. ꝛ phũs loquuntur de cognitione humana cui melius est non cognoscere mala ꝛ vilia duplici de causa. Primo qꝛ ꝑ ea impedit interdum a consideratione maloꝝ et hoc contigit: qꝛ non possumus simul multa intelligere. Etiam ꝛ ea de causa ꝙ cogitatio maloꝝ peruertit interdum voluntatem in malum. Hec autem in deo locum non habent qui intelligit omnia opera hominum et maleficorum absqꝫ aliquo defectu. Ad quartũ apostolus curam dei a bobus remouit: vt ostendat ꝙ qꝛ creatura rõnalis habet per liberũ arbitrium dominium sui actus vt dictum est. Ideo vt ei imputetur aliquid ad culpam vel ad meritum et reddatur ei iuxta hoc pena vel premium habet deus specialem de eo ꝓuidentiam scđm q̃ irrationabilia nõ ꝓuidentur. Uelle autem asserere ꝙ in diuidua irrationabilium creaturarum ex illa authoritate non ꝑtinerent ad diuinam prouidentiam esset hereticum quia esset asserere ꝙ nõ omnia subiecta essent diuine prouidentie contra scripture sacre cõmendationem super diuinam sapientiam que attingit a fine vsqꝫ ad finẽ fortiter ꝛ disponit omnia suauiter: et esset error rabbi moyses vt in argumẽtis pro veritate patuit. Ad quintum: quia homo nõ est institutor nature: sed vtitur naturalibus operibus artis et virtutis ad suum vsum. Ideo prouidentia humana non se extendit ad necessaria que ex natu=

a prouenſunt: vt ꝙ cras ſol oriatur. Ad que tamē
ſe extendit prouidentia dei: eo ꝙ ipſe eſt actor na=
ture. Unde et defectus naturales: etiam ſi ex cur=
ſu rerum naturalium prouenirent adhuc diuine ꝓ=
uidentie ſubiacerēt: quare et democritus ⁊ alii phi
loſophi naturales errauerunt. attribuentes ſoli ne
ceſſitate materie quicquid inferioribus accideret.
Ad vltimum licet omnis pena infligitur a deo pro=
pter peccata. non tamen ſemper maioribus pecca
toribus maleficia infligūtur. vel quia dyabolus nō
vult vt illos affligat et temptat quos iuſto titulo
poſſidere ſecernit. vel ideo vt non a deo accelerāt.
Juxta illud. Multiplicate ſunt īfirmitates poſtea
accelerauerunt ⁊c. Et ꝙ omnis pena infligit̃ a deo
propter peccata patet ex ſequentibus. quia iuxta
Hiero. Quicq̄d patimur peccatis nr̄is meremur.
¶ Declaratur ꝙ peccata maleficoꝝ grauiora ſunt
peccatis malorum angelorum et primorum paren
tum. Unde ſicut innocentes puniuntur ex culpis
parentum. ita etiam plures innoxii damnificantur
et maleficiuntur propter peccata maleficorum.

¶ Queſtio decimaquarta et eſt tota mate=
ria predicabilis.

Sed ſuper enormitatē criminū querit̃.
an maleficorū flagitia cuncta mala que
deus fieri ſinit. et vſq; in preſens a prin
cipio mundi fieri permiſit tam in culpis
q̄ in penis et damnis excedunt. Et videtur ꝙ non
precipue quo ad culpā. Nam peccatū ꝙ quis com
mittit quod faciliter vitare potuiſſet excedit pecca
tum quod aliter cōmittit: quod ita faciliter vitare
non potuit. Patet per Auguſtinum in de ciui. dei.

Magna est in peccando iniquitas vbi est tanta in nō peccādo facilitas. Sz adā ꝛ plures q̇ ex aliquo statu ꝑfectionis seu etiā gratie peccauerūt. Facilius ꝓpter assistentiā gratie peccata vitare potuissent: ꝑsertim adam q̇ in gratia creatus fuerat quā plures malefice qui hmōi dona nō ꝑceperunt: ergo illorū peccata omnia maleficoꝝ flagitia excedūt. Preterea quo ad penam maiori culpe maior pena debetur: sed peccatū ade grauissime punitū fuit in hoc quod vt patet in omnes posteros eius pena cū culpa ostendit in trāsfusione originalis peccati: ergo eius peccatū grauius est oībus aliis peccatis. Preterea quo ad damnū. Nam iuxta Augustinū. Ex hoc aliquid est malum quia adimit bonū: ergo vbi plus de bono amittit ibi maior culpa precessit: sed peccatū primi parentis maius damnuz: tam in naturalibus quā in gratuitis intulit: vbi nos innocētia ꝛ imortalitate priuauit. qđ nullū alioꝝ sequentium pctā intulit: ergo ꝛc. Sed econtra. id qđ plures rōnes mali includit magis est malū: sed peccata maleficaꝝ sunt huius. Nā oīa mala in bonis nature ꝛ fortune ꝓcurare pn̄t deo ꝑmittente: vt ex bulla pape deducit. Preterea adā peccauit solūmō faciendo illud quod est vtroqꝫ mō malū: qꝛ ꝓhibituz et quod nō erat malum sm̄ se. Sed malefici et alii peccatores peccant faciendo illud quod est vtroqꝫ modo malum et sm̄ se est ꝓhibitum vt homicida et alia multa inhibita. Unde eorū peccata grauiora sunt aliis peccatis. Preterea pctm̄ quod est ex certa malitia: est grauius peccato quod est per ignorantiam: sed malefice ex magna malitia cōtēnunt fidē ꝛ sacramenta fidei prout plures confesse sunt.

esponsio q mala q̄ a modernis maleficis ppetrā
ur cuncta alia mala q̄ deus nūq̄ fieri pmisit/ scdʒ
in titulo questionis tangitur excedūt: ꝛ hoc quo
l peccata que cōtingunt in puersitate moꝝ: licet
cus sit de peccatis que opponunt aliis virtutib⁹
eologicis. pōt ostendi triplici via. Primo. in ge
rali cōparando eoꝝ opera indifferenter ad que
q̄ flagitia mūdi. Scdo in speciali cōparādo ad
ēs superstitionis ex quocūq̄ pacto cū demonib⁹
ito. Tertio cōparando illa ad peccata maloruʒ
gelorum/ aut etiā primoꝝ parentū. Primum sic.
am cum triplex sit malū videlicet culpe: pene dā
i: eo q triplex sit bonū cui illa opponunt. scilʒ ho
estū/ delectabile/ ꝛ vtile. Et culpe opponit hone=
ū. Pene/ delectabile. dāno vtile. Qd culpa male
carū excedit cūcta alia peccata sic apparet. Nā
xta doctrinam sancti Tho. in. ii. di. xxii. ar. ii. Li
et in peccato multa possint cōsiderari: ex qb⁹ pec
ati grauitas vel etiā leuitas trahi potest. Unde
ōtingit q idem peccatū quod scḋm vnū eoꝝ est gra
ius: scḋm aliud leuius inueniat: put dicere possum⁹
In fornicatione iuuenis peccat. senex insanit. Ta=
nen illa simpliciter grauiora sunt/ q̄ plures ꝛ potē
iores habēt/ nō dico circūstātias solū/ sed in spē ꝛ
q̄titate peccati essentiali. peccati grauitatem. Et
ic dicere possumus q licet pctm̄ ade q̄tum ad ali=
quas circūstātias grauius sit oībus aliis peccatis
q̄tum ad hoc q minori tētatione pulsatus cecidit
q̄ vcʒ tm̄ ab intrinseco. Et etiā q̄ facilius resistere
potuisset ppter originalē iustitiam in qua creatus
erat. Tamen q̄tum ad spēm ꝛ q̄titatem peccati ꝛ
etiam q̄tum ad alias circunstantias: que peccatū

magis aggrauant sicut multa grauiora peccat[a]
sunt secuta: ita ⁊ inter illa oia maleficoꝝ excedun[t]
quod etiã clarius ex duob⁹ deducit. Nã sicut vnũ
pctm̃ dicit maius altero: vel causalitate: vt pecca-
tum luciferi: vel gñalitate: vt pctm̃ ade. vel defor-
mitate: vt pctm̃ iude. Uel difficultate remitẽdi: vt
pctm̃ in spm̃ sanctũ vel periculo: vt pctm̃ ignoran-
tie: vel inseparabilitate: vt pctm̃ cupiditatis: vel ꝓ-
nitate: vt pctm̃ carnis. vel diuine maiestatis offen-
sione: vt pctm̃ idolatrie ⁊ ĩfidelitatis: vel expugnã-
di difficultate vt sup̱bia: vel mentis cecitate: vt ira.
Ita et post pctm̃ luciferi oia alia pctã maleficoꝝ
op̱a excedũt: tã in deformitate crucifixũ abnegan-
tes: q̃z ⁊ ꝓnitate spurcitias carnis cũ demonibus
exercẽtes. Ac mẽtis cecitate in oẽ nocumẽtũ: tam
aiaꝝ q̃z corpoꝝ hoĩm ⁊ iummẽtoꝝ: toto malignita-
tis spũ debachãtes ꝓut ex supradictis patuit. Qđ
etiã ſm Isidoꝝ nomẽ oſndit. Dicũt eñ malefici: ob
facinoꝝ magnitudinẽ ⁊c. vt supra patuit. Deducit
⁊ ex isto Nã duo sunt in pctõ: auersio: ⁊ conuersio.
iuxta illud Aug. Pctm̃ est spreto incõmutabili bo-
no rebus mutabilibus ĩherere. Et ipa etiã auersio
a deo sit tãq̃z formale: sicut ipsa cõuersio tãq̃z ma-
teriale. Ideo tãto aliqđ pctm̃ est grauius q̃z to ma-
gis hõ ꝑ ipm a deo separat. Et qꝫ ꝑ infidelitatẽ hõ
maxime a deo elongat: ideo ⁊ maius oibus pecca-
tis maleficii infidelitatis existit. Et hoc declarat ꝑ
nomẽ heresis: qđ est etiã apostasia a fide simul: ⁊ ꝙ
tota eaꝝ vita pctm̃ est. De primo. nã cũ pctm̃ infi-
delitatis cõsistit in renitendo fidei. Et hoc põt du-
pliciter fieri: vel qꝫ renitit fidei nõdũ suscepte: aut
suscepte. Si primo mõ: tũc est infidelitas paganoꝝ

um seu gentiliū. Si scd'o modo: tūc iterū duplici-
er: q2 aut renitit xpiane fidei suscepte i figura: aut
n ipsa manifestatione veritatis. Primo mō est in-
idelitas iudeoꝝ. Scd'o modo infidelitas heretico
um. Uñ ptz q heresis maleficaꝝ iter tres species
fidelitatis grauissima existit: qd' etiā rōne ꝛ autho
itate cōprobat. Nā. ii. Petri. ii. dicit. Meli⁹ erat
llis viā veritatis nō cognoscere: ꝙ post cognitam
retrorsum cōuerti. Rōne. Nā sicut grauius peccat
q̇ nō implet qd' pmisit: ꝙ ille q̇ nō implet hoc quod
nunꝙ pmisit. Ideo infidelitas hereticoꝝ qui pfi-
tentur fidem euangelii / ꝛ tamen ei renitunt corrū-
pentes ipsam grauius peccant ꝙ iudei et pagani.
Et iteꝝ. Judei grauius peccāt ꝙ pagani / q2 susce
perunt fidei christiane figurā inveteri lege quā ma
le interpretantes corrūpūt: quod pagani nō faciūt
ideo etiā eoꝝ infidelitas est grauius peccatū ꝙ in
fidelitas gentiliū qui nunꝙ fidē euangelii suscepe
rūt. De scd'o q2 apostate nūcupant. Nā ſm Tho.
scd'a. ii. q. xii. Apostasia importat quandā retroces
sionem a deo ꝛ religione / que fit p diuersos modos
quibus homo coniungitur deo / vel p fidem / vel per
subiectam ad obediendū volūtatē / vel per religio
nem ꝛ clericatū. Scd'm q etiā dicit Raymūdus ꝛ
Host. q apostasia est terius a fidei statu vel obediē
tie vel religionis excessus. Et cū remoto priori re-
mouetur posterius / sed nō ecōuerso. Ideo ꝛ prima
alias duas excedit. s. apostasia a fide p̄cedit a reli-
giōe. de qua. xlviii. dist. ꝙ tūlibet. ꝛ. xvi. q. i. legi nō
debet. Tamen ſm Raymundū nō iudicat aposta-
ta seu fugitiuus / etiā si ad longinqua diu euaget. ni
si postꝙ sic viuit q animum redeundi se deposuisse

ostendit.ff.de re mili.l.desertorem. Et hoc fieret si
vxorem duceret: vel simile tale. Similiter et apo
stasiam inobedientie: vbi quis sponte contēnit pre
cepta ecclesie et prelatorum.de qua.iii.q.iiii.alien
Qui etiam infamis efficitur: repellitur a testimo-
nio et debet excōmunicari.xi.q.iii.Si autem.Un
et apostasia de qua loquimur super apostasiam ma
leficarū dicitur apostasia perfidei: que ꝛ tanto gra
uior quanto et cum inimico fidei rationis salutis p
pactum expressum peragitur. Hoc enim habent fa
cere malefice et hoc inimicus ille exigit in toto vel
in parte. Reperte sunt eñ per nos īquisitores que
omnes fidei articulos abnegauerant: quasdam ve
ro certos in numero semper tñ cōfessionem veram
vel sacramentalē habeant abnegare. Unde et Ju
liani apostate perfidia nō videtur tanta fuisse: licz
in aliis aduersus ecclesiam maiora exercuisset: de
qua et.ii.q.vii.non pōt. Si quis vero incidētaliter
quereret. Quid si mente et corde ꝛ fidem tenerent
quorum scrutator solum deus est: et non quecunqꝫ
angelica creatura: vt supra patuit facerent tamen
reuerentiam et obedientiā dyabolo per actus exte
riores Dicendum videtur ꝙ cum apostasia pfidei
dupliciter potest fieri per actus infidelitatis exte-
riores absqꝫ expresso pacto cuz demone inito sicut
qui in terris christianorum cum expresso pacto ꝛc.
Primi vbi mente retinent fidem, actu tamen exte-
riori negant: licet nō sint apostate nec heretici: ta-
men mortaliter peccāt. Sic enim salomon diis sua
rum vxorum reuerētiam exhibuit. Nec enim aliqs
excusatur si ex metu hoc faceret: quia ꝺm August.
Sanctius est mori fame ꝙ̄ vesci idolaticis, aliqui

abent. Satius. xxxiij. q. iij. Satius. Malefici au
em quantumcunque fidem retinent corde et abnegant ore
postate tamen iudicantur eo quod fedus cum morte: et
pactum cum inferno pepigerunt. Unde et sanct⁹ Tho.
in. ii. di. 4. ar. vl. Loquens de similibus operib⁹ ma
gicis. Et qui quocunque modo auxilium petunt a demo=
nibus dicit. In omnibus est apostasia a fide propter
pactum initum cum demone vel verbotenus si inuo
catio inte. sit vel facto aliquo. etiam si sacrificia de
sint: non enim potest homo duobus dominis seruire. Ad
idem albertus vbi supra dist. viij. vbi queritur. Utrum
magicis et mathematicis intendere sit peccatum apo
stasia a fide. Ita respondit. In talibus est semper apo
stasia verbi vel operis. Si enim inuocationes fiant:
tunc apertum pactum initur cum demone: et tunc est ap=
ta apostasia verborum. Si autem non sit nisi opere sim=
plici: tunc est apostasia operis. Et quia in his om=
nibus semper est fidei contumelia: quia expectatur a
demone: quod expectandum est a deo: ideo semper apostasia
iudicatur. Ecce quomodo clare duplicem apostasiam ponunt ter
tiam subintelligentes scilicet cordis que si desit: tamen male
fice verbis operibus apostatrices iudicantur. Pe
nis ergo vt patebit et hereticorum et apostatarum sub=
iacere debent. Et est tertia criminis enormitas pre
cunctis aliis heresibus in eis. Nam si iuxta Aug.
Omnis infidelium vita peccatum est. xxviij. q. i. S. ij. et
est glosa super illud Romanorum. xiiii. Omne quod non
est ex fide peccatum est. Quid iudicandum est de tota
vita. i. de omnibus aliis operibus maleficarum: que tamen
non ad complacentiam demonum fiant: sicut ieiunare:
ecclesia frequentare: communicare: et sic de aliis. In omni=
bus enim peccant mortaliter: quod sic declaratur.

Tanta est eni labes huius peccati. q facultatē r
surgendi licet non toto amputant. eo q pctm n
corrumpit totum bonū nature z lumen naturale
eis remaneat. Tamen ppter pstitum homagium
nisi ab illo absoluant. omnia eorum opa etiam d
genere bonoꝝ sunt potius de genere maloꝝ: quod
in aliis infidelibus non cernit. Nam sm Tho. scd
scde. q. x. An omnis actio infidelis sit peccatū? di
cit q q̄uis opa infidelium: que sunt de genere bo
noꝝ: vt ieiunia: elemosine z hmōi non sint eis meri
toria ppter infidelitatem: que est grauissimū pec
catorum: tñ quia pctm non corrumpit totū bonuz
nature: sed remanet in eis lumen naturale. Ideo
nō omnis actus eoꝝ est mortale peccatū: sed act9
pcedens ex ipa infidelitate: vel relatus ad ipam:
etiam si sit de genere bonoꝝ: puta sarracenus ieiu
nat vt seruet legem Mahumeti de ieiunio mandā
tem. Judeus seruat suas festiuitates: z hmōi in his
est mortale. Et sic intelligit illud Aug. supra alle
gatum. Omnis infideliū vita peccatum est.

¶ Quod malefice grauissimas merētur penas vl
tra omnes flagitiosos mundi.

Enī q flagitia cuncta alioꝝ pctā exce
dunt: q̄tum ad demeritū pene declara
tur. Primo quo ad penā hereticis infli
gendā. Scdo. quo ad penaz apostatis
inferendā. Nā heretici quadruplici pe
na puniuntur sm Raymun. s. excommunicatione:
depositione: rerū ablatione et corporali morte. De
quibus omnibus lector inueniet sup pmum de sen
ten. excom. Nouerit. z sup secundum. xxiiii. q. i.
Qui cōtra pacem. z tertium di. viij. quo iure. xxiii.

.vij.c.j.et sequen.sup quartum.eod.ti.scilicet de
hereticis. Excommunicamus.j.et.ij.immo & gra-
uissimas incurrunt penas. Credentes receptores
autores: & defensores. Nam vltra penam excom-
municationis illis inflictã: heretici cum fautorib⁹
et defensoribus suis & receptatoribus: et ipsorum fi
lij vsq3 ad secundam generationem p lineam pater
nam. per lineam vero maternam vsq3 ad pinũ gra-
dum ad nullum beneficium vel officium ecclesiasti
cum admittunt. vt eo.ti. quicũq3. et.c.statutum.li.
vj. Sed sup tertiam penam si heretici habẽt filios
catholicos puantur paterna hereditate in detesta
tionem criminis. et sup quartam penam: si post de
phensionem erroris continuo nõ velit reuerti & he
resim abiurare. subito debet comburi si laicus est.
Falsarij em̃ pecunie statim morti tradunt: quãto-
magis falsarij fidei. Si vero clericus post solẽnez
degradationem reliquitur curie seculari occiden-
dus. Si autem reuertãtur ad fidem detrudi debẽt
in ppetuum carcerem. de hereticis. Excõmunica-
mus pmo & secundo. & hoc de rigore iuris. Mitius
tamen agit cum eis post abiurationẽ quam ad ar-
bitrium epi et inquisitoris facere debent put in ter
tia parte operis patebit. vbi de variis modi sentẽ-
tiandi tales tractat. quis etiã dicatur dephẽsus
et cõuictus seu etiam relapsus. His autem modis
mulctare maleficas non videt sufficere: cũ non sint
simplices heretice: sed apostate & vltra hoc q̃ i ipa
apostasia: nõ hominibus pter metum aut carnis
oblectamenta fidẽ abnegant: vt supra tactum est.
Sed ipi demonibus vltra abnegationem: etiã ho-
magium: corpora & animas offerendo prestant.

Ex quibus satis ꝓbabile videtur: ꝙ quantūcun
peniteant: et ad fidem reuertant non debent sic
alij heretici carceribus ꝑpetuis mancipari: sed
timo supplicio puniri. ⁊ hoc etiaȝ ꝓpter dāna te
poralia hoībus ⁊ iumentis variis modis illata
ges imperant. vt pȝ. C. de maleficis. l. nullus. l.
mo. ⁊. l. culpa. Et est similis culpa ꝓhibita disce
et docere. Et loquunt leges super sortilegos qu
to magis sup maleficos: vbi dicunt quod pena il
rum est bonoꝝ publicatio et decapitatio. Et si q
tali arte mulierē ad luxuriam ꝓuocauerit: vel ec
uerso bestiis exponitur vt dicit ibidem: lege mult
Et de his in prima questione tactum est.
¶ Questione decimaquinta declaratur ꝙ propte
peccata maleficaruȝ innoxij sepe maleficant: eti
interdum ꝓpter peccata ꝓpria.
SEd hoc ꝙ diuina permissione plures innoxi
dānificantur ⁊ puniunt in p̄missis nocumen
tis ꝓpter aliena peccata maleficaꝝ: ⁊ non propte
culpas ꝓprias. Nec alicui hoc videat incōueniēs
ostendit sanctus Tho. sc̄de sc̄de. q. c. viij. Hoc fie
ri iuste a deo loquendo de penis vite triplici rōne.
¶ Primo quidem. ꝙ vnus hō est res alterius. et si
cut q̇s punitur in rebus: ita et in penā alterius ali
quis puniri potest. Nā filij s̄m corpus sunt quedā
res patris. ⁊ serui ⁊ animalia res dn̄oꝛuȝ: ⁊ sic filii
puniunt quandoqȝ ꝓ parentibus: sicut filius nat⁹
ex adulterio dauid: mortuus fuit q̄citius: ⁊ anima
lia amalechitarū iussa sunt interfici: q̄uis ⁊ hmōi
sit ratio mistica: vt habetur. j. q. 4. S. paruulos.
¶ Sc̄do. quia peccatū vnius deriuat in alterum:
et hoc dupliciter. Per immutationē: sicut filij imi-

mantur peccata parentū: ⁊ serui ⁊ subditi peccata dominorꝝ: vt audacius peccent: vt fit in rebus male acquisitis: in quibus filii succedūt. serui in latrociniis ⁊ guerris iniustis. Unde sepius interficiunt. Et subditi platorꝝ audacius peccant: dū eos peccare cernunt. etiā si eadē pctā non cōmittunt. vnde ⁊ iuste puniunt. Deriuat etiam peccatū vnius in alterum ꝑ modum meriti: vt subditorꝝ in malum platum. i. ꝙ peccata subditorꝝ merent peccatorē platum. ſm illud Job. Regnare facit hypocritam propter peccata populi. Deriuat etiā peccatū: ⁊ consequenter pena ꝑ aliquem cōsensum vel dissimulationem. Hoc est quando supiores pctā non redarguunt. tunc sepissime boni cū malis puniunt: vt dicit Augu. in pmo de ciui. dei. Exemplum vbi inter nos inqsitores vnus reperit quoddā oppidū mortalitate hominū quasi destitutū: et vbi fama volabat ꝙ qdam mulier sepulta lintheamen in quo sepulta erat successiue deglutiret. et ꝙ pestis cessare non posset: nisi ex integro lintheamen deglutiēdo ad ventrem cōsumpsisset. Habito consilio desuper scultetus cum pfecto ciuitatis sepulcrum effodiētes: inuenerunt quasi dimidietatez lintheaminis ꝑ os ⁊ collum vsqꝫ in ventrē immissam ⁊ cōsumptam. Quo viso motus scultetus gladiū extraxit: et caput amputando extra foueā ꝓiecit. sicqꝫ subito pestis cessauit. Ex quibus vtiqꝫ diuina ꝑmissione peccata illius vetule sup innoxios ꝓpter dissimulationem pcedentium punita fuerunt. Nam phabita inquisitione repertum fuit ipam longo tempore vite sue sortilegam ⁊ magam fuisse. Exemplum de punitione dauid in enumeratione populi ꝑ pestem.

¶ Tertia fit diuina pmissione: vt humane societa-
tis vnio commendet. ex qua vnus hō debet p ali
sollicitus esse vt nō peccet: ⁊ ad detestationē pcti
dum scʒ pena vnius redundat in oēs: quasi omnes
sint vnū corpus. Exemplū de peccato Achor Jo
sue. vii. Possumus adhuc addere duosmodos qu
puniunt mali interdum p bonos. interduʒ etiam p
alios malos. Nam vt Gratiañ. dicit. xxiii. q. v. S
vl. Aliquādo deus punit malos p legitimam pote-
statem gerentes ex mandato suo: ⁊ hoc dupliciter.
Interdum cū merito puniētium: sicut puniuit pec
cata chananeoꝝ p populum suum. Interdū absq̄
merito punientium: sed etiam in ipoꝝ penam: sicut
tribū beniamin puniuit et deleuit vsq̄ ad paucos.
Aliquando punit etiā p populossuos iussu seu per
missione excitatos. nō tamen intēdentes deo obse-
qui: sed sue satisfacere cupiditati. ⁊ ideo cū sui dā-
natione: sicut iam punit populum suum p turcos: ⁊
sepius ante p alienigenas etiā in veteri lege.
¶ Sed nota q̄ quacunq̄ de causa quis puniat: si
non sustinet patienter penas tunc sunt flagella. nō
ad satisfactionem: sed ad vindictā tantum. i. puni-
tionem. Juxta illud Deutero. xxxii. Ignis. s. pene
tpalis succensus est in furore meo. i. in punitiōe: qr
als non est in deo furor: ⁊ ardebit vsq̄ ad inferni no
uissima. i. vindicta: hic incipiet ⁊ ardebit vsq̄ ad ex
tremā dānationē. vt exponit Aug. Et habet de pe
ni. di. 4. S. authoritas Sed si patienter ferantur
ipa flagella: ⁊ sit patiēs in statu grē habent locum
satisfactionis: vt dicit Tho. in. 4. Etiā si q̄s puni-
retur a iudice ꝑpter maleficiū cōmissum: vel etiaʒ
malefica ⁊ hoc ƀm plus ⁊ minus: ƀm deuotionē pa-

entis;et qualitatem criminis. Mors aũt nature
s cum sit vltimũ terribilium. nõ tamen est satisfa
toria: quia p naturam inoleuit in penã originalis
eccati. Licet ßm Scotum etiã voluntarie ⁊ cum
euotione expectata ⁊ deo oblata in sua amaritu-
line possit fieri aliquo modo satisfactoria. Mors
amen violẽta: siue quis eam meruit: siue nõ: semp
st satisfactoria si patienter sustineatur ⁊ in gratia
Et hec quidem quo ad penas ꝓpter aliorum pec=
cata inflictas. Propter ꝓpria autẽ etiam deus fla
gellat in vita p̃senti: et specialiter circa maleficia
nferenda. Nam Thobie. vii. Super illos qui libi
dini deseruiunt dyabolus accipit potestatez: quod
etiam ex p̃cedentibus patuit declarãdo maleficia
circa mẽbra ⁊ potentias generatiue potentie. que
deus amplius ꝑmittit maleficiari. Attamẽ ad pre
dicandũ populo notandũ. q̈ p̃missis punitionibus
nõ obstantibus: ßm quas deus p culpis alienis si=
ue ꝓpriis punit. hanc regulam iuris p fundamen-
to teneat: ⁊ populo ꝓponit que dicit. Sine culpa
nisi subsit causa nõ est aliquis puniendus. extra de
reg. iur. ⁊ hec regula locum habet in iudicio poli.
.i. dei. ⁊ in iudicio fori. i. in foro humano siue secula
ri siue ecclesiastico. Declara de iudicio poli. Nam
cum deus duplici pena spirituali et tpali punit. In
p̃ma inuenit q̈ nũq̃ sine culpa. In sc̃da inuenit q̈
interdũ bñ sine culpa: sed nõ sine cã. De p̃ma spiri
tuali pena q̃ cum est triplex. s. subtractio grẽ. vnde
seqtur obduratio in p̃ctitis: nõ fit sine culpa ꝓpria
Secũda pena dãni. i. p̃uationis glorie. hoc etiam
nunq̃ infligitur sine culpa propria: vt in adultis
vel contracta: vt in paruulis in originali dece-

dentibus. Tertia pena sensus.i.cruciatio ignis in
fernalis.etiã pz. Vñ quod dr Exo.xx. Ego dñs z
lotes visitans pctã parentũ in filios: vsqz in terti
et quartã generationẽ intelligit de imitatoribꝰ p
ternoꝝ scelerũ.vt exponit Gratianus.j.q.4.S
quibꝰ.vbi etiã dat alias expositiones. De secũde
aũt pena tp̃ali punit deus. ¶ Primo si ꝓpter cul-
pã alterius vt supra tactũ ẽ. triplici rõne.vel etiã
sine culpa aliena ꝛ ꝓpria: sz nõ sine causa.vel etiã
ex culpa ꝓpria ꝛ non aliena.qđ si vis scire causas
ꝓpter quas deus punit: ꝛ tñ absqz culpa aliena et
ꝓpria.videas quinqz modos quos ponit magister
in.iiij.di.xv.c.ii. Et recipe tres p̃mas causas. Re-
liquas duas accipe ꝓ culpis ꝓpriis. Nam dicit qñ
qz de causis deus hominẽ flagellat in vita p̃nti: siue
penas infert. Primo vt deus glorificet. Et hoc fit
quando miraculose remouet pena siue flagellum.
Exemplum de ceco nato Joh.ix.de lazaro resusci
tato.Joh.xi. Secundo si p̃mum desit: immittit ta
men vt meritũ cumulet ꝑ exercitium patiẽtie. Ac
etiamvt virtus latens intus: aliis manifestet. Ex-
emplũ in Job.j.ꝛ Thobie.ii. Tertio vt virtus cõ
seruetur ꝑ humiliationez flagellorum. Exemplum
in paulo qui de se dicit.ii.ad Cor.xii. Ne magni-
tudo reuelationum extollat me: datus est michi sti
mulus carnis mee angelus sathane: qui stimulus
ŝm Remi.fuit hec infirmitas corporalis. Hec sunt
sine culpa. Quarto: vt eterna dãnatio hic inchoe-
tur: vt scilz aliqualiter ostendatur quid in inferno
patietur. Exemplum in herode. Act.xii.et in An-
tiocho.ii. Macha.ix. Quinto vt homo pacificet:
vel ꝑ expulsionem culpe: scz ex flagellis cõteritur.

exemplum de maria sorore aaron. Numeri. xiii. le
a infecta: et israelitis pstratis in deserto sm Hie
. xxiii. q. iiii. quid ergo. Uel ad satisfactionem pe
. Exemplũ in dauid: qui post remissionem adul=
rii commissi: quo ad culpam in penam fuit expul
us de regno: vt patz in. i. Regũ. quod notat Gre=
o. de peñ. dist. ii. si peccatum dauid. Posset etiã di
i omnem penam quam patimur procedere ex cul=
a nostra: saltim originali cuz qua nascimur: quia
psuz est causa omniũ causalitatũ. ar. di. v. ad eius.
Sed et tertia pena q̃ et dãni loquendo de illa quo
d eternam dãnationem quam in futuro sustinebũt
nemo ambigat quin super omnes dãnatos in penis
ubsensibilibus cruciabuntur. Sicut eñ gratie vi
io in patria: ita mortali culpe pena in inferno suc=
cedit. Et sicut gradus beatitudinis in patria com
mensurantur iuxta gradus charitatis et gratie in
via: ita et mensura suppliciorũ in inferno iuxta mẽ
suram criminum in via. Hoc est qđ Deutero. xxv.
dicitur. Pro mẽsura peccati erit et plagarum mo=
dus. Et sic hoc in aliis peccatis omnibus: tamẽ in
speciali maleficis hoc conuenit quod ad Hebre. x.
tangitur. Quantomagis putatis deteriora mere=
ri supplicia qui filium dei conculcauit et sanguinem
testamenti pollutum duxerit: in quo sanctificatus
est. Hec sunt propria maleficarum fidem abnegã-
tium: et per diuinissimum sacramentũ plurima ma=
leficia vt iam in secunda parte patebit exercentiũ.

¶ Sextadecima/ declaratur in specia=
li veritas premissa comparando opera
maleficarum ad alias superstitionis
species.

Remissa denique veritas quo ad enormitatem criminum in maleficiis probatur per cōparationem ad alia opera magorum ꝛ diuinatorum. Nam cum quatuordecim sint species circa opera superstigiosa ex triplici genere diuinationum. Quorū primum fit per manifestam demonum inuocationem. Secundum per tacitam solam considerationē dispotionis vel motus alicuius rei. vt syderum dierū horarum ꝛ huiusmodi. Tertium per consideratio nem alicuius actus humani ad inquirendum aliquid occultum que sortium nomen habent. Et species primi generis diuinationis: q̄ fit ꝑ expressam demonum inuocationem. sint prestigium: diuinatio somniorum. Nigromantia. Diuinatio phitonica. Geomantia. Jdromantia. Aeromantia. Piromātia. ꝛ arioloꝝ cultus. Tho. secunda secū de. q. xcv. et. xxvi. q. iiii. igitur. ꝛ. q. v. nec mirum. Species denique secūdi generis genethiltici: aurispices: augurus: omen. seruantibus. cheiromātia. ꝛ spatulamātia. Species etiam tertij generis variātur ſm omnia illa que sortium nomen habent ad inquirendū aliquid occultum. scilicet per cōsiderationem punctorum festucarū figuratum in plumbo liquefactarum. Et de his Tho. vbi supra. ꝛ. xxvi. q. ij. ꝛ. q. iiii. per totum. Tamen hec omnia crimina maleficarū flagitia excedunt: quod de prestantioribus speciebus deducit. Vn̄ ꝛ de minoribus non difficultatur. Nā i prima specie vbi aliquid p̄stigiosis quibusdā apparitionibus sensus humanos decipiunt: vt res corporalis aliter sentiat ꝑ sensum visus: aut tact⁹ vt in p̄cedentibus tactum est de mō prestringendi.

Malefice his non cōtente circa membra generati
ue potencie: illa interdū pstigiosa apparitione au=
ferendo: licet non in rerum veritate. etiā ipsam ge=
neratiuā potentiā plur tes auferunt: ne mulier con
cipere aut vir actum exercere valeat. etiam rema=
nente membro absq3 pstigiosa illusione post conce
ptum. etiā aborsum pcurant; sepe pcurant cum in=
numeris aliis malis. in diuersis etiā formis bestia=
rum apparent. vt in superioribus patuit. In scda
deniq3 specie; q̄ ꝛ nigromātia dicit. ꝛ fit p mortuo=
rum apparitionē vel locutionem: cū vt dicit tertio
libro etymo. Nigros grece: mors dicit latine. mā=
cis vero diuinatio. faciunt autē talia p sanguinem
hois: aut alicuius aialis super quibusdā caracteri
bus: scientes demonem sanguinem amare. i. eius
effusionem et pctā. Unde fit vt vbi mortuos ab in
feris se vocare putant ad respondendū ad interro
gata: demones in eorum similitudinibus apparen=
tes talia exercent. Et hmōi artis erat illa maga ꝛ
phitonissa. de qua. i. Regū. xxviii. q̄ ad instantiam
saulis samuelez suscitauit. Nec ex hoc putat quis
talia esse licita ꝙ scriptura commemorat animam
iusti prophete ab inferis vocatam sauli euentum fu
turi belli: etiam per mulierem phitonissam aperuis
se. Quia vt Augusti. dicit ad simplicianum. Non
est absurdum credere aliqua dispensatione permis
sum fuisse. vt nō dominātē arte magica vel poten=
tia sed dispensatione occulta. q̄ phitonissam et sau=
lem latebat se iusti spiritus ostenderet regib9 aspe=
ctibus. diuina eū sentētia pcussurus. Uel nō vere
spiritus samuelis a sua requie est excitatus. sed ali
quod fantasma et illusio demonū imaginaria dya=

boli machinationib⁹ est facta: quã appellat famu
lem scriptura sicut imagines solẽt suaꝝ reꝝ noib
appellari. Hec ex responsione cuiusdam argumẽt
sup questionẽ. An diuinatio q̃ fit inuocatione dem
num sic illicita. ii. scde. q. xcv. ar. iiii. Ad secundu:
Sed si lectori placet videat responsionẽ super vlt
mum argumentũ q̃stionis. An grad⁹ pphetie sin
in beatis in eadẽ summa. q. clxxiiii. Incipiat etiã
dictũ Augu. xxvi. q. v. Nec mir. Sed hec paꝝ ad
maleficaꝝ opera q̃ nullã in se retinent speciẽ pieta
tis: vt intuenti eoꝝ opera ptz. sanguinẽ innocentẽ
fundere nõ cessantes: occulta queq; dyabolicis in=
structionibus manifestãtes: nec viuis aut mortuis
parcunt: vbi aĩas cũ corporibus interimũt. In ter
tia deniq; specie. que ꝛ somnioꝝ diuinatio dicit: du
pliciter obseruat. Primo. qñ quis vtit somniis vt
valeat aliquod occultũ inuestigare ex reuelatione
maloꝝ spirituũ: cũ quibus habent pacta expressa:
qñ scz ad hoc inuocant. Secũdo vero quãdo quis
vtitur somniis ad cognoscendũ futura secunduz q̄
somnia pcedunt ex reuelatione diuina: vel ex causa
naturali intrinseca vel extrinseca: quantum potest
se extendere talis virtus non erit illicita diuinatio
hec Tho. vbi supra. Pro cuius intelligentia vt pre
dicatores nucleum ad minus habeant. Notandum
ad primum de angelis. q̄ cum angelus sit limitate
virtutis efficacius reuelare potest ailquod futuro=
rum anime disposite q̃ȝ indisposite. Dispositio autẽ
fit post sedationem motuum exteriorum ꝛ interioꝝ
vt quando silentes sunt noctes et sedati sunt mot⁹
fumositatum: ꝛ hoc fit circa auroram quando dige
stio est cõpleta. et hoc dico de nobis peccatoribus

milibus: quibus angeli ex diuina pietate ad pse-
utionem officij aliqua reuelant: aut tēpore studij
aurora intellectum de occultis scripturaꝝ infor
nante. Preſidet enim angelus bonus intellectui:
icut deus voluntati: ꝛ corpora celeſtia noſtris cor
poribus. aliis autem perfectoribus quibuſcūqꝫ pōt
et quacūqꝫ hora reuelare vigilando et dormiendo:
ꝗuis ꝛ iuxta philoſophum in de ſom. et vigil. ſunt
magis apte recipere reuelationes vt dictū eſt vno
tempore ꝙ altero: prout ceteri magi facere conſue
uerunt. Ad ſecundum nota. ꝙ ex naturali ſollicitu
dine nature de regimine corporis contingit ꝙ que
dam futura habent cauſaꝫ naturalē in homine ſom
niante: ꝛ tunc illa ſomnia ſeu viſiones ſunt tantū-
modo ſigna ꝛ non cauſe: ſicut ex parte angeli dictū
eſt. et hoc accidentium futurorum in homine: vt ſa
nitatis vel egritudinis vel piculi ꝛc. Et hec eſt ſen
tentia Ariſt. vbi ſupra. quia natura repreſentat in
ſomnis anime aliquas diſpoſitiões q̄ ſunt in corpo
re. ex quibus poſtea cōtingit infirmitas vel aliud vt
ſi quis ſomniat de occupationibus igneis ſignum
eſt predominatꝛ in eo colera. ſi de aeris: vt de vola-
tu ꝛ hmōi ſignū eſt ſanguinis. ſi aque vel alterius
liquoris aquei ſignum eſt flegmatis. ſi de terreis: ſi
gnum eſt melancolie. Et ideo per ſomnia quādoqꝫ
iuuantur medici ad cognoſcendum diſpotiones
corporis: vt etiā dicit philoſophus in eodem libro.
Sed hec iterum leuia ſunt per comparationem ad
ſomnia a maleficis ſuperſtitioſe obſeruata. Nam ſi
corporaliter vt ſupra tactum eſt: nolunt tranſferre
ſed tantum imaginarie cernere que a cōſodalibus
maleficis perpetrantur: reponere ſe habēt an ſini-

strum latus in nomine sui dyabolo et omnium demo
niorum. Unde fit vt ei singula imaginaria vision
representatur a simili. Si aliqua occulta scire pr
se vel aliis hominibus volunt a demonibus p som
nia destruuntur non per tacita: sed per expressa c
eis pacta inita. Nec iterum per quodcunq pactu
quocunq modo per aliquod sacrificiu alicuius ai
lis seu sacrilege deprecationis: aut cultus etia la
trie exhibitionis: sed seipsas in animar corpore de
monibus offerentes: fide penitus sacrilego ore ab
negando. Nec his contente etiam proprios aut alie
nos infantes demonibus offerunt aut interimunt.
de quibus supra habitum est. In quarta deniq spe
cie que per phitones a phiton apolline. Juxta Isi=
do. qui author diuinadi dicitur fuisse exercetur. no
per somnia aut permortuorum allocutionez: sed p
viuos. vt i arrepticiis. qui sic arrepti a demonibus
vel voluntarie aut inuoluntarie ad predicandu ta
tummodo futura: et non ad alia flagitia perpetra=
da agitant qualis fuit illa puella de qua. Act. xvi.
Clamando post aplos q essent vere serui dei. Un
indignatus paulus imperauit spiritui exire ab ea.
Patz q modica sit comparatio per respectum ad
maleficas et eorum opera: que vtiq sic ob magni=
tudinem facinoz et enormitatem criminum. Juxta
Isido. vt supra habitum est nuncupantur. vn cau=
sa breuitatis de aliis minoribus speciebus diuina=
tionum hec probare non expedit: vbi maiores ex=
cedere noscuntur. nam vbi predicatore placet ap=
plicare alias species vt geomantiam: que fit circa
corpus terrestre vt in vngue: vel i ferro: vel lapide
polito. Idromantiam que fit in aqua vel cristallo.

dremantiam que fit in aere. Piromantiam que fit in igne. Ariolorum que fit in visceribus animaliuz immolatorum in aris demonum. Licet he omnes p expressum demonum inuocationem fiant nulla tamen est comparatio ad maleficia maleficarum cũ ad nullum nocumentum hominum: iumentorum: et terre frugum tendunt directe: sed ad futurorũ pre cognitionem. De aliis etiam specieb⁹ diuinationũ que cum tacita inuocatione ꝛ etiam per tacitũ: vt sic pactum erga demones practicantur: vt sunt genethliatici seu astrologi sic dicti propter nataliũ cõsiderationes. Auruspices qui dies ꝛ horas obseruant. Augures: qui gestus ꝛ garritus auiũ. ꝛ omẽ qui verba hominum obseruant. Et cheiromantici qui ex lineamentis manuum aut spatulis animaliũ diuinant. Si cui placet inspiciat preceptorium nider circa secundum preceptum: et plura inueniet quomodo sint licita et quomodo non. Maleficarũ vero opera nunq̃ sunt licita.

¶ Decimaseptima est declaratiua quaterdecime: grauitatem criminis ad peccata quecũq̃ demonũ comparando.

SEd et tanta est earum facinorum magnitudo: q̃ etiam malorum angelorum peccata et ruinam excedunt. Et si in culpis quomõ nõ etiam in infernalibus suppliciis. Et hoc quidam ad culpas demonstrare: nam est difficile variis rationibus. Primo. nam licet eius peccatum sit irremissibile: hoc tamen non est propter magnitudinem criminis habendo respectum ad eorum naturalia: et precipue secundum opinionem illoruz q̃ dicũt eos tm̃ in naturalib⁹: ꝛ nũq̃ i gratuitis fuisse creatos.

Et bonum gratie excedit bonum nature: ideo il
rum peccata qui a statu gratie cadūt prout vt m
lefice fidem susceptam in baptismo abnegātes e
stunt; eorum vtiqꝫ peccata excedunt. Si vero dic
mus eos in gratia fuisse creatos: licꝫ nō confirm
matos. sic etiam malefice licet nō creati in grati
tamen a gratia sponte ceciderunt: sicut et ille vo
lens peccauit. Secūdo demonstrat: nam licꝫ eius
peccatum sit irremissibile varijs de causis aliis p
ta ſm Augustinum: qꝛ nullo suggerente peccauit
ideo nullo suggerente peccauit. ideo nullo reparē
te redire debet. Uel ſm Damas. cōtra dei formam
intellectu peccauit et cognitio quanto est nobilior
tanto peior est error. Seruus enim sciens volunta
tem dn̄i sui ꝛc. Uel iterum ſm eūdem Damas. quia
nō est susceptibilis penitentie: ideo nec venie ꝛ hoc
ex natura sua: que quia spiritualis tantūmodo est
semel vertibilis: eo ꝙ se totā conuertit: quod in ho
mine non fit vbi caro semꝑ repugnat spiritui. Uel
iterum: quia excelso loco peccauit vt in celo: homo
autē in terra. His tamen non obstantibus eius cul
pa in multis aliis minoratur comparatiue ad male
ficarū flagitia Primo in hoc ꝙ ille iuxta Anselmū
in quadam oratione nulla precedente delicti vindi
cta superbiens peccauit. Malefice vero post tan=
tas penas sepe multis aliis maleficis inflictas im=
mo et post penas quas percipiunt in ecclesia dya=
bolo occasione sue ruine inflictas omnia hec contē
nunt et non ad minima peccata mortalia vt ceteri
peccatores qui ex infirmitate aut malicia absqꝫ ha
bitu malicie peccant. Sed ex ꝓfunda cordis mali
cia ad horrenda flagitia properant. Secūdo quia

cet triplex sit status mali angeli. Innocētie: Cul
e ꝛ miserie seu pene. Ipe tamen sic ab innocentia
mel tm̄ cecidit ꝛ ꝙ ad illam nūꝗ̄ restitutus fuit.
peccatoꝛ aūt ad innocentiā ꝑ baptismum restitu
us iterū ab illo cadens multum ꝓfundatꝰ. Et sup
omnes ipe malefice vt earū flagitia demonstrant.
Tertio ille contra creatorē nos aūt ꝛ sup oēs ipe
malefice cōtra creatorē ꝛ redēptorem ꝛc. Quarto
ille dereliquit deum ꝑmittētem vcꝫ eum peccare ꝛ
non ex pietate eum ꝓsequentem: nos aūt sup om=
nes ipe malefice peccatis elongamur a deo ꝑmit=
tente ꝛ ex pietate nos continuo ꝓsequente ꝛ bene=
ficiis plurimis nos preueniente. Quinto illo ꝑstat
in malicia deo reprobante et suā gratiam nō appo
nenti nos miseri currimus in illam malitiā deo cō=
tinue reuocante. Sexto ille manet obduratus ad
punientem: nos obdurati ad blandientē. Et si am
bo contra deum tamen ille contra se requirentem.
contra ꝓ nobis morientem. quem ꝑmisimus super
omnes malefice dehonestantes offendunt.

¶ Solutiones argumentoꝝ etiam declarant veri
tatem ꝑ comparationem.

D argumenta. Ad ꝑmum patet re=
sponsio ꝑ ea que in ꝑncipio corpo=
ris q̄stionis tacta sunt. Unde vcꝫ
aliquod peccatū debet censeri gra
uius altero. ꝛ quomō peccata ma=
leficaruꝫ grauiora cunctis quo ad
culpam existunt. Et aliud quo ad penam. Dicen=
dum. ꝙ sicut culpa ade ꝛ eius pena dupliciter con
sideratur. vel quo ad ꝑsonam: vel quo ad naturaꝫ
totam: videlicet posteritatem ex eo secutam. Prio

modo. Sicut maiora peccata fuerũt post eum perpetrata: quia vcȝ ip̄e solummodo peccauit faciendo illud quod erat malũ non ſm se: sed quia p̄hibitum. Fornicationes vero adulteria: ⁊ homicidia vtroqȝ modo mala sunt. scȝ ſm se. et quia p̄hibita ideo etiam grauior pena eis debetur. Sc̄do vero modo lȝ maxima pena p̄mum peccatum secuta est hoc tamen est p indirectum inq̄ntum vcȝ p eũ tota posteritas originali peccato fuit infecta eo q ipse p̄mus parens omnium p quibus oibus solus filius dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo aũt psonali mediante diuina gratia penituit ⁊ saluatus post solutionem factaȝ p xp̄m incõparabiliter aũt peccata maleficarum excedunt in grauitate non cõtente de suis psonalibus peccatis ⁊ pditionibus: cũ etiam innumeras alias post se continue trahunt. Ad tertium dicendum ex p̄habitis q hoc fuit p accidens in peccato ade q maiorẽ lesionem intulit. Et hoc vcȝ q naturam integrã inuenit: ⁊ q corruptã necessario nõ volũtarie transfundere habuit: vnde non sequit q suum peccatũ simpliciter grauius ceteris fuit. Tum etiam quia hec idem etiã sequentia peccata fecissent si talẽ naturam inuenissent. sicut ⁊ ſm mortale peccatum non grauat gratiã. eo q illam non inuenit: grauaret aũt si illam inueniret. Hec est solutio sancti Tho. in. ii. di. xxi. arti. ij. in solutione secundi argumenti: quã solutionẽ si quis ad plenũ vult intelligere hȝ considerare q adam originalẽ iustitiam si pstitisset nõ transfudisset in posteros p: out Ansel. opinabat: q etiam aliqs post eum peccare potuisset: videbant dicta docto. dist. xx. An pueri mox nati fuissent in

ratia confirmati. Item quoli. ci. an idem q̇ nunc
lluātur hoīes saluati fuissent si adam nō pecasset
Sequitur modus p̄dicandi cōtra q̇nq̧ argumē
a laicoꝝ q̇bus ꝓbare videntur sparsim ꝙ de⁹ nō
mittat tantam potestatem dyabolo. et maleficijs
irca hmōi maleficia inferenda.

SIt deniq̧ predicator ꝓuidus super certa argumenta laicorum: vel etiam peritorū quo=
undam: qui intantum maleficas esse negant ꝙ li=
cet malitiam ⁊ potentiam demonis ad inferenduȝ
ex suo desiderio huiusmodi mala concedant: diui=
nam tamen ꝑmissionem sibi condescentem negant:
nec volunt ꝙ deus talia fieri ꝑmittat. et licȝ modū
arguendi non habeant. ⁊ in tenebris sicut ceci pal
pitant. iam vnum iam alterum medium tangendo
opus tamen est eorum assertiones ad quinq̧ argu=
menta reducere. Ex quibus vtiq̧ omnes eorū ca=
uillationes procedere possunt. et primo ꝙ deus nō
permittat dyabolo sub tanta potestate seruire in
homines.

Erum ad maleficialem effectum a de=
mone ꝑ maleficam ꝓcurādum semper
habet concurrere diuina ꝑmissio. Et
arguitur quinq̧ argumentis ꝙ de⁹ nō
permittit. vnde etiaȝ maleficium nihil
est in mundo. Et primum sumitur ex parte dei. Se
cundum ex parte dyaboli. Tertium ex parte male
fice. Quartum ex parte morbi. Quintum ex parte
p̄dicatoꝝ ⁊ iudicum q̇ talia contra eas p̄dicant et
iudicant vtiq̧ nunq̄ securi essent. Primo sic. De⁹
punire potest hominē ꝓpter peccata et punit gla=

dio fame et mortalitate. Itē diuersis aliis infirmi
tatibus variis ꝛ innumeris q̈bus humana cōdit
subiacet. vnde quia opus ei non est adiūgere alia
punitiones: ideo non pmittit. Secūdo sic. Ex pa
te dyaboli si vera essent que pdicant ꝙ vcʒ vim g
neratiuā impedire possunt. vt vcʒ mulier non con
cipiat: vel si cōcipiat ꝙ aborsum faciat. vel si no
aborsuʒ ꝙ etiā post partu natos interficiunt: vtiq
sic pimere possent totū mundū. ꝛ iterum posset di
ci ꝙ opa dyaboli essent fortiora opibus dei. s. sacra
mento matrimonij: qd̄ est opus dei. Tertio. ex par
te hominis: nā videmus si maleficiū debet esse ali
quid in mundo tunc aliqui hoīes plus aliis malefi
ciūtur. De quo si querit vtiqꝫ dr̄ hoc esse ppter pu
nitionem peccatoꝝ: sed hoc est falsum ergo ꝛ illud
quod maleficia sint in mūdo. Falsitas aūt pbatur
ex eo: quia tunc maiores peccatores amplius pu=
nirentur: hoc est falsuʒ cū minus puniantur q̄ꝫ alii
interdum iusti: quod etiā cernitur in pueris inno=
centibus qui asseruntur maleficiari. Quarto po
test addi et aliud argumentum ex parte dei hoc ꝙ
quis impedire posset ꝛ non impedit: sed fieri pmit=
tit: vtiqꝫ iudicatur ex sua voluntate pcessisse. Sed
deus cū sit summe bonus non pōt velle malū: ergo
non potest pmittere vt fiat malū quod ipē impedi
re potest. Item ex parte morbi defectus et infirmi=
tates q̇ dicunt maleficiales. similes etiam sunt de
fectibus ꝛ infirmitatibus naturalibus. i. qui ex de=
fectu nature pcedunt: quod eñ aliquis claudicat
excecat: vel rationem pdit: vel etiam morit ex de=
fectu nature contingere possunt: vnde non possunt
secure maleficiis ascribi. Ultimo ex parte iudicū et

predicatoꝝ: qui cū talia aduersus maleficas predicant ꝛ practicant vtiqꝫ ꝑpter ingens odiū a maleficis contra eos conceptuꝫ nunqꝫ essent securi: sed cōtra argumenta sumant ex questione prima: sup tertium ꝑncipale ꝑme partis tractatus. ꝛ ꝑponantur illa que sunt magis ad populum: quomodo veꝫ ꝑmittit mala fieri: licet non venit malum fieri. permittit autem ꝑpter admirabilem ꝑfectionem vniuersi: que considerant in hoc ꝙ bona commendantur eminentius ꝛ magis placent: ꝛ sunt laudabiliora dum cōparant malis: habent ibi authoritates. Item ꝑfunda dei diuine sapientie: iusticie: et bonitatis relucent: que al's essent occulta ꝛ breuiter ꝑ decisione questionis possunt colligi ex his q̄ ibi tanguntur varia documenta ꝑ informatione populi: videlicet ꝙ deus iuste duos casus permisit. s. angelorum primoꝝ parentuꝫ: qui cum sint maiores omnibus aliis casibus. Non mirū si alii minores ꝑmittantur. Qualiter autem sunt maiores quo ad causalitatē: non quo ad alias circunstantias ſm quas peccata maleficarum: vt in. q. tangit. ꝛ maloꝝ angelorum ꝛ primoꝝ parentum peccata excedunt: et quare deus iuste ꝑmisit illos ꝑmos casus tangitur in. ii. q. ex quibus plurima colligere et dilatare pōt ad suum placitum. Sed ad respondendum sup argumenta. Nam ad ꝑmum cū dicitur. Deus sufficienter punit ꝑ naturales infirmitates mortales gladio ꝛ fame. Respondet ex tribus. Primo quia de⁹ non limitauit suam virtutem ad naturalē ꝑcessum aut etiam ad influentias corpoꝝ celestium: vt videlicet ꝑter illa agere non possit: ideo et ꝑter illa sepissime egit in punitionem peccaminū: mortalita-

tes et alia inferendo p̃ter omnẽ influẽtiam corpoꝝ
sicut in punitiõe peccati supbie: in dauid sup mortalitatez inflictã populo: ꝓpter populi numeratiõnem. ꝛc. Scd̃o hoc vtiq̃ cõgruit diuine sapientie
que cũ rebus oĩbus sic administrat: vt eas ꝓpriis
motibus agere sinat. Ideo sicut nõ conuenit maliciam demonis oĩno ĩpedire: sed potius decet ipam
ꝑmittere: vt agat q̃ntum ad bonũ vniuersi spectare potest. lz continuo etiã refrenat̃ ꝑ bonos angelos: vt non tantũ noceat q̃ntum nocere vellet. Ita
etiam nõ conuenit malitiã humanã refrenare sup
ea ad q̃ ex libertate arbitrii põt: vt est fidẽ abnegare et seip̃m demoni reuouere: q̃ vtiq̃ facere in potestate sunt voluntatis hũane. Ex q̇bus etiã duobus
cũ deus maxime offendit̃: iuste ꝑmittit ea q̃ a malefica desiderant̃: et ꝓpter q̃ fidem abnegauit ꝛ ad
que dyaboli potentia se extendit: vt est hominibꝰ:
iumentis: et terre frugibus posse nocere. Tertio.
deus iuste ꝑmittit illa mala fieri ꝑ q̃ dyabolus etiã
ꝑ indirectum maxime torquet̃: ꝛ summã recipit displicentiam: sed ꝑ illa mala que a maleficis virtute demonũ fiunt ꝑ indirectũ dyabolus maxime torquetur: dũ contra suam volũtatẽ deus oĩbus malis ad gloriã sui nominis: ad fidei commendationẽ
ad electoꝝ purgationẽ: ꝛ cumulũ meritoriũ vtitur
Certum est eñ q inter omnes displicentias quas
dyabolus ex supbia que semp contra deum exigit.
iuxta illud. Supbia eoꝝ qui te oderũt ascendit sp.
hec p̃cipua est qua sibi displicet q deus oĩa sua machinamenta in sui gloriã. ꝛc. conuertit. Iuste ergo
deus cuncta ꝑmittit. Ad scd̃m superius respõsum
est: ꝛ debet respõdere ad duo q̃ includunt̃ in argu=

mento.s.q nō dr dyabolꝰ fortior deo: nec eius factu ra: imo cernit q minime virtut; existit: cū nihil possit nisi pmissione diuina. vñ eius virtus pōt dici minima: cōparando ad diuinā pmissionem. licz sit maxima cōparando ad virtutes corporales quas naturaliter excedit. Juxta illud sepe allegatū. Non est potestas sup terram q̄ ei valeat cōparari. Job. xlj. Alterū ad quod respōdendū. Cur vcz deus potiꝰ sup vim generatiuā pmittit maleficia fieri q̄ super alios actus humanos. De qbus etiā supra tactum est in materia de pmissiōe diuina sub titulo. quomō malefice vim generatiuā et actū venereum impedire possunt. Est eñ hoc ppter feditatē illius actus Et quia originale peccatū inflictū ex culpa pmorum parentum p illum actū transfundit: et exemplificatur etiā de serpente qui pmum instrumentū dyaboli fuit. etc. Ad tertiū. dicendū q sicut intentio et appetitus dyaboli maior est ad tētandū bonos q̄ malos: licet ex parte tentati magis temptat malos q̄ bonos. i. q amplior habilitas est in malis ad recipiendum tēptationem demonis q̄ sit in bonis. Ita etiam plus affectat ledere bonos q̄ malos: lz maiorem habilitatem ledendi inueniret in malis q̄ in bonis: et huius est ratio. quia sm Greg. quāto crebrius quis dyabolo se subijcit: tanto intollerabiliorem sibi facit vt ei reluctari non possit. Sed cū mali crebrius se subijciāt dyabolo eis sit tēptatio magis intolerabilis et frequētior cum non habeāt scutum fidei formate quo se tueant. De quo scuto apostolus Ephes. sexto. In omnibus sumentibus scutum fidei in quo possitis omnia tela tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte magis et

acrius impugnat bonos q̄3 malos. Et ratio: quia cum iam possideat malos non aūt bonos. ideo magis conatur p̄ tribulationem trahere ad sui dominiū iustos quos nō habeat q̄3 peccatores possessos sicut aliquis p̄nceps terrenus magis insurgit cōtra illum q̇ plus aufert de iure suo. vel qui plus nocet regno q̄3 cōtra illos q̇ non sibi cōtrariant. Ad quartum q̄ deus p̄mittit mala fieri: non vult tamē mala fieri vltra p̄missa que tacta sunt: p̄dicator declarare potest p̄ q̄nq3 signa volūtatis diuine q̄ sunt p̄ceptum: p̄hibitio: concilium: operatio: et p̄missio. vide sctm̄ Tho. p̄cipue in prima parte: quia ibi planius declarat. q. xix. ar. xii. Nam licet vna sit voluntas in deo que est ip̄e deus: sicut et vna ei9 essentia: tamē p̄ respectum ad eius op̄a iudicat et significatur nobis eius volūtas multipliciter. s̄m quod Psal. Magna op̄a domini exquisita in oēs voluntates eius. Unde volūtas in deo distinguit non ex parte rei: sed ex parte suo2 effectuum. ita vt volūtas p̄prie dicta dicat voluntas bn̄placiti. volūtas methaphorice dicta dicat volūtas signi inq̄3tū videlicz p̄ signa metaphora iudicat nobis deū hoc velle. A simili Sicut paterfamilias vnā habens in se voluntatē demonstrat illā quinq3 modis. s. p̄ se et p̄ alium. Per se dupliciter. directe et indirecte. Directe cum aliq̄d operat. et tunc est op̄atio. Indirecte aūt quādo non impedit op̄antem sicut et in. 4. physi. dr̄. Remouens et p̄hibens est mouens p̄ accidens et q̄3tum ad hoc dr̄ signum p̄missio. Per aliu3 aūt declarat se paterfamilias aliquid velle tripliciter. Uel inq̄3tum ordinat aliquem ad aliquid faciendum necessario et p̄hibendo contrarium: et sic

int preceptio in preceptis: et prohibitio in affirma
tiuis et negatiuis preceptis. Uel inquantū ordinat
aliquem persuasiue ad aliqua concilistiue et hoc p
tinet ad consiliū. et sicut voluntas humana manife
statur p hec quinqꝫ: sic et ipsius dei. Quod em̄ pre=
ceptum phibitio et consiliū dicaꝫ voluntas dei. pa
tet per illud Mathei. vi. Fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. i. vt in terra impleamus eius pre
cepta: vitemus phibita. et impleamus p posse con
silia. Et similiter q pmissio et operatio dicaꝫ dei vo
luntas. patet per Austinum qui dicit in enchi. Ni=
chil fit: nisi omnipotens deus fieri velit vel sinendo
vt fiat: vel faciendo. Ad ppositum cum dicitꝫ illud
quod quis impedire posset: et nō impedit. iudicatur
ex sua voluntate pcessisse: verum est. Sed cum in=
fertur. Deus est summe bonus: ergo nō potest vel=
le mala fieri: verū est volūtate beneplaciti et p quat
tuor signa huius voluntatis: qꝛ non potest operari
mala: nec percipere mala: vt nō phibeat mala et p
suadeat bona supererogationis. pōt autē velle per
mittere mala fieri. Ad aliud quomō cernunꝫ infir
mitates ab inuicē vt vna sit maleficialis: altera na
turalis puta ex defectu nature. Respondeꝫ q va=
riis modis. Primo medicorū iudicio. xxvi. q. v. Nō
licet. et. q. ii. ca. Illud. vbi verba Augustini ex scdo
de doc. xpiana. Ad hoc genus superstitionis perti
nent oēs ligature et remedia: que medicorū discipli=
na condemnat in quibuscūqꝫ rebus suspendendis:
atqꝫ ligandis. A simili: vbi medici ex circūstantiis
videlicet etate: complexione sana et subito quasi in
ictu oculi imutata: et q nō ex defectu sanguinis sto
machi: aut labe infirmitas acciderit. Judicāt illā

non ex defectu nature. sed ab extrinseco accidisse.
Et ab extrinseco. vbi nō ex venenosa infectione. q:
sic sanguis ⁊ stomachus malis humoribus esset re
pletus. tūc ex sufficienti diuisione iudicant effectū
esse maleficialē. Item scdo. cum eis existit incura=
bilis. vt nullis medicaminibus eger pōt releuari.
imo potius cernunt ipm agarauari. Tertio. q: sic
subito interdū accidit. ꝙ iudiciū īfirmi sup hoc cō
tingit. Res gesta vni ex nobis innotuit. Nam quis
dam de optimatibus ciuitatis Spirēsis nimis cer
uicose voluntatis vxorē habuit intm̄ vt cū ipse li=
bens in oībus cōplacere studeret. tn̄ in cūctis fere
suis affectionibus ei recalcitrabat. ⁊ verbis cōtu=
meliosis semp ipm molestare satagebat. Accidit
inde vt domū ingressus quadā die cū mulier solito
more cōtra se brigantiverbis opprobriosis. ⁊ ire lo
cum dare ⁊ domū exire volebat ipsa hostiū p quod
exire habebat cursu veloci: anticipando obserua=
uit: ⁊ vociferando cōtestabat: ꝙ nisi eā verberaret
nulla pbitas aut honestas sibi inesset. Ad q̄ verba
grauia ille manū: nō aīo ledendi extēdit: ⁊ ipsaȝ ex
pansis digitis sup spatulā leuiter tangēdo: subito
ad terrā collisus oēm sensum pdidit: et p plures se
ptimanas in lecto decūbens grauissima infirmita=
te detentus fuit. qua in re pensari pōt illam infirmi
tatem non ex naturali defectu: sed per maleficium
mulieris sibi accidisse. Plura immo quasi innume=
ra consimilia acta sunt: ⁊ multis innotuerūt. Sūt
quidā per certā practicā experientiaȝ rei capiunt
per hūc modum. Nam plumbū liquefactum super
infirmum tenent: ⁊ in scutellam plenam aqua infun
dunt. et si imago aliqua condensata cernitur: tunc

infirmitatem ex maleficio accidisse iudicant. et quidam an talis imago opere demonum aut naturali virtute erupat? vbi interrogant talia practicātes respōdere solent: q virtute saturni sup plumbū: qr alias malus existit. sicut sol super aurū maleficius virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendū sit. an videlicz practica licita sit aut nō? Circa tercium principale huius tractatus tractabit. canonistis enim videtur licitum vt vana vanis confundantur. licet theologia omnino contrariū videat. cum non sint facienda mala vt eueniant bona. Ad vltimum. vbi diuersa querunt. Primo cur malefice non ditantur. Secundo cur principibus eis fauentibus ad perniciē oim inimicoꝝ ipsorum nō coopperantur. Tertio cur pdicatoribus et aliis eos persequentibus nō nocere valeant. Ad primū dicendū. q ideo vt plurimū malefice nō ditant: vt iuxta cōplacentiā demonis in contumeliā creatoris quātū possibile est provilissimo pcio emant. Et secundo ne in diuitiis notent. Ad secundū cur principibus nō nocent causa est manifesta: qr qntum in ipis est: hoc fit vt ipsos in amicitia retineant. Et si querit. cur eoꝝ inimicis non noceant? Respondet: qr bonus angelus ex altera parte hoc maleficiū ipedit. Iuxta illud Danielis. Princeps psarū restitit michi viginti vna diebus. Vide doctorē in secūdo sententiarum an inter bonos angelos sit pugna et qualiter? Ad tertiam dicitur q ideo nec inquisitoribus aut aliis officialibus nocere possunt: quia publica iusticia vtūtur. Exempla varia ad hoc possent adduci: sed temporis prolixitas non patitur.

¶ Incipit secunda pars huius operis.

Ecūda pars principalis huius operis q̄ꝛ est de modo ꝓcedendi: qui a'maleficis pro maleficiis inferendis obseruat̄. Et per decē ꝛ octo capl̄a distinguūt̄ cū duabus dūtaxat difficultatibus. quaꝝ vna in principio super remedia p̄seruatiua: vt vcꝫ quis maleficari non possit altera in fine super remedia mouentia maleficia. ꝛ per q̄ maleficati curari possunt. cum s̄m ph̄ūm in. iiii. physi. remouens ꝛ prohibens coincidunt: ꝛ sunt cause per accidens. ideo vt per hec totale fundamentum huius horrende heresis habeatur. Circa duo principaliter insistendum erit. Primo circa introitū eaꝝ: ꝛ ꝓfessionem sacrilegam. Sc̄do circa ꝓgressum in modo operandi ꝛ horrendā obseruantiam. Tertio impedimenta salubria cōtra earū maleficia: ꝛ remedia preseruatiua. Et q̄ꝛ in morali iam laboramus materia. Unde argumentis variis ꝛ declarationibus vbiq̄ꝫ insistere opus non est: cū ea q̄ per capitula sequenter sint ꝑ precedentes q̄stiones sufficiēter discussa. Ideo p̄camur in deo lectorem ne demonstrationē in oībus querat: vbi accōmodata sufficit ꝓbabilitas ea deducendo que cōstant: aut visus vel auditus ꝓpria experiētia: aut fide dignoꝝ relatibus esse vera. Circa primum aūt duo principaliter tangentur. Primo diuersi modi ipsius demonis alliciendi. Sc̄do. diuersi modi ipsam heresim ꝓfitendi. Circa sc̄dm vero sex per ordinē tangent̄ quo ad modum procedendi ꝛ curandi. Quia primo de his que a maleficis pro se ꝛ suis corporibus practicant̄. Secūdo de his que erga alios hoīes operantur. Tertio de his que erga bestias. Et quarto de his quibus ter

e frugibus nocent. Quinto de maleficio tantum=modo virorum: quibus videlicet maleficiis tantū=modo viri: et non mulieres insistunt. Sexto de questione super maleficia amouenda: ꝛ quibus modis curantur maleficiati. Est ergo prima questio ꝑ decem et octo capitula distincta cum totidem modis in suis ritibus variantur et multiplicantur.

Trum quis possit per bonos angelos ita beneficiari ꝙ a maleficis ꝑ quoscū ꝙ infra scriptos modos nō valeat maleficiari. Et videt ꝙ non. Eo ꝙ ꝑ pcedentia declaratū est etiā innoxios: ꝛ innocentes et iustos pluries a demonibus affligi: vt Job ꝛ plures pueri innocentes: qui cernunt maleficiati cū aliis multis iustis: licet non equaliter: vt peccatores: eo ꝙ nō in ꝑditionem suarum animaꝝ ꝙ suis bonis fortune ꝛ corporum affligant. In contrarium est maleficiarū fassio. ꝙ videlicet non oēs ledere valeant sed tantūmodo illos quos cernunt ex informatione demonū diuino auxilio destitutos. Responsio. Tria sunt genera hoīm bn̄ficiati a deo. quibus illud pessimū genus suis maleficiis nocere non pōt. Et primi sunt q̇ publicam cōtra eos iusticiā exercent: aut officio aliquo publico aduersus eos insistunt. Secūdi. qui de ritibus ecclesie seruatis ꝛ veneratis: vt ꝑ aque benedicte aspersionem: ꝑ salis consecrati sumptionē: per candelarū in die purificationis ꝛ frondiū in die palmaꝝ cōsecratoꝝ vsum licitū: cū ad hoc talia ecclesia exorcizat vt vires demonis imminuāt se minuūt: de qb9 modis patebit. Tertii sunt qui per sanctos angelos variis ꝛ infinitis modis beneficiantur. De primis ratio da=

tur:et per varia acta et gesta comprobatur:qꝛ e
omnis potestas a deo est:ꝛ gladium portat. Iuxta
apl'm. In vindicta malorum ꝛ retributionē bono
nō mirum:ꝙ tunc angelica potestate demones a
centur. qñ iusticia in vindictam illius horrendi c
minis exercetur. Notāt ad idem doctores ꝙ qꝛ p
testas demonis quinqꝫ modis impedit: in toto v
in parte. Primo per terminū sue potestati a deo in
positum: sicut de iob primo ꝛ secundo tangitur. E
de illo de quo in formicario nider legit: q̄ iudici fal
sus fuerat. ꝙ dum quidā ip̄m inuocasset: vt inimic
suum vita priuaret: aut in corpore lederet: vel ictu
fulminis interimeret: cum vocassem demonem ait:
vt cuius auxilio talia perpetrarem? Respondit mi
chi ꝙ neutrū facere posset. habet inquit fidem bo=
nam:ꝛ diligenter se signo crucis munit: idcirco nō
in corpore: sed in vndecima parte fructuum suorū
in campo: si libet ei noscere possum. Secūdo impe
ditur per impedimentū exterius adhibitum: vt in
asina balaam. Numeri. xxii. Tertio per miraculū
impossibilitatis exterius factū. Et sunt qui ex sin=
gulari priuilegio beneficiant. De quo tertium ge=
nus hominum: q̄ maleficiari nō possūt iam inferius
patebit. Quarto. per dei iudicium singulariter di=
sponētis per obstaculū boni angeli: vt de asmodeo
interficiente sponsos sare virginis. non autem tho
biam. Quinto. interdum per cautelā suiipsius: qꝛ
non vult interdum dyabolus ledere vt peius inde
sequatur: vt cum excommunicatos vexare posset
sicut ꝛ corinthū quem vexauit excommunicatum.
Cor. v. tñ nō facit vt fidem eccesie in clauiū p̄tāte
eneruat. Ideo a simili etiā dicere possumus: ꝙ etiā

diuina virtute nō arcerent q̄n publica iusticia ex
ceretur adhuc tñ sepe manū seu ꝓtectionē a ma
ficis voluntarie retrahunt. qꝛ vel timent eaꝝ cō=
rsionē: vel qꝛ desiderant ꝛ accelerāt eaꝝ dānatio
em. Actis deniqꝫ ꝛ gestis hec cōꝓbant. Nā ꝛ p̄
tus doctoꝛ refert ꝙ malefici verbo ꝛ experientia
stimoniū dederūt ꝙ eo ipso quo per reipublice iu
icie officiales capiunt statim oīs maleficoꝝ ener=
atur potestas. Vñ et quidā iudex petrus nomine
e quo ꝛ supra mentio facta est: cum quendā malefi
um statim in nomine per suos famulos capere vo
uisset: tantus tremoꝛ eoꝝ manibus incussus fuit ꝛ
aribus tam malus fetoꝛ illapsus: vt se fere dispe=
arent an maleficum inuadere auderent. Quibus
um iudex imperasset. Secure miserū inuadite: qꝛ
ublice tactus oēs vires perdet sue nequitie. Et
ta rei ꝓbauit effectus. nā captus ꝛ incineratus
fuit ꝓpter plurima ab eo ꝑpetrata maleficia que
parsim hinc inde posita sunt ꝛ accōmodata diuer
is materiis. Sed ꝛ plura q̄ nobis inquisitoꝛib⁹ in
officio inquisitionis laboꝛantibus cōtigerūt si reci
tare expediret vtiqꝫ aīam lectoꝛis in ammirationē
verterent. Sed qꝛ laus in oꝛe ꝓpꝛio foꝛdescit po=
tius expedit silentio p̄terire: ꝙ̄ notā inanis glie in=
currere: illis dūtaxat exceptis q̄ a deo in lucem pꝛo
dierunt ꝙ celari nō possunt. In oppido nempe ra=
uenspurg dum a consulibus malefice incinerāde in
terrogarent: cur nobis inq̄sitoꝛibus aliqua malefi
cia sicut aliis hoībus nō intulissent? Rn̄derūt. Li=
cet pluries hoc facere attētassent: nō tñ potuerūt.
Et de causa inq̄rentibus rn̄debant se nescire nisi ꝙ
sic a demonibus infoꝛmate fuissent: quotiēs eñ no=

cturnis et diurnis temporibus nobis infesti fuer
enarrare non sufficimus: iam vt symee cum iam
canes aut capre suis clamoribus et insultibus n
inquietarent, de nocte ad orationes licet indeuot
surgentibus iuxta fenestram loci que tamen in tanta
titudine erat: quod nisi per longissimas scalas quis a
re potuisset: ictu validissimo quasi ad caput de di
cto percutiebat. acus lintheo quo caput tegeb
inferentes sic etiam a nobis surgentibus reperieb
tur quasi illos capiti nostro immittere arte mag
ca voluissent. Sed laus altissimo qui sua pietat
absque meritis nostris nos tanquam publicos iusticie
dei indignos famulos preseruauit. De secundis v
ro ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizantur et a
ecclesia omnino sunt efficacissima remedia ad pre
seruandum se ab insultibus maleficarum. Quod
queritur per quem modum quis se munire debet.
Dicendum primo de his que absque allegationibus
sacrorum verborum fuerit et demon de ipsis sacris
carminibus. Nam de primis licitum est aqua bene
dicta etiam quecunque honesta loca hominum et iu=
mentorum cum inuocatione sanctissime trinitatis
et oratione dominica in saluationem hominum et iu
mentorum aspergere: sic enim in exorcissimo dicitur
vt vbicunque aspersa fuerit careat omni immundicia
liberetur a noxa non illic resideat spiritus pestilens
etc. Homines enim et iumenta saluat dominus iux=
ta prophetam vnunquodque pro modulo suo. Secun=
do sicut primum de necessitate, ita secundum licet ce=
reum benedictum accendere est de congruitate asper
gere: videlicet cum tali cereo loca inhabitantia. Ter
tio herbas consecratas adiungere vel fumigare cum

is habitabilis in aliquo loco occulto cõiungere
plurimum expedit. Sic eñ in ciuitate Spirẽsi an-
no eodem quo hic liber est inchoatus cõtigit ꝙ dũ
quedã deuota mulier cum quadã suspecta malefi-
ca verba habuisset iuxta morem muliercularũ mu-
tuo brigantiũ rixosa de nocte: tamen cũ paruulum
lactantẽ cuius imponere voluisset: ꝛ mente reuol
uens ea que de die cum suscepta malefica pegisset
timens de periculo pueri herbas benedictas pue-
ro supposuit: aqua simili aspersit: sal exorcizatum
ori parum immisit: signo crucis muniuit ꝛ cunabu-
lum diligenter alligauit. Et ecce circa medium no
ctis vagientẽ puerum audiuit ꝛ dũ iuxta morẽ pue
rum cõtrectare ꝛ cunabulũ in altum ꝑpe lectũ po
situm mouere voluisset cunabulũ q̇dem mouit: sed
puerum cõtrectare: quia aberat nõ potuit tremẽs
paupercula ꝛ de pueri amissione vehemẽter dolẽs
lumine accenso paruulũ vagiantẽ sub lectica et in
angulo sine tamen lesione repperit. Qua in re per
pendi potest q̃ta insit exorcismis ecclie aduersus
insidias diaboli virtus. Liquet insuꝑ omnipotẽtis
dei clementia ꝛ sapientia q̃ attingit a fine vsq; ad fi
nem fortiter: disponit etiã istoꝝ pessimoꝝ hominũ ꝛ
demonũ maleficia suauiter: vt vbi q̃runt fidem im
minuere ꝛ infirmare eundẽ in multoꝝ cordibus fir-
mant ꝛ radicent validius. Utilitates eñ plurime
fidelibus ex h̄mõi malis ꝓueniunt: vbi sic fides ro
boratur: demonis malicia inspicit deí misericordia
et potestas manifestat. homines ad sui custodiam
actuant: et ad reuerendum xp̄i passionẽ ꝛ cerimo-
nias ecclesie accendunt. Illis etiã diebus sculteꝰ
cuiusdaz ville visental: dum grauissimis doloribus

et torsionibus corporis esset maleficatus: et quod pro
maleficia sibi cōtigisset: non tam ab alijs malefic
q̄rum et per experientiā edoctus fuit. dixit enim quod si
gulis dn̄icis diebus se munire cū sumptione salis
aque benedicte solebat: et quia vno die propter cui
dam celebrandas omiserat nuptias: eodem etiā
die maleficatus fuit. Quid deniqꝫ de illo in rauen
spurg cum a diabolo in forma vnius mulieris ad ca
nalem actum sollicitaretur. ille plurimū anxius dum
desistere nollet diabolus illi pauperi in mente veni
vt sumptione salis: prout in p̄dicatione audierat se
munire deberet. vnde cū ad introitum stube sal be=
nedictū sumpsisset mulier toruo vultu eum inspexit
et quis diabolorum ipsum de hoc docuisset: imprope=
rando subito disparuit vbi diabolus per se in effigie
malefice: aut cum p̄sentia corporali malefice affue
rat: cum vtrūqꝫ facere deo permittente potest. Sed
et illi tres socij per viam ambulantes. duo eorū ictu
fulminis percussi fuerant. et tertius territus cū voces
in aere clamantes audisset. percutiamus et illū. alte=
ra vox cum respondisset non possumus: quia hodie
verbum caro factum est audiuit: intellexerat quod ea
de causa: quia missam audierat: et in fine misse euā=
gelium iohannis. In principio erat verbum. etc. au
diuisset. ideo p̄seruatus fuisset. Sed et per sacra ver
ba corpori alligata quod miro modo sunt p̄seruatiua.
dummodo septem conditiones in ipis seruentur. De
quibus et in vltima questione huius secunde partis
mētio fiet: eo quod ibi de remediis sanatiuis: sicut hic
de remediis p̄seruatiuis tractabitur. Et illa sacra
verba non solum ad p̄seruandum: sed etiam ad cu=
randum maleficiatos tendunt. Plurimū aūt sunt

eseruatiua locorum: hominum: et iumentorum ver
a tituli triumphalis nostri saluatoris, dum. s. per
quattuor partes loci in modum crucis inscribunt.
Iesus Nazarenus Rex Iudeorum vel
etiam iungēdo nomen virginis marie: aut euange=
listarum: aut etiam verba Iohannis. Verbum ca=
ro factum est. Tertiū vero genus quod a maleficis
ledi non potest est singularissimum: vtpote p̄cipua
angelica custodia munitū interius et exterius. Inte=
rius p gratie infusionem. Exterius p celestiū vir=
tutum. id est p motores orbium celestium ptectio=
nem. Et hoc quidē genus in duabus speciebus ele
ctorum diuersificat: quia vel munitur cōtra omnia
genera maleficorum ita q in nullo ledi possunt: vel q
p̄cipue circa generatiuam potentiam ita castificē
tur ab ipis bonis angelis: sicut mali spiritus quos
dam malos homines: vel inflammant circa vnam
vel infrigidāt circa aliam p sua maleficia. Primū
de interiori et exteriori ptectione quo ad gratiam:
et quo ad influentias corporum celestium sic declara
tur. Nam licet deus p se gratiam infundat mēti no
stre: ita q nulli creature potestas ad talem infusio
nem se extendere potest. Iuxta illud. Gratiā et glo
riam dabit dn̄s: tamen dispositiue vt tradit sanctus
Tho. in quodam loco sup tertium sententiarū quā
do deus aliquam notabilem gratiam vult infunde
re angelus bonus cooperatur. Et hoc est ad quod
Dionysius pretendit. iiij. ca. de di. nominibus. Hec
est lex diuinitatis immutabiliter stabilita: vt ima a
summis p media perficiantur. ita q quicquid bo=
ni a fonte totius bonitatis in nos emanat totum
per ministerium bonorum angelorum. habemus

exempla cum rationibus. Nā licet ad verbi dei co
ceptionem in virgine beatissima. p quem deus h
mo factus est sola diuina virtus efficiēter affuer
tamen angelico ministerio mens virginis p salu
tionem ꝛ p intellectus confortationē ꝛ informati
nem multū excitata ꝛ ad bonū p̄disposita fuit. R
tione: nā ꝛ p̄fati doctoris sententia est: quia in h
mine sunt tria vt videmus. s. voluntas: intellectu
et potentia. alie interiores ꝛ exteriores affixe: m
bris ꝛ organis corporalibus. In p̄mum solus deu
agere valet: quia cor regis in manu dn̄i dispositiō
angelus bonus inq̄ntum intellectum adverti ꝛ bon
agnitionem: amplius illuminat: ita q in sc̄dm ꝛ de
et angelus bonus agere possunt illuminādo. Et i
tertium similiter bonus angelus ad bonū: ꝛ malus
angelus licet deo pmittente imissiones malas im
primere potest. Tamen in potestate humane volū
tatis est tales immissiōes factas acceptare: vel re
futare. quas etiā semp homo cū dei inuocata gra=
tia potest ppulsare. De eteriori etiā custodia que p
motores orbium a deo cōmunicat est cōmunis tra
ditio magis consona tam sacre pagine q̄ philoso=
phie naturali: q oia corpora celestia mouent virtu
te angelica: ꝛ dicunt motores orbium a xp̄o et ab
ecclesia virtutes celoꝝ vocant ꝛ cōsequenter a ce
lestibus influentijs: omnia huius mūdi corporalia
regunt. teste philosopho. i. methe. Quare ꝛ dicere
possumus cū deus singularem habet ꝓuidentiā de
suis electis. licet quosdā malis huius vite: scʒ pe=
nalitatibus subijcit quosdam tamen ita p̄seruat q
in nullo ledi possunt. Et hoc donū recipiūt vel ab
angelis bonis ip̄is ad custodiam a deo deputatis

Uel ex influentijs celestium corpoꝝ seu a motori=
bus ipoꝝ orbium. Insup notandum: ꝙ licet aliqui
contra omnia maleficia muniunt. Aliqui vero cō=
tra aliqua ꝛ non contra oia: sunt tamen aliqui q̇ sin
gulariter a bonis angelis sup vim generatiuā: ita
castificant ꝙ nullo modo a malis maleficiari circa
illam potentiā possunt: sed de his scribere videt in
parte supfluū. licȝ in parte foret necessariū ꝓpter
hoc ꝙ isti qui cicca potentiā generatiuā maleficiā
tur: ideo destituunt angelica custodia: ꝙ vel semp
sunt in mortali peccato: vel nimis libidinoso affe=
ctu illis spurcitiis insistunt. Unde etiā vt in prima
parte operis tnctum est: deus amplius permittit
potentiā illam maleficari: ne dum ꝓpter eius tur=
pitudinem q̃tum et ꝓpter hoc ꝙ corruptio primi
parentis sub originali cogitatione in totū genus
humanum traducit. Dicamus tamen pauca quali
ter bonus interdū viros iustos ꝛ sanctos bn̄ficiet:
et p̄cipue circa vim generatiuā. Nam ita factum
est de sancto Sereno abbate De quo refert Cassia
nus in collatiōe patrū collatio abbatis sereni pri
ma. Hinc inquit p interna cordis atq; anime casti
tate nocturnis diurnisq; p̄cibus: ieiuniis quoq; at
q; vigiliis infatigabiliter insistēs cūctos estus car
nalis concupiscentie tandem p diuinā gratiā in se
extinxisse p̄cepit. Deinde maiori zelo castitatis suc
census p̄fatis vsus remediis a deo petiit vt interio
ris hois castitas in corpus redundaret dei dono.
Postremo aūt veniens ad eum angelus in visione
nocturna eiusq; velut aperiens ventrem quandam
ignitam carnis strumā de eius visceribus euellens
suisq; oia vt fuerāt locis intestina restituens. Ecce

inquit incētiua carnis sue abscisa sunt: ꝛ obtinuisse te noueris hodierna die ꝑpetuā corporis puritatē iuxta votū: quo poposcisti vt ne ipse q̄dē naturali motu q̄etiā in paruulis atq; lactētibus excitatur vlterius pulseris. Sic etiā de beato equitio abbate dicit beatus Greg. j. lib. dialogoꝝ. Hunc inquit cū iuuentutis sue tꝑe acri certamen carnis incētiua fatigarent: ipe sue tentationis angustie ad orationis studiū solertionē fecerunt. Cūq; hac in re ab oīpotenti deo remediū cōtinuis ꝑcibus q̄reret: nocte quadā assistente angelo eunuchari se vidit: eiusq; visione apparuit ꝙ omnē motuz ex genitalibus mēbris abscideret: atq; ex eo tempore ita fuit alienus a tētatione ac si sexum nō haberet in corpore ecce quale beneficiū castificationis: q: virtute fretus ex dei oīpotētis auxilio vt viris ante pre erat: ita cepit postmodum feminis ꝑesse. Ita in vitaspatrū illoꝝ quos sanctus Heraclides vir religiosissimus collegit in lib. suo. quē paradisum nominat: meminit cuiusdam sancti patris ꝛ monachi quē heliā vocat. hic mia motus trecentas feminas in monasteriū collegit: et regere cepit. Transacto aūt biēnio iam. xxxv. annos habēs vite: tētatus a carne in heremū fugit: vbi biduo ieiun⁹ orans ait. Dn̄e deus: aut occide me. aut libera me ab hac tētatione. Vespere igr̄ somnus ei irrepsit: ꝛ tres angelos a se venire vidit. q̄bus q̄rentibus. Cur a monasterio virginū fugisset? nec ille pre verecūdia respōdere auderet. Dixerunt angeli. Si liberaberis nū redibis curā feminarū gerendo? Respondit ille ꝙ libens. Tūc illi iuramentū ab eo excipientes q̄ exegerāt eū eunucharūt. Nā vnus man⁹: alter pe=

es:tertius nouacula testiculos eius visus est ab=
cindere:non q ita vere esset:sed qz ita esse videba
ur. q̄rentibusq3 an ne remediū sentiret? R̄ñdit ille
: plurimū exoneratū. Vñ q̄nta die ad lugētes fe=
unas rediit:et p. xl. annos quibus superuixit:nec
stine tētationis deinceps scītillā sentit. Nō min⁹
ñficium collatū esse legimus beato thome docto=
e nr̄i ordinis:q̄ a consanguineis ꝓpter ingressum
icti ordinis incarcerat⁹: vt p meretricē seducere
ur ad seculū tentatus est:q̄ per cōsanguineos im
nissa veste ꝛ ornatu cōpotissimo:cū doctor eam in=
uitus fuisset ꝛ materialē ignē cōcurrit titionē igni
um arripuit ꝛ suggestricē ignite libidinis e carce=
e fugauit:ꝛ orōni statim ꝓ castitatis dāno stratus
bdormiuit. vbi duo angeli ei apparuerūt dicētes.
Ecce dei ex parte cingim⁹ cīgulo castitatis q nul=
la possit de cetero īpugnatione dissolui:ꝛ q hūana
vir: ute meritis nō acquirit ex parte dei confert ex
dono. Sensit igr̄ cincturā. s. tactus cincture: ꝛ ex=
clamādo euigilauit. Deincesq3 tāto mūere castita=
tis se dotatū sensit:vt ab eodē tp̄e omnē abhorre
ret luxuriā:vt nec sine necessitate feminis colloqui
posset:sed perfecta castitate polleret hec ex formi
cario nider. His igitur tribus generibus hominū
dēptis nemo securus a maleficis:quin ex decem et
octo modis infrascriptis aut maleficiatur :aut ad
maleficium tentatur ꝛ incitatur:de quibus per or=
dinē primo est differendum:vt post eo clarius qui
bus remediis maleficiati possint reuelari discutia=
tur:ꝛ vt eo clarius pateant ipi decem et octo mo=
di per totidem capitula deducentur : vt primo
circa maleficarum maleficarum introitum pate=

teant diuersi mode p quos ipse malefice innoxios iu uenculos in augmentū illius pfidei attrahūt. Secundo de modo sacrilege pfessionis earū: vt ꝛ q̄dā declaratio omagij p̄standi ipi diabolo inducitur. Tertio de modo quo localiter trāsferunt in corpe vel in spiritu. Et quarto quo in se incubis, demonibus subijciunt. Quinto de modo generali put per sacramenta ecclie sua maleficia exercēt. Et in speciali de modo quo dēptis corporib⁹ celestib⁹ quascūqꝫ creaturas deo pmittente inficere solent. Sexto. de modo quo vim generatiuaꝫ impedire solent. Septimo sup modū quo mēbra virilia auferre prestigiosa arte solent. Octauo: sup modū quo hoīes in bestiales formas transmutare solēt. Nono: sup modum quo demones intra capita sine lesione existunt quando p̄stigiosas apparitiones operantur. Decimo: sup modū quo demones opatione maleficarum hoīes interdum substantialiter inhabitant. Undecimo: quo oē genus īfirmitatis inferre solēt et hoc in gn̄ali. Duodecimo de quibusdā infirmitatibus in sp̄ali. Tertiodecimo: sup modū quo obstetrices malefice maiora dāna inferunt: dū infantes aut interimūt. aut demonibus execrando offerunt Quartodecimo sup modū quo intuēs varia nocumenta inferūt. Quintodecimo sup modū quo grādines ꝛ tēpestates concitare et fulgura fulminare sup hoīes et iumenta solēt. Sextodecimo: decimo septimo ꝛ decimooctauo sup tres modos quo tātū viri et non mulieres maleficijs istis intenti. Post hec sequet questio super modos tollendi hmōi maleficia. Nec estimat q̄s funditus hoꝝ noticiā capere p eo q hi varij modi super varia maleficia infe-

renda recitant. Hoc em̄ ꝛ modicū vtile immo fortassis ꝛ nocere posset neqꝫ em̄ ꝓhibiti libri nigromantie hic inferunt: cū hoc genus supstitionis nō libris aut a doctis: sed oīno ab iperitis practicat: vnū hn̄s fundamentū dū illud nō exprimit aut practicat. impossibile sit aliquē maleficiis vt maleficū insistere. Recitant aūt hinc modi in supficie: vt eorum opera nō incredibilia videant sicut hucusqꝫ in magnā fidei cōtumeliā ꝛ ipsoꝝ maleficoꝝ augmentum actū est: ꝙ si aliq̄s ex p̄habitis cū dcitū est aliquos p̄seruari ꝑ influentias corpoꝝ celestiū vt maleficari nullo mō possint velit hoc etiā attribuere illis influētiis dū aliqui malefician̄t quasi quedā necessitas ibi sit siue ad p̄seruādum a maleficiis siue ad inficiendū ab illis talis nō recte mentē doctoꝝ saperet variis respectibus. Primo qꝛ em̄ tria sunt q̄ a tribus celestibus causis dirigi pn̄t. s. volūtatis actus. intellectus actus: ꝛ corporalia. Et primū vt supra tactū est a solo deo ꝛ immediate dirigit. Secundum vero ab angelo. Tertiū a celesti corpore: lꝫ dirigit nō tn̄ necessitatur. Scd̄o qꝛ em̄ ex dictis manifestū est: ꝙ electiones ꝛ volūtates immediate a deo dirigunt. Juxta apl̄m. Deus est q̄ operat i nobis velle ꝛ ꝑficere ꝓ bona volūtate ꝛ cognitio humana intellectiua a deo mediantibus angelis ordinatur. Ideo etiā corporalia quecūqꝫ siue sint interiora vt virtutes ꝛ scientie acquisite ꝑ corporales potentias exteriores siue sint exteriora: vt sanitates ꝛ egritudines a celestibus corporibus mediātibus angelis dispensant qd̄ ꝛ Dionysius tāgit. iiii. c. de di. no. ꝙ corpora celestia sunt cause eorūꝫ q̄ in hoc mūdo fiunt. tamē hec sunt intelligēda quo ad

sanitates et egritudines naturales. He autem egri-
tudines cū sint supernaturales ꝓpter demonis po-
tentiam: que illas deo permittente infert. ideo non
possumus dicere ꝙ ex influentiis corpoꝝ celestium
contingat ꝙ aliquis maleficiat̄ sicut bene dici pōt
ꝙ ex influētiis corpoꝝ celestiū est ꝙ aliquis malefi-
ciari nō pōt. Et si dicit̄ ꝙ opposita habēt fieri cir-
ca idem: et sicut ꝓpositū in ꝓposito ita oppositū in
opposito? Respondet̄ ꝙ vbi aliquis preseruat̄ vir-
tute corpoꝝ celestiū ab infirmitatibus his superna-
turalibus. hoc nō fit virtute corpoꝝ celestium im-
mediate: sed virtute angelica q̄ illam influentiā cō-
fortare pōt. vt inimicus suis maleficiis nō possit su-
per eam preualere: et virtus illa angelica potest de-
riuari: vel a motori orbis celestis: vt si iam in pun-
ctu quis mori deberet super periodo naturali deus
sua potentia qui semper per medias causas hmōi
operat̄. hoc immutare potest virtutē cōseruatiuā
pro defectiua nature immittendo et eius influentie.
ita et dicere possumus de eo qui maleficiari posset.
ꝙ etiā tali modo a maleficiis p̄seruat̄: vel fit talis
preseruatio ab angelo ad custodiam deputato. que
etiā precipua est inter oēs custodis. Et q̄d dicitur
Hiere. xxii. Scribe virū iustū sterilē qui in diebus
suis nō prosperat̄. Hoc intelligit̄ q̄tum ad electio-
nes voluntatis in quibus homo vnus prosperatur
alius nō. q̄d etiā cōtingere pōt influentiis corpoꝝ
celestiū. verbi gratia. aliquis inclinat̄ ex impressio-
ne corpoꝝ celestiū ad aliquas electiones vtiles: vt
de ingressu religionis vel huius. Et cū ex lumine il-
luminat̄ eius intellectus ad eadē agenda et ex diui-
na operatione inclinat̄ eius voluntas ad hoc ꝓse-

quendũ talis dicit̃ bene ꝓsperari. vel etiã qñ quis inclinat̃ ad aliquã artem vel ad aliquid vtile practicandum. Econtra dicet̃ male fortunatus. qñ ex superioribus causis ad cõtraria eius electio inclinatur. De q̃bus sentẽtiis ⁊ multis aliis loquit̃ sanctus Tho. in summa cõtra genti. li. iii. ⁊ in plerisq̃ aliis locis quõ differt dicere aliquẽ eẽ bene vel male natũ. bene vel male fortunatũ. bene vel male gubernatũ ⁊ custoditũ. Quia ex dispositione relicta a corpore celesti dicit̃ aliquis bene vel male natus et sic etiã fortunatus. secundum vero ꝙ ab angelo illuminatur dicitur bene custoditus ⁊ non male vbi sequitur illuminationes. Sed secundum ꝙ adeo in bonũ: et illud ꝓsequitur dicitur bene gubernatus. Que tamen electiones hic non habẽt locum. qꝛ de ipsis nõ intẽdimus. sicut de preseruatione a maleficiis inferẽdis. De qua ad pñs sufficiat aggrediẽdo eaꝝ certimonialia que ab eis practicant̃. ⁊ primo q̃bus modis innoxios ad eaꝝ perfidiam alliciunt.

¶ De diuersis mediis quibus demones attrahunt et alliciunt innoxios per maleficas ad augmentũ illius perfidie.

¶ Capitulum primum.

SUnt autẽ tres modi pre ceteris q̃bus demones ꝑ maleficas innoxios subuertũt. Et ex q̃bus cõtinue illa ꝑfidia augmentat̃. Et primus ẽ ꝑ tediũ ex importuna tꝑaliũ dãnificatione. Nã sicut sctũs Gregorius dicit. Diabolus frequenter tẽtat vt saltim tedium vincat. Intelligas tñ hoc infra vires tentati. vt super diuinam permissionem declarat ꝙ deus ꝑmittit ne hoĩes ignauia torpeant. In cuius figura Judicũ. ii. Masgẽtes nõ deleuit deus

vt erudiret israel in eis. ⁊ loquit̄ de finitimis nati
nibus cananeoꝝ Jebuseis ⁊ aliis. Et iam hussite,
alii heretici ꝑmittuntur vt delere nō valeant. It
⁊ demones ꝑ maleficas tantis afficiūt dānis in tp̄
libus vicinos ⁊ innoxios: vt quasi coacti malefic
rū suffragia primo habeāt implorare: ⁊ demū eari
cōsilius se submittere. Experiētia sepe nos edocui
Nouimus in diocesi Augustiensi hospitē: cui infra
annū. xliiii. equi successiue dum fuissent maleficiati
vxor tedio affecta maleficas cōsuluit: ⁊ iuxta earū
cōsilia vtiq̄ nō salubria alios quos ex post emerat
q2 vector erat a maleficiis p̄seruauit. quāte deniq̄
mulieres in officio inquisitionis nobis existētibus
cōqueste fuerunt. q̄ dum ꝓpter dāna vaccis ex pri
uatione lactis ⁊ aliis iumētis illatis suspectas ma
leficas cōsuluissent: etiā remedia oblata percepis=
sent: dūmodo aliquid vni spiritui ꝓmittere voluis=
sent: et illis inquirentibus quidnam ꝓmittendum
foret: respondebant parum hoc esse: dūmodo infor=
mationibus illius magistri assentirent super certas
obseruantias tempore diuinoꝝ in ecclesia: aut in
cōfessionibus sacerdotibus faciendū: aliqua subti
cendo assentirent. Ubi notandū q̄ vt supra tactū
est mille ille artifex a minimis ⁊ paucis incohat: vt
q̄ tp̄e eleuationis corporis xp̄i in terrā spumant:
aut oculos claudant q̄ aliqua verba inutilia ꝓfe=
rant: sicut ⁊ nouimus eam q̄ adhuc superest secula
ri brachio defensa: qn̄ infra missaꝝ solemnia sacer=
dos ppl'm salutat dicendo. Dn̄s vobiscū. Ita sem
per subiungit vulgari sermone. ker myr die zungim
ars. vmb. Aut q̄ in confessione post absolutionem
factam etiā similia ꝓferant: aut q̄ nunq̄ ex integro

confiteanť: precipue mortalia peccata. sicq; ad oī=
nodam fidei abnegationem ⁊ sacrilegā ꝓfessionez
paulatim ꝑducunť. Et hic modus seu etiā quicūq;
cōsimilis obseruať a maleficis erga honestas ma=
tronas vitiis carnalibus minus deditas: magis au
tem terrenis commodis inhiantibus. Sed erga iu
uenculas ambitioni ⁊ voluptatibus corpis magis
deditas ⁊ aliū modū obseruant. s. p carnalia deside=
ria ⁊ voluptates corporis. Ubi notandū ꝙ sicut in
tētio ⁊ apppetitus dyaboli maior est ad tentādum
bonos q̃ malos: lʒ ex parte tentatoꝝ magis tētat
malos q̃ bonos. i. ꝙ amplior habilitas reperitur in
malis ad recipiendū tēptationē demonis q̃ sit in
bonis. Ita ⁊ dyabolus sanctiores quasq; virgines
⁊ puellas magis seducere conať: cui experiētia su=
perest ⁊ etiā ratio Nam cum malos iam possideat
nō aūt bonos: ideo magis conatur seducere ad sui
dñiuʒ iustos quos nō hʒ q̃ possessos malos. Sicut
etiā aliquis princeps terrenus magis insurgit con
tra illum q̇ plus aufert de iure suo: q̃ cōtra alios q̇
nō sibi contrariantur. Experientia. Nā in oppido
rauenspug e duabus incineratis ꝑut etiā inferius
patebit. vbi de mō quē abseruant cōcitando tēpe=
states tangeť vna illa balneatrix inter alia q̄ fassa
fuerat: etiā hoc recitauit se multas a dyabolo fuis
se perpessus iniurias: ea de causa ꝙ virginē quēdā
deuotam: ⁊ filiam cuiusdā prediuitis quē nominare
opus nō est: cum ⁊ ipsa iam defuncta sit disppnente
diuina clementia: ne malitia depravaret cor eius:
seducere deberet taliter ⁊ ipsam festiuo aliquo die
inuitaret: vt ⁊ ipse demon in specie iuuenis cum ea
sua colloquia habere posset. Aderat etiam ꝙ licet

sepissime hoc facere attentasset: semper tñ vbi iuu
cula fuisset allocuta illa signo sancte crucis se mu
niuit. Et hoc vbiqꝫ ex instinctu sancti angeli ad ef
fugãdum opa dyaboli ꝓcessisse nemo dubitat. Et
ꝛ alia virgo in diocesi argentinẽsi cõstituta: q̃ ꝛ vn
ex nostris cõfessa: asseruit ꝙ die quadã dñica dum
solitaria in domo paterna incederet: vetula quedã
illi⁹ oppidi ipãm visitãdi gratia accessit ꝛ iter alia
scurrilia verba q̃ ꝓtulerat: hec vltimatim subintu=
lit vt eã si placeret ad locũ vt iuuenes oibus hoib⁹
oppidi incogniti morarenꝭ deduceret. Et dũ ait vir
go assensum p̃buissez ꝛ ipãm subsecuta ad domũ ve
nissem: vetula subitulit. Ecce ꝑ gradus ad camerã
superiorẽ ascẽdimus vbi iuuenes morãꝭ: sꝫ caueas
ne signo crucis te munias. qꝺ dum me facturã asse
ruissem: illa p̃cedẽte ego ꝑ gradus sequẽdo occul
te me signo crucis muniui. Vñ contigit ꝙ in sum
mitate graduũ ꝛ ante camerã pariter ꝯstitutr: illa
vetula horribili vultu ꝛ stomachato aio se verten=
do ꝛ me aspiciẽdo dixit. En maledicaris signo cru
cis cur te signasti: abi hinc: in noie diaboli recedas
sicqꝫ ad ꝓpria redii illesa. Qua ex re colligiꝭ quan
tis versutiis antiquus ille hostis in seductionẽ aia
rum debacchaꝭ. Prefata deniqꝫ balneatrix incine
ta ꝑ hunc modũ asseruit ab aliqua quadã vetula se
seductã: cũ tñ eius consodalis differenti mõ. q: vcꝫ
demonẽ invia in specie humana inuenisset: cũ ꝛ ipa
intentionis fuisset amasium suũ fornicationis cau
sa visitare. ꝛ vbi a demone incubo cognita fuisset et
interrogata an eum agnosceret: ꝛ ipsa se cũ mini=
me agnoscere assereret. Ille rñdit. Demon sum: ꝛ si
volueris ad tuũ beneplacitũ semper ero paratus:

nec in quibuscūq3 necessitatibus te deseram. Ad q̄ illa que dum annuisset decē ⁊ octo annis, vsq3 videlicet ad vltimū vite spurcitiis illis dyabolicis inseruit cū fidei tñ oīmoda abnegatiōe. Et est tertius modus alliciēdi p viam mesticie et paupertatis. Nā corruptis iuuēculis ⁊ spretis ab amatoribus q̇bus se nubendi gratia ad eoꝝ premissa impudicitie copulauerant vt iam omni frustrant̄ confidentia ⁊ se vndiq3 infamatos cōsiderant etiā ad quecūq3 dyabolica presidia se cōuertunt. aut rōne vindicte illū maleficiēdo amatorē seu illam cui se cōiunxit: aut alias omnibus spurcitiis se submittendo machinātur. Et sicut taliū iuuenculaꝝ non est numerus: vt heu experientia docet: ita nec numerus maleficaꝝ ex eis insurgētiū pauca ex multis referamus. Est locus in dyocesi Brixiū. vbi iuuenis sup vxorē sibi maleficarum talem, casum deposuit. Me eñ tpe iuuentutis quandā ait adamando dū ipsa iugiter instaret: vt eam matrimonio copularē: ⁊ ego eā spernendo aliam ex alio dñio duxissem in vxoremvolēs tñ amicitie gratia ei cōplacere ipsam ad nuptias inuitabā. Qua veniente dū alie mulieres honeste suas ꝓpinas seu oblationes presentarent: illa que inuitata fuerat manū eleuans ceteris mulieribus que circunstabant audientibus dixit paucos dies sanos post hanc diem habebis. Et, sponsa territa cum eam non agnosceret eo vt p̄missum est ex alio dominio copulata fuerat dum interrogaret circūstantes quenā esset q̄ ei hmōi minas intulisset. Alie ipsam vagā ⁊ dissolutā mulierem existere affirmabant. non minus tñ ea que p̄dixit: ⁊ eo ordine subsecuta fuerunt. Nam post paucos dies adeo malefi-

cata fuit: et omnibus mēbris destituta. q͞ etiā v
in presens vltra annos decem in suo corpore mal
ficia cernuntur. si ea que in vno dūtaxat oppido
lius dyocesis reperta sunt inferenda essent liber
teger foret conficiendus. conscripta autem stant
reposita sunt apud eundē episcopū brixium. ⁊ vti
stupenda et inaudita vt testis idem existit. Nec
lentio pretereundū putamus rem stupendā ⁊ inau
ditam. Nam comes quidam preclarus genere ve
straniensis territorii in confinibus argentinensi
diocesis iuuenculam simili genere preclaram duxi
vxorem: quam tamen post celebratas nuptias vsq
ad tertium annum carnaliter cognoscere non pote
rat maleficiali impedimento. vt rei probauit euen
tus prepeditus. Anxius et quid ageret ignorans ⁊
sanctos dei iugiter interpellans. Accidit vt ad ci
uitatem metensem ob negociorum quorundam ex
peditionē applicaret. In qua dum per vicos ⁊ pla
teas seruis et familia vallatus incederet quādam
mulierem. que ante illos annos concubina sua fue
rat obuiam haberet. qua visa dum super maleficia
sibi illata minime cogitaret: improuise eam blande
ex antiqua amicitia contracta alloquitur: et quali
ter se haberet et valeret inuestigat: At illa cernēs
comitis pietatem viceuersa comitem de valitudi
ne sui corporis et status diligenter inuestigauit.
Quo respondente q͞ bene ⁊ p̄spere cuncta sibi suc
cederent. Illa attonita paululum siluit. Et comes
cernens eam attonitam amplius verbis blādis eā
aggreditur ad collationem inuitando. Ad illa de
statu vxoris inuestigando simile responsum acce
pit. quod bene in omnibus se haberet. Tūc illa. an

e pueros generasset inqsiuit: et comes. tres mihi
it sunt pueri masculi. quolibet anno vnu3 genuit.
Tunc amplius illa stupefacta paululum siluit. Et
omes rogo te charissima. cur tã diligenter inqris
ndica. nec eñ dubito quin mee felicitati congratu
aris. Tunc illa. Uere congratulor: sed maledicat
lla vetula que obtulit se corpus vestrũ velle male
icare ⁊ carnalem actum cũ vxore vestra exercere
minime haberitis. In cuius signu3 puteus q̇ est in
medio curie vestre continet in fundo ollam certas
res maleficiales cõtinentem. q̄ ea de causa ibidem
posita fuit: vt quãdiu ibidẽ contineret. tãdiu coeũ
di impotentia vobis adesset sed ecce oia vana sunt
de quib⁹ gaudeo. ⁊c. Nec comes diu distulit ad do
mum regressus puteum exhauriri fecit olla3 repe=
rit. et cuncta cõcremando potentiã illam pditã su
bito recuperauit. Unde comitissa denuo nobiles
quasq3 ad nuptias nouas inuitauit affirmans se iã
dominã illius castri et dominij: q̄ tanto tempore vir
go pmansisset. Castrũ ⁊ dominiũ ppter honorẽ co
mitis non expedit nominatim exprimere. hoc enim
ipm recta ratio psuadet. ⁊ vt substantia facti in de
testationem tanti criminis detegat. Ex quibus pa
tent varij modi a maleficis vsitati in augmentũ sue
pfidie. Prefata eñ mulier: quia ab vxore comitis
expulsa. Hoc maleficiũ comiti ex alterius malefi=
ce informatione tulerat. Qua de causa innumeri
effectus maleficiales sequuntur.

¶ Sequitur de modo sacrilege professionis.

¶ Capitulum secundum.

Odus aũt sacrilege pfessionis super expssu3
pactu3 fidelitatis cũ demonibus varijs exi=

ftit:vtpote cū ꝛ ipſe malefice variis exercitiis cir
ca maleficia inferenda inſiſtunt. Pro cuius intelle
ctu eſt pͥmo aduertēdū. ꝙ ſicut in genere triplice
apparent malefice vt in prima parte tractatus ta
ctum eſt. ſ. ledentes: ſed curare nō valentes. Curan
tes et ex aliquo ſingulari pacto cum demone inito
non ledentes. ledentes ꝛ curantes ita ꝛ inter ledē
tes vnū genus exiſtit ſupremū. in quo genere exi
ſtentes oīa alia maleficia que alie ſparſim exercēt
perpetrare valent. Unde ꝯfitendi vbi deſcribitur
ſatis declarat de aliis ſpeciebus inferioribus. Sūt
aūt he q̄ cōtra humane nature inclinationē immo
omniū ferarū ꝓprie ſpeciei infantes vorāt et come
dere ſolēt Et hec eſt ſuprema ſpecies in maleficiis
exercendis. ſunt enim que ad innumera nocumēta
alia tendunt. He enim grandines et auras leſiuas
cū fulminibus exagitant ſterilitatē in oībus et iu=
mentis ꝓcurant. Infantes quos non deuorant de=
monibus: vt ſupra patuit offerūt: aut aľs occidūt.
Sed hoc circa īfantes nō renatos fonte baptiſma
tis: quos aūt deuorant renati ſunt: vt patebit: ſed
non niſi deo permittente. Sciunt ꝛ infantes prope
aquas ambulantes in ipſas nullo vidente in aſpe=
ctu parentū ꝓiicere equos ſub inceſſoribus frene=
ticos facere de loco ad locū per aera: vel corpora
liter: vel imaginarie tranſmeare iudicum et p̄ſidē
tium animos: ne eis nocere valeant immutare ta=
citurnitatem ſibi ꝛ aliis in tormentis procurare in
ſe capientium manus: ꝛ animos tremorem magnū
incurrere occulta aliis manifeſtare: et quedam fu=
tura ex demonū informatione: que vcꝫ aliquā cau=
ſam poſſunt habere naturalem p̄dicere, vide q̄ſtio

em an demones valeāt futura p̄cognoscere in.ii.
nten.di.xii.absentia velut p̄sentia conspicere ad
morem vel odiuȝ inordinatū mentes hominū im=
utare.ictu fulminis nonnunq̄ȝ quē volūt seu etiā
liquos homines ⁊ iumenta interimere vim gene=
atiuam:aut etiā potentiā coeundi auferre: abor=
um p̄curare:infantes in vtero matris solo ex inte
iori tactu interimere.solo etiā visu absq̄ȝ tactu in
erdum homines ⁊ iumenta maleficiare:⁊ mortem
nferre: p̄prios infantes demonib⁹ dedicare: ⁊ bre
iter oīa vt premissum est pestifera:q̄ alie malefice
parsim p̄curare sciunt qn̄ dei iusticia talia fieri p=
mittit.Seu in illo genere supremo existentes p̄pe=
rare sciunt:non aūt econuerso.hoc tn̄ est cōmune
oīm spurcitias carnales cū demonib⁹ exercere.iō
et ex illoꝝ modo p̄fitendi q̄ in supremo genere exi=
tunt aliaruȝ maleficarū modū faciliter q̄s capere
pōt.Fuerūt aūt tales dudū ante triginta annos in
cōfinibus sabaudie v̄sus dn̄ium bernensiū:vt reci=
tat nider in suo formicario.nūc aūt in cōfinibus lō
bardie versus dn̄ium ducis austrie:vbi ⁊ inquisitor
cumanus:vt in p̄cedente parte tactuȝ est vno āno
quadragita ⁊ vnā maleficas incinerari fecit.⁊ fuit
annus dn̄i.⁊c.lxxxv.q̄ etiam adhuc cōtinue inq̄rē
do laborat.Modus aūt p̄fitendi duplex est. Un⁹
solēnis p̄ simile advotū solēne.Ali⁹ p̄uatus:q̄ seor
sum demoni quacūq̄ȝ hora fieri pōt. Solēnis inter
eos fit vbi malefice incertam contionē statuto die
veniūt:⁊ demonē in assumpta effigie vident hois:
qui duȝ sup̄ seruāda sibi fidelitate cum temporaliū
p̄speritate et longitudine vite hortat᷑.ille q̄ assant
nouitiam suscipiendam sibi commendant.

Et demon si de abnegāda fide ꝛ cultu xpianissim
et de extensa muliere. sic eni ꝛ beatissimā virginen
mariā nuncupant: ꝛ de sacramentis nunꝙ venerā
dis inuenerit nouitiū seu discipuluz voluntarium
Tunc demon manū extendit. et viceuersa discipu
lus seu nouitia stipulata manu illa seruare ꝓmit
tit: ꝛ demon habitis illis ꝓmissis stati subiūgit hec
non sufficere. Et vbi discipulus q̄nam vlterius sint
facienda inq̄rit. Demon omagiū petit quod conti=
net: vt in aīa et corpore sibi eternaliter ptineat: et
ꝓ posse alios quoscūꝙ vtriusꝙ sexus sibi associare
velit. Adiungit deniꝙ vt certa vnguenta ex ossib⁹
et membris pueroꝝ: et p̄cipue renatorū fonte ba=
ptismatis sibi conficiant: per q̄ cunctas suas volū
tates explere cū sua assistentia poterit. Hunc mo=
dum nos inquisitores experientia teste ꝑcepimus:
in oppido brisiaco basilieñ. dioceß. plenā informa=
tionem capiendo ad vna iuuencula malefica: sȝ cō
uersa: cuius ꝛ martera in diocesi argentiñ. incine=
rata fuerat: q̄ etiam addiderat: ꝙ per modum quo
eius matertera ipām ꝓmitus seducere tētasset ta=
lis erat. Quadam eni die secū per gradus ascēde
re habebat ꝛ eius iussu camerā intrare: vbi cum vi
disset q̄ndecim iuuenes in vestimentis viridi colo=
ris ad modum quorutheri incedere solent: mater=
tera sibi dixit. Elige ex his iuuenibus ꝛ eum quem
volueris tibi tradam: et ip̄e te sibi in sponsam assu
met. ꝛ cum illa nullū se velit habere asseruisset gra
uiter vulnerata tandē acquieuit modū exprimens
ꝓmissum. asseruit etiā ꝙ sepius per longa terraruȝ
spacia de nocte secū translata fuerat etiam ab ar=
gentina vsꝙ coloniam. Hec est illa cuius occasio=

ne inprima questione pmissum est nos velle decla-
rare an malefice vere et corporaliter a demonibus
transferant de loco ad locū. et hoc pp̄ter verba ca
nonis. xxvj. q. v. epi. vbi textus sentit q̄ solūmodo
imaginarie. cum tamen interdū etiā vere ꝛ corpo-
raliter trāsferant. Interrogata em̄ an solū imagi-
narie ꝛ fantastice sic incederent p̄ demones illuse?
Respondit q̄ vtroq; modo: put etiā veritas se ha-
bet: vt inferius de modo transferendi localiter de-
clarabitur. Asseruit etiaz q̄ maiora dāna ab obste
tricibus iferunt: quia vt plurimū infantes: aut ha
bent interimere: aut demonib⁹ offerre. ab ip̄a etiā
matertera asseruit se grauiter fuisse semel verbera
taz: eo q̄ ollā quandā occultatā discooperādo plu
rimorꝫ infantiū capita reperisset. Et plura alia re
tulit prius p̄stito p̄ dicenda veritate iuramento vt
decuit ei⁹ deniq; verbis sup̄ modum p̄fitendi fides
indubia. accōmodatur etiā per ea q̄ in suo formica
rio p̄fatus Jo. nider doctor p̄cipuus: q̄ etiā nostris
tp̄ibus mitis claruit scripturis recitat: ꝛ hoc ex re
latu inq̄sitoris edueñ. dioceß. qui etiā in ip̄a diocesi
multos de maleficijs reos inq̄sierat ꝛ incinerari fe
cerant. dicit em̄ p̄fato inq̄sitore michi referēte per
cepi: q̄ i lausañ. ducatu quidā malefici pp̄rios na
tos infantes coxerāt et comederāt. Modus autē
discendi talē artē fuit vt dixit q̄ malefici in certam
cōcionē venerūt ꝛ opere eorꝫ verisimiliter demonē
in assumpta imagine viderent hois cui discipulus
habeat necessario dare fidē de abnegādo xp̄ianissi
mo de eucharistia nūq; adoranda ꝛ de calcādo su-
per crucē vbi latenter valeret. Seq̄tur aliud exem
plum ab eodez. Fuit insup̄ fama cōmunis petro in-

dice in boltigem referēte q in terra bernensiū. xii infantes deuorati essent a maleficis quāobrem etiā publica iusticia satis dure exerceat in tales perii=cidas. Cum aūt petrus quesiuisset a quadā capta malefica p quem modū infantes comederēt. Illa respondit. Modus iste est: Nā infantibus nondū baptizatis pcipue insidiamur: vel etiā baptizatis psertim quando signo crucis nō muniunt & oratio nibus Lector aduerte q ideo non baptizatis: pci=pue insidiant instinctu dyaboli: vt non baptizetur sequitur hos in cunabulis vel ad latera iacentes parentū cerimoniis nostris occidim⁹ quos postq̄ putant oppressi esse: vel aliunde mortui de tumulo clā futuro recipimus & in caldari decoquim⁹ quo=usq̄ euulsus ossibus tota caro efficit pene potabi lis: de solidiore materia vnguētū facimus nostris voluntatibus & artibus ac transuectionibus accō modis de liqdiori vero humore flasconem aut vtrē replemus de quo isqui potatus fuerit additis pau cis cerimoniis statim conscius efficitur & magister nostre secte. Sequitur ad idem modus alius ma=gis distinctus & clarus. Nam iuuenis quidam cum vxore malefica captus in bernensium iudicio seor=sum ab eadem & in distinctam turrim repositus di=xit. Si meorum facinorꝫ veniam consequi possem omnia que de maleficiis scio libens patefacerem: mori enim video me oportebit. Cunq̄ per litera=tos circunstantes audisset omnimodam posse con sequi veniā si vere peniteret: tunc lete se morte ob=tulit: & modos primeue perfectionis disseruit. Ordo inquit talis est quo etiam seductus sum. Oportet primo vt dominico die anteq̄ aqua bene-

dicta consecratur discipulum futurum cum magi-
stris ecclesiam introire et ibidem abnegare coram
eis xp̄m eius fidem baptisma ꝛ vniuersalem eccle-
siam. Deinde omagium prestare magisterulo. idest
paruo magistro: ita enim demonem ꝛ non alter vo
cant. Ubi notandum: ꝙ iste modus cum alijs reci
tatis concordat. Nec obstet ꝙ demon interdum
presens est: vbi omagium sibi prestatur interdū ve
ro non. Dolose enim tunc operatur cernens dispo
sitionem futuri discipuli: quem fortassis abeiꝰ pre
sentia tanꝗ̄ nouitius retraheretur timoris causa.
cū tamē alias ꝑ sibi notos ꝛ familiares faciliꝰ esti-
mat eum assentire. Ideoqꝫ enim et tunc magisteru-
lum vocant cū absens est vt minore terrore ex par
ua estimatione magistri cōcutiatur. Sequitur po-
stremo. de vtre bibit supradicto: quo facto statim
se interioribus sentit ymagines nostre artis con-
cipere ꝛ retinere super principales ritus huius se-
cte. In hunc modū ait seductus sum. Et vxor mea
quam tante ꝑtinacie credo vt potius incendiū su-
stineat: ꝗ̄ minimam fateri velit veritatem: sed heu
ambo rei sumus: sicut dixit iuuenis ita veritas per
omnia reperta est. Nam ꝓconfessus iuuenis in ma
gna cōtritione mori visus est. Uxor vero testibus
cōuicta nihil veritatis nec in ip̄a tortura fateri vo
luit. nec in morte sed incēdio ꝓparato per lictoreꝫ
eidem verbis pessimis maledixit: et sic incinerata
fuit Ex quibus liquet modus ꝓfitendi eaꝝ solēnis
Alius vero modus ꝓuatus fit diuersis mediis. In-
terdum enim viris aut mulieribus. aut aliqua alia
corporali seu temporali afflictione inuolutis demō
astat interduꝫ visibiliter. interdum ꝑ medias allo-

quetur personas: et si secundum eius cõcilia agere velint omnia ꝓfutura polliceꝉ ad nutum: a paruis tamen vt in p̃mo capitulo tactũ est inchoando vt ad maiora paulatim perducat. Uaria possent adhuc deduci acta et gesta p nos in inquisitione repta: sed quia difficultatez hec materia non patiꝉ breuitati studendum est cum vlteriori declaratione.

¶ Pro declaratione omagij prestandi aliqua sunt aduertenda.

Erum sup hoc q̄ diabolus omagiũ recipit aliqua sunt aduertenda: q̃ videlicet de causa et q̃s differenter hoc faciat et p̃mo. Nam licet hoc faciat principaliter ad maiorem offensionem diuine maiestatis creaturam ei dicatã sibi vsurpãdo et ob maiorem certitudinẽ future illius dãnationis quã summe affectat. Tamen sepe reptum est a nobis tale omagium ad certos accepisse ãnos simul cum ꝓfessione. Interdum ꝓfessionez tantũ et omagium ad certos annos distulisse. Et dicamus professionem cõsistere in fidei totali: aut partiali abnegatione. Totali: vt supra tactum est cũ fides ex integro abnegatur. Partiali cum ex pacto inito habet cerimonialia quedã contra statuta ecclesie obseruare: vt dominicis diebus ieiunare: aut sextis feriis carnibus vesci: aut certa crimina in cõfessione celare. vel aliquod simile perpetrare. Omagiũ vero dicamus consistere in corporis et anime traditione. qua de causa autez talia practicantur possumꝰ assignare quattuor causas ex parte demonis. Cuz enim vt supra in prima parte tractatus declaratur circa secundum principale, An demones ad odiuz

vel amorem mentes hominū possint immutare: pa
tuit. ꝙ intima cordis non possit penetrare: cū hoc
soli deo conueniat. Ex coniuncturis tamen in illo
rum cognitionem deuenit vt etiā iam inferius pate
bit. Ideo versutus ille hostis si considerabit no=
titiam in aggressu difficilem ad cōsensum tunc blā=
de eam aggreditur pauca exigens vt paulatim
ad maiora perducat. Secunda causa. nam cum
inter abnegantes fidē diuersitas credenda est cū
cum quedam ore: sed nō corde: quedam ore ꝛ corde
dyabolus experire volens: an corde sicut ore sibi p
teatur. certos annos deputat: vt eo in tempore ex
operibus ꝛ conuersatione montem eius inuestiget.
Tertia causa. nā si per tantū tēporis spaciū cogno
scet ipsam ad quacūqꝫ exequenda minus volunta=
riam: ꝛ ꝙ iam ore ꝛ non corde sibi adhereat: p̄sumit
qꝫ diuinam misericordiā ei propter angeli boni cu=
stodiam quam demon multis experiri pōt p futurū
tunc ipsam abiicere ꝛ temporalibus afflictionibus
exponere conatur: vt vel sic ex desperatiōe eius lu=
crum habere valeat. Huius veritas patet: nam si
causa queritur vnde sicꝙ certe malefice sub quibuscū
qꝫ tormentis etiam maximis nec minimam verita=
tem fateri volunt. vbi tamen alie faciliter adquecū
qꝫ interrogata. sua crimina fatentur. Item vñ hac
ꝙ sibiipsis postqꝫ fasse sunt: vitam auferre suspen=
dio conantur. Reuera enim dici potest ꝙ sibi diui=
na coactio per sanctum angelum ad hoc non con=
currit: vt malefica cogatur fateri veritatem: ꝛ ma
leficium taciturnitatis abscedere: ꝙ tunc opere de
monum fit quodcunqꝫ euenit: siue taciturnitas siue
criminum confessio. Primū fit super illas quas ore

Et corde nouit fidem abnegasse: ꝛ similimõ omagiũ
prestitisse. De quarum etiam ꝑseuerantia certus
est vbi per oppositum alias relinquet non tuendo
eo ꝙ nouit illas sibi minime ꝓficuas. Experientia
nos sepe docuit cum omnes quas incinerari feci-
mus ex eaꝝ cõfessionibus patuit ipsas fuisse inuo=
lũtarias circa maleficia inferẽda Nec hoc sub spe
euadendi dicebant: cũ ex plagis ꝛ verberibus eis
a demonibus illatis vbi ad eoꝝ nutũ nõ seruiebãt
veritas constabat. sepissime vise cũ faciebus tumi
dis ꝛ liuidis. Et sil'r ꝙ post cõfessionẽ criminũ sub
tortura semꝑ seipsas vita priuare laqueo satagũt
veritas ex nr̃a practica habet': cũ sẽꝑ post criminũ
cõfessionẽ custodes deputant' singulis horis sup ta
lia attendẽtes: vbi etiã ex negligentia interdũ cu=
stodũ ad corrigeas vel peplas reperiebant' suspen
se. Inimico vtiqȝ vt dictũ est hoc ꝓcurante ꝑ con=
tritionẽ aut sacramentalẽ confessionẽ veniã conse
querentur. Et quas corde allicere nunq̃ȝ poterat:
quo etiã facilime gratiam apud deum inuenissent.
Iam vltimo ꝑ temporalẽ confusionẽ et horribilem
mortẽ in disperationem deducere conatur: q̃uis ꝛ
per dei gratiã maior vt pie est credendũ veniam ꝑ
veram contritionẽ ꝛ puram confessionẽ consecuta
sit. vbi nõ voluntarie illis spurcitiis inheserũt. Pa
tent ex his que ꝑ diocesim argentiñ. cõstantiẽsem
ꝛ oppidum hagenouie ꝛ rauenspurg acta sunt vix
annis tribus euolutis. In primo nãqȝ oppido vna
vili peplo et fragili se suspendit. Altera nomine et
valpurgis de maleficio taciturnitatis miro modo
fuit notata alias mulierculas informando qualiter
talem taciturnitatẽ per puerũ masculum ꝛ primo=

genitum in fornace decoctum procurare deberent. Acta et gesta adhuc pre manibus habentur et similiter de aliis in secūdo oppido incineratis sparsim hincinde deducent. Et est quarta causa cur demones omagium recipere super certas differūt. super alias vero minime: eo videlicet quod cum periodum hominis cognoscere subtilius quam astronomi possunt facilius eis terminum vite vel prefigere vel terminum naturalem per casualez modo quo dictum est preuenire pōt. Hec breuiter peracta et gesta maleficarum declarantur. Primo demonis astutiam in talibus deducendo. Nam quia secundum Augu. in lib. de natura demonum assignantur septem cause. vñ etiaz probabiliter coniecturant futura cōtingentia. Nō quod illa scire certitudinaliter valeant. Prima est quia vigent subtilitate naturali quo ad operationem intellectus ipsorum. Unde et sine discursu qui necessarius est in nobis rationis intelligunt. Secunda quia propter experientiam temporum et reuelationem supernoꝝ spirituum plura sciunt quam nos. vnde ex Isid. allegatur sepius a doctoribus triplici acumine scire vigent demones: subtilitate nature: experientia tempoꝝ: et reuelatione supernorum spirituum. Quarta est ppter celeritatē motus vñ q̄ in oriente fieri habent pcedere pōt mira celeritate occidente. Quinta: quia sicut sua potētia cū deus permittit possunt inducere morbos: auarum inficere et famē inducere: ita possunt et illa predicere. Sexta quia per signa possunt subtilius predicere mortem quam medicus vidēdo vrinā et pulsum. Nā sicut ille per signa videt aliqua in infirmo q̄ simplex nō cōsiderat: ita et demon ea q̄ nullus hō videt naturaliter.

Septima q2 ex signis que precedunt ab aio homi-
nis cõiecturant ea q̄ sunt vel erunt in aīa astutius
prudenti viro. Sciunt eñ qui instinctus sunt veri-
similiter secuturi. ꝛ consequenter cuiusmodi opera.
Octaua: q2 acta pphetarū ꝛ scripta noscunr meli
us ꝙ homines: ꝛ ex illis multa futura dependent.
Ideo ex illis multa futura predicere pñt: etiam tā
gunt. xxvi. q. iiii. sciendum. Unde non mirum si pe-
riodum hoīs scire pōt naturalem licet secus sit de
termino causali qui fieret per incinerationem quā
demon finaliter procurat: qñ vt dictum est ipsas in
uoluntarias repperit timens de earum reditu ꝛ cō
uersione: cum tamen alias quas nouit volūtarias
repperit timens de earum reditu ꝛ conuersione cū
tamen alias quas nouit voluntarias etiā ad natu-
ralem: vt sic vsqꝫ mortem defendit. Demus ex vtra
qꝫ parte exempla que a nobis reperta sunt et acta.
Nam in basilieñ. diocesi villa supra rhenum situa-
ta nomine oberrviler plebanum conuersatione ho
nestum habuit: illius tamē opinionis seu potius er-
roris ꝙ maleficium nichil esset in mundo: sed tamē
in opinione hominum qui hmōi effectus muliercu-
lis attribuebant quā taliter a suo errore deus pur-
gare voluit quod etiam ad alia demonum sup pre-
figendum terminis vite maleficis commercia pate
fierent. Nam dum festine pontem ob cuiusdam ne-
gocii expeditione pertransire vellet obuiam simili
in oportunitate quandam vetulam habuit cui dum
in pontis accessu locum vt preiret dare noluisset sꝫ
importune incederet casu vetulam luto intrusit: vñ
indignata in verba contumeliosa prorupit eiqꝫ di-
xit: paff. impugne non transibis. Sed ille licet ver

da parum aduerteret de nocte se infra cingulū vbi
surgere lecto volebat se maleficiatum sensit: ita vt
brachiis hominum aliorum sustentari semper ha-
buit vbi ecclesiam visitare volebat sicq per trien-
nium mansit: sub cura tamen domestica matris car
nalis. Quibus expletis dum vetula illa egrotaret
quam etiam per verba contumeliosa quibus mina
ta fuerat semper suspectam de maleficio sibi illato
habuerat. accidit tn̄ vt pro confessionis audientia
infirmata ad eum mitteret. Et sacerdos licet im-
portune diceret: cōfiteatur dyabolo suo magistro.
Ad instantiam tn̄ matris, per duos villanos susten
tatos inter brachia domū accessit et ad caput le-
cti in qua malefica iacebat sedendo. Duo illi villa
ni ab extra auinculare volebant prope fenestrā: sic
enim staba in plano erat situata an maleficium illa
tum plebano confiteretur: vnde contigit vt licet in
fra confessionem mentionem nullam de maleficio il
lato fecisset ipsa tamen confessione peracta dixit.
Scis ne tu. paff. quis te maleficauit? Et dum blan
de ille responderet se nescire illa subintulit. Tu ha
bes me suspectam et bene. Scias me tibi intulisse
tali de causa vt supra tactum est. Et dum ille pro
sua liberatione instaret dixit. Ecce tempus statu-
tum aduenit et mori habeo: sed ita disponā vt pau
cis diebus euolutis post mortem meam sanaberis.
et ita euenit. Nam illa iuxta statutū a demone ter-
minum obiit: et infra triginta dies quadam nocte
sacerdos ex integro se sanum repperit. Nomen sa
cerdotis dicitur paffheflin: iam in diocesi argenti-
nensi. Simile in diocesi basiliensi villa buchel pro-
pe oppidum gervyle contigit. Mulier quedam ca-

pta et tādem incinerata: sex annis incubum demo-
nem habuerat etiam in latere viri dormientis in le-
cto. Et hoc ter in septimana. Sabbatis quintis e-
tertiis feriis aut aliis noctibus sacratioribus. T-
le autem omagiū prestiterat dyabolo vt post septi-
mum annum in corpore et anime perpetue sibi dedi-
cata esset. Pie tamē dispensauit deus. Nam in sex-
ta capta et igni adiudicata vere et integre confessa-
veniam creditur a deo percepisse. Plurimū enim-
voluntaria ad mortem existit asserens: quod et si libe-
rari posset mortem tamen amplius preeligeret dū-
modo potestatem demonis euaderet.

¶ De modo quo localiter transferuntur de
loco ad locum.

¶ Capitulum tertium.

Nam autem aggrediendum est de earū cerimoniis et quibus in suis operibus procedunt modis. Et primo de his que erga se et proprias personas operant. Et quia transferri de loco ad locū corporaliter est de precipuis earum actionibus carnalibus etiam spurcitiis cum incubis demonibus insistere. De singulis aliqua deducemus et primo de earum corporali transuectione. Ubi notandū est: quod hec trāsuectio patitur difficultatem vt sepius tactum est ex vno dūtaxat processu scripture: puta. xxi. q. v. Episcopi Ubi dicitur ex consilio acquirensi. Illud nō est admittēdum quod quedam scelerate mulieres post sathan retro conuerse demonum illusionibus et fantasmatibus seducte credent se et profirentur cum diana horis nocturnis dea paganorum vel cum herodiade et innumera multitudine mulierum equita

e super quasdam bestias et multa terrarum spacia in tempestate noctis silentio pertransire eiq; tanq; domine in omnibus obedire &c. Quapropter sacerdotes dei predicare debent populo: vt nouerint omnino hec falsa & non a diuino sed maligno spiritu talia fantasmata mentibus fidelium irrogari si quidem ipse sathanas transformat se in diuersarum personarum species atq; similitudines. Et mentem quam captiuam tenet in somnis deducendo per deuia queq; deducit &c. Et ad hoc predicatur interdum a quibusdam exempla publice de sancto germano et de quodam alio qui filiam suam super hoc obseruauit quasi omnino hec sint impossibilia fieri. Et idiscrete applicantur ad maleficas et eorum opera tanq; vt et singula eorum facta in lesionibus hominum: iumentorum: terre frugum non sint eis applicanda: eo q; sicut fantastice in transuectionibus: ita et circa creaturarum lesiones illuduntur. quequidem opinio cum in prima questione tanq; heretica sit reprobata: vtpote contra diuinam permissionem super dyaboli potentiam que ad maiora vt sic se extendere potest. militans similiter & contra sacre scripture intentionem et ad ecclesie sancte intollerabile damnum vbi iam multis annis impune ex hac pestifera opinione permanserunt seculari brachio puniendo facultatem amputando. Unde et in immensum sic creuerunt: vt iam non sit possibile eas eradicare. Ideo diligens lector ea que ibi posita sunt in destructionem illius opinionis considerabit et ad presens qualiter transferantur & quibus modis hoc sit possibile aduertet cum responsionibus super exempla que ab eis in medium deducuntur.

Quod igitur corporaliter possint transferri variis modis ostenditur. Et primo ex aliis magnorum operationibus. Nã si non possent transferre hoc esset vel quia deus non permitteret: aut quia dyabolus hoc facere non posset: eo ꝙ creature repugnaret. Non primum: qr vbi maiora vtiq; ꝛ minora dei permissione fieri possunt. Sed maiora tam in pueris q̃ in hominibus sepissime facta sunt: vtpote iustis ꝛ in gratia constitutis patet. Nã vbi q̃rũt an campsiones puerorum opere demonum fieri possunt. Et an demon localiter possit transferre aliquẽ hominem de loco ad locum etiam inuitum. Ad primũ respondet ꝙ sic. Nam ꝛ Guillermus parisiensis in vltima parte de vniuerso: dicit. Campsiones puerorum fieri possunt: ita ꝙ deo permittẽte demon vicem infantis gerere potest: vel etiam translationem facere. Tales etiam pueri semper sunt miseri eiulantes. Et licet quatuor aut quinq; matres vix sufficerent ad lactãdum: nunq̃ tamen impinguantur: sed vltra modum ponderosi existunt. Mulieribus tamen ꝓpter nimium terrorem quẽ concipere possent. nec affirmanda sunt nec neganda: instruẽde sunt vt literatorum iudicia querant. Permittit enim deus propter peccata parentũ: cum interduꝫ viri impregnatis vxoribus maledicunt. Vellem in quiunt vt dyabolum portares: vel similia. Et similiter impatientes mulieres sepe similia proferunt. De aliis etiam hominibus interduꝫ iustis exempla plurima reperiuntur. Nam Vincentius in speculo hysto. li. xxvi. ca. xliii. ex recitatione. Petri damiani refert de puero quinquenii cuiusdam nobilissimi viri, qui puer pro tunc monachus factus a monaste

io nocte illatus est pristino clauso: vbi mane reper
us et interrogatus: dixit se per quosdam ad magnū
conuiuium delatū: et vt comederet iussum. Et post
per superiora pristino immissum. Quid denique de his
magis quam vsitato vocabulo a nobis nigromātici vo
cantur: nuncupantur: et per aera sepe a demonibus ad
longinqua terrarum spacia vehuntur. Qui etiā aliis
interdum hoc idē suadentes eos secū super caballū:
qui vtique non verus equus sed demon in tali forma
existit vehunt: et vt loquantur nec vt signo crucis se
muniant hortantur. Et licet duo simus hunc tracta
tum scribentes: vnus tamen ex nostris sepissime ta
les vidit et reperit. Nam scholaris quidam pro tunc
nunc vero sacerdos frisingeñ. diocesis adhuc super
esse creditur: qui et referre solitus est semel se corpo
raliter a demone fuisse per aera subuectū: et ad re-
motas partes illatum. Superest sacerdos alius in
oberdorff oppido prope lantzhutam qui pro tunc con
sodalis illius existens oculis propriis illiā subuectio-
nem vidit. Et qualiter extensis brachiis in altum
clamando et nō eiulando translatus fuit. Causa au
tem vt idem retulit hec erat. Nam cōuenientibus
quadā die multis scholaribus in potagiis ceruisie
omnes in hoc cōsenserant: vt ille qui ceruisiā affer
ret nil exponere haberet: et sic vnus ex sociis dum
pro ceruisia apportanda exire volebat hostium ape
riendo nebulā densam ante hostiū intuitus fuit. vñ
territus rediit et quod potū afferre nollet causam ape
riendo eis insinuauit. Tunc idem qui illatus fuerat
dixit. Et si dyabolus adesset potū apportabo. Et
sic exigens aliis oībus videntibus per aera subuect⁹
fuit. Verum quidem quod non solum vigilantibus: sed

dormientibus talia accidere possint fateri. neces
est vt videlz dormiendo p aera localiter ⁊ corpo
liter transferant. Patet et de quibusdã qui sup te
gulas domorꝫ ⁊ edificia altissima somniando ince
dunt. Nec quicꝗ eis obstare potest ad eorꝫ trans
tum: tam in altũ ꝗ in pfundum Et si ppriis nomi
nibus ab aliis circunstantibus vocãtur: statim ad
terram quasi collisi ruunt. Hec vtiqꝫ opere demo=
num fieri pluries arbitrant: ⁊ nõ absqꝫ ratione N
cũ demones sint in multiplici differẽtia. Aliqui de
inferiori choro angelorꝫ qui etiã exiguis penis vl=
tra penã damni: quam eternaliter patient tanꝗ p
paruis delictis cruciantur. qui etiã neminẽ possunt
ledere saltim grauiter: sed solũ pncipaliter iocula
tiones exercere. Ubi etiã alij incubi sũt vel succu
bi punientes nocturno tempore hoies vel peccato
luxurie coinquinãtes eos. Nõ mirum si etiam his
trufis insistũt Põt deduci veritas ex dictis Cassia
ni colla. j. vbi dicit tot esse immũdos spiritus quot
in hoibus studia non dubie comprobat. Nam non
nullos eorꝫ quos etiam paganos vulgus appellat
nos vero trollen. ⁊ abundãt in regno norveye. au t
schretel. Ita seductores ⁊ ioculatores esse manife
stum est vt certa queqꝫ loca vias iugiter obsiden=
tes. Nequaꝗ tormentis ptereũtes ledere possunt
derisu tantummodo et illusione contenti fatigare
eos potius studeant ꝗ nocere. Quosdam vero so
lummodo innocius incubationis hoim pnoctare.
Alios ita esse furori ac truculentie deditos: vt nõ
sint contenti illorꝫ tantũmodo corpora quos sup=
pleuerint attroci dilatione vexare: sed etiã irruere
supereminus trãseuntes atqꝫ affligere illos seuissi=

na cede festinent. Uult dicere quod nõ tantã obsi
ent: immo etiã horribiliter cruciant quales illi in
uangelio Mathei. viij. describunt. Ex quib⁹ cõ-
ludere possumus pmum q non est dicendũ malefi
as nõ transferri localiter. eo q deus non pmittat
Si enim sup iustos et innocentes: aut etiam super
nagos pmittit quomodo nõ super illas ex toto se
dyabolo deuouentes. Et vt cuz timore loquamur.
Nonne dyabolus saluatorẽ nostrum sustulit et du-
cit ⁊ statuit hincinde: vt euangelium testat. Nec
etiam secundũ suffragatur aduersarijs quasi dya-
bolus hoc facere nõ possit: cui vt in supradictis pa
tuit: tanta inest virtus naturalis oĩa corporalia ex
cedens quod nulla ei virtus terranea ei cõparari
potest. Juxta illud. Non est potestas sup terrã. ⁊c.
immo ipi lucifero tãta naturalis inest potestas seu
virtus: qua maior etiam inter angelos bonos in ce
lo nõ existit. Sicut eñ omnes angelos in natura-
libus excessit ⁊ naturalia p casum non sunt immi-
nuta: sed tantũmodo gratuita. Ideo adhuc in eo
remanent: licet obfuscata ⁊ ligata. Unde glosa ibi
dem sup illud. Non est potestas super terram. ⁊c.
Et si omnia supererat: meritis tamen sanctoꝝ sub
iacet. Nec valet si quis duo obijceret. Primo. qđ
anima homis posset resistere. ⁊ quod textus vide-
tur sentire de vno in singulari: scilicz lucifero. cum
in singulari loquatur. Et quia hic fuit qui xp̄m in
deserto tentauit. Et pmum hominẽ seduxit. iã aũt
religatus sit: et alij angeli non sint tante virtutis
cum ipse omnes excedat. Ideo alij mali homines
transferre localiter per aera non possunt. Non va
lent instantie. Primo dicamus de angelis,

Nam minimus angelus omnē humanā virtutē in comparabiliter excedit. Rationes sumunt ex pluribus. Primo: quia virtus spiritualis fortior virtuti corporali. sicut virtus angeli: aut etiā anime superior ꝙ̄ virtus corporalis. Secundo quo ad animam. Quia cū omnis forma corporalis est forma indiuidua ꝑ materiam ⁊ determinata per hec ⁊ nūc ꝓut iam anima nostra existit: forme autē immateriales sunt absolute ⁊ intelligibiles. Unde etiā potestatem habent absolutā et vniuersaliorem. Ideo aīa coniuncta nō potest ita subito transferre corpus suum localiter nec in altum eleuare. Bene autē faceret cum esset separata deo ꝑmittente: q̄ omnia a fortiori pōt spiritus omnino immaterialis ꝓut est angelus tam bonus ꝙ̄ malus sicut etiā angel⁹ bonus transtulit abachuc in momēto a iudea in chaldeam ⁊ ex hac ratione etiā concludit: ꝙ illi qui de nocte in somnis ꝑ alta edificia vehunt non ferūtur a ꝓpriis animabus: nec ex influentijs corpoꝝ celestium: sed ab aliqua excellētiori virtute vt supra patuit. Tertio: quia sicut natura corporalis nata est moueri immediate a natura spirituali ſm locū: tū quia motus localis est primus motuū. viij. physicoꝝ. tum etiā quia ꝑfectiorem inter omnes motus corporeos: vt ibidem ꝓbat phūs ea ratione: quia mobile ſm locum non est in potentia ad aliquid intrinsecum inꝙ̄tū huius: sed solum ad aliqd extrinsecum: vnde etiā non taꝫ a doctoribus sanctis ꝙ̄ ⁊ philosophis concluditur ꝙ supma corpora supple celestia mouent a substantijs spiritualibus ⁊ separatis bonis ⁊ ſm naturam ⁊ voluntatem: tū etiam quia videmus ꝙ anima primo ⁊ principaliter mo=

et corpus motu locali. Ideo dicere oportet: q̄ ratio corporis humani nec q̄tum ad ip̄m corpus nec q̄tū ad ipsam animā obstare potest q̄n vtrūq̄ moueri possit subito deo p̄mittēte de loco ad locū a spūali substantia bona s̄m voluntatem ⁊ naturā quando boni ⁊ in gratia cōstituti transferunt: aut bona s̄m naturam: non autem s̄m voluntatē quando mali transferunt. Si cui placet videre sanctū Thomā in p̄ma parte. q. xc. p tres ibidē articulos aut etiam. q. de malo seu etiam in. ij. senten. di. vii. de potestate demonum super effectus corporales. Modus autē trāsferendi talis est. Nam vt ex precedentibus patuit vnguentum ex membris puerorum precipue interemptorum ab eis ante baptismum conficere habent ad demonis instructionem sedile aliquod aut lignū inūgere: quo facto statim in aera feruntur: et hoc siue de die siue de nocte visibiliter seu etiā si id volunt inuisibiliter s̄m q̄ demon ⁊ obstaculum alicuius corporis alterū corpus occultare potest: vt in p̄ma parte tractactus de p̄stigiosa apparitione operum demonū patuit. Uerum licet demon p tale vnguētum vtplurimū huiusmodi practicat in finem vt baptismi gratia infantes priuat et saluatione: tamen ⁊ absq̄ his pluries efficere visus est: vbi p animalia que vtiq̄ nō animalia vera: sed demones sub formis illis existentes ipsas trāsuexerunt: aut etiā aliquo sine exteriori amminiculo solūmodo demonis virtute visibiliter operante interdum transferunt. Res gesta de visibili ⁊ diurna transuectione. In oppido rvalzhut sup flumen rhent constantieñ. dioceß. Malefica quedā oppidanis cum esset plurimū odiosa et ad quasdā cele=

brandas nuptias non fuisset inuitata: cũ tamẽ p
ne oẽs oppidani illis interessent ipa indignata vi
dicare se estimans: demonem aduocat sue tristici
causam aperuit vt grandinẽ excitare vellet et cun
ctos de chorea dispergere petijt: q̃ annuẽte ipsam
subleuauit: et p aera ad mõtem ppe oppidum vidẽ
tibus certis pastoribus trãsuexit: et postmodũ fassa
fuerat cũ aqua sibi deesset ad fundendã in foueam
quẽadmodum vt patebit. vbi grandines excitant
obseruant ipa in foueã quam paruã fecerat vrinã
loco aque immisit: et cũ digito more suo astante de
mone mouit: et demon subito illum humorẽ sursum
eleuans grandinẽ vehementẽ in lapidibus sup cho
rizantes: tantũmodo et oppidanos immisit. Unde
ipis dispersis et de causa illius mutuo cõferentib9
malefica oppidum ingredit: vnde suspitio magis
aggrauat. At vero cũ pastores ea q̃ viderant reci
tassent suspitio vehemens inuiolentẽ creuit. Unde
capta et fassa qd ea de causa quia inuitata non fue=
rat talia ppetrasset ob multis etiã alijs maleficijs
ab ea ppetratis incinerata fuit. Et quia publica
fama de hmõi transuectionibus etiã apud vulga=
res continue volat non expedit plura ad hoc pbã=
dum de his hic inserere. Tantummodo hec suffi=
ciant aduersus illosq̃ huiusmodi corporales trans
uectiones aut oĩno negant: aut q solũmodo ima=
ginarie et fantastice fiant affirmare conant q̃ vtiq
in suo errore si relinquerent parum esset immo nec
aduertendũ: dummodo in fidei contumeliã sponso
rum error non vergeret. Attento aũt q illo errore
non contenti: etiã alios inserere et publicare in ma
leficarum augmentationẽ et fidei detrimentum non

…verētur. Dum asserunt ꝙ omnia maleficia que eis …iste tanq̄ instrumentis demonū vere ⁊ realiter im…utantur eis tantūmodo imaginarie ⁊ illusorie tā …ꝫ innoxius esse imputāda secuti ⁊ ipā transuectio …antastica. Unde ⁊ pluries impugne in magnā cre…atoris contumeliā et grauissimū tam ipoꝝ augmē…um remanserūt. Nec argumenta etiā a principio …ris adducta suffragari pn̄t. Nam p̄mum cum alle…gant caplm epi. xxvj. q. v. vbi asserit ꝙ tantum fan…tastice ⁊ imaginarie transferant quis tā insipiens quivelit cōcludere ꝙ non possint etiā corporaliter transferre. Sicut eñ ex fine illius capituli vbi po=nitur. ꝙ q̄ credit posse hominē in meliusvel in dete…rius transmutari: aut in aliam speciē transformari Infideli⁊ pagano deterior sit censendus. q̇s possit cōcludere ꝙ non possint hoīes in bestias p̄stigiosa illusioni transformari: aut etiā de sanitate in infir=mitates tanq̄ meliori in deterius transmutari. Iā talis qui sic in cortice verboꝝ canonis laboraret. vtiq̄ contra mentē omniū doctoꝝ sanctoꝝ: immo et cōtra scripture sacre ꝓcessum sentiret. Ex q̇b⁹ multipliciter oppositum apparetvt ex supradictis in plerisq̄ locis circa p̄mam partem tractatus de ductum est. Oportet ergo ad nucleum verboꝝ at=tendere. Iuxta quod in prima questione p̄me par=tis tractatus tactū est. Et hoc circa solutionē se=cundi erroris inter tres qui ibi reprobant. qd̄ qua tuor iniunguntur p̄dicatoribus populo ad p̄dican dum. transferunt enim ⁊ corporaliter et fantastice. Iuxta quod ex earum ꝓpriis confessionibus patꝫ non tam illarum que incinerate fuerunt quā etiam aliarum que ad fidem ⁊ penitentiam redierunt.

Inter quas ꝛ illa in oppido Brisiaco interrogata a nobis. an ne fantastice et illusorie aut corporaliter possent trasferri? Respōdit quod vtroq3 modo Si em̄ casu aliquo nollent corporaliter transferri scire tn̄ vellent omnia q̄ in concione illa ab earum cōsodalibus agerent: tunc talis ab eis seruaretur modus: vt illa in nomine omniū dyabolorum ad lat⁹ sinistrum se reponeret ad cubitū. extunc quasi vapor quidā glaucus ex eius ore pcederet. Vn̄ singula q̄ ibi agerentur plucide consideraret si vero corporaliter transferri vellet modū supradictū seruare necesse esset. Preterea in casu quo canon ille nude absq3 omī declaratione intelligēdus esset qs tā stolidus: vt ppterea omnia eorum maleficia et nocumenta esse fantastica ꝛ imaginaria affirmaret cum ad sensuz oībus appareat cōtrarium. eo pcipue q plures sint supstitionum species: vt pote quatuordecim. Inter quas maleficarū species supremū in maleficiis ꝛ nocumētis continet gradum ꝛ species phitonum ad quā reduci possunt qui fantastice vehuntur minime gradū. Demū nec exempla ex legēda sancti Germani: aut aliorum quorūcūq3 eis suffragantur. Utiq3 quia possibile erat demonib⁹: vt seipsos ad latera viri dormientis: tpe intermedio quo scrutiniū de vxoribus fiebat applicarent quasi viris cōdormirent: qd tamen factum fuisse ppter honorem sancti nō asseritur. casus tamē ponit vt nō credat est impossibile. oppositū illius qd in legēda ponit. A simili respōderi pōt ad quascūq3 alias obiectiones: quia sicut inueniunt q q̄dam tantūmodo imaginarie. Ita etiā reperiuntur in scriptis doctorum plures fuisse corpaliter trāslatas. Si cui pla

et thomam brabantinum in li. suo de lapidibus in
spicere mira inueniet tam de imaginaria q̃ etiam
corporali hominum transuectione.

¶ Sequitur de modo quo se incubis demo-
nibus subiiciunt.

¶ Capitulum quartum.

Sed q̃tum ad modum quo malefice de
monibus incubis se subiiciunt sex vidē
da. Aliqua ex parte demonis et corpo
ris ab eo assumpti, ex quo elemento sit
illud formatum. Secundo ex parte actus. an sem-
per cum infusione seminis ab altero recepto. Ter-
tio ex parte temporis et loci. an potius vno q̃ alte
ro tēpore se exerceat? Quarto an visibiliter se agi
tat ex parte mulieris: et an tātummodo ille que ex
huiusmodi spurcitiis procreant: a demonibus fre-
quentantur? Quinto an ille que ab obstetricibus
tempore partus demonibus inferuntur. Sexto. an
remissior vel intensior sit talibus ipsa venerea dele
ctatio. et primo super assumpti corporis materia ꝛ
qualitate? Dicendum ꝙ aereum corpus assumit. ꝛ
ꝙ aliquo modo est terrestre in quantum habet ter-
re proprietatem per considerationem: quod sic de-
claratur. Nam quia aer in se non est figurabilis:
nisi secundum figurationem corporis alterius in
quo includitur. vnde etiā minime suis terminis ter
minatur: sed tantūmodo alienis: et vna pars aeris
alteri continuatur. Ideo simpliciter vt sic non pōt
corpus aereum assumere. Attēto aūt ꝙ aer est ma
xime transmutabilis et vertibilis in quodcunq;: cu
ius signum est. ꝙ quidam nitentes corpus a demo-
ne assumptū scindere gladio vel perfodere: id effi-

cere non valuerunt: qꝛ partes aeris diuisi statim cõtinuantur de nouo. Ideo patet. ꝙ in se aer est bene cõpetens materia. Sed qꝛ non põt figurari nisi aliquod aliud terrestre sibi adiungat. Ideo oportꝫ ꝙ aer ille sit aliquo modo inspissatus ꝛ ad ꝓprietatẽ terre accedens. seruata tñ aeris veritate. ꝛ hãc cõdensationem facere demones ꝛ aĩe separate ꝑ vapores grossos ex terra eleuatos: et ꝑ eoꝝ motũ localẽ eos cõgregãdo et figurãdo. i q̇bus manẽt tãꝗ motores tm̃: ꝛ nõ vt infamatores vitam illi corpori formaliter influentes: qꝛ sic fluit ab aĩa in corpus coniunctũ. Sunt aũt in suis sic assumptis ꝛ figuratis corporib⁹: sicut nauta in naui quẽ nouit. Unde qñ queritur quale sit corpus quantũ ad materiam a demone assumptũ? Dicendũ ꝙ de eo aliud est loqui quãtũ ad ꝑncipiũ assumptionis: ꝛ aliud quãtũ ad terminum: quia quo ad principium sic est aer. Quantum ad terminũ est aer inspissatus ad ꝓprietatem terre accedens. Hec autẽ oĩa possunt demones deo ꝑmittente ex natura: cum natura spiritualis sit superior nature corporali. Unde ꝛ necesse hꝫ sibi obedire intelligendo quo ad motũ localem: nõ aũt quo ad formarum naturaliũ tam accidentaliũ ꝗꝫ ꝛ substantialium susceptionem: nisi in aliquibus paruis creaturis: et hoc amminiculo alicuius alterius agentis: vt supra tactũ est. Per motũ aũt localem nulla forma ponit̃ in remota. vnde sic ad nutum mouere pñt cum aliis circunstantiis. Ex quibus tñ si quis incidentaliter q̄reret. q̇d sentiendum vbi angelus bonus vel malus aliqua oꝑa vite exerceret ꝑ corpora vera naturalia ꝛ nõ aerea sicut in asina balaam: ꝑ quã angelus loquebat̃: ꝛ vbi demo

es in obsessis corporibus agitant. Dicēdū ꝙ illa corpora non dicunt esse assumpta: licȝ tm̄ occupata. Inspiciant dicta doctoris in.ii.di.viii. An ange corpora assumant? Sed maneamus in ꝓposito. Demones in assumptis corporibus cū maleficis loquunt: vident: audiūt: comedūt: ⁊ generāt. quomō hec sunt intelligēda. ⁊ hec est scd̄a pars huius prīe difficultatis. Dicendū ad primū. ꝙ ad verā locutionē tria requirunt. s. pulmo cū retractione aeris: q̄ non solū ꝓpter vocē: sed ꝓpter refrigeriū est cordis. vn̄ ⁊ muti habent attractionē necessariam. Scd̄o requirit ꝙ formetur ex percussione corporis in aere: sicut cū quis ligno percutit in aere vel campana sonum facit magnū vel paruū: qꝛ materia in se sonorabilis. ⁊ ꝑcutitur cum sonabili instrumento redditur sonus ſm̄ quantitatem corporis et recipitur in aere ⁊ multiplicatur vsqꝫ ad aures audiētis: qui si est remote post spacium: vt videt preuenire habet. Tertio requirit vox ⁊ dici potest ꝙ sonus in corporibus inanimatis dicit vox in aīatis corporibus ⁊ ibi est lingua q̄ aerem respiratū ⁊ iterum emissum ꝑcutit in instrumēto ⁊ vase fuso a deo et viuo naturaliter: quod nō est in campana. Ideo quia ibi sonus hic vox dicitur. Et hoc tertium pōt exemplificari ꝑ secundum: vt ptꝫ: et hec ideo posui vt p̄dicatores habeant modū tradēdi pplo. Quarto requiritur: vt ille qui vocem format conceptum mentis vult alteri per vocem exprimere: et vt ipse intelligat. Ideo illam vocē organizat. i. distinguit successiue in ore ꝑ linguā: dentes ꝑcutiendo: ⁊ ꝑ labia claudēdo ⁊ aperiēdo: ꝑcussum aerē in ore ad aerē extrinsecū emittēdo: vt sic multiplicādo successi

ue vſq3 ad aures audientis: qui tunc intelligit cõce
ptum mentis. Ad ꝑpoſitum. Demones carent pu
mone ⁊ lingua: quã tñ artificiatam oſtendere pñt
iuxta corporis conditionem: ſicut ⁊ dentes ⁊ labia.
vnde nõ vere ⁊ ꝑprie loqui pñt. Sed q2 intelligunt
et intellectũ mentis vbi exprimere volunt tunc nõ
ꝑ voces: ſed ꝑ ſonos qui habent quandã ſimilitudi
nem vocũ: aerem nõ reſpiratũ ⁊ attractũ: vt in hoĩ
bus: ſ3 incluſum in corpore aſſumpto ꝑcutiunt ⁊ ad
aerem extrinſecũ articulatim emittunt vſq3 ad au=
res audiẽtis. et ꝙ abſq3 aere attracto et nõ reſpira
to poſſit fieri vocis ſilr̃itudo. pat3 ꝑ cetera aĩalia nõ
reſpirantia: q̇ dicunt̃ vacare ⁊ certo alia inſtrumen
ta vt dicit phũs in. ii. de aĩa. Alec eñ dũ capit̃ ex=
tra aquã ſubito vocem emittit ⁊ morit̃. poſſunt hec
applicari: ⁊ ea q̃ ſequunt̃ vſq3 ad vim generatiuã:
excluſiue tñ ad bonos angelos. Si quis velit vlte
rius ſpeculari de locutione demonũ in obſeſſis cor
poribus. Ibi eñ vtunt̃ corporalibus inſtrumentis
veri corporis obſeſſu q2 illis illabunt̃ ſic intelligen
do infra terminos corporalis quantitatis: ⁊ nõ in=
fra terminos eſſẽtie: neq3 corporis: neq3 anime. Da
differentiã inter ſubſtantiã ⁊ quantitatem ſeu acci
dens: ſed de his nichil ad ꝑpoſitum. Si cui aũt pla
cet inſpiciat ſctm̃ Tho. in. ii. ſenten. di. viii. arti. v.
Conſequẽter aũt qualiter videt̃ ⁊ audiũt dicendũ
ꝙ q2 duplex eſt viſio. Spiritualis ⁊ corporalis. Et
prima in infinitũ excedit alterã. tum q2 penetrat:
tum q2 ꝑ diſtantiã nõ impedit̃ iuxta luminis facul
tatem qđ ſibi deſeruit. Ideo dicendũ: ꝙ nullo mõ vi
det angelus ſiue bonus ſiue malus ꝑ oculos corpo
ris aſſumpti: nec aliq̇d corporale ſibi deſeruit ſicut

ñ in locutione deseruit sibi aer et ꝑcussio aeris ad
sonũ ꝓcurandũ ⁊ vlterius ad multiplicãdũ vsq; ad
aures audientis. Vñ oculi eoꝝ sunt oculi depicti.
Libẽter aũt sub his similitudinibus hoĩbus se offe
runt vt eis eoꝝ ꝓprietates quas naturaliter hñt ⁊
loqui spũaliter ꝑ hmõi opera manifestent. Ideo eñ
⁊ patribus sancti angeli sepe apparuerũt ex dei or
dinatione ⁊ eius ꝑmissione. Malis hoĩbus sese mo
nifestant: vt hoĩes eoꝝ ꝓprietates cognoscẽtes il=
lis se associent: hic in culpis ⁊ alibi in penis. Unde
dionysius celestis ierarchie in fine dicit. Ex oĩbus
partibus humani corporis docet angelus suas ꝓ=
prietates cõsiderare. Concludendo: ꝙ corporalis
visio cũ sit, operatio corporis viuẽtis ꝑ organũ cor
porale q̃bus demones in se carẽt. Ideo in assũptis
corporibus sicut silitudines mẽbroꝝ hñt: ita ⁊ simi
litudines operationum. Et silr dicere possumus de
eius auditu q̃ multũ nobilior corporali: eo ꝙ cõce=
ptũ mẽtis ⁊ aĩe locutionẽ subtilius cognoscere põt
q̃ȝ hõ audiẽdo cõceptũ mẽtis ꝑ verba corpalia ex
pressum. Vide sctm̃ Tho. ii. senten. di. viii. Si eñ
in vultu hoĩs legit secreta eius voluntas et motu
cordis ⁊ qualitate pulsus a medicis passiones aĩe
cognoscunt. a fortiori ꝑ demones. Sed quo ad co=
mestionem Dicamus ꝙ cõpleta ratio comestionis
quatuor dicit. Diuisionẽ cibi in ore ⁊ traiectionẽ in
corpus virtus corporis potẽtis dirigere ⁊ quartũ
cõuertere necessariũ nutrimentũ ⁊ superfluũ eiice=
re. Angeli quicũq; prima duo in assumptis corpori
bus comedendo faciunt tertiũ et quartum nõ pñt:
sed loco virtutis digestiue ⁊ eiectiue adest ei virtꝰ
alia que cibis dissoluitur subito in preiacentẽ mate

riam. In christo etiam fuit vera comestio in omnibus: quia habuit virtutem nutritiuam et conuersiuam non autem conuertendo in suum corpus. q illevirtutes fuerunt glorificate sicut et corpus. vnde etiam resoluebatur cibus in tempore subito sicut qui aquam in ignem proijceret.

¶ Quomodo modernis temporibus malefice actus carnales cum incubis demonibus exercent: et qualiter ex his multiplicantur.

SEd quo ad actus carnales de quibus principaliter intenditur quos etiam cũ maleficis tanq̃ incubi in assumptis corporib⁹ exercent nulla subest difficultas ex p̃missis: nisi fortassis quis dubitaret. An p̃ntes malefice hm̃oi spurcitiis intenderent: ⁊ an originẽ malefice ex his spurcitiis sumpserũt. Ad has duas dubitationes respondendo. Dicamus ad primam. Quicquid de precedentibus maleficis ante annos incarnationis dominice. Mille et quadringentos vel circiter actum sit. An videlz his spurcitiis inseruiebant sicut ab illo tempore moderne malefice hoc ignorat: eo q̃ nusq̃ hoc q̃ experiẽtia iam edocuit historia disseruit. Maleficos em̃ semp fuisse et ex eoꝝ prauis operibus plurima nocumenta hoibus: iumentis. ⁊ terre frugibus: euenisse sicut ⁊ incubos ⁊ succubos demones nemo q̃ hystorias peragrat dubitare põt: cũ traditiones canonũ ⁊ sacrorum doctorum plurima a multis centenis annoruz de ipsis in posterum reliquerũt: ⁊ tradiderunt: licet in hoc sit differentia/ q̃ incubi demones in retroactis temporibus infesti fuerunt mulierculis cõtra ipsarum volũtatem prout in suo formicario nider.

t in libro de vniuersali bono siue de apibus. Tho.
rabantinus plurima recitat: huic autem positioni
que asseritur p̄sentes maleficas huiusmodi spurci=
tiis dyabolicis esse infectas nō nostra sententia in
tantum adheret quantum ipsarum maleficarū ex=
perta testimonia que cuncta illa reddiderunt credi
derunt credibilia: non iam vt hactenus inuitis ani
mis sed sponte ꝑ voluntate referidissima miserabi
li seruituti se subiicientes. Quotquot enī a nobis
seculari brachio ad puniendum relicte fuerunt in
variis diocesibus precipue in constañ. et in oppido
Rauenspurg multis annis his inheserunt spurci=
tiis certis sub. xx. aliis sub. xii. aut sub. xxx. annis:
et semper cum fidei abnegatione in toto vel in par
te testes sunt ibidem oēs incole. Demptis enim se=
crete penitentibus ⁊ ad fidem reuersis non minus
ꝙ. xl. et octo in quinꝙ annis igne tradite fuerunt:
nec tamen illis accommodata fides quantum spō=
te reuersis ad penitentiē credulitas adhibita fuit/
omnibus in hoc cōcordantibus ꝙ hmōi spurcitiis
in augmentū huius pfidie habent insistere. De q̇
bus etiā sigillatim in seunda parte operis vbi eo
rum particularia opera rescribentur tractabitur/
omittendo ea que ⁊ socius noster inquisitor cuma=
nus in comitatu burbie peregit qui ⁊ in spacio vni=
us anni q̇ fuit Millesimus quadringētesim⁹ octua
gesimusquintus. xl. et vna maleficas comburi fe
cit. Et omnibus publice asseētibus illis spurcitiis
dyacolicis inhesisse. Consta ergo omnia: aut vi=
sus vel auditus ꝑpria experiētia/ aut fide digno=
rum relatibus. Quo ad secunū. vbi difficultas an
ipsi malefici ex his spurcitiis ꝛiginē sumpserunt.

Dicamus secundum Augustinum hoc vtique verum esse omnes superstitiosas artes ex pestifera societate hominum et demonum originem sumpsisse. Sic enim dicit libro.i. de doct. christiana. et habetur. xxvi. q.ii. illud quod est. Omnes artes huiusmodi vel nugatorie vel noxie superstitionis ex quadam pestifera societate hominum et demonum: quasi pacta infidelis et dolose amicitie constituta penitus sunt repudiande. Illo attento manifestum est quod sicut diuerse sunt species superstitionis seu magice artis. ita et diuerse sunt eorum societates. et sicut species maleficorum inter quatuordecim illius artis species pessima existit. quia non per pactum tacitum: sed expressum vltra hoc quod cultum latrie per fidei abnegationem ipsius demonibus habent exhibere. Ideo et pessimam cum ipsis conuersando retinent societatem. Iuxta mulierum: que semper vanis delectantur conditiones. Attento insuper iuxta doct. sanc. Tho. in. ii. senten. di. iiii. ar. iiii. In solutione vnius argumenti vbi querit. An geniti ex huiusmodi demonibus modis peractis sint maioris virtutis quam alii homines? Respondit hoc verum esse: non solum ex textu scripture Genesi. vi. Isti sunt potentes a seculo &c. Sed etiam ea ratione quod demones possunt scire virtutem seminis decisi. Primo ex dispositione eius a quo decisum est. Secundo mulierem proportionatam ad seminis illius susceptionem. Tertio constellationem iuuantem ad effectum corporalem. Et quartum addere possumus etiam ex suis verbis. s. ipsius geniti complexionem optimam ad effectus illi proporcionatos. et quibus omnibus sic concurrentibus concluditur. quod tales sic geniti sunt

ortes et magni corpore. Ideo ad ꝓpositū cū que-
tur. An malefici ex his spurcitiis originē sumpse
unt? dicamus. Originem sumpserunt vtiq; ex pe-
ifera mutua societate: vt ex p̄mo notabili patuit
Multiplicationē vero non sumpsisse ex illis spurci
iis nemo negare pōt ex secundo notabili: cum nō
electationis: sed corruptionis causa illius demo-
es intendūt. Erit ergo talis ordo ꝙ succubus de
non ab homine scelerato semē decidat: q̄ si est p̄us
lli homini deputatus ⁊ noluerit se incubum facere
ad maleficā tradit illud semen demoni mulieri seu
malefice deputatus: ⁊ ille sub certa constellatione
ibi deseruiente: vt talis genitus vel genita fortis
viribus ad ꝑagenda maleficia ꝑsistit se incubū ma
lefice f aciet. Nec ꝙ illi de quibus textus loquit nō
fuerint malefici: sed tantūmodo gigantes ⁊ viri fa
mosi ⁊ potentes: quia vt superius dictū est. malefi-
cia non fuerunt ꝑpetrata tempore legis nature. et
hoc ꝓpter recentem memoriam creationis mundi.
Unde ydolatria locū habere non potuit Jam aūt
malicia hominū excrescente diabolus maiorē ad
seminandū hoc genus ꝑfidie repperit oportunita-
tem. Sed neq; illi termini ī bonū virtutis intelligi
pñt: vbi illi asserūtur fuisse viri famosi dicebantur.

¶ An semper cum decisione seminis incubus demon maleficam aggreditur.

AD illud etiā vbi querit. An semp̄ cū infusione. ⁊c. Respondet. cū mille nocendi habeat modos ⁊ artes: vt pote qui a p̄ncipio ruine sue conat ecclīe vnitatem rescindere ⁊ humanum genus oībus modis euertere.

xvi.q.ii. Ideo de istis regula infallibilis nõ potest dari. sed pbabilis distinctio. videlz: q aut malefica annosa est z sterilis aut nõ. Si sic: tũc vtiqz absqz seminis decisione. cum ad nichilũ valeret: et demon in suis operibus etiã qñtuz põt superfluitatem subterfugit: sicut et natura maleficam aggredit. Vel etiam si sterilis non sit: tñ delectationis causa ex parte malefice causande ipam aggredit. Si vero ad impregnationẽ disposita: tunc si cõmode semen a viro decisum habere potest cum illo ipam aggredere ob infectionem plis non differt. Verum si qs q̃reret an semen emissum p nocturnam pollutionẽ ita colligere posset sicut decisum p actum carnalẽ. Ad hec probabilis põt dari ratio: q non licet aliis videri post oppositum. Nã attento q demones vt pmissum est virtutem seminis generatiuã attendũt et talis vis in semine p actum carnalem amplius effunditur z conseruat. scinditur semen p pollutionem nocturnam emissam tantũmodo ex superfluo humore: z non cũ tanta vi generatiua descinditur Ideo cũ eo se minus exercere ad generationẽ prolis credit: nisi fortassis vim illam adesse seminis intelligeret. Sed z hoc oino negare nõ possumus: q malefica maritata z p maritum impregnata etiam per commixtionez alterius seminis incubus demõ conceptum inficere potest.

¶ An potius vno tempore q̃ altero: et silr de loco

D aliud an obseruat tpa et loca. Dicẽdum q vltra obseruantiã tempoꝝ quo ad cõstellationes quas obseruat quãdo ad plis infectionẽ opatur. Obseruat etiaz certa tempora quando non

nfectionis: sed venereevoluptatis causa ex parte malefice exercende agitaẽ: ꝛ sunt sacratiora toti⁹ anni tēpora vt natalis xp̄i: paschalis: ꝛ penthecostem solēnitatibus: et aliis festiuis diebus. Et hoc faciunt triplici ex causa. Primo vt sic malefici nō solum pfidi per apostasiā a fide: verūetiam sacrilegij vitium incurrunt in quibus ipi demones vt ipe creator amplius offendaẽ ꝛ grauius in ꝓpriis animabus malefice condēnetur. Scda causa: qꝫ cum deus sic grauius offendiẽ eis maiorem ptātē seuiēdi in hoīes ꝛ puniēdi illos siue in rebus: siue in corporibus etiā innoxios relinquant. Qd em̄ dicitur filius nō portabit iniquitatē p̄ris. ꝛc. intelligiẽ ad eternā punitionē: tpali aut sepissime innoxii ꝓpter alioꝝ facinora afflictione puniunẽ. Un̄ ꝛ alibi de⁹ clamat. Ego deus fortis ꝛ zelotes visitās pctā parentum in tertiā et quartā generationē. Talis punitio patuit in filiis sodomitaruꝫ submersis ꝓpter parētū scelera. Tertia cā vt maiori oportunitate plures ruere faciant: p̄sertim iuuēculas q̄ festiuis diebus ocio ꝛ curiositatibus dū amplius insistunt eo facilius a maleficis vetulis seducantur: put in terra natiuitatis vni⁹ ex his inq̄sitoribus cū duo simus hoc opus colligentes contigit. Nam iuuēcula q̄dam ꝛvirgo deuota sollicitata festiua die ab vna vetula: vt secum per gradus ad camerā ascēderet: eo qꝫ certi iuuenes pulcherrimi ibidē essent inclusi: et dum illa annueret ascēdentibus simul vetula precedente iniunxit iuuencule ne se signo crucis muniret. Et licet illa annuisset occulte tamen signo illo muniuit: qua ex re contingit vt dum ascēdissent et virgo neminem conspexisset : eo qꝫ de=

mones ibidem existentes suam p̄sentiam in assum ptis corporibus illi virgini nequibant ostendere. Vetula maledicendo virgini dixit. Vadas in noīe omniū diabolorꝫ cur te signasti? Hec ex cōfessione pura illius virginis collegi. Potest ⁊ addi quarta causa: vt sic facilius hoīes seducant: q̄ dum si considerant ꝙ talia eis a deo sacratioribus tēporibus fieri ꝑmittunt non estiment illa tam grauis esse sicut si illis temporibus neq̄rent facere. De loco vero an plus in locis certis se exercent. Dicendū: ꝙ ex verbis factisq̧ maleficarum cōstat: ꝙ spucitias illas omnino in locis sacris exercere non possunt. Qua in re ꝓpendit efficacia angelice custodie ob reuerentiā illius loci: et quod amplius est asserunt se nūq̧ habere pacē nisi tēpore diutinorꝫ cū p̄sentes fuerint in ecclīa: ⁊ ideo citius ⁊ tardius īgrediunt et egrediūt lꝫ alia pessima certa cerimonialia h̄nt ad instructionē demonum obseruare. vtvcꝫ tempore eleuationis in terrā spuere: seu cogitationes nephandissimas ꝑ verba aut sine verbis ꝓponere vt vtinam esses in tali vel tali loco ꝓut iam in secunda parte tangetur.

¶ An visibiliter sicut ex parte malefice: ita etiam quo ad circunstantes se mutuo agitant.

D illud an visibiliter vel īuisibiliter huiusmodi spurcitias agant mutuo dicēdum q̄ꝫtum experiētia nos edocuit: ꝙ licet sempꝛ visibiliter ex parte malefice demon incubus operet: ita ꝙ nō est necessarium inuisibiliter ꝓpter federatum pactum ⁊ exp̄ssum ei appropinquare. Tamen quo ad circunstantes sepius ipe malefice supine iacentes ī agris

seu siluis vise sunt & denudate supra vmbilicū. Et iuxta dispositionē illius spurcitie coaptatis membris tibijs & cruribus se agitātes demonibus incubis inuisibiliter ibidē quo ad circunstātes coopantibus: licet in fine actus vapor nigerrimus in longitudine hois sursum a malefica in aerē eleuabat: sed hoc rarissime. Et qua de causa nouit ille mille artifex vt iuuencularū circunstantiā vel alioꝝ hominū mentes valeat aut allicere aut immutare de qbus gestis & qualiter in plerisqꝫ locis tam in oppido Rauēspurg/ q̄ etiā in dominio nobiliū de roppelstei & certis alijs terris talia sunt peracta in .ij. parte patebit. Sed et hoc contigisse certum est ꝙ maritis visibiliter interdū cernentibus incubos demones: quos tamē nō demones sed viros putabāt cum eoꝝ vxoribus talia pagere dum arma arriperent & transfodere volebāt: subito demon disparuit se inuisibilem faciendo. vnde et mulieribus manus et brachia obijcientibus: licet interdū lesi fuissent ipsos tamen viros obiurgantes an ne oculos haberent: aut si a demonibus obsessi forent deridebāt

¶ Quod non solū demones incubi mulieres ex eorum spurcitijs ꝓcreatis: aut eis obstetricibus oblatas infestant: sed quascunqꝫ indifferenter cū maiori vel minori venerea delectatione.

Finaliter vero concludendo dici potest ipsos demones incubos: non tantū mulieribus ex eoꝝ spurcitijs progenitis aut eis ab obstetricibus oblatis fore infestos: sed toto conatu in quascunqꝫ sanctiores virgines illi⁹ terre aut oppidi ꝑ ip̄as maleficas seductrices aut copulatrices anhelare. Hoc enim experientia re-

rum magistra edocuit: vbi in oppido Rauenspurg certe cõbuste ante finalem sententiaz. Hinc simil asseruerunt quod eis ab earũ magistris iniunctum fuisset omni conatu debere in subuersionez sanctarum virginũ et viduarum laborare. Et de venerea delectatione an maior sit vel minor cum incubis demonibus in corpore assumptis: q̃ ceteris paribus cum viris in corpore vero dicendum. Videt q licz naturalis ordo hoc minus excusat quin maior sit vbi simile suo simili alludit: tamẽ mille ille artifex vbi debita actiua debitis passiuis licet non in natura tamen sub qualitatibus in calore vel temperameo aliquo cõiungit vtiq̃ nõ minorem excitare videtur concupiscẽtiam: sed de his in sequẽtibus latius quo ad conditionem sexus feminei declarabit

¶ De modo generali quo p sacramenta ecclie sua maleficia malefice exercent. Et de modo quo vim generatiuã impedire solent seu etiã alios defectus super quascũq̃ creaturas demptis corporibus celestibus. ¶ Capitulum quintum.

Nam autem qualiter illas creaturas in vtroq̃ sexu z terre fruges inficiũt plures sunt super modos agendi aduertẽda. Et primo qualiter homines: demũ qualiter bestias. Tertio qualiter terre fruges. Ex parte hominis. Primo qualiter vim generatiuam seu etiam actum venereũ: ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat maleficiis impediunt. Secundo qualiter actus ille impeditur respectu vnius mulieris interdũ z non alterius. Tertio qualiter membra virilia auferuntur: quasi omnino sint

corporibus euulsa. Quarto modo si aliquid pre
missorum cõtigeret potentia demonis inferente p
se: non p maleficam posset discerni. Quinto: quo
modo malefice homines vtriusqꝫ sexus in bestias
pstigiosa arte trãsmutant. Sexto: quomodo obste
trices malefice conceptibus in vtero matris diuer
sis modis interimunt ꝛ vbi hoc non faciunt demo
nibus infantes offerunt: ꝛ ne hec quasi incredibi
lia putarentur. Ideo in prima parte operis p que
stiones et argumentorum solutiones sunt decise.
Ad quas si opus sit dubi⁹ lector p inuestigãda ve
ritate recurrere potest. Ad psensstantũmodo acta
et gesta per nos reperta: siue etiam ab aliis cõscri
pta in detestationem tanti criminis sunt deducen
da ad priores questiones si fortassis alicui diffici
les ad intelligendum forent. Ex his que in hac se
cunda parte traduntur fidem capiat: et ab errore
resiliat quo nullam maleficam esse aut nullum ma
leficium posse fieri in mundo estimauit. Unde pmo
notandum: q cum sex modis homines ledere pos
sunt absqꝫ modis quibus alias creaturas ledunt.
Et vnus sit quo amorem maluꝫ ingerunt viro ali
cui ad mulierem vel mulieri ad virum. Alius est
quo odium vel inuidiam in aliquo seminare procu
rant. Tertius in his qui maleficiati dicuntur. Ne
vi generatiua vti valeant ad feminam vel viceuer
sa femelle ad virum: vel etiã aliis modis aborsum
pcurando. vt su. tactum est. Quartus cũ in mẽbro
aliquo hominem egrotare faciunt. Quintus cum
vita puant. Sextus cum vsum rationis auferunt.
Et fateri cũ hoc oportet quod in vim genere rerũ
dẽptis corpibus celestib⁹ veros defect⁹ ꝛ veras in

firmitates ex virtute naturali īferre possunt: ⁊ hoc
ex potenti virtute naturali et spūali qua corporali
quacūq3 eminentvirtute. Nulla etiā infirmitas cū
altera cōcordat: seu etiā defectus naturalis vbi in
firmitas desit: ideo diuersis medijs vtiq3 ad diuer=
sas infirmitates ⁊ defectus ꝓcedunt. De quib9 ali=
qua q̄ntum necessitas postulat in mediū ꝑducam9
ꝑus tñ se animus lectoris maneat suspensus cur su
pra corpa celestia aliquā immutationē facere non
pñt. Dicemus triplicē esse cām. Prima qꝛ sup eas
etiam quo ad locū penalem existūt. q̄ locus est aer
caliginosus: ⁊ hoc ꝓpter ipsorum officiū eis depu=
tatus: vide supra in pma parte tractatus in. q. ij.
vbi dr de incubis ⁊ succubis demonibus. Secunda
causa: quia corpa celestia mouent a bonis angelis
vide in plerisq3 locis de motoribus orbium: pcipue
sanctū Tho. in pma parte. q. xc. in quo cōcordant
philosophi cū theologis. Tertia cā ꝓpter vniuer=
sale regimen ⁊ cōmune bonū vniuersi cui detrahe=
retur in generali: si malis pmitteretur spiritibus in
illa corpora celestia aliquas immutationes causa
re. Unde ⁊ illi imutationes miraculose facte in ve
teri aut in nouo testamento a deo p eorū motores
seu angelos bonos facte sunt, vt in statione solis
sub Josue. Retrogatione sub ezechia: obscuratio=
ne innaturali in passione xpi. In om̄ibus autem ex
post elementis ⁊ elementatis sua maleficia deo per
mittente. et p se absq3 maleficis ⁊ cum maleficis ex
ercere possunt. Et de facto exercere nō cessant. vt
patebit. Scđo notandū q in oibus modis malefi=
candi: vt plurimū semp maleficas informāt: vt in=
strumēta sue maleficie p sacramēta seu sacramēta

lia ecclesie: vel per quecũq3 diuina seu deo cõsecra
ta efficiant: vt qñ imaginẽ cereã sub palla alta=
ris ponit ad tẽpus ponit vel p crisma sacrũ filũ tra
hunt: vel ex quibuscũq3 rebus cõsecratis. Et hoc
quidẽ triplici ratione: sicut etiã quod sanctioribus
anni tẽporibus: ⁊ p̃cipue circa aduentũ dñi: ⁊ festa
natalia sua maleficia exercere solẽt. Primo. vt nõ
solum hoĩes p talia perfidi fiant: sed etiã sacrilegi
diuina q̃rum in eis est cõtaminanda. ⁊ sic plus deũ
creatorẽ suum offendant intimus animas pprias
condẽnent: ⁊ plures in pctã ruere faciãt. Scdo. vt
deus sic grauiter p hoĩes offensus demoni maiorẽ
potestatẽ in homines seuiendi relinquat Sic etiã
Gregorius dicit. quod malis interdum iuxta eorũ
desideria ⁊ petitiones concedit: iratusq3 aliis dene
gat ppitius. Tertio vt sic sub specie boni apparẽ=
tis plures simplices facilius decipiat: quando per
tacta diuinis rebus putant aliquid numinis a deo
obtinuisse vbi solũ peccata maiora sunt cõmissa.
Potest ⁊ addi quarta ratio sup sacratiora tẽpora
et principiũ anni. Nam qĩ festa plus frangunt pec
catis mortalibus. quã mechanicis operibus. Iux
ta Augusti. in li. de decem cordis. Superstitio aũt
et maleficia de maximis seruilibus operibus demo
nis est cõtra diuinã reuerentiã. Ideo vt dictum est
homines pfundius cadere facit ⁊ creator amplius
offendit. Et super principiũ anni dicere possumus
Iuxta Isi. lib. viii. ethi. ca. ii. q sicut Ianus a quo
ianuarius mensis dictus est: qui in diẽ circuncisio=
nis incipit idolum fuit diuersis faciebus cõfictum
vna tanq3 esset finis anni precedentis et alia tanq3
esset principium futuri: ⁊ imminẽtis anni esset pro=

rectoꝛ/ ꝛ foꝛtunatus authoꝛ in eius reuerentiam/ sꝫ potius demonis in idolo faciebant pagani varias commotiones luxuriosas ꝛ strennuas: ꝛ iocula sibi mutuo tradiderunt: choꝛeas varias duxerũt: mensas pparauerunt de qbus mẽtio fit p beatũ Augu. in multis locis: ꝛ fere p totũ recitatꝛ. xxvi. q. variis. Et sicut iam mali xpiani has coꝛruptelas imitantꝛ licꝫ quo ad lasciuiã sint translata ab eis ad tẽpoꝛa carnipꝛiuii qñ cum laruis ꝛ ludis ꝛ aliis supstitionibus discurrunt. Ita ꝛ nunc malefice his psuasionibus a demonibus ꝛ ipsoꝝ cõplacentiam circa pꝛincipium anni: qui ad diuinũ officium ꝛ cultũ/ vt festũ Andree ꝛ festa natalia chꝛisti existũt sua maleficia exercent. Et quidẽ iam in speciali qualiter p sacramenta pꝛimo. Demum qualiter per sacramentalia talia exercent aliqua nouiter facta. ꝛ a nobis p inquisitionem reperta referamus oppidum quod nominare non expedit: qꝛ oꝛdo charitatis ꝛ rationis imperat ꝛ suadet. vbi malefica coꝛpus dñicum sumpsit: ꝛ declinãs subito vt detestabilis modus est mulierum peplum oꝛi adhibuit: ꝛ in pãniculum domini cum coꝛpus extrahendo inuoluit. ꝛ in ollam in qua bufo erat: sic ꝛ dyabolo infoꝛmata piecit: ꝛ sub terra in stabulum ppe hoꝛreum domus sue occultauit cum aliis plurimis rebus adiunctis: ex quibus sua maleficia exercere habuisset. Sed assistente diuina pietate tantum facinus detectum ad lucem peruenit. Ne sequente die mercẽnario quodam causa sui laboꝛis pꝛope stabulum iter faciente: vocem quasi cuiusdam infantis eiulantis audiuit et quanto ppius accessit: vsqꝫ dum ad pauimentum sub quo olla abscondita erat peruenisset tanto clarius audi-

it:et estimans infantem aliquem a muliere subtu-
mulatum cuitetum seu presidentem accessit. et rem
gestam sua estimatione a parricida perpetratã nar
rauit. qui cito missis seruitoribus ita esse vt ille nar
rauerat repertum est. exhumare autem puerum no
lebat: sed potius vt custodes a remotis positis si
qua mulier accederet sano vsi cõsilio attendere ha
berent. Nec enim dominicũ opus ibi absconditum
esse nouerat. vnde et contigit vt eadem malefica lo
cum accederet: et sub pallio aliis occulte cernenti-
bus olla abscondit: Unde capta et questionibus ex
posita facinus detexit. asserens dominicum corpus
cum busone in olla absconditum ex his pulueribus
sua ad libitum nocuméta hominibus seu aliis crea
turis inferre posset. Insuper aduertendum: quod
hanc obseruant malefice communicantes consue-
tudinem; vt si absq3 nota efficere valeant domini-
cum corpus sub lingua et nõ supra recipiant ratio
nibus his vt estimari põt: vt abnegationis fidei re
medium nunq3 percipere velint: nec per confessionẽ
nec per sacramenti eucharistie perceptionem. Se-
cundo vt eo facilius ex ore dominicum corpus accĩ
piatur pro earum vt dictum est vsibus applicandũ
in maiorem creatoris offensam. Quare et omniu3
ecclesie rectoribus et populum communicantibus
semper iniungitur summam adhibere diligentiam.
vt plurimum aperto ore et lingua bene extensa cu3
amotione pepli mulieres communicent. Et quãto
maior adhibet diligentia tanto plures malefice p
hunc modũ notant. De aliis reb9 sacramentalibus
inumeras exercẽt supstitiones. Interdũ imagines
ceress quãdoq3 res aromaticas sub palla altaris;

vt supra tactum est ponentes: et sub limine domus
occultantibus vt per transitum ille pro quo positu
est maleficiatur. Innumera possent deduci: sed hec
minima per maiora maleficia approbantur.

¶ De modo quo vim generatiuam impedire solēt.

¶ Capitulum sextum.

E modo aūt quo vim generatiuā impedire solent tam in hoībus q̄ iumētis etiā in vtroq3 sexu. Potest lector ex his q̄ supra tacta sunt in q̄stione. An demones p ipsas maleficas mētes hoīm ad amorem vel odiū immutare valeant. Ubi post solutiones argumentoꝝ specialis fit declaratio de mō quo vim generatiuā impedire valeant deo pmittente. Ubi tñ notandū: q tale impedimentū ab intrinseco practicat. Intrinsece aūt fit ab eis dupl'r. Primo: vbi rigores mēbri p fructificatione accōmoda directa reprimunt. Ne hoc videat impossibile cū'r motū alias naturalē in aliquo mēbro īpedire pñt. Scdo vbi missionē spūum ad mēbra in q̄bus est virtus motiua phibent: quasi intercludēdo vias seminis: ne ad vasa generationis descēdat: vel ne excidat vel emittat. Extrinsece pcurant interdum p imagines vel ex herbaꝝ comestionibus. Interdū p alias res exteriores: puta ex galloꝝ testiculis vel ex herbaꝝ comestionibus. Non tñ credendū est: q virtute illarum reꝝ vir impotens reddat: sed occulta virtute demonū illudentē hmōi maleficas p huiusmodi vim generatiuā ne videlz vir coire aut mulier concipere valeant maleficare possunt. Et huius ratio est q plus permittit deus super hunc actū per quem primū peccatum diffunditur: q̄ sup alios

ctus humanos: sic ꝛ super serpētes qui magis in=
antationibus deseruiūt ꝙ̄ alia aīalia. Unde ꝛ plu
ies a nobis ꝛ ab aliis inquisitoribus repertum est
ꝑ per serpentes aut per hmōi impedimenta intule
unt. Nam quidā captus malefic⁹ fassus fuerat ꝙ
nultis annis sterilitatem tam in hoibus ꝙ̄ iumen=
tis quandā domū inhabitantibus ꝑ maleficiū intu
lisset. Nider insuper vbi supra refert quendā male
ficum nomine stadlin. in dyocesi lasanensi captum
qui ꝛ fassus fuerat ꝙ in certa domo vbi vir ꝛ vxor si
mul ꝑmanebant ꝑ sua maleficta successiue in vtero
vxoris viri septem infantes occidisse. Ita vt semꝑ
aborsum fecerat femina annis multis. Simile fece
rat in eadem domo omnibus pecoribus ꝛ iumentis
fetosis quoꝝ nullum viuum partum edidit in eisdē
annis. Et cum maleficus questionaret qualiter ta
lia ꝓcurasset: aut quomō reus esse posset facinus
apperuit: dicens Subter limen hostiū domus serpē
tem posui: qui si amouebit fecunditas inhabitanti
bus restitueretur: vt sicut predixit ita euenit. Nā
licet serpens nō fuisset inuentus: qꝛ in pulueres re=
dactus: terram tn̄ omnino asportabat. Et eodem
anno vxori ꝛ omnibus iumentis fecūditas restitu=
ta fuit. Aliud deniqꝫ factū in Rychshofen paucis
et vix quatuor annis elapsis contigit famosissima
quedā malefica erat vtpote que solo tactu ꝛ omni
hora maleficiare ꝛ aborsuꝫ ꝓcurare sciebat In quo
dum vxor cuiusdā potentis impregnata esset et ob
sui custodiam quandā obstetricem ad se recepisset:
auisataqꝫ ab eadem obstetrice fuisset nec castrū exi
ret: et quod precipue a colloquio et conuersatione
illi⁹ malefice supra dicte se caueret. Post aliquas

septimanas immemor illius aullamēti castrū exi
quasdam mulieres congregatas in quodam con
uio visitandi gratia accessit vbi cum paululum r
sedisset: malefica superuenit: ꝛ ipsam diuinam qu
si saluationis gratia super ventrem ambabus m
nibus tetigit: ꝛ subito puerum se dolorose mouen
persensit. Unde territa vbi ad propria rediit ꝛ re
gestam obstetrici narrasset. Heu inquiens iam pu
rum pdidisti exclamauit. et vt predixit, in partu c
tigit. Nam nec aborsum integrū: sed paulatim fr
stra iam capitis iamq pedum et manuum peperit
Magna vtiqz ex diuina pmissione castigatio in pe
nam eius: videlicet mariti. qui tales maleficas pu
nire et iniurias creatoris vlcisci deberet. Fuit et in
oppido Mersburg constantiensis dyocesis quidaz
iuuenis intantum maleficatus quod nullum actum
carnalem cum aliqua dempta vna: exercere pote=
rat. Multis etiā audiētibus retulit quod sepissime
dum eam declinare et alias terras inhabitare: ꝛ fu
gam capere volebat. Adhuc interdū nocturno tē=
pore assurgere et festine cursu velocissimo iam per
terram: iam per aerē quasi volādo redire volebat.

¶ De modo quo membra viri=
lia auferre solent.

¶ Capitulum septimum.

SEd et hoc ꝙ membra virilia auferre so
lent: non quidem in rerum veritate cor
pora humana illis spoliando sed presti=
giosa arte occultando. vt supra. in que=
stione desuper tacta declaratum est aliqua gesta in
medium producamus. In opido nāqz rauenspurg
iuuenis quidem iuuencule adhesit: quam relinque=

volens membrũ virile perdidit prestigiosa vtiqȝ
rte:vt nichil videre aut tangere preter planũ cor
us posset. Anxius inde cellare quoddam adiit:
t vinum emeret et paululum residens mulieri:cui
lteri superueniente causam tristicie sue aperiẽdo
ingula enarrauit:et ita esse corpore demonstrabat
Astuta illa an ne aliquem suspectam haberet inqui
iuit. Et ille vtiqȝ talem ipsam denominãdo: ꝛ rem
zestam narrando manifestauit. Et illa. Expedit vt
per violentiam aliquam vbi beniuolentia tibi non
suffragatur . pro acquirenda sanitate ipsam indu=
cas. At iuuenis in crepusculo notis viam quã tran
sire malefica solebat obseruauit. Et ipsaȝ reperiẽs
dum pro sanitate corporis sibi reddenda suppli=
caret. Et illa se innoxiam nec quicqȝ scire assereret
ipsam inuassendo manutergium quoddam ad col=
lum fortiter comprimẽdo strinxit: dixit. Nisi michi
sanitateȝ restitues e manibus meis peribis. Unde
illa: quia clamare non poterat:et iam facies tume
facta nigrescebat. Sine inquit me liberam:et te sa
nabo. Et iuuenis dum nodum et stricturam laxas=
set malefica manu ipsum inter femora seu coxas te
tigit dicẽs iam habes quod desideras. Et iuuenis
vt postmonum referebat notabiliter persenserat:
anteqȝ visu aut tactu seipsum certificasset membrũ
sibi ex tactu duntaxat malefice fuisse restitutum.
Simile. Venerandus quidam pater honestate vi=
te:et scientia preclarus in ordine et conuentu Spi
rensi referre solebat. Quadam inquit die dum con
fessionem audientie instarem. Iuuenis quidam ac=
cessit : et inter verba confessionis membrum virile
lamentabiliter se perdidisse asseruit.

Ammirans ego pater et verbis suis faciliter c
dere nolens. eo ꝙ leuis corde qui facile cedit: a s
piente iudicatur. Experientia didisci per visum n
chil cernendo: dum iuuenis locum vestes detege
do demonstrasset. vnde in me sanoq[ue] consilio vsu
An ne aliquam haberet suspectam: que ei tale m
leficium intulisset inquisiui: et iuuenis vnam se h
bere suspectam: sed absentem et in wormacia re
dentem asseruit. Tunc ego hec tibi iniungo quā
citius ipsam accedas et ꝓmissionibus ac blandi
verbis ꝑ posse ipsam emollire studeas: quod ⁊ fecit
Nam post paucos dies reuersus est gratias mich
referens se sanum et cuncta recuperasse asseruit: ⁊
sic verbis credidi. experientia tamen visus certifi
catus denuo. Sunt tamē ⁊ hic aliqua notanda ad
intelligendum clarius que supra de eadez materia
tacta sunt. Primo. ꝙ nullo modo credeudū est ta=
lia mēbra euelli aut segregari a corporibus: sed ar
te prestigiosa ꝑ demonem vt nec videri aut tāgi va
leant occultari. Et hoc authoritate ⁊ ratione. licz
supra tactum sit: vbi Alexāder de ales parte secū=
da dicit. Prestigium ꝓprie sumptum est illa illusio
demonis que non habet causam ex parte mutatio
nis rei: sed solummō ex parte cognoscentis qui de
cluditur: siue quātū ad interiores sensus: siue q̄tū
ad exteriores. Super hec tamē verba notandum,
ꝙ hic illuduntur sensus duo exteriores. s. visus ⁊ ta
ctus et non interiores: vt sunt sensus cōmunis: fan
tasia imaginatiua estimatiua ⁊ memoria. Licz san
ctus Thomas tantummodo ponat quatuor: vt su=
pra tactum est. Eo ꝙ fantasiam et imaginatiuam
ponit vnā et bene. pauca enim differentia est inter

maginari ⁊ fantasiari. Tho. in pͥma parte. q. lxxix
t hi sensus immutant͛: ⁊ non exteriores solū quā
o nihil occultat͛: vel manifestat͛: vel vigilādo. vel
ormiendo. Uigilando: vt dū res aliter videt͛ ꝙ̄ in
sit. vt cum q̇s videt aliquē equum cum assessore
euorantē: aut in bestiā esse hominem transforma=
um: at seipsum bestiā esse: ⁊ cum bestiis debere in=
edere estimantē. tunc em̄ sensus exteriores delu=
duntur ⁊ occupantur ꝑ interiores: quia virtute de=
monū species sensibiles dudū reseruare in thesau=
ro specierum sensibiliū: vt est memoria: non illa in=
tellectiua in qua species inelligibiles conseruātur
sed memoria q̄ est conseruatrix specierū sensibiliū
que etiā est in posteriori parte capitis educunt͛ vir
tute demonum: deo interdum ꝑmittente ad sensum
communē imaginatiuā. Et tam fortiter imprimū=
tur ꝙ sicut necesse habet imaginare equum vel be
stiam ꝑ impetuosum actū quo demon educit de me
moria speciem equi vel beste: ita necesse habet esti
mare se videre ꝑ oculos exteriores tantū talem be
stiam. q̄ in re ab extra non est bestia: sed ꝑ impetuo
sam demonis operationē mediantibus illis specie
bus sic videt͛. Nec mirum videat͛ ꝙ demones pn̄t
cum ⁊ natura hoc facere potest etiā defectuosa. vt
patz in freneticis: melancolicis: maniacis ⁊ ebriis
aliquibus q̇ nō possunt discernere. Et frenetici pu
tant se mira vidisse et videre bestias ⁊ alia horren=
da: cū tamen nihil in reruz veritate. Uide supra in
questione. An malefice mētes hominū ad amorem
vel odium possunt immutare: vbi plura notantur.
Est demō et ratio in se clara. Nam cū demon ha=
beat quandā potestatez sup quasdam res inferio=

res:excipiendo tantūmodo animā. Ideo potest
circa istas res aliquas inmutationes facere quādo
deus sinit vt res appareant alit͡ ꝙ sint. Et hoc v
dixi aut turbando aut illudendo organū visus v
res clara videat nubilosa. sicut etiā post fletum p
pter humores collectos lumē aliter apparet ꝙ an
te. Uel operando in imaginatiuā potentiā p tran
mutationem specierū sensibilium vt dictum est: ve
humores varios mouendo vt appareant ignea vel
aq̄a que sunt terrestria vel sicca. vt quidā faciūt ꝙ
oēs in habitatione aliqua habēt se vestimētis exue
re ⁊ denudare: putantes se in aquis natare. Ulte-
rius autē sup modū p̄fatum si queritur. An hmōi
illusiones indifferēter bonis ⁊ malis accidere pūt
sicut vt inferius patebit. corporales alie infirmita
tes etiam in gratia existentibus inferri a maleficis
possunt. Super quo inherendo verbis cassiani col
la. ij. abbatis sireni. Dicendum est ꝙ non. Unde oēs
isti qui sic illuduntur p̄sumūtur in peccatis morta-
libus esse. dicit enim. Ex verbis antonij patz demō
nem nullatenus posse mentem cuiuscūqꝫ vel corpꝰ
inuadere: nec habere facultatē aliquam in cuiusli-
bet animam penitus irruendi: nisi eam primo desti
tueret omnibus cogitationibus sanctis: ac spiritu
ali contemplatione vacuam nudamqꝫ reddiderit.
Concordat cum eo ꝙ philosophia primo de conso
latione ad Boetium tangit. Talia tibi contulera-
mus que nisi pōr abiecisses inuicta te firmitate tue
rentur. Unde Cassia. ibidem refert de duobus ma-
leficis paganis: qui differētes in maleficia successi
ue per sua maleficia demones miserunt ad cellam
beati Antonij: vt eum tentationibus exinde fuga-

nt odio viri sancti infecti: eo q multitudo popu-
ad eum quotidie confluebat. Qui demones licet
mari ssimis cogitationum stimulis Antoniu pul-
rut. Illos tamen semp repulit signo crucis fron
r pectori impresso: r orationum incubationibus
sistendo. Ita dicere possumus q omnes qui sic a
emonibus ludificantur absq aliis infirmitatibus
orporalibus: vtiq diuina gratia inhabitante ca-
rent. Unde r illud Thobie. vi. Qui libidini defer-
uiunt in eo diabolus accipit potestatem. Concor-
dat r illud quod supra circa pmam partem tracta
tus in questione. An malefice operantur circa ho-
mines in bestiales formas illos transmutando ta-
ctum est vbi iuuencula couersa fuit in equa sua esti
matione r omnium eam aspicientium: dempto san-
cto Machario: cuius sensus diabolus illudere no
poterat: ad quem ducta pro sanitate cum iam ve-
ram mulierem r non equam aspiceret. Et econuer
so omnes alij acclamarent q equa eis videretur.
Ipse sanctus suis orationibus eam et alios a tali
illusione liberauit: asseres hoc ei accidisse: quia di
uinis non vacasset: nec sacramenta vt dicebat. scz
confessionis r eucharistie: vt decebat frequentasset
Unde iuuenis q eam de turpitudine sollicitauerat
licet renuisset ex honestate: tamen iudeus malefic9
quem iuuenis ea de causa vt iuuenculam malefícia
ret accesserat virtute demonis eam in equam con
uerterat. Sumarie cocludamus q in bonis fortu-
ne: sicut sunt res exteriores: vt bona tpalia: fama:
et sanitas corporis: lz boni p demones r sua mebra
ledi possint in eor meritu r pbatione: sicut de bea
to Iob patuit qui in talibus p demonez lesus fuit.

Tamen eius inuitis sicut in nullũ peccatum p m
leficia trahi possunt aut violentari: lz ab intra: z
carne ab extra valeant tentari. Item etiã nec hu
iusmodi illusiones fantasticas actiue et passiue in
ferre possunt. Actiue: vt eoꝝ sensus haberẽt dem
nes illudere: sicut alioꝝ in charitate non existẽtiũ
Passiue: vt eis eoꝝ membꝛa pstigiosa illusione ha
berent auferre. hec eñ duo beato Job nunq̃ dya
bolus inferre potuisset: psertim passiuum nocumẽ
tum sup actum venereũ: qui tante cõtinentie erat:
vt dicere posset. Pepigi fedus cũ oculis meis: ne
quidem cogitare de virgine. A fortiori de muliere
aliena. cũ tamen sup peccatores demon magnam
noscitur (ex verbis euangelij Luce. xi. Cum fortis
armatus custodit atriũ suuz: in pace sunt omnia q̃
possidet) habere potentiã. Uerum ex hissi q̃s q̃re=
ret circa illusiones membꝛis virilis: q lz illam illu
sionem non posset: demon existenti in gratia infer=
re passiue. An ne posset actiue. vt. s. existẽs in gra=
tia illuderet in suo visu: quia videret mẽbꝛum anne
xum. cũ tamen ille q̃ sibi existimaret ablatum: non
videret annexũ: nec etiam alij circunstantes. qđ si
conceditur videt esse contra pdicta. Potest dici q
quia non tanta vis existit in dãno actiuo sicut passi
uo. capiendo actiuũ non q̃ actiue intulit: sed q̃ dã=
num ab extra videt: vt de se patet. Ideo existẽs in
gratia licet posset videre dãnum alterius: et in illo
demon sensus eius illuderet. Nõ tamen posset sibi
ipsi tale dãnuz inferre passiue: vt scz suo mẽbꝛo pꝛi
uaretur cum libidini nõ deseruit. sicut p oppositũ
vt angelus dixit Thobie. Qui libidini vacant de=
monium accipit potestatem. Quid deniq̃ sentien=

um super eas maleficas q̄ hm̄oi membra in copio
interdum numero. vt viginti vel triginta mem-
ra insimul ad nidū auium: vel ad aliqđ scriniū in-
ludunt. vbi ꝛ quasi ad viuentia mēbra se mouent:
el auenā vel pabulū consumenda ꝑut a multis vi
a sunt ꝛ cōmunis fama refert. Dicendū ꝙ diaboli
ica operatione ꝛ illusione cuncta exercent: sic em̄
ensus videntiū illudunt modis supra tactis. Re-
ulit em̄ quidā ꝙ dum mēbrum ꝑdidisset: et quen-
dam maleficā cause recuperande sue sanitatis ac-
cessisset. Illa vt quēdam arborem ascēderet infir-
mo iniunxit: ꝛ de nido in quo plurima erant mēbra
si qđ vellet accipere posset indulsit. Et cū ille ma-
gnum quoddā accipere attentasset non ait malefi
ca illud accipias: ꝛ quia vni ex plebanis attineret
subiunxit: hec oīa vtiqꝫ ꝑstigiosa illusione fieri a de
monibus modis supra tactis organū visus ꝑ trāsf-
mutationē specierum sensibiliū in imaginatiuā po
tentiaꝫ turbādo. Nec em̄ oportet asserere ꝙ demo
nes sint in assumptis sic mēbris ostendētes quēad
modum solent in assumptis corporibus ex aere ma
leficis: ꝛ interdum hoībus apparere: ꝛ cum eis cō-
uersari. Ratio est: quia faciliori modo vcꝫ per mo-
dum interiorē localem specierū sensibilium ex con
seruatoria seu memoratiua potētia ad imaginati-
uam ista facere pn̄t. Et si quis dicere vellet: ꝙ etiā
simili modo facere possent: vbi in assumptis corpo
ribus afferunt maleficis: aut aliis hoībus conuer-
sari: vtvcꝫ tales apparitiones facerent ꝑ transmu
tationem specierum sensibilium in imaginatiuam
potentiam: vt homines dum putarent demones in
assumptis corporibus esse ꝑsentes: tunc non essent

nisi tales specierum sensibilium in interioribus potentiis immutationes. Dicendū q̄ si nil altius demon ostendere vellet nisi tantūmodo humane effigie p̄sentationē: tūc vtiq̃ opus nō esset ei in assumpto corpore apparere cum sufficienter per p̄fatam transmutationē hoc efficere posset. Nam aūt quia altiora habꝫ exercere puta loqui: conuesci: ꝛ aliis spurcitiis intendere. Ideo ꝛ ipsum presentem esse oportet ab extra visui realiter in assumpto corpore se obiiciendo: quia virtus angeli ibi est: vbi operatur ſm docto. In questione vero qūa queritur. Quid si demon p̄ se absq̃ malefica membrū virile alicui auferret. An aliqua sit differentia inter vnā ablationem ꝛ alteram. Dici potest vltra illa q̄ tangūtur in prima parte tractatus in q̄stione. An malefice membra virilia possint auferre: q̄ vbi demon per se mēbrum auferret: tunc vere et realiter auferret: et vere ꝛ realiter restitueret quandocūq̃ restituere haberet. In secundo: sicut non absq̃ lesione ita non absq̃ dolore auferret. Tertio: q̄ nunq̄ nisi coactus p̄ bonum angelum hoc faceret: eo q̄ materiam sui lucri amputare haberet. nouit enim plura maleficia sup̄ illum actuꝫ exercere q̄ sup̄ alios humanos actus. sicut eni deus plus p̄mittit illū actū maleficiare q̄ alios humanos actus: vt supra tactum est: que singula locum non habent vbi p̄ maleficas deo permittente operatur. Et si dubitatur an demon plus affectat homines et creaturas per seipsum ledere q̄ per maleficas. Dici pōt q̄ nulla est comparatio. In infinitum enim plus affectat p̄ maleficas ledere. Tuꝫ quia maiorem infert deo cōtumeliam creaturam sibi dicatam vsurpando,

Secundo: quia cum deus amplius offenditur. am=
plius sibi nocendi hominibus potestas pmittitur.
Tertio propter sui lucrum: quod in perditionē sta
uit animarum.

¶ De modo quo hoies in bestiales formas trans=
formant. ¶ Capitulum. viij.

Ed et hoc q malefice homies in bestia
les formas virtute demonuz: quia talia
pncipaliter operantur transformāt. Az
in prima parte operis questione. An ta
lia malefice valeant efficere satis sit de
claratum. quia tamen aliqbus illa q̄stio sub suis ar
gumentis z solutionibus nimis posset esse obscura
p̄sertim cum acta z gesta sup hec nō sunt deducta
Modus etiam quo seipsas sic transformant nō est
expressus. Ideo p̄sens addenda est declaratio per
solutiones plurimorum dubiorꝝ. Et primo q canō
ille. xxvi. q. v. Episcopi. non est sic nude intelligen
dus circa hanc materiam: put plures etiam docti
sed vti: nam bene docti decipiuntur. et qui publice
in eorꝝ sermonibus asserere non verent̄ huiusmodi
transmutationes p̄stigiosas. nullo modo etiā vir=
tute demonū posse fieri. Et hoc vtiqꝫ in magnum fi
dei detrimentum: vt sepe tactum est: z maleficaruz
confortationem q̄ z multum de talibus congaudēt
sermonibus. Contingit aūt hoc q huiusmodi p̄di=
catoribus eo q in cortice et non in medulla verbo
rum canonis laborant. vt supra tactum est. Cum
enim dicit. Quisquis credit posse fieri aliquā crea=
turam: aut in inmelius: aut in deterius transmuta
ri: aut trāsformari in aliā speciē: vel in aliā similitu

dinem: nisi ab ipso creatore q̇ oia fecit. ꝓculdubio
infidelis est. Hic plus lector attendat ad duo pn=
cipalia. Primo sup verbū fieri Scdo sup verba in
aliam similitudinē conuerti. Super pmum sit reso
lutus ꝙ fieri capitur dupliciter: vcȝ p creari ⁊ pro
naturali ꝓductione alicuius rei. Primo modo soli
deo cōuenit. vt notū est q̄ sua infinita potentia ali=
quid ex nichilo creare pōt. Scdo mō distinguēduȝ
est de creaturis: q2 aut sunt creature pfecte: vt hō
asinus. ⁊ce. Aut sunt impfecte: vt serpentes: rane:
mures. ⁊c. q̄ ideo dicunt impfecte: quia ex putrefa
ctione generari etiā possunt: lȝ em̄ semper de pmis
loquit canon: non de scdis: quod pōt patere: eo ꝙ
Albertus in li. de aialibus: vbi q̄rit. An demones
possint facere vera aialia? Et rn̄dit ꝙ sic: sed hoc
quo ad impfecta aialia. Etiam cū ea differētia: ꝙ
non instanti: sicut deus operat: sed motu quodā: lȝ
subito: sicut patȝ de maleficis. Exo. vij. si placet. ⁊
vide aliqua q̄ in notata questione tanguntur circa
pmam partē operis: ⁊ in solutione pmi argumenti.
Sup scdm vbi tangit ꝙ non possunt aliquā crea=
turam trāsmutare. Dicas ꝙ est duplex transmuta=
tio. Substantialis ⁊ accidētalis. ⁊ hec accidenta=
lis iterum duplex. quia p formā naturalem ⁊ inhe=
rentem rei q̄ videtur: vel p formā non inherentē rei
que videt: sed inherentē organis ⁊ potentijs ipsius
videntis. De primis loquit canon: et p̄cipue de for
mali seu quiditatiua transmutatione: put vna sub
stantia in aliā transmutat: cuiusmodi solus q̇ taliū
quiditatuȝ creator existit facere potest. loquit etiā
et de scda: licȝ illā demon efficere possit inq̄tum p
infirmitates diuina pmissione immissas aliqua for=

ma accidentalis corpori inducit: vt vbi leprosa facies appareret vel huius simile: sed q2 pprie de his nõ loquimur: sed de pstigiosa apparitiõe scdm quã vident res trãsmutari in alias similitudines. Diciмus q has trãsmutationes allegat ca. excludere nõ põt. qđ authoritate: rõne: z experientia insimul ex his q̃ supra certa experimenta q̃ Augu. li. xviii. ca. xvii. de ciuitate dei refert deducunt. z p varias q̃stiones illa etiam declarando. nam inter alias prestigiosas trãsformationes refert q famosissima maga circes mutauerit socios vlixis in bestias: Et q quedã stabularie mulieres conuertissent hospites suos in iumenta onera portantia. Refert etiam socios Diomedis in aues conuersos: z q postea longo tempore circa templũ diomedis volassent. Et quod prestantius narrasset de patre suo veraciter. q ipse pater dixisset se caballum fuisse z annona cũ aliis animalibus baiulasse. De primo nanq3 q sociis vlyxis fuissent in bestias mutati. ibi vtiq3 sola apparentia fuit z oculorũ deceptio: itaq3 forma illa bestialis educta fuit de conuersatorio seu memoria specierũ ipsam vim imaginatiuã vnde z visio imaginaria causabat. z cõsequenter ex forti impressione in potentias alias: z organa vidẽs estimabat se bestiam videre modo quo supra in p̃cedenti ca. tactũ est: sed quõ ista fieri pñt virtute demonis sine lesione infra patebit. De secũdo vero vbi hospites in iumenta onera portantia a stabulariis cõuertebant z et similiter hoc q p̃stantii pati se equum fuisse z bladum portasse narrat. Notandũ: q ibi tres fuerunt deceptiones. Prima: q illi homines prestigiosa arte videbantur conuersi in iuumenta que conuersio

facta fuit modo supra tacto. Secunda: q illa onera vbi excedebant vires portantiū demones inuisibiliter illa attulerunt. Tertia: q illi q̄ aliis videbāt trāsmutati in species: sibiipsis etiā videbant se in bestias cōuersos: sicut nabuchodonosor cōtigit vbi septem tēpora sup eum fuerunt immutata: vt fenū quasi bos comederet. De illo aūt q socii diomedis fuissent in aues cōuersi: & circa templū volasse. Dicendū: q ille diomedes qr in exitu grecoꝝ circa obsidionem ciuitatis Troie fuerat vbi ad ppria redire volebat in mari cū sociis submersus fuit. Ideo cum suggestione cuiusdā idoli templū sibi quasi inter deos annumeratus esset constructū fuerat: demones in cōfirmationē erroris longo tēpore tanq̄ aues loco eoꝝ volabant: quare & aliud genus superstitionis a pdictis pstigiis ibi fuit: qr videlz non p reductionē specierum sensibiliū ad vim imaginatiuam: sed in assumptis corporibus tanq̄ aues volātes se oculis aspicientiū ingerebant: q si queritur An etiā pdicto mō per reductionē specierum sensibilium aspiciētes illudere potuissent: vt demones non in assumptis corporibus ex aere tanq̄ volātes aues se ingessissent? Dicendū q sic. Nam et opinio quorūdam fuit: vt recitat sanctus Tho. in. ii. sentē. di. viii. ar. ii. q angeli q̄cūq siue boni siue mali nunq̄ assumerent corpora: sed quod oia q̄ de eoꝝ apparitionibus legunt in scripturis facta fuerint in prestigiis vel secundum visionē imaginariam. In quibus verbis notatur a doctore sancto differentia inter prestigium et imaginariam visionem. Quia prestigium potest habere rem ab extra corporali visui se obiicientem. Licet aliter videatur q̄ sit. Imagi=

naria autē visio nō hoc necessario requirit: vt videlꝫ res ab extra obiiciatur sed potest fieri absq͂ illa ex teriori obiectione: tantummodo per illas interio= res species sensibiles vbi ad vim imaginariam re= ducuntur. Unde illorum opinionem sequendo socii diomedis non fuerunt representati per demones in assumptis corporibus et similitudinibus auiū: sed tantummodo fantastica et imaginaria visione per illarum videlicet, specierum sensibilium reductionē ꝛc. vt supra. Sed quia doctor sanctus opinionem illam vt errorem et non vt opinionem simplicem re probat licet non vt heresim forte vt pie creditur cū etiam tales apparitiones imaginarie interdum et a bonis et a malis angelis fuerint absq͂ corporib⁹ assumptis vsitate. Ideo vt ibidem dicit: cum san= cti communiter dicunt angelos etiam corporali vi sione apparuisse: ꝛ talis apparitio fit in assumptis corporibus. Textus etiam scripture sacre super ta les corporales apparitiones plus concordat: q̃ͣ su per imaginarias aut prestigiosas. Ideo ex his ad presens dicere possumus etiam super quascunq͂ vi siones cōsimiles illis de sociis diomedis ꝙ licet illi socii imaginaria visione videntium potuissent ope re demonum videri modo quo dictum est tamen po tius presumitur: ꝙ per demones in assumptis cor= poribus ex elemēto aeris, tanq͂ aues volantes fue rint visi: aut ꝙ alie aues naturales a demonib⁹ agi tata illos representauerint.

¶ Qualiter demones intra corpora et capi= ta existunt sine lesione quando prestigiosas operantur transmutationes.

¶ Capitulum nonum.

Uod si vlterius super modū prestigio-
se transmutationis queritur. An intre-
corpora et capita tunc existant: et an ta-
les sint tanq obsessi a demonibus esti-
mandi et qualiter fieri possit: vt absq
lesione potentiarum et virium interiorum possint
species ab vna potentia interiori ad aliam deduce-
re. Et vtrū tale opus debeat censeri miraculosum
factum aut nō. Ad primum oportet distinguere de
prestigiosa illusione: q vt dictum est. Illa illusio fit
enim interdum super sensus exteriores: interdū su-
per interiores vsq ad sensum exteriorem. Prima
ergo licet possit fieri absq hoc q demones intrent
potentias exteriores illas occupando: sed tantum
exterius deludendo: vt vbi corpus aliquod occulta-
re vellet per interpretationē alicuius alterius cor-
poris vel alio quocūq mō. Aut vbi per se corpus
assumeret et se visui obiiceret. Scda non tñ nō pōt
fieri nisi ipm caput et potētias principaliter occu-
pet. Et hoc ostēdit authoritate et rōne. Nec obsta-
re pōt: q duo spūs creati nō pñt esse in vno et eodē
loco: et aia sit in qualibet parte corporis. Est autē
authoritas sup hoc Damasceni. Angelus ibi est vbi
operat. Ratio scti tho. ii. sen. di. vii. ar. v. Oēs an-
geli boni et mali ex virtute naturali q pstātior vtiq
est quacūq corpali hñt ptātem trāsmutādi corpo-
ra nra. Ptz hoc nedū ppter pstantiā et nobilitatem
nature. Sed et ideo q tota machina mūdi et creatu-
ra corpalis amministrat p angelos. Gre. iiii. dialo.
In hūc mundū visibilē nichil nisi p creaturā inuisi-
bilem disponi pōt. tñ oia corporalia regunt p ange-
los sicut et motores orbiū asserunt nō solū a docto-

ibus sanctis: sed etiā a philosophis oībus. Patet t ex eo q oīa corpora humana mouent ab anima ius sicut omnia alia per corpora celestia et p ipsorum motores. Si cui placet videat sanctum Tho. in. i. parte. q. xc. ar. i. Ex quo concludit q qz demones vbi operant ibi sunt. Ideo qn̄ fantasias et interiores potentias perturbant tūc etiā ibi existunt. Itē licet illabi aīe illi sit tm̄ possibibile qui eam creauit tn̄ demones etiā illabi possunt deo permittente corporibus nostris. Et qz pro tūc pn̄t impressiones facere in potentias interiores affixas organis corporalibus. Ideo et per illas impressiones sicut immutant organa ita immutant operationes potentiarum modo quo dictū est. q educere pn̄t species reseruatas in vna potentias affixa organa sicut ex memoria que est in vltima parte capitis educit speciem equi localiter mouendo illud fantasma vsqz ad mediam partem capitis vbi est cellula virtutis imaginatiue et demū cōsequenter vsqz ad sensum cōmunē cuius residētia est ī anteriori parte capitis. Et oīa subito sic immutare et pturbare pn̄t: vt forme tales necessario estiment. Ac si exteriori visui obiicerentur. Exemplū patuit ex naturali defectu in freneticis et aliis maniacis. Quod si querit: quomō hoc absqz dolore capitis efficere possit facili9 est respōsio. Primo qz eī organa non diuidit nec immutat que ad ipsorum subiectū: sed tantūmodo species mouet. Item scd̄o: qz non alterat immittēdo aliquam qualitatē actiuam: vnde necessario passio sequatur cum et ipse in se demon omni qualitate corporali careat: ideo sine alio talia operari potest Itez tertio quia vt dictum est tantūmodo facit trāsmutatiōes

per motum localem ab vno organo ad aliud ꝛ n
per alios motus ex quibus alterationes lesiue in
dum causantur Illud ergo ꝙ difficultatem facit
qꝛ duo spiritus nõ pñt esse in eodem loco puta di
nitiue. ꝛ anima etiam existit in capite quõ tunc d
mones ibidem existere possunt. Dicendũ: ꝙ resid
tia anime assignat centrum cordis in quo vitam i
fluendo oĩbus membris cõmunicat. Et exemplu
datur de aranea in medio tele que sentit tactum e
omni parte. Tamen qꝛ dictũ Augustini in libro d
spũ ꝛ aĩa ꝙ est tota in toto: ꝛ tota in qualibet part
corporis Ideo dato ꝙ sit in capite adhuc de mõĩb
operari põt: qꝛ alia est eius operatio ab operation
aĩe cũ operatio aĩe in corpore est: vt informat ꝛ vi-
tam influat: vñ est ibi sicut forma in materia nõ si-
cut in loco. Demon aũt sicut in tali parte corporis
ꝛ tali loco immutando ꝛ operãdo circa species sen
sibiles: vnde qꝛ nulla cõfusio operationum est inter
eos. Ideo vtrũqꝫ simul in eadẽ parte corporis esse
possunt. Ad illud. An tales sint tanꝗ obsessi et ar-
reptici id est a demonibus arrepti estimandi: quia
specialem hoc vult habere declarationẽ. An vide-
licet hoc possibile sit vt opere maleficoꝝ aliquis vt
obsessus a demone. i. ꝙ demon eum possideat vere ꝛ
corporaliter. Ideo de tali materia specialis tracta
bitur modus in capitulo sequenti: habet enim ꝛ hoc
specialem difficultatem. An operibus maleficoruꝫ
id fieri valeat Ad illud tantummodo An tempora
lia opera maleficorum et demonum sint ad modum
miraculorum operum causanda: ita ꝙ debeant ope
ra miraculosa estimari. Dicendum: ꝙ sic inquantũ
fiunt preter ordinem nature create nobis note per

irtutem creature nobis ignote: licet non sint pro-
pie miracula sicut illa q̄ fiunt p̄ter ordinem totius
nature create. qualia sunt miracula dei ꝛ sanctoꝝ.
Uide que in prima parte operis sub quita questio
ne et reprobatione tertii erroris tacta sunt vltra q̄
addenda sunt hec ꝑpter eos qui huiusmodi opera
impugnare possent quasi non debeant censeri ope-
ra miraculosa: sed simpliciter opera dyabolica: eo
q̄ cū miracula sint data in cōfirmationem fidei non
debent concedi fidei aduersario. Tum etiā q: signa
antichristi dicunt ab apostolo signa mēdacia. Sz
dicendū ad primum quod miracula facere est donū
gratie gratis date. Unde sicut ꝑ malos possunt fie
ri homines: ita ꝛ per malos spiritus in his videlicz
ad que eorū virtus extendere se potest. Unde etiā
discernūtur miracula per bonos facta ab illis que
per malos fiunt ad minus tripliciter. Primo ex effi
cacia virtutis operantis quia signa facta per bo-
nos diuina virtute fiūt in illis etiam ad que virtus
actiue nature se nullo modo extendit: sicut suscita
re mortuos et huiusmodi: que demones s̄m verita-
tem facere non possunt: sed in prestigii tantū: vt sy
mon magus de mortuo cuius caput agitabat: que
diu durare non p̄nt. Secundo ex vtilitate signorū:
quia signa per bonos facta sunt de rebus vtilibus
vt in curationibus infirmitatū: ꝛ hm̄ōi. Signa aūt
per maleficas facta sunt de rebus nociuis vel va-
nis sicut quod volant in aere vel reddāt membra
hominum stupida et huius. Et hanc differentiam
assignat beatus Petrus in iterario Clemētis. Ter
tia differentia est q̄tum ad finem: q: signa bonorū
ordinantur ad edificationem et bonorum morum.

Sed signa malorum sunt in manifestum nocum-
tum fidei et honestatis. Etiã q̃tum ad modũ op-
randi differunt: quia boni operantur mirabilia p
inuocationẽ diuini nominis: pie et reuerenter. S
malefici et mali quibusdam deliramentis: et dem
num inuocationibus. Aliud etiã non obstat: q̄ v
apostolus opera dyaboli et antichristi nominat si-
gna mendatia: quia tũc illa mirabilia que fient a
eo diuina permissione sunt vera et etiam falsa diue
sis respectibus. Uera in illis que fiunt virtute de
monis: ad que eius virtus se extendere põt. Falsa
qñ faciet ea ad que sua virtus se non potest exten
dere vt suscitare mortuos. illuminare cecos: quia
in primo vbi facere attentabit: aut intrabit corpus
defuncti: aut illud amouebit. et loco illius ipse in
assumpto corpore ex aere se presentabit. et sic in se
cundo prestigiosa arte visum aufert: aut infirmita-
tes alias: et subito sanabit a lesione cessando: non
q̃titates interiores rectificando: sicut in legenda
Bartho. ponitur. Possunt etiam omnia mirabilia
opera antichristi et maleficarum dici signa menda
cia: inq̃tum solũmodo ad decipiendum fiunt iam. ⁊
tunc operabit̃ antichristus. Hec thomas dist. viii.
de virtute demonum in operando. Posset etiã hic
adduci differentia miraculorum que ponitur in cõ-
pendio theologice veritatis: et inter mirum ⁊ mira
culum: quia cum miraculũ ꝓprie quatuor requirat
scilicet q̄ sit a deo: et q̄ sit preter existentiam natu
re: contra cuius ordinem fit. et tertio q̄ fit euidẽs.
⁊ quarto q̄ ad fidei corroborationem: quia ergo in
operibus maleficarum primum et vltimum ad mi-
nus deficiunt: ideo mira opera: nõ autem miracula

ci possunt. Ea etiā ratione: quia et si aliquo mo=
miracula dici possunt: quia tamen q̄dā sunt su=
a naturam: q̄dam contra naturā: q̄dam p̄ter na
ram. Et supra naturā sunt illa in quibus non est
mile in natura: nec in eius potentia: vt virginem
arere. Cōtra naturam: vt q̄ fiunt vsu cōtrario na
ure. terminant aūt ad cōforme nature vt ceci illu
ninatio. Et p̄ter naturam: vt q̄ fiunt ordini simili
ature: vt in mutatione virgarū in serpētes: quod
atura facere potuisset p longam putrefactionem
ppter rationes seminales: sic etiā opera magorū
dicent mirabilia. Rez gestā narrare expedit: et pau
lulum ei9 declarationi insistere. Est oppidū in dyo
cesi Argentinensi: cuius nomen occultare ordo ca
ritatis et honestatis postulat In quo laborator qua
dam die dum ligna ad cōburendū dumtaxat in do=
mo secaret. Catus q̇dem nō parue q̄titatis ipsum
molestare ei importune se obiiciendo nisus est: quē
abiendo ecce alius maioris q̄titatis simul cū p̄ori
acrius ipsum aggrediunt: quos iterum vbi repelle
re volebat ecce tres pariter: et iam versus vultū sa
liendo: iamq̄ inter tybias morsibus lacerando ip=
sum aggrediunt. Perterritus inde: et vt retulit ma
iori anxietate nunq̄ pplexus signo crucis se muni
endo: et opus p̄termittendo p incisa ligna catos in
festos: et modo ad faciem: modo ad guttur denuo
saltantes iam vnā ad caput: iam alterā ad pedes:
aut sup dorsum pcutiendo vix abegit. Et ecce post
hore spacium dū iterum suo opere insisteret: duo fa
muli oppidi cōsulum tanq̄ malefactorem ipsum ca
pientes: ad p̄sentiam baliui seu iudicis ducere vo=
lebant. qui iudex a longe ipsum aspiciens: nec au=

dientiam sibi pstare volens: imperat vt ad profundum cuiusdã turris seu carceris vbi plectendi includebant ad mortem proiceret. Eiulans ille: et cur talia pateret: cum in nullo crimine se cõscium agnosceret: per triduum custodibus carceris q̃rulose lamentabatur. Et hi quidẽ quanto pro audientia sibi pstãda amplius instaret. Tanto acrius iudex ira seuiebat verbis cõtumeliosis: asserens qualiter et quomodo tantus maleficator adhuc reatum suum nõ agnosceret: aut quomodo se innocẽtem proclamaret cum euidentia facti eius flagitia horrenda demonstrarent. Et cũ hi nihil proficerent. tamẽ suasu aliorum consulũ iudex inductus audientiam sibi pstare habuit. Eductus itaque de carcere: cũ ante iudicem staret: et iudex ipsum intueri renueret pauper genibus aliorum circunsedentiũ: prouolutus petijt vt causa sue calamitatis sibi aperiret. sicque iudex hec verba prorupit. Tu scelestissimus hominum quomodo tua flagitia non recognoscis? Ecce tali die et tali hora tres matronas: pcipuas huius ciuitatis vulnerasti: vt in lectis decumbentes: nec surgere: aut mouere se valeant. Refocillatus pauper et de die et hora ac de euentu rei apud se ruminans: dixit. In diebus vite mee mulierẽ nũq̃ percussi aut verberaui: et quod tali die et hora sectioni lignorum insisti: testium legitima productione probabo. Sed et vestri familiares sequenti hora huic operi me insistẽtem cõparuerunt. Tunc iterum furibundus iudex. Ecce ait quõ scelera sua palliare nitit. Mulieres verbera deplangũt: demonstrãt: et quod eas percusserit publice testant. Tunc paup amplius sup euentum rei ruminãs. Illa inqt hora creaturas me percussisse

colo:non aũt mulieres: Attoniti circũsedentes:
vt cuiusmodi creaturas percusserit reserari cu=
unt. Tũc ille rem gestam et ꝓut supra tactum est
ibus stupentibus recitauit. Et intelligentes opꝰ
emonis fuisse: pauperẽ solutũ et illesum abire: et
negociũ nulli reuelaret ꝑcipiũt. Sed nec a fidei
elatoribus q̇ et interfuerant euẽtus occultari po
uit. sup quẽ modũ aliqua differendo. An ne demo
es in assumptis sic effigiebus absq̃ pñtia malefi=
carum apparuerũt. aut earũ corporalis pñtia ꝑsti
gioso artificio in bestiales illas formas transmuta
ta fuerit. Respõdendo cõcludere opꝫ ꝙ licet vtrũ=
q̃ virtute demonũ fieri possit: ipsum tamen secun=
dum fuisse amplius ꝑsumitur. Nam motum localẽ
vbi demones in effigiebus catoꝝ laboratorẽ inua=
serũt: etiam laboratoris ictus ⁊ verbera catis illa
ta mulieribus in domo residentibus subito ⁊ ꝑ ae=
rem inferre potuisse: et hoc ꝓpter pactum mutuo
dudum initũ nemo dubitat. Sic enim ⁊ lesionẽ vel
puncturam quã inferre volunt: sciunt alicui imagi
ni depicto vel fuso: vbi aliquem maleficiare volũt
quod non illi imagini: sed illum quem presentare
habet iuxta puncturas suꝑ imaginesfactas ledũt
varia super hunc modũ gesta deduci possent. Nec
valet instãtia si quis obijceret illas mulieres sic le
sas fortassis fuisse innocẽtes: eo ꝙ per exempla ta
cta lesiones etiam innocentibus posse contingere
patet. Dum aliquis ignoranter per imaginez quo=
modo scelera sua pallare nitiꝶ. Mulieres verbera
deplãgunt: demonstrant: ⁊ ꝙ eas ꝑcusserit publice
testanꝶ. Tũc pauꝑ amplius suꝑ euẽtũ rei ruminãs
Illa inq̇t hora creaturas me ꝑcussisse recolor: non

autem mulieres. Attoniti circunsedentes: ꝛ vt cu
iusinodi creaturas ꝑcusserit reserari cupiunt. Tūc
ille rem gestam ꝛ ꝓut supra tactum est oibus stupē
tibus recitauit. Et intelligētes opus demonis fuis
se pauperē solutum ꝛ illesum abire: ꝛ ꝙ negocium
nulli reuelaret ꝑcipiunt. Sed nec a fidei zelatori-
bus q̇ et interfuerant euentus occultari potuit su-
per quē modum aliqua differendo. An ne demones
in assūptis sic effigijs absꝗ ꝑsentia maleficarū ap
paruerunt: aut earuꝫ corporalis ꝑsentia ꝑstigioso
artificio in bestiales illas formas transmutata fue
rit. Respondendo concludere oportet: quod licet
vtrūꝗ virtute demonum fieri possit: ipsum tamen
secūdum factū fuisse amplius ꝑsumitur. Nam mo
tum localem vbi demones in effigiebus catoꝝ la-
boratorem inuaserunt etiā laboratoris ictus ꝛ ver
bera catis illata mulieribus in domo residentibus
subito et ꝑ aerem inferre potuisse: ꝛ hoc ꝓpter pa-
ctum mutuo dudū initum nemo dubitat. Sic eñ ꝛ
lesionem ꝛ puncturā quā inferre volunt sciunt ali-
cui imagini depicto vel fuso vbi aliquem maleficia
re volunt: quod nō illi imagini sed illum quē ꝑsen-
tare habet iuxta puncturas suꝑ imagines factas
ledunt. Varia suꝑ hūc modū gesta deduci possent
Nec valet instantia: si q̇s obijceret illas mulieres
sic lesas fortassis fuisse innocentes eo: quod et per
exempla tacta lesiones etiā innocentibus posse cō
tingere patet. Dū aliquis ignoranter ꝑ imaginem
artificialem a malefica leditur instātia non valet:
quia aliud est a demone ꝑ maleficam ledi: et aliud
per ipsum demoneꝫ absꝗ malefica: quia demō per
se in effigie animalis tunc verbera suscipit; quan-

o alteri sibi ꝑ pactum coniuncto infert. Et quan
o cū eius consensu ad talem apparitionē sub tali
forma ꝛ modo se ingessit. Unde sic tantūmodo no
ios et sibi ꝑ pactum coniunctos nocere potest: et
nullo modo innocentes. Per maleficas aūt vbi de
mones ledere q̄runt tunc etiā innocentes ꝑmissio
ne diuina in vltionez tanti criminis sepe affligunt:
verum q̄d etiam demones ꝑ se interdum deo ꝑmit
tente ꝛ innocētes ledunt ꝛ dudū. Job sanctissimum
leserunt sed vbi nō fuerunt nec visus fuit dyabolus
huiusmodi p̄stigiosis apparitionibus: prout in tali
facto et ꝑ tale fantasma cati q̄d animal ꝑfidoꝝ est
appropiatū signum: sicut carnis p̄dicatoꝝ in scri
pturis. Unde semꝑ mutuo sibi insidiant̄. Et ordo
p̄dicatoꝝ sub figura catuli latrantis in primo fun
datore aduersus hereses p̄monstratus fuit. Presu
mitur autē q̄ ꝑ secundū modum malefice ille tres
laboratorem inuaserūt: tum q̄ p̄mus modus nō tn̄
eis placuisset: tū quia secundus earum curiositati
magis congruit. In quo etiā talis ordo circa tria
seruatus fuit Primo quo ad demonū instantiā sol
licitate suꝑ hoc fuerunt: et nō demones ad instātiā
maleficarū. Sic em̄ sepissime ex earuz fassionibus
repertū est a nobis q̄ ad instantiā demonū eas cō
tinue ad mala ꝑpetranda instantes: plura habens
facere. Et verisimile q̄ de se nō cogitassent paupe
rem molestare. Causa aūt quare demones ad hoc
sollicitabāt sine dubio extitit: q̄ quia bene noscūt
vbi crimina manifesta impunita remanēt amplius
deus offenditur: fides catholica dehonestat̄: ꝛ ipa
rum numerus amplius augmentat̄. Secundo. ha
bito earum consensu demones earum corpora le

caliter transtulerũt: ea facilitate: qua ꝛ spũalis… tus p̄stantioꝛ coꝛpoꝛali existit. Tertio ꝙ p̄stigi… apparitione modo quo supra tactuȝ est in formas illas bestiales cõuerse ipm̄ laboratoꝛem inuade… habuerunt: nec defense a verberibus: sicut vtiqȝ p… facilitate: qua translate fuerãt: eas defendere p… tuissen:: sed verberari ꝛ verberatoꝛem manifestè… pmiserunt sciẽtes illa flagitia per effeminatos v… ros nullũ zelum fidei habentes. remanere ob ca… sas p̄tactas impunita. Alludit quod legi… de qu… dã sancto viro: q̃ dum semel p̄dicantẽ dyaboluȝ i… forma sacerdotis deuoti in ecclesia repperisset: e… per spiritũ ipm̄ demonẽ agnouisset esse: verba su… obseruauit: et an bene vel male populũ infoꝛmare… attendebat. Et dũ ipsum irrepꝛehensibilẽ: ꝛ poti… criminũ obiurgatoꝛẽ ppendisset: finito sermone a… cersito dũ causam sup his quereret respõdit Ecce… veritatẽ dico: sciens q̃d dũ auditoꝛes sint v̄bi ꝛ nõ… factoꝛes: amplius deus offenditur ꝛ lucrum meum… augmentatur.

¶ De modo quo demones p maleficarũ operatio… nes hoĩes interdum substantialiter inhabitant.

¶ Capitulum nonum.

Uia in pꝛecedenti capitulo tactum est… qualiter demones etiã capita hominũ aut alias partes coꝛpoꝛis occupare et intrare ꝛ spẽs interioꝛes de loco ad lo… cum mouere possunt. Dubitare qs pos… set. An ne ex toto homines ad instantiam malefica… rum obsidere possent. Et de diuersis modis obsidẽ… di absqȝ maleficarum instantia. Unde p harum de… claratione tria sunt declaranda, Primo, de diuer…

s modis possidendi. Secundo. q ad instantiam
maleficarum diuina pmissione demones interdum
omnibus illis modis possident. Tertio. acta z ge-
ta sup hec sunt deducenda. Quo ad pmum: seclu-
o illi generali modo quo dyabolus hominem cum
quolibet peccato mortali inhabitat De quo modo
sanctus Tho. quol. iij. q. iij. sub dubio. An dyabol9
semp substantialiter inhabitat hominē quādocūq
peccat mortaliter. Causa dubitationis eius sit: q
cum spūssanctus semp inhabitat hominē cum grā
iuxta illud. j. ad Corin. iij Templū dei estis: z spūs
dei habitat in vobis: z gratie opponit culpa: z op-
posita habent fieri circa idem. Ubi etiaz declarat
q quia inhabitare hominē potest intelligi duplici-
ter. Vel qtum ad animā: vel qtum ad corpus. et
primo modo cum non est dyabolo possibile inhabi-
tare animā: eo q solus deus menti illabit. Nec ite
rum diabolus ita est causa culpe: sicut spūssanctus
efficit in anima p se operando. Ideo similitudo nō
valet. Quantū vero ad corpus dicere possumus q
dupliciter dyabolus potest inhabitare hominez: si
cut etiam dupliciter hoies patiunt: vel in peccato
vel in gratia existentes. Primo modo. dicere opor
tet q quia ex quolibet peccato mortali homo serui
tuti diaboli additur: inquantum dyabolus interdū
exterius suggessit pctm. vel qtum ad sensum: vel
quantū ad imaginationē. Ideo dr inhabitare affe
ctum hōis cum ad quēlibet motuz tentationis mo
uetur: sicut nauis in mari sine gubernatione. Pōt
etiam diabolus hominē substantialiter inhabitare
sicut patet in arrepticijs. z quia hoc magis ptinet
ad rōnē pene q culpe: vt patebit. Et pene corpo-

les non semper cõsequunt culpã: sed quãdoq; pe-
cantibus. et nõ peccantibus inferunt. Ideo et i
grã et extra gratiã existentes ſm altitudinẽ incõ-
prehensibiliũ iudicioꝝ dei inhabitare substantiali-
ter pñt: et hic modus possidendi: lz non sit nre sp-
culationis: ponit tamẽ ne alicui impossibile vide-
tur: ꝙ etiã dei ꝑmissione hoies a demonibus ad i-
stantiã maleficarũ substãtialiter iterdũ inhabitã.
Possumus ergo dicere ꝙ sicut qnq; modis demo-
nes ꝑ se absq; maleficis homies ledere ⁊ possidere
possunt: ita et oibus illis modis ad instantiã male-
ficarum: cũ extunc sicut amplius deus offenditur,
ita ⁊ maior seuiendi in homies ꝑ maleficas demon
ꝑmittitur facultas. et modi ꝑfunctorie recitando,
hi sunt dẽpto eo ꝙ vexant aliquando in bonis for-
tune exterioribus. ꝙ aliquãdo etiã aliquos in pro-
priis ledunt tm̃modo corpibus aliqñ in corporibꝰ
simul et in potẽtiis interioribus. Aliqñ solum ten-
tant intus ⁊ extra. Alios vsus rationis ad tp̄s pri-
uant. Alios velut bestias irrationales reddũt. De
singulis dicamus. Sed p̄us quinq; causas ꝓpter
quas deus ꝑmittit hoies possideri p̄mittamꝰ: quia
habent ordinẽ seruare materia postulat. Nã aliqñ
quis possidetur ꝓ maiori suo merito. Aliquãdo ꝓ
alieno leui delicto: aliquando ꝓ suo veniali pctõ.
aliquãdo ꝓ graui pctõ alieno. aliqñ ꝓ magno faci-
nore ꝓprio. Et his oibus de causis nulli dubiũ qn
et deus ad instantiã maleficarũ ꝑ demones etiã si-
milia fieri interdũ ꝑmittat: ⁊ singula ex scripturis
et non ꝑ noua gesta tm̃ ꝓbare expedit: cũ semꝑ no-
ua ꝑ antiqua roborant. Nam de primo ptz in dia-
logo Seueri beati martini charissimi discipuli. vb

rtur quendam patrem sanctissime vite tanto do-
atum in gratia expellendi demones: vt hi nedum
erbis pprijs fugarent: sed etiã eiusdẽ patris epi-
olis et cilicio. et cum coram mundo pater esset ce
eberrimus se tẽtari sensit vana gloria cui vitio li-
et viriliter resisteret: tñ vt humiliaret amplius to
is pcordiis deũ pcabat. quatenus quinqȝ mensib⁹
demone possideret: qđ ꝛ factũ est. Nã eum statim
possessum vinculari oportebat: ꝛ oia applicare sibi
demoniacis cõmunia. Finito autẽ quinto mẽse pror
sus ꝛ ab omni vana gloria: ꝛ a demone liberat⁹ est.
Sed ꝙ hac de causa quis per maleficium alterius
posset a demone possideri: sicut factum fuisse nõ le-
gitur Ita nec ad presens affirmatur: licet vt pmis
sum est incõprehensibilia sint dei iudicia. De secun
do autẽ. ꝙ. ex alieno leui delicto aliquis possidetur
ponit exemplum beatus Gregorius de beato eleu-
therio abbate viro simplicissimo: q̃ cum ppe mona
sterium virginum pernoctaret: ꝛ ignoranti ordina-
uerunt ad suam cellam poni paruulm puerum qui
omni nocte vexabatur a demone. Sed eadẽ nocte
demone liberatus est ad patris psentiã. Hic cuȝ rẽ
didicisset gestam: ꝛ puer iam positus esset in mona
sterio sanctiviri. ꝛ transactis multis diebus paulo
immoderate letus de liberatione pueri: ait ad con-
fratres suos. Diabolus sibi cum illis sororibus io-
cabatur. Sed vbi ad seruos dei venit puerum hũc
accedere nõ presumpsit.' Et ecce statim dyabolus
puerum vexare cepit. Et per lachrimas et ieiuma
sancti viri et confratrum difficulter. sed eodem die
liberatus fuit. Et quidam vbi ex alieno et leui deli
cto quis innocens possidetur. Non mirum si ppter

veniale proprium. aut ꝓpter graue alienum pecca-
tum aut etiã ꝓpter propriũ facinus aliqui etiã ad
maleficaꝝ instantiã p demones possideꝫ. Nã ꝛ de p
prio veniali pctõ patet p cassianũ colla. abba. sere-
ni prima: dicentẽ de moyse. Moyses inquit in here-
mo cum singularis ꝛ incõparabilis vir esset ob re-
prehensionẽ vnius sermonis quẽ cõtra abbatã ma-
charium disputans paulo durius ꝓtulit quãdã scꝫ
opinionẽ p̄uẽtus dico cõfestim traditꝰ ẽ demoni: vt
humanas egestiones ori suo ab eo suppletus inge-
reret. Quod flagellũ purgationis gratia dñs intu
lisse videꝫ: ne. s. in eo vel momẽtanei delicti macula
resideret: patuit ex miraculosa curatione. Nã cõti
nuo abbate machario in oratione submissa citiꝰne
quã spũs ab eo fugatꝰ abscessit. Simile videꝫ huic
qd̄ Gregorius p̄mo dialo. refert de moniali: q̄ lactu
cam comedit: nõ prius signo crucis se muniẽs: ꝛ p
beatũ Equitium patrem liberata. De quarto etiã:
videlꝫ pro alieno graui pctõ aliquem possideri ibi-
dem refert beatus Gregorius de beato Fortunato
epõ: qui dum dyabolũ ab obsesso homine ꝓpulisset
sero: idem demon in specie peregrini p plateas ciui
tatis clamare cepit. O virum sanctum fortunatuꝫ
episcopum. Ecce de hospitio me peregrinũ ꝓiecit:
nec vbi quiescam inuenio. Tunc quidẽ cũ vxore sua
ꝛ filio sedens peregrinũ inuitauit suum ad hospitiũ
et querẽdo causam expulsionis est gauisus sup de-
rogatiõe sancti viri quã a peregrino ficte audiuit.
Exinde aũt dyabolus puerum inuasit ꝛ prunis in-
iecit: ac animã eius excussit. Sicq; pater miser pri
mum quẽ recepisset hospitio intellexit. Et de quin-
ta causa proprii facinoris ꝛ magni cõmuniter: tam

sacra scriptura q̃ in sanctorum passionalibus le
gimus. Manifestum est sic. i. Regũ. xv. Saul inobediẽs deo
obsessus est. Que omnia vt diximus tacta sunt ne
impossibile cuiquã videatur: ne ob facinorꝫ malefi-
carum vt aliqui etiam ad earum instantiam possi-
deantur. Super quo vt diuersos modos possidendi
intelligere valeamus: quo ad scd̃am rem gestam in
mediũ pducamus. Tempore siquidẽ Pii pape se-
cundi ante iniunctũ inquisitionis officiũ vni e duo-
bus inq̃sitoribus talis accidit casus Bohemus q̃-
dam de dachono oppido filiũ vnicũ ⁊ sacerdotẽ se-
cularem ob liberationis gratiam: q2 obsessus erat.
Romam vsq3 pducit. A casu autem dum ego vnus
ex inquisitoribus hospitium refectionis gratia in-
trassem cõtigit: vt tanq̃ cõmẽsalis idem sacerdos
cum patre ad tabulã pariter mecum consenderẽt.
Conuenientes aũt ⁊ mutuo vt moris forensium est
cõferẽtes. Item pr̃ pluries suspirãs. Et ꝙ pſperuꝫ
iter cõpleuisset a deo omnipotenti optabat: cui ex
intimis cõpatiendo: quenam sui itineris ⁊ causa tri
sticie esset inquirere cepi. Tunc ille filio audiente q̇
⁊ michi collateralis in mensa erat r̃ndit. Heu filiuꝫ
habeo a demone obsessum quẽ ob liberationis gra-
tiam magnis laboribus ⁊ impensis hucusq3 pduxi.
Et ego. Ubinã filius esset dum inquireret: ꝙ michi
collateralis esset indicauit. Atterritus ego paulu-
lum ⁊ diligẽter ip̃m intuens: ꝙ cũ tãta modestia ci
bum sumeret: ⁊ ad queq3 interrogata pie r̃nderet:
Hesitare aĩo cepi ꝙ obsessus nõ esset: sed infirmita
tis causa sibi aliquid accidisse obieci: tunc filius rẽ
gestã p se narrans: ⁊ qualiter quãtoq3 tp̃e obsessus
fuisset indicauit. Mulier inq̃t quedã malefica hãc

michi infirmitatem cõtulit: briganti enĩ cõtra ean ratiõe eiusdã disciplinę circa regimẽ curie cũ eam durius increpassem qz ceruicose voluntatis erat d xit: q̄ post paucos dies haberẽ intendere his q̄ mi chi cõtingerent. Sed ꝛ demon in me habitans hoc idẽ refert: q̄ maleficiũ sub quadã arbore positũ sit a malefica: qđ nisi amoueat̃ nõpotero liberari: sed nec arborẽ vult indicare. At ego nec minimã suis dictis fidẽ adhibuissem . nisi experiẽtia me ꝓtinus edocuisset. Nã interrogatus a me de interuallo tẽ poris: vt p̄ter cõsuetũ modũ obsessoꝝ tante sue ra= tionis esset capacitatis. Rñdit: vsu rõnis tm̃modo priuor qñ diuinis aut vacare aut sacra loca visita re voluero: p̄cipue autẽ demon ex suis verbis p̄me platis dixit. Quod sicut maiorem displicentiã ha ctenus in sermonibus ad populũ sibi fecisset: ita vt nullo modo me p̄dicare sineret: gratiosus enĩ ex re latu patris p̄dicator extitit: ꝛ omnibus amabilis. At ego inquisitor cũ de singulis certificari volebã per quindenã ꝛ vltra ad varia sanctoꝝ limina ip̄m deducere decreui. Precipue aũt ad ecclesiam san= cte praxedis virginis: vbi pars statue marmoree cui in sua flagellatione saluator noster alligat⁹ fue rat: ꝛ ad locũ in quo petrus apl̃s crucifixus fuerat in quibus locis horribiles eiulatus dum exorciza= batur emittebat: iã asserans se velle exire: post pau lulum vero minime. Et vt premissum est in omnib⁹ moribus mansit sacerdos cõpositus ꝛ sine omni no ta: nisi dum exorcismi incipiebant̃: ꝛ illis finitis dũ stola de collo amouebatur: ex tunc iterum nec mini mum irrationabilem aut inhonestum motum demõ strabat. Hoc dempto dum ecclesiam aliquam per=

ranseundo genua pro salutatione virginis glorio
e flectebat. Tūc dyabolus eius linguam in longū
xtra os suum emittbat. Et interrogatus: an non
b illo se posset cōtinere: respondit. Hoc facere mi
nime valeo: sic enim vtitur omnibus membris ꝛ or-
ganis collo. lingua. pulmone: ad loquendū vel eiu-
landum dum ei placet. Quod audio quidē verba q̄
sic per me: et ex membris meis loquit᷑: sed resistere
omnino nō valeo: ꝛ qn̄ deuotius oratione aliqua in
sistere affectarem: tanto acrius me impugnat lin-
guam emittendo. Et quoniam columna in ecclesia
sancti petri in templo salomonis circunferrata exi
stit. per cuius virtutē plures licet a demonibus ob-
sessi liberant᷑: eo ꝙ et christus p̄dicando in templo
illi se appodiasset: hic tamen occulto dei iudicio li-
berari nō potuit. Alium modū pro sua liberatione
ibi disponēdo: licet enim ꝑ integrum diem et noctē
circa colūnam inclusus mansisset: tamen sequenti
die post varios exorcismos super eum perlectos dū
circunstaret populus: ꝛ magnus fieret concursus.
Et interrogatus in qua parte columne se xp̄s ap-
podiasset: tunc dentibus mordendo colū demōstra
bat eiulans. Hic stetit hic stetit. Ultimatim tamē
dixit. Nolo exire. Et cum interrogaret᷑. qua de cau
sa. Respondit ꝓpter lombardos. Et interrogatus
denuo. Cur ꝓpter lombardos egredi nollet. Tunc
respondit in italica lingua cum tn̄ infirmus sacer-
dos illud idioma ignoraret dicens. Omnes faciunt
sic et sic nominando pessimum vitium luxurie. At
sacerdos post hoc me interrogando dixit. Pater
quid sibi volunt hec verba italica que ex ore meo ꝓ
tuli. Cui cum indicasset respondit. Uerba quedam

audiui sed intelligere non potui. Et quia, vt rei probauit euentus hoc demonium erat de genere illo de quo saluator in euangelio. Hoc genus demonioꝝ non eijcitur nisi in oratione et ieiunio. Ideo quidā venerabilis episcopus per turchos vt fertur a sede expulsus pie illi compatiens per totum quadragesimale tempus in pane et aqua ieiuniis ꝛ orationibus et exorcismis quotidie insistēs ipsum per dei gratiam tandem liberauit: ꝛ ad propria cū gaudio remisit. Sup quo licet sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter differere quibus ꝛ quot modis, demon hoies possideat vel etiam ledat. Possumus tamen dicere ꝙ quinqꝫ modis/ dempto eo ꝙ in rebus fortune exterioribus/ aliquādo tamen ledūt Nam aliqui in propriis tantūmodo vexantur corporibus. aliqui in corpore simul ꝛ in potentiis interioribus. aliqui in potentiis tantummodo interioribus: aliqui castigatione eorum ad tempus tantū modo vsu rationis priuantur. Aliqui vero velut bestie irrationales redduntur. Prefatum sacerdotē quarto modo possessum fuisse declaratur. Nā nec in rebus fortune: nec in proprio vexatus corpore fuit: prout contigit beato Job vbi deus demonem licētiasse manifeste scripturam super hoc tradidit: dicens ad sathan. Ecce vniuersa que habet in manu sua sunt: tamen in eo ne extendas manum tuam et hoc in res exteriores. In corpus vero postmodū ait. Ecce in manu tua est: veruntamen animā eius serua. i. vitā eius ne auferas. Potest etiam dici ꝙ tertio mō. s. in potentiis anime interioribus simul et corpore vexatus fuit cum dicebat: vt Job. xii. habetur Ad dominū si dicitur: consolabitur me lectus

us meus ꝛ releuabor loquens mecū in statu meo: terrebis me per somnia: ꝛ p visiones horrore cōcu ties demone: scʒ ꝓcurante ſm Nicolaum de lyra ꝛ ſm Tho. Terrebis me p somnia: que scʒ dormienti apparēt: ꝛ p visiones q̄. s. apparent vigilantia vsu exteriorum sensuum alienato. solent eñ fantasmata informata diurnis cogitationib⁹ esse in terrorē dormientiū. Et hec reprobant in eo ex infirmitate corporis. Unde sicut cōsolatione vndiqꝫ seclusa nil remedij videbat. Job euadendi tot angustias nisi p mortē. horrorē inquit cōcuties. Quibus modis ꝛ malefice hoīes ledere p demones nemo dubitat ꝑut et in sequentibus patebit qualiter p grandines in rebus fortune ꝛ in corpora animaliū et hominū lesiones inferunt. Et tertius etiā modus ledendi est in corpore: ꝛ in interioribus potentijs absqꝫ priuatione vsus rationis. Patet ex earum operationib⁹ vbi vt supra tactum est adeo mentes hominum ad illicitas affectiones incendunt: ꝙ necessario etiam nocturno tempore ad amasias per longa terrarum spacia currere habent: sisco carnalis amoris nimis illaqueati. Potest adduci ꝛ illud quod in hassia oppido margburck contigisse dicitur de quodam obsesso etiam sacerdote: dum in exorcismis demon interrogaretur quanto tempore sacerdotem inhabitasset? Respōdisse fertur septem annis. Et cū exorcista obijceret. Cum vix per tres menses eum vexasti. reliquo tempore vbi eras. Respondit. In corpore suo me occultabam: Et ille. In qua parte corporis vbi inquirebat? Respondit vt plurimum in capite. Et denuo: vbinam fuisset quādo diuina celebrasset ꝛ sacramentum sumpsisset requisitus dixit.

Sub lingua eius me occultaui. Et ille miser, qua temeritate ad presentiam creatoris tui non aufugisti. Tunc demon. Nunquid sub ponte se neque occultare potest donec desuper vir sanctus pertransibit dummodo gressus non fixerit: diuina tamen cooperante gratia liberatus fuit: siue verum siue ficticiũ protulerit cum mendax sit et pater eius. Quartus modus applicatur ad prefatum possessum rome liberatum sub hac declaratione: q demõ possit illabi corpori: licet non anime, cum hoc soli deo sit possibile: illa etiam corpori: nõ tamẽ infra terminos essentie corporis, hoc inquam declarat terminos essẽtie corporis, hoc inquam declarando habetur modus quo demones substantialiter interdũ homines inhabitãt et ad tempus tantũmodo vsu rationis priuant. Et quidem hoc sic declaratur. Nam dicere possumus q corpus habet terminos duplicis rationis scilicet quantitatis et essentie. Unde quando angelus quicunque bonus vel malus operatur infra terminos corporalis quantitatis. Et sic etiam illabitur corpori operando circa potentias quantitatiuas: sic etiã boni angeli etiam imaginarias in bonis visiones operantur. Nunquam autem dicuntur illabi essentie corporis: quia nõ possunt illabi vt pars: neque sicut virtus. Non sicut pars: quia alia et alia est essentia vtrobique. Non sicut virtus quasi dans esse: quia suum esse habet per creationẽ a deo. Unde et ipse solus habet intrinsecam essentie operationem et conseruationem quamdiu placitum fuerit sue pietati conseruãdo. Unde concluditur q alie omnes perfectiones seu defectus loquendo de bonis quo ad perfectiones: scilicet de malis quo ad defectus quando operantur

ā operantur circa corpus et partes eius: vt circa caput illabunt tali corpori sup terminos: vcʒ quā titatis et quantitatiuas potentias. Si vero circa animā: tunc iterū vterqꝫ extrinsece opatur: sed modis diuersis. Et dicunt operari circa animam fantasmata illa seu species intellectui repsentando: ꝛ non solū ad iudicium sensus cōmunis et sensuū exteriorꝫ. Ex quibus operationibus sequunt tentationes a malis angelis: et affectiones ꝛ cogitationes male p indirectum operando versus intellectū A bonis autē angelis sequunt illustrationes fantasmatum ad cognoscendū reuelando ab eis. vn̄ ꝛ talis diuersitas est ꝙ boni angeli etiaʒ directe pn̄t imprimere in intellectum fantasmata illustrando. Mali aūt neqꝫ illustrare dicuntur fantasmata: sed prius obfuscare. Itē nec directe ip̄rimere possunt: sed tantūmodo indirecte: inquantū intelligentem necesse est fantasmata speculari. Per hec tn̄ etiaʒ angelus bonus non dr̄ illabi anime: licet eā illuminet. Sicut nec dicitur superior angelus illabi in inferiorē: licet eam illuminet: sed tātūmodo extrinsece operat et cooperat modo quo dictū est: vn̄ multominus illabi mal⁹ potest. Et p hūc modū demon sacerdoti corpus in tribus occupauit. Primo ꝙ sicut illabi suo corpori potuit infra: videlꝫ terminos corporalis quantitatis: ita caput suum occupauit substātialiter illud inhabitando. Secūdo: ꝙ circa animā eius extrinsece operari potuit: offuscādo intellectum vt rationis vsum pderet. Ita etiam potuit vt sine intermissione vel etiam interpellanti eū quo ad amissionem rationis vexaret. Licet etiā dici potest ꝙ ex dono dei hoc habuerit sacerdos: vt

non sine intermissione a demone vexaret. Tertio
q licet oibus mēbris et organis ad loquendū: z vo
ces ad formanduz priuaret: semp tamen ad verba
licet nō ad sententiā verboꝝ aduertentiā habuit: q
modus obsidendi plurimū ab aliis obsidendi mo
dis differt: cum cōmuniter obsessi legunt sine inter
missione a demonibus affligi: vt patz in euangelio
tā de lunatico cuiꝰ pater dixerat ad iesum. Dñe mi
serere filio meo: qz lunaticꝰ est z male patit. Mat.
xvij. q̄z etiā de muliere illa quā sathanas alligaue=
rat. xviij. annis: z erat inclinata: nec oino poterat
sursum aspicere. Luce. xiij. Quibus etiam modis
indubie demones diuina permissione ad instantiaz
maleficarum vexare possunt.

¶ De modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc in generali de grauioribus.

Ed z hoc q nō sit aliqua īfirmitas cor
poralis q̄ a maleficis deo pmittente in=
ferri nō possit. Etiā si ad leprā vel epi=
lensiā se extēdere habeat. Probari po
test p hoc q p doctores nullū genus in
firmitatis excipit. Nā diligenter ea q̄ superius ta=
cta sunt tā de virtute demonū q̄z ad maliciā malefi
carum cōsiderant nullam patit hoc difficultatem.
Nā et nider tā in suo pceptorio q̄z etiaz fomicario
vbi q̄rit. An malefici possint veraciter suis malefi=
ciis hoies ledere. Et est q̄stio absqz exceptione ali
cuius infirmitatis etiaz quantuncūqz incurabilis.
Et vbi rñdit q sic: q̄rit cōsequēter qbus modis: et
qbus rebus. Et quo ad primū rñdit vt su. ex prima
q̄stione pme partis tractatus patuit. Probat etiā
per Isidoꝝ describentem maleficarum operatio=

nes.viij.ethi.ca.ix. Malefici dicunt ob facinorum magnitudinem hi enim elementa cócutiunt.s.opere demonū ad tēpestates concitandas mentes hoim turbant modis vcz supra tactis vsum rónis vel oīno impediendo aut grauiter offuscando subdit: et absq3 vllo veneni haustu violentia tantū carminis aīas interimunt vitā vcz auferendo. Probat etiā p sanctū Tho.in.ij.sent.circa dist.vij.z.viij. Et in iiij.di.xxxiiij. Et cōmuniter p oēs theologos ibidē scribentes. q malefici oibus modis possunt pcurare lesiones in hominibus z eoꝝ rebus cooperante demone in quibus demon pōt solum ledere vel decipere vcz in rebus fama corpore vsu rationis z in vita vult dicere q in istis in qbus demon p se absq3 malefica possit ledere possit etiam cū malefica: immo ampliori facilitate pter maiorem diuine maiestatis offensionem vt supra tactuz est. De rebus nāq3 ptz Job.i.z.ij.vt supra patuit. De fama patz in legenda beati Hieroni.vt refert Jo.an.in hierominiano: q dyabolus se transformauit in formā sancti siluani epi in nazareth amatoris hieronimi. Qui demō primo feminam nobilem nocte in lectō pcare et puocare cepit ad luxuriam verbis: z dein de factis sollicitauit ad maluz: que cum clamaret demon sub specie sancti epi sub lectomine se abscōdit. vbi requisitus z inuentus per luxuriosa verba se mentitus est esse epm siluanum. In crastinū igitur sanctus vir disparente dyabolo diffamatus est grauissime que diffamia tandem circa sepulchruz sancti hieronimi fauente dyabolo in obsesso corpē purgatus est. De corpore patet in beato Job.qui pcussus fuit a demone: vlcere pessimo qd exponit

de lepra. Refert etiam Sigibertus et Uincentius in spec. hysto. li. xxv. c. xxxvii. q tempore Ludouici secundi imperatoris in parrochia magũtina qdã demõ pmo lapides iecit: & quasi malleo ad domos pcussit. Et deinde publice loquendo furta pdendo et discordias seminando plures inquietauit. Deinde oẽs contra vnũ irritauit cuius hospitium vbicunqz manebat incendit. Et ob illius peccata oẽs pati affirmauit. Unde tandem agros p hospitio habere potuit ppter quod cũ presbyteri letanias celebrarent multos iactibus lapidũ demon vsqz ad cruentationẽ lesit: aliquando quieuit: aliquãdo seuit: et p triennium ista cõtinuauit quousqz oĩa edificia ibi incendio cõsumpta sunt. Item de nocumẽto vsu rationis et vexatione interioꝝ sensuũ pbat ex possessis & arrepticiis p euangelicas etiã hystorias. Item de morte et q de vita etiam quosdã priuat. Patet Thobie. vi. de septem viris sare virginis qui ppter luxuriosum affectũ & effrenem appetitum in virginẽ saram eiusdem nõ erant digni matrimonio. Quare concludit: q sicut p se ita & amplius p maleficas in oĩbus nichil dempto hominibus nocere possunt. Uerũ vbi querit. An huiusmodi lesiones sint potius demonibus aut maleficis imputande? Respondet: q sicut ppria et immediata actione demones operant infirmitates immittẽdo ita et ipsis principaliter sunt imputande: sed quia in contẽptum & offensam creatoris simul in pditionem animarũ querunt hmõi per maleficas exercere: scientes quod p talem modũ sicut deus amplius irritatur: ita et amplius pmittit eis potestatem seuiendi quia et de facto innumera maleficia perpe-

trantur que non pmitterentur dyabolo inferre ho
minibus sup se solum affectaret hoies ledere q̄ ta
men pmittuntur iusto et occulto dei iudicio p ma-
leficas ppter earum pfidiam et catholice fidei ab
negationem. Unde ꝛ eis iusto iudicio talia malefi
cia imputanť secundario q̄tuncunq̄ dyabolus sit
actoꝛ pncipalis. Scopa ergo quā mulier intinge-
ret aqua vt pluat et sursum in aerem aquā spergē-
do licet in se nō causat pluuiā nec posset mulier in
de rephendi: quia tamē ex pacto cū demone inito
vbi iam vt malefica talia facit: licet demon sit qui
pluuiā causat: ipa tamē merito inculpať: eo q̄ ma
la fide et ope dyabolo seruit: eius obsequiis se tra-
dendo. Sic etiā quando ymaginē cereā vel simile
ad maleficandū aliquē maleficus facit vel quādo
maleficio alicuius in aqua vel plūbo imago appa
ret quicq̄d molestie inferť tali imagini cū tale ex-
peritur fieri imaginario. i. homini maleficiato pu-
ta pūctura vel alia lesura q̄cunq̄. Licet lesio reali
ter inferať imagini p maleficam vel aliū hominem
et inuisibiliter demon maleficiatū hominem eodē
modo ledit merito tamen malefice imputanť: quia
sine ea deus nunq̄ lesionē inferre dyabolo pmitte-
ret: nec dyabolus per se ledere ipsum attentasset.
Sed quia dictū est de fama in qua demones per se
hoies ledere possunt absq̄ maleficarū cooperatio
ne posset in dubiū verti. An etiā demones p se pos-
sent honestas mulieres infamare: vt tanq̄ malefi-
ce reputarenť cū in earū effigie ad maleficādū ali
quē apparerent: vñ cōtingeret talē innocenter in
famari. Rñsio. aliqua sunt pmittenda. Pꝛio: quia
dictum est demonē nihil posse efficere absq̄ diuina

permissione: vt in pma parte operis circa vltima q̄stionem patuit: etiā tactū est q̄ nō est tanta permissio sup iustos. et in charitate existētes sicut sup peccatores in quos vtiq̄ sicut maiorem hꝫ ptātē iuxta illud. Cum fortis armatus custodit. ꝛc. Ita vtiq̄ plura pmittunt a deo in eoꝝ afflictionē quā sup iustos. Demū licet iustos in rebus exteriorib⁹ vt fama ꝛ sanitate corporis ledere possunt deo permittente: quia tñ sciunt hoc eis cedere in augmentum meritorum: ideo minus eos ledere affectant. Ex q̄bus dici pōt: quod i hac difficultate respect⁹ potest haberi ad diuersa. Primo ad diuinā pmissionem. Secundo ad hominē qui censet honestus: cū tales non semper sunt in charitate existentes sicut sunt sub honestate reputati. Tertio ad facinus in quo innocēs deberet infamari: quia illud ex sua radice cuncta flagitia mundi excedit Ideo dicendū Licꝫ ex diuina pmissione quiq̄ innocēs siue in gratia cōstitutus: siue nō. ledi possit in rebus fortune ꝛ fame: habendo tamen respectū ad ipm facinus et grauitatem criminis cū malefici sic nuncupant ob facinoꝝ magnitudinē. Iuxta Isido. sepe allegatū Dici potest: quod hoc vt aliquis innocens p̄dicto modo a demone infametur fieri non est bene possibile iterū multis respectibus. Primo: quia cū infamare in vitiis que absq̄ peccato exp̄sso vel tacito inito cū demone ppetrantur: vt sunt furta: latrocinia ꝛ actus carnales. Aliud sit ab infamia sup vitia q̄ nullo modo possunt homini imputari: aut ab eo perpetrari nisi super pactū expressum cū demone inito qualia sunt opera maleficarū q̄ nisi virtute demonum a maleficis perpetrantur: vt vbi ho-

mines: iumenta: aut terre fruges maleficiant. vnde et eis aliter imputari nō possunt. Ideo licet demō possit hominē de alijs vitijs infamare: de tali tamē vitio infamare. quod sine eo non pōt perpetrari nō videtur bene possibile. Preterea hucusque nunquam actū est nec reptum vt aliquis innocens sit per demonem taliter infamatus. et sic propter talez infamiam morti fuisset adiudicatus. immo vbi tantūmodo infamia laborat: talis nulla pena punitur: nisi quod canonica purgatio sibi indicitur; vt in tertia parte operis circa secundū modū sententiādi maleficas patebit. et licet ibi contineatur quod in casu dū in purgatione deficeret pro reo esset habēdus. adhuc tamen adiuratio sibi indiceretur antequam vlterius super penā relapsis debitam procederetur. Sed quia circa cōtingentia laboramus: que actu nunquam fuerunt perpetrata. nulli dubiū quin et in posterum diuina permissio fieri nō permittat. Preterea et a fortiori propter angelicam custodiā que non permittit insontes in alijs criminibus minoribus infamari: vt in latrocinijs et huiusmodi minus permittet. immo fortius sue custodie deputatū ab infamia talium flagitiorum preseruabit. Nec valebit si quis acta per sanctū Germanū obijceret quando demones in assumptis corporibus et ad mēsam cōsedentibus alias mulieres viris suis cōdormiētibus repsentabāt hospitem illudētes: quasi ille mulieres in proprijs corporibus semper edentes et bibentes aduentarent. de qua etiā supra mētio habita est: quia nec ille mulieres excusantur quasi inocētes omnino: sed quod talia mulieribus sepe accidūt. quod iuxta. c. 26. q. v. epi. notatur. Ubi reprehēduntur tales quod dū in imaginaria solūmodo illusione trāsferantur putāt se veraciter et corporaliter trāsfer-

si:licet visu.tactum est etiaʒ interdū corporaliter a demonibus vehunt. Sed ꝙ corporales infirmitates alias oēs: nulla dempta diuina pmissione inferre possunt De illo est pn̄s speculatio. Concludēdo ex pnotatis ꝙ sic cū nulla fiat a doctoribus exceptio: cui et ratione assentire opʒ: cum al's demones sua naturali virtute cuncta corporalia excedunt: vt sepe tactū est. Acta deniqʒ et gesta p nos reperta hec affirmant Nam licʒ maior difficultas fortassis circa lepram aut epilensiā oriri possit: an vcʒ talia inferre possent: eo ꝙ hmōi tantūmodo ex diuturnis preuiis interiorꝝ dispositionibus et defectibus solent oriri. Nichilominꝰ p maleficia interdum esse illata reptum est. Nam in diocesi basiliē. in confinibus partiū lothoringie et alsatie cū quidam honestus laborator q̄dam ꝟba dura contra rixosam quandaʒ mulierem ptulisset illa indignata minas adiecit: quod i breui se de eo vindicare vellet. Et ille: licʒ minas paruipendisset: eadē tamen nocte sibi pustulā collo accreuisse sensit. fricādo tamen paululū ⁊ tangens totam faciē inflatam ⁊ tumefactam cum collo psensit intantū vt horribilis specie lepre: etiam p totum appareret corpus q̄ nō distulit: sed q̄ꝫtocitius amicis ⁊ consulibus accersitus rem gestam sup comminatoria verba mulieris narrauit: ⁊ ꝙ sic mori ea fide et suspitione vellet ꝙ illa sibi arte magica eadem malefice intulisset. Quid plura? mulier capit: q̄stionibus exponitur: et crimen fatet? At iudex de modo ⁊ causa diligētius inquirere rn̄dit. Cum me verbis opprobriosis hō ille aggressus fuisset: ego ira succensa cū ad domum venissem malignus spūs causam tristitie mee

inquirere cepit/ cui cuȝ singula enarrassem/ ⁊ vt me vindicare possem eidem insinuando instarē. Ille inquisiuit dicens. Quid ergo vis vt ei faciā? At ego rn̄di. Vellem vt inflatā faciem semꝑ retineret/ ⁊ sic ille abscessit ⁊ illam infirmitatē vltra quā petii homini intulit/ ego eṁ ꝙ tali lepra eum ꝑcuteret mini me separassem/ vn̄ ⁊ incinerata fuit. In diocesi deniqȝ cōstantien̄. inter brisiacū ⁊ friburg leprosa quedam mulier multis referre solet/ nisi debitū vniuerse carnis iam ab annis duobus persoluerit. quod simili de causa controuersie que inter ipsam ⁊ quandam aliam mulierem mota fuisset cum de nocte domum egressa ante ostium quid operis agere tentasset ventus quidā calidus a domo alterius mulieris que ex opposito domus sue fuerat eius faciem repēte insufflauit. vn̄ ⁊ subito in lepram quam gestabat se incidisse asseruit. In diocesi deniqȝ eadem ⁊ territorio nigre silue malefica/ dum per lictorem super struem lignoꝝ pro incendio sibi parato a terra eleuaretur/ dixit. Dabo tibi mercedem/ et sic insufflādo in eius vultum. statim lepra horribili per totum corpus percussus paucis expost superuixit diebus. horrenda eius flagitia breuitatis causa omittunt. sicut et alia quasi innumera super hec recitari possent. Epilensiā nāqȝ seu caducum morbū certis inflixisse ꝑ oua/ cū mortuoꝝ corporibus subtumulata p̄cipue ex eaꝝ secta ex inhumatis cū aliis eaꝝ cerimoniis que recitanda nō sunt/ vbi in potu vel cibo alicui prebuerunt sepius a nobis repertum est.

¶ Super modum quo alias consimiles infirmitates in speciali hominibus inferre solent.

¶ Capitulum. xii.

Alias deniq3 infirmitates inflexiſſe vt ce-
citatem: vel acutiſſimos dolores ꝛ torſio
nes in corporibus hoim quis enumerare
pōt. Tamen ex his q̄ oculis noſtris ꝑſpeximus: ꝛ q̄
vni ex inquiſitoribus innotuerunt aliqua in mediū
ꝑducamus. Eo in tp̄e quo in oppido yſbruck in=
quiſitio ſup maleficas fieret: hic inter alios dedu=
ctus fuit caſus. Nam honeſta quedā ꝑſona ꝛ vni ex
familia ribus archiducis matrimonio copulata in
pn̄tia notarii ꝛc. ſcḋm formā iuris depoſuit. et cū tp̄e
ſue virginitatis cuidā ex ciuibus famularet. Acci=
dit vt vxor illius graui dolore capitis langueret.
Pro cuius curatione cum quedā mulier acceſſiſſet
et ſuis carminibus ꝛ certis praxis mitigare dolorē
haberet. Ego eius practicam vbi diligenter obſer
uabam: perſpexiq3 ꝙ contra naturam aque fuſe in
ſcutellā quandā: ipſa aqua in ollam aliā aſcēdiſſet
cum aliis cerimoniis que recitate opus nō eſt cōſi
deransq3 ex illis dolor capitis in dn̄a non mitigare
tur aliqualiter indignata hec verba ad maleficam
ꝓtuli. Neſcio quid agitis, vos nō facitis niſi ſuper-
ſtitioſa: ꝛ hoc ꝓpter cōmodum veſtrum. Tunc ma-
lefica ſtatim ſubiunxit. An ſit ſuperſtitioſa vel nō:
tertia die tu ſenties quod rei ꝓbauit euentus. Nā
tertia die mane me ſedente ꝛ fuſum apprehendēte:
tantus dolor ſubito corpus meū inuaſit. Primo in
interioribus: vt non eſſet pars corporis in qua nō
punctiones horribiles ſentirem. Secundo: non ali
ter michi videbat: niſi ꝙ continue igniti carbones
capiti meo ſuperfunderent. Tertio: in cute corpo=
ris a vertice vſq3 ad plantas pedis non fuiſſet ſpa
cium ad punctū acus vbi nō fuiſſet puſtula alba ſa

nie repleta. Sicq3 in his doloribus eiulando z tm=
modo mortē postulando vsq3 ad diē quartū pstiti.
Tandē maritus dñe mee vt stabulū quoddā intra=
rem michi iniunxit. Et ego paulatim incedēdo eo
pcedēte: dū ante ostiū stabuli eramus. Ecce inquit
ad me pecia panni albi sup ostium stabuli. Et ego
Uideo bene. Tunc ille. Quantū potes remoue: q2
forte melius habebis. Tūc ego q̄tū potui vno bra
chio me ad ostiū tenēte: cū altero peciā apphendi.
Aperias inquit dñs: z cōsidera diligēter ibi reposi
ta. Tunc vbi peciā solui plura ibidē inclusa reppe
ri: pcipue aūt grana quedā alba ad modū quo po=
stule inerāt corpori meo: semina quoq3 z legumina:
quoz silia nec edere poterā aut intueri: cū ossibus
serpentū z aialiū intuita sum Et sic stupefacta dū
inquirerē a dño quidnā agēdū foret: vt in ignē cun
cta piicerē iniūxit. Proiect. Et ecce subito nō post
hore spaciū aut quartale: sed in momēto vt in ignē
resille fuerāt piecte: oēs sanitatē pristinā recupera
ui. Et q2 plura ɔtra vxorē illi9 cui famulabat fuerūt
deposita: p q̄ suspecta nō tā leuiter q̄ z vehemēter
fuit habita: z pcipue pter magnā familiaritatē cū
maleficis habitam. Unde presumitur q̄ conscia de
maleficio reposito hoc viro indicauit: et deinceps
modo pmisso publicatū sanitatē ancilla recupera=
uit. Insup aliud maleficiū cuidam psone: etiam mu
liebri illatum in eodē oppido referre in detestatio=
nem tanti criminis expedit. Mulier quedā marita
ta z honesta accessit z iuxta iuris formā vt supra dē
posuit. Retro domū inquit habeo viridariū: est z illi
ortus contiguus vicine mee. Unde cū quadam die
transitū fieri ex orto vicine ad viridariū meum nō

absq3 damno perspexissem stans in ostio viridarii e
apud meipsam cōquerendo ⁊ querulando tā de trā
situ q̄3 de damno vicina subito superuenit ⁊ an eam
suspectam haberē inquisiuit. At ego territa ꝑpter
malam eius famam nil aliud nisi hec verba protuli.
Gressus in germinibus dāna demonstrāt. Tūc illa
indignata q2 ab eius fortassis beneplacitū mee liti
giosis verbis cū ea implicare nolebā. Abscessit, cū
murmure. Et verba q̄ ꝑtulit licet audirē tñ intelli
gere nō potui. Post paucos vero dies ingens infir
mitas michi accidit cū doloribus ventris ⁊ acutissi
mis torsionibus a latere sinistro versus dextrū ⁊ vi
ceuersa quasi duo gladii aut cultri essent pectori in
fixi. Et sic die noctuq3 clamorib9 oēs vicinos alios
inquietaui. Et cōfluentibus hincinde ꝑ cōsolatiōe:
accidit vt lutifigulus prefatā vicinā ⁊ maleficā adul
terino flagitio hñs in amasiā similimō visitationis
gratia accedens: ⁊ infirmitati mee cōpatiens post
verba cōsolatoria abcessit. Sequenti tñ die festine
rediit: ⁊ inter alia cōsolatoria subiūxit. Experimē
tum capiā an ex maleficio hec vobis infirmitas ac
ciderit: quod si sic repertū fuerit sanitatē vobis re
cuperabo. Accepto ergo plūbo liquefacto ⁊ me in
lecto decūbente plumbū in scutellē aqua plenā su=
pra corpus meū appodiādo infudit: et vbi quedam
imago ⁊ figure diuersaꝝ reꝝ ex plūbo cōgelato ap
paruissent. Ecce inquit ex maleficio hec vobis cō-
tigit infirmitas. Et suꝑ limē ostii domus vna pars
instrumentoꝝ maleficii cōtinet. Accedamus ergo
et illis amotis melius sentietis. Sicq3 marit9 me9
cū eo pariter ad tollendū maleficiū accedūt. Et lu
tifigulus limē eleuans marito iniunxit: vt manū in

foueam que apparuerat mitteret: et quecũque inuenieret extraheret Quod et fecit. Nã primo imaginem quandã cereã in longitudine vnius palme vndique perforatã habẽtis duos acus ex aduerso per latera admodum quo ipsa punctiones sinistro latere vsque ad dextrum: et ecõuerso psenserat extraxit. Demũ pecias pãniculorum diuersas plurimas res: tam in granis quam in seminibus et ossibus cõtinẽtes: sicque illis in ignẽ proiectis ego quidẽ cõualui: sed nõ ex toto. Nã licet torture et pũctiones cessassent: appetitusque comedendi rediit ex integro: tñ pristine sanitati vsque in pñs minime sum restituta. Unde hoc quod pristina sanitas nõ rediret. Rñdit. Sunt et alia instrumenta alibi abscondita: que inuenire nõ valeo. Et qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset dũ inquirerem. Rñdit. Ex amore quo amicus amico reuelеare solet hec cognoui vnde dũ adulteram pecabat et michi vicinã agnoui Ideo argumentũ super eã cepi suspitionis: hec egrota recitabat. Sed quid si singula: que in illo dũtaxat oppido reperta sunt: dum recitare vellẽ liber vtique foret conficiendus. quanti enim ceci. claudi: aridi: et diuersis irretiti infirmitatibus iuxta formã iuris ex vehementi suspitione super maleficas eis huiusmodi infirmitates in genere vel in specie pdicentes: et quod talia in breui sentire haberẽt vel ad dies vite/ vel ad mortẽ statim pcipiendam. Et quod secundum eorum auisamenta cuncta accidissent. vel ad specificatã infirmitatẽ. vel ad mortẽ aliorum/ quia enim terra illa vasallis et armigeris abundat: et ocia dãt vitia vbi interdũ mulieres pecabãt/ dum illas pecatas abiceret et alias honestas matrimonio sibi copulare disposuerũt: raro sine vindicta super maleficiũ

inferendum: aut viro: aut vxori dum se spretas cer
nebant. thorus cõiugalis pseuerabat: nõ autẽ viris
tm̃ quãtum mulieribus: eo vt pie estimari põt illis
interemptis: aut arefactis priores amasias pcare
haberent. Nam ꝛ cocus quidã archiducis: dum iu=
uẽculã honestã ꝛ alienigenã duxisset malefica eius
amasia in publica via aliis honestis psonis audiẽ=
tibus iuuencule maleficiũ ꝛ mortem pdixit extensa
manu dicẽs. Nõ diu de tuo marito gaudebis. Sta
timqꝫ sequẽti die lecto decubuit: ꝛ post paucos dies
debitũ vniuerse carnis psoluit in extremis cõtestã=
do. En sic morior qꝫ illa suis maleficiis deo permit
tente me interimit: et vtiqꝫ p meliori deo sibi alias
nuptias in celis disponente. Sic deniqꝫ p maleficia
milles quidẽ vt publica fama testatur interemptus
fuit: sic et alii plures quos recitare omitto. Inter
quos et domicellus quidam dum ad nutum amasie
secum pnoctare nolebat: et p famulum suum quod
ea nocte secum certis negociis ppeditus pernocta
re non posset: ei indicasset. Illa indignata famulo
iniunxit. Dicas domicello. Nõ diu me vexabit. sicqꝫ
et sequenti die infirmatus: post paucos dies sepul=
tus. Sunt et tales malefice: que iudices solo aspe=
ctu ꝛ oculoꝝ intuitu maleficare sciunt quod etiam
nullam molestiã eis inferre publice se iactãtes: sed
vt quibuscũqꝫ pro criminalibus causis detentis et
grauissimis tormentis pro dicẽda veritate exposi=
tis taciturnitatem inferre sciunt qꝫ nunqꝫ eoꝝ faci
nora detegere poterunt. Sunt ꝛ que imaginẽ cru=
cifixi flagellis et cultris impingendo ob maleficia
perpetranda cũ turpissimis verbis cõtra gloriosissi
me virginis marie puritatem: ꝛ nostri saluatoris ex

eius intemerato vtero natiuitatē dehonestauerunt
verba illa et singulos actus recitare non expedit:
cum nimis sint purioꝝ aurium offensiua. in scriptis
tamē redacta ꝛ reposita sunt / prout baptizata que=
dam iudea ꝛ alias iuuenculas induxerat: quaꝝ vna
walpurgis nomine eodē anno in extremis posita:
dum a circunstantibus ad confessionē peccaminum
hortaret exclamauit. Corpus ꝛ aīam tradidi dya=
bolo / nec spes michi adest venie / ꝛ sic defūcta. Sin
gula hec nō ad ignominiā: sed ad laudē ꝛ gloriā il=
lustrissimi archiducis cōscripta sunt: cū reuera vti
catholicus princeps ꝛ p̄cipuus fidei zelator in ex=
terminiū eaꝝ cū assistentia reuerēdissimi ordinarii
Brixiēsi. nō mediocriter laborauit. Recitata autē
potius in detestationē ꝛ odiū tanti criminis / vt q̄ in
iurias hoīm vlcisci nō desistūt: quō iniurias creato
ris ꝛ fidei cōtumelias etiā non habendo ad tēpora
lia dāna respectū sufferre pñt. oīm eñ eoꝝ hoc p̄ci
puū fundamentū fidei videlicet abnegatio existit.

¶ Super modum quo obstetrices malefice maio
ra damna inferunt dum inferunt / aut interimūt / aut
demonibus execrando offerunt.

¶ Capitulum. xiii.

N ec pretereundum est de nocumentis a
maleficis obstetricibus pueris illatis.
Et primo quomō interimunt. Secūdo
quō demonibus offerendo execrāt. In
diocesi nāq Argentinensi et oppido zabernio mu=
lier quedam honesta: ac beatissime vigini Marie
plurimum deuota hunc casum referre sibi accidis=
se singulis eius hospitium: quod publice tenet: ni=
gram habens aquilam pro intersignio frequētan=

t ibus commemorãt. A viro inquit legitimo: ſed i
defuncto impregnata. Ubi dies pariẽdi appropin
quarent. Mulier quedaꝫ obſtetrix: vt ipſam ad o
ſtetricandum puerum acceptaret importune inſta
bat. At ego conſcia de eius infamia/ licet aliam m
chi aſſumere decreuiſſem. Uerbis tamen pacificis
quaſi ſuis annuere vellem: petitionibus me ſimula
bam. Aduenie nte autem tempore partus cum aliã
obſtetricem conduxiſſem. Illa prior indignata qua
dam nocte camerã meam: euolutis vix octo diebꝰ:
cum duabus aliis mulieribus ingreditur. Et lecto
appropinquantes in quo iacebam. Cum maritum
meum: qui in altera dormiebat camera vocare vo=
luiſſem: ſingulis membris ⁊ lingua ita remanſi viri=
dicam mouere potuiſſem. In medio ergo illaꝝ dua
bus deſtituta: quod dempto viſu cũ auditu: nec pe=
rum ſtãs malefica: hec verba ꝓtulit. Ecce hec peſ=
ſima mulierum: quia in obſtetricem me recipere no
luit: impune non tranſibit. Et cuꝫ alie due a latere
ſtantes pro ea ſupplicarent dicentes/ tamen nunq̃
alicui ex noſtris nocuit. Malefica ſubiunxit. Hãc
michi: quia diſplicentiã fecit ſuis inteſtinis aliqua
immitterevolo. Sic tamen ꝙ infra dimidium annũ
nullos ꝓpter vos dolores ſentiet: ſed illo euoluto
ſatis cruciabit. Acceſſit ergo et ventrem cum ma=
nu tetigit. Michiq̃ videbatur quaſi inteſtinis ex=
tractis certas res: quas tamen videre nõ potui in
tromitteret. Illis ergo abeuntibus: cum vires ad
clamandum recuperaſſem: maritum quam totius
vocaui: ⁊ rem geſtam denudaui. Cum autẽ ille cau
ſam puerperio aſſignare vellet dicens. Uos puer=
pere plurimis illuſionibus et fantaſiis laboratis:

nec quoquo modo dictis meis fidē adhibere vole-
bat adiunxi. Ecce spaciū ꝑ anni dimidio mihi do-
nauit: quo elapso si nulli cruciatus superuenient: di-
ctis tuis fidē adhibebo. Consimilia deniq; verba
filio clerico: qui ꝛ pro tunc archidiaconus ruralis
erat: ꝓtulit cum et ipse visitationis gratia illo die
eam frequētasset. Quid plura sex mēsibus ad pun
ctum euolutis internoꝝ viscerū tortura subito ip-
sam tam dire inuasit: vt nec diebus nec noctibus a
clamoribus oēs inquietādo abstinere potuisset Et
quia vt ꝓmissum est deuotissima virgini ꝛ regine mi
sericordie extitit: in pane ꝛ aqua singulis sabbati-
nis diebus ieiunando. Ideo ꝑ ipsius suffragia cre
didit se liberari. Unde ꝛ quadā die vbi opus natu-
re ꝑficere volebat: tunc oīs illa immundicia e cor-
pore prorupit. Et aduocans maritū cum filio dixit
Sunt ne res iste fantastice? Nonne dixi post dimi
dij anni spacium veritas cognosceť? Aut q̄s vidit
vnq̄ spinas: ossa: simul etiam ligna me comedisse?
Erant eñ spine rosarum in longitudine vnius pal
me cum alijs variis in numero rebus immisse. In-
super: vt in ꝓma parte operis ex illius famule redu
cte ad penitentiam in Brisiaco confessione patuit
maiora dāna fidei circa hanc heresim maleficaruꝫ
ab obstetricibus inferunť: quod etiam quarūdam
confessio: qui ꝛ postmoduꝫ incinerate fuerunt: luce
clarius demōstrauit. Nā in diocesi basiliensi ꝛ op-
pido dāni quedam incinerata fassa fuerat vltra. xl.
pueros necasse ꝑ modum talē: vt quando ex vtero
egrediebanť: acum capitibus eoꝝ per verticē vsq;
in cerebrū infixit. Altera deniq; in diocesi Argen-
tinensi: pueros absq; numero: puta quis de nume-

ro non cõstabat se interemisse fassa fuerat. Talite
aũt deprehensa. Nã vbi ex vno oppido in aliud ci
obstetricãdi mulierẽ quandã vocata fuisset officio
suo cõpleto dum ad ꝓpria redire volebat vbi por=
tam oppidi exiuit casu brachiuz pueri recenter na
ti ex lintheo quo ꝑcincta erat: cui et inuolutũ bra=
chium fuerat ad terrã cecidit: quo viso ab his q̃ in=
fra portã sedebant dum illa ꝑterisset leuataz e ter=
ra: vt putabant peciã carnis cautius intuebant: ⁊
cum nõ peciam carnis: sed brachiũ pueri ꝑ articu=
los membroꝝ agnouissent: cõsilio cum ꝑsidẽtibus
habito ⁊ inuento ꝙ infans ante baptismũ decesse=
rat brachioq; careret: malefica capitur: q̃stionibꝰ
exponit: ⁊ crimen detegit. sicq; vt ꝑdictũ est absq;
eius nũero se infantes interemisse cognouit. Qua
aũt de causa vtiq; ꝑsumendũ ꝙ ad instantiã mali=
gnoꝝ spirituum etiã eis interdũ inuitis talia face
re cogunt. Nouit enĩ diabolusq; ab introitu regni
celestis ꝓpter penam dãni: aut originale peccatũ
tales pueri sequerent. Unde etiã diutius finale iu
dicium ꝓtrahitur: sub quo eternis cruciatibus de
putabunt: cum eo tardius numerus electoꝝ com=
pletur: quo cõpleto mũdus cõsummabit. Et vt in
ꝑmissis tactum est suasu demonioꝝ ex huiusmodi
membris vnguenta earum vsibus accommoda cõ
ficere habent. Sed et hoc horrendum facinus silẽ
tio pretereundum in detestationem tanti criminis
non est. Nam vbi infantes non interimunt: tamen
illos demonibus execrando ꝑ hũc modum offerũt
Nato cũ infante obstetrix vbi puerpera malefica
ꝑ se non existit: tunc quasi quid operis ꝓ infantis
efocillatione actura ipsum extra cameraz depor=

tat: et sursum eleuans ꝑncipi demonioꝝ. s. lucifero et omnibus demonibus immolant: ꝛ hoc in loco co quine sup ignem. Et vt quidam retulit cum ꝑpen= disset vxorem suā tempore partus: ꝙ ꝑter consue= tum modum puerperatam nullā ad se ingredi mu= lierem ꝑmittebat nisi dūtaxat filiam ꝓpriam: q̄ ob stetricandi officium gerebat causam huiuscemodi experiri volēs latenter se illo tempore in domo oc= cultabat. Unde ꝛ ordinē sacrilegij ꝛ diabolice im= molationis modo predicto perpendit cum eo: ꝙ vt sibi videbatur ꝑ appendiculū instrumentū in quo olle suspenduntur infans non fultus humano auxi lio: sed demonis sursum vehebat̄: vnde mente con sternatus cum ꝛ horrenda verba ꝓ demonum inuo catione ꝛ alios ritus nephandissimos ꝑsensisset su bito vt infans baptizaret̄ acrius institit: ꝛ cum ad aliā villā in qua parrochialis erat eccl'ia deferend9 esset: et ꝑ pontem super flumen quoddam pertrāsi re haberent: ille euaginato gladio super filiā que infantem gerebat irruit dicēs aliis duobus sibi ad iunctis audientibus. Nolo vt infantem per pon= tem deferas: quia aut per se pontem gradiet̄: aut tu in flumine submergeris. Qua perterrita cum a= lijs que aderant mulieribus et an ne compos esset rationis inquirentes. Res em̄ gesta cunctas alias latebat demptis duobus viris sibi cōiunctis. Tūc ille. Pessima mulierum arte tua magica scandere pendiculum infantem fecisti. Fac etiam vt nullo de ferente pontem pertranseat: aut in flumine te sub= mergam. Sicq̄ coacta puerum super pontem po= suit: et arte sua demonem inuocans subito ex alte ra parte pontis infans cernitur.

Baptizato ergo puero ꝛ ad ꝓpria rediens cū iam
ꝑ testes filia de maleficio conuincere poterat: pu
pmum facinus oblationis minime ꝓbare potuisset
eo ꝙ tempore vnicus illi sacrilego ritui interfuissꝫ
apud iudicē post tempus purgationis filiā cū ma-
tre accusant ꝛ pariter incinerant et facinus de sa-
crilega oblatione quod ꝑ obstetrices fieri solet de
tegitur. Sed hic dubiuꝫ oritur. Quid ne opis aut
efficacie talis sacrilega oblatio in huiusmodi pue-
ri efficere valeat. Ad quod dici pōt: ꝙ sicut triplici
ex causa demones efficiunt: ita et ad tria nephan-
dissima hec eis deseruiunt. Nam pmo ex sup̄bia eo
rum: q̄ quia semꝑ ascendit. Iuxta illud: sup̄bia eo-
rum qui te oderunt ascendit semꝑ: q̄runt quantum
possunt diuis rebus ꝛ cerimoniis se conformare: vt
sic sub specie boni apparentis facilius decipiant.
Sic eñ et virgines pueros mares vel feminas ex
petūt a magis vbi in speculis vel vnguibus male-
ficorum furta sublata vel alia occulta habent ma-
nifestare licet ꝑ corruptos idem ostēdere valerēt;
sed tamen vt fingat se false castitatem amare quā
tamen odit cū castissimam virginē summe odit: eo
ꝙ caput eius contriuit. Geñ. iij. Unde sic animas
maleficoꝝ ꝛ eius credentium ꝑ infidelitatis vitiuꝫ
sub specie virtutis decipiunt. Tertio: vt ipā perfi-
dia maleficarū amplius in sui augmentum crescat
dum a cunabulis sibi dicatas maleficas seruant.
Ex his efficit hec sacrilega oblatio tria in puero.
Primo: ꝙ sicut exterior oblatio fit in rebus sensi-
bilibus deo: puta in vino: pane: terre frugibus: et
hoc in signuꝫ debite subiectionis ꝛ honoris: iuxta
illud. Eccle. xxv. Non apparebis in cōspectu do-

nini dei tui vacuus q̃ etiam res aliis postmodum
pphanis vsibus nullo modo applicari debent nec
possunt. Vñ ꝛ.x.q.i. Damas. papa. di. Oblationes
q̃ intra ecclesiam afferunt sacerdotibus tm̄modo
ptinere: sic tñ vt non solũ eas in suos vsus conuer
tat: vt fideliter dispensent partim ad ea q̃ ad cultũ
diuinum ptinet: et partim etiã in vsus pauperũ cõ
uertat. Ita ꝛ talẽ puerum diabolo in signuz subie=
ctionis et honoris oblatũ diuinis vsibus applicari
digne et fructuose subiectionis causa pro se ꝙ pro
aliis quomodo est possibile hoc a catholicis fieri.
Quis em̄ dicere põt materna scelera sua seu alie=
na peccata quo ad punitionẽ non redũdare in fi=
lios fortassis ille q̃ dictum pphეticũ attẽdit. Filiꝰ
non portabit iniquitatez patris. Sed quid de illo
passu. Exo. xx. Ego dñs zelotes visitans pctã pa
trum in filios vsqꝫ in tertiã et quartã generationẽ
Est em̄ hec vtriusqꝫ sententia: vt pͥma intelligatur
de pena spũali in iudicio poli siue dei ꝛ non in iudi=
cio fori. Et est pena que principaliter tangit aĩam
siue sit pena dãni vt puatio glorie siue pena sensus
.i. cruciationis ignis infernalis. His em̄ penis nũ
ꝙ punitur aliquis sine culpa ppria vel contracta
ꝙtum ad originale vel commisso ꝙtuz ad actuale
pctm̄. Secunda vero authoritas: quia intelligitur
de imitatoribus paternoꝝ scelerũ. vt Gratianꝰ ex
ponit. i. q. 4. S; quibus. Unde etiã dat alias expo
sitiones: ideo aliis penis quibuscũqꝫ in iudicio dei
punit quis non solũ p culpa sua cõmissa vel com=
mittenda: vt. s. euitet: sed etiam p culpa alterius.
Nec valet si dicat: ꝙ tunc punit sine causa et sine
culpa que debet esse causa pene: quia iuxta regu

iamfuris: sine culpa nisi subsit causa nō aliquis p
niendus. vnde ꝛ dicere possum⁹ ꝙ semꝑ superest c
etiam iustissima: lȝ nobis ignota. xxiiij. q. iiij. Aug
et si suꝑ actionem facti ꝓfunditatem iudicioꝝ de
penetrare nō possumus: verūtamen verum scimus
esse: qḋ dixit ꝛ iustum esse qḋ fecit Est tamē distin
ctio in pueris oblatis. Eo ꝙ loquendo de innocen
tibus: q̄ non ꝑ matres maleficas: sed ꝑ obstetrices
demonibus offerunt et rapiunt occulte: vt dictum
est supra ab amplexibus ꝛ vtero honeste matris: ꝙ
tales innocentes nō adeo deserunt vt imitatores
efficiant tantoꝝ scelerum: sed imitatores paterna
rum virtutū: hoc pie credendum est. Scḋm quod
efficit: hec sacrilega oblatio est. Qꝫ sicut in obla=
tione qua homo seipm̄ deo offert in sacrificium re=
cognoscit deū suum ꝑncipium ꝛ finē. quodquidem
sacrificium dignius est oibus sacrificijs alijs exte=
rioribus ab eo impēsis: iuxta illud. Sacrificiū deo
spūs contri. ꝛc. Et hoc quo ad ꝑncipium creatio=
nis ꝛ finē glorificationis: ita et ipa malefica pueꝝ
offerens dyabolo eius animam ꝛ corpus tanꝙ suo
ꝑncipio ꝛ fini dānationis eterne cōmendat. vnde ꝛ
non nisi miraculose a solutione tanti debiti libera
ri poterit. Solet quidā historia immo et plures re
citari de pueris ex materno vtero demonibus im=
prouise: et ex aliqua passione et commotione men=
tis a matribus oblatis. ꝛ qualiter cū maxima diffi
cultate in adulta etate a demonū iurisditione: quā
diuina permissione sibi vsurpant liberari poterunt
de quibus liber exēploꝝum beatissime virginis ma=
rie refertus noscitur. specialiter ꝛ de illo qui ꝑ sum
mum pontificem dum liberari a vexationibus de=

nonum non poterat: missus tandem ad quendam virum sanctum in orientalibus partibus degentē: cum magna adhuc difficultate per intercessionem ipius gloriosissime virginis ab illa iurisditione exemptus fuit. Unde in vltionem vnius improuise non dico oblationis: sed exhibitionis vbi mater ex indignatione: dumtaxat super copulā carnalem viro exhibendam: tū dixisset maritus spero inde fructū prouenturum: et illa replicans. Sit fructus ille dyabolo datus. tanta seueritas diuine punitionis patuit quanta creditur seuire: vbi tanta diuine maiestatis cernitur offensa. Tertium quod hec sacrilega oblatio efficit: est habitualis iclinatio ad huiusmodi maleficia hominibus: iumentis: et terre frugibus inferenda. Huius ratio assignari potest ex his que sm Tho. ij. ij. q. cviij. super punitionem temporalē qua aliqui propter alienas culpas puniuntur deducuntur Dicitur enim quod quia sunt filij sm corpus res quedam patris et serui: et animalia res dominorū. Et cum aliquis sit puniendus in rebus suis omnibus. ideo et filij puniūtur pluries pro parentibus. Et differt hec ratio ab illa que supra tacta sunt de peccatis patrū: quia deus visitat in filios vsque in tertiā et quartam generationem: quia vt ibi tactū est hoc intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum. Hec aūt ratio concludit de punitione filiorum pro parentibus vbi non imitantur paterna scelera in actu per mala opera: sed tm in habitu. sic enim et filius natus ex adulterio dauid mortuus fuit ocitius. Et animalia amalechitarum iussa sunt interfici: quamuis et hmōi sit rō mystica. vt habet. j. q. 4. S. paruulos.

Ex quibus oibus nō incōuenienter dr̄ ꝙ hm̄oi pu-
ri semꝑ ad maleficia ꝑpetranda vsqꝫ in finē vite i-
clinātur. Sicut em̄ deus suā oblationē sanctificat
vt sanctoꝝ gesta demōstrant: vbi parentes sobol
ex eis procreandā deo dicassent: vtiqꝫ et dyabolu
suā oblationē inficere nō cessat ex veteri ꝛ nouo t
stamēto quasi innumera possent gesta deduci. Si
em̄ plures patriarche ꝛ ꝓphete: vt Ysaac: samue
sampson. Sic etiā Alexius: Nicolaus: ꝛ alij innu-
meri gratijs plurimis ad sanctitatē vite fuerūt p
uenti. Experientia deniqꝫ demonstrat semꝑ filias
maleficarū cū consimilibus tanqꝫ imitatrices ma-
ternoꝝ scelerū esse diffamatas: immo ꝛ totā quasi
ꝓgeniē esse infectā. Et huius quidē et oīm p̄cedē-
tium ratio: quia suꝑstitē semꝑ habent relinq̄re: ꝛ in
augmentū illius ꝑfidie summis conatibꝰ ex pacto
cū demone inito tendere. Vn̄ em̄ cōtingere posset
ꝙ sepissime repertū est puellas impuberes: vt octo
vel decē annoꝝ tempestates ꝛ grandines cōcitasse
nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega dya-
bolo ꝑ matrem maleficā infantē execrasse: nec em̄
ꝑ se pueri talia ex fidei abnegatiōe ꝓut adulte ma-
lefice a p̄ncipio facere habent: efficere possent: cū
nec alicuius fidei articuli fortassis noticiā habēt.
E quibus gestis aliqua in mediū producamus. In
partibus em̄ sueuie dū quidaꝫ villanus segetes in
campis cū filia paruula vix octo annoꝝ cōspicere
decreuisset et ꝓpter siccitatē terre pluuiā apud se
ruminans et conferēs optasset: dicens. Heu quā-
do veniet pluuia? Puella audiēs verba patris: ex
simplicitate animi dixit. Pater si pluuā desideras
faciaꝫ ꝙ cito veniet. At pater. Vn̄ hec tibi, noscis

ne pluuiam procurare? Respōdit puella: vtiqȝ. ⁊ ne
um pluuiam sed ⁊ grandines ⁊ tempestates cōci=
are scio. Et pater. Quisnam te docuit? Rn̄dit ma
er mea: verū ꝙ michi inhibuit ne alicui hoc inda=
garem. Tunc iterū pater. Et quō te docuit? Rn̄dit
Me cōmisit vni magistro. quem omni hora adque=
cunqȝ petita habere possum. At pater. Vidisti ne
illum? Rn̄dit. Vidi interdū viros introeūtes ⁊ exeū
tes ad matrē: ⁊ cū interrogassem quidnam essent.
Rn̄dit. Sūt magistri nostri quibus etiam te tradi
di ⁊ cōmisi: magni fautores ⁊ diuites. Tertio pater
An ne illa hora grandinem excitare posset inquisi=
uit? Et puella. Utiqȝ si modicum aque habuero fa
ciam. Tunc pater puellam ꝑ manum ad torrentem
deduxit. Fac inquit: sȝ tm̄modo sup agrum nostrū:
Tunc puella manum in aquā misit. ⁊ in noīe sui ma
gistri iuxta doctrinam matris mouit. Et ecce tan=
tummō pluuia agrum illum ꝯfudit quod cernēs pa
ter. Fac inquit et grandinem: sed tm̄mo super vnū
ex agris nostris. Quod cum iterum puella fecisset
pater de experientia certificatus vxorem apud iu=
dicem accusauit. Que capta et conuicta incinera=
ta fuit: et filia denuo baptizata et deo dicata am=
plius illa efficere non potuit.

¶ Sequit̄ super modū quo iumentis malefice va=
ria nocumenta inferunt. Caplm̄ xiiii.

Tiqȝ a fortiori cū apostolus dicat. Nū
quid deo cura est de bobus? volens per
hoc innuere: ꝙ licet omnia subsint diui
ne prouidentie tam homines ꝙ̄ iumēta
vtrosqȝ iuxta modulum suum seruans:
vt psalmista ait. Filii tamē hominum sub regimine

et protectiõe alarum amplius gubernant. Si inq̃
hoĩes diuina permissione per maleficos affligũtur
innocenter: iusti: et peccatores: parentes deniq̃ in
filiis qui res sunt pertinentes ad eos. Cum etiã iu
mẽta: terre fruges: sil'r de rebus hoĩm existũt. vtiq̃
ꝛ sup illos varia nocumenta posse a maleficis infer
ri nemo dubitare diuina pmissione cõcurrente psu
mat. Sic em̃ Job a dyabolo pcussus cuncta iumẽ
ta perdidit. Sic deniq̃ nec minima reperit villula
vbi mulieres mutuo vaccas inficere: lac eas priua
re: ꝛ sepissime interimere nõ cessant. A minimo au
tem nocumento incohando qd̃ de priuatione lactis
estimari põt. Si de modo quo id efficere valeant
querit. Rñderi põt ꝙ q2 sm Albertum in de aĩali=
bus. Lac de natura sit menstrui inquolibet aĩali: si
cut etiã fluxus alius in femina: vbi nõ restringit ta
lis fluxus aliqua infirmitate: vel ex cõditione natu
re: vel ex accidentali infirmitate: tunc restringitur
aut aufertur interdum maleficiali opere. Ex condi
tione autẽ naturali: lac restringit post cõceptũ fe=
tum. Ex infirmitate vero accidentali sicut pluries
ex comestione alicuius herbe que ex natura lac re
stringere hꝫ: ꝛ vaccã alterare. Ex maleficio aũt ta
lia pcurãt variis modis. Quedã em̃ nocturnis tẽ
poribus ꝛ sacratioribus vtiq̃ ex inductione dyabo
li ob maiorẽ affensam diuine maiestatis ĩ quocũq̃
angulo domus sue se collocant vrceum inter crura
hñtes. Et dũ cultrũ vel aliqd̃ instrm in parietẽ aut
colũna infigũt ꝛ manus ad mulgendum apponunt
tunc suũ dyabolũ q̃ semp eis ad oĩa cooperat inuo
cant: ꝛ qd̃ de tali vacca ex tali domo q̃ sanior ꝛ que
magis in lacte abundat mulgere affectat pponit

nc subito dyabolus ex mãmillis illius vacce lac
ecepit: ꝛ ad locũ vbi malefica residet ꝛ quasi de il-
instrumẽto fluat reponit. Hec quidẽ ꝑ ꝑplo ꝑdicã
lo nemo propterea ex eis informatur: q2 q̃tumcũq3
quas demonẽ inuocare et ꝑ nudã inuocationẽ hec
e posse efficere estimaret seipm deciperet: q2 caret
ũdamẽto illius ꝑfidie q2 sc3 omagiũ nõ ꝑstitit ꝛ fi-
dem nõ abnegauit. Hec ideo posui cũ plures hec ꝛ
alia q̃ posita sunt estimãt populo nõ esse ꝑponenda
ꝑpter periculũ informationis cũ sit impossibile ali
quem ꝑ ꝑdicatorẽ posse informari rõne tacta. Po-
tius aũt sunt in detestationẽ tanti criminis ꝛ vt iu-
dices in vltionẽ tanti sceleris. sc3 fidei abnegatio-
nis amplius inardescãt sunt ꝑdicanda: l3 nõ semꝑ
plus etiã ponderant seculares hmõi tẽporalia dã-
na cu3 magis terrenis implicant affectionibus q̃
spiritualibus: vnde ꝛ cum eis talia posse fieri affir-
mantur in punitionẽ ipsorum amplius seuiunt: sed
tamen astutiam dyaboli quis explicare potest. No
ui illos in quadã societate cõstitutos qui dum tem
pore maii butyrũ maicũ comedere affectarent: eis
in itinere existentibus ꝛ in prato circa torrentẽ cõ-
sedentibus: vnus ex eis quo pacto cu3 demone per
antea siue tacito siue expresso inito dixit. Ego op-
timum butyrum maicum ꝑcurabo. Et statim depo
sitis vestimẽtis ꝛ torrentẽ intrãs nõ stãdo: sed sedẽ
do cõtra aque fluxum dorsum vertebat. Et ceteris
cõspiciẽtibus ipse dũ certa verba ꝑtulisset. ꝛ aquã
manibus post tergum mouisset post paululum buty
rum formatũ ad modũ quo villane tꝑe maii vẽdere
in foro solẽt i magna q̃titate apportauit. Et aliis
gustantibus optimum fuisse butirum affirmarunt.

x. iiii.

Qua ex recolligit̃ p̃mo hunc de sua practica fuisse certum: vel q: mere maleficus p expressum pactū cū demone initum. Uel q: p tacitum pactū nouit si bi dyabolū ad vota affuturū. Si quidē primū tunc nō indiget discussione quin verus maleficus fuerit. Si autē scd̃m tunc vsus suffragio dyaboli fuit: eo q sibi oblatus et execratus a matre vel obstetrice fuerit. Quod si quis obii ceret dyabolū fortasse ap portasse butyrū sine aliquo pacto tacito vel expres so. Ac etiam absq3 oblatione aliqua: vt premitur fa cta fuisse. Respondet̃ q̃ nunq̃ aliquis vtitur suffra gio dyaboli in cōsimilibus operibus sine eius inuo catione: q: ipso facto cum quis demonis auxilium petit cōtra fidem vt apostata ait. Juxta determina tionem doctoris in. ii. sen, di. viii. super difficultatē. Utrum auxilio demonū vti sic apostasia a fide. Nā cum aliis doctoribus Albertus magnus licet con cordat tñ magis expresse dicit: q semper in talibus est apostasia verbi vel operis. Si eñ inuocationes coniurationes: fumigationes: ꝛ adorationes fiant: tunc apertum pactū initur cū demone absq3 hoc: vi delicet q aliquis corpus ꝛ animam cum fidei abne gatione in toto vel in parte tradat: q: p hoc q ip̃m inuocat iam committit apostasiam verboꝝ apertā si autem non fit inuocatio verborum: sed solummo do fit opere simplici: quia sc3 tale opus facit quod non nisi demonum auxilio effectum sortire potest. Tunc siue faciat illud incohando in nomine dyabo li siue p alia verba ignota siue absq3 omni verbo. Il la tamē intentione vt dictum est: tunc vt subdit Al bertus est apostasia operis: q: illud opus expecta tur a demone. Cum autem expectare aliquid a de-

none vel aliquid percipere per ipsum semper est fi
dei contumelia et ideo apostasia. Unde et hic cõclu
ditur q̃ quocũq̃ modo p̃fatus magus hoc procura
uit: vtiq̃ per pactum tacitum vel expressum procu
rauit. Et verisimiliter si absq̃ pacto expresso quod
tunc vt malefice facere solent per tacitum et occul
tum pactum vel ex se vel a matre aut obstetrice ini
tum talia effecit. Et dico ex se q2 tantũmodo opus
exercuit effectum a dyabolo expectans. Secundũ
q̃ colligitur ex illa vel cõsimili practica est q̃ quia
dyabolus nouas rerum species concedere nõ põt.
Ideo vbi tam subito naturale butyrũ ex aqua pro=
rupit: hoc virtute demonũ non aquã in hac mutan=
do: sed vt butyrum alibi ex loco reposito accepit et
illi ad manus tradidit: vel ex lacte naturali hoc ex
naturali vacca recipiendo et subito: vt sic coagulã
do in naturã butyri: q2 quod ars mulierũ p̃ spaciũ
temporis efficit butyrum formando hoc ipse in bre
uissimo tempore efficere nouit: et tunc sibi obtulit.
Ad idem reducitur modus quo aliqui superstitiosi
vinum aut talia necessaria nõ habentes nocturnis
temporibus tantũmodo flasconem aut aliud vascu
lum recipiunt: et dum p̃ vicum aliquem incedũt subi
to vas vino impletum reportant. Tunc eñ dyabo=
lus vinũ naturale ex aliquo vase recipiendo illi fla
sconem impleuit. Super modũ autem quo aĩalia et
iumenta malefici interimunt. Dicere oportet q̃ si=
cut hoĩes ita et iumenta vel tactu et visu: vel visu tm̃
vel vbi subter limen ostii ipsius stabuli. vel vbi solẽt
adaquari maleficium aliquod seu instrumentũ ma=
lefici reponũt. Sic eñ et iste in Rauẽspurg incinera
te. De q̃bus et infra patebit semp̃ ad instãtiã demo

num: vbi meliores equi aut pinguiora iumēta erāt maleficiare habebāt. Et dū interrogate fuissent p quem modū talia efficerēt. Rñdit vna noīe agnes: q̄ subter limen ostii ipsius stabuli certas res occultarent. Et interrogata cuiusmodi res. Rñdit. Diuersarum specierū aīalium ossa. Et vlterius. In cuius noīe hoc facerēt interrogata. Rñdit in nomine dyaboli et omnium alior̄ demonior̄. Sed et altera nomine anna que dum ex ciuibus successiue viginti tres equos maleficiasset q̄ vector erat Ultimatim dum vicesimūquartum emisset ꝛ iam ad extremam paupertatē deuenisset vector stās in ostio stabuli dixit ad maleficam que et in ostio domus sue stabat. Ecce iam emi equū pmitto deor sue matri si equus ille morietur q̄ ego manibus meis ppriis te interficiā Sicq̄ territa malefica equum sibi intactum reliqt Dum autem capta ꝛ interrogata fuisset per quem modum talia effecisset. Respōdit se nil aliud nisi foueam fecisse: qua facta dyabolus certas res imposuisset sibi innotas. Qua ex re colligit q̄ tm̄modo aut manum aut visum apponere habent. Et hoc vt quoquo modo malefica cooperet. alias eni dyabolo seutendi in creaturas facultas non pmitteretur vbi malefica nō ꝯcurreret: vt prius tactum est. Et hoc cōtingit ppter maiorē offensaꝫ diuine maiestatis. Sepissime etiā a pastoribus visa sunt q̄ certa animalia in campis dum tres autē quattuor saltus in aerem fecissent: subito in terram collapso interierunt. Et hoc vtiq̄ demonū ad instantiam maleficarum virtute in diocesi Argentinensi inter opidum fiessen ꝛ montē ferrerium. quidem prediues asseruit sibi et aliis vltra quadraginta iumenta in

bobus et vaccis in alpibus fuisse malefi ciata. Et hoc infra anni spaciū: non peste aut aliqua infirmitate p̄cedente. Et pro intersignio dixit: q̄ vbi peste aut alia casuali infirmitate moriunt: nō subito: sed paulatim ꝛ successiue deficiunt. Illud autem maleficium subito: abstulit omnem vigorē: ita q̄ ab omnibus iudicabantur illa maleficiis fuisse interēpta. Uerum talem annotaui numerum. estimo tamen q̄ ampliorem expressit. hoc tamen verissimū q̄ in partibus: et precipue in alpibus plurimū iumenta asseruntur maleficiari. Quod genus etiam male ficii vndiq; diffusum noscitur. Aliqua similia infra i capitulo de remediis adhibendis contra maleficia iumentorum discutientur.

¶ Super modū quo grādines ꝛ tēpestates cōcitare ac etiā fulgura super hoīes ꝛ iumēta fulminare solent. ¶ Capitulum decimumquintum.

Eniq; q̄ demones et sui discipuli talia maleficia in fulminibus: grandinibus ꝛ tempestatibus concitare possint: ꝛ hoc accepta ptāte a deo quo ad demones seu eius permissione: quo ad ipsius discipulos sacra scriptura. Job. i. ꝛ. ii. testatur vbi accepta potestate a deo statim demon ꝓcurauit. vt sabei quingenta iuga bouum ꝛ quingentas asinas auferrent. ꝛ deinde ignis de celo descendens septē milia camelorum cōsumeret. tandem etiam septem filii et tres filie per vehentem ventum: et per lapsum domus occuberent. et semper pueri. i. famuli multi interierunt. vtiq; vno qui nunciaret dempto. vlcere pessimo sancti viri corpus percuteretur et vxor et tres amici eius vt ipsum vexarent grauiter ꝓcura-

uit. vbi et sanctus Tho. in postilla sua super Job. ita loquitur. Necesse est confiteri quod deo permittente demones possunt perturbationem aeris inducere: ventos concitare et facere vt ignis de celo cadat: Quis enim natura corporalis non obediat ad nutum angelis: neque bonis: neque malis ad susceptionem formarum: sed soli deo creatori. tamen ad motum localem natura corporalis nata est spirituali nature obedire. cuius iudiciuz in homine apparet. nam ad solum imperiuz voluntatis que subiectiue est in anima mouentur membra: vt opus a voluntate dispositū ꝓsequantur. quecūque igitur solo motu locali fieri possunt. hec per naturalem virtutem non solum boni: sed etiaz mali facere pñt: nisi diuinitus ꝓhibeantur. Venti autem et pluuie et alie huiusmodi aeris ꝑturbationes solo motu vaporum resolutorum ex terra et aqua fieri possunt. vnde ad hmōi ꝓcreāda naturalis virt⁹ demonis sufficit. hec Tho: Mala enim que nostris exigentibus in mundo fiūt deus velut per suos tortores iuste ꝑ demones solet infligere Unde et glo. super illud. ps. ciiij. Uocauit famē super terram: et omne firmamentū panis cōtriuit: dicit sic. Hec mala premittit deus per angelos malos qui talibus prepositi sunt. Uocat ergo famē. i. angelum fame ꝑpositum. Possentque illa que supra notata sunt circa questionem an semper malefici circa maleficia inferenda habent cōcurrere cū demonibus: vbi de triplici nocumento: et quomō interdum demones sine maleficis mala nocumēta inferunt: cum maleficis autē demones plus affectāt hominibus nocere. quod eo cum deus amplius per hoc irritatur: inde eis maior facultas puniendi et affli-

gendi conceditur. Deseruiunt ꝛ illa q̄ doctores su
per. ij. sen. di. vj. An locus sit cōuenienter deputa=
tus malis angelis in aere caliginoso mouent: quia
cum tria cōsiderant in demonibus. natura: officiū
et culpa. Sicut nature correspondere celū empy
reum: culpe vero inferius: ita eoꝝ officio cū torto
res sint ꝛ ministri: vt supra tactuȝ est in punitione
maloꝝ ꝛ exercitum bonoꝝ competit aer caligino=
sus: ne vcȝ nimis nos infestarent si in mundo infe=
riori circa nos habitarent. vnde et in aere et circa
speram ignis actiua passiuis cōiungere sciunt vbi
a deo ꝑmittuntur: et ignē de celo cadere seu fulgo
ra fulmina reprocurant. Narratur in formicario
de quodam capto ꝑ iudicem: dum interrogaretur
quomodo grādines ꝛ tempestates cōcitandas pro
cederent: et an facile hoc eis foret ꝓcurande? Re=
spodit. Faciliter grandines ꝓcuramus: sed ad libi
tum ledere non valemus. Nota custodiam bonoꝝ
angeloꝝ. vnde addidit. Eos tantummodo ledere
possumus q̄ dei destituti sunt auxilio: et q̄ signo cru
cis se muniunt: illos ledere non possumus. est autē
hic noster modus. Primo verbis certis in campis
ꝑncipem omniū demonioꝝ imploramus: vt de suis
mittat aliquē qui a nobis designatuȝ ꝑcutiat. De=
inde venie certo demone eidē in biuio pullū nigrū
immolamus eundē in alto ꝓiciendo in aera quo a
demone sumpto obedit: et statim auiā concitat: at
tamen non semꝑ in loca destinata a nobis: sȝ iuxta
dei viuentis ꝑmissionem grādines ꝛ fulmina proij=
cit. Narratur etiā ibidem de quodā autore seu he=
resi arca maleficoꝝ status dictus: qui in Bernen=
siuȝ territorioꝛ locis adiacētibus constitutus pu=

blice de hoc gloriari audebat: q quandocunq vellet ipe se in omniũ emulorum oculis velut murẽ facere vellet: et dilabi manibus inimicorum suorum letaliuz et ita etiam capitalium suorum inimicorum manibus se pius euasisse. Diuina tamen iusticia cum terminuz sue malicie facere voluit: per hostes suos in stupa quadam ppe fenestram quandã sedere; dum caute explorabatur a sibi insidiantibus: gladijs z hastis inopinate transfixus ob sua facinora miserabiliter obijt: superstitem tamen discipulũ qui in hoppo vocabatur relinquit: quia supradictum stadio, de quo in capitulo sexto mentio fit: magistrũ fecit. Sciuerunt hi duo quando eis placuit tertiaz partẽ fimi: feni: vel frumenti: aut cuiuscunq rei de vicino agro nemine vidente ad pprium agrum deferre grandines viuacissimas et auras lesiuas cum fulminibus pcurare: in aspectum parentũ infantes ppe aquã ambulantes in ipam nullo vidente piscere sterilitatem in hominibus: et iumentis efficere occulta alijs manifestare in rebus z corporibus modis quibuscunq ledere: ictu fulminis nonnunq quem vellent interimere: z multa alia pestifera pcurare: vbi et quando dei iusticia hec fieri permisit. Ad ea tamen que per nos reperta sunt expedit conuertere In dioceſi namq constanſ. ab oppido rauenspurg ob vigintiocto miliaria teuthonicalis versus saltzburgam grando seuissimus excitatus: cunctas fruges: segetes: z vinetas adeo in latitudine vni9 miliaris contriuerat: q tertius annus vix iudicabatur frugeferus in vinetis. Unde res gesta cum per notarium inquisitionis innotuisset: et q ppter clamorem populi inquisitione opus esset: dum certi p

malefica: immo omnes pene oppidane talia contigisse iudicarent. Que cōsulibus an id consentientibus p quindenam iuxta iuris formam super heresim dūtaxat maleficarū a nobis inquiritur: nō ad duas duntaxat psonas pre aliis: que tamen in paruo numero non erant diffamatas puenitur. nomen vnius agnetis balneatricis: alterius anna de mindelheim: quib9 captis et seorsum ad distinctos carceres positis: ignorante penitus vna de altera: sequenti mane balneatrix q̄stionibus leuissimis a rectore seu ciuium magistro fidei zelatore gelte cognominato: et ab aliis ex consulibus sibi adiūctis in pñtia notarii exponitur: et lz maleficiū taciturnitatis indubie penes se habuisset: de quo z semp iudicibus timendū est: eo q in pmo aggressu nō iam muliebri sed virili aio se innoxiā affirmat diuina tm̄ fauēte clemētia ne tm̄ facinus impune trāsire: subito libere z a vinculis absoluet: lz in loco turture et cūcta flagitia ab ea ppetrata detexit. Nā a notario inqsitionis interrogata sup articulis z depositióne testiū circa nocumenta hoibus z iumētis illata: ex qbus iā violēter reddebat tanq̄ malefica suspecta cū nemo testis de fidei abnegatione ac carnali spurcitia cū demone icubo aduersus eā deposuisset eo q illa secretissima: attn̄ vbi post nocumēta aialib9 z hoib9 illa vti rea rñdisset: cetera oia de fidei abnegatione z spurcitiis diabolicis cū incubo demone pactis interrogata publice fatebat: asserens se vltra decē z octo ānos illi incubo cū oimoda fidei abnegatiōe succubuisse: qbus expletis vbi sup grandinem p̄fataz an ne aliqd de illis sciret inquiret? Respōdit q sic. Et interrogata quomodo

et qualiter. Respondit. In domo eram et hora meridiei demon me accersiuit: et vt sup campū seu planiciem kuppel sic eñ nominat paululum aque mecum deferēdo me transferrē iniunxit: et dū interrogassem quidnā operis in aqua explere vellet: pluuiam se velle causare respōdit: portam ergo ciuitatis exiens ipm demonem sub arbore statē repperi. Interrogata eñ a iudice sub qua arbore: rñdit Sub illa ex opposito illius turris ipm denotando et interrogata quid sub arbore egisset: respōdit demon vt foueā paruam foderē et illi aquā infundere iniunxit. Et interrogata, an ne pariter cōsedissent. Respondit: me sedente ipe demonstrabat. Interrogata demū quib⁹ ne verbis aut modis aquā mouisset Respondit digito qdem moui: sed in noie ipsius dyaboli et omniū alioꝝ demonioꝝ. Et rursū iudex: quid actum fuit de aqua? Respondit: disparuit. et rursum in aere dyabolus duxit: et demū an ne aliquā sociam habuisset interrogata, respondit ex opposito sub tali arbore aliam captā maleficā annam: vcꝫ mindelheim nominando consodalē habui. quid aūt egerit ignoro. et finaliter interrogata balneatrix de interuallo tēporis ab aque assumptione vsqꝫ ad grandinē. Respondit. tanta dilatio fuit quousqꝫ ad domum ꝑuenissent. Sed et hoc mirabile cū sequenti die: altera q̄stionibus etiam leuissimis exposita primo fuisset: vtpote digito vix a terra eleuata post libere soluta. ꝑfata omnia non discrepando in minimo: nec quo ad locū ꝑut altera fassa fuerat: quia vcꝫ sub tali arbore: et alteraꝫ sub alia. nec quo ad tēpus: quia hora meridiei: nec quo ad modum: quia ꝑ motionē aque in foueā im=

misse in nomie diaboli ⁊ omniū demonio℞. nec quo ad interuallum tpis: quia dū eius dyabolus aquā accepisset in sublime eleuādo regressa ad domū su peruenisse grandinem affirmabat: singula detexit. sicqꝫ tertia die incinerant. ⁊ balneatrix contrita et confessa plurima se deo cōmendauit: asserens se libenti aīo mori: vt demonis iniurias posset euadere crucē in manibus tenēdo ⁊ amplexādo: quā tamen altera spernebat. q̄ etiam vltra viginti annos incubum demonē cū oīmoda fidei abnegatione habuerat: pmaꝫ in multis maleficiis hoībus: iumentis: ⁊ terre frugibus illatis excedens vti pcessus ad cōsulatū repositus demōstrat. Sufficiant ista: cū reuera quasi inumera circa hmōi maleficia illata recitari possent. Sed et de ictu fulminis qꝫ sepissime aut hoīes solū: aut cū bestiis: aut cū demonibus et horreis cōsumpserunt. licet occultiorē ⁊ magis ambiguam videat habere cām: eo qꝫ alia diuina pmissione sepe contingant absqꝫ maleficarū: vcꝫ cooperatione: tn̄ vbi spōte ex earū fassionibus talia eas fecisse seu procurasse reptum est. sup q̄ etiam varia acta ⁊ gesta pter ea q̄ supra tacta sunt deduci possent: ratio etiā suffragat cū ea facilitate q̄ grandines: sic ⁊ fulmina procurare possunt mari ⁊ tempestates: ideo oīs ambiguitas de medio tollitur.

¶ Super tres modos quo viri ⁊ non mulieres reperiuntur maleficiis infecti p tria capitula: et primo de sagittariis maleficiis.

Ultimū ad pn̄s genus maleficii quo viri inficiūtur in tribus speciebus. Notandū est primo de grauitate criminis quo ad maleficos sagittarios in septē horrendis maleficiis, nam pmo sa-

eratiori die dñice passionis sextave feria parasceuen. vt fert infra missarum solēnia habēt sacratissimam crucifixi ymaginē: tela quasi ad metā sagittando. O quanta crudelitas ⁊ iniuria saluatoris. Secundo. licet sub dubio vertit an aliā apostasiā verbo vltra illam apostasiā operis habent cum demonibus inire. tamen quocūq modo fiat maior cōtumelia non potest a xpiano irrogari fidei: cū certum sit q si infidelis consimilia pperarent: nullius forent efficatie. in nullo etiā tanto complacere aduersario salutis opere potest. Unde miseri talis fidei catholice veritatem et efficaciam potius perpendere deberent. qua etiam de causa deus huiusmodi flagitia iuste permittit. Tertio q tres aut quatuor iactus totidem tela habet infigere: et ex consequenti tot secundum eundem numerum homines qualibet die poterit interimere.

Quarto. q sic de pmissis certificantur a demonibus: qd tamen corporali visu illum occidendū pus habent conspicere: ⁊ cordis voluntatē: vbi ex integro illum ad interimendū flectunt: talis quocunq loco inclusus se tueri non poterit: quin tela emissa feratur: ⁊ p diabolum ei infigat. Quinto. q sub tali certitudine sagittam emitttere valent: vt in casum quo denarium a capite per sagittam deponere absq capitis lesione voluerint hoc ipsum efficere valeant: similimodo ⁊ p bombardam quantuncūq magnam. Sexto. q sup hec efficienda homagium tale cum corporis ⁊ anime pditione dyabolo pstare habent. super quibus aliqua gesta in mediū producamus. Nam pnceps quidam rheni barbarus co

znominatus: eo quia barbam nutriebat cum ante
annos.lx.adiunctis sibi terris imperialibus quod
dam castrum Lendēbrunnen ꝓpter rapinas quas
castrenses inde faciebant obsidendo circũuslasset
habuit in suo comitatu quendam huiusmodi male
ficum pũker nomine: qui intantum castrenses mo=
lestabat. ꝙ vno dēpto omnes successiue sagittis in
terimit.talemqꝫ modum seruauit; vt cum quem in=
tuitus fuisset quocunqꝫ se diuertisset ꝑ emissam sa=
gittā letalit᷑ vulneraret ⁊ occideret: taleiqꝫ tract⁹
quolibꝫ die tresdũtaxat in sua potestate habebat:
eo videlicet ꝙ tres sagittas imagini saluatoris in
fixerat. cur autem dyabolus ternarium numerum
pre aliis eligit estimari potest: ꝙ in abnegationem
sanctissime trinitatis hoc efficiat. illis autem trib⁹
emissis tractibus: non nisi in sortem vt ceteri sagit
tas emittebat. accidit demũ vt cũ quidā ex castrē=
sibus deridendo ad ipsum clamasset pũker. nonne
circulum in porta pendentem illesum permittes? ⁊
respondente illo ab extra nocturno tempore: nō sꝫ
ipsum die captionis castri auferāꝫ. hoc idem quod
predixit adimpleuit. nam omnibus vt p̄missum est:
dempto vno interemptis castrum capitur. et ipse
circulum domui sue in rorbac Vormaciē. doce. ap
pendit: et sic appensum in hodiernum diem cerni=
tur: qui etiam post a rusticis quibus plurimum mo
lestus erat quoddam sero cum fossoriis eorum in=
strumentis occiditur: et in peccatis suis moritur.

Fertur deniqꝫ de ipso : ꝙ quidam de optima=
tibus: dum artis sue experientiam certam capere
voluisset : eidem proprium filium paruulum ad

metum posuit: ꝛ ꝓ signo suꝑ byrretum pueri dena-
rium sibiq; mandauit: vt denariuz sine byrreto per
sagittã ammoueret. cum aũt maleficus id se factu-
rum: sed cũ difficultate assereret libẽtius abstinere
ne ꝑ diabolum seducerec in sui interitũ: verbis tñ
ꝑncipis inductus sagittam vnum collari suo circa
collũ immisit: ꝛ alteruz baliste supponens denariũ
byrreto pueri sine omni nocumẽto excusit. quoviso
dum ille maleficũ interrogasset. cur sagittaz colla
ri imposuisset rñdit. si deceptus ꝑ dyabolum pueꝝ
occidissem: cũ me mori necesse fuisset: subito cũ sa-
gitta altera vos transfixissem: vt vel sic mortẽ meã
vindicassem. Et q̇dem lz diuina ꝑmissa mala hmõi
in ꝓbationem ꝛ castigationem fideliũ fieri sinit: ex
aduerso tamen in confortationem ꝛ gliam fidei po
tiora miracula: clementia saluatoris opatur. Naz
in diocesi constantieñ. ꝓpe castrum hohenzorn. ac
monasteriũmonialium ecclesia q̄dam iam de nouo
cernitur constructa: in qua hmõi imago saluatoris
cum sagitta infixa: accruore effuso cernitur: cuius
miraculi veritas tali ordine patuit. Miser eñ qui
dam dũ iuxta ordinẽ ꝑnotatum suꝑ tres aut qua-
tuor tractus baliste ad interioꝝ altoruz a diabolo
certificari cuperet in biuio quodã imaginẽ crucifi
xi sagitta petit et modo quousq; in ꝑsens cernitur
transfixit: ꝛ dum cruor miraculosuserũperet miser
immobiliter diuina virtute gressu percussusfigic. ꝛ
vbi a ꝑtereunte quodã cur ibi fixus maneret inter-
rogaretur. miser caput agitabat: brachijsq; ac ma
nibus quibusbalistam tenebat: ac toto corpore tre
mens nil respondere poterat: ꝛ alter hincinde cir-
cunspiciens dum imaginem crucifixi intuetur ꝛ sa-

ittam infixam cũ cruore effuso speculatur: pessi-
me inquit necꝫ imaginẽ dñi nostri trãsfixisti ꝛ alios
cõuocans attendite inquit ne fugam capiat: dum
ñ vt p̃missum est se de loco mouere nõ poterat ad
castrum cõcurrit: et rem gestã narrauit q̃ conscite
descendunt: ꝛ miserum in eodẽ loco ꝑsistentem repe-
riunt: ꝛ inquirẽtibus de casu: dum crimẽ fassus fuis
set ex cõtractu publice iusticie de loco mouet: ꝛ di
gnam ꝓ cõmissis vltionem ꝑ miserabilẽ mortẽ rece
pit. Sed heu ꝙ cogitatu horribile existit: nec his
humana ꝑuersitas terretur vt a similibꝰ flagitiis
se cõtineat. Nam in curis optimatũ vndiqꝫ vt fer-
tur tales sustentant de suis flagitiis publice in cõ
temptũ fidei ꝛ grauem offensionẽ diuine maiesta-
tis ꝛ contumeliã nostri redẽptoris gloriari: ꝛ se ia-
ctari de talibus ꝑmittunt. vñ ꝛ tales vtiqꝫ et rece
ptatores defensores ꝛ fautores nedum hereticoꝝ:
sed apostatarum a fide iudicandi sunt ꝛ renis ple-
ctendi subscriptis: ꝛ hoc est septimũ. Nam primo
ipso iure excõmunicati sunt. et fauentes clerici ab
omni officio ꝛ bñficio deponunt ꝛ priuant: nec ad
illa restituũtur absqꝫ speciali apostolice sedis in-
dulto. Item p̃fati receptores postqꝫ fuerint publi-
cati si in excõmunicatione steterint ꝑ annum aio ꝑ
tinaci: velut heretici sunt cõdẽnandi: q̃ singula sic
ꝓbant. Nam in ca. vt inquisitionis. pa. ꝓhibemus
li. vi. tãgit de nõ impediendo directe vel indirecte
ꝓcessum iudicium diocesanoꝝ ꝛ inquisitoꝝ in cau
sis fidei: vbi tangitur p̃dicta pena infligenda post
annum. dicit p̊mo. Prohibemus districtius pote-
statibus dñis tp̃alibus ꝛ rectoribus eorũdẽ officia
libus ꝛc. si cui placet capitulum perlegat. Deniqꝫ

q̃ ꝛ ipsi malefici cum eoꝝ receptatoꝛibus sint ipso iure excõicati. ptꝫ de ipsis hereticis maleficis ĩ ca. ad abolendã. in prin. ꝛ in. ca. excõicamus primo et ꝑsertim: ꝛ breuius in. c. excõicamus. ii. de here. vbi sic dicit. Excõicamus ꝛ anathematizam⁹ vniuersos hereticos catharos paterinos: ꝛ infra. ꝛ alios quibuscũq; noĩbus censeant ꝛc. Et nota super quibuscũq; noĩbus. de credentibus autẽ et receptoribus ꝛ ceteris supradictis habet in. c. excõicamus. j. pa. credẽtes. vbi dicit Credentes ꝑterea receptatores: defensores. ꝛ fautores taliũ excõmunicatiõi decernimus subiacere. ꝛc. ꝛ in capitulo excõicam⁹ ii. tangunt plures pene: quas incurrũt infra annũ cum ipsis clericis vbi sic dicit. Receptatores: fautores: et defensores: excõmunicationi decernimus subiacere: vt postq̃ quilibet talium fuerit excõmunicatione notatus si satisfacere cõtempserit infra annũ: extũc ipso iure sit infamis nec ad publica officia seu cõsimilia: nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi nec ad testimoniũ admittant: sint etiã intestabiles vt nec testandi liberã habeãt facultatẽ: nec ad hereditatis successionẽ accedat: nullus preterea ipsi sup quocũq; negotio rñdere cogat. Qđ si forte iudex extiterit eius sentẽtia nullã obtineat firmitatẽ: nec cause alique ad eius audientiã ꝑferantur: si fuerit aduocatus nullatenus eius patrocinium admittat. Si tabellio instrumẽta confecta nullius sint momẽti: sed cũ authoꝛe dãnato dãnent et in silibus idẽ ꝑcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit ab omni officio et bñficio deponat: vt in quo grauioꝛ est culpa maioꝛ exerceat vĩdicta. Si q̃ tales aũt postq̃ ab ecclesia fuerint denotati eui-

are contẽpserint excõmunicationis sentẽtia vsq̧
ad satisfactionẽ idoneã pcellant. Sane clerici nõ
exhibeant hmõi pestilẽtibus ecclesiastica sacramẽ
ta nec eos xp̃iane p̃sumant tradere sepulture: nec
elemosinas aut oblationes eoꝝ recipiãt: alioquin
suo priuent officio ad qđ nequaq̃ restituant absq̧
indulto sedis aplice speciali. Sunt deniq̧ alie pe-
ne q̃ plures super p̃dictos etiam si nõ psistant per
annum oĩno pertinaci super eoꝝ videlʒ filios et ne
potes qui ab ep̃o et inquisitori possunt priuari seu
priuatos denunciari dignitatib⁹: psonatibus ⁊ om
nibus honoribus ac beneficiis ecclesiasticis ⁊ offi-
ciis publicis quibuscũq̧ iuxta ca. vt commisi. pa.
priuandi. de here. li. vi. Intelligitur tñ si impenitẽ-
tes extiterint. vt in ca. statutum felicis. e. lib. et ti.
Item q̄ etiam ipsorum filii vsq̧ ad secundam gene
rationem sunt priuati omni beneficio ecclesiastico
et officiis publicis vt in ca. quecunq̧. pa. heretici.
eo. li. Intelligendum tñ qui p paternã ⁊ nõ per ma
ternam lineam descenderũt ⁊ etiã de impenitenti-
bus vt in alle. c. statutum. Item q̄ illis supple cre-
dentibus: receptatoribus: defensoribus: et fautori-
bus eoꝝ sit appellationis ⁊ proclamationis bene-
ficium interdictum patet in ca. vt inquisitionis. eo
li. vbi tamen archidyaconus super. c. eo. intelligit
vt postq̃ p sentẽtiam esse tales sunt declarati: tũc
non possunt: ante autẽ sententiã si in aliquibus ag
grauãtur seu indebite fatigent appellare pñt. plu-
ra alia possent deduci: sʒ ista sufficiãt. Pro amplio
ri tamen premissoꝝ intelligentia aliqua sunt discu
tiendo. Primo quid si princeps vel secularis pote
stas iuxta prenota gesta ad deuastationẽ alicuius

castri iusto bello aliquem hmōi maleficum secū re
cipiat et eius assistentia tirannidem maloꝝ compe
scat nūquit totus exercitus vt fautores ꝛ recepta
tores talium sunt iudicādi ꝛ p̄dictis penis mulctā
di. Respondendū videtur ꝙ qꝛ ꝓpter multitudinē
rigor iusticie est temperandus. di. xl. constitueret.
Ideo licet principalis et eius accessores et consi-
liarii talia fouētes: omnino sint ipso iure penis pre
fatis innodati. vbi moniti ab eorum ordinariis nō
destituerint cum iam vti receptatores fautores iu
dicātur. vnde et ipsis penis subiiciuntur: reliquus
tamen exercitus cum absqꝫ eorum consilio et fauo
re talia fiant immo ꝓ defensione reipublice sua cor
pora exponere sunt parati. lꝫ fortassis in factis ma
leficis complacentiam habeant: tamen censuram
illam excōmunicationis euadunt. licet reatū illuꝫ
in eorum confessione agnoscere habeantur debita
cautione accepta super omnimoda huiusmodi de-
testatione in perpetuum a cōfessore absolui: ꝛ quā
tum in ipsis est ab eorum finibus huiusmodi male-
ficos expellere. Si vero queritur a quibus possint
presidentes vbi resipiscant absolui: an ab eorum or
dinariis aut inquisitoribus? Respondetur vtiqꝫ ab
solui possunt: ꝛ ab inquisitoribus ac aliis inquisito
ribus si resipiscant habere in ca. vt officiū in prin.
de here. li. vi. vbi sic dicitur. vt officiū ꝛ infra cōtra
hereticos credētes: receptatores: fautores: et de-
fensoreseorum: necnon contra infamatos de heresi
vel suspectos secundum sanctiones canonicas ho
minum metu diuino timore postposito procedatis
si vero aliquis ex predictis heretica labe primitus
abiurata redire voluerit ad ecclesie vnitatem iux-

taformam ecclesie absolutionis beneficium impē=
latis: Si deniqꝫ instatur quando dicetur princeps
vel alius respicere. Respondetur quando malefi=
cium propter iniuriam creatori illatum preuenien
dum tradit: vnde et vt ipsum a domino tantummo
do expellat non est malefici seu heretici manifeste
deprehensi in heretica prauitate. vt supra patebit
pena debita: et vt de p̄teritis doleat: et tales nūꝗ̄
de cetero fouere vti catholicum decet principē fir=
miter in animo suo statuat. Quod si querit cui tra
dendus et quo ordine puniendus: et an vt manife=
ste deprehensus in heresi sit iudicandus? Ad primū
specialis tanget difficultas in principio tertie par
tis. an videlʒ eorum punitisi tantummpdo ad iudi
cem secularem et non ecclesiasticū ptineat? Mani
festum est em̄ per ca. vt inquisitionis. pa. ꝓhibem⁹
li. vi. ꝙ potestatibus ꝛ dn̄is tp̄alibus interducitur
ne de crimine heresis quoquo modo iunicent absqꝫ
episcopoꝝ seu inquisitoꝝ. aut saltim alterius eorū
dem licentia: sed qꝛ ratio que ibi assignatur circa
maleficos nonvidet habere locum qꝛ dicitur ibi ꝙ
ideo non debent iudicare: eo ꝙ crimen heresis est
mere ecclesiasticum: maleficorum autem crimē nō
videtur mere ecclesiasticum: sed etiam ciuile ꝓpter
dāna tēporalia. quicquid tamen sit vt infra patebit
licet iudicis ecclesiastici sit cognoscere et iudica=
re: tamen iudicis secularis est exequi et punire: vt
patet extra de here. ca. ad abolendam. ꝛ. c. vergen
tis. ꝛ. c. excōmunicamus. vtriqꝫ. Vn̄ et iudex secu=
laris si tradet talem ordinario ad iudicandum: ha
bet tamen per se eundē punire post ꝗ̄ ep̄o sibi tra=
ditur aut relinquitur. vel etiā ex consensu ep̄i secu

laris iudex vtrũq; facere potest. s. iudicare ꝛ puni-
re. Nec valet si dicat̃ ꝙ tales malefici nõ sunt he-
retici: sed potius apostate: q2 cũ vtrũq; contingat
circa fidem: tñ sicut hereticus circa illaz tñmodo
dubitat. et hoc in toto vel in parte ita et apostate
lefici. ratio etiam per se dictat. cum em̃ grauius est
corrumpere: fidẽ per quã est aĩe vitaq; falsare pe-
cuniam: ꝑ quã vite tẽporali subuenit̃. Unde si fal-
sarii pecunie vel alii malefactores statim per secu-
lares potestates iuste morti tradunt̃: multomagis
tales heretici et apostate statim ꝙ conuicunt̃ pos-
sunt iuste occidi. Unde ꝛ per hec est respõsio ad se
cundum: quo scilicet ordine et a quo iudice sit pu-
niendus: sed clarius de illo tractabit̃ in tertia par
te operis circa modos sentẽtiandi. qualiter depre
hensus manifeste in heresi sit sententiandus circa.
viii. et. xii. modũ: et super dubium quid si peniteret
an adhuc esset occidendus. Reuera em̃ si heretic9
simplex relapsus quantũcũq; peniteat est occiden
dus in co. ad abolendam. allegato. et hoc rationa
biliter ſm Thomam cũ per hoc ꝓuidetur bono cõ
muni: q2 si heretici reuersi sepe recipient̃: vt invita
conseruarent̃ ꝛ aliis tẽporalibus bonis posset hoc
esse in preiudicium salutis alioꝝ. tum q2 si relabe-
retur alios inficerent. tum etiã q2 si sine pena eua-
derent: alii securius in heresim relaberent̃. ex rela-
psu etiã ipsorum ꝑ̃sumitur de incõstantia eoꝝ circa
fidem: et ideo iuste occidendus. quare ꝛ hic dicere
oportet ꝙ si ꝓpter suspitionẽ solẽ incõstãtie eccl'ia
sticus iudex relapsum h3 tradere curie seculari ad
occidendũ: a fortiori si nõ velit tradere apostataz
aut maleficã quãcũq; cuiqꝫ seculari ꝓpter pniamꝫ

eius conuersionē. tñ relinquere habet talē ⁊ nō im
pedire: cum iudex secularis ꝓpter dāna tp̄alia ipo
rum maleficū vult occidere ſm leges lꝫ ecclesiasti=
cus iudex prius habeat penitētē maleficū absolue
re ab excōicatione: quā ꝓpter heresim maleficarū
incurrit: cum ⁊ hereticus sit excōicatus. iuxta ca.
excōmunicamus. ſ. ⁊. ii. et ad gremiū ecclesie reci=
pere: vt spiritus saluus fiat: vt dicit. xi. q. iii. audi.
Alie rōnes assignant inferius circa questionē pri=
mam tertie partis. sufficiāt ista. ad presens tm̄mō
aduertant aīarum rectores ꝙ dura ⁊ districta exi
getur ab eis: ratio a tremento iudice cū reuera iu
dicium durissimū his qui presunt: ac vbi tales in in
iuriam creatoris viuere ꝑmittunt. Sequit de duo
bus aliis maleficoꝝ generibus. Nā ad idez genus
maleficii reducunt: ⁊ illi qui ꝑ incātiones ⁊ carmi=
na sacrilega arma quecūqꝫ incantare sciunt. vt eis
nullo mō nocere valeant. vñ nec etiā vulnerari pñt
hi eñ diuersificant. Nā aliqui sunt qui cū ꝑdictis
sagittariis maleficis concordant: in eo ꝙ etiam in
circa imaginē crucifixi ⁊ contumelia ei illata; talia
addiscunt gratia exempli qui vult: vt nō valeat le=
di in capile aliquo ferro aut ictu habet caput ima
ginis auferre: qui circa colllum auferat colluꝫ: qui
circa brachium auferat seu cōminuat brachium ⁊
sic cōsequenter. Interdum supra cingulum aut in=
fra: interdum ex toto comminūt. et in huius signū
vix inter decem imagines in biuio aut in campis
repositas vna integra reperitur. Aliqui vero sunt
qui certa breuia secum deferūt aliqui verbis inter=
dum sacris aut etiā ignotis talia ꝓcurant. Inter
que hec estimat diuersitas. Nā primi licet in con=

tumelium fidei circa dehonestationē imaginis sal
uatoris cum prefatis maleficis sagitarij cōcordā
vnde et veri apostate reputandi ꝛ iudicādi vbi fu
rint deprehensi: alio tamen respectu sagittariorum
nec etiam in malum ꝓximi manifestū prout in tui
tionem ꝓprij corporis supra cingulū vel infra aut
etiam totius corporis seruire videtur: ideo tanꝗ
heretici penitentes et non relapsi: vbi sunt malefi
ci conuicti ꝛ peniteant sunt iudicādi et iuxta octa
uum modum penitentiandi cum adiuratioue et in-
clusione vt in tertia parte operis tangeť. Pro se-
cundis vero qui ꝑ carmina arma incantare nitun=
tur: et super illa nudis plantis incedere et similia
exercere. Incantatores eñ dicūtur iuxta Ysi. viii.
ethi. qui artem aliquam verbis peragūt distinguē-
dum. qꝛ interdum incantationes fiunt perverba sa
cra aut ꝑ carmina scripta suꝑ infirmos. et he qui=
dem incantationes licite fieri possunt septem con=
ditionibus seruatis: vt inferius patebit circa mo=
dos curandi maleficiatos infirmos. Incantatiōes
autem que fiunt super aliqua verba aut vbi talia
carmina scripta deferuntur hoc iudicibus attēden
dum: ꝙ sibi sunt nomina incognita. Item caracte
res et signature alie preter signaculum crucis: tūc
talia sunt omnino refutanda ꝛ attendendi sunt ho
mines pie a talium credulitate: qꝺ si desistere nol=
lent tunc tanꝗ leuiter suspecti sunt iudicandi de q̄
bus in secundo modo sententiādi: inferius patebit
non enim tunc caret scrupulo heretice prauitatis:
immo qꝛ talia omnino opere et auxilio demonum
habent fieri: cuius vt supra patuit qui auxilio vti
tur apostata a fide iudicať: licet etiam ꝓpter igno

ntiam et emendationis gram minus ꝙ cū sagit
ariis maleficis sit agendū. Et quia plurimū cōe
ernitur apud clientes ꝛ mercatores secum deferre
mōi carmina ꝛ benedictiones ꝗ incantationis spe
iem habere videntur: expedit omnino siue in foro
penitentie ꝑ confessorē: siue in foro cōtentioso per
ecclesiasticum iudicem huiusmodi eliminare cū ta
citum pactum ꝓpter verba ignota ꝛ caracteres si
gnati cū demone initur ꝛ demō occulte se ingerit ꝛ
optata ꝓcurat vt tandē ad peiora alliciat: vñ vbi
in foro cōtentioso talis debet adiurare iuxta scđm
modum sententiandi vbi in foro consciētie cōfessor
debet carmina inspicere: ꝛ si nolit omnino ꝓijcere:
debet tamen noīa ignota ꝛ caracteres delere: reli
qua vero vt euangelica verba et signacula crucis
ꝑmittere. Suꝑ quibus omnibus et ꝑcipue suꝑ ma=
leficos sagittarios notādū quia supra tactū est an
vt manifeste dephensi in heretica prauitate iudicā
di sint: de qua materia etiā prius tactum est in pri=
ma q̄stione ꝑme partis. Et quidem ꝙ sic: ptꝫ ibidē
Nam vt dicit Ber. in glo. ordinaria in ca. abolen=
dam. S. ꝑsenti. et verbi dephensi. tribus modis de
iure quis ꝑ manifeste dephenso in heretica praui=
tate: puta facti euidentia: vt in simplici heresi quā
do publice ꝑdicant heresim. ff. de ritu nup. palam.
S. vlti. vel legitima ꝓbatione ꝑ testes: vel ex sua
confessione. Et eiusdem Bern. glo. in ca. excōmuni
camus. ij. suꝑ ver. dephensi publice: ita ꝙ notoriuꝫ
sit illis etiam quia cōdemnati sint. Ad idem vide=
tur super ca. suꝑ quibusdam: extra de ver. sign. put
patuit in. j. q. ꝑme partis huius operis. Ex quibus
patꝫ: ꝙ malefici sagittarij similiter ꝛ alia artis in=

cantantes ꝓ manifeste dep̄hensis in heretica p̄ra
tate ꝑ aliquod pactum exp̄ssum cū demone initū
ꝓpter manifesta ipsoꝝ opera que nō nisi diabolica
virtute fieri pñt: habendi sunt. Patet ⁊ secundo q
eoꝝ fautores: receptores: defensores: vt manifeste
tales ꝓ talibus habēdi sunt: et penis p̄scriptis ma
nifeste subiacere: ita ꝙ nō iam sub dubio aut tanꝙ
suspecti receptatores: leui: aut graui: vel violenta
suspitione iudicādi ꝓut plures alii existere pñt: vñ
et semꝑ grauissime contra fidē delinquunt: ⁊ semꝑ
mala morte a deo ꝑcutiuntur. Nā vt fertur quidā
p̄nceps cū consimiles foueret maleficos: ⁊ cū hoc
quādā ciuitatē in certis negociis indebite aggra
uaret: dū hoc sibi a quodaȝ familiari obijceret̄ ille
omni timore dei postposito: R̄ndit: det de⁹ ꝙ in hoc
loco moriar: si iniuste a me illi aggrauent̄ ad q̄ ver
ba subito diuina vltio subsecuta subitanea morte
expirauit: reuera in vindictā nō tam iniuste aggra
uationis q̄ꝫtum ⁊ fautorie heresis. Patȝ ⁊ tertio: ꝙ
p̄lati quicūqꝫ ⁊ rectores vbi hmōi flagitijs et eoꝝ
authoribus: ⁊ fautoribus iuxta omnē possibilitatē
nō resistunt: etiā tanꝙ manifesti fautores: ⁊ ꝙ pre
scriptis penis manifeste subiacere debeāt iudicant̄
¶ Sequitur secundum p̄ncipale huius secūde par
tis suꝑ modos tollendi ⁊ curandi maleficia p̄mittē
do difficultatem.

Trum licitum sit maleficia ꝑ alia ma-
leficia: vel ꝑ aliqua illicita tollere. Et
arguitur ꝙ non: quia vti auxilio demo
num non est licitū: vt supra patuit. ⁊ in
.ij. sen. dist. vij. a doctoribus communi
ter determiātur. quia vcȝ est apostasia a fide ⁊ qui-

em quod sine auxilio demonum nō possit dissolui.
Probatur: quia aut dissoluit hūano artificio: aut
dyabolica: aut diuina potentia. Non p̄mum: quia
inferior potestas nō potest infringere superiorē: cū
nichil agat vltra suam virtutē: non etiaꝫ diuina: qꝛ
hoc esset opus miraculosum: ꝛ cū illa deus ad suuꝫ
nutum operat: ꝛ non ad instantiā hominum sicut ꝛ
xp̄s matri petenti miraculū de subuentione necessi
tatis vini: vt doctores exponunt: ꝙ hoc miracu-
lum conuersionis desiderabat xp̄s. Respondit.
Quid michi ꝛ tibi mulier. s. cōmune in opere mira-
culoso. Apparet etiā ꝙ rarissime liberant ꝗtuncū
ꝗꝫ diuinuꝫ auxilium ꝛ suffragia sanctoꝝ implorant
ergo non nisi auxilio demonuꝫ liberari possunt: qđ
tamen non est licitū querere. Preterea hoc qđ cō-
muniter tolerat in vsu practicat: licet sit licitum:
sed hoc cōiter praticat: ꝙ tales maleficiati currūt
ad mulierculas supstitiosas a q̄bus sepissime libe-
rātur: ꝛ non ꝑ sacerdotes: aut exorcistas: ergo pra
ctica ostendit ꝙ auxilio demonū maleficia tollun-
tur: cuius tamen auxiliū querere cū sit illicitū etiā
non est licitū maleficia tollere: sed patienter suffer
re. Preterea ſm Tho: ꝛ Bonauē. in. iiij. di. xxxiiij.
de impedimento maleficiali maleficiuꝫ est ita ꝑpe-
tuum: ꝙ non potest habere humanū remediū: quia
si haberet remedium non est homini notum vel lici
tum in quibus verbis dāt intelligere: ꝙ sit quasi in
firmitas incurabilis ꝛ ꝑpetue inherens: vñ subdūt
licet deus p̄stare possit remedium demonē cogēdo
et demon desistendo ille curaret. tamen curatio nō
erit humana: ergo nisi deus dissoluerit ꝑ se non est
licitum eius dissolutionē quocunqꝫ modo querere.

Preterea in eadem distin.et.q.dicunt: q etiam pe
aliud maleficium adhibere remedium est illicitum
vnde dicunt et si posset per aliud maleficium adhi-
beri remedium: nichilominus reputaretur ppetuu
licet amoueretur maleficium: quia nullo modo est
licitum p maleficium inuocare demonis auxilium.
Preterea exorcismi ecclesie non valent ad reprimē
dū demones semp quo ad omnes molestias corpo-
rales hoc dei iudicio exigente: semp tamen valent
contra illas demonū infestationes contra quas pn
cipaliter sunt institute. sicut cōtra obsessos vel cir-
ca pueros exorcisando. Preterea non oportet q si
ppter peccatum dyabolo sit potestas in aliquē da
ta cessante peccato cessat potestas: quia interdum
cessante culpa: remanent peccata. ex qbus verbis
videntur pfati duo doctores sentire: quod nō sit li-
citum maleficia tollere: sed pmittere illa sicut per-
mittuntur alie infirmitates incurabiles: z cōmitte
re: illa tantūmodo domino deo q illa tollere potest
ad suum placitū. In contrarium est: q sicut deus z
natura non abundāt in supfluisita non deficiunt in
necessariis: quare z necessario fidelibus contra hu
iusmodi insultus demonū sunt dati non solum reme
dia pseruatiua: de quibus in pncipio huius secūde
partis tactum est. verumetiā remedia curatiua cū
alias non sufficienter fidelibus a deo puisum esset
et opere dyaboli viderent fortiora operibus dei.
Preterea glo. sup illud Job. lxi. Non est potestas
sup terraz. zc. dicit omnia humana superat: et si me
ritis sanctoz subiacet. Unde z meritis sanctorum
viroz in hac vita subiacent. Preterea Augusti. de
moribus ecclesie: non est angelus cum inheremus

deo mente nostra potentior: naz si potestas virtus est in hoc mūdo toto mūdo sublimior est mens deo inherens. vnde ex talibus dissolui pñt opera diaboli. Responsio: hic sunt due solēnes opiniones sibiinuicem vt videt contrariantes. Sunt em̄ quidam theologi z canoniste inuicē concordātes: q̄ licituz est maleficia tollere etiam p opera supstitiosa z vana. Et huius opinionis sunt. Scotus Hostiens. et Goffre. z cōmuniter oēs canoniste. Alioꝝ theologorum opinio: et p̄cipue antiquoꝝ et quorundam modernoꝝ: vt Thome Bonauenture/ Alberti/ Petri de palude: z alioꝝ multoꝝ: q̄ nullomodo sint facienda mala vt eueniant bona: z q̄ potius hō mori debet q̄ȝ in talia consentire: vt. s. per opera superstitiosa et vana liberaret: sed quia vnica distinctione poterunt eoꝝ dicta concordari vidende sunt prius eoꝝ sententie. Nam Scotus in suo. iiij. di. xxxiiij. de impedimento maleficiali: siue de frigidis z maleficiatis reputat fatuitatem asserere q̄ etiam p vana et supstitiosa non debeant maleficia tolli: dicit em̄ nec in hoc est infidelitas aliqua: quia destruens non assentit operibus dyaboli: sed credit eū posse z velle fatigare dum durat tale signū: quia ex pacto non assistit ad hoc nisi dum illud durat. Et sic destructu illius signi non ponent finē tali vexationi: vnde z dicit q̄ est meritorium opera dyaboli delere: z quia loquitur de signis ponamus exemplum. Sunt quedā mulieres q̄ tali signo notant maleficas: vt si vacca vbertate lactis ex maleficio priuatur: tunc vrceū lactis sup ignem appendunt. z certis verbis supstitiosis insistendo: vrceū cum baculo p cutiunt: z licet flasculuz mulier p cutiat: tamen

ōia verbera dyabolus ad dorsum malefice defert:
per q̄ sic dyabolus cū malefica fatigat: facit tñ illa
dyabolus vt ꝑcutientē catholicā ad peiora alliceat
vñ ꝑiculosum nō existit: alś nō videret opinio tāti
doctoris habere difficultatē. pñt ⁊ alia exēpla ad=
duci. Host. ad idē summa copiosa de frigidis ⁊ ma
lefi. et ti. de impotentia coe. in glo. super ca. lfe. S.
mulierē aūt. dicit ꝙ in hoc defectu recurrendū est
ad remedia medicoꝝ. Et lꝫ quedā remedia cōtra
hec scripta vana seu sup̄stitiosa videat: tñ cuilibet
authori in sua arte credendū est. Sed ⁊ satis tole=
rare pōt ecclesia retūdere vana vanis. Hūbertin⁹
deniqꝫ in suo quarto p̄fata distinctione his vtit ver
bis. Possunt maleficia aut ꝑ orationes: aut ꝑ artē
per quā facta sunt destrui. Ad idez Goffre. in sum
ma sua. eo. ti. Maleficiū non pōt solui semꝑ ꝑ illuz
q̄ fecit: vel quia est mortuus: vel quia nescit delere
ip̄m: vel quia maleficiū est ꝑditū. si aūt sciret: licite
posset soluere: et loquit cōtra illos q̄ dicebant ꝙ ꝑ
maleficia nō posset copulari carnali p̄stari impedi
mentū: eo ꝙ nullū tale esset ꝑpetuū. vñ nō dirime=
ret matrimonīū iam cōtractū. Preterea illi q̄ fue
runt moti asserere ꝙ nullū maleficiuz sit ꝑpetuum
mouebant his rōnibus: qꝛ putabant oē maleficiuz
posse moueri. vel ꝑ aliđ maleficiū vel ꝑ exorcismos
ecclesie q̄ sunt ordinati ad reprimenduz vim demo=
num: vel ꝑ verā penitentiā cū dyabolus nō habeat
potestatē nisi suꝑ peccatores. Unde quo ad p̄muz
cōcordabant cū opinione alioꝝ ꝙ ad minus ꝑ sup=
stitiosa possint tolli. Cōtrarie aūt opinioni est san
ctus tho. in suo. iiij. p̄fata di. sic inqētis: ꝙ si male
ficiuz nō possit reuocari nisi ꝑ aliqđ illicitū: vt per

demonis auxiliũ: vel huiusetiã si sciret posse sic re
uocari nichilominus ppetuum iudicat: quia reme=
dium nõ est licitum. Ad idem Bonauẽ. Pe. Alber.
tus: et cõiter oẽs theologi: vbi cũ breuiter tangũt
demonis auxiliũ tacite vel expsse inuocandũ videẽ=
tur sentire q̃ p nil aliud nisi per licitos exorcismos:
vel p veram pniam: vt in. ca. si per sortiarias. alle.
tangit remoueri debeant motivt apparet rõnibus
in pricipio q̃stionis annotatis. Et quia tantos do=
ctores in eorum dictis q̃tũ possibile est expedit con=
cordare: et hoc vnica distinctione fieri põt. Ideo no
tandũ q̃ maleficiũ aut tollit per aliũ maleficum si=
mul: et p aliud maleficiũ. aut tollit. non q̃dẽ p ma=
leficum: sed p maleficiales ritus et illicitos. et hoc
iterũ dupl̃r: quia vel p illicitos et vanos ritus insi=
mul: vel p vanos et non illicitos. Primũ remedium
est oĩno illicitũ taz ex parte authoris q̃ et ipsius re=
medij. sed tñ quia fit dupl̃r: quia aut cũ nocumento
illius q̃ maleficiũz intulit: aut sine nocumẽto fit. tñ
p maleficiales ritus et illicitos tunc cõphendit sub
scdo modo: vcz vbi maleficiũ tollit non p maleficũ
aliũ: sed p maleficiales ritus et illicitos, tũc iterum
illicitũ iudicat: lz non tm̃ sicut pmum. Vñ summa=
rie possumus q̃ p tria tribus modis remediũ reddi
tur illicitum: qñ vcz tollitur p maleficum aliũ. et per
maleficia alia: vcz virtute demonis alicuius. Se=
cundo: qñ non p maleficuz sed honestam psonã tol
litur: sic tamen q̃ superstitiosis remedijs maleficiũ
quod vni persone aufertur: alteri infertur; et hoc ite
rum illicitium. Tertio: quando aufertur sine eo qd
alteri infertur: vtitur tamẽ demonũ inuocatiõe ex=
pressa vel tacita: tũc iterũ illicitũ; et s̃m hos modos

dicitur a theologis: q potius mors sit peligēda q in talia consentire. Aliis vero duobus modis vlti mis tollere maleficiū potest esse vel licitum: vel nō vanū ſm canonistas. ꝛ q tolerari possunt vbi reme dia ecclesie pus attentata: vt sunt exorcismi eccle sie: suffragia sanctoꝝ implorata: aut vera peniten tia nichil effecisset. ꝛ vt clarior habeat intellectus de singulis sint aliqua gesta ꝛ acta p nos repta re citanda Romā tpe Nicolai pape eps quidā ex ale manie partibus certa expediturus negotia adue= nerat: cuius nomen occultare ordo charitatis po= stulat. licet iam vniuerse carnis debitum psoluerit Hic quandā iuuenculā adamando: et ipam ad suā diocesim destinare cū duobus famulis ac rebus a= liis ꝛ clenodiis disposuisset iuuencula auiditate fe minea sup clenodia que pciosa erant decepta mo= dum excogitare cepit: vt ea in itinere existēte epi= scopus maleficiis interiret. iamq in sua habebat clenodia commissione: ꝛ ecce sequenti nocte episco pus subito infirmatur ꝛ ne fortassis veneno intoxi= tatus esset, a medicis pcunctatur: ꝛ a famulis dolē ter dubitat. tam ingens eni calor inerat pectori. vt non nisi gargarismis p aquam frigidā cōtinue ha beret refocillari. Tertia igit die cū iam nulla spes vite haberetur. Vetula quedā ingressum ad epm instanter petiit: ꝛ q causa sue sanitatis aduenisset aperuit. Ingressa igit episcopum alloquit ꝛ sanita tem pmittit: dummodo suis acquiescere suasioni= bus velit. Episcopus vero quidnā foret cui acquie scere p recuperāda sanitate: q summe affectabat vbi inqrit. vetula respondit. Ecce hec infirmitas maleficio vobis accidit: ꝛ non nisi per aliud malefi

cium liberari poteritis: vtvcȝ ipa malefica q̄ vobis intulit moriat: et eadē vestra infirmitate inficiat. Stupefactus eps et q̄ alio mō liberari nō posset: vbi psensit: nil tn̄ temere volens agere papā cōsulere per supplicationē decreuit. At pontifex cū eū teneri me diligebat: ꝛ q̄ nō nisi p mortē malefice liberari posset cū didicisset annuit vt inter duo mala minus pmitteret: ꝛ super hoc supplicationē signauit: vn̄ denuo vetula accersita ꝛ tam ipse q̄ sūmus pontifex in mortē malefice cōsentirēt: dūmodo prestine sanitati restitueret differuit: sicq̄ȝ vetula abscessit. et q̄ sequenti nocte liberaret pmisit: et ecce circa mediū noctis vbi se sanū ꝛ ab omni infirmitate liberatū persensisset nūcio misso, quidnā de iuuencula foret perscrutat. ꝛ ecce aderat q̄ ipsam circa mediā noctis in latere matris dormientē infirmatam fuisse subito affirmabat. que in re dabat intelligi: quod eadē hora et momenti infirmitas episcopum relinquendo maleficā iuuenculam p aliam maleficam vetulā inuasit. et sic spūs malignus a lesione epi cessando ipm sanitati per accñs restituere videbat: cum tn̄ pprie sanitatē non immittebat q̄ȝ tn̄ occupat deo pmittēte poterat, ꝛ ppter pactū cum malefica alterū initū que fortune alterius inuidebat: ipse demon magistrā iuuenculam inficere habebat: et bene estimari pōt illa duo maleficia nō per vnum demonē duabus psonis: sed a duobus demonibus duabus maleficis seruientibus fuisse infi cta: nec in isto demones sibiinuicē cōtrariant cum semp in pditionē aiarum q̄ȝ summe ꝛ concorditer affectāt singula operant. Eps deniq̄ȝ cū pietatis causa ipsam visitare pponeret camerā, ingrediēs

horribilibus maledictionibus susceptus fuit excle-
mando. Tum cũ tua q̃ te talia docuit ꝛ te liber aut
maledicamini ineternũ. ꝛ eps emollire eius animũ
ad pn̄iam: ꝛ ꝙ oẽm offensam ei remisisset vbi tenta
bat illa vultũ auertẽdo clamabat: exeas maledicte
hic nulla spes venie: sed aiam meã oĩbus demonibꝰ
cõmẽdo ꝛ miserabiliter interiit: ꝛ eps cũ gladio ad
ꝓpria remeauit. Ubi etiã notandũ: ꝙ qꝛ priuilegiũ
vnius nõ facit legem cõmunẽ. Ideo dispensatio pa
pe in hoc casu nõ arguit oĩbus sic allicere. Ad idẽ
refert nider in suo formicario: dicit em̄. Modꝰ tol-
lendi maleficiũ: aut se vindicandi in malefico talis
practicaꝛ interdũ modus. Uenit em̄ aliqs lesus in
se vel in suis ad maleficã sciscitans scire malefacto
rem: tunc malefica plumbũ liquefactũ aliquotiẽs
fundebat in aquã quousqꝫ opere demonis in plũbo
imago aliqua videreꝛ. Qua visa malefica quesiuit
ab explorante. in qua parte vis ledi maleficũ tuũ:
et in eodẽ vulnere eum agnoscere. cũqꝫ explorator
locum eligeret: statim malefica in eadẽ parte ima-
ginis: que in plumbo relucebat fixurã: vel vulnus
per cultrum posuit: ꝛ locũ vbi reum inueniret indi-
cauit. nomẽ tñ nullatenus manifestauit: sꝫ experiẽ-
tia teste maleficus per oĩa ledi reperiebaꝛ sicut sua
imago plũbea demõstrabat. Hec. inꝗ̃ remedia ꝛ si
milia vtiqꝫ iudicanꝛ illicita: ꝗ̃uis humana fragili
tas sub spe venie cõsequende a deo: sepius his in-
uoluiꝛ plus estuans ꝓ sanitate corporis ꝗ̃ aie. Se
cundũ vero remediũ. De ipsis maleficis maleficia
dissoluẽtes sub exp̄sso pacto cũ demone inito absqꝫ
nocumẽto ꝑsone: ꝛ quidẽ de eis q̇d agẽdũ sit ꝛ qua
liter cognoscunꝛ infra in sextodecimo mõ sentẽtiã-

si patebit. hi em̄ q̄ꝫ plures existunt: ⁊ semper infra
vnum aut duo miliaria teuthonicalia reperiunꝑ: in
quo spacio quicquid alie malefice ledūt hoc ille cu
rare videnꝑ. quas etiā curatiōes alique simplr̄ quo
ad omne tp̄s: alique vero tm̄ a prima angaria le=
sos maleficiis curare se iactitāt. alique vero nō ni
si in cōsensu malefice q̄ maleficiū ītulit curare pn̄t
Et he notaꝑ sup expressum pactum cū demone int
tum ꝑpter hoc ꝙ occulta manifestare solent illis q̄
causa sanitatis recuperande ipsas accedūt. ipsis
em̄ causas sue calamitatis subito manifestāt: dicē
tes. ꝙ ꝑpter brigas ⁊ rixas cū vicina vel alia mu=
liere aut viro habitas: lesa fuerit in se: vel in suis
attinentibus. que etiā ad occultādū sua flagitia in
terdū peregrinationes: vel alia pietatis opera in=
iungūt: quas quidā accederet p recuperanda sani
tate: tanto ꝑniciosius existit quāto pre illis q̄ solū
per pactū tacitū curare videꝑ in cōtumeliam fidei
amplius delinquunt. Hi em̄ dū ex vna parte sanita
tem corporalē deo ꝑponūt: ex altera parte sibiipsis
in vindictā criminis vitā deo ꝑcutiente abbreuiāt.
Sic in saul diuina seuit vltio cum primo magos ⁊
ariolos abstulisset de terra. postea consuluit: vnde
⁊ in bello occisus cum filius fuit. i. Regū. xxviii. et
culpa tāgitur. i. Paralipo. x. ꝑpter hoc etiā ocho
sias infirmus mori habuit. iiii. Reg. i. tales etiā vi=
sitatores maleficarū infames. vnde nec ad excusa=
tionem debent admitti. ii. q. viii. quisquis nec. Itē
tales ſm leges debēt pena capitis plecti: vt in pri=
ma questione operis tactū est. Sed heu dn̄e deus
cum oia iudicia tua iusta sunt: q̄s liberabit paupe
res maleficiatos ⁊ in continuis doloribus eiulan=

tes/peccatis nostris exigentibus inimicus nimis
ꝑualuit. vbi sunt q̇ licitis exorcismis illa opera dia
boli dissuluere valeant. hoc vnicū ergo superesse vi
detur remediū: ⁊ iudices eoꝝ insultis adminus re
frenam. variis penis auctrices maleficas castigā=
do. vñ ⁊ infirmis facultas visitandi maleficas am
putabit᷑: sꝫ heu nēo ꝑcipit corde oēs q̄ sua: nō q̄ iesu
xp̄i sunt q̄rentes. Illa eñ maleficia ī rychkhoffen.
de qua supra mentio facta est adeo assiduis frequē
tabat᷑ ꝓ recuperanda sanitate maleficiatis ꝙ co=
mes castri theoloni lucrum habere voluit: ita ꝙ q̇
libet maleficiatus in se vel in sibi attinētibus dena
rium vnū in introitu porte soluere habebat. vnde ⁊
magnū exinde se habuisse ꝓuentum asseruit: teste
etiā experiētia didicimus plures tales ꝑ diocesim
cōstanē. existere non ꝙ ipsa pre aliis diocesibus sit
infecta cum hoc genus insidie serpit ꝑ omnes dio=
ceses: ⁊ heu totum mundū infecisse videt᷑; sed quia
ipsa diocesis amplius elaborata fuit: et quidā hēgst
nomine repertus: qui maiorē concursum et quoti=
dianum a maleficiatis pauperculis habere cernit᷑:
quem etiam concursum sic oculis nostris perspexi
mus in villa quadā eningē ꝙ sine dubio ad quecūq
loca beatissime virginis siue aquisgrani: siue ad he
remitas tantus pauperum concursus non existit: si
cut ad eundē superstitiosum hominē. nam hiemali
et frigidissimo tēpore dum pre abundantia nimiuꝫ
omnis via regia ⁊ publica obstruit᷑ adhuc a circū=
iacentibus terris ad duo vel tria miliaria cum ma
gnis hoīm fatigationibus frequentat᷑: quibusdam
remedia percipientibus: aliis vero minime vt reor
ꝙ non eque oīa maleficia dissolui propter varia vt

supra tactū est obstacula pnt. ꝛ hi quidē sub expressa demonū invocatione maleficia dissoluentes quo ad secundū remediū illicitū: non tñ sicut primum. Tertium vero remediū. q̄ quibusdā cerimoniis superstitiosis practicat: non tñ in nocumentū alicuius psone: aut p manifestos maleficos agitat experientia teste p hunc modum. In ciuitate Spirensi mercator quidā forensis hūc casum sibi accidisse p posuit. In partibus inquit sueuie. in quodā castro nobiliū me degente quadā die dum peracto prādio associatus duob⁹ domicellis sollatij causa sup pratum incederet quedā mulier obuiādo: dum a remotis adhuc incederet: ꝛ a duobus domicellis agnita fuisset: vn⁹ eoꝝ ad me hec verba ptulit. munias te cito signo crucis: ꝛ similiter ad idē alius ab alio latere hortabatur. At ego causam huius timoris inquirens. Respōderūt. En peior malefica totius prouincie iam nobis obuiam dat: ipsa enī solo visu maleficare homines nouit. Tunc ego stomachando et nunq̄ tales timuisse me iactitabam ecce vix verba cōpleui: ꝛ me grauiter in pede sinistro lesum persensi: ita vt sine graui dolore de loco figere pedem nō potui aut gressum. vnde ꝛ alii concito e castro p nuncium michi equū destinandū ad illud reducunt. doloribus aūt per triduum augmentatis: prefate incole intelligentes maleficio me infectum quendā rusticum ad spaciū vnius miliaris accedūt et casum pponunt quem nouerant p artem quendam maleficia tollere: qui cōcito veniens ꝛ pedem pspiciēs si inquit ex vobis cōtigit aut naturale defectu experimentū capiā: ꝛ siquidē ex maleficio accidit cū dei adiutorio curabo: sin autē remediis na

turalibus opus erit insistere. At ego si absq; sup-
tione: ꝛ cū dei adiutorio curari potero libens acce
ptabo: qm̄ cū demone nichil cōmune habere volo;
nec eius adiutorio affecto ad idē et ipse villanus
rn̄dit se nō velle nisi licita remedia ꝛ cū dei adiuto
rio adhibere ꝛ curare: dūmodo experientia didicis
set: hoc per maleficiū michi contigisse: ad que duo
assensi ille plūbū vt supra de alia malefica tactū est
liquefactū in cocleari ferreo supra pedē tenuit ꝛ in
scutellā aqua plenā fudit: et subito diuersaꝝ rerum
species proruperunt: acsi spine vel pili aut ossa: ꝛ si
milia fuissent intromissa. Iam inquit video ꝙ infir
mitas hec nō ex naturali defectu: sed maleficio vo
bis contigit. At ego quomō talia ex plūbo liquefa
cto scire posset dum inquirerē. Ecce inquit septē
sunt metalla ex septem planetis: ꝛ q2 saturnus dn̄a
tur plumbo eius ꝓprietas est: vt si plumbū sup ma
leficium aliquod fusum fuerit per suum influxū ma
leficium demonstrabit: et bene inquit actū est vt ci
to remedium adhibeat: ꝙ tot diebus vos visitare
habeo qd sub maleficio stetistis: ꝛ iterrogare quot
dies elapsi fuissent: iam triduo fassus sum. vnde et
ipse singulis diebus p triduum me visitando ꝛ pe=
dem inspiciendo: solum et tangendo: et cuncta ver
ba penes se ruminādo integre sanitati: fugato ma=
leficio me restituit. Hic certe modus actorem non
monstrat maleficum: sicut modū superstitiosum. in
eo enim ꝙ dei adiutorio et non opere dyaboli sani-
tatem ꝓmisit: et hoc ꝙ saturni influxum sup plum=
bum tanq̄ ex eius dn̄io causatū allegauit irrepre=
hensibilis extitit: ꝛ potius cōmendādus fuit. Sed
qua virtute maleficium fugatur ꝛ species rerum in

plumbo causauit: sub dubio relinquitur. Nam cum maleficium nulla virtute naturali possit amoueri: licet mitigari valeat. vt inferius de obsessorum medijs patebit. potius videtur ꝙ ꝑ aliquod pactū ad minus tacitum cum demone initū hoc practicauerit. et dicitur hic pactum tacitum qn̄ ad minus autor tacite in assistentiā dyaboli cōsentit ꝑ qudm modum innumera supersticiosa opera practicant: licet differenter quo ad diuinā offensam: cuȝ in vno opere maior sit creatoris offensa q̄ȝ i altero. In eo enim ꝙ de sanitate ꝓcurāda certus fuit: ⁊ in eo ꝙ tot diebus quot sub infirmitate extiterat ipsum visitare habuit: nec aliquibus medicaminibus naturalibus vsus fuit: et tamen iuxta premissa egrotum sanitati restituit. non tam suspectus q̄ȝ vt manifeste deprehensus ad minus: licȝ nō sup expressum initū cū demone: pactū tn̄ iudicat: ⁊ tanq̄ȝ ꝑ cōuicto haberi: et penis ad minus in scdo mō sentētiādi infra cōtentis: sed punire debet cū adiuratione solēni: nisi leges que in contrariū sentire videntur ipsum sustentatent. In quo casu quid ordinarium sit faciendū in solutione argumētoꝝ patebit postea. Quartum vero remediū tolerandū: et de quo canoniste: ad minus intendunt cum certis theologis dicit vanum tm̄ et p̄cise: puta qꝛ solum supsticiosum ⁊ non sub aliquo pacto expresso vel tacito ex intētione ⁊ ꝓposito practicantis operatū: ⁊ dico ad minus: qꝛ fortassis si velint etiā tertiū remediuȝ huic quarto adiungere: potius videt nobis eoꝝ assertioni cedere q̄ȝ cōtētionibꝰ deseruire: ⁊ hoc quidē remediū vanū superius exēplificatū de mulieribus q̄ vrceoluȝ super ignē positū percutiunt in finē: vt erat male-

fica que vaccam verberante lactis priuauit verb
retur:licet fortassis talia in nomine dyaboli facer
habeāt:aut fortassis sine eius expressione. Ad id
possūt et alia eaꝝ gesta adduci Nā interdū vbiva
cas huiusmodi lesas ad pascua emittere volunt ex
plorare etiā ipsam maleficam:nituntur tunc bracē
viri vel aliud immundū suꝑ caput aut dorsum vac
ce: et hoc potius festiuis diebus et sacratioribus
ipsam vaccam cuꝫ baculo fortassis iterum sub tali
vt supra expressione percutiendo expellunt et tunc
vacca recto tramite ad domum malefice ꝑperat et
cornua in eius ostium vibrat cū magno eiulatu cō
tinue pulsando. et hec vtiqꝫ dyabolus in vacca ope
ratur tādiu quo per alia maleficia sedabat. Reue
ra et secundū prefatos doctores talia sint tolerā=
da:non tamen meritoria: vt quidā asserere conan-
tur existunt. cum eīn iuxta apostolū oīa que in ver
bo aut opere facimus in nomine dn̄i nostri iesu xp̄i
facere precipimur: licꝫ ibi nō sit expressa demonis
inuocatio:et tn̄ eius nominis expressio:et iterum li
cet ibi nō sit intentio per pactum aliquod tacitum
vel exp̄ssuꝫ talia facere qꝛ fortassis dicet. volo hoc
facere:siue dyabolus intromittat se siue nō:ipsa te
meritas qua diuinum timorē postponit deum offen
dit. vnde et dyabolo potestatem talia faciendi per
mittit inducēdi:ergo tales sunt ad penitentiā hor
tandi: vt potius desistant et ad remedia infra scri=
pta vt superius et in parte tacta per vsum videlicꝫ
aque benedicte et salis exorcizate ꝛc. recurrāt. Si
mili modo iudicanduꝫ de illis quibus dum aliquod
iumentū maleficio interimitur et explorare malefi
cium aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit

interemptum: vbi nitūtur ad loca vbi cadauera be
stiarum excorticātur: pperant et intestina cadaue=
ris sup terram trahendo vsq ad domū deferūt nō
nūt intro domum p ostium sup: sed sub limine dom9
ad coquinā trahunt: et igne facto sup cratem inte=
stina ponunt: et tunc ex relatu talia practicantium
sepissime informati sumus: sicut intestina calefiūt:
et ardent. ita intestina malefice calore et doloribus
crucienr. aduertunt ergo illi exploratores vt ostiū
domus optime sit obstrusum: eo q pre dolorib9 ma
lefica ad introitum habebit carbonē de igne aufert
et tunc omnis cruciatus effugat. repertum denique
sepius nouimus vbi introitū habere non poterāt:
extunc densissimis tenebris domum intus et extra
vallabāt cum cōmotione tā horribili et strepitu: vt
ex ruina domus oēs se tandem interimere putarēt
nisi ostium aperiretur. Ad idem etiā certa experi=
menta reducunt: nam certi volentes multitudine
mulierum in ecclesia existentiū experiri maleficas
que etiam sine eorum consensu ecclesiam diuinis per
actis exire non valeant tali experimento insistunt
Nā die dominica sotularia iuuenū axūgia seu pin
guedine porci: vt moris est p restauratiōe fieri per
ungunt: et sicvbi ecclesiam intrant tandiu malefice
exire ecclesiam non poterunt: quoadusq explora=
tores: aut exeunt: aut illis licentiam sub expssione
vt supra exeundi concedant. Simile fit etiam p cer
ta verba q annotare non expedit: ne quis p dyabo
lum seducatur. Nam nec iudices aut psidētes his
infallibilem fidem aut opinionem accōmodare de=
bent: nisi talis psona alsplurimum esset diffamata
cum sub tali ptextu ille mille artifex etiā innoxias

infamare posset. Unde potius auertendi sunt homines a talibus experimentis ꝛ salutares penitentie iniūgende: licet interdū tolerant. Per hec ptz responsio ad argumenta q̄ concludūt maleficia nō esse tollenda: quia pmis duobus modis oīno illicitum est tollere. tertiū remediū sm leges. ꝛ si tolerantur: tñ non paruam sup ecclīasticus iudex debz habere aduertentiā. Nam ꝙ leges videntur tolerare patet. C. de maleficis. l. eoꝝ. vbi sic habetur. Alij aūt qui faciunt id ne labores hominum veteꝝ grādinisqꝫ lapidatione sternunt non pena: sed pmio digni sunt. Et antonius in summa de legibus in quibus ius canonicum ꝛ ciuile discrepant: hoc idē allegat. ex quo videt ꝙ concedūt leges ꝑ conseruatione frugum ꝛ iumentoꝝ: et in omnē euentū posse certos homines talia practicātes non soluz tolerare: sed et pmiare. Erit ergo ecclīastici iudicis eis aduertere si tantūmodo iuxta mentē legis cōtra grādines ꝛ aeris temperiē modis congruis vt inferi⁹ patebit. aut etiā quibusdam supstitiosis ꝓcedit: et tunc dum inde nulliū sequitur fidei scandalū etiam tolerare: sed reuera hoc non erit iuxta tertiuz: sed quartū modū ꝛ quintum. de quo consequenter tractandum erit de ecclesiasticis ꝛ licitis remedijs: inserendo interdum de supstitiosis ad quartū moduz ptinentibus. ꝛ hoc p capitula sequentia.

¶ Remedium ecclesiasticum contra incubos ꝛ succubos demones. Capitulum pmum.

Quia vero in precedentibus capitulis prime q̄stionis super modos maleficandi homines iumēta: ꝛ terre fruges tacta sunt ante oīa ea q̄ ipse

malefice erga ꝓprias personas pra cticant: quali-
ter vcꝫ innoxias iuuenculas in augmentum sue pfi
die alliciunt qualis etiã modus sit ꝓfitendi earum
et homagij pstãdi. qualiter etiam infantes ꝓprios
aut alienos demonibꝰ offerũt. Et quomodo locali
ter transferant. Hec inq̃ꝫ ꝛ similia remedia: qꝛ non
est possibile nisi vt per suos iudices de medio tollã
tur: aut ad minus in exempum omniũ futuroꝝ pu
niantur: ideo de huiusmodi remedijs nõn ad p̃ns:
sed in vltima parte operis vbi viginti modi ꝓcedẽ
di ꝛ sententiandi contra ꝛ super maleficarum perso
nas dedúcentur tractabit. Ad p̃sens tantum suꝑ
remedia cõtra eaꝝ maleficiales effectꝰ tẽdere opꝫ
et p̃mo qualiter homines maleficiati remediantur
deinum qualiter bestie: ꝛ vltimo qualiter fruges ter
re conseruantur. De hominibus vero maleficiatis
quo ad incubos demões vel succubos: quia sunt
in triplici genere sed earum qua se volũtarie demo
nibus incubos subijciunt: vt sunt malefice. quia de
succubis quo ad viros: non ita voluntarie practica
tio reperitur cõ ex naturali vigore ratiõis quo vi-
ri mulieribus p̃eminent: talia plus abhorrent: est ꝛ
eoꝝ qui a maleficis cum incubis aũt succubis cõ-
tra eoꝝ voluntatem inuoluuntur: ꝛ est tertium ge-
nus ad hoc p̃cipue virginem quarũdam que cõtra
earum omnino voluntatem ab incubis demonibus
molestantur: de quibus etiam sepe presumitur ꝙ a
maleficis sic maleficiantur: puta quia demones ad
instantiam maleficarum sicut sepissime alias infir
mitates immittere solent: ita et incubos illis per-
sonis se[...] facere habent: vt vel sic eos ad suam perfi
diam allicere valeant.

Demus quedam exẽpla. Est in ciuitate confluẽti pauper quidam sic maleficatus: ꝙ in p̄sentia vxo-ris omnem actuz venereum ꝓut viri cū mulieribus agere solent: etiam repetitis vicibus ꝑ se exercet: nec ab illis ad instantiaz ꝛ eiulatū mulieris auerti pōt: qꝛ vno aut tribꝰ actibꝰ expletis v̄ba replicat volumus iterū ꝛ de nouo ꝛ iterū de nouo inchoare: cū tamē nulla ꝑsona corporali visu cernať ei succū-bere. fitqꜫ vt post diutinas huiusmodi vexationes pauper ille collisus in terrā omnibus viribus desti-tuitur. ꝛ dum post aliquarum viriū recuperationez interrogatur quomodo et qualiter ista sibi contin-gant: et an ne ꝑsonam succubantem habuerit? Re spondere solet se nichil videre: sed ita mente capti-uatum vt omnino abstinere non valeat: et quidem suꝑ hoc maleficium mulier quedam plurimum ha-betur suspectu ꝙ ei intulerit: eo ꝙ illi pauperi mi-nata fuerit ꝑverba contumeliosa: ꝙ ipsum propter displicentiam sibi factam expedire vellet: sed legū et executores iusticie non assunt: q̄ saltim suꝑ diffa miamꝛ grauem suspitionem in vindictam tanti cri minis ꝓcederet putantes neminem debere condē-nari: nisi qui confessione ꝓpria: aut trium testiū ꝓ-ductione legitima conuincatur: quasi iudicia facti aut euidentia suꝑ graues: aut violentas suspitio-nes nullas merentur penas. de quibus tamen mo-dis sententiandi inferius: vt p̄missum est patebit.
De secundo vero genere quo puelle ab incubis de-monibus molestanť. Etiaz nostris temporibus re ferre nimis longum foret: cū hystorie certe de simi libus existunt referte. Sed cum quanta difficulta-te talia remediari possint. patere pōt ex his q̄ tho-

mas brabātinus circa finē operis sui de apibus de quadā in hunc modū refert. Vidi inquit et in confessione virginē quandā in religioso habitu: q̄ pmo dixit se nunq̄ in concubitū consensisse. p hoc tamē dat intelligere se cognitā fuisse: at ego non credēs arctaui eā rationibus ꝛ duris cōminationibus sub periculo aīe sue. tandē cū lachrymis confessa est se prius corruptā mente q̄ corpore: et cū postea dole ret quasi ad mortē confiteret̄ omni die cum lachry mis: non potuit tamen ingenio suo vel arte ab incu bo demone liberari. nec signo crucis: nec aqua be= nedicta: q̄ tamen specialiter ad fugādos demones ordinant̄: nec sacramento xpi corporis. ipis etiam angelis terrifico donec post plures annos oratiōe et ieiunio pie lucardis fugaret̄: et est credibile: sal= uo meliori iudicio: q̄ postq̄ de peccato suo dolens confitebat̄ potius ei concubitus demonis pena cul pe q̄ culpa fuit. Hec etiā cū in vigilia pēthecosten querularet̄ apud cristinā in valle ducisse brabantie monialē deuotā: q̄ michi hoc retulit q̄ non auderet cōmunicare pp̄ter demonis importunā vexationē cōpatiens: dixit ei cristina. Vade qesce secura cō= municatura cras dn̄ico corpore ego in me recipiaꝫ penam tuā. Recedēs illa gaudens dormit in pace: ad orationē de nocte surgit mane cū omni tranqui litate sacramenta suscipit. Cristina aūt susceptam in se penā non pōderās vespere quieti se dās audit in stratu suo quasi pcellam commouenteꝫ se: et in= quietius agitantē nec suspicans demoneꝫ arrepto colo fugare nititur: q̄cq̄d esse decūbit iteꝝ: sed pa= uida vexata surrexit: ꝛ hoc pluries tandē sensit et vidit euersis fere straminibus q̄ demonis nequitia

vexaretur. Dimisso ergo lecto noctē ducit insom
nem: ꝛ orare volens demonis cruciabitur insultu
Et vt dixit nunꝙ talia passa fuerat. Unde ꝑdicte
mulieri mane. Renūcio inqͣt: renūcio pene tue Ui
sine vite discrimine violentiā tētatoris pessima eua
si Qua ex re ꝑpendit difficile esse hmōi remediare
siue maleficio. siue absqꝫ eo cōtingat. Sunt tñ ad=
huc aliqua per q̄ fortassis ipi demones fugant. de
quibus ꝛ nider in suo formicario. Licet enim vt ibi
fertur qnqꝫ modis valeāt puelle ꝛ viri liberari. vcꝫ
per sacramentalē cōfessionē et sanctā exercitatio
nem in crucis consignatione: vel angelica saluta=
tione. Tertio. ꝑ exorcismoꝝ applicationē. Quar
to: ꝑ certi loci mutationē: et per cautam sanctoꝝ
excōmunicationem: et ex p̄missis patuit ꝙ prima
duo moniali non ꝓfuerūt: non tñ ꝓpterea omittē=
da sunt: quod em̄ vni est remedium non ꝓpter hoc
sequit quod ꝛ alteri: ita econuerso. Nā ꝛ incubos
sepe ꝑ orōnem dn̄icam aut aq̄ aspersionē: vel etiaꝫ
ꝑ angelicā salutationē fuisse repulsos: hystorie tra
dunt. Refert em̄ Cesarius in dyalogo suo: ꝙ sacer
dos q̇dam postꝙ se suspēderat eis cōcubina mona
steriū intrauit: et ꝑ incubū ad luxuriam ꝓcata est:
quē tñ ꝑ crucis consignationē repulit: et per aque
bn̄dicte aspersionē: lꝫ statim postea rediit. Quan=
do aūt angelicā salutationē dicebat: lōge velut sa
gitta disparuit: ꝛ recessit sed interdū rediit: lꝫ ꝓpe
eā accedere nō auderet. Itē de tertio vcꝫ ꝑ sacra=
mentalē confessionē: ptꝫ per eundē cesariū q̇ dicit
ꝙ cōcubina āndicta cū iam cōfessa esset pure in to
to derelicta est ab incubo. Refert ideꝫ ꝙ quidā vir
in leodio passus incubū cōfessione sacramētali fini

a totaliter liberatus est. Ponit insup exemplũ de
uadã inclusa quã incubus nec oratione: nec cõfes
ione: nec ꝑpter aliud spiritale exercitiũ reliquit:
n eius lectũ ascẽderet: sed cũ ad informationẽ cu
usdã viri religiosi diceret bñdicite statim eã demõ
eliqt. De quarto loci vcz mutatione: dicit q̃ prius
p filia cuiusdã sacerdotis stuprata p incubũ et fa=
ta ex dolore frenetica: trãs renũqz elõgata ab in=
cubo dimissa est: sed pr̃ eius qꝛ a loco filiã disposue
rat a demone pcussus est adeovt moreref in triduo
Fit ⁊ mẽtio de quadã q̃ per incubũ crebro in lecto
vexata ꝑprio cõsociã deuotã petijt vt loco vexa=
te iaceret qd̃ cum fecisset tota nocte quasdã inqe=
tudines grauissimas sensit et prior tunc qeta fuit.
Notaf etiã a Guil. q̃ incubi plus vexare videntur
mulieres ⁊ puellas pulchros crines hñtes: iõ qui a
aut cure aut ornatui criniũ nimium incubũt hmõi:
aut qꝛ p p crines viros inflãmare cupiũt vel cõsue
uerũt. pmittit vt terreanf mulieres viros iflãmare
p ea q̃ etiã demones inflãmari viros volũt. De qn
to de excõicatiõe q̃ fortassis aliqñ eadẽ ẽ exorcisa
tioni ptz in legẽda sancti bernardi. In aqtania si
quidẽ mulier ab incubo sex ãnis incredibili ab vsu
libidinis vexata audiuit sibi incubũ ne ad virũ san
ctũ q̇vẽturus erat appropinquaret minantẽ Nihil
inqt tibi ꝓficiet sed de eo recedẽte tuus crudelissi=
mus ero psecutor: q̇ hactenus tuus amator extiti.
Que cũ sctm̃ viruz bernardum inuocaret. Rñdit.
Tolle meũ baculũ ⁊ lecto tuo infige: ⁊ faciat mali=
gnus qd̃ põt: hoc cũ fecisset demon camerã femine
nõ est ausus itrare: sz foris minabaf atrocissime se
eã velle psequi bernardo recedẽte. Quo p feminã

audito conuocat populum beatus bernardus oi
iubet accensas cādelas gestare in manibus demo
nem cum vniuerso q̄ aderat cetu excōicauit: ac n
ad illam vel aliā deinceps accessum habeat inter
dixit: ꝛ ita illa pene liberata est. Verū hic notādū
ꝙ potestas clauiū cōcessa petro ꝛ suis successorib
quia sonat sup terram ꝛ tm̄ ꝓviatoribus hec iuris
ditionis potestas sit in remediū ecclie cōcessa: mi
rum videt̄ ꝙꝛ aeree potestates hec iurisditione va
leant arceri. Sed dici pōt: ꝙ quia ꝑsone q̄ a demo
nibus molestant̄ sunt sub iurisditione pape et cla
uium. non mirū si per indirectū hmōi potestates vi
goꝛe clauiū arceant̄: sicut etiam indirecta aīas po
testate clauiū a penis purgatoꝛij ignis absoluere
pōt: non obstante ꝙ ptās illa sonat sup terrā et aīe
sunt sub terra. De potestate etiā clauiū cōcessa ca
piti ecclie. s. vicario xp̄i non est tutū disputare: cū
notū sit ꝙ tanta ptās sit a xp̄o ecclie ꝛ eius vicario
cōcessa quanta puro homini cōcedi a deo potuit: ꝛ
hoc in vtilitatē ecclesie. Pie etiā estimari pōt: ꝙ si
egritudines a maleficis virtute demonū inflicte ex
cōmunicarent̄ cum ipsis maleficis authoꝛibus ꝛ de
monibus non adeo in ipsos infirmos seuirent: et ꝙ
citius liberarent̄ adhibitis sup hoc ꝛ alijs exoꝛcis=
mis licitis. In partibus deniqꝫ athisis vulgaris est
narratio simul ꝛ alijs in locis: qđ dum diuina per=
missione locuste volantes cum ingenti multitudine
Vineras: frondes: segetes: ꝛ cuncta virentia era=
dicarent hmōi excommunicatione ꝛ maledictione
fugate ꝛ subito interempte fuerūt. Qđ si sctificati
viri q̄s ascribere velit ꝛ nō virtuti clauiū sit in noīe
dn̄i vnum ꝓ certo hactenus ꝙ nec virtus miracu=

ꝛum nec poteſtas clauiũ gratiã gratũ faciẽtem e neceſſitate p̃ſupponit cũ vtrũqꝫ ex gratia gra= is data ꝑcedat. Eſt ꝛ iterꝫ notandũ ꝙ vbi nullum ꝓdictoꝝ remedioꝝ iuuat: ꝙ tũc ad exoꝛciſmos lici os ſit recurrendũ de q̃bus inferius patebit / ꝛ ꝙ ſi ꝑi ad fugandũ demonis nequitiã nõ ſufficient / tũc reuera talis vexatio demonis eſt pena ꝓ pctis ſa= tiſfactoꝛia / ſi ꝑut opꝫ ſuſtineant in charitate ſicut et alia mala huius mũdi que nos ſic p̃munt / vt ad deũ ire cõpellant. Verũetiã aduertendũ ꝙ inter= dum alique in veritate ꝑ incubũ nõvexant / ſed tã= tũmõ ita ſe vexari putant ꝛ hoc qꝺ mulieribus p̃ci pue ꝛ nõ viris cũ alias ſint timide et mirabiliũ foꝛ= marum in imaginatione ſuſceptiue. Vñ ꝛ Guil. ſe pe allegatus. multe inquit de apparitionibꝰ fanta= ſticis ex moꝛbo melãcolico in multis fiũt ꝛ i mulie ribus maxime ſicut apparet de viſionibus et reue= lationibus. Et cauſa in hoc eſt vt noꝛũt medici ip ſi. nam muliebꝛiũ animaꝝ / eo ꝙ longe facilioꝛis et leuioꝛis impꝛeſſionis ſunt quã aĩe viriles / et ſubdit ibidẽ. Scio me vidiſſe mulierẽq̃ credebat ſe cogno ſci ab intus a dyabolo ꝛ talia incredibilia ſe ſenti= re dicebat. Nõnunqꝫ etiã impꝛegnate ſibi vidẽtur mulieres ab incubis ꝛ intumeſcũt vehemẽter ven= tres eaꝝ / et cum partus tẽpus aduenerit ſola emiſ ſione multe ventoſitatis detumeſcunt. Nã de ouis foꝛmicaꝝ in potu ſumptis incredibilẽ ventoſitatẽ et tumulum in ventre generant hoĩs. Similiter de granis catapucie ꝛ de granis arboꝛis que dicit ni= gra pinus conſimilia in ventre fiunt. Facillimũ eſt autẽ demoni ſimilia ꝛ maioꝛa in ventribus hoĩm ꝓ curare. Hec addita ſunt vt nõ fa[illegible]llime q̃s mulier=

cylis fidem adhibeat: sed illis duntaxat super quibus experimenta fidem fecerunt: vt de illis qui dixerunt in propriis lectis vel alio modo condormientibus per experientiam talia vera esse.

¶ Remedia pro illis qui circa vim generatiuã maleficiuntur. ¶ Capitulum secundum.

LIcet mulieres in maiori numero sint malefice q̃ viri: vt in prima parte operis ostẽsum ẽ: tñ viri plus maleficiunt ꝛ huius ratio est: qꝛ cũ deus plus ꝑmittit sup actũ venereũ ꝑ quẽ primũ pctm̃ diffundit: q̃ sup actus humanos sicut ꝛ ꝑ serpẽtes q̃ magis incantationibus deseruiũt q̃ alia aialia: eo q̃ dyaboli primũ instrm: ꝛ cũ actus ille venere⁹ plus ꝛ faciliori mõ põt maleficiari in viro q̃ in muliere ideo. Et quidẽ ptz q̃ tactũ est. Nã cũ quinq̃ modis demon in gñatiuã potentiã põt agere: ꝛ illi modi citius ꝓcurant in viris. Remedia adhibẽda super vnũ quẽq̃ modũ iuxta possibilitatẽ sunt deducenda: ꝛ ille q̃ vitiatus est in tali potẽtia attendat: sub quo mõ suũ maleficiũ cõtineatur. Sunt autem quinq̃ modi iuxta petrũ de palude in suo. iiii. distin. xxxiiii. in ꝓcessu huius maleficii. Nã demon ex hoc q̃d est spũs habet ptãtem sup creaturã corporalem deo ꝑmittẽte: ex cõditione nature sue: ꝑci pue ad motũ localẽ vt illum ꝓhibeat vel vt ꝓmoueat. Unde ꝑ hanc ptãtem pñt corpora viri ꝛ mulieris impedire ne sibi appropinquãt: ꝛ hoc directe vel indirecte. Directe qñ vnũ elongaret ab altero vel nõ sineret ad alterũ appropinquare. Indirecte qñ aliq̃d impedimẽtum ꝓcuraret/ vel qñ se interponeret in corpore assumpto sicut cuidã iuueni pagano acciderat q̃ idolũ desponsauerat et nichilomi-

ius cõtraxerat cũ quadã iuuencula nec pꝑter hoc poterat eã cognoſcere: vt ſupra patuit. Scđo mõ vbi hoiem infiãmaret erga vnã ꝛ refrigeraret erga aliã: ꝛ hoc poſſet occulte ꝓcurare ꝑ applicationẽ quarũdã herbaꝝ aut aliaꝝ reꝝ quas optime nouit ad hoc vallidas. Tertio mõ vbi eſtimationem viri aut mulieris turbaret q̃ redderet vnã ꝑſonã alteri exoſam: q꞉ vt ſupra patuit in prima parte opis põt imaginationẽ imprimere. Quarto mõ reprimẽdo vigorẽ mẽbri q̇ ad fructificationẽ neceſſario requiritur: ſicut ꝛ motũ localẽ cuiuſcũqꝫ organi reprimerẽ põt. Quinto ꝓhibendo miſſionẽ ſpirituũ ad mẽbra in q̇bus eſt virtus motiua quaſi intercludendo vias ſeminis ne ad vaſa gñationis deſcendãt: vel ne ab illis viis recedat: vel ne excidat vel emittat. Quod ſi quis dicat: neſcio ſub quõ maleficiũ mihi illatum cõtinet: vnũ ſcio ꝙ gñatiua potẽtia erga vxorem meã careo. Rñderi põt ſi potẽs eſt ad alias mulieres nõ autẽ ad ꝓpriam: tunc ſub ſecũdo mõ q꞉ de primo modo certificaretur per ſuccubũ demonem. i. ꝙ ꝑ demones incubos ꝛ ſuccubos deluderet. Item ſi vxorem nõ hꝫ exoſam. et tñ non põt ipſam agnoſcere ſed bene alias: tũc iteꝝ manet ſub ſcđo modo. ſi aũt hꝫ exoſam ꝛ non põt agnoſcere tunc ſub ſcđo et tertio mõ cõtinet. Itẽ ſi nõ hꝫ exoſam vellet aũt cognoſcere: ſed nõ vigorẽ mẽbri tũc ſub quarto mõ. Si vero habet vigorẽ mẽbri: ſed nõ hꝫ excisionẽ ſeminis: tunc ſub quinto modo. Modus ergo curandi patebit vbi declaratur ſi equaliter in charitate ꝛ extra charitatem exiſtentes his maleficiari valeant. quidem ꝙ non dempto quarto modo qui tamen etiã rariſſime: accidere eñ põt qui in

gratia ꝛ charitate existit sic declarat᷑: tñ lectori p
supponit᷑ quod loquimur de actu cõiugali iter ma
trimonialiter coniunctos qꝛ alias implicaret᷑ cum
ois actus venereus extra matrimoniũ est peccatũ
mortale: et nõ nisi ab his qui extra charitatem exi
stunt exercetur. Nam cũ asserere oporteat ex to=
tius scripture sacre traditione ꝙ demones magis
ꝑmittunt᷑ a deo seuire in peccatores ꝙ̃ in iustos: lz
legat᷑ ipm iustissimũ Job fuisse ꝑcussum: hoc tamen
non fuit singulariter super potentiã generatiuam:
nec etiã directe: ideo dicere oportet ꝙ quibuscũqꝫ
talia maleficia inter matrimonialiter cõiũctos cõ
tingunt signũ est ꝙ vel ambe persone vel altera ex
tra charitatẽ existatꝛ ꝛ quidã fundamẽtũ huius ex
scripturis deducit᷑ authoritate ꝛ ratione. Nan an
gelus dixit thobie. In illos qui libidini vacant ac=
cipit demoniũ potestatẽ effectus demõstrauit: vbi
septem viros virgine sare occiderat. Item cassia.
colla. patrũ diffinit beatus anto. nullatenus posse
demones mentem cuiusqꝫ vel corpus inuadere nisi
eam prius destituerit oibus cogitationib⁹ sanctis
ac spirituali cõtẽplatione vacuã nudãqꝫ reddiderit
hec verba vtiqꝫ applicari pñt super maleficiũ cor=
poris vniuersaliter super totũ corpus cũ Job tali
maleficio ꝑcussus: nõ tñ nudus diuina gratia fuit:
sed particulariter qñ vcꝫ particulare maleficiũ ra
tione alicuius peccati accidit corpori: et hoc qui=
dem nõ põt esse nisi peccatũ incontinentie. Ratio.
Nam vt dictũ est ꝓpter feditatẽ illius actus ꝛ qꝛ ꝑ
ipsum primũ pctm̃ diffundit᷑ deus plus ꝑmittit suꝑ
ipsum ꝙ̃ super alios humanos actus: ergo et inter
matrimonialiter cõiũctos vbi diuino auxilio vnter

peccatum destituunt amplius circa illam vim ge-
nerativam maleficiari a deo permittunt: quod si que-
ritur cuiusmodi sint illa peccata dici pot quod pcta in
continentie que inter cognatos cu varia sint iux-
ta illud hiero. et habet in tex. Adulter est id ppria
amator ardentior simul et hmoi amatores amplius
in predictis maleficiunt. Remedia ergo ecclesiasti
ca sunt duplicia vnu in foro cotentioso alterum in fo-
ro cosciencie practicat. Primu si in iudicio allega
tur impotentia ex maleficio illata: tunc distinguen
dum est quia talis impotetia aut est tpalis aut perpe
tua. Si tpalis no impedit: tunc aut psumit esse te
poralis qn infra spaciu trium annorum cohabuates
et qtum pnt opera dates. siue p ecclesiastica sacra
menta siue per alia remedia sanari pnt. Si vero no
sanent aliquo remedio extunc psumit esse ppetua.
Item aut pcedit matrimonii cotractione et cosum
matione: et sic impedit cotrahendu et dirimit ia co-
tractu: aut sequit matrimonii cotractione: sed no
cosummationem: et est cois modus maleficiandi vi
ros qn spernut amasias: tuc em quia sperabat se ma
trimonialiter copulari et defraudant inferut male-
ficia viris et ne aliis comisceri valeat. in tali enim
casu vt dicut aliqui dirimit matrimoniu iam cotra
ctu nisi sub cotinetia cohabitare velint vt maria et
ioseph et hnt p se cau. dr em. xxiii. q. i. quod coiugium
cofirmat officio. s. carnis vt dicit gl. et pax post df
anq confirmet ipossibilitas officii soluit viculu coiu
gii. Aut sequit matrimoniu cofirmatu. et tunc vin
culu matrimoniale no dirimit: plura alia a docto-
ribus notant: sed quia no pcise sunt pntis speculatio
nis notantur aut in variis scriptis doctorum vbi de

maleficiali impedimento tractant/ideo hoc est su
persedendū tm̄modo si q̄s difficultaret quō actu
ille possit impediri respectu illius mulieris ⁊ nō re
spectu alteri⁹. Rn̄dit boñ. hoc est: vel q꞉ sortilegu
ad hoc respectu ꝑsone determinate dyabolū inui
tauit: vel q꞉ de⁹ respectu ꝑsone cuiusꝫ īpedire nō ꝑ
mittit. Occultū eni̅ iudiciū dei hic latet: vt in vxo=
re thobie: qualr̄ aūt dyabolus hoc facere possit pꝫ
ex p̄missis. dicit tñ hic Bonē. ꝙ impedit gn̄atiuam
nō impedimēto intrinseco ledēdo organū: sꝫ extrin
seco impediendo vsum ⁊ est impedimētū artificiale
et nō naturale: ⁊ ita pōt impedire ad vnā ⁊ non ad
alias: vel tollēdo exercitationē cōcupiscentie ad
illam vel aliā ⁊ hoc ꝑ virtutē ꝓpriā vel ꝑ herbā vel
ꝑ lapidē vel ꝑ aliquā creaturā occultā: ⁊ satis cō=
cordat cū dictis petri. Remediū vero ecclesiasticū
in foro conscientie tradit̄. xxxiii. q. viii.. si ꝑ sortia
rias vbi sic dicit̄. Si ꝑ sortiarias atq꞉ maleficas ar
tes nōnunq꞉ occulto iusto dei iudicio ꝑmittente et
diabolo p̄parante cōcubitus sequit̄. Hortādi sunt
q̄bus ista eueniūt corde ꝯtrito ⁊ spū humiliato deo
a sacerdoti de oībus peccatis suis purā cōfessionē
faciāt: ⁊ ꝓfusis lachrimis ⁊ largioribus elemosynis
⁊ orationibus: atq꞉ ieiuniis dn̄o satisfaciant. In q̄=
bus verbis notat̄ ꝙ tm̄mō ꝓpter peccata et extra
charitatē existentibus talia cōtingunt: sequit̄ et ꝑ
exorcismos ac ceteros ecclesiastice medicine mu=
nimia ministri ecclesie tales q̄tū annuerit dn̄s qui
abimelech ⁊ domū eius abraē orationibus sanauit
sanare ꝓcurent. Vn̄ summarie dicere possumus: ꝙ
quinq꞉ sunt remedia que talibus sic maleficiatis li
cite applicare pn̄t: vcꝫ sanctorum aliquoꝝ limina

peregrinatio: ꝛ ibidem peccatoꝝ suorum cum cō-
tritione vera confessio signi crucis: ꝛ orationis de
uote multiplicatio per verba sobria licita exorcisa
tio: que qualiter fieri debet inferius patebit ꝛ cau
ta malefici oblatio facit ad hoc quod supra de co-
mite tactū est qui cum p trienniū sibi matrimonialr
copulatā virginem cognoscere non potuisset.

¶ Remedia cōtra maleficiatos super amorem vel odium inordinatum. ¶ Capitulum tertium.

Sicut maleficiū in potentia generatiua
ita ꝛ philocaptio: odiū involūtate cau
sant: expedit primo de eius causa ꝛ tan
dem q̄tū possibile est de eius remediis
trāscurrere. Philocaptio igit seu ama
tor inordinatus vnius sexus ad alterum triplici ex
causa oriri pōt. Aliqn̄ ex sola in cautela oculoꝝ:
aliqn̄ ex tētatione demonū solū: aliqn̄ ex maleficia
nigromanticoꝝ ꝛ maleficiaꝝ simul et demonū. De
primo dr̄ Jacobi. i. Unusq̄sq̄ tentat a cōcupiscen
tia sua abstractus ꝛ intellect⁹ dei de cōcupiscētia
cū cōceperit parit pctm̄: pctm̄ vero cū cōsummatū
fuerit generat mortē. Sic sichem cū vidisset dinaz
exeuntē ad videndū mulieres regionis illius ada-
mauit eā: ꝛ rapuit ꝛ dormiuit cū ea. ꝛ cōglutinata ē
aia ei⁹ cū ea. Gen. 28. sm̄ glo. Infirme aie sic acci
dit qn̄ postpositis ppriis aliena negocia curat: se-
ducit cōsuetudine ꝛ fit vna vnitate cōsensus cū il-
licitis. De scdo q̄ oriat ex tētatione demonū prin
cipalr. Si amā sororē thamar speciosissimā adama
uerat ꝛ deperierat in ea valde: ita vt pꝑter amorē
eius egrotaret. ii. Reg. xiii. nō em̄ in toto tā corru
ptus esse potuit mēte: vt intm̄ facinus stupri prosi-

leret si non grauiter dyabolo tentatus fuisset. De hoc etiam genere amoris refertus est liber sanctorum patrū: qui refert omnē temptationē et carnalis amoris sibi in heremis substraxisse: quosdā tamen vltra quā credi potest: amorem mulierū tentabantur aliquotiens. vnde .ii. Corum. xii. apostolus dicit. Datus est michi stimulus carnis mee angelus sathane qui me collaphiset. vbi glosa tentādo p libidinem datus est michi stimulus. aiunt quidam tentatio aūt cui nō consentit nō est peccatū: sed materie exercende virtutis. hoc intelligitur de temptatione que ab hoste nō a carne qui peccatū est veniale: etiam si ei non consentiatur. De his varia exempla leguntur in variis locis. De tertio q amor hereos pueniat ex maleficiis demonū et maleficarum possibilitas huius maleficii supra in questionibus prime partis an demones per maleficas mentes hoim ad amorē vel odium immutare et incitare valeant ad longū deducit per varia etiā gesta et acta a nobis reperta cōprabatur: immo inter omnia maleficia nimium ppter sui generalitatem reputat. Quod si querit: petrus philocaptus amore talis &c. nescitur an primo secūdo aut tertio modo Respondet odium inter cōiugatos cum crimine adulterii: et si operatione demonum fieri possit: vbi tamen fisco carnalis cōcupiscentie amoris qs adeo inuoluitur et succenditur: vt nulla cōfusione verbis plagis aut factis ad desistendū cogi valebat. Item vbi quis sepe pulchriorem dimittit vxorem et turpissime adheret. Item vbi nocturno tempore nec quiescere valēt: sed ita dementant: vt per deuia queqz incedere habeāt. Optimates: prelati:

t alij diuites sepissime his miserijs inuoluũtur. Et
quidez hoc tempus muliebre: de quo hildegardus
vt Vin. in spe. hysto. refert p̄dixit ꝙ non tandiu du
rabit q̄ꝫtum hucusqꝫ p̄stitit: cum iam mũdus plen⁹
sit adulteri: p̄cipue in optimatibus: ⁊ q̇d opus scri
bere de remedijs qui remedia abhorrent: tamen vt
pio lectori satisfiat. de aliqua breuiter tangamus.
Sup philocaptionem sine maleficio. Auicēna se=
ptem remedia ponit: quandovcꝫ p̄sonam egrotare
facit: sed parum ista nostre speculationi nisi q̄ꝫtum
mystice anime languenti deseruiunt. dicit em̄ ii. iij.
ꝙ ex vexatione pulsus ⁊ ad nominationē amati cũ
ibi radix egrotationis habet: tũc si lex sustinet fiet
copula per matrimoniũ: quia sic sanantur cũ obe=
ditur nature. Aut fiat applicatio medicinaliuꝫ: de
quibus ibidē tractat ⁊ docet. Aut vt egrotus amo
rem suum de dilecto ꝑ licita remedia ad aliud dili=
gendum cōuertat: ꝙ priori p̄eligere debet. ⁊ ita fu
gere p̄sentiam quia sic distrahit animus. Aut etiaꝫ
si corrigibilis est tribuletur horretur qd̓ opus amo
ris est maxima miseria vel dirigant ad ipsuꝫ q̇ q̄ꝫtũ
cum veritate ⁊ deo possunt vituperent corpus ⁊ di=
spositionem dilecti ⁊ mores cum transfiguratione
facierum turpi seu difformi. Vel saltim vltimo: vt
occupentur in rebus arduis ⁊ distractiuis officijs.
Reuera sicut aialis homo ꝑ huiusmodi remedia sa
natur. ad sp̄ualem singula capiendo interiorē ho=
minem reformant: obediatur legi mentis potius q̄ꝫ
nature cōuertit amorē suum ad certas delitias: re=
cordetur q̄ꝫ momentaneũ sit qd̓ delectat: ⁊ eternuꝫ
quod cruciat. q̄rat delitias in illa vita sic inchoā=
tur ꝙ nunq̄ꝫ finiũtur: cuius qui amator esse nolue=

rit et istam pdet ⁊ illā non inueniet et eternis igni-
bus deputabit: ecce tria damna irrecuperabilia ex
amatore hereos puenientia. Sup philocaptionez
vero ex maleficio remedia in pcedenti capitulo ta
cta non incōuenienter ⁊ hic applicare possunt pci-
pue aūt exorcisato per sacra verba ꝙ sibiipsi face
re taliter maleficatus pōt. Quotidie angelū san-
ctum sibi ad custodiā a deo deputatū inuocet: pu-
ta confessione sanctoꝝ limina pcipue aūt beatissi-
me virginis frequenter ⁊ sine dubio liberabit. Sed
ꝙ vituperabile vt barbati homines donis natura
libus ⁊ virtutū armis abiectis seipsos tueri renu-
unt cū puellule sepissime inuicta infirmitate hmōi
maleficia his armis ppulerunt: in quarū cōmēda
tionem vnū e multis in mediū pducamus. Fuit in
rurali villa quadam ppe Lindarve constantiensis
dyocesis virgo adulta facie pulchra ⁊ elegātior mo
ribus in huius aspectu captus quidā vir leuis mo
ribus clericus inferre solo nomine vtinā non sacer
dos qui vulnus sue mentis vltra celare non valēs
venit ad laboratoriū dicte virginis: ⁊ honestis ver
bis se rete demonis exhibens. pmo tādem ad amo-
rem sui virginis ausus est verbis dūtaxat puocare
animo. q illa diuino instinctu pcipiens intacta mē
te et corpore respondit viriliter. Domine: cum ver
bis talibus domū meaz nolite frequentare: alioqn
repulsaz sustinebitis: verecūdia mediāte. Cui ille.
Et si me diligere modo renuis: verbis dulcib⁹ mo
nita: non post modicum coacta operibus me ama-
bis tibi pmitto. Erat vir ille suspectus incantator
et de maleficio. Sed verba hec virgo p vento ha-
buit nec scintillam amoris carnalis ad viruz in se

ensit ꝑ tunc: sed euoluto non multo tempore ima
ginationes amorosas de viro illo cepit habere.
Quod illa percipiens diuinitus inspirata ad ma=
trem misericordie confugit: et ꝑ auxilio a filio im=
petrando deuotissime implorauit. Et statim hone=
stam societatem requirens peregrinari cepit ad lo
cum heremitaruz. sic eñ nominatur ecclesia in ho
nore ipsius genitricis miraculose cõsecrata in pre
fata dyocesi. In qua sacramentaliter confessa ne
in ea aliquid inuenire posset malignus spiritus: et
ad ipsam matrem pietatibus p̄cibus fusis: ꝓtinus
omnis cessauit hostis machinatio: ita vt eam post
modum nunq̄ tangeret. Supersunt tamen adhuc
et barbati viri a maleficis mulierculis importune
sup huiusmodi sollicitati quasi nequaq̄ a philoca
ptione earum se continere possent: qui tamen viri=
liter resistens quantum se vltro pulsare illecebris
imaginationibus sentiret. tantum etiam per presi
dia p̄missa cuncta machinamenta dyaboli supent
Et vere speculum huius pugne quidā iuuenis pre
diues in oppido ysbruck: qui quantum a maleficis
pulsatus fuit: nec calamo exarari quis posset. sem
per virilem animum gerens per prefata remedia
intactus euasit. quare ⁊ merito concludit prefata
remedia contra huiusmodi morbuz esse certissima
ita q̄ certissime ita liberantur quicunq̄ his armis
vtuntur: et quod de amore inordinato hoc et de
odio inordinato: cum oppositorum eadem sit di=
sciplina intelligendum est: licet equalis in modo
maleficiendi cum sit differentia: etiam aliud re=
medium illa persona que odio habetur requirere
debet. ipse enim qui odio habet et in corde defert

non de facile si adulter est ad amorem vxoris etiam per quascumque peregrinationes flectitur. Et quia relatu maleficarum compertum est: quod per serpentes huiusmodi maleficia ad odium procurant: eo quod dum primum instrumentum erat dyaboli et in sui maledictionem recepit inimicitiam inter ipsum et mulierem: ideo et tales inimicitias ex ipsis procurare satagunt ponendo pellem aut caput serpentis sub limine ostij camere aut domus. vnde et omnes anguli domus sunt perquirendi et innouandi quo ad inhabitationes quantum possibile est: vel alienas inhabitare domos. Et quidem cum dictum sit quod seipsos maleficiati exorcizare valeant intelligitur quod verba sacra: benedictiones et carmina secum deferre in collo poterunt. siquidem legere: aut seipsos benedicere nescirent: quae tamen qualiter facienda sint in sequentibus patebit.

¶ Remedia quibus super eos virilia membra prestigiosa arte auferuntur. et vbi interdum in bestiales formas homines transmutantur.

¶ Capitulum quartum.

Uper eos qui prestigiosa arte illuduntur et se virili membro carere: aut in bestiales formas transmutatos esse putant: quibus remediis subleuari valeant ex premissis satis euidenter elicitur. Nam cum tales omnino diuina gratia destituuntur quod principium in maleficiatis existit fundamentum non possibile: vt ferro manente in vulnere emplastrum curatiuum apponatur. expedit ergo vt per veram confessionem deo ante omnia reconcilietur. Demum quia vt supra in secunda parte operis in ca. vij. tactum est talia membra numquam in veritate euelli aut segregari a corpo=

ibus: sed tm̄modo p̄stigiosa arte occultari ad sen
sum tactus ⁊ visus. patuit etiam q̄ h̄mōi illusiōes
in gratia cōstitutis non ita faciliter nec actiue nec
passiue cōtingunt. vt vcꝫ eis membra auferantur:
aut q̄ eoꝝ visiua potentia quasi alijs sint oblata de
ludantur: ideo ⁊ remedium in eodē capitulo expri=
mitur cū ipso morbo: vt vcꝫ quantū possibile sit cū
ipsa malefica amice se cōponant. Sup eos deniq̄
qui in bestiales formas se transmutatos esse putāt
Sciendū q̄ hoc genus maleficij non ita in occidē
talibus sicut orientalibus regnis practicat̄. intelli=
ge quo ad secundas p̄sonas: licet quo ad p̄prias
maleficaruꝫ personas hoc sepius apud nos visum
fuerit: ipas videlicet maleficas in effigijs anima=
lium oculis intuentium se obiecisse: vt supra capi=
tulo octauo deductum: quare ⁊ remedia que in ter
tia parte operis deducentur: sup extremum videlꝫ
maleficarum p̄ seculare brachium forent applican
da. Et quidā quomodo orientales huiusmodi illu=
siones remediare solent: sic deducitur Nā ex milis
libus fratribus ordinis sancti iohannis hierosoly=
mitani in rhodis veridica relatiōe plura de his p̄=
cepimus. Precipue autem q̄ in ciuitate salamina
regni cipri talis casus accidit. Nam cum ibi port⁹
sit maris: ⁊ nauis quidam onusta mercimonijs ap=
plicando peregrinis nauim exeuntibus: vt quisq̄
vitualibus se muniret: iuuenis quidam ex eis robu
stus domū cuiusdam mulieris extra ciuitatē supra
littus maris situatā accessit: et an oua haberet ad
vendendū a muliere sciscitabat̄. At mulier cernēs
iuuenem robustum forensem ⁊ alienum a patria: vn̄
minor de eo suspitio apd̄ intraneos sup eius perdi=

tione oriri possit: expecta inqt paululum: et iuxta optata singula recipies: et dū morā faceret clausa et in interiori parte domus inuenis ab extra: vt eū q̄totius expediret ne nauem eū negligere contin geret clamare cepit: tunc mulier aliqua oua attu lit iuueni tradidit: et in casu quo nauem neglexisse et ad eam rediret sibi iniunxit Veloci igitur carsu ad nauem q̄ in littore maris erat pperauit. et ante ingressum eo q nec dum alij socii oēs conuenerāt oua comedere et seipm reficere studuit. Ecce post horā mutus effectus: et quasi mente destitutus: vt post ipse referre solitus erat de seipso āmirans qd nam sibi accidisset coniicere nō poterat. volēs ergo nauim intrare ab immorātibus baculis verberatus repellitur: cunctis acclamātibus. ecce ecce quidnā in asino: maledicaris bestia: nō et tu nauim intrabis. Repulsus sic iuuenis et verba illorū q̄ ipm asinum affirmabāt. intelligens apud se ruminabat et q maleficio mulieris infectus esset cogitare cepit: pcipue in eo q nullum verbū formare poterat cum tamen ipe omnes intelligebat: et dum rursum nauim ascēdere tentaret grauioribus cesus verberibus: ipm amaro corde remanere: et recessum nauis conspicere opꝰerat. Huc illucqꝫ discurrens cū oēs ipsum asinum estimabant: necesse erat vt tāqꝫ bestia ab omnibus tractaretur. compulsus igitur ad domum mulieris redijt: cui ad placitum p conseruatione vite sue vltra triennium seruiuit: nil operis faciens manibꝰ: nisi necessaria domus in lignis et bladis apportans: etiam que exportanda erant tanqꝫ iumentum deportabat: hoc consolationis relicto: vt licet ab omnibus alijs vt iumentum repu-

taretur. ab ipsis tamē maleficis coniunctim vel di-
uisim morantibus vt verus homo humanitus con-
uersando in incessu statu et habitu agnoscebatur.
Quod si queritur: quomodo onera sibi tanq̄ iumē-
to imponebantur. Dicendū q̄ sicut narrat Augu.
de mulieribus stabularijs q̄ hospites conuertebāt
in iumenta onera portantia lib. xviij. ca. xvij. de ci
uitate dei ⁊ de patre prostratij qui se caballum seu
equum fuisse ⁊ annonā cum alijs animalibus baiu-
lasse narrauit: vtiq̄ ex illis actis de p̄senti iudica-
mus. ita q̄ triplex deceptio prestigiosa arte fiebat
Prima quo ad homines iuuenem non vt hominem
sed vt asinum intuentes. q̄ qualiter demones faci-
liter pcurare possunt supra. viij. c. patuit. Secun-
do. q̄ illa onera non fuerunt illusoria. sed vbi iuue-
nis excedebāt demon inuisibiliter deferebat. Ter-
tio. q̄ sibiipsi dum inter alios conuersabatur: iuue-
nis etiam iumentum videbatur in imagine dumta
xat ⁊ estimatiua potentia: que sunt affixe organis
corporalibus. non aūt in ratione: que nō adeo erat
ligata: quin se hominē sciebat: sed arte magica de
lusum vt tanq̄ bestia estimaretur: sicut ⁊ de nabu-
chodonosor ibidem exemplificatur. Triennio sic
elapso in quarto dum quodam die ante meridiē ci-
uitatem p̄fatam intrasset ⁊ mulier a longe sequere
tur: contigit quendam ecclesiam in qua diuina ce-
lebrabantur iuuenem sic maleficiatum p̄terire au-
diens. nolam campane cum more latinorū ⁊ nō gre
corum in illo regno diuina peraguntur p eleuatio
ne corporis xp̄i ad ecclesiam se conuertit ⁊ intrare
dū ppter verbera ⁊ expulsionē non auderet. a foris
genua ⁊ crura posteriora in terram fixit ⁊ anterio-

res pedes.i.manus simul iunctas eleuans ex cap
te asinino vt putabat sacramentum in eleuatione
intuetur. Quod pdigium dū certi ianuenses mer=
catores conspexissent mirantes asinū sequuntur: &
inter se de miro opere cōferentes: ecce malefica cū
baculo asinum insequitur: et quia vt premissum est
hmōi maleficia illis in partibus plurimū practicā
tur ad instantiam mercatoꝝ p iudicem asinus cuꝫ
malefica capitur: interrogata & q̄stionibus exposi
ta crimen fatet: & vt ad domum redire valeat iuue
nem restituere sue forme pmisit. dimissa igit ad do=
mum regressa: iuuenis ad pristinam formā reducit
et ipa denuo capta debitam vltionem p commissis
suscepit: & iuuenis ad ppria cū gaudio remeauit.

¶ Remedia cōtra obsessos ex maleficio.
Capitulum quintum.

Quod interdum & maleficio demones quosdā
homines substātialiter inhabitant. sup. ca.
ix. satis patuit. quibus etiam de causis: quia nō so
lum p grauibus criminibus ppriis: immo interdū
pro pprio suo maiori merito: aliquādo p alieno le
ui delicto: aliquando p suo veniali peccato: aliquā
do p graui alieno peccato: et aliquando p alieno
facinore proprio. p quibus etiaꝫ diuerse diuersimo
de possidentur quidā plus: alij minus: vt etiam ni=
der in suo formicario recitat. non mirum si malefi=
cio seu ad instantiā malefice demon deo pmittente
hominem substantialiter modo quo ibi declaratur
quod vcꝫ per substantiam sit intelligendum inha=
bitet. Quibus autem remedijs liberari possunt: q
vcꝫ per exorcismos ecclie: et cum hoc vera contri
tione: vel etiam cōfessione, vbi p mortali quis esset

obsessus: patuit ex ibidem deductis: et ex illius sacerdotis bohemi liberatione: sꝫ ꝙ vltra hec duo remedia etiam tria alia valeant suffragari: videlicet eucharistie sacra cōmunio: sanctorum locorum applicatio: vel bonorum oratio: ⁊ excōmunicationis absolutio prefati doctoris discursu. quem etiam deducere expedit cū oēs necessarioꝝ tractatuū habent. Nam de ipsa sacra cōmunione Cassianus col la. abba. prima loquit in hec verba cōmunionē sacrosanctā nequitie spiritibus traditā a senioribus nostris nunqꝫ meminimus interdictam: quinimmo etiam si possibile esset eis quotidie impartiri eam etiā debere censebant: que ad purgationē ac tutelam corporis animeqꝫ ꝯuenire credenda est ⁊ q̄ ab homine percepta eum qui in membris eius insidet spm̄ seu in ipsis latitare conatur quodā exurens fugat incendio. hoc nāqꝫ modo curatū: abbatem andronicum nuper aspeximus: insultabit offenso: cū eum a celesti medicina viderit segregatū. tāto eñ durius ⁊ frequentius attentabit affligere q̄to eum a spiritali remedio senserit longius abdicatū. hec cassianus. Et iterum de eisdem ibidem dicit. Duo hic credere immobiliter oportet. pmo ꝙ sine dei pmissu nullus ab eis spiritibus oīno tētat. Secūdo ꝙ oīa q̄ nobis a deo inferunt siue tristicia ad p̄sens siue leta videant. velut a piissimo patre clemētissimo medico pro nostris vtilitatibus irrogātur. Et idcirco eos velut pedagogos traditos humiliari: vt descendentes ab hoc mūdo vel purgationes ad vitam aliam transferantur: vel penali vigore plectantur. qui sm apostolum traditi sunt in presenti sathane in interitum carnis vt spiritus saluifiāt in

die dñi nostri iesu xpi. Sed hic oritur dubitatio cu
apl's dicat. probat seipsum homo: & sic de pane illo
edat: quõ pñt obsessi nõ habentes vsum rõnis con
municare. Rñdit sanctus tho. de hoc in. iii. parte
q. lxxx. sic distinguendũ de oĩbus amentibus. Aliq
inquit dicunt nõ habere vsum rationis dupliciter.
Uno mõ q2 habent debilem vsum rõnis. sicut dicit
nõ videns q̃ male videt. Et q2 pñt aliquem deuotio
nem cõcipere huius sacramenti non est eis hoc sa=
cramentũ denegandum. Alio mõ dicunt aliqui nõ
habere vsum rõnis: q2 sic a natiuitate permanserũt
& sic talibus non est hoc sacramentũ adhibendum:
q2 in eis nullo modo precessit huius sacramenti de=
uotio. Aut non semper caruerũt vsu rõnis: et tunc
si prius qñ erant sue mẽtis compotes: apparuit in
eis huius sacramenti deuotio debet eis in articulo
mortis hoc sacramẽtum exhiberi: nisi forte timeat
periculum vomitus vel expuitionis. Unde legitur
ex consilio carthaginensi. & habet. xxvi. q. vi. Is q̃
in infirmitate penitentiã petit. si casu dum ad eum
inuitatus sacerdos venit oppressus infirmitate in
notuit vel in frenesim cõuersus fuerit dent testimo
nium qui eum audierunt. Et si continuo credit mo
riturus Reconcilietur per manus impositionem:
et infundat ori eius eucharistia. De baptizatis qui
corporaliter ab immundis spiritibus vexant est ea
dem ratio: & de aliis amentibus. hec tho. Addit tñ
in. iiii. di. ix. q demoniacis non est deneganda com
munio: nisi certum sit pro aliquo crimine a dyabo=
lo torqueri. cui sic petrus de palude addit ĩ hoc ca=
su pro excommunicandis sunt habendi qui traditi
sunt sathane. Ex q̃bus liquet q si aliq̃ sunt possessi

demone: etiam ppter sua crimina. habentes tamen lucida interualla ꝛ rõnis vsum postea côterũtur de peccatis suis vel debite confitenť tales cũ sint absoluti coram deo: nullatenus sunt a cõione diuinissimi sacramẽti eucharistie sequestrandi. De sanctoꝝ applicatione vel deuota oratione quomõ ꝓ hec obsessi etiã potẽter liberať legẽde sanctoꝝ referte sunt. Merita eñ sanctoꝝ/ martyꝝ/ confessoꝝ virginum/ exigunt vt hi spũs neꝙ sanctorũ in patria existentiũ: oratione ꝛ intercessione vincantur. quos sancti in via vicerunt. Similiter viatorũ deuote orationes liberationeꝫ obsessorum obtinuisse sepe leguntť. Unde ad hoc hortať Cassi. vt supra. Si inquit haberemus hanc sententiã immo fidem quam superius cõprehensi. et vt omnia per dñm fieri pro vtilitate animarũ ꝛ dispensari vniuersa: non solum nequaꝙ despiciemus eos: sed etiã ꝓ eis tãꝙ pro mẽbris nostris incessanter orabimus: eisꝙ totis visceribus ac pleno cõpatiemur affectu. De vltimo mõ absoluẽdi aliquẽ ab excõicatione. Sciendum ꝙ nec iste cõis est: nec forte licitus: nisi habenti authoritatẽ ꝛ specialem reuelationẽ: vel ꝓbabilitatem ꝙ possessus q̃s sit ppter excõicationẽ ecclesie: sicut apl's. i. ad chori. v. excõicatũ a se ꝛ ad plebem corinthũ fornicarium tradidit sathane in interitum carnis vt spũs saluus fieret in die dñi nostri Jesu xpi. i. vt glo. dicit vsꝙ ad illuminationem gratie: cõtritionis: vel ad iudicium. Et pseudo doctores qui fidẽ ꝑdiderant videlꝫ imeneũ ꝛ alexandrũ tradidit sathane vt dicerent non blasphemare. i. ad thim. i. Tante eñ ptãtis erat apostolus. dicit glo. tantãꝙ gratiam habebat vt recedentes a fi-

de solo verbo traderet dyabolo. Uñ sanctus tho.
in.iiii.di.xviii. vbi magister tres effectus excõica
tionis tradit: eosdẽ sic declarat idẽ doctor. Ex ho
ipso inquit ꝙ aliqs suffragiis ecclesie priuatur tri
plex incõmodũ incurrit ꝑ tria que qs ex suffragiis
ecclesie cõsequit. Ualent eñ ad augmentũ gratie
eis q̄ habent vel ad merẽdũ ei q̄ nõ hz. Et q̃tũ ad
hoc magister dicit ꝙ gratia subtrahit ꝑ excõicatio
nem. valet etiã ad custodiã virtutis. ⁊ quãtum ad
hoc dicit ꝙ ꝓtectio subtrahit: nõ ꝙ oĩno a dei ꝓui
dentia excludant: sed ab illa que filios ecclesie spe
cialiori mõ custodit. valent etiã ad defendendũ ab
hoste quãtum ad hoc dicit ꝙ dyabolo muior pote=
stas seuiendi in ipsum datur: ⁊ corporaliter ⁊ spũa=
liter. Uñ in primitiua ecclesia qñ oportebat per si
gna hoies ad fidem inuitare: sicut spũsctũs visibi
li signo manifestat: ita excõmunicat⁹ corporalive=
xationi a dyabolo innotescebat. Nec est inconue=
niens si ille qui nõ est desperatus hosti datur: qꝛ nõ
datur eñ quasi damandus: sed quasi corrigendus.
cũ in potestate ecclesie sit ex eius manu ipsum eri=
pere cum valuerit. Hec Thoñ. Ubi tamen exorci
sta ad cautelam obsessum absoluat: non videt incõ
ueniens. Sed subdit nider ꝙ cauendum est valde
exorciste: ne de suis viribus faciliter p̄sumat. Aut
iocum ⁊ ludum serioso dei operi intermisceat. Aut
supstitiosum vel suspectũ aliquid de maleficio adii
ciat. Alioquin penam vix euadet vt declarat per
exẽpla. Nam de primo refert beatus Grego.i.dia
logo de quadã: que contra conscientiã suam a ma=
rito petente ⁊ obtinenti debiti redditionem in vigi
lis dedicationis ecclesie sancti Sebastiani: ⁊ quia

ontra cōſciētiā eccleſie proceſſioni ſe immiſcuit
poſſeſſa eſt ⁊ publice furiebat. Quo viſo ſacerdos
eiuſdē eccleſie de altari ſyndone tulit: eamq; coo-
peruit. ſed et hunc ſacerdotē repente dyabolus ſi-
mul inuaſit. Et qꝛ vltra vires voluit quicꝙ̄ pſume
re cōpulſus eſt in ſua vexatione cognoſcere quis
eſſet. Hec Greg. De ſecundo: vt nullus de officio
exorciſtatus ſanctū ordinē cōcernens iocū faciat.
Refert nider ſe vidiſſe in cōuentu Colonienſi fra-
trem verbis ſatis iocoſum ſed in gratia expelli de
mones famoſum. Hic cū in terminus cōuētus Co
lonienſis demonem in obſceſſo corpore artaret. Iā
demon petiuit a fratre locū recedēdi: quo gauiſus
frater ait in ioco. In cloacā meā vadas. Exiit igi
tur demon nocte: cū frater ventrem purgare vellet
demon eum tam dire torſit ꝓpe cloacā vt vitam cū
difficultate ſaluaret. Sed ⁊ hoc pcipue cauendum
vt obſeſſi etiam p maleficas ad pſidia maleficarū
non ducant vnde ⁊ de prefata femina Greg. infert.
Cum inquit ꝓpinqui eam carnaliter amātes atq;
amando pſequētes ad obtinendū ſalutis remediū
maleficis tradiſſet: et per eas ad fluuiū ducta et in
aquā merſa multis incātationibus agitata fuiſſet.
dum vnus demon expelli debuit legio ſubintrauit:
et eorum diſtinctis vocibus iam clamare cepit. vñ
conſanguinei tandem confitentes et de hoc dolen
tes eam preſentarunt ſancto epo fortunato q̇ diu-
turnis orationibus ⁊ ieiuniis eum ex integro ſana
uit. Sed qꝛ dictū eſt debere exorciſtas cauere ne ſu
perſtitioſum vel ſuſpectū aliquid de maleficio adii
ciāt. Dubitare exorciſta poſſet An certas herbas
et petras etiam non benedictas adhibere poſſet.

Responsio. Si benedicte sunt herbe: tanto meli[us]
si vero nõ vt herba quedam: que alias nominat[ur]
fuga demonis: vel etiam naturas lapidum si qu[is]
adhibeat non erit superstitiosum: dũmodo cred[at]
q nõ directe de sui natura demones compellãt: c[um]
tunc incideret in errorem q simili modo aliis her[bis]
bis aut verbis possent cogi vt errore nigromanti[corum]
corum fatetur putantes se efficere per naturale[s]
et inditas talium virtutes. Unde sanctus tho. in
iiii. dist. vii. ar. vi. Non est inquit credendũ aliqui[s]
bus virtutibus corporalibus demones subiacere: [et]
ideo non cogunt inuocationibus et factis quibus=
dam maleficiis: nisi inquantum per hoc fedus cum
eis initur secundũ quod dicit Esa. xviii. Percussi
mus fedus cũ morte et cum inferno fecimus pactũ.
Et illud Job. xl. An extrahere poteris leuiathan
hamo: et sequentia verba sic finaliter exponit sup
Job dicens. Si quis recte considerat omnia pre=
missa videntur pertinere ad presumptionem nigro
manticorum confutandã qui nituntur cum demoni
bus pactum inire ac eos sibi inijcere vel qualiter=
cũq[ue] constringere. Ostenso ergo q homo non põt
sua virtute dyabolũ superare cõcludit dicens. Po
ne super eum manũ tuã subaudi si potes: superat
tñ virtute diuina vnde subdit memento belli quo. s.
ego pugno cõtra eum: et potest dici q ponitur pñs
pro futuro. s. pugnabo in cruce vbi capietur leuia=
than per hamũ scilicz per diuinitatẽ occultatã sub
esca humanitatis estimans saluatorem purum ho=
minem. Unde etiam postea. xli. dicitur. Non est po
testas super terram que ei põt comparari. per hoc
inquit signatur q nulla virtus corporalis potest

dequari potestati demonis que est potestas pure
spiritualis. Hec de Tho. Sed quia indirecte a de=
mone obsessus pōt virtute melodie vt saul per cy=
haram dauidvel herbe vel corporalis rei alterius
ibi a naturali ꝓprietate in existenti reuelari. Ideo
applicari possunt ꝙ quidem posse fieri authoritati
bus et rationibus deducitur. Nam. xxvi. q. vii de=
monium sustinenti dicitur: licet petras vel herbas
habere sine incātatione: et sunt Hiero. verba. Itē
magister i hysto. tractās illud thobie. Cordis par=
ticulam, scilicet de pisce quam cepisti si super car=
bones ponas fumus eius exterret omne genus de=
moniorum siue a viro siue a muliere: ita et vltra nō
accedat ad eos dicit. Nec super hoc mirari debe=
mus cum fumus cuiusdam arboris aduste eandem
vim habere videatur: Quis etiam spiritualem in se
contineat sensum. s. de futuro spiritualis orationis.
Ad idē alber. super luc. ix. et Nico. de lyra. i. reg.
xvi. immo et paulus burdegaleñ. super. i. Re. xvi.
hanc conclusionem tenet: ꝙ non solum conceden=
dum videtur ꝙ per aliqua sensibilia possunt affli=
cti a demonibus reuelari: sed etiam per sensibilia:
aliqua possint totaliter liberari: sed hoc intellige
quando non atrociter affliguntur: et ꝓbat ꝑ ratio
nem. Nam cum demones nō possint materiam cor
poralem secundum suam voluntatem trāsmutare.
sed debita actiua debitis passiuis coniungendo: vt
nico. dicit. Eadem rōne per aliquā rem sensibilem
pōt dispositio causare in corpore humano: per quā
fiet aptum ad suscipiendū actionem demonis. ver
bi gratia. nā mania est maxime dispositiua ad alie=
nationem mentis ſm medicos: et per ꝯñs ad susci=

piendum afflictionem demoniacam que quidam
moniaca passio vbi penitus curatur penitus afflict
demonis actiua recedente passiua in possesso re
deret. Item posset dici de iecore piscis. Item de m
lodia dauid rone cuius licet primo refocillaretu
saul et leuius haberet: tamen totaliter expulsus fu
per illam vt dicit litera. Recedebat ab eo spiritu
malignus. Nec consonum est litere dicere: quod ho
fiebat ex merito dauid seu per orationes eius qui
non est verisimile quod hoc scriptura taceret cum
esset in laude eius notabiliter dictum. Hec de pau
lo prefato: licet non posuerimus supra. in. q. v. prime
partis: quod quia prefigurabatur virtus crucis p
expansionem venarum corporis xpi: ideo liberaba
tur saul: et plura ibi etiam continentur que presen
ti speculationi seruire possunt tantum concludamus
quod rerum sensibilium applicatio in exorcismis li
citis non est superstitiosum: iam autem non expedit
de ipsis exorcismis aliqua disserere.

¶ Remedia per licitos exorcismos ecclesie contra
quascunque infirmitates a maleficis illatas: et de mo
do exorcisandi maleficiatos.

¶ Capitulum sextum.

Uia vt in superioribus tactum est ma=
lefice omne genus infirmitatis corpo=
ralis inferre possunt: quare et sub generali
regula concludere oportet: quod quicquid
remedii in verbis vel operibus: aut aliis
infirmitatibus supra notatis applicari potest. hoc
etiam quibuscunque aliis infirmitatibus precedentibus
non expressis: vt vbi epilepsia aut lepra esset infli=
cta conuenire potest: et quia inter remedia verborum

exorcismi liciti cōputantur: de ipo etiam sepe men
o tanq̄ de quodam generali remedio habita est.
ria p̄ncipaliter de ipo practicanda sunt. Primo:
m non habens exorcistatus ordinem. vt. s. laicus
el secularis p̄sona valeat licite demones aut eius
maleficia exorcisare: vbi tres alie annectunt̄ qua=
liter vcʒ sunt liciti: et de septem cōditionibus q̄ re=
quiruntur ad carmina ⁊ benedictiones: vt quis va
eat secum talia pferre: et tertio qualiter morbus
it exorcisandus: et demon cōiurandus. Secundū
p̄ncipale quid agendum: vbi gratia sanitatis per
exorcismos non obtinet̄: et tertio quo ad remedia
non iam verboꝝ sed operum cū solutionibus cer=
torum argumentoꝝ. Ad p̄mum est doctoris Tho.
in. iiij. distin. xxii. senten. In ordine inquit exorcista
tus ⁊ in alijs minoribus ordinibus oībus cum con
feruntur recipit̄ potestas: vt quis hoc vel illud ex
officio facere possit puta exorcisare. Et idē a non
habentibus ordinē licite fieri potest: q̄uis illi hoc
non habeant ex officio: sicut in domo non cōsecra=
ta pōt dici missa: q̄uis consecratio ecclesie ad hoc
ordinetur: vt in ea missa dicat̄ sed hoc tunc magis
ptinet ad gratiam gratis datam: q̄ ad gratiam sa
cramenti. Ex quibus verbis dici potest: ꝙ licet ad
liberationem maleficiati bonū est concurrere exor
cistam habens potestatē exorcisandi morbos ma=
leficiales: tamē etiam interdū deuote p̄sone absq̄
exorcismis: vel cum ipis fugare possunt hmōi mor
bos. Nā fertur de quadā virgine paupercula et iō
plurimū deuota: cuius dū amic⁹ in pede maxime p
maleficiū lesus fuerat: ꝙ iudicio medicoꝝ patuit:
eo etiaʒ qꝫ nullis medicaminibus sanari poterat:

contingit vt virgo infirmũ visitaret qui ⁊ statim
ea petiuit: vt pedi benedictionem aliquã applica
ret. Annuit illa ⁊ silenter tm̃modo orationẽ dñica
et apostoloꝝ simbolum cũ geminatis viuifice cru
cis signis applicuit. Tunc statim infirmus curat
se sentiens scire voluit in remediũ futuroꝝ q̃d car
minationis virgo applicasset. Que rñdit vos de
bili fide diuinis ⁊ approbatis exercitijs ecclie non
inheretis ⁊ carmina ac remedia ꝓhibita crebro ve
stris infirmitatibꝰ applicatis: idcirco raro ĩ corpe
curamini: q2 sp in aĩa ledimini. Sed si in orationũ
et signoꝝ licitoruꝫ efficaciam speraretis facillime
sepe curaremini nichil eñ vobis applicui nisi dñi=
cam orationem ⁊ apostoloꝝ simbolũ ⁊ iam sanatus
estis: gratia huius exẽpli q̃ritur: an non alie bene=
dictiones ⁊ carminationes ꝑ exorcismos habeant
efficaciaꝫ cum hic videant͛ reprobari. Rñdetur: ꝙ
hec virgo non reprobauit nisi illicita carmina cum
illicitis cõiurationibus ⁊ exorcismis. Pro cuius in
tellectu cõsiderare opꝫ: vnde hmõi habuerunt ori=
ginem ⁊ quomodo ad abusum deuenerũt. Nam pñ
cipium hoꝝ fuit sanctissimũ: sed sicut oĩa demonis
instinctu deprauant͛ mediantibus demonibus ⁊ ma
lis hominibus: ita ⁊ diuina nomina. Apostoli eñ ⁊
sancti viri ẜm illud Marc. vlt. In nomine meo de=
monia eijcient infirmos visitarunt et orationes su
per eos ꝑ sacra verba fuderũt deinde successu tem
poris sacerdotes deuote similia rite peregerũt pro
pter quod deuotissime orationes ⁊ sancti exorcismi
reperiuntur in antiquis hodie ecclesijs ad omnia
que homines facere aut pati poterãt per deuotos
viros applicati olim sine omni superstitione sicut
etiam hodie literati ⁊ sacre theologie doctores re

riuntur q̄ infirmos visitantes similia verba egro
s applicant: ꝛ nō solum demoniacis. Sed heu su
titiosi homines a se multa vana et illicita ad in=
ar hoꝝ inuenerunt: quibus hodie vtūtur circa in
rmos et iumenta nec clerus amplius ex sua desi=
ia: licitis vtitur verbis visitando infirmos ꝓpter
uod Guil. dictus durandi glosator Raymundi di
it: ꝙ talia p̄fata sacerdos religiosus aut discret⁹:
tiam laicus vir siue mulier excellentis vite ꝓbate
iscretionis facere potest: fusa oratiōe licita super
nfirmum non suꝑ pomum aut suꝑ cingulum aut si
milia: sed suꝑ infirmantes: iuxta illud euangeliste:
suꝑ egros manus imponent. ꝛc. nec sunt h̄mōi per
sone ꝓhibende a talibus nisi forte timeatur: ꝙ ad
exemplum illoꝝ indiscretiꝫ suꝑstitiosi aliȷ carmina
tionis sibi vsurpent abusum tuentes se exēplo illo
rum: hi ergo suꝑstitiosi carminatores reprehendunt
a p̄dicta virgine ꝛ dixit illos habere debilem fidē:
ımmo malā qui tales consulerunt. Iterum aūt gra
tia huius declarationis querit quibus verbis car=
mina ꝛ benedictiones censent licite vel suꝑstitiose
et de modo quo debēt applicari. et an demon sit cō
iurandus ꝛ morbus exorcisandus. Ad p̄mum: ꝙ qꝛ
hoc dicit licitum in cultu xp̄iane religionis q̄ꝺ non
est superstitiosum: et suꝑstitiosum dicitur vt notat
ex glo. suꝑ illo ad Col. iȷ. que sunt rationem habē=
tia in superstitione quod super modum religionis
seruatur: vnde ibi dicitur superstitio est religio su=
pra modum seruata. i. religio modis vel circunstā=
tiȷs malis ꝛ defectuosis practicata. Etiam suꝑstitio
sum est quicq̄d traditione hūana nomē religionis
vsurpat absq; suꝑioris authoritate: vt hymnos iū.

gere ad missas defunctorum prefationem inrumpe
symbolum in missa cantandū abbreuiare: aut in or
ganis et non in choro decantare missa respondent
non habere: et his similia. Sed ad ppositum nr̄m
modo quando sit aliquod opus et virtute religio
nis xp̄iane: vt vbi quisquis vellet infirmo subueni
re p aliquam orationem et bn̄dictionem p verba s
cra. de qua materia nunc intendimus talis habe
considerare septem cōditiones: que si reperiuntu
talis benedictio censet licita. ac si fiat p modū ad
iurationis p virtutē diuini nominis: p virtutē ope
rū xp̄i. que ex sua natiuitate passione p̄ciosa mor
te. etc. innotuerunt: p que etiam dyabolus victus et
eiectus fuit. dicentur ille benedictiones: carmina:
et exorcismi liciti. et hi qui practicant possunt dici
exorciste: aut incātatores liciti. Iuxta Isido. viij.
ethi. Incantatores dicunt qui artem aliquam ver
bis peragunt. et p̄ma conditio consideranda: vt ex
doctrina sancti Tho. ij. ij. q. xciij. elicitur: vt verba
non cōtineant aliquid quod ptineat ad inuocatio
nem demonum exp̄ssa vel tacitam. quid sit exp̄ssa
patet. quid tacita: hoc consideratur ex intentione
et opere. Intentione: vt vbi operans non curat si
ue a deo: siue a dyabolo habeat in suo opere inten
tum: dūmodo finem optatum cōsequatur opere vt
vbi opus quod facit non habet aliquam pprietatē
ex natura pducendum talē effectum. de qua nō so
lum medici et astrologi: immo et theologi habēt iu
dicare p quem modum nigromantici faciunt ima
gines: annulos: et lapides artificiales: q vtique nul
lam habent naturalem inclinationem ad effectus
quos ipsi expectant sepissime. vnde et in eorum operi

is dyabolus se habet immiscere. Secundo consi
derandum est ne benedictiones seu carmina cōti
neant aliqua nomina ignota. quia ſm Criso. talia
vetuenda sunt ne in eis aliquid supstitionis lateat
Tertio. ne materia verbo⁊ aliquid falsitatis cōti
neat: quia sic eius effectus non posset expectari a
deo: cum ipe non sit testis falsitatis. sic quedā vetu
le in suis carminibus vtuntur rigmatizādo beata
virgo iordanē trāsiuit. ⁊c. s. stesthanus ei obuiauit
ā iterrogauit: ⁊ multas alias fatuitates Quarto
ne ibi cōtineāt vana⁊ caracteres inscripti ꝑpter si
gnū crucis vñ breuia q̄ portant a soldatis rephen
duntur. Quinto. ne spes habeatur. immo scribēdi
aut ligandi: aut in quacunqꝫ huiusmodi vanitate q̄
ad diuinam reuerentiā non ꝑtineat: quia al's omni
no iudicabitur supstitiosuꝫ. Sexto. vt in allegatio
ne ꝑlatione diuino⁊ verbo⁊ vel scripture sacre: re
spectus solū habeat ad ipa sacra ꝟba ⁊ ad intelle
ctum eo⁊: ⁊ ad dei reuerentiam seu ad virtutem di
uinam a qua expectat effectus: vel ad sancto⁊ re
liquias: a quibus etiam p̄fata expectantur secun
dario: licet a deo p̄ncipaliter. Septimo. vt cōmit
tatur effectus qui expectatur diuini voluntati qui
scit vtrum sanitas vel tribulatio plus ꝓsit inuocā
ti vel minus: vel an obsit. et hanc conditionem po
nit Tho. in. i. secunde in materia de gratia. ⁊ distin.
xv. in. iiii. Unde concludamus quod si nulla dicta
rum condictionum opus infecerit illud erit licituꝫ
ꝓbat Thom. super illud Marci vlti. Signa eos q̄
crediderunt. ⁊ post in nomine meo demonia eiiciēt
⁊ce. serpentes tollent. ex quo elicit quod predictis
seruatis conditionibus per diuina verba licitū est

asserere serpētes. Item pbat pmissa vlterius. M
minoris sanctitatis sunt verba dei quam sancto
reliquie: dicente Augu. Non est minus verbum d
ꝙ corpus xpi: sed ſm omnes licet reliquias sanct
rum secū reuerēter portare: ergo qualitercūq; no
men dei inuocetur rite p orationem dn̄icam: p sal
tationem angelicam: p eius natiuitatē: passionem
quinq; vulnera: p septem verba que ptulit in cru
ce: p titulum triumphalē: per tres clauos: et alior
armorum militie christi contra dyabolum et eius ope
ra omnino erunt licita et spes potest haberi in eius
committendo effectū diuine voluntati. Et hoc qd
dictum est de coartatione serpentū: idem intellige
de aliis animalibus quando solus respectus habe
tur ad sacra verba et ad diuinā virtutem. de ipis
tamen caute est agendū de incantationibus: quia
vt dicit doctor. Tales incātatores sepe habēt illi-
citas obseruantias et p demones sortiunt effectū
pcipue in serpentibus: quia serpens fuit primuz de
monis instrumentum ad hominē decipiendū. Naz
in ciuitate salczburgenci quidam incantator erat
hic quadā die ad spectaculuz alior cunctos serpē
tes ad quandam foueā incātare voluit: et interime
re ex spacio vt fertur vnius miliaris cōgregatis:
ergo vndiq; serpentibus dū ipse supra foueam sta-
ret. nouissime quidē ingens et horribilis serpens fo
ueam intrare difficultabat: et sepe quasi ipm absce
dere pmitteret: et liber serpere quo vellet motibus
innuebat. Sed cū ille ab incantatione eius desiste
re nolebat: aliis oibus in fouea interemptis qr sta
tim ibi moriebant: et necesse erat vt et ille horribilis
intraret; et stans serpens ex opposito cātatoris su-

er foueam saltum fecit: et in ipsum incantatorem
ruit ꝛ ventrem eius vt angulum strangens ipsuȝ
ncantatorē secum in foueā traxit ꝛ interemit.
Qua ex re ꝑpenditur: non nisi ꝓ vtilitate ad fugā
um vcȝ ab hominum inhabitationibus talia sunt
irtute diuina practicanda. et cū dei timore ꝛ reue
entia. Quo ad scd̄m vcȝ quomodo sunt hmōi ex
orcismi vel carmina deferenda ꝛ ad colla suspēden
da: vel in vestimentis insuenda. Videtur ꝙ talia
unt illicita. Nam Aug. ij. de doctrina xpiana. Ad
supstitionem ꝑtinent mille magicarum artiūꝫ liga
tura et remedia que medicoꝝ quoqꝫ disciplina cō
dennat siue in ꝑcantationibus siue in quibusdā no
tis quas caracteres vocant: siue in quibusdam re
bus suspēdendis atqꝫ insignandis. Item Chri. su
per math. Quidam aliquā partem euangelij scri
ptam circa collū portant: sed nonne quotidie euā
geliū in ecclesia legitur ꝛ auditur ab omnibus: cui
ergo in auribus euangelia posita nihil ꝓsunt: quo
modo enim possunt circa collum suspensa seruare?
Deinde vbi est virtus euangelii in figuris literarū
an in intellectu sensuū sit in figuris bene circa col
luȝ suspendis: si in intellectu ergo melius in corda
posita prosunt: ꝙ circa collum suspensa. Sed hic
est responsio doctoruȝ: precipue sancti Thome vbi
supra. ar. iiij. vbi querit an suspendere diuina ver
ba ad collum sit illicitum: ꝙ in omnibus incanta
tionibus vel scripturis suspensis: duo cauenda vi
dentur. Primo quidē quid sit quod scribitur: vtrū
sit ad inuocationes demonum pertinens manifeste
tunc non solum superstitiosum immo illicitū ꝛ apo
stasia a fide iudicatur: vt supra tactum fuit sepe.

Similiter etiam cauendū ne contineat ignota no
mina. ꝛc. accipe conditiones supra positas: ⁊ tun
sicut licitum est huiusmodi super infirmos ore pr
ferre: ita licitum est illa secum deferre. Prefati aū
doctores respectum habent ⁊ dānant: cum quis a
figuras ⁊ literas scriptas maiorem haberet adue
tentiam ⁊ respectum q̄ ad intellectum verboꝝ. E
si dicatur: q laicus non intelligens verba non pō
habere respectum ad intellectum eoꝝ rn̄detur: ha
beat respectum ad virtutem diuinā: ⁊ illam cōmit-
tat diuine voluntati: vt faciat quicquid placitum
fuerit sue pietati. Quo ad tertium: an simul demō
sit coniurandus ⁊ moribus exorcisandus vel econ-
uerso: aut vnum sine altero? Responsio. Hic plura
sunt aduertenda. Primo an demon semꝑ sit quādo
maleficiatus affligitur. Secundo: cuiusmodi res
possunt exorcisari aut adiurari. Tertio: de modo
exorcisandi. Ad p̄mum: cū iuxta Damas. demō ibi
est vbi opatur: videtur q maleficiatio semꝑ p̄sens
sit cum eū affligat. Item in legenda beati bartho
lomei tunc videtur sanare demon qn̄ cessat a lesio-
ne. Rn̄sio: q demon p̄sens sit maleficiato ⁊ afflicto
hoc pōt intelligi dupliciter: vel quo ad suū esse: vel
quo ad suū effectū. Primo modo p̄sens est in p̄nci
pio dū maleficiū intromittit. Secundo modo ꝑ se
non dr̄ p̄sens in suo effectu: sicut etiā cuꝫ doctores
q̄runt an dyabolus cū qualibet culpa mortali ho-
minem substātialiter inhabitat: dicunt q non ꝑ se:
sed ꝑ suum effectum: sicut dn̄s inhabitare dr̄ seruū
quantū ad suum dominiū: aliud tamen de obsessis
Quo ad secundum: cuiusmodi res possunt exorci-
sari. Notandum est super doctores Tho. in. iiij. di.

j.sententiam vbi dicit: ꝙ qꝛ ꝑpter peccatū homi
is dyabolus accipit potestatē in hoiem. ⁊ in oīa q̄
n vsum hominis veniunt in ipsius nocumentū. Et
ū etiam nulla cōuenientia est xp̄i ad belial. Ideo
quādocūq3 aliquid sanctificandū est ad cultū diui=
num prius exorcisatur: vt liberatū a potestate dya=
boli qua illud in nocumētū hoīs assumere poterat
deo cōsecretur. Et hoc patet in benedictione aque
et cōsecratione templi ⁊ in oībus hmōi. Unde cuz
prima satisfactio qua homo deo icōsecrat sit in ba=
ptismo: oportet ꝙ etiaz homo prius exorcisetur q̄3
baptisetur multo fortiori ratione q̄3 alie res: qꝛ in
ipso homine est causa quare dyabolus potestatem
accepit in alia q̄ sunt ꝑpter hominē sc3 pctm̄ origi
nale vel actuale ⁊ hec significāt ea q̄ in exorcismo
dicunt: vt cum dicit recede ab eo sathana ⁊ huius
et similiter ea q̄ ibi fiunt. Ad ꝓpositum ergo cum
queritur: an morbus sit exorcisandus ⁊ demon adiu=
randus: et quid illorum primo. Respōdet morbus
non exorcisatur: sed ipso homo morbatus et male=
ficiatus sicut in puero non exorcisatur infectio fo=
mitis sed puer infectꝰ. Item sicut prius puer exor=
cisatur et post dyabolus adiuratur vt recedat: ita
maleficiatus prius exorcisat ⁊ post dyabolo ⁊ eius
facture imperat vt recedat. Item sicut sal ⁊ aqua
exorcisant: ita maleficiato oīa q̄ in ipsius vsum cō
uerti pn̄t. vt cibaria ⁊ potagia exorcisare et bene=
dicere plurimū expepit. Item licet ritus exorcismi
tenet in baptisandis vt fiat exufflatio versus occi
dentalem partem ⁊ abrenunciatio. Secundo: ma=
nuum ad celum erectio cum sacra fidei confessione
christiane religionis. Et tertio oratio benedictio

et manus impositio. Et quarto denudatio et olei
sanctovnctio: expost baptismū cōmunio: z cādidi
ris vestis induitio. tñ nō est necessevt hec circa ma
leficiatū exorcizādū fiant: sed q primo pure z deb
te sit cōfessus: candelā accēsam si pōt teneat et sa
cram cōionē recipiat: z locovestis cādide candela
bñdicta in longitudine corpis xpi aut ligni crucis
nudo corpore circūligatus maneat. Dici ergo pōt
Exorcizo te petrū aut barbarā infirmā: sed sacro=
scte baptismatis regeneratā p deū viuū: p deū verū
per deū sanctū: p deū q̄ te suo pcioso sanguine rede
mit vt fias homo exorcisat⁹: vt effugiat atq; disce
dat a te oīs fantasia z nequitia dyabolice fraudis
omnisq; spūs immūdus adiuratus p eū q̄ vēturus
est iudicare viuos z mortuos z seculū p ignē. Amē
Oremus. Deus misericordie: deus clemēs: qui sm
multitudinē miserationū tuarū quos diligis corri=
pis: z quos recipis pie ad emendationē coerces. te
inuocamus dñe: vt famulo q̄ in corpore patit mem
brorū debilitatē: gratiā tuā cōferre digneris: vt q̄c
quid ter rena fragilitate corruptū: quicq̄d dyaboli
ca fraude violatū est vnitati corporis eccclesie mē
brum redēptionis annecte: miserere dñe gemituū:
miserere lachrimarū eius/ z nō habentē fiduciā nisi
in mia tua: ad tue sacramentū recōciliationis ad=
mitte: per xpm dñm nostrū. Amen. Ergo maledi=
cte dyabole recognosce sententiā tuā: da honorem
deo viuo z vero: honorem dño iesu xpo: vt recedas
ab hoc famulo cū tua factura: quē dñs noster iesus
xps suo pcioso sanguine redemit. demū scdo z ter
tio iterū exorciset supra cū orationibus. Oremus.
Deus qui facture tue semper pie dñaris affectui:

inclina aurē tuā supplicationibus nostris. ꝛ famu-
lo tuo ex aduersa valitudine corporis laborantem
placatus respice et visita. et salutari tuo ꝛ celestis
gratie presta eis medicinā. per xp̄m dn̄z nostrū. Amē.
Ergo maledicte dyabole ꝛc. vt supra. Pro tertio
exorcismo oratio. Deus infirmitatis humane: sin-
gulare presidiū auxilii tui sup infirmū nostrū osten
de virtutē. vt ope misericordie tue adiutus vel ad
iuta. ecclesie tue sancte incolumis representari me
reatur. per xp̄m dn̄m nostrū. Amen. ꝛ semꝑ asper-
gat cū aqua benedicta. Et nota ꝙ hic modus pre
scribitᷣ: non ꝙ oino ita fieri debeat: aut ꝙ alii exor-
cismi nō sint maioris efficacie: sed vt modus exor-
cizandi ꝛ adiurandi habeatᷣ. In antiquis em̄ histo
riis ꝛ ecclesiaꝝ libris interdū deuotiores et effica-
ciores exorcismi reperiuntᷣ sed qꝛ in oibus dei reue
rentia sit: preponendas agat scd̄m hoc vnusquisqꝫ
quantū expediēs fuerit cōclusiue ex p̄missis cōclu
dendo ꝑpter simplices: sit modus iste exorcisandi
maleficiatū: vt primo purā faciat cōfessionē. Iux-
ta ca. alle. sepe. si ꝑ sortiarias. Demum fiat diligēs
inquisitio ꝑ singulos angulos ꝛ in lectisterniis cul-
citris: et sub limine ostii si fortassis instrumenta ma
leficii caute possent inueniri: inuenta etiam statim
sunt ad ignē proiicienda. expediret etiā vt cuncta
renouarentᷣ in lectisterniis ꝛ indumētis habitatio
nem: etiam ꝛ domū mutaret. In casu vero quo nil
inuentum fuerit: tunc exorcizandus si potest eccle
siam intrabit mane ꝛ quanto dies sanctiores vt fe-
sta beate virginis aut vigilie existunt: tāto melius
sacerdos etiam confessus et in bono statu amplius

proficit teneat itaq exorcizandus candelã in ma
nu benedictã melius quo poterit sedendo: aut ge
nua flectendo: ꝛ qui assunt deuotas orationes p
eius liberatione fundant. Et incipiat letaniam in
choando. Adiutorium nostrũ in nomine dñi. et ha
beat respondentẽ: aspergat ipsum aqua benedicta
et stola circundabit collũ: et subinferat psalmum.
Deus in adiutoriũ: ꝛ prosequatur letaniã: vt moris
est super infirmos dicendo ad inuocationẽ sanctoꝝ
ora ꝑ eo: vel orate. ꝛ ꝓpitius esto. libera eum dñe:
singula ꝓsequẽdo vsq ad finem vbi orationes sunt
dicende: tunc loco orationũ incipiat exorcismũ: et
continuabit modo prescripto: vel alio meliori. vt si
videbitur. Possent etiã hmõi exorcismi cõtinua
ri: ad minus ter in septimana: vt sic multiplicatis
intercessionibus gratia obtineat sanitas. Uerum
post oĩa cõicandus est eucharistie sacramento licz
quidã ante exorcismũ hoc faciendũ putãt: ꝛ in cõ-
fessione attendat cõfessor si aliquo vinculo excõmu
nicationis esset innodatus: vel si vnq temere inno
datus absolutionẽ a suo iudice non recepisset. tũc
enĩ lz ad cautelã eũ absoluat: tñ reddita sospitate
a suo iudice q eum ligauerat querat. Attendendũ
ꝙ vbi exorcista nõ hz ordinẽ exorcistatus: tunc ꝓ-
cedere põt ꝑ orationes ꝛ si legere nouit scripturas
legat euãgelia quatuor prima euãgelistaꝝ. Item
euangeliũ. Missus est angelus. Et passionẽ dñi. q
oĩa magnã habent virtutẽ ad expulsionem operũ
dyaboli. Item euangeliũ sancti iohannis. In prin
cipio erat verbũ scribat: ꝛ ad collũ infirmi suspen-
datur: ꝛ sic gratia sanitatis a deo expectetur. Ue
rum si quis quereret de differentia inter aque bene

cte aspersionem ꝛ exorcismū cū vtrūq₃ in effectu
ontra demonis molestiā ordinat. Rn̄dit sanctus
Tho. vt supra di. vi. dyabolus impugnat nos ab ex
teriori et interiori. Aqua ergo benedicta ordinat
contra impugnationē dyaboli: que est ab interiori.
Sed exorcismus contra impugnationē dyaboli q̄
est ab exteriori. vnde illi cōtra quos datur dicūtur
energumini ab en qđ est intra ꝛ geron labor: quasi
intus laborātes. In maleficiato ergo exorcisando
vtrūq₃ adhibetur cū vtrobiq₃ molestent. Tex quo
ad secundū principale quid agendū vbi gratia sa-
nitatis per exorcismos nō obtintur. Responsio. l₃
sex ex causis hoc fieri possit. est tn̄ vna septima su-
quam iudiciū nostrū suspendit. Nā ꝙ aliquis non
liberatur: aut hoc est ꝓpter paruitatē fidei circun
stantium: aut ipm̄ egrotū offerentium. Aut ꝓpter
peccata maleficiū sustinentiū: aut ꝓpter accōmo-
da remedia adhibere negligentiū: aut ꝓpter exor-
ciste aliquod in fide vitiū: aut ꝓpter reuerentiā vir
tutum in alio existentiū ꝓpter purgationē, vel me-
ritum maleficiū patientiū. De primis quatuor do-
cet euāgelica virtus. Mathei. xvii. et Mar. ix. In
patris vnice filii sui lunatici ꝛ discipulorū xp̄i p̄sen-
tia. Primo em̄ afferēt vt turba fide carebat. vnde
pater cum lachrimis orauit. Credo. dn̄e adiuua in
credulitatem meā: et ad turbam iesus ait. O gene
ratio incredula ꝛ peruersa quousq₃ ero vobiscum.
De secundo: videl₃ de sustinente demonē: iesus in-
crepabat eum: sc₃ filium: q₂ beatus Hiero. ibi dicit
ꝓpter peccata sua a demone fuerat oppressus. De
tertio. de neglectu debitorum remediorum pat₃: q₂
non fuerunt p̄sentes boni ꝛ ꝑfecti viri. Vn̄ Criso.

ibi dicit. Colūne fidei: videlz. Petrus. Jacobus Johannes nō aderant sicut in trāsfiguratione xpi presentes erant. Nec oratio z ieiuniū aderant. Sine quibus xp̄s ait: hoc genus demonioꝝ nō eiicit. Vñ orige. ibi dicit. Si aliqñ oportuerit circa orationē aliquid patientium remanere nō admiremur neqꝫ interrogamus: neqꝫ loquamur quasi audienti spū immundo: sed abigamus ieiuniis z orationibꝰ nostros spūs malignos. z glo. dicit. Hoc genus demonii. i. ista carnalium voluptatū mutabilitas ad quem. s. spūs ille inclinabat nō vincit: nisi spūs orationem confirmet: et caro p ieiunium maceret. De quarto exorcistevitio: p̄sertim. s. in fide. Patet ibidem de xp̄i discipulis p̄ntibus. Unde postea secreto discipuli querentes causam sue impotentie. Respondit ꝓpter incredulitatē vestrā. Amen dico vobis: si habueritis fidem sicut granum sinapis: dicetis monti huic tollere zc. Ubi Hylarius. Crediderūnt quidē apostoli: sed nondū erant pfecti in fide. Nam dn̄o in monte morante cū aliis tribus. z illis cum turba residentibus quidā tepor eoꝝ fidē relaxauerat. De quinto patet invita patrum. vbi legimus aliqñ obsessos nō liberatos per sanctū anto. sed p discipulū eius paulū fuisse liberatos. De sexto patuit supra. qꝛ non semper cū quis liberatur a culpa liberatur a penis: sed remanet interdū pena in vindictam et satisfactionem p̄cedentis delicti. z adhuc aliud remedium de quo fertur ꝙ plures fuerint liberati: videlz ꝙ maleficiati de nouo fuerint baptizati: lz sub conditione sup quo vt premisi nil determinare audemus. Uerissimum tñ existit ꝙ cū debite quis ante bptismū nō fuit exorcisatus vtiqꝫ

uina permissione dyabolus semper maiorem reci
t in talem potestatem. patet ex premissis: nec am
guum est quis plures negligentie siue a sacerdo=
bus non bene dispositis vbi iam quartum impedi
entum prenotatum tangit: videlicet exorciste vi
ium cõmittuntur: siue a vetulis que tempore ne=
essitatis debitum modum baptizandi nõ seruant.
Nec tamen assererevolo quin sacramenta a malis
conferri possint. ⁊ ꝙ immo quantũcunqꝫ malus ba=
ptizat et cõficit: dũmõ debite sub debita forma ver
borum materia in intentione baptizat ordinatus ⁊
conficere intendat. sic a simili in exorcizando rite
pcedat. ⁊ nõ suffusus aut violẽtus. vñ ⁊ sine actua
li vel habituali intentione ⁊ vtinam non cespitãdo
et verba necessaria obmittendo. hmõi sacris offi=
ciis se immisceatur. Reuera sicut ad conficiendum
quatuor essentialia deseruiunt: scilicet materia/ for
ma/ intentio/ ordo/ modis tamen pretactis. et vbi
vnum defuerit: nec conficere poterit: ita circa exor
cismos suo modo asserere oportꝫ. Nec obiectio va
let ꝙ sine exorcismis in primitiua ecclesia baptiza
bantur: aut etiam ꝙ nunc caracterem baptismalẽ
sine eo valeat baptisatus recipere quia sic Grego.
inuanum exorcismos instituisset: et ecclesia in suis
cerimoniis potius erraret. Quare nec ausus sum
omnino reprehendere qui maleficiatos sub condi=
tione vellent rebaptisare/ et neglecta fortassis re=
cuperare. Fertur etiam de illis qui nocturno tem=
re in sumnis per alta edificia sine lesione solent in=
cedere/ quod vtiqꝫ opus esse maligni spũs tales sic
deferentes plures asserunt hi cũ rebaptisantur me
lius habere noscuntur. ⁊ mirum ꝙ vbi noibus pro=

prijs annuuntur: subito ad terram colliduntur: ac fort issis illud nomen non debite in baptismo fuer ositū. Expedit lectorem esse attentum sup se impedimenta: licet em̄ super energuminos au osessos et non super maleficiatos sonant: tame q2 equa virtus vtrobiq3 requirit diuina: immo dic potest q maioris sit difficultatis maleficiatū cur re q̄ energuminum aut possessum. ideo illa imped menta si ibi pn̄t habere locum 7 a fortiori sup mal ficiatos: quod tali ratione pbatur Nam vt supra patuit ca. x. possidentur interdū pro nullo proprio delicto: sed pro leui alieno: et variis aliis de causis In maleficio autē qn̄ adulti maleficiuntur vt pluri mum eis contingit: q2 in anime necationē grauissi me a demone ab intus possidentur. Unde duplex la bor circa maleficiatos vbi simplex circa possessos ab extra requiritur de hac grauissima possessione. Cassia. colla. abba. sereni dicit. Illi sunt veri mise ri ac miserabiles iudicandi: qui cū se vniuersis cri minibus flagitiisq3 contaminant: non solum nullu3 in eis verisimiliter signum dysbolice suppletionis ostenditur: sed nec aliqua quidē operibus eo2 con digna tentatio: nec vllum flagellum correptionis infertur. Non em̄ merent celerem temporis istius expeditāq3 medicinam: quo2 duritia et impenitēs cor penam vite presentis: excedens thesaurizant si biipsis iram et indignationem in die ire et reuela tionis iusti iudicii: in quo vermis eorum non extin guetur. Et iterum idem Cassianus cōparādo cor poralem possessionē ad anime per peccatū paulo ante dicit. Multo grauius inquit constat illos ve hementiusq3 vexari: qui cum corporaliter ab ipsis

afligi minime videantur: animo tamen pniciosius
possidentur eorum: scz vitiis et voluptatibus inuolu-
ti. Secundum apostoli namque sententiam a quo quis supe
ratur eius seruus efficitur: nisi quod in hoc isti despera
tius egrotant: et cum sint eorum mancipia nec impu-
tari se ab illis nec dominatum eorum ferre cognoscunt.
Ex quibus elicitur quod a fortiori maleficiati in cor-
pore: non tamen possessi a demone ab extra sed ab
intra quo ad anime necationem grauius propter plu
ra impedimenta sanantur. Quo ad tertium principale
scz quo ad remedia notandum quod quia opera illa sunt
duplicia. Licita omnino et non suspecta: aut suspe-
cta et non omnino licita. et de premissis. supra tactum est
immediate. c. v. circa finem. vbi dubitatio ponitur
super herbas aut petras vt maleficia repellant quo
modo hoc licitum sit. De secundis vero remediis que
videntur esse suspecta: non tamen omnino licita: nunc
tractandum aduertere oportet ea que in secundo princi-
pali huius secunde partis operis tacta sunt de qua-
tuor remediis: quorum tria censentur illicita. quartum
autem non omnino licitum sed vanum. de quo et canoniste
loquuntur quod licitum est vana vanis cotundere. Sed
quia nos inquisitores huius opinionis sumus cum sanctis
doctoribus. quod in casu quo remedia per sacra verba et
exorcismos licitos non sufficiunt: et hoc propter im-
pedimenta superius tacta in numero sex aut septem
quod tunc tales maleficiati hortandi sunt ad patien-
tiam equanimiter ad tolerandum mala presentis vi
te in suorum criminum purgationem: et non vlterius
querere quocumque modo superstitiosa et vana remedia
Ideo si quis premissis licitis exorcismis non conten-
tus ad huiusmodi vana ad minus remedia de quibus su-

pra tactum est se transferre voluerit sciat hoc n
nostra volūtate aut admissione fieri:sed q posit
enucleata fuerunt ibidē talia remedia factum fu
vt tantoꝝ doctoꝝ.vt Scoti ꝛ Hostien.ꝛc.ex pa
texna ꝛ alioꝝ theologoꝝ ex parte altera dicta qu
cūqꝫ modo cōcordarentur. Fatemur ergo cū san
cto Augustino in quodā sermone cōtra sortilego
et diuinatores.Et intitulaꝛ sermo de augurijs vb
dicit. Fratres nostis me frequētius supplicasse v
consuetudines paganoꝝ ꝛ maleficoꝝ minime serua
re deberetis sed hoc ꝓficit apud aliquos parū Et
quia si vobis non dixero ꝓ me et ꝓ vobis redditu=
rus sum in die iudicij rationē et vobiscū michi ne=
cesse erit eterna supplicia sustinere Ergo apud deū
me absoluo dum iterum atqꝫ iterū ammoneo ꝛ con
testor vt nullus ex vobis diuinos aut sortilegos re
quirat nec eos de qualibet re:aut causa: aut infir=
mitate interroget qꝛ quicūqꝫ fecerit hoc malū sta=
tim peribit in eo baptismi sacramentū:ꝛ continuo
sacrilegus ꝛ paganus efficitur:ꝛ nisi penitētia sub
uenerit statim ineternū peribit. Et postea subdit:
nullus dies exeundi ꝛ redeundi obseruat.fecit eñ
deus oīa bonavalde:et q̇ vnum diem ꝛ alterum sta
tuit:sed quotiens necessitas vrget faciendi aliq̇d:
aut exeundi:signate vos in nomine xpi:ꝛ symbolū
vel orationem dñicam fideliter dicentes securi in
dei adiutorio agatis.His autem quidā supstitiosi
et filij huius seculi non contenti errores erroribus
accumularevolentes vltra intellectū ꝛ intentionē
Scoti et canonistarum hisargumentis se defende
re conantur.Quia eñ res naturales habēt quas=
dā virtutes occultas,quarū ratio ab hoīe assigna

non potest: sicut et adamas trahit ferrū. Et mul-
alia que Augu. xxi. de ci. dei enumerat. Ideo in
re de hmōi rebus p sanitate acquirenda vbi ex
cissimi et naturales medicine deficiunt nō erit illi-
tum: licet videat vanum. hoc aūt fieret vbi quis
er imagines nō nigromanticas: sed astrologicas
el p annulos et hui⁹ sanitatē in se vel in alio pcu
are vellet. Itē arguūt. Sicut corpora naturalia
bduntur corporibus celestibus: ita etiā corpora ar
ificialia: puta imagines sortiuntur quasdā virtu-
es occultas speciez consequentes ex impressione
orpoꝝ celestium: ergo etiam corpora artificialia
uta imagines sortiuntur aliquā virtutem occultā
corporibus celestibus ad aliquos effectus cau-
sandos: ergo vti eis et aliis huius non est illicitum
Preterea demones possunt multipliciter corpora
transmutare: vt Aug. iij. de trini. dicit: et ptz in ma
leficiatis: ergo licet vti etiam eoꝝ virtute ad tollē
dum illa. Sed reuera in oppositum sunt dicta oīm
sanctoꝝ doctoꝝ: vt satis et sparsiz hincinde patuit
Vñ ad pmum dr ꝙ si res naturales simpliciter ad
hibentur ad aliquos effectus pducēdos ad quos pu
tantur habere naturalē virtutē nō est illicitū. Si ve
ro adiūgantur: vel caracteres aliq̄ vel alique q̄cūq̄
ignota et vane obseruationes q̄ manifestū est natu
ralem nō habere sup hoc efficaciā erit supstitiosuz
et illicitū. vñ sanctus Tho. ii. ii. q. xcvi. ar. ii. in pe
de q̄stionis tractās hāc materiā dicit: ꝙ in hisque
fiūt ad aliq̄s effectus corpales inducēdos vtputa
sanitatē vel aliq̄d hui⁹ cōsiderādū est vtrū videat
naturalr posse tales effect⁹ cāre: et qr lz cās natura
les adhibere ad suos effect⁹: ideo non est illicitum

Si autem videant non posse naturaliter tales effectus causare consequens est quod non adhibentur ad hos effectus causandos tanquam cause: sed solum quasi signa: et sic pertinent ad pacta significationum cum demonibus inita. Unde Aug. xxi. de ci. dei. alliciuntur demones per creaturas quas non ipsi sed deus condidit delectabilibus pro sua diversitate diversis: non vt animalia cibis: sed vt spiritus signis per varia genera lapidum: herbarum: lignorum: animalium: carminum: rituum. Ad secundum dicit idem doctor virtutes naturales corporum naturalium consequuntur eorum formas substantiales quas sortiuntur ex impressione corporum celestium et ideo ex eorundem impressione sortiuntur quasdam virtutes actiuas. Sed corporum artificialium forme procedunt ex conceptione artificis: et cum nihil aliud sint quam compositio: ordo: et figura: vt dicitur. i. physi. non possunt habere naturalem virtutem ad agendum: et inde est quod ex impressione celestium corporum nullam virtutem sortiuntur inquantum sunt artificialia: sed solum secundum materiam naturalem: falsum est ergo quod Porphirio videbatur vt Augu. dicit. x. de ciui. dei. herbis: lapidibus: et animantibus: et sonis certis: quibusdam etiam vocibus et figurationibus ac figmentis quibusdam etiam obseruatis in celi auersione. motibus syderum fabricari in terra ab hominibus potestates idoneas variis effectibus syderum exequendas: quasi effectus magicarum artium ex virtute celestium corporum peruenirent. Sed sicut Augu. ibi subdit totum hoc ad demones pertinet ludificatores animarum sibi subditarum. Unde etiam imagines quas astronomicas vocant ex operatione demonum habent: cuius si-

num est eis inscribi quosdam caracteres q̄ natu-
raliter nichil operant̄: non em̄ est figura pncipiuȝ
actionis naturalis: sed in hoc distant astronomice
imagines a nigromanticis: q in nigromāticis fiūt
expsse inuocationes. vn̄ ad expssa pacta cū demo
nibus inita ptinent. Astronomice ad tacita pacta
ppter figurarū ⁊ caracterū signa. Ad tertium: nō
est homini ptās sup demones cōmissa vt eis licite
vti possit ad quocūqȝ voluerit: sed est ei contra de
mones belluȝ indictū: vnde nullo modo lȝ homini
demonum auxilio vti per pacta tacita vel expssa.
hec Tho. Ad ppositu: quia dicit nullo modo: nec
etiam q̄ qu scunqȝ vanis quibus vcȝ se demon quo-
cunqȝ modo possit immiscere. Si tamen sunt adeo
vana ⁊ fragilitas humana p recuperanda sanita-
te illa aggredit̄: doleat de pteritis: caueat de futu
ris: orat vt sibi debitū dimittatur: ⁊ in tentationeȝ
non amplius inducatur inqt Augu. in fine regule.

¶ Remedia contra grandines ⁊ sup iumenta ma-
leficiata. Capitulum septimum.

Qualiter deniqȝ iumēta maleficiata pos
sint remediari similiter et tempestates
aeris. Notanda sunt pmo quedam re-
media illicita: q̄ a quibusdā practican
tur. Nam quibusdaȝ verbis aut factis
supstitiosis: vt qui vermes in digitis aut membris
per quedam verba ⁊ carmina illicita curāt. de qui-
bus carminibus qualiter cognoscuntur vt sint lici
ta vel non in pcedenti. c. tactum est. Alij sunt qui
super iumenta maleficiata nō aquam benedictam
spargunt: sed ori infundunt. Primum remediū ver
borum esse illicitum vltra pmissa. Guil. sepe allega

tus sic demonstrat. Si enim verbis inesset virtus e
dicamus verbis vt verbis: tūc ex q̇ quatuor modis esse
vn⁹: vel ex parte materie. i. aeris aut ex parte for
me: hoc est soni. aut ex mō significādi. aut pte oīu
simul. Nā p̄mum: q2 aer nō interficit nisi sit venen
sus. sonus etiā non: quia excellēs obiectū corrum
pit potentiā nec tertiū quia tūc nomē hoc dyabo
lus vel mors inferius illa nocerēt semper sanitas bo
nitas semp̄ pdessent. Itē nec oīa simul: q2 totū ag
gregatū ex partibus inualidis etiā totū est inuali
dum. Nec v3 si, obiicit̄ deus cōtulit vim v̄bis sicut
herbis et lapidibus: q2 si q̄ virtutes insunt quibusdā
v̄bis aut sacramētalib⁹: aut aliis benedictionib⁹
et carminib⁹ licitis has hn̄t in se non vt v̄ba sed ex
institutiōe et ordinatiōe diuina et ex pacto dei: sicut
si dn̄s diceret quicūq3 hoc fecerit faciā ei hāc grā3
et sic v̄ba in sacris efficiunt qd̄ signant. Quis sm
alios etiā hn̄t virtutē intrinsecā: sed prima opinio:
q2 iam deseruit: ideo amplectit̄. De aliis aūt v̄bis
et carminibus pt3 ex p̄missis q2 vt v̄ba sunt v̄ba cō
posita vel plata aut figurata nihil efficiūt: sed in=
uocatio nois diuini et obsecratio q̄ est p sacra q̄dā
ptestatio cōmittēdū effectū diuine volūtati psunt
Remedia etiā operū q̄ illicita vident̄ vt supra ta=
ctū est. Et etiā vbi in partib⁹ sueuie plurimū pra=
cticat̄: q2 p̄ma die maij āte ortū solis mulieres vil=
lane exeūt: et ex siluis vel arborib⁹ deferūt ramos
de salicib⁹ aut alias frōdes: et ad modū circuli ple=
ctētes in introitu stabuli suspēdunt: asserētes q2 p
integrū annū iumēta cūcta illesa a maleficiis rema
nent et pseruant̄. hoc quidē remediū sm opinione3
illo4 q̇ dicūt vanavanis cōtundere posse non esset

licitū: sicut nec etiā qui p carmia ignota morbos
pelleret. Sed sine offensione pcedendo dicam⁹.
si pma die vel scda mulier vel quicūq egrediat
ō habens respectū ad solis occasum vel ortū col
git herbas: frondes: aut ramos: cū orone dnica
ut symbolo fidei suspēdit illa sup ostiū stabuli bo
a fide cōmittens effectū custodie diuine volūtati
ō erit rephensibilis. vt su. in pce. ca. ex verbis hier.
t habet. xxvj. q. vl. l; herbas ꝛ petras habere etiā
ustinenti demoniū sine incātatione. Ad idē sunt q
ntra vineas aut segetes signū crucis frondes aut
lores bndictos in die palmarū cōtinent exigunt ꝛ
sserunt. q vndiq frugibus p grādines lesis sege
es in eoꝝ cāpis illesi remanserunt. De qbus iuxta
distinctionē tactā discernendū vr. Ad idem. Sunt
que p cōseruatione lactis: nec vc; vacce p malefi
cia puentur integrū liquorē lactis quē die sabbati
colligunt pauperibus gratis p deo distribuunt: et
per hmōi elemosinā asserunt: vaccas etiā sub vber
tate ampliori lactis a maleficijs pseruari. In quo
opere nihil supstitiosum iudicat: dummodo pieta
tis causam quā pauperibus exhibent etiā diuinaꝫ
pietatē implorare p conseruatione iumentoꝝ tali
ter pponunt: vt tamen affectū custodie diuine pui
dentie p suo beneplacito relinquunt. Preterea ni
der in suo preceptorio. pcepto. j. ca. dicit: q etiam
per carmina scripta et verba sacra licet iumenta
sicut homines infirmos benedicere et p ea q incā
tationis speciē habere vident: dūmodo septē pre
misse conditiones significant: dicit eñ quod a de
uotis psonis ꝛ virginibus experientiā habuerit: q
adhibito signo crucis super vaccam ꝛ dominicam

orationem cũ salutatione angelica trinies vel cit-
citer cessat opus demonis: etsi est p maleficiũ. E
in suo formicario constat: quod malefici de ritibus
ecclie veneratis: et seruatis sua maleficia ꝑdiri fa
tentur: vt per aque benedicte aspersionem: p salis
consecrati sumptionem p candelarum in die puri=
ficationis: ⁊ palmarũ in die palmarũ consecrataꝝ
vsum licitũ ⁊ silia. q2 ad hoc talia ecclia exorcisat
vt vires demonis imminuant. Preterea quia male
fice quando volunt iumentũ ꝑuare liquore lactis
solent ex illa domo in qua iumentũ moratur modi=
cum lactis: vel butyri: ex illo iumento coagulatũ
petere: vt ⁊ si consequenter valeant p suam artem
iumentum maleficiare. Ideo sint caute mulieres a
quibus suspecte huiusmodi petũt ne eis in minimo
mutent aut donent. Preterea sunt certe mulieres
que dum sentiunt: ꝙ in coagulando butyrũ nil ꝓfi
ciunt. sicut in vasis oblongis ad hoc aptis labora
re solent: tunc si subito ex suspecte malefice domo
modicũ butyri habere possunt: tria frustra seu bo=
los ex illo butyro faciunt: et sub sanctissime trini=
tatis inuocatione patris ⁊ filij ⁊ spũssancti illa fru
stra in vasculũ ꝓijciunt: ⁊ sic omne maleficiũ fuga
tur. Ubi iterum incidit. Uanum vanis cõtundere
tantũmodo ex eo: ꝙ butyrum a malefica suspecta
habet mutare: ꝙ si absq; hoc sub inuocatione san=
ctissime trinitatis orationem dñicam adiũgendo:
etiã si de ꝓprio butyro siue alieno si ꝓprium nõ ha
beret tres petias immitteret effectum diuine volũ
tati committens irreprehẽsibilis maneret: licz cõ=
mendanda non esset ꝓpter tres: vcz petias butyri
immissas commendanda autem si per aspersionem

que benedicte salis exorcisari immissionē cū ora-
tione supra maleficium fugaret. Preterea qꝛ sepe
iā iumenta maleficiis interficiunt: aduertere de
bent q̄bus talia accidunt ⁊ sub limine ostiū stabulis
aut p̄sepe vel vbi adequant: terra amoueat: ⁊ alia
terra cū aspersione aque b̄ndicte ad illa loca repo
nat: qꝛ sepe malefice fasse sunt maleficii aliqua istru
menta ad illa loca occultasse fasse: ꝙ ad instantiā
demonū tm̄mō foueā facere habeant. Demon aūt
maleficiū reposuisse q̄d quidē maleficiū res vilissi-
ma erat: vt lapis lignū vel mus aut serpens aliq̄s
cōstat em̄ ꝙ dyabolus maleficia operat p se nec in
illis rebus indiget cōsensu aut ⁊ perditionē malefi
ce querit: vnde ⁊ ipsaꝫ aliqui mō cooperari cogit.
Contra grandines vero⁹ ⁊ tēpestates vltra ea que
supra de signo crucis erecto hoc remediū practica
tur: lapilli em̄ tres ex grandine in ignē sub inuoca-
tione sanctissime trinitatis subiiciunt: oratio dn̄i-
ca cū angelica salutatione bis aut ter adiungitur
euangeliū ioannis In principio erat verbū cum si
gno crucis vndiqꝫ cōtra tempestatē ante et retro
et ex omni parte terre subinfert. Et tunc cū in fine
replicat trinies verbū caro factū est/ ⁊ trinies ex-
post dixerit p euangelica dicta fugiat tēpestas ista
subito si quidē tempestas ex maleficio fuit ꝑcura-
ta cessabit: hec verissima experimēta nec suspecta
iudicant: hoc ip̄m em̄ ꝙ lapilli in ignē ꝓiiciuntur si
absqꝫ inuocatione diuini noīs fieret: superstitiosuꝫ
censeretur. Quod si dicat: nunquid sine illis lapil-
lis sedari possit tempestas. R̄ndetur vtiqꝫ per alia
sacra verba. Proiiciens aūt intendit dyabolū mo
lestare dum ejus facturā per inuocationē sanctissi-

me trinitatis destruere conatur. Ad ignem potius q̄ ad aquam proiicit. q2 citius dum resoluūtur. et etiam citius factura destruit. effectum tñ custodie diuine voluntati cōmittit. Est ad hoc q malefica quedā a iudice interrogata an per aliquē modum tēpestates a maleficis cōcitate sedari pñt? Respōdit. pñt per hoc vcz. adiuro vos grandines vt ventos p quinq3 vulnera xp̄i et p tres clauos qui eius manus z pedes pforarunt. et p quatuor euangelistas sanctos/ matheū/ marcum/ lucam. z ioannem. vt in aquā resoluti descendatis. Fatentur etiā multe licet quedā sponte quedā in torturis et difficulter. q quinq3 sunt p q̄ multū impediuntur. Aliqñ in toto. aliqñ in parte. aliqñ ne in psonam hoīs fiant. aliqñ ne in suis amicis. Et sunt fidē integram vel dei p̄cepta seruantibus se signo crucis et oratione muniētibus. Ritus z cerimonias ecclesie colētib9 publicā iusticiam bene exequētibus. z xp̄i passionē verbo vel mente ruminantibus. Vñ z nider vbi supra. Ea de causa vniuersaliter vel cōiter in ecclesia campane cōtra aurā pulsant. tum vt tanq3 tubas deo cōsecratas demones recedāt a suis maleficiis. tum etiā vt populus excitatus deū cōtra tēpestates inuocet. Et eandē ob causam cū altaris sacramento z sacris verbis ad aurā sedandā p̄ceditur cōiter ex antiquissima cōsuetudine ecclesiarꝝ in gallia z in germania. Sed quia hic modus circa deportationē sacramenti ad auram sedandā videt multis quoddam superstitiosum. nō intelligentes regulas per quas agnoscitur aliquid superstitiosum vel non. Ideo considerandum est. quod quinq3 dantur regule seu considerationes p quas quilibet

cognoscere potest. An opus deo exhibitũ sit super
stitiosum. i. supra modũ xpiane religionis obserua
tum. vel sit ad debitũ cultum ꝛ honorē deo exiben=
dum tam in cordis quaꝫ corporis actibus ex vera
virtute religionis progrediens. ista em̃ eliciunt ex
glo. sup illud apostoli ad Collo. ii. que sunt rõnem
habentia sapientie in superstitione que dicit. Sup
stitio est religio supra modũ seruata. vt etiã supra
tactum est. Prima est ꝙ in oibus operibus nostris
cum gloria dei debeat esse principalis finis noster.
Iuxta illud. siue mãducatis: siue bibitis: siue aliud
quid faciatis. oia in gloriã dei facite. Ideo in omni
opere ad religionē pertinēs xpianam: attendatur
an opus sit ad gloriã dei ꝛ homo in opere det prin=
cipaliter gloriã deo. ita ꝙ per ipm opus ꝛ mens ho
minis deo subiiciat. Et quidã licet ꝑpter hanc re=
gulã cerimonialia vel etiã iudicialia veteris testa=
menti iam in nouo nõ exercentur. cum sciamus illa
sub figura. hec autē in veritate iam esse ꝑpalata.
tamen deportatio sacramenti vel reliquiaꝝ ad au=
ram sedandã nõ videtur cõtra hanc regulã milita=
re. Item cum scđa regula sit ꝙ attendat an opus
qđ fit sit ad corporis exercitium: vel refrenatiuum
concupiscentie vel abstinentie corporalis. modo tñ
virtuti debito. hoc est ẜm ritum ecclesie. vel ẜm mo
ralem doctrinã. qꝛ apl's dicit Ro. xii. Rõnabile sit
obsequium vestrum. ꝛ ꝑpter hanc scđam regulam
fatue faciunt vouentes nõ pectinare caput sabba=
to. vel ieiunare die dñico. tanꝙ meliori die. ꝛ simi=
lia. nõ videt itēꝝ ꝙ deportatio sacramenti ꝛc. sit su
perstitiosum. Item cũ tertia regula sit ꝙ attenda=
tur an opus sit ẜm statutũ vniuersalis ecclesie. vel

secundũ sacre scripture testimoniũ. vel saltem sm particularē ecclesie ritum. aut de cõsuetudine generali. que sm Augustinũ ꝑ lege habenda est. Ut et beatus Gregorius scribit angelicoꝝ epo cõquerenti ꝙ sunt diuerse ecclesie cõsuetudines in missarum celebratione. rñdit Gregorius. vt siue in romana. siue in galliaꝝ. siue in quacũqꝫ ecclesia aliquid inuenisti ꝙ plus oipotenti deo possit placere sollicite eligas, diuerse em̄ consuetudines ecclesie in cultu diuino in nullo veritati repugnant. ꝛ ideo seruãde ꝛ eas preterire illicitũ est. Ideo vt in principio tactum est antiquissime cõsuetudines ecclesiarum gallie. ꝛ quarundã germanie cũ decreuerint eucharistiam ad auram deportare nõ poterit hoc esse illicitũ. verum ꝙ nõ in patulo. sed in sacrario abscondito et incluso. Item cũ quarta regula sit ꝙ inspiciatur ꝙ opus qđ fit habeat naturalem ꝓprietatē ad effectũ qui expectaꝛ. alias em̄ si hoc nõ hꝫ censetur supstitiosum. ex qua consideratione caracteres ignoti et noia suspecta etiã imagines astronomice ꝛ nigromantice refutanꝛ oia tanꝙ̃ suspecta. Ideo ꝛ ex hac consideratione nõ possumus dicere ꝙ deportatio reliquiaꝝ aut eucharistie cõtra dyabolicas infestationes sit supstitiosum. immo regiosissimũ. cũ ibi tota salus nostra cõtra aduersariuꝫ contineaꝛ. Item cũ quinta regula sit attendaꝛ ꝙ opus qđ fit nõ p̄beat occasionē scandali vel ruine qꝛ tunc licet nõ esset supstitiosum: tñ ꝓpter scãdalum esset dimittendũ vel differendũ: vel occulte sine scandalo faciẽdũ. Ideo si deportatio talis sine scandalo fieri põt vel saltē occulte: tũc nõ est omittendũ. Ex ista em̄ regula sepe omittunꝛ bñdictio=

es p verba deuota: siue sup ifirmos: siue vt ad col
um alligent. z hoc a secularibus omittuntur. dico
p saltim nō publice fiūt: vbi occasiōe ruine i aliis
simplicibus pstare possent. Hec sufficiāt quo ad re-
media cōtra grādines p verba et opera licita.

¶ Remedia quedā occulta cōtra quasdam occul-
tas demonū infestationes. Capl'm. viii.

Ed iam iterū suspendit iudiciū ad scri
bendum remedia cōtra quedā terre fru
gum nocumenta: que per vermes inter
dum et cinifes. p turmas ad longissima
terraꝝ spacia in aere volātes: ita vt su
perficiem terre cooperire videant radicitus cūcta
virentia: tam in vinetis ꝙ segetibus z graminib9
cōsummatis immittunt. Item remedia cōtra pue
ros opere demonū cambitos. Ad primū tn̄ dicen-
dum iuxta sanctū Tho. ii. ii. q. xc. vbi petit. An li-
ceat adiurare irrōnalem creaturā? Rn̄ditq3 sic per
modū tn̄ cōpulsionis: q̄ referri tunc debet ad dya-
bolum: qui in nocumentū nostrū vtit irrationalib9
creaturis: et talis est modus adiurandi in eccle-
sie exorcismis: per quos demonū potestas excludit
ab irrationabilibus creaturis. Si eīn intentio re-
ferret quo ad irrationalē creaturā quo ad se: q̄ ni-
chil intelligit vana esset. Ex quo datur intelligi ꝙ
per exorcismos licitos z adiurationes pn̄t depelli:
diuina tn̄ assistente clementia taliter vt prius popu
lo ieiunia: pcessiones: z alie deuotiones iniungan
tur. ppter adulteria eīn z multiplicationē criminū
hmōi mala immittunt. vn̄ z ad confessiones hoies
inducendi sunt. In nōnullis etiā puinciis excōmu-
nicationes fulminant; sed tunc vim adiurationis

super demones sortiuntur. Est et alia horribilis de
pmissio sup hoies: vbi interdū mulieribus subtra
ctis ppriis filiis et pueris alieni a demonibus sup
ponunt: et hi quidē pueri vulgariter cāpsores in a
manico et vechsekind nūcupati sunt in triplici diff
rentia. Nā aliqui sunt semp macilenti eiulātes: cū
tū quatuor mulieres nulla vbertate lactis vnū la-
ctare sufficerent. Aliqui vero sunt incuborum demo-
num opere pducti: quorum tū filii non sunt: sed pprie
illius hois et viri cuius semen receperūt vt succubi
vel in somnis viros polluentes hos em̄ pueros in-
terdū diuina pmissione supponunt: substractis pro
priis filiis. Est et tertiū genus interdū demones in
specie paruulorum apparentes: nutricibus se cōiun-
gunt. Cōmune in oibus tribus quod multū ponderosi
macilētes nō crescūt: et nulla vbertate lactis vt pre
missum est lactātur. Et sepius dicuntur euanuisse.
Quare aūt diuina pietas talia pmittit: dici pōt quod
ex duplici causa. Primo quia parētes pueros nimis
diligūt: vnde ppter eorum vtilitatē talia pmittūt. Se-
cundo: quia psumendū est quod hmōi mulieres quibus ta-
lia accidūt. vt plurimū sunt supstitiose: et in multis
aliis a demonibus seducunt: vnde et dñs verus zelo-
tes sm rectū zelū qui est vehemēs amator in pprias
sponsam ex quo aliū nō solū accedere nō patit: sed
nec signa adulterii vel suspitionis vt maritus zelo
sus super animā quā precioso sanguine emit: et per
fidem desponsauit sustinere pōt in tactu colloquio
appropinquatione quocūque modo cū inimico dya
bolo et aduersario salutis. Et si signa adulterii ma
ritus zelosus nō patitur: quanto magis tunc turbat qn̄ adul
terium cōmittit: vnde nō mirū si proprii subtrahunt

lii et adulterini supponuntur. Et quidem vt for-
ius ista imprimantur et quantum deus animã zelatur
t non vult nec signa suspitionem causantia pati.
Patet ex antiqua lege: vbi vt populũ suum fundi-
tus elongaret ab idolatria prohibuit non solum ido
latriam sed multa alia que occasionem possent pre
bere ad idolatriam et que etiam in se non videntur
habere vtilitatem: quam tamen in suo mystico sen
su miserabiliter retinent: vñ non solum dixit. Exo.
xxii. Maleficos non patieris viuere super terram
sed et hoc adiunxit: non habitet in terra tua ne for
te peccare te faciat: sicut copulatrix occiditur et
peruagari inter homines non pmittitur. Nota ze-
lum dei. Deutero. xxii. deus precepit. Nidum cum
ouis aut pullis desuper cubantem matrem non de-
berent simul seruare: sed matrem permittere auo-
lare: qz hoc gentiles ad sterilitatem vertebant: ze-
lotes dñs in suo populo noluit tale signum adulte-
rii pati: sic iam vetule inuentionẽ denarii signũ ma
gne fortunii et per oppositũ vbi thesaurum somnia
rent iudicant. Item precepit omnia vasa cooperi-
ri: et vasculum non habens operculũ immundũ cẽ-
seri. Error erat vt venientes de nocte demonibus:
vt aut vetule dicunt dye seligen. sed sunt malefice
vel demones in eaz effigiis debẽt oia cõsumere vt
post abundãtius tribuãt. Colorãt quidã et dicunt
schrettel sunt cõtra determinationẽ doctoꝝ: qz pre
ter hoies et angelos nõ sunt alie creature rõnales
vñ nõ sunt nisi demones. Item leui. xix. Ne in rotũ
dum attondetis comam: ne radetis barbam. Illa
eñ faciebant idolatre in venerationem idolorum.
Item Deutero. xxii, vt viri nõ induerẽtur vestibus

mulierum nec econuerso: ꝙ ille in veneratione̅ de
veneris et alii in venerationem martis et dee pri
pis. Item ea de causa iussit destrui aras idoloru̅
⁊ Ezechias destruxit serpente̅ eneum q̄ populus
ei voluit offerre dice̅s: cuprum est. Et ea de causa
inhibuit somnia non obseruari et auguria: ⁊ prece
pit vt vir aut mulier in quo phitonicus sp̄us esset
occideretur sicut iam sunt rvarsagerin nuncupati
que omnia qꝛ suspitionem generant ad adulteriu̅
spirituale: ideo vt dictum est ex zelo quem deus ha
bet ad aīas sibi desponsatas sicut sponsus ad spon
sam inhibuit. Sic etiam ⁊ nos p̄dicatores aduerte
re debemus: ꝙ nullu̅ sacrificiu̅ deo magis acceptu̅
q̄ zelus animarum. vt Hiero super Ezechielem te
statur. Unde ⁊ co̅sequenter in tertia parte operis
de exterminio maleficaruz quo ad vltima remedia
tractandum erit: hoc ipsum em̄ vltimum ecclesie re
fugium ad quod etia̅ ex diuino obligatur: vt dictu̅
est precepto. Maleficos ne patiaris viuere super
terram: vbi et remedia contra maleficos sagitta-
rios includunt: cum et hoc ipsum genus nisi per se
culare brachium poterit exterminari. Remedium
dum quis intuitu co̅modi temporalis se ex toto de
moni deuouit sicut experientia sepe docuit perve-
ram confessionem licet a dyaboli potestate liberan
tur: tamen diu et post grauissime molestati: ⁊ preci-
pue nocturnis temporibus fuerunt: et hoc in eoru̅
penam deus permisit: signum aute̅ ꝙ liberati erant
ex illo agnoscebatur: quia pecunia in bursis aut ca
psulis post confessionem deficiebat super que plu-
rima gesta deduci possent: sed breuitatis causa
omittuntur.

¶ Sequitur tertia pars totius operis super modos exterminandi vel ad minus puniendi p debitã iusticiam in foro ecclia[s]tico[rum] ciuili: et habebit q̃stiones. xxxv. generalis tñ et introductoria p̃mittitur.

Vtrum malefice et earum fautores. receptatores ita subijciunt iudicio ecclia[s]tico diocesano[rum] et ciuili q[uod] ab earũ inquisitione valeant heretice prauitatis inquisitores esse exonerati. Et arguit q[uod] sic. Nam in ca. accusatus. §. sane. li. vj. dr. Sane cum negociũ fidei qd summe p̃uilegiatũ existit per occupationes alias nõ debeat impediri pestis inquisitores heretice a sede apostolica deputati. de diuinationibus aut sortilegijs nisi heresim saperẽt manifeste intromittere se nõ debent nec punire talia exercentes: sed relinquere suis iudicibus puniẽdos. Sed videt obstare q[uod] heresis maleficarũ hic non exp̃mitur. Tum quia eisdem penis in foro conscientie puniunt. de cõse. di. ij. p dilectione. Si diuinato[rum] et malefico[rum] peccatum occultũ sit interponitur penitentia. xl. dierum: si notorium eucharistie denegat: et quo[rum] in eadem pena etiam idem iudicium decernit: tum etiã quia eadẽ vtrobiq[ue] videtur esse culpa cum sicut sortilegi iudiciũ sortiũt ita malefice nocumenta creaturarũ a demonibus expectant et exigunt vtrobiq[ue]: quod a solo deo querendum est a creaturis illicite requirẽtes. vñ vtrobiq[ue] peccatum ydolatrie ad quẽ sensum Esaie. xxi. notatur q[uod] rex babilonis stetit in biuio i capite duarum viarum cõmiscens sagittas interrogauit idola. Preterea si dicat q[uod] ca. restringit diuinatores et sortilegos sup crimen heresis, in quo subesse debẽt

iudicio inquisitorum cū dicit. nisi heresim saperēt ma
nifeste. ita q̄ ad minus diuinatores et sortilegi he
reticales sint eis subiecti. Cōtra: quia tunc essen
dādi diuinatores artificiales. de quibus nullibi i
scripturis fit mētio. Preterea si malefice sunt inq
sitorum iudicio subiecte. hoc erit ꝓpter crimen here
sis: sed quia facta maleficarū sine heresi pñt fieri,
ꝓbatur. Nā sicut cōculcare corpus xp̄i in luto q
valde horrendum esset pctm̄ pōt fieri sine errore in
intellectu. et ꝑ cōsequens etiā sine heresi: quia sta
firmiter aliquē credere ibi esse corpus: proijceret tn̄
in lutum ad complacendū demoni ex aliquo pacto
ideo vt optatū finē: puta thesauri inuentionē: vel
simile obtineret: ita et facta maleficarū sine errore
fidei: lz nō absq̄ grādi pctō fieri pñt vñ in illo casu
vtiq̄ iudiciū inquisitorum subterfugiūt: et suis iudici
bus relinquunt. Preterea sicut Salomō dijs suarū
vxorum reuerentiā exhibuit ꝓpter cōplacentiam: nec
tn̄ ꝓpterea apostasiā perfidie incurrebat: qz mēte
fidelis et verā fidē semꝑ retinuit: ita et malefice ꝓpt
reuerentiā quā exhibēt diabolo ꝓpter pactū initū
mente fidē retinētes nō sunt ꝓpterea heretice nū
cupāde. Preterea si dicat q̄ oēs malefice fidē hñt
abnegare: vñ et heretice iudicāde. Cōtra quia in
casu q̄ etiā mēte et corde abnegarēt adhuc nō here
tice: sed apostate nūcupant et cū sit differētia inter
hereticū et apostatā et heretici inquisitorum iudicio
subijciunt vtiq̄ malefice eorum iudiciū subterfugere
habēt. Preterea. xxvi. q. v. dr̄. Epi eorūq̄ ministri
oibus modis elaborare studeant: vt ꝑnitiosum et a
zabulo inuentā sortilegam et magicā artem ex par
rochijs suis penitus eradicare studeāt, et si aliquem

virum aut mulierē huius sceleris sectatorem inue
nerit turpiter dehonestatū de parrochiis suis eij=
ciant. vñ cum ca. dicat suis iudicibus relinquant:
et quia loquit̄ in plurali tam de ecclīastico q̄ȝ ciuili
iure: ideo ad minus p̄ ca. allega. subduntur dyoce=
sanoꝝ iudicio. Quod si dyocesani etiaȝ seiꝑ sos ex
onerare vellent: ꝑut inq̄sitores p̄fatis iam tactis
argumētis rationabiliter facere vident̄. vellemqȝ
maleficarum punitionē ad temporales iudices re=
torquere. His argumentis ꝓbabiliter hoc facere
possent. habetur in ca. vt inquisitionis. §. ꝓhibe=
mus quoqȝ districtius p̄fatis dñis temporalibus ꝛ
rectoribus: ipsoꝝūqȝ officialibus. ne ipi de hoc cri=
mine cum sit mere ecclīasticum quoquomodo co=
gnoscant vel iudicent: et loquitur de crimine here
sis. sequitur ergo q̄ vbi crimen non est mere eccle=
siasticuȝ. sicut est crimē in hm̄ōi maleficiis: q̄ ꝓpter
dāna temporalia q̄ ab eis inferunt a ciuili et nō ab
ecclīastico debēt puniri. Preterea. C. de iudeis. l.
vl. in fi. dī. Cernat preterea bona sua proscripta ꝛ
mox sanguinis pena destinandus. qui fidem x̄pi re
pugnabat peruersa doctrina. q̄ si dicatur q̄ lex lo=
quitur de iudeis conuersis: et post redeuntibus ad
ritum iudeoꝝ instantia non valet. immo argumētū
amplius p̄ hoc fortificatur: eo q̄ cum tales ꝓpter
apostasiam a fide iudex ciuilis habet punire. ergo
etiam maleficas fideȝ abnegantes: cū abnegatio
fidei in toto vel in parte sit fundamentū malefica=
rum. Preterea lȝ in solutione dicat̄ q̄ ꝑ eodē apo
stasia ꝛ heresis sit capiēda: adhuc tñ ecclīasticus
iudex nō se hȝ de eis intromittere: sȝ ciuilis. nā oc=
casione q̄stionis heresim nullꝰ dȝ populū ꝯmouere

Sed preses debet per se ꝓuidere. In auten. de mā
da. pnci. i. de mandatis pncipum. colla. iij. §. neq
occasione. vbi dr̄ neq; occasione religionum: here
sumq; q̄stionis permittas alicui ꝓuinciam comm
uere: aut aliter quadaz p̄ceptione iniungi ꝓuinciā
cui p̄sides: sed ipse ꝓuidebis competenti vtilitate
fiscalibus et q̄ alia sunt ꝑscrutari: et non ꝑmittere
aliquid fieri circa nostras p̄ceptiōes occasione re
ligionum. Patet ex his ꝙ de expugnante fidē nul=
lus debet se intromittere nisi p̄ses. Preterea si co
gnitio iudicum ⁊ punitio taliū maleficarum nō spe
ctaret totaliter ad ciuilem iudicē quomodo leges
de his tribus se intromittere possent. Nam. C. de
maleficis. l. nemo. l. culpa. l. nullus. oēs illos quos
vulgus maleficos vocat capitali pena subijcit. et
e. l. militi. bestijs obijcere decernit: qui magica ar=
te vite innocentū insidiantur. Item ꝙ q̄stionibus
et tormentis ad inrerrogandū subijci debeant: ⁊ ꝙ
nullus fideliū sub pena exilij ⁊ amissione omniū bo
noꝝ cuz eis participet: cū multis alijs penis anne
xis: q̄ legenti illas leges occurrūt. E contrario ve
ro et ꝓ veritate legum doctores talium malefica=
rum punitionem in eccliasticum iudicez possunt re
torquere: vt simul copulatiue habeant cognoscere
et iudicare. Et hoc sic ꝓbatur. In crimine canoni
co p̄ses cum metropolitano habet discurrere et nō
metropolitanus ꝑ se: sed adiuncto p̄side. patet in
auten. de māda. pn. §. si vero canonicum sit quod
q̄ritur. vna cū metropolitano ꝓuincie hoc dispone
re et decernere ꝓuidebis: siue alij quidam dubitāt
glo. i. in fide quo casu solus cognoscet: siue alij qui
dam glosa, tūc ep̄s cum p̄side. s. cognoscet ⁊ cause

eo dare amabilem et decibilē terminū: qui ꝛ decē-
er orthodoxā custodiat fidē: et idemptitatē ꝓcu-
et fiscalibus: et nostros subiectos seruet inuiola-
os. glo. i. eos non corrūpat in fide. Preterea ꝑn-
eps secularis licet puniat pena sanguinis. nō ta-
nen ꝑ hoc iudiciū ecclie excludit: cuius est cogno
cere ꝛ diffinire: immo necessario ꝑsnpponit. vt ptz
C. de sūma tri. ꝛ fi. ca. l. i. in fine. ꝛ extra de here. c.
ab abolendā. et. ca. vergentis. ꝛ. c. excommunica-
mus. i. ꝛ. ii. immo eadē pena ꝛ ꝭm leges: et ꝭm cañ:
vt patz. C. de here. l. manicheos. et. l. arriani. vñ ꝛ
ad eos pertinet: ꝑcipue insimul. ꝛ non diuisim taliū
punitio Preterea sicut leges decernunt clericos a
ꝓpriis iudicibꝰ emendari: ꝛ non tēporalibus seu se
cularibus. eo ꝙ crimen eccliasticum in eis censet:
ita ꝛ maleficarū crimē: cum sit partim ciuile ꝛ par
tim eccliasticum: ꝓpter damna tꝑalia et fidē quaꝫ
violant. Ideo ad vtriusqꝫ partis iudices ꝑtinet ad
cognoscendum: iudicandū: ꝛ puniendū. ꝛ fortifica
tur ratio in autenti. vt cleri. apud ꝓprios iudices.
S. si vero. colla. vi. vbi dicitur. Si vero eccliasticū
sit delictum egens castigatione eccliastica ꝛ mul-
cta. deo amabilis eps̄ hoc discernit nihil cōicanti
bus clarissimis ꝓuincie iudicibus. Neqꝫ eñ volui
mus talia negocia omnino scire ciuiles iudices cū
oporteat talia ecclesiastice examinari ꝛ emendari
animas delinquentiū ꝑ ecclesiasticam mulctā: ꝭm
sacras ꝛ diuinas regulas: quas et nostre sequi non
dedignantur leges. Hec ibi. Unde ꝛ ꝑ oppositum
crimen mixtū ab vtriusqꝫ est puniendū. Responsio
cum ꝑncipalis intentio nostra in hoc opere sit ab
inquisitione maleficarū quantū cū deo fieri possit.

nos inquisitores partiũ superioris alemanie ex
nerare suis iudicibus ad puniendũ relinquendo:
hoc ꝑpter negotii arduitatem: dũtamen idemp
tate fidei ꝛ saluti animarũ:non eo minus ꝓuiden
tur:quare ꝛ p̄sens opus aggressi sumus ipis iudic
bus modos cognoscendi:diffiniendi: ꝛ sententian
di relinquendo. Ideo ad ostendendũ ꝙ ep̄i contra
maleficas in multis ꝓcedere possint:etiã seclusis
inquisitoribus:lꝫ ipsi ep̄i sine tēporali ꝛ ciuili iudi
cio vbi punitio transit in vindictam sanguinis nō
ita ꝓcedere valeãt.expedit certas opiniones alio
rum inquisitoꝝ in diuersis regnis hyspanie in me
dium deducere ꝛ illas salua eoꝝ semper reuerētia
cum sub ordine vno p̄dicatorum militamus infrin
gere: vt eo clarior in singulis habeatur intellectꝰ.
Est itaqꝫ eorũ opinio ꝙ omnes malefici: sortilegi:
diuinatores:nigromantici: ꝛ breuiter sub quocũqꝫ
genere diuinationũ existãt: ꝛ qui fidē sacram semel
susceperunt et ꝓfessi sunt iudicio inquisitoꝝ subia
ceant taliter vt in tribus que notantur in capitulo
multoꝝ querela.in ꝑncipio de here.in clemēti.nec
inquisitor sine ep̄o: nec ep̄s sine inquisitore proce
dere habeat. Licet in quinqꝫ aliis vnus sine altero
ꝓcedere valeat: si cui placet capitulum legat ꝛ in
ueniet: vnũ autē e tribꝰ est sententia diffinitiua ad
quã vnꝰ sine altero nō dꝫ ꝓcedere: et hoc vbi p̄fa
ti heretici sunt habendi. Addunt insuper blasphe
mos et qu ocunqꝫ modo demones inuocantes ꝛ ex
communicatos q̇ in excommunicatione stetissent
per annum animo cōtumaci in causa fidei vel etiã
in nō causa fidei sub certis casibus ꝛ plura alia in
cludunt:per q̄ authoritas ordinarioꝝ nimis ener

atur, ꝛ nobis inquisitoꝛib⁹ ampliora onera impo-
nuntur minus secure corã tremendo iudice q̇ vtiqꝫ
districtam a nobis suꝑ cõmissi officij exiget ratio-
nem: et quia eoꝝ opinio non infringitur nisi eorum
fundamentũ sit annullatũ. Ideo notandũ: ꝙ prin-
cipale fundamentum ꝑ glosatores canonũ et p̃ci-
pue super ca. accusatus. ꝛ. §. sane. ꝛ super ỽba he-
resim sapiant manifeste accipitur fundant insuper
se super dicta theologoꝝ Thome Alberti Bona-
uen. in. ij. senten. dist. vij. Ex his specialiter aliqua
expedit recitare. Nam vbi ca. dicit. vt in argumẽ-
to p̃mo deductum est: ꝙ inquisitores heretice pra-
uitatis de sortilegijs et diuinationibus se non de-
beant intromittere: nisi heresim sapiant manifeste
dicunt ꝙ sortilegi vel diuinatores sunt duplices. s.
artificiales ꝛ hereticales: et p̃mi dicuntur meri di-
uinatores: quia videlicet mere ex arte agũt: de qui-
bus etiam loquit̃ ca. ex tenore. extra de sortilegiis
vbi dicit ꝙ vldaricus p̃sbyter cuꝫ quodam infami
hoc est diuinatore dicit glosa ad secretum locũ per-
rexit: non ea intentione vt demonẽ inuocaret: qua-
si dicat. quia hoc fuisset hereticum: sed vt cũ inspe-
ctione astrolabii furtũ quoddã inueniret. quasi di-
cat. ꝙ est mera diuinatio vel sortilegiũ. Secũdi ve-
ro hereticales dicunt̃ diuinatores qui in eorũ arte
demonibus aliquẽ honorem latrie vel dulie impen-
dunt qui diuinando futura p̃dicere conãtur: vel ali-
quid simile qḋ heresiꝫ sapiat manifeste exercent: ꝛ
tales iudicio inquisitoꝝ sicut ꝛ alij hereti subiacẽt
Et ꝙ hec sit mens ca. ꝓbant ꝑ canonistas glosan-
tes verbũ saperent. Nã Jo. an. super alle. c. accu-
satus. ꝛ ver. saperẽt. dicit ita saperẽt sicut est circa

aras idoloꝝ nepharias preces emittere. sacrificia offerre: demones cõsulere: eoꝝq; responsa suscipe re vel associant sibi ꝓpter sortes exercendas hereticos. Uel faciunt p̄dicta cum sanguine vel cũ corpore xp̄i vel in sortibus vt possint habere responsa puerum rebaptisant vel his similia. Ad eundẽ sensum allegant Arch. super eo. ca. et. S. sane et sup eodem verbo saperent. Itẽ allegant Jo. mo. Raymundum. Guilhel. de monte Laudu. Item ꝓbant per determinationem ecclesie ex cõsilio acquirensi xxvi. q. v. ep̄i. vbi huiusmodi mulieres superstitiose infideles nominantur cum dr̄ vtinam he sole in sua perfidia perissent ⁊ ꝑfidia in xp̄iano dicit̃ heresis. Unde ⁊ inquisitoꝝ hereticoꝝ iudicio sunt subiecti Probant insuper ꝑ theologos. Primo: ꝑ sanctum Thomam in. ii. senten. distin. vii. vbi querit: vtrum vti auxilio demonis sit peccatũ: vbi inter alia hec verba dicit sup illud Esaie. viii. Nunquid non populus a deo suo requiret visionem. In omnibus in quibus complementum operis ex virtute demonis expectatur est apostasia a fide ꝓpter pactum initũ cum demone vel verbotenus si inuocatio intersit: vel facto aliquo etiam si sacrificia desint. Ad idez allegant Albertuz in eodẽ suo scripto ⁊ distin. Itẽ petrum de taranthasia. Item petrum de Bonauẽ tura nouiter canonizato: qui tamen nõ petrus nominatur cum fuerit verum nomen suum. Itẽ alexãdrum de ales. Et Guidonem ordinis carmelitarũ qui omnes dicunt q̄ demones inuocãtes sunt apostate. et ꝑ consequens heretici vnde inquisitorum hereticoꝝ iudicio subiecti. Sed quod p̄fati inquisitores per hec et per quecunq; ab eis allegata non

possunt sufficienter probare quin etiã prefati sorti
legi ꝛc. iudicio ordinarioꝝ seu' episcopoꝝ reclusis
inquisitoribus possunt subiacere: ꝛ ꝙ inquisitores
a talium diuinatoꝝ nigromanticorum seu etiã ma=
leficorum se possunt exonerare: non ꝙ illi inquisito
res male faciunt inquirendo super tales vbi episco
pi nõ inquirunt in quo casu potius inquisitores illi
sunt cõmendandi: sic ꝓbatur. Inquisitores non ha
bent se intromittere nisi super crimen heresis: ꝛ cũ
hoc oportet ꝙ illud crimen sit manifestũ. Patet ꝑ
frequenter alle. ca. accusatus. ꝛ. pa. sane Quo stã=
te tunc iteꝝ arguitur cuꝫ quis aliqua cõmittit que
absqꝫ vitio heresis cõmittere põt: quantũcũqꝫ illa
sunt grauia et enormia adhuc non est vt hereticus
iudicandus: licet sit puniendus. ex quo sequitur ꝙ
vbi quis nõ est iudicandus vt hereticus: sed male=
factor puniendus: inquisitor nõ se debet intromitte
re: sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iu=
dicibus a d puniendum relinquere. Quo iterũ stã=
te sequit̃ ꝙ oĩa inducta per glosatores: canonistas
ꝛ theologos: vt demones inuocare: eis sacrificare:
ꝛc. vt supra tactũ est: nisi ex vitio heresis processe=
rint: inquisitores nõ se debẽt intromittere: sed suis
iudicibus. vt supra relinquere. Quo iterum stante
cum p̃fata sepissime sine vitio heresis fieri possunt.
in quo casu talia facientes nõ sunt vt heretici ha=
bendi aut cõdonandi. subscriptis ꝓbatur authori=
tatibus ꝛ rationibus. Nam ad hoc ꝙ aliquis sit ꝓ
prie hereticus quinqꝫ requiruntur. Primum est. vt
sit error in ratione. Secundũ est. ꝙ error ille sit cir
ca ea que sunt fidei vel contra veritatem determi=
nationis ecclesie in his que pertinent ad fidem vel

bonos mores: ⁊ necessario ad cōcutionē vite eter=
ne. Tertiū est. ꝙ error talis sit in illo q̇ catholica⁊
fidē ꝓfessus est. alias eñ esset iudeus vel paganus
nō hereticus. Quartū est. ꝙ talis error in eo q̇ fi=
dem suscepit sit taliter ꝙ aliquā veritatem de xp̄o
confiteaꝶ pertinentē ad diuinitatē vel humanita=
tem: alias si totū discrederet esset apostata. Quin
tum est. vt talē errorem pertinaci voluntate ⁊ ob=
stinata eligat ⁊ sequaꝶ. ⁊ quod de heresi ⁊ heretico
sic sumpto. ca. alle. accusatus. ⁊ verbū saperent in=
telligatur. glo. tñ canonistarum non reprobando:
sed saluando sic ꝓbaꝶ. Nam ꝙ primū requiraꝶ scꝫ
error in intellectu. hoc notum est oibus ꝑ cōmunē
regulam. Duo requiruntur vt q̇s dicaꝶ hereticus.
vnū materiale. s. error in ratione alteꝝ formale scꝫ
pertinacia in voluntate. Patet ⁊ ꝑ Augu. Hereti
cus est q̇ nouas ⁊ falsas opiniones aut gignit aut
sequitur. Ratio etiam adest: q: heresis est species
infidelitatis: ⁊ infidelitas est in intellectu subiecti=
ue sicut ⁊ fides sibi contraria ⁊ opposita habent fie
ri circa idem. Quo stāte factū vel opus quodcūq₃
sine errore non facit hereticū: vtputa. si quis forni
catur aut mechatur: licꝫ agat contra veritatem q̄
dicit. Non mechaberis. ex hoc nō est hereticus: ni
si credat vel opineꝶ fornicari esse licitū. Et rō est:
q: qñcunq₃ alia duo necessaria requiruntur ad cō=
stitutionem alicuius: deficiente altero illorum im=
possibile est il'd esse: quia dato opposito ꝙ sine illo
possit esse iam non necessario requireretur ad con
stitutionem illius: sicut quia ad constitutionem do=
mus necessario requiritur fundamentum: paries:
tectum ideo altero deficiente non habetur domus.

Sic ergo quia ad heresim constituendam requiri-
tur error in intellectu necessario: nullum factũ ab-
solute sine errore in intellectu facit hereticum. Et
propter hoc nos inquisitores germanie dicimus cũ
beato Anto. in. ii. parte summe sue hanc materiaʒ
pertractantis ꝙ baptizare imagines: adorare de-
mones: eis thurificare: cõculcare corpus xpi in lu
to: ⁊ omnia hmõi que sunt valde horrenda peccata
nisi sit error in intellectu non faciunt hominem he
reticum. Et ideo si quis faceret ista. vtputa bapti-
zaret imaginem non male sentiens de sacramento
baptismi nec de eius effectu. nec credens istum ba
ptismum esse aliquid: nec habere effectũ ex vi sua.
sed fecit hoc propter aliquẽ finem facilius assequẽ
dum a demone cui querit propter hoc complacere
ita ꝙ aliquo pacto implicito vel expresso illud agat
vt demon sibi vel alicui faciat quod petit secundũ
ꝙ caracteribus ⁊ figuris sm artes magicas ab ho
minibus demones pacto expresso vel tacito inuocã
tur ad desideria eorum explenda. dũmodo non pe-
tant a demone quod sit supra facultatem eius: nec
ꝗtum ad potentiam. nec ꝗtum ad cognitionẽ sic.
scʒ ꝙ non male sentiat de ptãte aut cognitione de-
monis. sicut essent illi q̃ crederent ꝙ demon possit
necessitate liberum arbitrium hoĩs. vel illi q̃ crede
rent ꝙ demon oĩno ex tali pacto ⁊ in oẽm euentum
ꝗtũcũqꝫ a deo non ꝑmissus posset facere quod pe-
tunt. vel q̃ crederent ꝙ posset scire alterã partem
futuri cõtingentis. vel effectũ aliquẽ facere qui est
ꝓprius soli deo tales enĩ non est dubiũ ꝙ haberent
errorem in intellectu ⁊ male de potestate demonis
sentirent. et ꝑ cõsequens suppositis alijs conditio-

nibus que requirunt ad heresim essent heretici. et ordinariorum simul et inquisitorum iudicio subiecti. Sed si ex causis predictis facerent nō male sentientes de baptismo et aliis predictis put cōiter fit. eo q ipso facto malefici et nigromantici cū sciunt ipm diabolū esse inimicū fidei et aduersariū salutis iam cogunt in eorum cordibus sentire magnā vim esse in fide et q nulli falsitati subiacere pōt. cui pater mendacii tn̄ preesse noscitur. Ideo licet talia facientes peccarent grauissime: non tn̄ essent heretici. Et ratio est qr nō male sentiunt de sacramento: licet eo male et sacrilege vtant. vn̄ sunt magis sortilegi q̄ heretici et de numero illorum de quibus alle. ca. accusatus: ptē dit nō subiacere iudicio inqsitorum cū nō manifeste sapiant heresim immo vix occulte et quasi nullo mō. Et eodē modo de adorantibus demonē et sacrificātibus ei: qr si hoc faciūt credētes diuinitatē esse in demonibus: vel credētes q cultus latrie sit ei exhibendus: vel q oīno ex exhibitione talis cultus assequant qd requirūt a dyabolo: nō obstante dei phibitione seu etiam permissione tales essent heretici. Sed si ista faciunt nō ita sentientes de demone: sz vt aliquo pacto cū demone facilius p ista exequantur ab ipso quod intendūt: tales non sunt heretici: ex natura rei licet grauiter peccent. Et quidē pro maiori declaratione sunt alique obiectiones mouēde. Nam obstare videt q scdm iura symoniacus nō est hereticus. vt. i. q. i. quisquis p pecuniā. et tn̄ nō habent errorē in intellectu. Nā symoniacus nō est hereticus pprie sed large ppter quandā similitudinem: qr ex quo vendit vel emit sacra. ita agit acsi estimaret donū gratie pecunie posse possidere scdm

Tho. Sed nō hoc estimādo sicut cōiter accidit nō
st hereticus: qꝛ hoc nō credit. sed bene verū esset
i hoc crederet scꝫ donū gratie posse pecunia possi
deri. Item obstare videꝉ qđ dicꝉ de hereti. quicūqꝫ
ꝛ alle. c. accusatus. ꝙ adorans hereticū est hereti-
cus. Sed grauius peccat q̇ adorat demonē q̄ꝫ qui
adorat hereticū. ergo ꝛc. Item q̇ iudicandus est vt
hereticus videꝉ esse hereticus. Nam ecclesia non
pōt iudicare nisi de his q̄ patent. occultorum enim
cognitor est deus ꝛ iudex. dist. xxxiii. erubescāt. Sꝫ
ea que sunt in ītellectu nō pn̄t patere nisi ex factis
intrinsecis visis vel ꝓbatis: ergo talis faciens ta-
lia est iudicandus hereticus. Preterea impossibile
videꝉ ꝙ aliquis faciens talia. s. cōculcando corpus
xp̄i ꝛ hmōi, licet male sentiat de corpore xp̄i. ꝓbaꝉ
hoc: qꝛ impossibile est maliciam eius in voluntate
quin sit error in intellectu. cū et ſm philosophū oīs
malus est ignorans seu errans: cū ergo talia faciē
tes habeant maliciā in voluntatē: ergo habent er-
rorem in intellectu. Respōdetur ad ista. Et primo
super primum ꝛ tertium: qꝛ coincidunt. Duplex est
iudicium. s. dei qui videt interiorē hoīm q̇ non pn̄t
iudicare de interioribus nisi ꝑ exteriora vt argumē
tum fatetur tertiū. Modo ille qui iudicaꝉ vt here-
ticus iudicio dei: est vere hereticus ex natura rei.
Deus eīn nullum iudicat hereticū nisi habentē er-
rorem fidei in intellectu. Sed ille qui iudicaꝉ here
ticus iudicio hoīm non oportet ꝙ sit hereticus ex
natura rei sed ꝙ fecerit tale factū ꝑ quod apparet
ipsum male sentire de fide: ꝛ ꝑ ꝯn̄s iuris p̄sumptio-
ne hereticus reputaꝉ. Et si queraꝉ an ecclesia ha
bet statim iudicare tales qui sic adorant demones:

vel baptisant imagines hereticos. Responsione nota. Primo q ad discernendũ istud magis ptinet ad canonistas quã theologos. Canoniste dicẽt, iuris psumptione hereticus reputat: et vt hereticus est puniendus. Theologus dicet primo iudicio sub correctione sedis aplice non q̃tũ est ex natura rei quicquid sit iuris presumptione. Et ratio põt esse ista qꝛ qñcunqꝫ aliquis effectus dependere põt ex duplici causa: nũq̃ ex natura rei ex illo effectu potest iudicari precise altera causa. Cũ igit iste effectus qui est adorare demonẽ vel eius auxilium ad maleficandũ postulare imaginẽ baptizando vel infantem viuũ offerendo vel occidẽdo: ad aliud huius possunt pcedere ex duplici causa: scꝫ vel credẽdo demonẽ esse adorandũ ꝛ sibi sacrificandũ: ꝛ imagines capere sacramentales effectus vel qꝛ aliquo pacto facto cum demone facio vt facilius obtineam quod volo a demone in his que non sunt supra facultatem suam: vt supra tactum est: nõ debeo statim iudicare ex tali effectu pcise alteram causam: scꝫ q hoc faciat: vt male sentiẽs de fide. Unde qñ constat de huiusmodi effectus: vlterius inquirẽdũ est de causa et si ex errore et peruersitate fidei hoc fecerit iudicandus est hereticus. et iudicio inquisitorum cũ ordinariis subiacebit. Sed si ex alia causa iudicandus: vt sortilegus ꝛ vilissimus peccator. Alia responsio ad nostrum ppositum. quicquid sit ex oĩbus dictis ꝛ allegatis cõstat. q omnes diuinatores ꝛ malefici qui iudicant heretici iuris psumptione. et non ex natura rei ordinatorum iudicio. ꝛ non inquisitorum subiacẽt. nec prefati inquisitores aliquorum regnorum per allegationes canonum ꝛ

cosatorum se tueri p̄nt. eo q̄ tales demonibus sa-
crificantibus ꝛ adorantibus iudicant hereticos iu
ris p̄sumptionē ꝛ non ex natura rei. Textus aūt di
cit: q̄ debeāt sapere heresim manifeste. i. sapere in
trinsece ꝛ ex natura rei: ꝛ sufficiet nobis inq̄sitori-
bus de hereticis ex natura rei infectis se intromit-
tere alios suis iudicibus relinquendo. Et q: dictū
est q̄ inquirendū est de causa: vtrum ex errore fidei
hoc fecerit vel non vtiq̧ hoc facile erit. Nam sicut
habitus fidei cognoscitur ꝑ actum fidei: qui est cre
dere ꝛ confiteri que sunt fidei ꝛ habitus castitatis
ꝑ caste viuere: ita ecclesie potest iudicare aliquē
hereticū inquirendo si habet actum discernendi de
aliquo articulo fidei. Sic etiam ꝛ malefica que fi-
dem in toto vel in parte abnegauit: vel corpus xp̄i
vilissime tractauit omagium prestitit vtrum hm̄oi
ad cōplacendum demoni tm̄ fecerit: immo si in to-
to abnegauit etiam corde iam iudicabitur vt apo-
stata: et deficiet quarta conditio: que habet cōcur
rere ad hoc vt quis proprie dicatur hereticus. Ad
si huic determinationi obiicitur bulla et commissio
nobis ab Innocentio octauo facta. vt malefice iu-
dicio inquisitorum subiiciuntur Respondetur: per
illa non excluditur quin et dyocesani etiam vsq̧
ad sententiam diffinitiuam contra eos procedere
possint per illa antiqua iura vt dictum est: cū hec
bulla potius in partem sollicitudinis nobis inqui-
sitoribus tradita sit: quam et opere quantum pos-
sumus cum dei adiutorio exhibemus. Vn̄ ꝛ primū
argumentum non suffragatur inquisitoribus illis.
sed potius contrarium concludit: cum tales symo
niaci tm̄modo iuris presumptione censentur here-

tici: de quibus ordinarii per se iudicare possunt: non requisitis inquisitoribus: immo nec inquisitores a symoniacis variis se intromittere habent: et pa ratione de aliis qui tm̄ iuris p̄sumptione hereti iudicantur. Nam cōtra episcopos scismaticos p cedere nō possunt: et prelatos alios superiores: v patz in capitulo inquisitionis: de here. li. vi. vbi si dicit. Inquisitores heretice prauitatis ab aposto lica sede seu aliis q̄buslibet deputatis de hmōi cri mine inquirere contra eos: vt nequeunt aut eius pretextu procedere contra eos nisi in literis com missionis sedis apostolice. q̄ hoc possint continea tur expresse. Si tm̄ inquisitores ipsi episcopos vel alios superiores p̄latos sciuerint: vel inuenerint: circa crimen hereseos commisisse aut eos de hmōi diffamatos existere vel suspectos id tenebuntur se di apostolice nunciare. Ad secundum similiter ptz ex prehabitis responsio. Nam adorans hereticum est tunc hereticus si adoret ipsum credēs esse ado randum seu honorandum ꝑpter suam doctrinam ꝛ opinionem. Si autē honorat ipsum ꝑpter aliquod temporale sine aliquo errore fidei in intellectu: nō est ꝓprie hereticus: sed iuris fictione vel p̄sumptio ne seu similitudinarie: q2 agit sicut male sentiret de fi de sicut ille quem adorat: vñ nec inquisitorum iudi cio subiacebit. Ad tertium patet ex premissis q2 lz iudicatur ab ecclesia vt hereticus ꝑpter facta ex trinseca visa ꝛ ꝓbata: non tm̄ sequitur q̄ semper sit hereticus ex natura rei: sed iuris presumptione sic reputatur. vñ et in illo casu inquisitorum iudicium subterfugit: q2 non sapit heresim manifestum. Ad quartum dicendum q̄ falsum presupponit: q2 nō est

ssibile q aliquos cõculcet corpus xpi ab'q3 hoc
male sentiat. vel puersitatẽ fidei habeat de cor=
pore xpi. quia põt hoc facere sciens se peccare et
credens firmiter ibi esse corpus xpi. Facit tamen
hoc vt placeat demoni z facilius obtineat qd vult
ab eo. Et licet omnis malus erret. nõ tamen erro=
r intellectusq est heresis. seu errans male sentiẽs
de his q̃ sunt fidei. sed de his q̃ sunt virtutis alicu=
ius cõtrarium in vitijs operat. Et tantũ de primo
principali quod ad heresim pprie sumptum requirit
et sm q iudicio inquisitor debet hereticus subia=
cere. Nec obstat si dicat tamen etiam contra diffa
matos aut suspectos leuiter vehementer de heresi
et qui non vident sapere heresim manifeste inquisi
tor potest pcedere. Respondet. inquirere potest z
pcedere sup tales inquantũ sunt suspecti aut diffa
mati de heresi pprie dicta. de qua etiã nunc loqui=
mur vt sepe tactum est q̃ habet errorem in intelle=
ctu. et alia quattuor sequentia annexa quor secun
dum est vt talis error sit circa ea que sunt fidei. vel
contra veritatez determinationis ecclesie in his q̃
ptinent ad fidẽ et bonos mores. z necessaria ad cõ
secutionem vite eterne. Si eñi error sit de his que
non ptinent ad fidem. puta q credat quis solẽ non
maiorem terra et hmõi non est periculosus error.
Error aũt contra sacrã scripturam. contra articu
los fidei. contra determinationem ecclie: vt supra
tactũ est est heresis. ar. xxiiij. q. j. hec est fides. Itẽ
quia determinatio dubior circa fidem ptinet pnci
paliter ad ecclesiam. et pcipue ad pontificem sum=
mum xpi vicarium. Petri successorem: vt expresse
dicitur. xxiiij. q. j. quotiens. Et contra determina=

tionem ecclesie nullus doctor vel sanctus suã sen
tentiã defendit. vt dicit Tho. ii. ii. Nec Hiero. ne
Aug. nec alius Sicut ergo asserens ptinaciter c
tra fidẽ est hereticus. ita et contra determination
ecclie in his que ptinent ad fidem. et necessaria ad
salutem ptinaciter asserens est hereticus. Ipa en
ecclia nunq̃ errasse in fide pbatur. vt dicit. xxiiii.
.q. i. a recta. et aliis. c. Signanter aũt dicit. qr asse
rens contra determinationẽ ecclie non simpliciter
sed in his dũtaxat que ptinent ad fidẽ et salutẽ est
hereticus. Nam in aliis contrariũ sentiens nõ est
hereticus. sicut q usus non põt separari ab vsu in re
bus vsu cõsumptibilibus: qd declarauit et determi
nauit. Johan. xxii. in extraua. ad conditorez. Ubi
dicit contradicentes huic sentẽtie esse cõtumaces
et rebelles ecclie non hereticos. Tertium quod re
quiritur est q error sit in illo qui catholicã verita-
tem est pfessus. Si quis eñ nũq̃ esset pfessus fidẽ
xpianaz non esset pprie hereticus. sed simpliciter
infidelis. vt iudeus et gentilis qui foris sunt. Unde
Aug. de ciui. dei. Uidens diabolus genus hũanuz
a cultura idolorum et demonũ liberari hereticos no-
cuit. qui sub vocabulo xpiano doctrine resisterent
xpiane. Oportet ergo q error sit in illo qui in ba-
ptismo suscepit fidẽ xpianam. ad hoc vt sit hereti-
cus. Quartũ quod requirit est. q talis error sit in
eo q̃ fidem suscepit taliter q aliquam veritatem de
xpo cõfiteatur ptinentem ad diuinitatẽ vel huma
nitatem. Si eñ nullam veritatẽ penitus cõfiteret
magis pprie apostata q̃ hereticus censeret. Sic
iulianus apostata. et distinguitur vnũ ab altero: lz
aliquando vnum sumatur p alio. Sub hac condi-

one reperiuntur certi: qui interdum egestatem et
molestiis variis afflicti corpus ꝛ animam tradunt
dyabolo ꝛ fidē abnegant dummodo in eoꝝ necessi-
tatibus ꝛ ad possidendū diuitias ꝛ honores diabo
lus eis assistat. Nouimus certos nos inquisitores
et post aliquos penitentes: q̇ vtiq; absq; errore fi-
dei intellectu: quia tm̄modo ꝓpter cōmoda tpalia
talia cōmiserunt. vñ nec heretici ꝓprie: nec iterum
apostate ex corde. Et Julian⁹. lʒ magis apostate
censentur. Ex corde vero apostate. si nolunt resili-
re vt heretici īpenitentes: tradenẜ curie seculari.
Si aūt velint: recipiuntur: ꝑut heretici penitētes
Juxta. c. ad abolendam. S. p̄senti. de hereti. li. vi.
Concordat Raymundus. ti. de apostolica. reuertē
tes. vbi dicit. Quod reuertentes ab apostasie per
fidia cum fuerint heretici tanq̄ȝ reuertentes ab he
resi sunt recipiendi. et hic sumitur vnum ꝑ alio: vt
prius tactum est. et subdit. Illi vero qui metu mor
tis fidem abnegant hoc tu accipe. qui ꝓpter com-
modum temporale dyabolo fidem abnegant: ꝛ er-
roribus non credunt: licet iure heretici non sint no
ta hic ꝙ non sunt ꝓprie heretici Subdit postq̄ȝ nō
habent in mente errorē Judicio ecclie que habet ꝑ
exteriora de interiorib⁹ iudicare: heretici habendi
sunt. nota hoc iuris fictione: ꝛ si reuertanẜ vt peni
tentes heretici recipiendi sunt. Non enim metus
mortis est metus cadens in constantem virum ad
fidem christi abnegandam: sic ꝛ tu accipe propter
commoda temporalia. vnde concludit sanctus est
mori q̄ȝ abnegare vel vesci idolaticis: vt dt Aug. ꝛ
recitaẜ. xxii. q. 4. Simile iudiciū de maleficis fidē
abnegātibus esset: vt ibi resilire vellēt reciperenẜ

vt penitentes absq̧ hoc quod curie seculari relin
querentur: oibus tamen modis ad gremium eccliē
recipiũtur: vbi petunt & curie seculari si non tradi
tur relinquunt: & hoc ꝓpter damna tẽporalia illa-
ta ꝓut in modis sententiãdi patebit: & omnia p̃fa-
tus ordinarius exequit. ita ꝙ etiaz inquisitor suas
vices illi committere põt in hoc dũtaxat casu apo
stasie: secus est in aliis casibus sortilegoꝝ. Quin-
tum quod req̄ritur ad hoc vt quis ꝓprie sit hereti
cus vt talem errorẽ firmata voluntate & obstinata
eligat & ptinaciter sequatur opiniones. Unde ꝺm
Hieronymum heresis ab electione est dicta. Et iõ
ꝺm Augu. non qui falsas opiniones gignit vel se-
quitur: sed qui ptinaciter defendit hereticus est cẽ
sendus. Unde si quis non ptinaci malicia sentiret
aliquid contra fidem: sed ignorãtia paratus corri
gi si q̄s sentit falsum ostenderet sibi esse cõtra fidẽ
vel sacram scripturaz vel determinationem ecclie.
xxiiii. q. iii. dixit apostolus. Et ideo ip̃e Augu. di-
cebat. Errare potero hereticus non ero: quia scili
cet paratus corrigi cũ sibi fuerit ostensus error.
& constat quod quotidie inter doctores circa diui-
na sunt varie opiniones: & aliquando contradicto
rie. ita q̄d necesse est alteram esse falsam: et tamen
nulla earum reputat falsa: donec p ecclesiaz fuerit
determinata ar. xxiiii. q. iii. qui in ecclia. Ex q̄bus
oibus concludit: ꝙ ꝓbare maleficos subiacere iu
iudicio inq̄sitoꝝ vel alios quocũq̧ modo demones
iuocãtes p dicta canonistaꝝ sup alle. ꝟbũ saperẽt
in ca. accusatus. comp̄hensum non sufficienter ꝓ-
batur: cũ tales ab eis heretici iudicant quedã iu-
ris fictione: nec etiam p dicta theologoꝝ: cũ & ip̃i

tales notant apostatas ꝟbo: vel opere: nō aūt cor-
de: et mente. de quo errore ꝟbum saperent ꝑtēdit.
Et lꝫ iudicant vt heretici: non tñ ꝓpter hoc sequi-
tur ꝙ ep̄s sine inq̄sitore nō possit sententiā diffinit
iuam contra eos ꝓcedere: aut carceri ad penam de
putare aut tormētis exponere. Immo in casu quo
hec decisio non videat sufficere ad hoc: vt nos inq̄
sitores simus a maleficarū inq̄sitione exonerati no
lumus tñ hoc via iuris exigere cū vices nostras in
his dūtaxat sup sniam ferendā ipis dyocesanis cō
mittere possumus. Hoc enī habet in ca. multoꝝ. in
pñ. de hereti. in clemē. Ubi sic dr̄ Multoꝝ querela
et infra: vt negociū inquisitionis hm̄oi ꝓsperet fe-
licius quo deinceps eiusdē labis indago solertius
diligentius ⁊ cautius pagetur: ipm tam p diocesa-
nos ep̄os: q̄ꝫ p inq̄sitores a sede apostolica deputa
tos omī carnali odio vel timore: aut cuiusmodi cō
modi tpalis affectione semotis decernimus exerce
ri: sic ꝙ quilibet de p̄dictis sine alio citare ⁊ arre-
stare seu capere tute custodie mancipare ponendo
in compedibus ⁊ manicis ferreis: si ei visuꝫ fuerit:
sup q̄bus faciendū ipius conscientiā oneramꝰ: nec
non inq̄rere contra illos de q̄bus p hm̄ōi negocio:
ſm deum ⁊ iusticiā viderit expedire: duro tū trade-
re carceri qui potius ad penā q̄ꝫ ad custodiā videa
tur: vel tormentis exponere illos: aut ad sententiā
ꝓcedere contra eos. Ep̄s sine inquisitore aut inq̄-
sitor sine dyocesano aut eius vt ep̄ali sede vacante
capituli super hoc delegato si sui adinuicem copiā
habere valeant infra octo dierum spacio: postquā
inuicem se inquisiuerūt non valebit: et si secus pre
sumptum fuerit nullū sit: ⁊ irritum ipo iure post se-

quitur ad nostrum ppositum. Uerũ si hoc episco-
pus vel eius seu capituli sedevacante delegato cũ
inquisitore aut inquisitor cum altero eorũdem pro
pter pmissa nequeant aut noluerint personaliter
conuenire potest episcopus vel eius seu capituli se
de vacante delegatus inquisitor: z inquisitor ego:
vel eius delegato seu sede vacãte ille q ad hoc fue
rit p capitulum deputatus: sup illis committere vi
ces suas vel suas significare p litteras consilium z
consensum. Ex quo patet: q lz in quinqz casibus
vnus sine altero in tribus vero minime procedere
possit: quia tamen vnus alteri vices suas cõmitte-
re potest: pfertim quo ad sententiã ferendam: ideo
et nos hoc per psentes facere decreuimus aliis in-
quisitoribus in suis limitibus remanẽtibus. Ad ar
gumenta ergo respondendo ptz de pmissis: ad sex
pma argumenta p inquisitoribus militantia deci-
sio: q eox inquisitioni malefici z sortilegi nonvidẽ
tur subiici. Ad alia autem argumenta p dyocesa-
nis in casu quo z ipi a maleficarum inquisitione se
exonerare vellent: et ciuili iudicio relinquere. Ptz
q non possunt hoc eadem facilitate quo inquisito-
res facere: quia in crimine heresis iuxta c. ad abo-
lendam. et ca. vergentis. et ca. excommunicamus
vtrumqz. extra de here. Judicis ecclesiastici est co
gnoscere z iudicare. et iudicis secularis exequi et
punire: vbi sententia transit in vindictam sangui-
nis: secus vbi ad alias penas penitentiales. Uide
tur etiam q in heresi maleficaruz licet nõ i aliis he
resibus etiam ipi dyocesani suas vices ad cogno-
scendum z iudicandum in foro ciuili cõmittere va
leat: tũ vti i argumẽtis tangit: hoc crimen malefi-

carum non est mere ecclīasticū: immo potius ciuile ꝓpter damna que inferuntur temporalia tū etiā quia leges speciales in punitionem maleficoꝝ quo ad omnem viam punitionis edite cernuntur. Videtur deniq̧ ꝙ hec via plurimum in exterminium maleficarum deseruiret ꝛ in maximum reuelamē ordinariorum coram tremendo iudice super districtum examen quod exigetur cum teste scriptura iudiciū durissimum his qui p̄sunt imminet: ꝛ secundū hanc differentiam procedemus: videlicet ꝙ iudex secularis cognoscere ꝛ iudicare potest: vsq̧ ast sententiam diffinitiuam ad penitentiam quam ab ordinariis recipiet: secus super sanguinem quam per se ferre potest.

Et ergo iudices tam in foro ecclesiastico q̄ꝫ ciuili modos cognoscendi iudicandum et sententiam semper in promptu habere valeant: consequenter circa tria p̄ncipaliter ꝓcedendum erit. Primo quis modus inchoādi ꝓcessum fidei. Secundo quis modus continuādi. Tertio q̄s modus terminandi et sententiādi in hac materia maleficarum. Circa p̄mum q̄neꝫ difficultates: Prima: quia inter tres modos procedendi: qui in iure tanguntur sit magis competens. Secunda de numero testium. Tertio. an possint compeli ad iurandum? Quarta. de conditione testium. Quinta. an inimici capitales ad testificandum admittuntur? Secunda pars continet questiones vndecim. Prima qualiter testes sunt examinandi: et ꝙ semper quinq̧ persone debent esse presentes. Item qualiter malefice sunt interrogande generaliter: et particulariter , et erit sexta in

ordine li. quia cum numerus mutat. eo vt lector fa
cilius reperiet materiã optatam. Secunda. vari
dubia declarat sup responsiones negatiuas: et qu
do sit incarceranda: et qñ p manifeste dephensa i
heresi maleficarũ. Tertio. de modo capiendi mal
ficas. Quarto. de duobus q post captionem facien
da sunt iudici. et an deponentiũ nomina sint ei ma
nifestanda: et defensiones cũ deputatione aduoca
ti sint concedẽde. Sexta. quid faciet aduocat⁹ cũ
sibi testiũ nomina non publicant: et vbi inimicitiam
capitalem allegat corã iudice. Septima. qualiter
iudex inimicitiã capitalẽ inuestigare hz. Octaua.
de his q̃ iudex hz aduertere antequã delatam tor=
mẽtis exponat. Nona. de modo sentẽtiandi ad que
stiones et tormenta. Decima sup tormẽta continuã
da: et qualiter sint tormẽtande: et de cautelis et si=
gnis contra maleficiũ taciturnitatis. Undecima.
sup finales interrogatiões et cautelas a iudice ob=
seruandas. Tertia pars continet pmo questiones
tres: quas iudex debet aduertere: et ex quibus oĩs
sententia diffinitiua dz pcedere. Prima. an super
examen candentis ferri possit sententiari. Secun
da. de modo quo omnis sententia est ferenda.
Tertia. ex quibus suspitionibus potest iudicare: et
qualiter super vnãquanq̃ suspitionez debet sentẽ=
tiare. Demum sup vltimam partem de viginti mo=
dis sententiãdi. Quarũ tredecim sunt communes
sup omnez heresim. reliqui specialiter sup heresim
maleficarum: et quia locis suis patebunt causa bre
uitatis hic non assignantur.

¶ Questio prima super modum
inchoandi processum.

Queritur ergo primo: quis sit modus compe tens ad inchoandũ ꝓcessum fidei cõtra ma= leficas? Rñdetur. Cum inter tres modos q̀ tangũ tur. extra de accusa. denũ. ⁊ inquisitio. ⁊ primus est qñ aliquis accusat aliquem de crimine heresis vel fautoria coram iudice offerendo illud se ꝓbaturũ: et inscribit se ad penam talionis: nisi probet. Et se cundus modus qñ aliquis denunciet aliquem: ita tñ ꝙ non offert se ꝓbaturum. nec vult facere partẽ sed dicit ꝙ denũciat zelo fidei: vel rõne sentẽtie ex= cõmunicationis late p ordinariũ vel eius vicariũ aut rõne pene tẽporalis: quã secularis iudex con= tra nõ denũciãtes. Et tertius modus p inquisitio= nem. hoc est qñ non est aliquis accusator vel denun ciator: sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco ꝙ sint malefice: ⁊ tunc iudex hꝫ: non ad instantiam partis: sed etiã ex officio ꝓcedere. Ideo aduerten dum ꝙ primũ modũ ꝓcedendi iudex nõ libẽter ad mittat. Tum qꝛ non est in causa fidei vsitatus: nec etiã in causa maleficaꝝ: que sua maleficia occulte exercent. Tum etiã qꝛ est accusandi multũ pericu losus ꝓpter penam talionis: qua plecteret̃ vbi in probatione deficeret. Tum etiam qꝛ est multũ liti= giosus. Incipiat ꝓcessum per citationẽ generalem affigendo illã ad vallua ecclesie parrochialis vel pretorii per modum qui sequit̃. Cum nos vicarius talis ordinarii: aut iudex talis dñi totis nr̃is affe= ctibus inhiantes: ac ex omnibꝰ nostris precordiis affectantes populũ xp̃ianũ nobis cõmissum in vni tate et serenitate catholice fidei confoueri: ac ab omni peste prauitatis heretice visceraliter elonga ri. Idcirco nos iudex prefatus cui ex iũcto officio

hec incumbunt ad gloriam et honorem recolend[i]
nominis iesu xpi: et ad exaltationem sancte fidei o[r]
thodoxe: atque ad depressionem heretice prauitatis[:]
tis: precipue in maleficis vniuersis et singulis cuiu[s]
cunque cõditionis status. Hic nota si ecclesiasticus
iudex inquirit addat ordinis religionis: aut digni=
tatis existant qui sunt infra terminos huius ciuita=
tis: aut circa illam: aut oppidi ad duo miliaria: ad
quorum noticiam peruenerint: hec mandata eccle
siastic⁹ iudex adiũgat. Authoritate qua fungimur
in hac parte invirtute sancte obedientie: ac sub pe
na excõmunicationis precipimus et mandamus:
ac mãdãdo reqrimus: et monemus quatinus infra
duodecim dies proxime cõputandos. Hic secula=
ris iudex modo suo mandabit: et penis eius cõsue=
tis: quorum primos quatuor pro primo: et reliquos
quatuor primis quatuor immediatos pro secundo
et vltimos quatuor pro tertio termino peremptis.
Ac trina monitiõe canonica assignamus nobis re
uelant: si quis scit vidit vel audiuit aliquã esse per
sonam hereticam et maleficam. diffamatam: vel su=
spectam: et in speciali talia practicantẽ: que in no=
cumentum hominum iumentorum: aut terre frugũ.
et damnum reipublice celare valeant. Qui si nostris
antefactis monitis et mandatis non paruerit cum
effectu premissa infra taxatum terminũ nõ reuelan
do sciat se. Iudex ecclesiasticus addat excõmuni
cationis mucrone percussum. Secularis iudex ad
dat penas tẽporales. Quã excõmunicationis sen
tentiam in oẽs et singulos taliter vt predicit cõtu=
maces pfata nostra monitione canonica pceunte: et
eorum obediẽtia reqrente: nũc vt rex: et tũc vt ex nũc

rimus in his scriptis. Absolutionem harum sen=
ntiarum nobis tm̄modo reseruandū. Concludit
dex secularis modo suo. Datū ⁊c. Nota insuper
per hm modum ꝙ cū vt dictū est secūdus modus
cedendi ⁊ ꝓcessum fidei incipiēdi est ꝑ modū de=
nunciationis vbi denūcians nō offert se ꝓbaturū:
ec vult facere partē: sed dicit ꝙ denunciat rōne
ntentie excōicationis late: vel zelo fidei. ⁊ ꝓpter
onū reipublice. ideo secularis iudex hoc dꝫ in sua
itatione generali: aut p̄missa monitione specifica=
e ꝙ nemo estimet se penalē fieri etiā si in ꝓbatio=
ne defecerit: qꝛ offert se nō vt acccusatus: sed vt de
nuncians. Et tūc qꝛ plures cōparebūt ad denūciā
lū iudici. notare dꝫ iudex vt ꝓcedat mō q̄ sequit᷑.
Primo haberet notariū ⁊ duas honestas ꝑsonas:
siue sint clerici: siue laici/ vel si notarius nō posset
haberi. tunc loco notarii sint duo viri idonei. Hoc
em̄ tangit᷑ in. c. vt off. m̄. pa. verū. li. vi. vbi dꝛ. Uex
qꝛ in cā graui crimine cuꝫ multa oportea t cautela
ꝓcedi/ vt in reos sine vllo ꝓferat᷑ errore dure ac di
gne seueritas vltionis. Uolumus ⁊ mandamus vt
in examinatione testiū quos recipi super hoc crimi
ne p̄dicto/ tp̄mqꝫ cōtingētib⁹ oportuerit adhibea=
tis duas religiosas ⁊ discretas ꝑsonas. Hic archi=
di. in glo. possunt intelligi persone honeste/ siue sint
clerici/ siue laici. Sequit᷑. in quaꝝ p̄n̄tia ꝑ publicā
si cōmode habere potestis ꝑsonam: aut per duos vi
ros idoneos fideliter eoꝝ depositiones testium de=
scribantur. Nota ergo ꝙ his personis adhibitis
mandet denuncianti iudex ꝙ det in scriptis/ vel sal
tem dicat verbo. Et tunc notarius seu iudex inci=
piat processum per modum qui sequitur.

¶ In nomine dñi amen. Anno a natiuitate dñi ꝛc. tali die talis mensis in pñtia mei notarii: ꝛ testium infra scriptoꝝ. talis de tali loco. ꝛ tali dyocesis. v supra cõparuit ꝑsonaliter in tali loco corã honorabili iudice. ꝛ obtulit eidẽ cedulã tenoris sequentis inseraꝫ tota. Si aũt nõ ꝑ cedulã. sed verbo ponaꝫ sic. Comparuit ꝛc. ꝛ denũciauit eidẽ ꝙ talis de tali loco. dyocesis talis asseruit et dixit ꝙ sciret hoc, vel ꝙ fecerit talia nocumenta sibi vel aliis ꝑsonis. Quo facto incõtinenti faciet iurare ipm denũciãtem mõ cõsueto. vel ad quatuoꝛ dei euangelia. vel suꝑ crucẽ. erectis digitis tribus. ꝛ duobꝰ depressis ĩ testimoniũ sancte trinitatis ꝛ dãnationẽ aĩe ꝛ corporis de dicẽda veritate suꝑ denũciatis. ꝛ pstito iuramẽto interrogabit eũ. Añ scit esse vera q̃ denunciauit. ꝛ si vidit vel audiuit. Si dicat se vidisse aliqua vtputa qꝛ ibi reꝑtus tali hoꝛa tẽpestate. vel qꝛ tetigit iumentũ. vel qꝛ intrauit stabulũ. Interrogauit iudex vbi eũ vidit. ꝛ qñ. ꝛ quotiens. ꝛ ꝑ quẽ modum. ꝛ q̊ erant pñtes. Si dicat ꝙ nõ vidit. sed ꝙ audiuit. Interrogabit eũ a q̇bus audiuit. ꝛ vbi. ꝛ qñ. et quotiens. ꝛ q̇bus pñtibus audiuit. formando articulos de quolibet p̃dictoꝝ singulariter ꝛ diuisim. et notarius seu scriptoꝛ ponat totũ in actis seu ĩ ꝓcessum imediate post p̃dictã denunciationẽ continuando sic. Qua quidẽ denũciatione vt p̃mittitur facta ipse inquisitoꝛ incõtinẽti fecit intrare ad quatuoꝛ dei euangelia ꝛc. vt supra ipm denunciantẽ de dicenda veritate super denũciatis. et interrogauit eundẽ vnde ꝛ quõ ea que denũciauerat nouerat vel suspitionem habeat esse vera. Respondit. qꝛ vidit vel audiuit, interrogauit vbi vidit, vel vbi audiuit,

t dixit q̄ tali die. talis mēsis. talis anni in tali lo=
co. Interrogauit quotiens vidit vel audiuit &c. et
formenē articuli vt dictū est: & totū ponaē in pces=
su. & specialiter interrogaē. q̄ sciunt cum eo in tali
causa. & q̄ pñt scire. Quibus oībus sic peractis vl
timo interrogabitur. si denunciat mala voluntate.
odio. vel rancore. vel omittat aliquid fauore & amo
re. vel alias denunciat rogatus vel subordinatus
Et postremo iniungeē ei virtute iuramenti prestiti
tenere secretum quicquid ibi dixit vel p iudicē sibi
dictum fuit. & ponetur totum in pcessu & in actis. &
omnibus expletis ponatur paulo infra. Acta sunt
hec in tali loco. tali die. talis mēsis. & tali anno. in
presentia mei notarii vel scriptoris. adiūcto michi
tali in vigorem officii tabellionatus: et talium te=
stium ad hoc vocatorum et rogatorum.

Ertius modus pcessum incipiēdi qui
etiā est cōmunis et vsitatus modus: et
cū hoc secretus esset vbi nullus accu=
sator vel denūciator se offerret: sed fa=
ma laboraret in aliqua ciuitate vel lo=
co de aliqua malefica & etiā tali et pp̄ter famā iu=
dex absq̄ citatione generali de qua supra seu moni
tione ex officio pcedere vellet: eo q̄ talis clamor
frequēs pueniret ad aures eius: tūc iterū inchoa=
re pōt pcessum in pñtia psonaꝝ vt supra. In nomi
ne dñi amen. Anno a natiuitate dñi tali die mense
tali seu mensibus talibus. Ad aures talis officia=
lis aut iudicis talis loci puenit: pluries fama pu=
blica referēte ac clamosa insinuatione pducēt q̄ ta
lis de tali loco dixit vel fecit talia ad maleficia pti
nentia cōtra fidē ac cōmunē vtilitatem rei publice

et ponatur totũ prout fama laborat ꝛ paulo infra Acta sunt hec die tali mensis talis de anno tali i pñtia testiũ taliũ vocatoꝝ ꝛ rogatoꝝ ꝛ mei notari talis authoritate seu scriptoris vigore tali. Sz an teq̃ secũda pars inchoetur: videlicet qualiter hu iusmodi processus est continuandus premittenda sunt aliqua super testes examinandos quod in nu mero esse debeant: et cuius conditionis.

¶ Questio secunda de numero testium.

Quia dictum est in secũdo modo de dictis te testiũ: qualiter inscribi debeãt scire numerũ ꝛ cõditionẽ illoꝝ opus est. Querit vtrũ iudex duo rum testiũ legitimoꝝ nõ singulariũ possit licite ali quem de heresi maleficaꝝ cõdẽnare vel plures: q̃ duo necessario reqrant: ꝛ dicunt testes singulares qñ in dictis sunt partiales, cõcordãt tñ in substan tia seu effectu rei: vt si diceret maleficiauit michi vaccã alter pueꝝ cõcordarẽt in maleficio. Hic au tem querit: vbi testes nõ sunt partiales: sz oĩno cõ cordant. Et rñdet: q̃ q̃uis videant sufficere duo testes de rigore: q2 regula est: q̃ ĩ ore duoꝝ vel triũ stat omne verbũ: tñ de iuris eqtate nõ vident ĩ hoc crimine duo sufficere: ꝑpter crimis ĩmanitatẽ. In criminibus eñi ꝑbationes debent esse luce clario res. ff. de ꝑbationibus: si aũt. Et heresis ꝑcipue ta lis ĩter maiora crimina enumerat. Et si dicat q̃ in hoc crimine sufficiũt leuiores ꝑbationes q2 leuiar gumẽto q̃s detegit. C. de here. li. iii. Leti argumẽ to recedẽdo a iudicio catholice religionis ꝛ trami te hereticũ se facit. Rñdetur veꝝ est ad ꝑsumendũ nõ aũt ad cõdẽnandũ: tum ꝑpter iuris ordinis in hoc crimine detrũcationẽ. In hoc eñi ordo iudica

ius in fauorem fidei detrūcatur: q2 nec delatus
et testes iurare nec etiam sibi publicantur vt pe
et eis graue periculum imminere: vt in ca. statuta
de here. li. vi. ppter quod delatus nō posset diuina
e: sed tenetur ipse iudex per se et ex officio de te=
stium inimicitia perquirere: q2 excludūtur vt infra
patebit: et etiam si deposuerunt confuse de causa
conscientie eos iterum interrogare: quod pōt face
re extra de testi. p tuas. z. ff. de questionibus repeti
nam quanto magis via defendendi delato subtra=
hitur tantomagis incumbit iudici sollicitudo dili=
gentius inquirendi. Ubi ergo inuenirentur duo te
stes concordes z legitimi contra quēq;: nec ex hoc
vellem eum de tanto crimine cōdēnare: sed purga
tionem si esset diffamatus indicere vel ppter vehe
mentem suspitionē que oritur ex dictis duorum te=
stium facere eum abiurare: vel questionare seu sen
tentiam differre non eñ videtur tutum ad vocem
duorum testium hominē bone fame de tanto crimi=
ne condēnare. Secus si fuerit male fama. De hoc
Archi. plenius in ca. vt offm̄. pa. verum. in prin. de
here. li vi. sup verbo testi. z in ca. fidei. In fine glo
se illius capituli. Et Io. an. ibidem. In ca. etiā ex=
communicam⁹ itaq;. extra de here. pa. addicimus
dicit q faciat epš iurare tres: vel plures boni testi
monii viros de dicenda veritate si sciuerint in par=
rochia tales hereticos ibi esse.

Ad idem q si queritur? Utrum iudex per testes singulares solum vel saltem cū in= famia posset iuste de tali heresi aliquem condemnare. Respondetur q non. nec p testes sin gulares solum: nec etiā cū infamia: extra de testi.

cum literis. presertim cum in criminibus probati ones debent esse luce clariores: vt supra patuit. et i hoc crimine nemo sit ex p̄sumptione damnandu extra de p̄sumpt. literas: ergo tali indicitur purg tio rōne infamie et abiuratio rōne suspitionis ve hemētis q̄ cōsurgit ex dictis testiū: tñ vbi vestes sunt singulares cōcordant tñ in substantia facti e euidētia facti cōcurrūt: tūc iudicis cōscientia ibi onerat. ex indirectorio habet q̄stio quotiēs possi testes examinari.

¶ Questio tertia.

Quod si queritur. Utrum iudex testes possit compellere ad iurandū de dicenda eidem in causa fidei seu maleficarū veritate. Et etiam pluries eos examinare? Respondetur ꝙ sic: presertim ecclesiasticus iudex: vt supra patuit in ca. vt officiū: pa. verum. Et ꝙ testes cogēdi sunt in causis ecclesiasticis veritatem deponere medio iuramento. extra de testi. cogen. ca. peruenit. alias testimonium non valebit. Et extra de here. c. excōmunicamus itaq3. pa. adiicimus. dicitur ꝙ archiepiscopus vel episcopus parrochiā in qua fama fuerit hereticos habitare circūeat: et ibi tres vel plures boni testimonii viros: vel etiam si expedire videbit totam vicinam iurare cōpellat: et sequitur infra. Si qui vero ex his iuramenti religionem obstinatione dānabili respuētes iurare forte noluerint ex hoc ip̄o tā q̄ heretici reputentur. Quod autē pluries possit examinari. Item dicit archi. in. c. vt officium. pa. verum super ver. testium. vbi dicitur sic. Inquisitor hic autem iudex debet esse sollicitus: vt si testes cōfuse deposuerunt: et de causa scientie minus plene

quisiti fuerũt q̄ iterato cũ eis inquirat. Nã hoc e iure fieri possunt. extra de testi. cogendis. vt supra tactum est. ff. de questionibus repeti.

¶ Questio quarta de conditionibus testium.

Questio sup conditiones testium. Nota q̄ excõmunicati. Itẽ participes ⁊ socij criminis. Itẽ infames ⁊ criminosi serui contra dños admittunt ad agendũ et testificandum in causa fidei quacũq̃ Item sicut hereticus contra hereticum ad testificandum admittit: ita maleficus contra maleficuꝫ in defectum tamen aliarum ꝓbationũ et semp con tra ⁊ non ꝓ. vxor etiam ⁊ filij ⁊ familiares contra ⁊ non pro. ar. per ca. filij. de here. li. vi. et hoc ideo qꝛ eoꝝ testimoniuꝫ est magis efficax ad ꝓbandũ. De primis ptꝫ in ca. in fidei debere ibidem. In fidei fauorem cõcedimus: vt in negocio inquisitionis heretice prauitatis excõicati: et particeps vel socij criminis ad testimoniũ admittant in defectu aliarum ꝓbationum cõtra hereticos: credentes: receptatores: fautores: ⁊ defensores eoꝝ. si ex verisimilibus coniecturis ⁊ ex numero testiũ aut ꝑsonarũ: tam deponentiũ q̄ eoꝝ contra quos agitur ⁊ deponitur qualitate. aut alijs circunstãtijs sic testificãtes nõ falsa dicere ꝑsumant. De piuris quãdo ꝑsumitur q̄ deponunt zelo fidei. patꝫ in. c. accusatus. §. lꝫ. vbi supra. vbi dr̃. Licꝫ vero periuri. ⁊ post penitentiam repellant. si tamen hi qui corã. et infra: si ex manifestis iudicijs apparuerit tales non animi leuitate aut odij fomite: seu corruptione pecunie: sed zelo fidei orthodoxe dictum suũ vellent corrigere: ac modo que ꝑus tacuerant reuelare in fa-

norem fidei: nisi aliud obstiterit stare dz: tā contra se q̃ reliquos attestationibus eorūdē. Et q͛ infames & criminosi & serui contra dños admittuntur. Archi. in ca. alle. accusatus. in. §. lz super ꝟbo exceptum. dicit ita. Tanta est labes criminis heresis q̃ ad eius actionē etiā serui aduersus dños suos: et q̄libet criminosus etiā infames aduersus quēlibet admittuntur. vt. ij. q. vij. §. huic opponitur.

¶ Questio. v. an inimici capitales ad testificādum admittuntur.

I vero querit. Utrum iudex inimicos capitales alicuius delati possit in tali casu ad testificandū seu agendū admittere contra illū. Respondemus q͛ non. Unde Archi. vbi supra. Non tñ intelligas q͛ in hoc crimine inimicus capitalis admittit ad actionē. iii. q. v. c. ii. et de symo. licet heli. in fine de hoc etiam satis notat Hostien. in sum. de accu. §. quis possit. sed dicunt inimici capitales. Nota q͛ quia solum ratione inimicitie quis repellitur: et non quecūq3 repellit sed capitalis intelligit: quia mors inter eos est de facto illata: vel fuit intentata seu ea q̄ sunt ad mortem inductiua: aut via vel vulnera grauia vel letalia sunt secuta & similia: que ad ꝑuersitatem & malignitatē agentis contra passum iudicāt manifeste. ꝓpter qḋ presumitur q͛ sicut intentauit contra istū mortē temporalē ꝑ illū modū .s. vulnerando intentaret etiam ꝑ istum crimen heresis imponendo. et sicut voluit ei auferre vitam: vellet auferre famā: quare tales inimici capitales a testimonio legitime expellunt. Alie vero inimicitie p̄sertim graues: & ꝓut etiam faciliter mulieres

inimicitias commouent. et si non repellunt totaliter: tamen dictum eorum dubitant aliqualiter: vt non sit plena fides eorum attestationibus adhibenda sed cũ aliis adminiculis: et aliorum testiũ dictas pñt plenã facere pbationez: presertim vbi iudex delatum interrogat. An ne putet se habere inimicũ q tale crimen ad mortẽ sibi ex inimicitia imponere audeat: si dicet ita interrogabit qua illa sit persona: et tunc iudex aduertet si illam psonã de qua suspitio est: q ex inimicitia deposuerit denotauit. In tali cm casu vbi iudex etiã de causa inimicitie p alios honestos informat: et alia adminicula nõ occurrunt et aliorum testium dicta poterit secure talẽ testẽ repellere. Si vero delata psona dicet. Non spero aliquẽ talẽ habere inimicũ: licet interdũ brigas cũ mulieribus habuerim: vel si dicet: habeo inimicũ et nõ expressit debite: sed quendã alium q fortassis nõ deposuit: tunc dicta talis testis etiã si alij dicerent: q cã inimicitie deposuisset: iudex tñ non dz repellere sz ad plenam pbationem cũ aliis amminiculis cõseruare. Reperiunt cõplures minus puidi et circũspecti qui hmõi depositiones mulierum refutare et annihilare qrunt dicẽtes illis standũ non esse: eo q se pissime cũ rixose sint ex inuidia deponere solẽt. Hi q ignorant astutias et cautelas iudicũ loquuntur et iudicant: vt ceci de doloribus de quibus astutiis in xi. et. xii. q. patebit.

¶ Secunda pars qualiter processus est continuãdus questio. vi. Et qualiter testes sunt examinandi in presentia quattuor aliarum personarum: et qualiter delata est interroganda dupliciter.

Nam nūc sexto queritur. Qualiter processus hmōi aduer susmaleficas in c[ausa] fidei sit continuandus. Considerādi est p̊mo: q̄ quia in causa fidei pcedi[tur] summarie simpliciter et de plano absq̧ aduocato[rum] rum ꝛ iudicioꝝ strepitu ꝛ figura. vt ptꝫ ca. statut[a] li. vi. qualiter etiā ista verba intelligant̄: ptꝫ extra de ver. sig. c. sepe contingit: q̄ cās cōmittimus et in eoꝝ aliquib⁹ simpliciter: et de plano ac sine stre pitu ꝛ figura iudicij pcedi mandamus: de quoꝝ si= gnificatione verboꝝ multis contendit̄ et qualiter pcedi debeat dubitatur. Nos aūt dubitatiōnē hu iusmodi q̄tum est nobis possibile decidere cupien= tes hac in ppetuum valitura cōstitutione sancim⁹ vt iudex cui taliter causam cōmitttimus necessa= rio libellum non exigat litis contestatiōnē non po stulet tempore feriarū ob necessitates hominū in= dultarum a iure pcedere valeat: amputet dilatio nem: materiā litis q̄tum poterit faciat breuiorem exceptiones: appellationes: ꝛ dilationes frustrato rias: repellendo partium aduocatoꝝ pcuratorum contentiones: et iurgia testiūq̧ supfluam multitu= dinem refrenando: nō sic tamen iudex litē obruat: quin pbationes necessarie admittent̄: citationem vero ac ptestationem iuramenti de calumnia siue de dicenda veritate ne veritas occultet̄ p confessio nem huius intelligimus non excludi: hec ibi. Et q[uia] pcessus vt visum est supra est simpliciter incipien= dus: quia vel ppter instantiam accusatoris: vel p pter zelum denunciatoris: vel ppter clamorem fa me laborantis: ꝛ pcessus qui fit ad instantiam par tis accusantis iudex in hac materia nō debꝫ acce-

ptare cum maleficarũ facto opere demonũ occultantur: nec accusator per euidentiam facti sicut in aliis criminalibus procedere et se defendere potest: immo consulere debet accusatori: quod amoueat verbum accusationis: et ponat denũciationis. et hoc propter accusatoris graue periculum. Ideo super secundum modũ qui et vsitatus et similiter super tertiũ in quibus proceditur: et non ad instantiã partis. Notandũ: quod quia est in precedẽtibus: quod iudex specialiter debet interrogare denunciantẽ qui sciunt cũ eo in tali causa et qui possunt scire. Ideo iudex faciet citari illos testes quos denũcians intimauit: et qui magis videntur scire in facto: et scriptor continuabit processum scribendo sic. Post que attendens ipse iudex denũciata sibi hereticalia antedicta fore ex sui natura esse talia et tã grauia que non possunt nec debent cõueniẽtibus oculis tolerari: cum cedant in opprobriũ diuine maiestatis: et tam fidei catholice quam reipublice detrimentum descendit ad se informandũ et ad testes examinandũ per modum qui sequitur.

¶ Interrogatoria super testes.

Talis testis de tali loco citatus: iuratus et interrogatus: si cognoscit talem exprimendo nomẽ delati. Et dixit quod sic Item interrogatus de cã cognitionis: et dixit quod pro eo quod vidit et locutus est sibi pluries: vel sic: vel alias: quia fuerũt socij: et exprimentur cause cognitionis. Itẽ interrogatur de cognitionis tempore: et dixit quod sunt. x. anni vel tot ¶ Item interrogatus de fama illius: et presertim ad ea que sunt fidei et dixit quod quo ad moralia est homo bone fame: vel male quãtum autem ad ea que sunt fidei

dixit: q est fama i tali loco quod practicat aliqua contra fidem vt maleficus. ¶ Item interrogatus quid est fama: et dixit. ¶ Itē interrogatus ū vidit vel audiuit talē talia facientē et dixit. Itē interrogatus si vidit vel audiuit talē talia facientē: et dixit. ¶ Item interrogatus vbi audiuit dici supradicta: et dixit q in tali loco. Item interrogatus i quorum pñtia et dixit q illorum. ¶ Itē interrogatus si ex sua cōsanguinitate aliqui ppter maleficia fuissent dudū incinerati vel suspecti habiti: et dixit. ¶ Item interrogatus an cū suspectis maleficis habuit familiaritatē et dixit. Item interrogatus de modo et causa q dicta fuerūt: et dixit q ea de cā et tali modo Itē interrogatus si videt sibi q talis dixit seu fecerit trufatorie seu recitatorie seu aio indeliberato: vel potius assertiue et aio deliberato: et dixit q fecerit supradicta iocose et trufatorie seu recitatiue et non aio sic credendi vel assertiue. Itē interrogatus de causa credentie huius. Et dixit: q credit pro eo sic: quia ille q dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendū: quia nonnunq dicunt aliqui recitādo aliorum verba: vel trufando: vel conferendo: vt alios alliciunt vel incitent: lz etiam interdum asserendo vel affirmādo. Item interrogatus si hec deponit odio vel rancore seu dimittit amore vel fauore. Et dixit q. etc. Et sequitur: iniunctum est sibi tenere secretum. Acta sunt hec in tali loco: die tali. in pñsentia taliū testium vocatorum et rogatorum et mei notarij seu scriptoris. Ubi semp aduertendū q in tali examine adminus psone quinq debent pñsentes esse: scz iudex inquirens: testis vel denuncians: respōdens vel ipse delatus: postea cō-

parens. Tertius est notarius seu scriptor. vbi deest notarius: et tunc adiungat sibi alium honestũ qui duo suppleant vices notarii vt supra tactum est: & hoc apostolica authoritate qua tũc ĩ illo actu fungũtur: vt supra in ca. vt officiuz. de here. li. vi. Et duo honesti viri tanq̃ testes eorum qui deponũtur ¶ Item aduertendum: q testis citatus debet etiã esse iuratus. id est vt pstet iuramentum modo quo supra de dicenda veritate: alias false inscriberetur citatus & iuratus. Consimiliter examinentur alii testes: quibus examinatis. Si iudex videat factuz esse pbatum plene: vt si non plene tamen esse maxima inditia & suspitione vehementes. Et nota: q loquimur non de leui suspitione que ex leuibus coniecturis oritur: sed q multum diffamata est sup maleficia puerorum iumentum. &c. Tunc iudex si timet de fuga delati vel delate faciat eum capi: si autem non timet de fuga faciat eum citari. Et siue capiatur siue non prius faciat iudex eius domum improuise scrutari & cuncta scrinia aperiri: et in angulis pixides et omnia instrumenta tolli que reperiuntur et sic constituto iudex collectis his de quibus est delatus: et de his de quibus est per testes conuictus vel habitus suspectus formet interrogatoria super illis. ac inquirat habito secuz notario. &c vt supra prestito prius corporali iuramẽto ad quatuor dei euangelia de dicenda veritate tam de se q̃ de aliis: et hoc p modum qui sequitur conscribantur etiam singula.

¶ Interrogatoria generalia super maleficam aut maleficum. Et est primus actus.

Alis de tali loco delatus iuratus sup
quatuor dei euangelia corporaliter ta
cta tam de se q̄ de alijs dicere verita
tem: et inde interrogatus vnde est seu
vnde originē traxit. Et ꝑpendit: ꝙ ta=
li loco talis dyocesis. ¶ Item interrogatus q̄ sunt
eius parentes: si sunt viui vel mortui. Et rn̄dit: ꝙ
viui in tali loco vel mortui in tali loco. ¶ Item in=
terrogatus vtrū naturali morte vel incinerati: et
dixit ꝙ tali. Ubi nota: ꝙ hoc fit quia vt plurimum
vt in. ij. parte operis patuit: malefice ꝓprios infan
tes demonibus offerūt aut eos instituunt: ⁊ cōiter
tota ꝓgenies existit infecta: et vbi deponētes affir
massent ⁊ ipa negat. ⁊ iam esset suspecta. ¶ Itē in
terrogatus vbi fuit nutritus: ⁊ vt in pluribus con=
uersatus: et dixit: ꝙ in tali loco vel tali. ⁊ si videat
quod mutauit locum ꝓprium quia forte mater nō
fuit suspecta: nec aliquis ex parentela ⁊ tamen cō=
uersatus in alienorū p̄sertim in locis in q̄bus cōsue
uerunt malefice vigere interrogabit sic. ¶ Itē in=
terrogatus quare mutauit sue natiuitatis locū: et
se transtulit ad cōmorandū in tali loco vel talibus
et dixit ꝙ ex tali cā. Itez interrogatus: si in dictis
locis vel alibi audiuit loqui de materia maleficaꝝ
puta ꝙ tēpestates cōcitare vel iumēta maleficiata
⁊ vacce liquore lactis ꝑuare. ⁊c. de tali materia de
qua est delata: ⁊ si dicit ꝙ sic interrogetis. ¶ Item
interrogatus q̄d audiuit loqui: ⁊ scribant singula
q̄ dicet. Si aūt negat ⁊ dicit se nihil audiuisse: tunc
sic. ¶ Itē interrogat⁹ si credit maleficas esse: ⁊ ꝙ
talia possit fieri q̄ referunt: vt tēpestates cōcitare:
iumēta inficere ⁊ hoies: ⁊ dixit. Et nota: ꝙ malefi=

vt plurimum negāt pͥma fronte vnde suspicio
... itur magis q̄ȝ si rn̄derent si sint aut nō sint com-
mitto superioribus. vnde si negāt tūc interrogēt.
¶ Item interrogatus. quid ergo vbi comburūtur
tunc innocenter condennantur. et dixit.

¶ Interrogatoria particularia super eosdem.

Aduertat iudex ꝙ nō pcrastinet subsequen-
tes interrogatiōes: sed indilate proponat.
¶ Itē interrogatus cur cōis ppl's eā timeret ⁊ di-
xit. ¶ Item interrogatus an sciret se esse diffama-
tam et ꝙ odio haberet: et dixit. Itē interrogatus
cur illi ꝑsone obiecit: dicēdo. tu nō transibis impu-
ne ⁊ dixit. ¶ Item interrogatus: q̇d mali sibi fecis-
set illa ꝑsona ꝙ talia verba in eius damnū protu-
lisset ⁊ dixit. Et nota ꝙ hec interrogatio est neces-
saria: vt deuiat ad fundamentū inimicitie: qꝛ in fi-
ne delata allegabit inimicitiā: sed vbi nō est capi-
talis: sꝫ modo muliebri cōcitata nō impedit. Hoc
enim est maleficaꝝ ꝓpͥū cōcitare aduersum se: vel
verbis inutilibus aut factis. puta petit sibi p̄stari
aliq̇d: aut īfert ei damnū aliquod in orto ⁊ similia
ad hoc vt occasionē recipiant ⁊ se manifestant in
verbo vel in opere: quā manifestationē hn̄t facere
ad instantiā demonū vt sic peccata aggrauent iu-
dicum dum manent impunita. ¶ Nota enī ꝙ ta-
lia faciunt: nō in alioꝝ p̄ntia vt si deponens vellet
testes ꝓducere non haberet. ¶ Nota etiā ꝙ inci-
tantur a demonibus: vt a multis maleficis ⁊ post
incineratis experti sumus: ita ꝙ cōtra ipsarū vo-
luntatem habent incitare ⁊ maleficiare. ¶ Itē in
terrogatꝰ quō effectus potuit cōsequi suꝑ minas
vt puer aut iumētū tā tacito maleficaret ⁊ dixit.

¶ Itē interrogatus itē: et quare dixisti ꝙ nunq̄ deberet habere sanū diē: ⁊ ita factum est: et dixit.
¶ Item si oīa negat: interrogetᷣ de aliis maleficiis aliis testibus illatis puta in iumentis vel pueris.
¶ Item interrogatus cur visa fuerit i cāpis vel in stabulo cū iumētis: tāgēdo: ꝓut interdū solent facere: ⁊ dixit. ¶ Itē interrogatus: cur tetigit puerū ⁊ ꝙ postea male habuit: ⁊ dixit. ¶ Item interrogat⁹. qd egit i cāpis tpe tēpestatis: ⁊ sic de m̄ltis aliis. ¶ Itē vñ ⁊ cū habeat vnā vaccā: aut duas: ꝙ plus abūdat in lacte ꝙ vicine hñtes q̄ttuor aut sex. ¶ Itē cur manet in statu adulterii aut cōcubina. lꝫ nō seruētur ad ꝓpositū. tñ suspitionē generant amplius q̄ᵐ sup ꝓbas ⁊ honestas delatas. Et nota ꝙ sepius sup articulos cōtra cā delatos iterrogāda est. vtrū maneat in eodē ꝓposito aut nō.
¶ Qua confessione peracta ⁊ scripta siue ad partem negatiuā: siue affirmatiuā siue sub ābiguo scribatᷣ postea. Acta sunt hoc in tali loco ⁊c. vt supra.
¶ Questio septima in qua varia dubia declaranᷣ sup p̄missa interrogatoria: ⁊ rñsiones negatiuas. An delata sit incarcerāda: ⁊ qñ p manifeste dep̄hēsa in heresi maleficaꝝ sit habēda. Et ē act⁹ scđs.

Queritᷣ primo qd agendū si vt plurimū contingit ꝑsona delata oīa negat: Rñdetᷣ. Iudex hꝫ circa tria attēdere. s. sup infamiā: sup indicia facti: ⁊ sup dicta testiū. si vcꝫ oīa insimul ꝯcurrunt: aut si nō oīa insimul: vt plurimū etiā contingit: eo ꝙ malefice statim ꝓpter fore facta in aliqua villa aut ciuitate infamantur. indicia etiam facti sunt pre oculis: puta in pueris maleficiatis/aut in iumētis: q̄ sepius inficiunᷣ: aut lacte priuanᷣ. nu-

merus etiā testiū est inscriptus, qui licet sint singu-
lares: puta q2 vnus deposuit q puer sibi malefica
uerit. alius vero iumētū. tertius vero sup infamiā
sic de aliis tñ in substantia facti cōcordant: puta
in maleficiis ⁊ q vt malefica sit suspecta: ⁊ isti te-
stes licet non sufficiant ad condēnandū absq in-
famia: vel etiā cū infamia: vt supra tactū est que-
stione. iii. tñ cum indicis facti posset ex his tribus
insimul reputari nō vt suspecta vehemēter: aut vio
lenter. de quibus suspitionibus inferius declarabi
tur/ sed reputari vt manifeste deprehēsa in heresi
maleficar/ vbi videlicz testes idonei. i. nō ex inimi
citia ⁊ sufficiētes in numero/ puta sex/ octo vel de
cem iurati cōcurrent/ et cōsequēter deberet penis
in capitu. ad abolendam. pa. presenti. de here. sub
iacere. ⁊. c. excōicamus. ii. ⁊ hoc siue crimē fassa/ si
ue non/ ⁊ hec sic probant. Nam quod dictū est qd
vbi omnia tria pstata cōcurrunt/ tunc p manifeste
deprehensa in heresi debet reputari/ nō est intelli-
gendum quod necessario oīa tria incurrere: sed p
batur sic p argumentū a fortiori. Nā vnūqdq p
se inter illa duo, q sunt indiciū facti/ ⁊ testiū produ
ctio legitima pōt reddere aliquē vt p dephenso in
heretica prauitate habeat/ quātomagis vbi am-
be pbationes pariter cōcurrunt. Nā iuriste vbi q
runt quot modis de iure aliquis habet p manife-
ste deprehenso in heretica prauitate? Rñdetur q
tribus/ vt notat Bernardus in glo. ordinaria in
capitulo ad abolendā. pa. pñti. ⁊ verbo deprehen-
si. extra de hereti. ⁊ tactū est supra in qstione pma
in pricipio opis. s. facti euidētia. puta q2 publice p
dicauit heresim/ hic aūt ponimus iudiciū facti p-

pter publicas minas quas intulit dicēdo nūq̄ᵹ annos dies habilis vel simile: ⁊ effectus fuit subsecutus: sequitur. vel legitima ꝓbatione per testes vel tertio ex ꝓpria confessione. vnde si vnū quodq̄ᵹ illorum ꝑ se facit ⁊ reddit aliquē tanq̄ᵹ manifeste suspectum: quātomagis insimul iungēdo infamiā et indicia facti cū testiū depositione: lᵹ ibi dicat̃ euidens factū ⁊ hoc indiciū facti, ⁊ hoc est: qꝛ dyabolus nō manifeste operat̃: sed occulte damna autē et instrumenta maleficii q̄ reperiunt̃ dant indiciū facti: vnde vbi euidens factum in alta heresi soluᵹ sufficeret hic adiungimus tria. De secūdo vero ꝙ talis deprehensus licet negaret: tñ iuxta illa capitula esset puniendus: sic ꝓbat̃. Nam deprehensus facti euidentia: vel per testes aut fatetur crimen vel nō. Si fatetur ⁊ est penitens tradēdus est brachio seculari vltimo suspitio feriendus. Iuxta capitulū ad abolendā. vt supra est carceri ꝑpetuo detrudendus. Iuxta capitulū excōicamus. secūdo. Si autē nō fatet̃ sed stat in negatiua: est vt impenitens tradēdus potestati curie secularis animaduersione debita puniēdus: vt notat Hostiensis in sum. titulo de hereticis qualiter deprehendantur. Sic ergo cōcludit̃ ꝙ si iudex isto mō procederet super interrogatoria et testium depositiones: cum vt dictum est in causis fidei summarie simplr̃ et de plano ꝓcedi pōt: ⁊ ipsam delatā carceri deputaret ad tp̄s vel ad annos plures si forte post annū squaloribus carceris depressa crimina fateret̃ nō iniuste sed iuste ꝓcederet Attamen ne videat̃ sententiam p̄cipitare: immo secundū omnem equitatem procedere, queritur quid cōsequenter agendū sit.

¶ Questio octaua et precedenti annexa an sit in carceranda: et de modo capiẽdi. Et est actus tertius iudicis.

AN vero sup negatiuas rn̄siones malefica sit carceri ad custodiā mācipāda vbi p̄fata tria cōcurrunt .s. fama: indicia facti: ꝛ pductiones testiū. aut sub cautione fideiussorum dimittenda vt denuo citata rn̄deat. Rn̄deri pōt ex tribus opinionibus. Primo enī aliquoꝝ sententia est: ꝙ carceribus sit mancipāda: ꝛ nullomō sub cautione dimittēda: ꝛ hi immitunt rōni tacte in p̄cedēti q̄stione: q2 videlz habet p manifeste deprehensa vbi illa tria cōcurrūt. Alij vero: ꝙ ante incarnationē pōt cautioni fideiussoꝝ relinqui: ita ꝙ si fugā caperet: ꝙ tunc p cōuicta haberet: licet post incarnationē sup negatiuas rōnes nō sit cautioni: vel manu lente relinquēda: qn̄ videlz illa tria cōcurrunt supra notata: eo ꝙ tunc nō posset sententiari ꝛ plecti ad mortē ꝛ hic immittit cōsuetudini. Tertii sunt q̄ dicunt: ꝙ nō sunt danda infallibilis regula sed iudicii sit relinquēdū vt s̄m dicta testiū et infamiā psone: ꝛ si iudicia facti cōcurrunt: tāto grauius discernat p modum patrie seruando ꝛ cōsuetudinem cōcludentes: ꝙ si nō posset habere fideiussores notabiles ꝛ fortassis suspecta de fuga: ꝙ tunc carceri mancipet: ꝛ hec tertia videt rōnabilioꝝ sic tn̄ ꝙ debitus seruetur modus qui stat in tribus. Primo: vt domus eius quātū possibile est perlustretur: sub ꝛ supra in oibus angulis fossis et scriniis: ꝛ si q̄dē famosa malefica existit: tūc absq dubio nisi prius sint sub ea occultata varia instrumenta reperiuntur: sicut supra tactū est. Secun-

do: vt si habet ancillã aut consodales: q̄ ⁊ ille vel illa seorsum includantur etiã si non sint delate presumitur eas non latere secreta aliqua illius delate. Tertio: q̄ in capiendo si in domo ꝓpria capitur q̄ non detur ei spacium intrandi camerã: eo q̄ tũc solent certa maleficia accipere ⁊ secum deferre q̄ taciturnitate procuranda. Ratione cuius incidit dubiũ. An modus capiendi maleficas q̇ ab aliquibus obseruatur: vbi a famulis subito a terra eleuatur et in sporta siue in spatulis: ne terrã vltra tangat defertur sic licitus? Rñderi põt ex canonistarũ ⁊ q̇rundã theologoꝝ sentẽtia: q̄ licitũ sit hoc triplici respectu. Primo: q̄ vt in. q. introductoria huius tertie partis patuit plurimorum sentetia: imo taliũ doctorũ quoꝝ dicta reprobare nemo audet: vt hostieñ. Goffre. est q̄ licitũ est vana vanis cõtũdere. Experiẽtia deniq̄ imo ⁊ maleficaꝝ fassiones demonstrãt: q̄ sepius p talẽ modũ capite taciturnitatis maleficiũ admiserũt: imo q̄ plures incinerãde petẽtes: vt saltem pede vno terram tangere p̄mitterentur dũ eis fuisset denegatũ: ⁊ in fine sciscitatũ. cur tñ terrã tangere optassent? Rñsum. q̄ si tetigissent seipsas liberassent multis aliis fulminibus interẽptis. Alia cã. nã hoc ipm manifestũ existit vt ĩ scða p̄te opis patuit. q̄ in publica iusticia oẽs vires maleficii frãgunt quo ad p̄terita: sȝ quo ad futura nisi de nouo ⁊ a dyabolo succurratur ĩ maleficio taciturnitatis oĩa crimina fatetur. Dicamus ergo iuxta aplm. Quecũq̄ ṽbo vel opere agimus oĩa in noĩe dñi nr̃i iesu xp̄i fiãt: ⁊ siquidẽ innocens fuerit: hec captio nõ te nocebit. Tertio: respectu: q̄ si ſm doctores licitũ est p vana opa maleficia

tollere: q2 in hoc cõcordãt oẽs. sʒ discrepant in il-
lo: ꝙ illa vana nõ debeãt esse illicita. vñ dictũ ho-
stieñ. vbi dicit ꝙ licitum sit vana vanis cõtundere
glosat ab aliis. nota ꝙ dicit vanis: nõ aũt illicitis
a fortiori illicitũ est maleficia impedire: ad qð im-
pedimentũ hic respectus habet: ꝛ nõ ad aliqð illi
citũ exercẽdũ. Notat insuꝑ iudex ꝙ est duplex in
carceratio. vna ad penã vbi criminosi ponunt. al
tera ad custodiã tm̃: ꝛ hec in ꝑfatorio fit: ꝛ he due
custodie notant in. c. multoꝝ q̃rela vt supra. vñ ad
minus ad custodiã est incarceranda. si autẽ leuia
essent ꝑ q̇bus esset accusata. ita ꝙ nõ esset infama
ta ne eẽnt ĩdicia facti ĩ pueris ꝛ iumẽtis. tũc remit
tat ad domũ: sʒ q2 familiaritatẽ habuit forte cum
maleficis ꝛ nouit eoꝝ secreta det fideiussores: q̇s
si hr̃e nõ põt: iuramẽtis ꝛ penis astricta domũ nõ
exeat. nisi vocata. ancille aũt ꝛ domestice de q̇bus
supra ad custodiã ꝛ nõ ad penã detineantur.

¶ Questio. ix. quid agendum post captionẽ ꝛ an deponentium nomina sint ei manifestan da? Et est actus quartus.

D Uo aũt post captionẽ fiunt. sed q̇d primum
inter illa iudice relinquit. s. defensionũ con
cessio: ꝛ in loco torture: nõ tñ ꝑpter torturam exa
minatio. Primũ non datur nisi petierit. Secundũ
non fit nisi prius ancille seu consodales si habuit
in domo examinentur. Procedamus tamen ordi-
ne posito. Si delata dicat se innocentem. et ꝙ fal
se sit delata: et ꝙ libenter velit tales accusatores
inspicere et eos audire. tunc signum est ꝙ petit de
fensiones. Sed an iudex teneat ei deponẽtes ma-
nifestare. ꝛ ad conspectũ eius presentare. Hic ad-

uertat iudex ꝙ nullum illorum tenetur facere: nec nomina manifestare. nec ad conspectum presentare: nisi deponentes ꝑ se ꝛ sponte ad hoc se offerūt vt videlꝫ eorum aspectibus presententur: ꝛ ea que deposuerunt eis in faciem obiicere. quod autē nō tenetur iudex. et hoc ꝑpter periculum deponētiū ꝓbatur. Nam licet diuersi summi pontifices diuersa senserunt: nullus tñ vnq̄ꝫ sensit. ꝙ iudex teneret in tali causa delata nomina deponentium manifestare. nec etiam accusatorū. licet hic non procedimus per modū accusationis. sꝫ potius aliqui senserunt ꝙ in nullo casu liceret. aliqui vero ꝙ in aliquo. Tandem autem Bonifacius octauus statuit vt patet in. c. statuta. pa. inhibemus. li. vi. vbi sic dicitur. Inhibemus tamen ꝙ si accusatoribus vel testibus in causa heresis interuenientibus seu deponentibus ꝑpter potentiam personarum contra quas inquiritur videat episcopus ꝛ inquisitor. Nota tu pro inquisitore ꝛ ep̄o iudicem quecūq̄ꝫ cōtra maleficas procedentem ex consensu episcopi ꝛ inquisitoris: qꝛ idem est ꝛ vices suas cōmittere pñt. vt in questione introductoria patuit. vnde ꝛ talis iudex quicunq̄ꝫ etiam secularis ꝓcedit apostolica authoritate. et non solum imperatoria sequitꝰ graue periculū imminere si cōtingat fieri publicationem eorundem ipsorum nomina non publicent ꝛc. Et sequitur infra. cessante vero periculo supradicto accusatorum vel testium nomina prout in aliis fit iudiciis publicentur. Attendat etiam circūspectus iudex de potentia personarum: qꝛ illa est triplex scꝫ potentia generis ꝛ familie. potentia pecunie. et potētia malicie. que timenda est plusq̄ꝫ alie due

q ex illa testibus grauia pericula possent immine-
re si eis contra quos deposuerunt eorum nomina pu
blicarent. et ratio est: maius enim est periculum noia
testium publicare alicui delato pauperi habenti in
malis complices et rebelles et homicidas q̄ nihil ha
bent nisi personam perdere. q̄z generoso vel diuiti
abundanti in tēporalibus. quid aūt sit graue peri-
culum et quale declarat Jo. an. super predicto ver.
periculum. dicēs ita periculū quia timet mors vel
detruncatio ipsorum vel filiorum vel parētum suorum: vel
deuastatio substantie: vel his similia. Aduertat in
super iudex q̄ cū apostolica authoritate ex bñpla-
cito ordinarii in his p̄cedit q̄ ad illud decretū. scz
de non reuelando testificantiū nomina tam ipse q̄z
omnes alii assessores qui depositioni testium inter-
fuerunt: aut in futurū circa sententiam ferendā in-
teresse poterunt tenent sub pena excōmunicatiōis
quam cōtra eos si oppositum fecerint eps fulmina-
re poterit et ita nec reuelentur a principio p̄cessus
adminus implicite fulminauit. Unde in alle. c. sta-
tuta. S. et vt eorūdem. ita dr. Et vt eorūdem accu
satorum et testium periculis efficacius occurratur: et
cautius inq̄sitionis negocio p̄cedatur p̄sentis cō
stitutionis authoritate p̄mittimus q̄ eps et inquisi
tores: tu intellige sicut supra possint indicere illis
quibus vt p̄missum est: p̄cessum hmōi applicabunt
et in eos arcana consilii seu p̄cessus sibi sub secre-
to ab eisdē epo et inq̄sitoribus patefacta p̄ter ipso-
rum licentiā aliis patefacerent excōmunicationis
sententiam: quā ex secreti violatione ipso facto in-
currant: si eis videbit p̄mulgare. Notandum vlte-
rius q̄ sicut pena annexa est vbi nomina testiū in-

debite publicarent ita pena est annexa vbi indebite occultarent .s. illis qbus merito sunt manifestanda .s. peritis et assessoribus, de quoꝝ consilio est ad sniam pcedendū: vel vbi nō publicarēt vbi sine periculo testium publicari possent: vt in di. c. statuta. circa finē sequit. Ceterū in oibus pcipim⁹ tā epos q̄ inquisitores purā ꝛ pudā intentionē habere ne accusatoꝝ vel testiū nomina supprimendo, vbi est securitas periculū esse dicant: nec in eoꝝ discrimine securitatē afferant vbi tale periculū immineret sup hoc cōscientias eoꝝ onerantes, vbi Archi. ita dicit. O tu quicūq3 iudex in tali casu bene aduerte verba ista, nā non dicit leue periculū sed graue. noli igit reum puare iuris ordine sine magna cā: qm̄ hoc fieri non pōt sine offensione dei. Et notandum est lectori q̄ quia oia pcedentia et etiā sequentia vsq3 quo puentiat ad modos sententiādi absq3 pena sanguinis: in qbus eccliasticus iudex iudicare hz. fieri possunt cū consensu dyocesanoꝝ p secularē iudicem: ideo nō impediat lectorē si in. c. allegat iudex eccliasticus: ꝛ non secularis q̄ modos setētiādi sup sanguinem capiet ex modis sententiandi et penitentiandi ordinariorum.

¶ Questio decima. qualiter sunt defensiones cōcedende cū deputatione aduocati. Et est act⁹ qnt⁹.

Si igit defensiones perit quomodo cōcedi possunt vbi noia testiū oino occultantur. Dicendū q̄ defensio stat in tribus. Primo, vt ei aduocatus deputet Scdo. vt illi aduocato nomina testium nō publicētur. nec ad secretum etiā tenendū sub pstito iuramento: sed informetur de singulis contentis in pro

cessa. Tertio. delati causa q̃tū pōt in meliorē par
tem interpretet. s. ne tñ scandalo fidei et dāno iusti-
tie vt patebit. et procurator pari forma cui processus
totius copia: suppressis tamen testiū et deponentiū
noībus. et idē aduocatus etiam procuratorio nomie
procedere poterit. Quo ad p̄mum. Notat q aduo-
catus non deputat ad beneplacitū delati: puta qz
vellet habere vnū ad suum placitū. de illo omnino
caueat iudex non concedere hominē litigiosuz ma
liuolum: q̃ faciliter pecuniis possit corrumpi: prout
sepe tales inueniunt: sed concedat sibi virū probum
et de legalitate non suspectum. Et notare debz iu-
dex quatuor in aduocato. quasi obseruata fuerint
ab aduocato: permittat eum aduocare: als habet
eum refutare. Nam aduocatus p̄mo debet exami-
nare qualitatē cause: et si viderit eam iustam: tunc
si voluerit assumat eaz. si vero iniustam renuat: vt
diligenter cauere dz ne causam aussumat iniustam
et desperatam. Uerum q si ignoranter ab inimico
acceptauit causā̄m: et cum hoc pecuniaz. in processu
tamen cognouit causam desperatam. tūc sic clien-
tulo suo. i. delato pro quo causam assumpsit non con
suluit vt cedere salarium receptū tenetur restitue-
re s̄m Goffre. quod probare videtur per. C. de iudi.
rem non nouaz. Licet Hostien. dicat oppositum. l.
de salario restituēdo nisi industriose fecisset. Unde
si neq̃ aduocatus clientulum suū scienter inducat
ad defendendum causam iniquā: ad dāna et ad ex-
pensas tenetur. C. de admi. tu. non tamen est igno
tum. Scd̄m. q obseruare debet vt seruet in aduo-
cando tria. Primo. modestiam: vt nō procaciter nec
conuincendo: nec vociferando proponat. C. e. qm̄.

Secundo. veritatem. scilz vt non ementiatur falsas rationes vel pbatioņes inducendo. nec falsos testes aut iura si peritus esset. nec delationes petat. presertim in hac causa vbi summarie simpliciter ꝛ de plano vtsupra in. q. vi. tactū est. ꝛ tangitur. iii. q. vii. hec tria. Et tertium quod obseruatur est ex parte salari quod moderatur scḋm consuetudinez regionis de qua materia tractatur in. q. vii. §. arcent. ꝛ. §. tria Sed ad nostrum ppositum redeundo. Judex ita prescriptas conditiones aduocato pponat. ꝛ in fine adiungat ne fautoriā heresis incurrat: quia tūc excōmunicatus esset. Juxta. c. excōmunicatus. §. §. credentes. Nec valet si dicat iudici q nō defendit errorem: sed psonam: quia nō debet defendere quouismodo vt non pcedatur summarie simpliciter ꝛ de plano. quod faceret si petere vellet omnino dilationes. vel immiscere appellationes. q̄ omnia refutantur. vt ibi in. q. vi. recitantur. quia licet errorem non defendat cū sic dānabilior ipis maleficis esset ꝛ potius heresiarcha q̄ꝫ hereticus malefic⁹. vt ptz xxiiii. q. iii. qui illoꝝ. Tum quia indebite defendit iam suspectum de heresi tanq̄ꝫ fautorē se facit: ꝛ nō soluz leuiter: sed vt vehementer scḋm defensionē quā fecit. ꝛ debet adiurare publice corā epo. Juxta. c. accusatus frequenter allegatū. hec ad longū posita sunt. nec paruipendat ista iudex quia ex aduocato seu pcuratore vbi falsē nititur. plurima pericula euenire solent. vnde iudex omnino debet eū refutare ꝛ pcedere scḋm acta ꝛ pbata vbi repħensibilis aduocatus fuerit. Veruntamen si iudex habuerit aduocatum irrepħensibilem p delato virum zelosuz ꝛ iusticie amatorē noīa testiū ei adiudicare po-

erit ad secretũ tam tenendũ sub pstito iuramẽto.

¶ Questio. xi. qd faciet aduocatus cum sibi nomina testium non publicantur. Actus. vi.

Uod si queritur. Quid ergo aduocatus etiã pcuratorio nomie p delato faciet. vbi nec sibi nec clientulo suo noĩa testiũ publicant. quã tñ publicationẽ delatus summe affectaret? Responsio: informationẽ capiat a iudice de singulis in pcessu cõtentis. ꝛ siquidem copiã habere velit. suppressis tamen nominibus testium tradatur sibi. ꝛ sic informatus accedat delatum ꝛ singula sibi pponat et si materia postulat: vtputa quia multũ onerosa delato. eum ad patientiã ꝙtum potest hortet. Et delatus vbi iterum atqꝫ iterũ instat vt sibi testes publicentur. Respõdere põt ex factis q̃ cõtra te delata sunt coniecturare testes poteris. nã tali maleficiatus est puer aut iumentũ: aut tali mulieri seu viro dixisti. eo ꝙ talem rem quã petebas tibi cõprestare nolebant. tu senties ꝙ melius fuisset vt michi rem accõmodasses. post q̃ verba talis infirmatus subito facta tua vt testimonia clamãt. q̃ plus ponderãtur ꝙ̃ testimonia verboꝝ. vel etiam tu scis te infamatã. ꝛ a longo tempore suspectã de multis maleficiis ꝛ dãnis hominibus illatis. ꝛ sic replicando finaliter ad hoc deueniet ꝙ ipa aut inimicitias allegabit. asserens sibi ex immicitia obiecta. aut dicet Fateor me dixisse hec verba. sed non animo nocendi. Quare aduocatus tunc iudici ꝛ assessoribus de primo videlicet de inimicitia habet pponere et iudex inquirere Et siquidam illa capitalis inuenire tur. vtpote quia inter maritos vel consanguineos

fuisset mors intentata vel secuta. vel alicuius criminis inculpatio. vt qs foret plectendus p publicam iusticiam. vel fuerũt vulnera grauia ex cõtrouersiis ꝛ brigis illata: tunc ꝓuidus iudex cum suis assessoribus discutiet an ex parte delate inimicitia aggrauat: vel ex parte deponẽtis. puta quia maritus aut amici delate alios ex parte deponẽtis iniuste opp̃sserunt: tunc q̇dem si nõ assunt indicia facti in pueris seu iumentis siue hoīb9 maleficiatis. nec etiã assunt alii testes: aut etiam ꝙ publica infamia non laborat: tunc p̃sumitur ꝙ ratione vindicte cõtra eã deposuerit. ꝛ est lata oino absoluenda ꝛ libere dimittenda sub debita cautione de nõ vindicando. ꝛc. vt moris iudicũ est. Sed q̃ritur. Katherina hꝫ puerũ maleficiatũ: seu ipsa p se est maleficiata: seu in iumentis pcepit plurima dãna: ꝛ suspicat super illã cuius maritus aut cõsanguinei p prius iniuste suũ maritũ aut cõsanguineũ opp̃sserũt in publico iudicio: vnde cum hic duplex sit inimicitia ex parte deponẽtis: quia inimicatur ratione maleficii illati et ratione infamie iniuste obiecte suo marito subito aut cõsanguineo: est ne eius depositio replẽda aut non: et quidem ex parte videtur ꝙ sic: quia inimicitia ibi est. ex altera ꝙ nõ. quia ꝓfert indicia facti. Rñdet: ꝙ in casu quo nõ assunt alii deponentes nec etiã publica laborat infamia cõtra delatã tunc non stat eius depositioni tm̃: sed repellit ꝛ delata tamen reddit suspecta: si et inq̄stum moribus est maleficiosus: ꝛ non ex naturali defectu ꝛ qualit hoc cognoscit inferius patebit: ꝙ canonice est purganda. Sed si iterũ querit: an alii deponẽtes etiã habent sup indicia facti p̃mum deponere que ipsis

aut aliis contigerunt: aut solum sup infamiã? Respondet: q si super alio indicia facti deponunt bene quidẽ. si aũt tantũ sup infamiã ꝛ ita in re existit tunc iudex lz repulerit deponentem pter inimicitiam tñ iudiciũ facti qd ptulit ꝛ ostendit iudex ex aliis testibus qui sup infamiã deposuerunt capiet p intersignio sup suspitionem vehementem ex qua ipsa delata detenta iudicari poterit a iudice super triplicem penã. s. canonice purgationis pter infamiam. Juxta c. inter sollicitudines extra de pur. c. Item sub abiuratione pter suspitionẽ iuxta. c. accusatus. in pn. et ẽm varias suspitiones ad varias abiurationes. vt patebit in quato modo sententiãdi. Et pter indicia facti si crimen fatet ꝛ penitet non relinquit brachio seculari ad punitionem sanguinis. sed p ecclasticuz iudicẽ ad ppetuos carceres iudicat: p secularem tñ iudicẽ: non obstãte q ad ppetuos carceres fit per ecclasticum iudicem iudicatus, põt tñ ipsum pter damna temporalia tradere igni. Juxta ca. ad abolendam. S. pñti. et iuxta. c. excõmunicamus. ij. de here. q̃ oĩa patebũt inferius circa sextũ modum sententiãdi. Epilogãdo. Attendat iudex pmo q nõ sit facilis ad credẽdum aduocato vbi p delato allegat inimicitiã capitalem: eo q rarissime in tali crimine q̃s deponit sine inimicitia cũ malefice semp exose oibus habeãtur. Scdo attẽdat q cũ quatuor modis malefica põt cõuinci. s. p testes: p euidẽtia facti: p indicia facti: et p cõfessionẽ ppriã: ꝛ hoc vel sup infamiã tm: qd tm fieret hoc p testes vel sup suspitionẽ: tunc p euidẽtia facti: aut indicia facti fieret. ex q̃b⁹ suspitio põt iudicari leuis: vel vehemẽs: vel violenta: et

hec omnia absq; cōfessione ppria: q̄ si cōcurreret: tunc vt dictū est pcederetur. Tertio applicet premissa ad suum ppositū super psonā detentā ad obuiandum aduocato: sed vcz si tantūmodo sup infamiam delata: aut q ibi concurrant aliqua iudicia. vñ reddit suspecta vehementer: vel leuiter: et tunc aduocato sup inimicitiā allegataz r̄ndere poterit. Et hec q̄tum ad illā partem vbi aduocatus p delato in inimicitiaz deponentiū allegauit. Sed vbi allegat scd̄m vcz q illa verba q̄ ptulit cōtra deponentē tu senties in breui: q̄ tibi eueniēt: aut tu non habebis plures dies sanos: aut veniet ī breui q tu velles michi talē rem accōmodasse: aut vēdidisse: et similia. Tūc aduocatus adiūgat: lz malū aliqđ fuerit subsecutū deponenti in rebus: vel corporib⁹ nō tamen ppter hoc q sequit illa delata huius mali sit causa tāq̄ malefica eo q infirmitates variis modis accidere possunt. Itē allegat q cōmune est mulierum verbis hmōi mutuo contēdere. ꝛc. Sup istas allegationes iudex hz obuiare p hunc modū si ỉdez infirmitas ex defectu nature accidit: tūc excusatio locū habere poterit. Sed quia ex signis ꝛ experimētis oppositū cōstat: vtpote quia nullo remedio naturali curari poterit. Item quia iudicio medicoꝝ iudicat vt morbus maleficialis vulgarit nachtschadē. Item iudicio fortassis incātatricum aliarū q̄ asserunt seu asseruerūt morbū esse maleficialē. Itē quia subito supueniet absq; aliqua p̄uia debilitatione cū tn̄ naturales infirmitates successiue solent debilitare. Itē q: fortassis curata fuit: iō q: repperit certa instrumēta sub lecto aut indumētis seu aliis locis: ꝛ illis amotis subito sanitati re=

stituta fuit prout sepissime. vt supra. in. ii. parte ope
s patuit. vbi de remediis tractat. Et p hec seu si
ilia iudex facillime pôt obuiare q talis īfirmitas
potius ex maleficio q̄ȝ naturali defectu cōtingit. et
minas obiectas suspicat de tali maleficio. Sicut
simili si q̇s diceret volo tibi ꝯburere horreū ⁊ effe
tus subsequit vtiq̧ violentam causat suspitionem
ꝙ ille qui minas protulit horreum succenderit: licȝ
ortassis alius et non ipse combusserit.

¶ Sequit ad idē q̄stio duodecima magis declarās
qualr inimicitia capitalis inuestigāda. Actus. vii.

A Ttēto q a testimonio ferendo tm̄mō inimici capitales repellūt vt sup. v. q. tactū fuit. Inimicitiā aūt talē declarare ex his que in caplo p̄cedenti tacta sunt iudici fortassis nimis obscurum et difficille videat: attento q delat⁹ vel eius procurator nolent eius acquiescere decisioni super materiam tactam: que dicat inimicitia capitalis ⁊ que nō. Ideo exprimendi sunt alii modi quibus in noticiam talis inimicitie iudex deueniret vt insontem sic minime damnaret: q tn̄ reum per debitam iusticiam puniret. Et hi modi licet sint cautelosi seu etiam dolosi: tn̄ iudex illos practicare potest in bonum fidei et reipublice: cum et apl's dicat: cum essem astutus dolo eos cepi: specialiter etiā hi modi practicant super delatos non diffamatos publice seu etiam cō notatosper aliquod indicium facti: licet etiā iudex super quoscunq̧ delatos vbi inimicitias contra deponentes allegarent: ⁊ nomina testium oīno scire vellent. Primus modus est. Nā datur delatio seu suo aduocato copia processus ad partē suam. s. deorsum: et noīa deponentium seu de=

ferentium ad partē aliā: nō tñ eo ordine quo depo-
nunt. sed isto mō vt nomē testis q̄ est primus in co-
pia sit sextus vel septimus in cedula. et q̄ secūdus
sit penultimus vel vltimus: ꝛ sic delatus q̄s hoc de
ponat vel illud ꝛ quis sit primus vel scd̄s in sua co
pia: quo stante aut dabis oēs inimicos aut non. Si
oēs eo citius deprehendet delatus de mēdacio: v bi
eā inimicitie p iudicem scrutabit. si quosdam vero:
tunc facilius causa inimicitie inuestigabit. Secun
dus modus esset a simili vbi daretur aduocato pro
cessus copia ad partē vnam est deponentiū noīa ad
partem aliam ꝛ adiunctis aliis extraneis q̄ alibi a
maleficis fuerūt ppetrata: ꝛ nō a deponentibus seu
testibus in scriptis deposita: sic delatus nō poterit
assertiue dicere illū vel istū inimicū capitalē: q2 ne
scit que sint ab illis cōtra eū deposita. Tertius mo
dus qui ꝛ supra tact9 caplo. v: Nā qñ delatus exa
minat in fine secundi examinis anteq̄ desint defen
siones: ꝛ anteq̄ aduocatus sibi deputat. Interro-
getur. An reputet se habere inimicos capitales q̄
omni diuino timore postposito falso imponerēt sibi
labē heresis maleficaꝝ. Et tūc forte impmeditat9
ac improuisus ꝛ nō visis deponentiū attestationib9
rñdet q nō reputet se habere tales inimicos: vel si
dicit puto me habere: tunc nominat: ꝛ illi inscriban
tur ꝛ causa etiā inimicitie: vt postmodum iudex va
leat eo certius inuestigare postq̄ copia pcessus et
noia seorsum fuerint tradita modis quibus supra.
Est ꝛ quartus modus vt iterū in fine secūdi exami
nis aut cōfessionis de qua in sexta q̄stione circa se-
cunda interrogatoria anteq̄ dentur sibi defensiōes
interrogat de testibus q̄ grauius deposuerunt con

a eum p hunc modū. Cognoscis tu talem vnū no
inādo de testibus q grauiora deposuit: ⁊ tunc di=
ct ꝙ sic vel nō. Si dicit ꝙ nō: tūc nō potuerit ex=
post dando sibi defensiones ⁊ aduocatū ponere illū
capitalē inimicū cū dixerit medio iuramēto prius
oppositū scʒ nō noscere illū. Si aūt dicit ꝙ sic: tūc
interrogetur si scit vel audiuit qđ ipsa vel ipse ege=
rit aliquid ꝯtra fidem sicut malefice solent facere.
Si dicit ꝙ sic. Talia ⁊ talia fecit. Interrogatur si
sit eius amicus vel inimicus: statim rn̄debit ꝙ ami
cus: ⁊ hoc ideo vt eius testimonio stetur: ⁊ ex tūc in
illa causa nō potest dare illū inimicū capitalem per
suum aduocatū cū medio iuramento ꝙ p antea di=
xit eum amicum. Si aūt rn̄deat ꝙ nichil scit de eo:
tunc interrogaꝛ an sit eius amicus vel inimicus: ⁊
ipse statim rn̄debit ꝙ amicus: qꝛ allegare inimicum
de quo nil mali nouit: nō facit: dicet ergo sum suus
amicus. Attamē si scirē aliqua nō omitterē quin il
la reuelarē: in tali ergo cā nō poterit eū ponere ex
post inimicū: vel ad minꝰ allegabit causas inimici
tie capitalis a principio ⁊ tūc aduocato adhibebiꝛ
fides. Quintꝰ modꝰ est: nā daꝛ delato seu aduoca=
to copia ꝓcessus suppssis noibus deponentiū: ⁊ ibi
aduocatꝰ informabit eū de singulis cōiecturaꝛ qs
vel q deposuerūt talia cōtra eū: ⁊ frequēter venit in
cognitionē: ⁊ tūc si dicet talis est inimicꝰ capitalis
⁊ volo ꝓbare p testes: tunc iudex hʒ cōsiderare cō
corditer iuxta ꝓcessum noiauit: ⁊ tūc qꝛ dicit velle
ꝓbare p testes illas examinabit ⁊ causas inimicitie
examinabit: secrete cōuocato ad hoc bono cōsilio
peritoꝝ vel antiquorum in qbus latet prudentia:
et si ita inuenerit causas inimicitie capitalis suffi=

cientes tunc repellat primo testes et illi dimittet si non assunt alia grauamina alioꝝ testiū. Et hic modus quintus ꝛ cōmunis obseruat: ꝛ de facto malefice cito ex copia ꝑcessus efficiunt q̄ vel q̄ aduersus eam deposuerunt: ꝛ qꝛ rarissime in tali causa inuenitur inimicitia capitalis: qꝛ nisi ea q̄ ex earuꝫ malis oritur. Ideo iudex de facili se habet ꝑ p̄fatos modos resoluere. attento etiā ꝙ sepe deponentes affectant se ꝑsonaliter maleficis p̄sentare et in faciem obiicere ea q̄ ꝑ maleficia eis sunt illata. Est ꝛ alius et vltimus ad quē finaliter iudex recurrere potest vbi predicti modi fortassis iudicarent ab aliquibus dolosi ꝛ ꝑ astutia practicati p̄sertim quatuor primi ideo omnino ad satisfaciendū ꝛ quietandū scrupulosas mentes: ꝛ ne iudici quicq̄ꝫ obiiciat. aduertat ꝙ postq̄ꝫ per precedentes modos expertus est: non esse aliquē inter delatū ꝛ deponentē capitalē inimicitiam vult tñ hoc idem consilio alioꝝ assessorū cōcludere in finem: ne sibi quicq̄ꝫ obiiciat faciat hoc det delato seu eius aduocato copiā processus deponentium tñ ꝛ deferentium noibus suppressis ꝛ quia defendendo dicit se habere inimicos capitales ꝛ fortassis causas īimicitiaꝝ varias allegat: siue ī re ita sint siue non: cōgregat tñ iudex consiliū peritorum cuiuscūq̄ꝫ facultatis si cōmode habere potest: vel ad minus ex ꝑuidis et honestis ꝑsonis quibuscūq̄ꝫ quia ad hoc tenet iuxta capi. statuta frequenter allegatum: ꝛ illis totum ꝑcessum integraliter ꝛ ꝑfecte per notarium seu scriptorem legi faciat: ꝛ cum testium seu deponentium nomina publice exponāt: ita tñ quod ad tenendum secretum sub prestito iuramento omnes astringat: ꝛ de illo an hoc facere ve-

int prius habet inquirere: qꝛ alias omnino nō sunt ris nomina illa exponenda. Et post dicat qualiter per talem ꝛ talem modum inquirendo de inimicitia nullam potuerit perpendere. Attamen subinferat i videbit fiat ē duobus vnū aut per consiliū discer natur. qui sint ex deponētibus repellendi tanꝙ inimici capitales ꝛ quō. aut eligantur tres. quattuor. aut quinqꝫ. qui amplius nouerint in villa aut oppido amicitiam vel inimicitiā delati vel testium ꝛ qui non sunt pñtes in cōsilio ꝛ publicent illis tm̄modo noīa delati ꝛ testiū nō aūt articuli ꝓcessus. et stabit iudicio eorundē ex primo nō poterit bene testes repellere. Attento ꝙ iudex suos modos inquirendi practicauit. ex secundo vero totaliter se immunem faciet ꝛ omnem a se sinistram suspitionem excutiet tenetur etiam hunc vltimum modum seruare vbi delatus in alieno loco et patria esset captus. Et hec sufficiant ad discernendum super inimicitiam.

¶ Questio. xiii. super ea que ante interrogatoria in loco carceris et torture proponenda habet iudex aduertere. Et est actus. ix.

Quid deniqꝫ iudice agendum sit clare patet. Si enī vt cōmunis erigit iusticia ad penam sanguinis nō iudicat nisi ꝓpria cōfessione conuincatur. Quis ex aliis duobus habet ꝓ manifeste deꝑhēsa heretica prauitate. s. ex euidētia seu indicia facti ꝛ ex testiū ꝓductione legitima. vt supra questione septima tactum fuit: ꝛ de tali etiā delata animi pñs agitur: tunc vtiqꝫ questionibus et tormētis pro criminum fassione exponet. Et vt questio clara sit ponatur casus qui et pure contigit et ad multorum noticiam peruenit. Quidam honestus dum

quandam mulierem pertranseundo non ei ad nutū
in venditione cuiusdā rei venalis cōplacere voluis
set illa indignata post tergū clamauit: in breui op
tasses & annuisses: & est vsitatus sic modus loquen
di maleficarū: vel a simili sensu qn̄ maleficiū p̄ auis
mēta volūt inferre: tūc ille indignatus & nō immer
to sup eum vultū post tergū vertit: vt eam quo aīc
verba ꝓtulisset inspiceret & ecce subito maleficio p̄
cussus os suum in obliquum horribili deformitate:
vsq; ad aures extendit sed retrahere potuit: sz mul
to tp̄e in illa deformitate ꝑstitit. Hic euidēs factū
iudici ꝓponitur causam ponimus & an p̄ manifeste
deprehensa in heresi maleficarū sit habenda querit.
Rn̄dere oportet ex verbis Bernardi in glo. ordi-
naria: & in ca. ad abolendā vt supra q̄stione notata
tangit q̄ sic eo trib⁹ modis vt ibi tangit: qs vt ta
liter deprehensus iudicat: & illa etiā tria nō copula
tiue. i. q̄ oīa tria habēt insimul cōcurrere: sed vnū-
quodq; p̄ se. s. euidentia facti: testiū legitima ꝓdu-
ctio: et ꝓpria cōfessio reddit maleficā vt manifeste
deprehensam reputari. Judiciū aūt facti differt ab
euidentia: q2 cū minus sit q̄3 euidētia: tn̄ capiatur
etiā ex verbis & operibus maleficorū vt in illa q̄stio
ne. vij. tangit & iudicat ex maleficiis nō ita subito:
sed ꝓcessu tp̄is illatis: p̄ minas tn̄ etiā p̄cedentes:
sicq; cō cludamus q̄ de similibus maleficis delatis
& que sub defensionibus vt p̄missum est. defecerunt
etiam vel nō defecerūt eo q̄ nō fuerunt cōcesse: nō
concesse aūt q2 non fuerunt petite: iam nostra que-
stio versatur. quid iudici agendū & qualiter ad que
stiones sit ꝓcedendū p̄ dicenda veritate in punitio
nem sanguinis. Ubi plura sunt iudici ꝓpter ingen

res labores cōtra maleficum taciturnitatis aduer
tenda: que etiam successiue per capitula deducent
Et primum est ꝙ ad maleficam questionandā non
sit pronus: habeat tamen ad certa signa que sequē
tur aduertentiam. Quare autem nō debet esse faci
lis: causa est qꝛ nisi diuina coactio per sanctū ange
lum vt maleficium dyaboli abscedat concurrat ita
insensibilis in illis doloribus efficitur. vt mēbratim
citius discerperetur quā aliquid veritatis fateri va
leat. Nec propterea omittendū. tum qꝛ non equa=
liter omnes sunt hmōi maleficiis irretite. tum etiā
qꝛ dyabolus sponte interdum non coactus sancto
angelo maleficam fateri crimina pmittit. Pro cu=
ius intellectu ea que supra in secunda parte operis
de modo prestandi homagium dyabolo tacta sunt
aduertanda. Sunt nāq; que sub certis annis prius
dyabolo militant vt sex: octo: aut decem annis an=
teq; homagium sibi prestant. s. in corpore et anima
se eis deuouendo vbi tamen alie a principio sibi ꝓ=
fitendo fidei abnegationem. et iam subito homagi
um prestant. Cum autem diabolus hoc spaciū tem
poris postulatum acceptat vtiq; ea de causa: vt illo
intermedio maleficam experiatur an ore tantum ⁊
non corde fidem abnegando. simili modo etiam ho
magium sibi prestaret. Nam cum dyabolus intima
cordis non nisi per exteriora et coniecturaliter co=
gnoscere habet. vt in prima parte operis sub diffi=
cultate an demones ad odium vel fauorem mentes
hominum immutare possunt. plures etiam reperiā
tur qui necessitate aliqua aut egestate inducte per
alias maleficas et sub spe confessionis et euasio=
nis a fide in toto vel in parte apostatant tales vtiq;

etiam non coactus a sancto angelo relinquit vnd
et faciliter sua crimina fatentur: cum tamen alie q
sicut ore: immo et corde sibi adheserunt pro viribus
ab eo defendantur et indurantur ad taciturnitatis
maleficium. Et per hec patet solutio ad questionem
vnde puenit quod certe malefice de facili fatent. alie ve
ro minime: quia vbi diuinitus dyabolus non repellit:
adhuc tamen sponte illas relinquit vt per tẽporalez
confusionem et horribilem mortem ad desperationẽ
inducat: quos corde allicere nunquam poterat. Patẽt
hec etiam ex sacramentalibus earum confessioni-
bus: in quibus asserunt se nunquam voluntarie adhe-
sisse/ et plura maleficia coacte a demonibus intulis
se. Est et alia differentia quod cernunt aliqua post fas
sionem criminum sibiipsis mortem intentare vt la-
queo vel suspendio vitã sibiipsis auferant quod vtique
inimicus ille operatur: ne per sacramentalem con
fessionem veniam a deo consequantur: et hoc pre-
cipue illis: que non voluntarie sibi adheserunt: licz
et aliis que sibi voluntarie adheserunt post crimi-
num fassionem intentat: sed tunc cernitur quod dyabo
lus coacte maleficam habuit relinquere. Conclu-
damus quod tantus vel etiam maior presupponitur la
bor ad questionandum pro dicenda veritate male-
ficam quantus ad exorcizandum a demone posses-
sum. Ideo iudex nec voluntarius nec facilis ad hec
esse debet: nisi vt dictum est in punitionem sangui-
nis. Sed et in hac causa faciat diligentiam prout
sequitur primo ferendo sententiam.

¶ Questio. xv. de modo sententiandi delatã ad que
stiones et quõ prima die sit questionãda: et an possit
conseruationẽ vite cõpromittere Actus decimus.

Quid deniq; secūdo loco iudex hs aduertere stat post actus in eo q̄ refert sniam p modū qui sequit. Nos iudex z assessores attendentes merit is seu considerantes merita pcessus facti p nos contra te talē. talis loci: talis dyocesis: z diligēter omnibus examinatis: inuenimus q̄ tu es varius in tuis cōfessionibus: vtpote quia dicis tales minas ptulisse: non aūt in eo nocēdi animo: z tñ nihilominus sunt indicia varia: que sunt sufficientia ad te exponendum q̄stionibus et tormentis. Eapropter vt veritas ab ore tuo pprio habeat: z deinceps au res iudicū non offendas. Interloquendo declaramus: iudicamus: z sentiamus: die p̄senti: z hora tali: te supponendū q̄stionibus z tormētis. Lata fuit hec sententia. zc. Secundo stat actus in eo quod z p̄missum est adhuc nō sit voluntarius ad questionādum: sed carceribus ad penam mācipatus: et non iam ad custodiā tantum: vt prius. z adhibitis eius amicis vt penas subterfugiat: et q̄ fortassis morti non tradetur: lz alias puniet vbi veritatez fatetur illis pponat: z q̄ ad hoc ipsum delatū inducere velint hortat. Nam meditatio frequens et carceris calamitas: ac replicata informatio pbor̄ virorū disponunt ad veritatē erudiendam: z a nobis exp̄tum est q̄ per hmōi informationes malefice taliter confortate fuerunt. vt in signuz resistentie in terrā spuentes quasi in faciē dyaboli dicebant. exeas maledicte dyabole faciā quod iustum erit: z cōsequenter crimina sua fatebant. Si vero conueniēter delato expectato: z tempore congruenter progato. et multipliciter informato. credat iudex bona fide ipsum delatū negare veritatē. questionent eū mo-

derate. vtpote sine sanguinis effusione. scientes ꝙ
q̃stiones sunt fallaces. ⁊ sepius vt tactū est ineffica
ces. Est aūt modus incipiendi talis. vt dū ministri
se disponunt ad q̃stionandū post expolient eū vel si
est mulier priue anteq̄ ad carceres penosos ducet̃
ab aliis mulieribus honestis ⁊ bone fame expoliet̃
ea de causa. vt si maleficiū aliquod insutū esset ve=
stimētis ꝓut sepe ex informatione demonū practi
cant ex mēbrispueri non baptizati in finē. vt pueri
visione beatifica priuent̃. Et dū instrumēta dispo
nūtur. iudex ꝑ se ⁊ alios bonos viros fidei zelatos
inducant q̃stionandū ad fatendū veritatē libere. ⁊
si fateri noluerit mādat ministris ꝙ ad chordas li=
getur. vel ad alia instrumēta applicet̃. ⁊ ibi statim
obtēperent non leti. sed quasi turbati. post iterum
soluat̃ ad petitionem aliquoꝝ. ⁊ ad partē trahatur
et iterū inducat̃. et inducendo informet̃ quod non
tradet̃ morti. Ubi querit̃. An hoc iudex sup dela=
tum infamatum. et ꝑ testes ⁊ indicia facti legitime
cōuictum cū nichil desit. nisi in ore ꝓprio crimē fa
teatur possit licite ⁊ conseruationē vite cōpromit=
tere. cum tn̄ si crimen fatet̃ vltimo supplicio punie
tur. Rn̄detur. a variis varia sentiunt̃. Nā quidam
ita sentiunt ꝙ si delata est plurimū infamata ⁊ sup
indicia facti violenter suspecta. ⁊ ꝙ ip̄a in magnū
nocumentū sit tanq̄ aliarū maleficarum magistra
etiā tunc securari posset de vita sub his circunstan
tiis: vt ꝑpetuis carceribus in pane et aqua adiudi
caretur: dūmodo alias maleficas sub certis et ve=
rissimis signis manifestaret: nec tn̄ illa pn̄a carce=
ris vt ponit̃ ei manifestanda esset: sed dūtaxat se=
curitas vite ꝓmittenda ⁊ aliquali penitētia puniē

la ꝑ exilium: vel alio modo puniēda. Et sine dubio ꝓ maleficis famosis ꝑsertim q̄ maleficis medicamī nibus insistunt ⁊ maleficiatos supstitiosis actibus curāt taliter seruande essent vt aut maleficiatis sub uenirent: aut maleficas ꝓderēt: nec tñ eoꝝ ꝓditio ni staret: eo ꝙ dyabolus mendax nisi pariter ⁊ alia indicia facti cū testibus concurrerent. Aliis vr ad idē ī casu quo sic carcerib⁹ deputata esset ad tp̄s ꝓmissio seruanda: ⁊ post spaciū tp̄is incineranda. Tertij sunt q̄ dicunt iudicē secure posse in cōserua tionē vite cōpꝛomittere: ita tñ ꝙ expost a sn̄ia ferē da se exoneraret ⁊ in suū locū aliū substitueret. Inter quos modos p̄mus lz videret vtilis ꝓpter maleficiatoꝝ curationē tñ quia nō est licitū maleficia seu illicita ope tollere: lz vt in q̄stione p̄ma ⁊ introductoꝛia hui⁹ tertie partis patuit plurimū opinio sit: ꝙ licitū sit maleficia ꝑ opera vana ⁊ supstitiosa tollere. Sed quia in his magis docet iudices experientia atq3 vsus ⁊ negocioꝝ varietas q̄3 ars alicu ius doctrina. Ideo relinquit hoc iudicibus. Certū est aūt vt experientia pluries docuit multi fateren tur veritatē: nisi ꝙ metu moꝛtis retrahunt. Quod si nec minis nec talibus ꝓmissis fateri voluerit veritatē: tunc ministri sn̄ia3 latā exequant ⁊ q̄stionet cōsuetis modis: ⁊ non nouis nec exq̄sitis leui⁹ vel foꝛtius s̄m ꝙ crimen exigit delinquētis: ⁊ dū q̄stio natur de certis articulis sup q̇bus q̄stionat: ⁊ hoc sepe ⁊ frequēter a leuioꝛibus incipiēdo: quia citius cōcedet leuia q̄3 grauioꝛa. Et dū hec fiūt notari⁹ totū scribat in ꝓcessu et quō questionat: ⁊ de q̇bus īterrogat ⁊ quō rn̄detur. Et no. ꝙ si fatet ꝑ toꝛmē ta: ducat postea ad aliū locū vt d̄nuo recognoscat

Et ꝙ non tantummodo vi tormentoꝝ cognouerit: Quarto stat actus in isto: ꝙ si questionatus decenter noluerit fateri veritatem. Ponant alia tormentorum genera coram eo dicendo: ꝙ oporteat eū sustinere nisi fateat veritatem. Quod si nec poterit ad terrorem vel etiam ad veritatem induci: tunc ꝑ secunda aut tertia die questionanda ad continuādum tormenta non ad iterandū: quia iterari nō debent nisi noua superuenissent indicia feret coram eo sententia in modum qui sequitur. Et nos p̄fati iudex vt su. Assignamus tibi tali diem talem ad q̄stiones coatinuandū: vt a tuo ore ꝓprio ꝟitas oriat et totum ponat in ꝓcessu a notario. Et infra illud tempus assignatū iudex per se aut ꝑ alios probos viros inducent eum ad fatendum veritatē modo p̄misso cum securitate vite: si ita videbitur expedire. Aduertat etiam iudex vt infra illud tempus cōtinue apud eam sint custodes: vt vcꝫ sola non relinquatur: quia a demone frequentabitur sibiipsi mortem inferat: si ꝛ quantum diabolus ipsam deserere intendit aut ad deserendum ipsam diuinitus arcetur. hoc ipsum enī dyabolus melius noscere potest q̄ꝫ aliquis scriptis reserare.

¶ Questio. xv. sup tormenta cōtinuanda ꝛ de cautelis ꝛ signis quibus cognoscere potest iudex maleficas: et quomodo se ab earum maleficiis debet premunire. Et quomodo sint abradende. ꝛ vbi sua habent maleficia abscondita cum declarationibꝰ variis ad obuiandū maleficio taciturnitatis. Et est actus vndecimus.

Quid agit consequēter restat iudici super tormenta continuāda. Est aduertertendū pri=

mo: q̄ sicut non omnium morboꝝ est eadē medicia sed potius diuersoꝝ et singuloꝝ sunt diuerse: ⁊ sin=gulares medicine. si nec ad oēs hereticos seu de he resi delatos: idē modus interrogandi: inq̄rendi et examinandi quo ad articulos ⁊ seruandos: sed ſm veritatē factarum ⁊ ꝑsonarū varius ⁊ diuersus mo dus examinandi. Idcirco ipē prudens iudex ⁊ me dicus q̄ putrida membra ⁊ scabiosas oues reseca=re et seq̄strare ab innoxijs nititur. iam estimare p̄t delatam maleficio taciturnitatis infectā quā taci turnitatē euellere non pōt: vna ⁊ infallibilis depin gi regula siue modus: immo etiā dare non esset tu=tum: eo q̄ cū illuꝫ modū cōsequenter assuetū ac re gulam generalē vcꝫ tenebrarum filij p̄uiderēt ipm̄ tanq̄ laqueum sue ꝑditionis facilius euitarēt: seu etiam p̄cauerent. Cur ⁊ igitur prudēs ac industri⁹ iudex occasionē et modum interrogandi accipere siue ex testiū responsis seu attestationibus. siue ex his q̄ alias experientia eum docuit: siue ex hisque ꝓprij ingenii acumen aperit. subscriptis cautelis vtendo. Nam si inuestigare affectat an maleficio taciturnitatis sit inuoluta: aduertat an lacrimare coram eo stando queat: aut tormentis exponendo hocipsum em̄ ꝓ certissimo signo ex fide dignoꝝ an tiqua relatione ac ꝓpria experientia docēte adeo reꝑtum est: q̄ etiam si ad lacrimandū coniuratio=nibus horteẽ et compellatur si malefica existit hoc ipm̄. s. lacrimas emittere non pōt: dabit q̄dem fle=biles voces: et ex sputo genas: ⁊ oculos linire ac si fleret attentabit: suꝑ quo a circunstantibus caute aduertendū erit. Modus aūt coniurandi ad lacri mas veras si inoxia fuerit ⁊ cohibere lacrimas fal=

sas talis vel cōsimilis in sententia practicari pōt a iudice seu p̄sbytero manū sup caput delati seu delate ponendo. Coniuro te p amorosas lacrimas a nostro saluatore dn̄o iesu xp̄o in cruce p salute mūdi effusas. Ac p ardentissimas lacrimas ipius gloriosissime virginis marie matris eius: sup vulnera ipsius hora vespertina sparsas: et p oēs lacrimas quas hic in mūdo oēs sancti ꝛ electi dei effuderūt et a quoꝝ oculis iam oēm lacrimaꝫ abstersit: vt inquantuꝫ sis innoxia lacrimas effundas. si nocens nullo modo: in noīe patris: ꝛ filij: ꝛ spū̄ssancti. amē Experientia docuit quāto amplius cōiurabantur tāto minus flere poterāt, cum tn̄ vehementer se ad fletū stimulabāt: ꝛ genas sputo humectabāt. Possibile tn̄ vt post in absentia iudicis ꝛ extra locū ꝛ tēpus torture coram custodibus flere valeāt. Qd̄ si cā impedimēti fletus in maleficis queritꝛ. Pōt dici ꝙ quia grā lacrimarū in penitētibꝰ p̄cipuis donis ascribitꝛ: cū celū penetrare ꝛ inuincibilem vincere humilis lacrima a bernardo asseritꝛ: nulli dubium qn̄ et inimico salutis plurimū displicere noscitꝛ. vn̄ ꝛ summis conatibus illas impedire nemo ambigat vt finalis impenitētia potius introducatꝛ. Sed q̄d si astutia dyaboli deo pmittente etiā maleficā flere cōtingeret cū flere: nere: ꝛ decipere etiam pprium mulierum dicatur? Respōderi potest: cum occulta sint dei iudicia: si alias non posset conuinci per legitimos testes super aliqua iudicia facti. nec etiam suspecta esset grauiter aut violenter vtiqꝫ esset absoluenda: et pro leui suspitione inquestaret propter infamiam quam testes deposuerunt haberet heresim maleficarū abiurare. vt in scd̄o modo

sententiandi discutiet. Scda cautela nō solū post hanc pmā obseruāda verūetiā omni tpe iudici de oibus assessorib⁹ aduertēda ꝙ non pmittunt se ab ea tāgi corpaliter psertim sup nudam iuncturā manuū et brachioꝝ: sed oīno secū deferāt sal exorcizatū in dñico palmā ꝛ herbas bñdictas. he eñ res insimul cū cera bñdicta inuoluta ꝛ in collo deportata. vt su. in scda parte opis de remediis cōtra maleficiales infirmitates ꝛ defectus patuit mirā habēt efficaciā pseruādi: non solū ex maleficarū testimoniis. verūetiā ex vsu ꝛ cōsuetudine ecclie: q̄ in hūc finē hmōi exorcizat ꝛ bñdicit. vt ptz in earū exorcismis cū or ad effugādā oēm ptātem inimici. ꝛc. Et nō videat extraneū de tactu iuncturarū seu mēbroꝝ: quia diuina pmissione interdū p audítū vbo rum ab eis platoꝝ maleficiare opere demonū psūt pcipue eo in tpe vbi q̄stionibus exponunt. Experientia nos edocēte. Nouimus quasdā in castris detentas q̄ nil aliđ a castellanis instātissimis pcibus flagitabāt nisi vt in aduētu iudicis aut alteri⁹ psidentis eis cōcederet vt pmus intuitū visus in ipm iudicē dirigere possent anq̄ ab eo vel ab aliis essēt vise. ex quo ituitu etiā sortite ꝙ talis iudex aut alii sui assessores: ita alienati in eoꝝ cordibus fuerunt ꝙ oēm si quā habuerāt indignationē amiserūt: nec ipsas molestare quoquo modo presumebant sed libere abire permiserunt qui scit et expertus est verum dat testimonium ꝛ vtinam talia procurare non possent non paruipendant iudices talia auisamenta ꝛ remedia cum vilipensio talium post tanta auisamenta in eternam eis cedet damnationem. iuxta saluatoris dictum. Si non venissem et locutus eis

non fuissem peccatum non haberēt. nunc aūt excu
sationem nō habent p peccato. Muniant ergo se
pmissis ex ecclie constitutione: ⁊ si cōmode fieri po
test. ipā a tergo dorsum vertēda ad iudices⁊ asses=
sores introducat: et non solum in psenti actu. verū
in omnibus pcedentibus ⁊ sequentibus signo cru=
cis se muniendo ⁊ vtiliter aggrediendo frangentur
cum dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec qs
estimat supstitiosum vt a terra introducat. cum vt
sepe tactum est canonistead to llendū ⁊ impedien=
dum maleficia maiora concedunt ⁊ vana vanis cō
tundere semp dicūt esse licitum. Tertia cautela in
psenti actu vndecimo obseruanda. vt pili ex omni
parte corporis abradant. et est eadē ratio: sicut su
pra de vestimentis exuendis. habent em̄ interdum
p maleficio taciturnitatis aliquas supstitiosas al
legaturas quarūdam rerū. siue investimentis. siue
in pilis corporis et interdum in locis secretissimis
non nominādis: quod si obiicerer. Nunquid diabo
lus ad hmōi ligaturisrerum posset mentē malefice
indurare vt crimina non valeat fateri: sicut et alii
scelerosi sepiusinueniunt sub quibuscūq maximis
tormentis qtūcunq per indicia facti: aut p testes
sint conuicti. Rn̄detur vtiq verum esse q absq re=
bus quibuscūq demon valeat talē taciturnitatem
pcurare. illis tn̄ rebus vtitur in aīarum pditionez
et offensam maiorē diuine maiestatis: qd clari⁹ vt
pateat. Malefica quedā in oppido Hagenorve: de
qua ⁊ supra in secūda parte operis tactum est tale
maleficiū taciturnitatis pcurare sciebatvt masculus
lus recenter natus⁊ nō baptizatus: ⁊ cum hoc pri=
mogenitus interemptus ⁊ in fornace assatus⁊ cum

liis rebus quas exprimere non expedit incinera-
us ꝛ puluerisatus: si qua malefica aut flagitiosus
s his quicꝙ secum deferret nullo modo sua crimi
na fateri posset. Hic clarum est ꝙ si centum milia
pueri adhiberent ex naturali inclinatione nunꝙ
talem effectū taciturnitatis causare possent vtitur
tñ vt cuiqꝫ intelligenti patz in animaꝝ perditionē
et diuine maiestatis offensionē. Sed ꝛ hoc qđ alle
gatur ꝙ sepe flagitiosi hoīes. ꝛ nō malefici talē pe
nes se taciturnitatem retinent. Dicendum est ꝙ ta
lis taciturnitas triplici ex causa ꝓuenire potest.
Primo ex naturali quodāmodo duritia mētis. qꝛ
sicut aliqui sunt molles corde, aut vecordes ꝙ ad
leuem torturā oīa concederent etiā quecūqꝫ falsa:
ita aliqui sunt ita duri ꝙ quātūcūqꝫ vexent. veri=
tas ab eis nō habetur: ꝛ ꝑcipue illi q̄ alias fuerunt
questionati: quoꝝ brachia cito sicut trahuntur. ita
et flectuntur. Secundo ꝓuenit ex maleficio penes
se retento: prout dictū est. siue in vestimētis. seu in
pilis corporis. Tertio ꝙ interdū licet penes se non
habeant maleficia insuta aut allegata: maleficiū=
tur tñ ab aliis maleficis ꝙtūcunqꝫ remotis prout
malefica quedā in ysbruck se iactare solebat ꝙ vbi
ad minus filū ex vestimentis alicuius detenti habe
ret: tantū efficere posset ꝙ quātūcunqꝫ tormenta=
retur: etiam ad mortem nichil fateri posset. quare
patet responsio ad obiectionē. Sed quid in dyoce
si Ratisbonēsi casus contigisse asseritur. ꝙ dū qui
dam heretici ex ꝓpria confessione deuicti non solū
vt impenitentes. immo vt defensores illius ꝑfidie
morti fuissent adiudicati. accidit vt illesi igne re=
manerent. tandē per aliam sententiam ad submer

fonē adiudicati nichil pficere potuerunt: stupenti bus oībus ⁊ fidem ipsoꝝ vt iustam defendere: dum quidā conabanł sollicitus presul super gregē triduanū ieiuniū indixit quo deuote expleto cuidam notificał. ꝙ in certo loco corporis: videlȝ sub brachio vno maleficiū quoddā inter pellem ⁊ carnem insutum haberent. quo reperto ⁊ amoto continuo incēdio cōsumpti fuerūt: licet ab aliis opinatur ꝙ quidā nigromanticus ex demonis cōsultatione q̄ sibi hoc indicauerat pdidisset: sed quocūqȝ mō factum fuerit verisile est ꝙ diuina virtute demon coactus. dum semper ad subuersionē fidei machinał hoc manifestauerit. A sili vbi talis iudici accidēt casus. q̄d faciendū foret elicere pōt si videlȝ ad diuinum recurrere p̄sidiū. vt ieiuniis ⁊ orationibus deuotarū psonarū hoc genus demonioꝝ a maleficis expellał in casu quo nec p mutationē indumētorum: aut tonsurā piloꝝ ad veritatē fatendā sub tortura induci valeant. Et lȝ in alemanie partibꝰ talis abrasura p̄sertim circa loca secreta plurimū censetur inhonesta: qua de causa nec nos inquisitores vsi sumus sed tonsis capillis capitis cū calice aut cipho aque benedicte guttulā cere bn̄dicte immittēdo: ⁊ inuocatione sanctissime trinitatis ieiuno stomacho trinies in potū ministrādo per dei gratiā a plerisqȝ taciturnitatis maleficiū abstulimus. tn̄ in aliis regnis inquisitores talem p totuȝ corpus abrasuram fieri mandāt. vn̄ ⁊ Cumanus inquisitor nobis isinuauit ꝙ anno elapso q̄ fuit. M. cccclxxxv. xl. ⁊ vnā maleficas incinerari mādasset oibus p totum corpus abrasis: ⁊ hoc in districtu ⁊ comitatu burbie vulgariter dr̄ vurmserbad i cō

nibus archiducis austrie versus mediolanū. Qd
querit an tpe necessitatis quo nullis remedijs
cōgruis maleficiū remoueri: vt pmissum est: licitū
foret diuinatrices. que etiā maleficia curare et tol-
lere solēt p ammonitione talis maleficii cōsulere?
Rñsio. qui cqd sit de negocio ratis bone peracto.
exhortamur in dño: vt in nullo casu quantūcūqz ne
cessario p re publica diuinatrices cōsulent: et hoc
ppter magnā offensam diuine maiestatis cum tot
alia sint nobis remedia cōcessa per q̄ oīno assequi
poterimus: aut in ppria petiti forma: aut in equi-
ualenti. ita q oīno veritas experietur. vel ab eius
ore vt incinerari valeat. vel deus auferet ipsam de
medio aliam mortem sup eam pmittendo. Hec au
tem nobis remedia pponunt. vt primo faciat ho-
mo id qd pōt ex ppria industria et ex ppria viriuz
suarum exercitatione modis supra tactis insistēdo
pluries et psertim certis diebus vt iam in sequenti
q̄stione patebit. ii. Corinth. ix. Abūdetis in omne
opus bonū. Scdo: qd si deficit recursuz habeat p
consilio ad alios hoies: q̄ forte sibi remediū de quo
nunq̄ cogitauerat impartiret: eo q varii sunt mo
di ad maleficia tollēda. Tertio si pdicta deficiunt
habeat recursum ad deuotas psonas: iuxta illud.
Eccli. xxxvii. Cum viro sancto assiduus esto quē-
cūqz agnoueris obseruātē timorē dei. Item vt san
cti in patria inuocent per eos. Que si omnia defe
cerint recursum habeat immediate ad deū iudex
et omnis populus ieiuniis et orationib9 vt tale ma
leficium sua pietate amoueat sicut iosaphat. ii. p
al. xx. Cū ignoram9 qd agere debeamus hoc solū
habem9 residui: vt oculos nros dirigamus ad te:

et sine dubio deus in necessariis nostris nō deficiet Unde ꝛ aug. ꝛ habetur. xxvi. q. vii. non obseruabitis. Qui has et quascunqꝫ diuinationes aut facta aut auguria obseruat aut attēdit. aut cōsentit obseruantibus: aut talibus credit: scꝫ opere ꝓsequēdo: aut ad domū eaꝝ vadit. aut in domū suā ꝓpriā introducit. aut interrogat: sciat se fidē xp̄ianam ꝛ baptismum preuaricasse ꝛ paganū ꝛ apostatā ꝛ dei inimicū iram dei ineternū grauiter incurrere nisi ecclesiastica penitētia emendatus: deo recōciliet. Nō deficiat ergo iudex sup licitis vtēdo iuxta premissa remediis: ꝛ finaliter subscriptis cautelis.

¶ Questio. xvi. de tempore et de secūdo modo interrogandi: et est actus. xii. super finales cautelas a iudice obseruandas.

Super p̄missa sunt aliqua aduertenda. Primo: ꝙ sacratioribus diebus ꝛ īfra missaꝝ solēnia sunt interrogāde: ita vt ꝛ ppl's adhortet ad implorādū diuinū auxiliū in generali nichil specificando nisi vt contra quascūqꝫ demonū infestationes sancti inuocēt Secundo ea q̄ supra tacta de sale ꝛ aliis reb⁹ benedictis cuꝫ septē verbis q̄ xp̄s ꝓtulit in cruce in cedula ɔscriptis ꝛ īsimł colligatis collo ei⁹ alligēt longitudo xp̄i sup nudū corpus ꝛ extra benedicta circūcingatur: siquidē longitudo ipsa cōmode haberi pōt experiētia docuit: miro mō his reb⁹ ipas molestare: vixqꝫ retinere: p̄cipue aūt reliquias sanctorum. His sic dispositis ꝛ aqua benedicta in potum porrecta disponat iteꝝ ad q̄stiones: continuo exortando vt prius dū autē a terra eleuat: ꝛ si per talem modū tormentat iudex legat vt legi faciat

dicta testium submissis noibus taliter dicēdo: ecce per testes cōuicta es. Item si testes vellēt se facie ad faciē adfrontare: tūc iudex interrogaret an fa-teri vellet si testes sibi in faciē pn̄tarent: vbi si an-nueret tūc inducendi testes essent: ꝛ corā eo statuē di si forte rubore seu verecūdia quicq̄ fateret. Ul timo si videat ipsam nō velle detegere flagitia sua interrogabit: an ꝑ sua innocētia iudicia candētis ferri vellet subire. ꝛ qꝛ illud oēs affectant scientes ꝙ ꝑ demones a lesione preseruant: vn̄ etiā ꝙ vere malefice existant cognoscūt. replicabit iudex qua temeritate se tantis periculis submittere possit ꝛ oīa cōscribant. sed qđ illud candētis ferri iudiciū non sit eis concedendū: interius patebit. Aduer-tat etiam iudex: ꝙ sextis feriis p̄cipue vsq̧ dum fit cōpulsus pro expectatione nostri saluatoris inter-rogate sepe fasse fuerunt. Sed qꝛ super extremum nos ꝓcedere opꝫ videlꝫ sup omnimodā eius nega tiuam in qua si ꝑstiterit iudex relaxabit eam: ꝛ se-quentibus adhuc vtat cautelis educēdo eā de car cere penso ad aliū ꝓ custodia tn̄ bene munitū: ita tn̄ ꝙ sibi oīno caueat: ꝙ nullomō tradat cautioni-bus seu fideiussoribus nec alias manulenta decre-to: qꝛ a talibus manulēte datis veritas nunq̄ ha-beret immo semp peiores efficiunt. Sed hoc pri-mo ꝓcuret: ꝙ humaniter in cibo ꝛ potu tractetur et interim intrent honesti ꝛ nō suspecti: q̄ etiā fre-quenter de diuersis impertinentibus ei colloquan tur: et tandem vt confidenter consultant ꝙ fateat veritatem: ꝓmittendo ꝙ iudex sibi faciet gratiā. et ꝙ velint esse tanq̄ mediatores. Et in finem hu ius intrabit iudex: ꝛ ꝓmittet facere gratiā: subin-

telligendo: vel sibi aut reipublice in cuius cõserua
tionem totũ qđ fit est gratiosum: si vero sibi ad vi
tam ꝓmitteret q̃ supra questione quartadecima su
per tres modos tacta sunt: scribant singula a no=
tario: ꝛ sub qua forma verboꝝ ac intẽtione sit gra
tia ꝓmissa. Et siquidẽ delata sic gratiã petierit ꝛ
facta detexerit dicant verba generalia ꝙ amplius
fiet sibi quã ipsa petierit in finem vt ampliori con=
fidentia loquat. Scđa cautela in hoc actu ꝙ si oĩ
no noluerit detegere veritatẽ habeat iudex vt su=
pra tactũ de eius cõplicibus sine ipsius situ exami
natis: ꝛ si quid hmõi deposuissent per que cõuinci
posset: hec iudex ꝓponat: et diligenter de singulis
inuestiget ꝛ ad idẽ: si qua instrumenta: vel vnguen
ta: ꝛ pixides in domo fuissent reperta sibi offerent
et ad que vsa fuerit ꝛc. Tertia cautela si adhuc ꝑ
seuerat in sua ꝑtinacia: ꝛ habeat consodales exa=
minatas: que cõtra: ꝛ nõ pro ea deposuissent: vel si
non habet: ꝓcuret alium fide dignũ quẽ nouit detẽ
tem non ingratũ: sed tanꝙ̃ amicũ ꝛ fautorem: qui
quodã sero intrat ad maleficam ꝑtrahendo locu=
tiones: ꝛ tandẽ siquidẽ nõ est de cõplicibus fingat
nimis esse tarde pro recessu ꝛ remaneat in carcere
cum eadem. ꝛ de nocte pariter colloquant. si vero
de cõplicibus: tunc edentes ꝛ bibẽtes mutuo etiã
conferunt de rebus cõmissis: ꝛ tunc sit ordinatum
ꝙ stent extra carcerẽ in loco cõgruo explorantes
eos auscultantes: ꝛ verba colligentes: et si opus
fuerit scriptor sit cũ eisdem. Quarta cautela vt si
tunc incipiet dicere veritatẽ. nullomodo dimidiet
iudex recipere eius confessionẽ. etiã media nocte:
sed cõtinuet quantũ põt: ꝛ si in die nõ curet si pro=

roget prādiū vel cenā: sꝫ instet quoadusqꝫ dixerit veritatē: saltē quo ad principalia. nam ꝑ dimidiationes ꝛ interruptiones frequētius est repertum ꝙ redeunt ad vomitū ꝛ nō aperiūt veritatē quā detegere inceperant: habito cōsilio deteriori. Et aduertat iudex post confessionē nocumentoꝝ hoibus aut iumentis illatoꝝ inquirat quot annis incubū demonē habuerit: ꝛ a quāto tempore fidē abnegauerit: qꝛ sicut de his nūqꝫ fatent nisi prius alia fuerint fasse: ita etiā oīno in fine sunt interrogande. Quinta cautela si predicta oīa deficerent: tunc si fieri pōt ducat ad aliquod castrum: ꝛ ibi certis diebus custodia mancipata fingat se castellanus ad partes longinquas peregrinaturū: ꝛ interim familiares aliqui vel etiā mulieres honeste eam visitātes: ꝓmittant ei ꝙ velint eam oīno dimittere libere abire: dūmō informet eos vel eas de certis experimentis. Et aduertat iudex ꝙ sepissime ꝑ talem modū fasse fuerunt ꝛ cōuicte. Et nouissime in diocesi Argentineñ. ꝓpe oppidum Sletstat ꝛ castro kynnigßhem malefica detenta nullis tormētis ꝛ q̄stionibus induci poterat ad fatendū sua crimina tandē mō supradicto de castellano seruatu. lꝫ p̄ns erat in castro. ip̄m tñ malefica estimabat abesse. tres familiares intrabāt ei liberā relaxationē ꝓmiserunt: dūmodo sup certa experimēta eos informaret. Et lꝫ p̄ria frōte renueret ꝛ dolose cū ea agerent ꝓponeret tandē interrogās de q̄bus informari vellent: vnus dixit sup grādinē excitandā: alter sup carnalia facta tādē vbi sup grādinē illū informare volebat ꝛ scutella aque plena apportata malefica sibi iniūxisset: vt digito paululū aquam mo=

ueret: ꝛ ipsa certa verba ꝓtulisset: subito ad locū quem explorator noiauerat. s. siluam adiacentē castro: tanta tēpestas ꝛ grando repleuit: sicut a multis annis visum nō fuerat. In casu tñ quo oia deficerēt: vel etiā i casu quo crimia fateref qd vlteriꝰ iudici p sniaȝ faciendū sit vt totꝰ pcessus finiaf i q̄ vltima pars huiꝰ opis terminaf restat declarare.

Sequitur tertia pars huius vltime partis operis qualiter processus iste fidei sit debito fine per sententiā diffinitiuā terminandus.

PEr dei grariam his expeditis que ad cognitionem ꝓprietatū sup heresim maleficarum deseruiunt: simul etiā qualiter pcessus fidei aduersus illā sit initiādus ꝛ cōtinuandus. restat nūc discutere qualr talis ꝓcessus p debitam sniam sit cōgruo fine terminādus. Ubi primo notandum ꝙ cū heresis hec vt in principio huius vltime partis tactū est pre alijs heresibus simplicibus hoc habeat ꝙ non est pura: sed mixta crimine eccliastico ꝛ ciuili: vt de se ptȝ. Ideo de modis sniandi tractādo. prio tractādū est de quadā snia ad quā malefice solēt appellare: de qua secularis iudex p se irreqsito ordinario agit. Scđo de his in qbus sine ordinario agere nō pōt. Et sic tertio quō ordinarij se exonerare psit patebit.

¶ Questio. xvi. super purgationem vulgarem: et p̄cipue super examen candentis ferri ad quod malefice appellant.

AN autem malefica vulgari purgatione de qua. ii. q. iiii. consuluisti. ꝛ. c. monomachiam sit super reatum tētatiue purganda et per iudicem secularem ad hoc astringenda

el admittenda ad iudicium candentis ferri si ad hoc appellat: et videtur quod sic. Nam sicut duellum ad conseruationem vite proprie in causa criminali vel rerum suarū in causa ciuili ordinatur: ita et iudiciū candentis ferri per tactum vel aque bullientis per potum sed primum licitum est in aliquo casu iuxta sanctum Tho.ij.ii.q.xcv.in fine vltimi articuli vbi dicit: quod tunc duellū potest esse licitū: vbi ad communem rationem sortiū appropinquat: ergo etiam in aliquo casu iudicium ferri candentis. Itē multi principes sancte vite et qui bonorum consilio vtebantur: vt sanctus henricus imperator erga coniugem virginē kunigūdā quā de adulterio suspectā habuerat exercuit Item sicut iudex qui habet curam cōitatis: licite potest minora mala permittere ad vitandū peiora vt meretrices in ciuitatibus ne omnia turbentur libidinibus. iuxta Aug. in li. arbi. Tolle metrices et oīa turbabis libidine. Ita per tale iudicium vbi quis ab insultibus et iniuriis alicuius cōitatis super causam criminalē aut ciuilē liberari posset. Itē quia minus est lesio manuum per candens ferrum quam vite interfectio per duellum: ideo et si duellum admittitur vbi consuetudo habetur: a fortiori et examen cādentis ferri. Contrarium habetur. ii. q. v. monomachiā. vbi dicitur hec et huiusmodi sectantes deum tentare videntur vbi attendendū esse dicunt doc. quod quia non solum a malo iuxta apostolū. i. Thessal. v. sed etiam ab habente speciē mali abstinēdū est: ideo non dicitur in illo. c. oēs hec sectantes tentant deum: sed videtur tentare vt intelligatur quod posito casu quod aliquis talia exercēs intendat alium finem forte rectū: quia tamē apparentia est mala cauendū est. Respōdeo quod tale iudi

cium seu examen sit illicitũ: pͣcipue candẽtis ferri. Deducit͂ ex duob⁹: pͥmo quia ordinat͂ ad iudicãdũ occulta. q̄ diuino iudicio reseruant͂. Scd̄o etiã q2 hmōi iudiciũ non est authoritate diuina: aut etiam nocumentis sãctorũ patrũ sancitũ. Vñ in ca. cōsuluisti. ij. q. v. qd̄ sanctoꝝ patrũ documento sancitũ non est supstitiosa adinuentione est p̄sumendum: ꝛ Stephanus pa. ĩ eo. ca. spōtanea cōfessione vel testium approbatione delicta cōcessa sunt vestro regimini iudicari occulta eñ et incognita illi sunt relinquenda q̇ solus nouit corda hoim. Et tñ differẽtia inter duellũ ꝛ ferri candentis examen seu etiã potũ bulientis aque: quia duella magis accedunt ad cōem rationẽ sortiũ: vtpote quia pugilles sunt penitus pares virtute et arte q̄ȝ examen cãdentis ferri: quia lȝ vtrũqȝ ordinat͂ ad alicuius facti occulti inquisitionẽ ꝑ aliquod factũ ab hoīe. tñ quia ĩ iudicio cãdentis ferri aliquis miraculosus effect⁹ expectatur. qd̄ non cōtingit in duello: vbi solũmodo cotingit interfectio vnius vel amboꝝ: ideo examẽ illud est oīno illicitum: licet duellũ non sit ita illicitũ. Incidẽtaliter tñ ꝓpter pͥncipes ꝛ iudices seculares sup duellũ admittendum est. Notandũ q̄ occasione hoꝝ verboꝝ sancti Thome q̇ hanc di. ponit Nico. de lyra in postilla sua sup bibliam. j. Regum xvij. occasione etiã duelli seu cōflictus ip̄ius dauid cum philisteo vult elicere q̄ in aliquo casu duellum possit esse licitũ: ideo q̄ hoc non sit de mẽte docto. Tho. sed potius oppositũ ꝓbat Paulus burdegalēs. cōtra nicolaũ p̄fatum cuius ꝓbationem bñ aduertere debent pͥncipes ꝛ iudices seculares. Pͥo ꝑ hoc quia duellũ sicut ꝛ examen alterũ ordinatur

ad iudicandū occulta q̄ diuino iudicio reseruātur.
vtsu. tactū est. nec pōt dici q̄ instīonem habuerit ex
conflicto dauid: quia sibi reuelatū fuit a dño inte=
riori instinctu vt tale certamē inire deberet ⁊ q̄ in
iuriā sibi illatā p eum vindicare cōtra philisteū vo
lebat: qđ ex verbis dauid elicit. Ego venio contra
te in noīe dei viuētis. ⁊ sic nō fuit pprie duellator:
sꝫ diuine iusticie executor. Scđo ex hoc qđ p̄cipue
iudicibus est aduertendū: quia in duello dat pote=
stas: vel saltim concedit licentia vtrīqꝫ interficien
di se mutuo: ⁊ cū alter eorꝫ sit innocens: ideo p̄stat
authoritas vel saltē licentia interficiendi innocen
tem: quod cū simplr est illicitū quia cōtra dictamē
iuris naturalis ⁊ diuinum p̄ceptum. Ideo oīno illi=
citum tā ex parte appellātis q̄ꝫ recipientis: q̄ꝫ etiā
iudicātis ⁊ cōsulentium: q̄ oēs homicide reputant
Tertio. ex hoc quia cū duellū sit singularis pugna
duorꝫ: vt p victoriam vnius appareat iustitia tāq̄ꝫ
p diuinū iudiciū et alterius in iusticia nō obstante
quia tūc deus tentat. vnde redditur illicitū ex par
te appellantis ⁊ recipientis tn̄ cū ipsi iudices aliis
mediis iustū iudicium aut terminationem litis pro
curare possent: cum hoc non faciunt sed consulunt
seu omnino permittunt: cum prohibere possent vtrī=
qꝫ ad interfectionem innocentis. Uerum quia non
est verisimile postillatorem nicolaum hec latuisse/
aut ignorasse. Ideo vbi dicit in aliquo casu duellū
absqꝫ peccato cōmitti mortali: loquitur ex parte iu
dicantium aut consulum. vbi non per ipsorū indu=
ctionē aut ꝯsiliū: sed per ipos appellantē ⁊ recipiē
tem tale tamen exercet siue alio respectu. ⁊ qꝛ nō
est nostre speculatiōis his imorari: sꝫ de ipis male

ficis differere. clare patz q si in aliis criminalibus causis circa furtum aut latrociniũ tale examen inhibetur: q̃tomagis hic vbi constat maleficas cuncta malefica auxilio demonũ ꝓcurare: siue in lesionibus inferendis: siue curandis seu tollẽdis aut impediendis. Nec mirum q opere demonũ a lesionibus in tali examine ꝑseruant malefice: cum vt naturales tradunt succus cuiusdã herbe vbi manus inungunt a combustione possit ꝑseruare: ꝛ cũ ipm demonem virtutes herbarũ minime latent dato q per interpositionem alicuius corporis inter man⁹ deferentis ꝛ ipsum ferrum lesionem non inciperet: put inuisibiliter ꝓcurare potest: tamẽ ꝑ hmõi naturales rerũ ꝓprietas hoc efficere posset: vnde minus q̃ quibuscũq alíis malefactoribus ipis maleficis ꝓpter intimã familiaritatem: q̃ cum demonibus tenent tali examine sunt purgandi: sed ipo facto vbi ad hoc appellant: iam vt suspecte malefice sunt habende. Deseruit ad hoc factũ: q in cõstan. dyocesi tribus annis vix iam elapsis cõtigisse fert. Nam in dñio comitum de furgẽburg ꝑtinent nigre silue malefica q̃dam famosa ꝛ plurimũ ab incolis diffamata vbi ꝑ comitẽ ad instantiã plurimoꝝ fuisset comp̃hensa ꝛ de plurimis iudiciis suꝑ varia maleficia delata: tandẽ inter tormenta et q̃stiones interrogarent manus oĩm volẽs euadere ad examẽ cãdentis ferri appellauit. Juuenis comes nec multum his exꝑtus examen admisit: ꝛ dũ candẽs ferrum ꝑ tres dũtaxat passus deferre adiudicata fuisset per sex deportauit offerens se denuo ad ipm lõgiori spacio deportare. Qua ex re dũ manifestum habuisset indicio maleficii iudicare: qꝛ nullus san=

ctorũ presũpsisset taliter diuinã assistentiã tenpta est: ipsa tamen absoluta a vinculis ꝛ illesa vsqꝫ ĩ p̄sens non vtiqꝫ in partium fidei. scãdalũ ꝑseuerat.

¶ Questio. xviii. de sententia diffinitiua in se qualiter est ferenda.

Onsequẽter ad tractãdũ de his inquibus secularis iudex ꝑ se cognoscere et sñiare potest dyocesanis si libet manentibus exoneratis: hoc ipsũ eñ p̄supponim⁹: vt nedũ nosipsi inq̄sitores salua fide ex iustitia simus ab his sñiandi modis exonerati verũ ꝛ ipsos dyocesanos eadẽ sinceritate exoneratos affectamus ipsoꝝ facultatẽ ꝛ iurisditionẽ minime amputãdo que tñ si vti vellẽt necesse foret ꝛ nos inquisitores. iuxta ca. multoꝝ querela de here. in cle. pariter ꝯcurrere. Attendant tñ ꝙ q꞉ hoc crimẽ maleficaꝝ nõ ẽ mere ecclīasticũ. Vñ nec ptãtib⁹ nec dñis tꝑalib⁹ ad iudicãdũ ꝛ sñiãdũ vt ĩ ca. vt inq̄sitionis. ꝑagra. ꝓhibem⁹. de he. li. vi. ĩterdictũ. In q̄b⁹ tñ p̄fata ptãs diffinire ꝛ cognoscere sine dyocesanis non põt: silr̄ deducet. Sed primo videdũ de ipa sñia in se. Scd̄o qualr̄ sit ferẽda. Tertio quot modis. De primo. Cũ ſm Aug. xi. ii. q. i. c. i. Nos ĩ quẽq̄ꝫ sñiaꝫ ferre nõ possum⁹ nisi aut cõuictũ aut spõte ꝯfessũ. Et sñia sit triplex: vt dꝛ gl. sũmaria in p̄n. q̄õnis. s. Interlocutoria diffinitiue ꝛ p̄cepti Ray. exemplificãs dicit. Interlocutoria sẽtẽtia dꝛ: que nõ sup principali sꝫ sup aliis q̄õnibus ꝓfertur inter principiũ cause ꝛ finẽ emergentibus vt est de teste repellẽdo vel de dilatione causãda vł nõ ꝛ huiusmodi vel forte dicitur interlocutoria: q꞉ inter partes loquendo profertur sine scripture for

tenitate. Diffinitiua autem sententia dicitur: quando principal' quod diffinit. ff. de re iu. l. i. Snia precepti est quam maior precipit minori. De primis duab' nostra conse quenter erit speculatio precipue sup sniam diffinitiuam. Notandum scdo: quod lz in glosa pfata dicat: quod si snia diffinitiua fuerit lata omisso ordine iuris: ipso iure nulla est. ij. q. vi. Si quando. pagra. diffinitiua. Et post dicat scias quod duplex est ordo iuris. Un' qui est de necessaria substantia iudicior vt fiat litis contestatio et lites recipiant. Si contra hunc ordinem ferat sententia non tenet. Est alius ordo qui non est de substantia iudicior. vt. s. snia non ferat sub conditione: et vt pri' non pnunciet de possessione quam de pprietate si tamen hoc non seruet tenet snia. ii. q. vi. Anterior. pagra. biduum. In hac tamen causa: que est causa fidei et heresis crimen: lz mixtum pceditur summarie: simplr et de plano vt ptz in. c. statuta. li. vi. et qualiter ista verba intelligantur: habes supra. q. vi. et vt ibi deducit. iudex ne cessario bellum non exigat: litis contestationem non postulet. etc. sequit. pbationes tamen necessarias admittat: similiter citationem et ptestationem iuramenti de calumnia. etc. Unde et alius modus pcedendi iam p iura noua declarat. De scda autem qualiter sit ferenda. Nota quod pferri dz a iudice et non ab alio: alias non valet. Item in loco publico et honesto etiam sedendo: vt. iii. q. iii. inducte. pagraf. spacium. Et similiter de die et non in tenebris: et sic de multis que ibi notant Tum quia ibi continetur quod non diebus feriatis: et non in scriptis feratur. Notandum quod quia hic summarie simpliciter et de plano vt supra tactum est proceditur. et de verbo. signi. c. Sepe contingit. in clemen. dicitur quod tempore feriarum ob necessitates homi=

nū indultaꝝ a iure procedere valeat: ⁊ ꝙ iudex ani
putet dilationē. Ideo si iudici libet seruare illa po
terit. Nec scripto proferre tenet cum secūdū Joh.
and. Plures sint casus in quibus sine scripto sen=
tentia valet: ⁊ inter illos enumeratur consuetudo
loci vel fori. distin. xi. consuetudinis. Episcopus eti
am si est iudex potest per alium sententiam recita=
re ad instar illustrium. Item nota ꝙ licet in actio=
nibus criminalibus executio sententie non sit diffe
renda: fallit tamen hoc in aliquibus casibus: preci
pue quatuor: sed pro hac materia capiuntur duo.
Primus si lata est in muliere pgnante. differtur eius
vsqꝫ ad tempus partus. ff. de re iudi. l. pregnantis.
Item cum quis est confessus crimen: ⁊ postea ne=
gat: ⁊ intellige si confessio prius non fuit reiterato
modo, quo supra tactum fuit, questione. xv. De ter=
tio autem quot scilicet modis sit ferenda: quia cō=
sequenter vsqꝫ in finem operis de his tractabimus
sunt tamen adhuc aliqua premittenda de modis
quibus persona delata redditur suspecta: eo ꝙ va
rie sententie super varias suspitiones sunt ferende

¶ Questio decimanona quot modis ca
pitur suspitio ꝑ sententia ferenda.

S Uspecti de heresi vel alio crimine quot
modis ⁊ quibus dicendi sunt: ⁊ an in ta
li casu pro tali crimine ex illis iudican
di ⁊ sententiandi sint vbi queritur? Re
spondendum est. ⁊ per antiqua ⁊ noua iura. Nam
glosa super. c. nos in quēqꝫ in precedenti. q. allega
to dicit ꝙ quatuor sunt modi conuincendi reū: aut
s. iure: vt istrumētis ⁊ testib⁹ aut facti euidētia. ex.
de coha. cle. c. tua. Aut iuris inꝑtatiōe: vt sepi⁹ ci

tatũ esse reũ.iii.q.ix.decreuimus. Aut violenta su spitione.xxxii.q.i.dixit. Notant etiã canoniste ꝙ triplex est suspitio. Prima temeraria de qua canõ. Nullum iudicetis suspitiõis arbitrio.ii.q.i. Secũ da ꝓbabilis. ⁊ hec purgationem inducit: nõ autẽ prima: vt.ii.q.iiii.p̃sbyter. Tertia est violẽta. q̃ cõ dẽnationẽ inducit. ⁊ de hac intelligit̃ dictũ Hiero nymi ꝙ vxor dimitti põt propter fornicationẽ. aut fornicatiõis suspitionẽ.xxx.q.i.dixit. Nota insuꝑ ꝙ secũda q̃ est ꝓbabilis admittit̃ ad semiplenã ꝓ= bationẽ. vt extra de p̃sũp. i multis. Vñ coadiuuat ad ꝓbationẽ: si assint alia amminicula: vnde nõ so lũ admittit̃ ad purgationẽ inducẽda. De violenta etiã que ad cõdẽnationẽ sufficit. nota ꝙ est duplex dũ quedã iuris: ⁊ de iure: vt cũ ius fingit ⁊ statuit aliq̃d suꝑ facto: ⁊ ꝯtra hãc nõ admittit̃ ꝓbatio: ex tra de spõsa. nec qui fidẽ. vbi dicitur ꝙ si quis dede rit fidẽ mulieri de contrahẽdo matrimonium cũ ea ⁊ postea copula sequitur: matrimoniũ esse p̃sumit̃: ⁊ probatio in ꝯtrariũ nõ admittitur. Quedam est iuris: sed nõ de iure: vt vbi ius presumit: sed nõ sta tuit aliquid: vt si vir diu mulieri cohabitauit. presu mitur ab eo cognita.xxvii.q.i.dixit. Et cõtra hãc admittitur probatio. Applicando ad propositum nostrum super heresim maleficarum ⁊ super noua iura dicimus ꝙ in iure triplex suspitio seu crimẽ he resis habetur. prima est modica. Secunda magna Tertia maxima. Prima que est modica in iure vo catur suspitio leuis. ita habetur ca. Accusatus. de heresi. libro. vi. in principio. vbi dicitur. Si autem leuis ⁊ modica suspitio illa fuit. quãq̃ꝫ ex hoc sit gra uiter puniendus: non tamen de pena in heresim re

ipsorum puniri. Et hec suspitio ideo dicitur modi
ca: siue leuis tum qr modica z leui defensione tolli
tur. tum qr ex modicis z leuibus orif coniecturis.
Vñ dicif modica a modicis indiciis: z dicif leuis
a leuibus cõiecturis. Utpote in simplici heresi cir
ca fidem si aliqui reperianf occulta conuenticula
celebrantes: vel vita: vel moribus: a cõmuni con=
uersatione fideliũ deuiãtes: vt patz. c. excõicam⁹.
proximo. extra de here. circa maleficaꝝ heresim. Si=
mili mõ vbi cõuenticula in angariis: aut sacratio
ribus anni tẽporibus: in campis: aut siluis: siue de
die: siue de nocte cõuenirent: aut aliqui seorsum re
perirenf: aut nõ frequentare diuina tẽporibus cõ=
suetis z modis cõsuetis: aut cũ suspectis malefi=
cis familiaritates secretas cõtrahere: tales em̃ le
uiter ad minus de heresi habenf suspecti: eo quod
talia frequenter facere hmõi heretici cõprobanf:
de qua etiã leui suspitione habef. C. de he. l. t. iii. in
fine. vbi dicif. Hereticoꝝ vocabulo cõtinẽtur z la
tis aduersus eos sententiis debent succũbere qui
vel' argumento a iudicio catholice religionis z tra
mite defecti fuerint deuiare. Et huic sententie cõ=
cordat Hostiensis in summa ti. de p̃sump. pa. finali
vbi dicit. Notandũ: qꝫ q̃uis heretici leui argumẽ=
to deteganf. s. ad hoc qꝫ suspecti habeanf: tñ nõ de
bent vt heretici haberi: z pbat p p̃cedentia. Secũ
da suspitio q̃ est magna in iure vocaf vehemens si
ue fortis de qua iterum in allegato capitulo Ac=
cusatus. in principio. Iteꝝ sic habef accusatus de
heresi vel suspectus cõtra quẽ de hoc crimine ma
gna z vehemens suspitio orta erat zc. Ibi em̃ hec
cõiunctio z nõ tenef copulatiue: sed expositiue vt

notat Jo.andree ibidem. Vehemens autē idē est quod fortis vt dicit. Archi. sup allegatū ca. Accusatus: et verbo vehemens vt dicit Papies et Huguitio. quod vehemēs idē est quod fortis siue grandis. Allegat etiā Gregorium primo moraliū Ventus vehemens irruit. Vn̄ aliquē vehementē habere casum cū habet fortē hec ibi. Ergo suspitio magna dicitur vehemēs siue fortis: et sic nominatur: quia nō nisi vehementius et fortibus defensionibus repellitur: et etiam quia ex magnis et vehemētibus ac fortibus oritur coniecturis argumentis et iudiciis. vtpote in simplici heresi. si aliqui cōperiantur: quod eos sciūt hereticos fore occultant: fauorē impendāt: associant: visitant munera offerant: recipiāt: defensant: et similia exercentes. tales namque de heresi suspecti sunt: et similiter cognoscūtur circa heresim maleficarum: eo quod suspitio oritur: quod participāt cū eis in crimine et precipue notantur: hic mulierisant viri quod ad amorē vel odium inordinatū: licet nō ad alias lesiones hoim tendant: aut iumētorum solent maleficare. Similia enim vt premissum est in quacūque heresi exercētes vehemēter sunt suspecti: vt patet per alle. ca. accusatus. pa. illo vero. et per notata ibidē per archidiaconū. Cum nō sit dubiū eos talia facere in fauorē heretice prauitatis. Tertia suspitio hec est maxima: et in iure vocatur violenta. ca. cum cōtumacia. et. c. cū accusatus. li. vi. de here. et per notata per archidiaconū et Jo. an. super ca. accusatis. et verbo. vehemens vbi dicunt. Dicit vehemens nō violenta supra de presum. c. literas. De hac suspitiōe loquitur canon. di. xxiiii. quorundā. et hec presumptio seu suspitio dicitur violenta: tum quia violentat: cogit: et artat iudicem ad cre

dendum:nec tergiuersatione refellitur qualicūq̄.
Tum q̄ ex violentibus cōuincentibus atq̄ coher=
centib⁹ oritur cōiecturis. Exempli gratia:in sim-
plici heresi si aliqui reperiant̄ q̄ hereticos adora=
uerint.i.reuerentiā suo amore exhibuerint cōsola
tionem vel cōmunionem ab eis acceperint vel simi
lis quo ad ritum eoꝝ pertinent perpetrauerint:ta
les nāq̄ violenta suspitione de heresi ꝛ hereticoꝝ
credentia sunt cōuicti per ca.accusatus. de here.
li.vi.et per notata.per Archi.super ca.quicunq̄
hereticos. ꝛ verbo credentes eo.lib.vi.cum nō sit
dubium eos talia facere in credentiā heretice pra
uitatis. Super heresim vero maleficarum a simi=
li qui perpetrant ea que ad ritum maleficarū per-
tinent talia cum sint varia: videlicet aliquando ꝑ
verba solum contumeliosa dicendo. Tu senties in
breui que tibi euenient vel similia in effectu:et per
tactum solum tangendo hominem aut bestiam ma
nibus aut per visum tm̄ se manifestando nocturno
vel diurno tēpore certis dormientibus in cubilib⁹
ꝛ hoc vbi hoies aut iumēta nitunt̄ maleficiare: lꝫ
circa grandines varios alios obseruant modos se
aliis offerendo cerimoniis:circa flumē aliquod se
agitando diuersimode. vt in p̄cedētibus circa mo
dos maleficia inferendi patuit.tales vtiq̄ violen
ta suspitione sup heresim maleficaꝝ vbi reperiun=
tur ꝛ fama laborat sunt conuicti:p̄sertim vbi effe=
ctus est subsecutus in maleficio siue statim siue ꝑ
successum temporis:q̄ tunc euidens factum con=
currit siue iudicium facti vbi instrumēta maleficii
in aliquo loco reposito reperient̄:lꝫ successus tem
poris nō ita aggrauaret ad euidentiā facti:manet

tamen suspecta vehemēter: ⁊ a fortiori amplius circa simplicē heresim. Et si querit̄: nūquid dyabolus absq; viso aut tactu mulierū maleficiare posset homines seu iumēta? Rn̄det̄ vtiq; si deus pmittit: sed qr maior dei pmissio vbi creatura deo dicata per fidei abnegationē ⁊ aliis horrendis sceleribus ɔcurrit: ideo ⁊ dyabolus amplius talē modū maleficiēdi creaturas affectat: imo ⁊ dici pōt. q dyabolus etiā si absq; malefica posset. adhuc summe p maleficā talia exercere affectat varijs respectibus vt in pcedē. patuit. Epilogādo ad nostrū ppositū sup modos ex psumptionibus iudicādi. Dicēdū: q sup pfatam distinctionē suspecti de heresi maleficarū sunt in triplici gn̄e: cū quidā leuiter. quidā vehemēter ⁊ quidā violēter. Leuiter sunt suspecti q talia modica vel leuia pagūt q ex eis orit̄ modica vel leuis suspitio cōtra eos de tali heresi: ⁊ lz vt dictū ē vbi qs sic inuenit̄ suspectus nō sit hereticus habēdus tn̄ dz sibi indici canonica purgatio vel iniūgi tāq; p leui abiuratio. Et quidē q purgatio possit sibi indici habet̄ ca. excōicamus. §. in principi. extra de here. vbi dicit̄. Qui aūt inuēti fuerint sola suspitione notabiles suspitione pbabili. hoc est leui. ⁊ q leuiter apparet dicit hosti. sequit̄: nisi iuxta ɔsiderationes suspitiōis qualitatēq; psone ppriā innocentiam cōgrua purgatiōe mōstrauerint anathematicis gladio feriant̄: ⁊ vsq; ad satisfactionē cōdignā ab oibus euitent̄. Ita q si p annū in excōicatione pstiterint. extūc velut heretici cōdēnent̄. Hec ibi. Et nota q indicta sibi purgatione canonica: siue cōsentiat: siue nō: deficiat: siue nō est p oia iudicādū: sicut de diffamato de heresi cui est purgatio ca

nonica inducenda. Sed et hoc ꝙ abiuratio possit tali indici tanq̄ leuiter suspecto de heresi. ptz per ca. accusat⁹: in pri. vbi dr. Accusat⁹ de heresi vel suspectus cōtra quē de hoc crimine magis ꝛ vehemens suspitio orta erat. si heresim in iudicio abiurauit. ꝛ postea cōmittit in ipsa cēseri dz q̄dā iurisdictiōe relapsus: lz añ abiurationē suā heresis crimen pbatū nō fuerit cōtra ipm. Si aūt modica et leuis fuit suspitio illa: quāq̄ ex hoc sit grauiter puniēdus. tñ nō dz in heresim relapsoꝝ pena puniri. Hec ibi. Quidā aūt cū sint suspecti vehemēter: et sunt illi q̄ talia vehemētia ꝛ fortia peragūt. qđ ex eis orit̃ vehemēs ꝛ magna suspitio. ꝛ tales lz etiaz nō sint heretici. nec vt heretici cōdēnandi. eo ꝙ expresse habet̃. extra de p̄sump. c. literis. pa. quo circa. Nullus p suspitione vehemēti est de tāto crimine cōdēnādus. Nā ibi ita dr. Quo circa mādam⁹ quaten⁹ cū ppter solā suspitionē. q̄uis vehemētē. nolum⁹ illū de tā graui crimine cōdēnari. tñ de tali sic vehemēter suspecto dz sibi mādari qđ abiuret gñaliter oēm heresim: et specialiter in quā incidit tāq̄ vehemēter suspect⁹ p alle. c. accusat⁹. in pri. vt est dictū. ꝛ p. c. iter sollicitudines. extra de pur. c. ꝛ p. c. literas. extra de p̄sump. Qđ si post modū relabat̃: vel in pristina: vel in aliā: vel in eos quos scit maleficos: an hereticos associet: visitet: vel deducat. vel cōsulat munera donādo. vel mittat: seu fauorē eis impēdat relapsoꝝ penā nō euadet. per alle. c. accusat⁹. Ubi dicit̃ sic. Eum v̄o q̄ in vna heresis specie vel secta cōmisit: aut in vno articulo fidei: seu sacr̄o eccl̃ie errauit. Et post modū heresim simpl̃r vel gñaliter abiurauit. Sic extūc in aliam

specię heresis siue sectā:ac alio articulo:seu sacro cōmittat. volum⁹ vt relapsus in heresim iudicari. Ille ergo de cui⁹ lapsu in heresim añ abiurationē cōstiterit vel nūc cōstat. si post illā abiurationē receptat hereticos deducat:visitet.siue associet:ac dona vel munera eis donet vel mittat:seu fauorez eis impēdat.⁊ infra merito dz iudicari relapsus cū illū ex approbato a se pri⁹errore nō sit dubiū illud fecisse.hec ibi. Ex q̇bus verbis apparet ꝙ in trib⁹ casibus in gñe suspect⁹ de heresi vehemēter postq̄ȝ abiurauit pena plectit̄ relapsoꝝ. Primus est qñ relabit̄ in eādē ⁊ pristinā heresim de qua suspect⁹ fuerat vehemēter. Secundus qñ heresim simpliciter vel gñaliter abiurauit:⁊ relabit̄ tñ in aliā heresim esto ꝙ de ea antea nunq̄ȝ suspectus habitus fuerit nec delatus. Tertius qñ hereticos receptat.⁊ eos deducit:⁊ fauorē impendit. et hic casus cōplectit̄ multos casus;⁊ habet multos sinus vt ptz in alle. pa.cū vero:in.c. Accusatus.frequētius repetito. Sed querit̄ q̇d agendū si talis vehementer suspectus ad mandatū sui iudicis nō cōsenserit ꝯtinue abiurare. An tradendus sit seculari arbitrio potestatis aiaduersione debita puniēdus.ꝑ.c.ad abolēdam.pa.in pñti vero. Rñdet̄ nequaq̄ȝ.qr.c.illud.⁊ pa.eius expsse loquit̄:nō de suspectis:sed de manifeste dephensis in heresi.⁊c.⁊ rigorosius cōtra deprehensos manifeste:q̄ȝ cōtra suspectos tm̄mō est agendū. Et si querit̄ qualiter ergo sit ꝓcedenduz cōtra talem? Respondet̄ ꝙ ꝓcedet̄ cōtra eū.ꝑ.c. excōicamus.i.⁊ ꝑ.pa.q̇ vero sola suspitione.⁊c.superius inserto.⁊ excōicabit̄.in qua excōicatione si ꝑ annū steterit est vt heretic⁹ cōdēnādus.⁊ alle.c.

Quidam autē suspecti sunt violenter. et sunt illi q̄ talia violentia peragunt. quod illis oritur violenta suspitio contra eos talis est: hereticus est habēdus. ꝛ sicut de dephenso in heresi est de eo ꝑ omnia iudicādū. ꝑ. c. excōmunicamꝰ. i. extra de here. pa. qui vero. ꝛ ꝑ. c. cū contumacia. ꝛ ꝑ. c. vt officiū. lib. vi. Nam vel fatent̄ crimen vel nō. si sic ꝛ volunt redire et heresim abiurare ad penitentiā recipiendi sunt ꝑ. c. ad abolendam. et ꝑ. c. excōicamus. ii. pa: fi. quod si nō cōsenserint abiurare tradēdi sunt curie seculari: animaduersione debita puniēdi. c. ad abolendam. pa. i. allegatum. Si aūt non fatentur crimen postq̄ est conuictus nec consensit abiurare: est vt hereticus impenitens condēnandus ꝑ. c. ad abolendam Violenta enim suspitio ad condēnandum sufficit et probationem in contrarium nō admittit vt habetur extra de presum. c. literis. ꝛ. c. Afferte. Et cum hec discussio locum habet in simplici heresi absq̄ euidentia. aut iudiciū facti: sicut etiam in sexto modo sententiādi patebit: vbi quis vt hereticus condēnat̄. etiam si non sit hereticus in re: quanto magis circa heresim maleficarū. vbi semper concurrit aut euidens factū in pueris: hoībus: aut iumētis maleficiatis: aut indiciū facti: puta ꝑ instrumenta reperta. Et licet in simplici heresi penitentes ꝛ abiurātes ad pniam ꝛ ad ꝑpetuos carceres recipiant̄: vt tactū est. In hac tñ heresi lꝫ eccl̄iasticus iudex recipiat vt sic ad pniam: ciuilis tñ ꝓpter fore facta circa dāna tp̄alia vltio supplicio punire pōt. nec ecclesiasticus ip̄m īpediat: q̄ lꝫ nō eum tradat ad puniendū: tñ relinquere pōt.

¶ Questio. xx. super primum modū sententiandi.

Uia ergo delata persona. ¶ Uel reperitur immunis et absoluenda totaliter. ¶ Uel reperitur solū diffamata de heresi generaliter. ¶ Uel reperitur vltra infamiam questionibus et tormentis exponenda aliqualiter. ¶ Uel reperitur suspecta de heresi leuiter. Uel reperitur suspecta de heresi vehementer. Uel reperitur suspecta de heresi violēter. Uel reperitur diffamata de heresi et suspecta insimul: et cōmuniter. Uel reperitur confessa heresim: et penitens: et non relapsa veraciter. Uel reperitur cōfessa heresim et penitens: sed relapsa probabiliter. Uel reperitur confessa heresim: et impenitēs: sed nō relapsa realiter. Uel reperitur confessa heresim: et impenitens: atque relapsa certitudinaliter. Uel reperitur non confessa: sed conuicta de heresi: legitimis testibus: et alias iudicialiter. Uel reperitur cōuicta de heresi: sed fugitiua vel absens cōtumaciter. Uel reperitur ab alia malefica incineranda: vel incinerata delata. Uel reperitur maleficis non inferendo: sed tollendo per remedia illicita et incōgruēter. Uel reperitur vt maleficus sagittarius et armorum incantator: interimendo letaliter. Uel reperitur vt malefica obstetrix: infantes demonibus execrādo hostiliter. Uel reperitur remedio appellationis se tuendo friuole et fraudulenter. Et siquidem reperitur immunis totaliter erit per sequentem modum sn̄anda finaliter. Ubi notandum quod persona delata tunc reperitur immunis totaliter quando processus meritis diligenter cum bono consilio peritorum discussis non conuincitur: nec cōfessione propria: nec facti euidentia: nec testium productione

legitima: qꝛ videlicet discrepāt in ꝑncipali: nec etiam alias illa ꝑsona fuit suspecta: aut diffamata publice de antedicto crimine: qꝛ sec⁹ si de aliquo alio crimie esset diffamata nec etiā sūt indicia facti cōtra talē ꝑsonā. Circa talē talis practica seruatꝛ: qꝛ absoluenda est per episcopum aut iudicem: per sententiam tenoris sequentis.

Nos. N. miseratiōe diuina eps taliscivitatis aut iudex talis. ꝛc. Attēdentes ꝙ tu talis de tali loco: ꝛ talis dyocesis fuisti nobis delat⁹ vel delata de tali heretica prauitate. s. maleficarū. Attēdētes etiā illa eē talia ꝙ nō valebamus nec debuimus ꝯniuētib⁹ oculis ꝑtrāsire descēdim⁹ ad inqrēdū si ꝑdicta fulcirentꝛ aliqua veritate testes recipiendo: te examinādo ꝛ alia faciēdo. q̄ decebāt scđm canonicas sāctiōes: eapropter visis ꝛ diligēter examinatis oīb⁹ actis ꝛ actitatis in hac cā. habitoqꝫ cōsilio ꝑitoꝝ in iure. ac etiā in theologica facultate. illoqꝫ sepi⁹ repetito sedētes ꝓ tribunali more iudicis iudicātis. ac habētes p̄ oculis solū deū ꝛ negocij veritatē sacrosctis euāgeliis positis corā nobis. vt de vultu dei iudiciū nr̄m ꝓdeat ꝛ oculi nr̄i videāt eq̄tatē. ad nr̄am diffinitiuā sniam ꝓcedim⁹ in hūc modū: xp̄i noīe iuocato. Quia ꝑ ea q̄ vidimus ꝛ audiuim⁹: ꝛ ꝓducta: ꝛ oblata. acta ꝛ actitata sūt corā nobis in p̄n̄ti cā: nō iuenim⁹ aliq̄d cōtra te legitime ꝓbatū fore de his de q̄bus delat⁹ fueras corā nobis. Pronūctam⁹: declaram⁹: ꝛ sentētialiter diffinim⁹ cōtra te nō esse actū legitime corā nobis ꝓpter qđ possis ꝛ debeas vt hereticus aut maleficus iudicari: nec suspect⁹ haberi aliqualiter de heretica prauitate quare a p̄n̄ti instātia inq̄sitione et

iudicio totaliter te relaxamus lata fuit hec sententia.&c. Caueat vt non donatur in sententia quacumque vt delatus sit insons vel immunis: sed quod non fuit probatum legitime contra eum: quia si postmodum temporis processu iterum deferatur & legitime probatur. potest non obstante predicta absolutoria sententia condemnari. Nota etiam quod eisdem modis absoluendus est quis quando est delatus de receptione: defensatione seu alia fautoria heretice prauitatis vbi nihil probatur legitime contra eum. Secularis iudex commissione episcopi modo suo iudicabit.

¶ Questio.xxi. super secundum modum sententiandi delatam tantummodo diffamatam.

Secundus modus sententiandi est quando delatus vel delata processus meritis diligenter discussis cum bono consilio peritorum reperitur tantummodo de tali heresi diffamatus in aliqua villa: ciuitate vel prouincia. hoc est quando delatus talis non conuincitur: nec propria confessione: nec facti euidentia nec testium productione legitima: nec sunt quecunque indicia alia probata contra eum: nisi precise sola infamia: ita quod in speciali nullum probatur maleficium perpetratum quod quidem probare potest super vehementem aut violentam suspitionem quando verba comminatoria super lesionem inferendam protulisset dicendo in effectu vel in sententia. In breui tu senties quod tibi euenient: & post effectus aliquis fuisset subsecutus in lesione corporum aut iumentorum. Circa istum igitur contra quem nil probatur nisi precise infamia talis practica est seruanda. In tali enim casu quia sententia non potest per delato ferri absoluendo eundem sicut in priori modo tactum est: sed contra indicendo sibi canonicam purgationem.

Ideo eps seu eius officialis aut iudex aduertant primo: q in causa heresis nõ refert si aliqs sit tãtũ modo apud bonos et graues personas diffamatus immo attenditur hic q etiam apud quoscũqz viles et simplices sit diffamatus. Et rõ est qz a qbus qs põt accusari i crimie heresis apd illos etiã põt qs ifamari: sed quilibet hereticus potest a qbuscũqz personis accusari: cum tãtummodo inimici capitales vt supra patuit excipiuntur: ergo apud illos potest infamari. ¶ Feret ergo episcopus seu iudex super canoni. purgan. sententiã p hũc modũ vel cõsimilẽ

Nos. N. miseratione diuina episcopus talis ciuitatis aut iudex talis dominij. Considerãtes: q meritis processus facti per nos contra te talem: talis dyocesis nobis delatum de tali heretica prauitate diligenter discussus. etc. Non inuenimus te confessum nec conuictũ de predicta labe: nec alias suspectum ad minus leuiter: nisi q te repperimus legitime et veraciter in tali villa ciuitate vel dyocesi et apud bonos et malos publice diffamatum. Eapropter ad purgandum huiusmodi infamiam. et vt bonus odor in cetu fidelium existas. tibi indicimus canonicam purgationem. vt et iuris assignãdo tibi talem diem/ talis mensis/ et talem horaz talis diei. In qua compareas personaliter coram nobis vt purges tuam infamiam tanta manu ordinis tui: qui quidem compurgatores sint homines fide catholici ac vita probati. et qui conuersationẽ tuam ac vitam nouerunt non tam moderno tempore q̃ transacto. Significantes q si in purgatione defeceris te habebimus pro conuicto prout volũt canonice sanctiones.

S I aũt ꝯsiderãdũ est. ꝙ qñ aliq̃s reppe-
ritur legitime de aliqua heresi publice
diffamatus. ⁊ cõtra eũ aliquid nõ ꝓba
tur nisi infamia ipsa sola indicit sibi ca
nonica purgatio hoc est ꝙ habeat aliquos viros.
Septẽ decẽ vigiti vel triginta sm̄ ꝙ pl⁹ vel min⁹ ⁊
in locis plurimis vel paucioꝛib⁹ magis vel min⁹ in
signib⁹ fuerit diffamat⁹: q̇ sunt sue ꝯditionis seu oꝛ
dinis. vt si diffamatus religiosus ⁊ illi sint religiosi
si clericus secularis ⁊ illi clerici seculares siue mi-
lites: ⁊ illi milites q̇ purgant eũ a crimine de quo
est diffamatus. q̇ cum purgatoꝛes dicũtur esse ho-
mines fide catholici ⁊ vita pꝛobati q̇ ⁊ illius cõuer-
sationẽ ⁊ vitã non tã moderno tp̄e q̃ ãtiquo noue-
runt: vt habet extra de pur. ca. inter sollicitudines
Si autẽ se purgare noluerit excõicetur: quã excõi
cationẽ si p annum sustinuerit aĩo indurato. ex tũc
vt hereticus ꝯdẽnat. Iuxta ca. excõicamus itaq̧
pagraf. q̇ aũt. Si aũt se purgare decreuerit sed in
purgatione defecit: hoc est ꝙ purgatoꝛes tales ⁊ tã
tos ꝓut ei iniunctum fuit. q̇ eũ purgent non inuene
rit p cõuicto habet ⁊ sic vt hereticus cõdẽnatur:
vt habet extra de here. excõicamus. §. pagraf. adii
cim⁹. ⁊ ver. q̇ nõ se. ⁊ de purga. ca. Cũ dilect⁹. Cõ-
siderandũ aũt est hic. ꝙ qñ dr̄ ꝙ indicatur diffama
to quaten⁹ purget se trina vel quarta manu oꝛdi-
nis sui: ꝙ oꝛdo sumitur ibi in gñe ⁊ nõ in specie. vñ
si episcopus purgandus est non negatur quin cum
episcopis purgandus possit admitti. Abbates ⁊ re
ligiosi pꝛesbyteri ⁊ in aliis pari foꝛma de pur. cap.
Quotiens purgabit autem se diffamatus per mo-
dum qui sequitur. vt colligitur: extra de purga. ca.

quotiens. parag. porro. ⁊ capitu. accepimus. Quo ad secundum.

Aduenie͞te au͞t termino eide͞ diffamatu͞m ad se purgandu͞ canonice assignato comparebit personaliter purgandus cum suis co͞iuratoribus cora͞ ep͞o ⁊ inquisitore in loco vbi noscitur infamat⁹ ⁊ ille qui diffamatus est ponens manu͞ super librum eua͞gelioꝝ ante eu͞ positu͞ dicet sic. Ego iuro super ista quatuor eua͞gelia sa͞cta dei ꝙ talem heresim exprime͞do ea͞ de qua sum diffamatus nunq͞ꝫ tenui. nec credidi: nec docui: nec teneo: nec credo. Negabit. s. illud cum iuramento de quo est diffamat⁹ quicquid sit illud. Quo facto oe͞s co͞purgatores pone͞t manu͞ super librum p͞dictu͞ eua͞geli oꝝ. Et quilibet dicet ita. Et ego iuro sup͞ ista sancta dei euangelia: ꝙ credo ipsum verum iurasse Et tu͞c canonice est purgat⁹. Co͞sidera͞du͞ est etia͞ diffamat⁹ de heresi ibi ea purga͞d⁹ vbi noscit͞ diffamat⁹: ⁊ si fuerit i͞ multis locis i͞famat⁹ imponat͞ sibi ꝙ in oi͞b⁹ illis fide͞ catholica͞ publice p͞fiteat͞ ⁊ detestet͞ heresim de qua noscit͞ infamat⁹: de pur. ca. inter sollicitudines: nec conte͞nat qui canonice se de heresi purgauit. nam si post purgationem incidit in heresim iam purgatam pro lapso habetur: et vt relapsus tradendus est curie seculari. Iuxta. cap. excommunicamus. i. paragraf. adiicimus. ⁊ versi. vel si est post purgationem. ⁊ capitu. ad abolenda͞. paragraf. illos quoq͞ꝫ. secus autem si in aliam heresim incidit: de qua se ante non purgauit. Iuxta capitulum allegatum.

¶ Questio. xxii. super tertium modum sente͞tiandi diffamata͞ ⁊ questionib⁹ exponendam.

Ertius mod⁹ ꝓcessū fidei finiēdi ⁊ terminandi est qñ delat⁹ de heresi ꝓcess⁹ meritis diligenter ꝯsideratis cū bono cōsilio ꝑitoꝝ repit vari⁹ vel habēs idicia ꝯtra se ad q̄stiōes.vt.s. exponatur q̄stionib⁹ ⁊ tormētis: vt si q̄stionat⁹ nihil cōcesserit ꝑ imum ⁊ innocēte habeat. ⁊ hoc est qñ delat⁹ nō est dephensus nec ꝓpria ꝯfessiōe: nec etiā facti euidētia: nec testiū legitia ꝓductione: nec sūt indicia ad talē suspitionem. vel habeat heresim abiurare. Est tñ in suis ꝯfessiōib⁹ vari⁹. Vel alius sunt indicia sufficiētia ad q̄stiones ⁊ tormēta. Circa istū talis practica est seruāda. In tali aūt casu q̄r sñia interlocutoria est ꝯtra delatū ferēda ⁊ nō ꝓ eo. Ideo ꝑ inq̄sitorē ꝯiūctim ⁊ nō diuisim est ferēda iuxta. c. multoꝝ. Imprimis si talis steterit in negatiuis firmiter ⁊ nullaten⁹ licet induct⁹ ꝑ ꝓbos viros fateri voluerit veritatē feret sentētia q̄ videt sapere vi diffinitiue sentētie ꝑ modū tenoris sequentis.

Nos. N. miseratiōe diuina eps talis ciuitatis aut iudex i terris dittoni talis dñi subiectis. Attēdētes meritis ꝓcessus facti ꝑ nos cōtra te talē: talis loci: talis dyocesis: ⁊ diligēter examinatis ꝙ tu es varius i tuis ꝯfessiōib⁹ ⁊ nihilomin⁹ sūt indicia multa: q̄ sūt sufficiētia ad te exponēdū q̄stionib⁹ ⁊ tormentis. Eapropter vt veritas ab ore tuo ꝓprio habeatur: ⁊ vt deinceps aures iudiciū nō offensas interloq̄ndo declaram⁹: iudicamus ⁊ sētētiamus die pñti ⁊ hora tali: te supponendū q̄stiōibus ⁊ tormētis. lata fuit hec sñia. Si ṽo q̄stionād⁹ repiat vari⁹ ⁊ ſimul sint idicia alia ad q̄stiōes sufficiētia: ponet

vtrũq3 in snia. vt i pdicta positũ est. si aũt hec duo nõ ↄcurrãt sed vnũ tm̃: vtpote varietas. s. ne aliis indiciis vel alia idicia sine varietate ponet in snia vt inueniet: snia aũt lata mox exequatur vel exeq̃ si mulet. Nõ sit tñ iudex multũ volũtari9 ad q̃stionã dum aliquẽ: nã q̃stiones ꝛ tormẽta nõ inferunt: nisi in defectu aliarũ pbationũ. Et ideo pquirat alias pbatiões: q si nõ inuenerit ꝛ tenet pbabilit q delatus est culpabilis: s3 metu negat veritatẽ bonis modis: ꝛ qñq3 cautelosis interdũ adhibitis ei9 amicis iducẽtib9 ad ṽitatẽ dicẽdã. faciat suã diligẽtiã vt ab ore eius habeat veritatẽ ꝛ negociũ non festinet. nã meditatio frequẽs ꝛ carceris calamitas ac replicata iformatio pboꝝ viroꝝ disponũt ad veritatẽ erudiẽdã. Q̃d si delato cõueniẽter expectato ꝛ tpe ↄgruent progato: ac delato multipl' iformato. Credãt fide bona eps̃ ꝛ iudex oibus ↄsideratis ipm delatũ negare veritatẽ q̃stionẽt eũ moderate: sine tamẽ effusione sanguinis: scientes q q̃stiones sunt fallaces ꝛ inefficaces. Nã aliq̃ sũt ita molles corde ꝛ vecordes q ad leuem torturam oia ↄcederent quecũq3 falsa. Aliqui aũt sunt ita ptinaces q q̃tũcunq3 vexarent: ab eis veritas nõ haberetur. Aliq̃ sũt q̃ fuerũt alias q̃onati; ꝛ istoꝝ aliqui meli9 sustinent q̃stiones: q2 brachia statim trahunt ꝛ flectunt. aliqui aũt remanent debiliores: ꝛ sic minus sustinent q̃stiones; aliqui etiam sunt maleficiati ꝛ ĩ q̃stionibus maleficiis vtuntur qui ante morerentur q̃3 aliq̃d faterent efficiuntur em̃ quasi insensibiles. Quare in q̃stionibus cũ maxima prudentia ẽ agẽdũ ꝛ ad cõditionẽ questionandi q̃3 plurimũ attẽdẽdum. Cum autem lata fuerit: mox ministri se dispo

nant ad q̃stionandũ delatũ. Et cũ disponũt se ep̄s aut iudex: ꝛ per se ꝛ ꝑ alios bonos viros fidei zelatores inducant q̃stionãdũ ad fatendũ: libere etiaꝫ cõpromittendo ad cõseruationem vite si opus sit: vt sup. tactum est. Quod si nec sic poterit ad terrorẽ vel etiam ad veritatem fatendam induci poterit scd̄m diem: vel tertiũ assignare ad cõtinuanduꝫ tormenta ad cõtinuandum: qꝛ iterari nõ debẽt nisi nouis supuenientibus indiciis cõtra eũ ꝛ tunc possunt: sed cõ tinuari non prohibet: dicetur ergo sic. Et nos. N. ep̄s. ꝛ. N. iudex si assit prefati assignamus tibi tali diem talẽ ad q̃stiones cõtinuãdum vt a tuo ore ꝓprio veritas eruat ꝛ totũ ponatur in ꝓcessu: ꝛ infra tp̄s eidẽ assignatũ ꝛ per se ꝛ per alios ꝓbos viros inducent eũ ad fatendũ veritatẽ Quod si fateri noluerit: die assignata poterunt questiões cõtinuari: ꝛ sic q̃stionet eisdem vel aliis grauibus tormentoꝝ fortius vel leuius scd̄m maiorẽ culpaꝫ grauitatẽ: ꝛ poterunt iudices multas cautelas licitas adhibere: ꝛ in verbis / ꝛ in factis / vt veritas habeat quasi magis docet experientia atq̧ vsus ꝛ negociorum varietas q̃ ars alicuius seu doctrina Ubi aũt decent q̃stionatus ꝛ tormẽtis exposit⁹ noluerit detegere veritatẽ amplius nõ vexet: sed libere abire dimittat. Si aũt ꝯstiterit in ip̄a ꝯfessione ꝛ ꝓderit veritatẽ culpã ꝓpriam cognoscendo: ꝛ ab ecclesia veniam postulãdo tanq̧ deprehensus in heresim ꝓpria in cõfessione sed penitẽs: iuxta. c. ad abolendam. pag. p̄senti. abiuret ꝛ sẽtẽtialiter vt deprehensus publice condẽnetur per modum quo condẽnantur in heresim deprehensi propria confessione vt dicetur infra in octauo modo expediendi

huiusmodi deprehensos videat ibi. vbi vero verita
tē proderit ⁊ non penituerit sed in heresi pertinaci
ter perstiterit: et relapsus non fuerit condēnabit.
iuxta ca. ad abolendam. pa. pñti. ⁊ expectatus cō
petenter: informatus decenter tradetur brachio
seculari vltimo supplicio feriendus vt dicitur in=
fra in. x. modo. Si autem relapsus fuerit condēna
bitur per modum quo dicetur infra in decimo mo=
do processum aliquem terminandi videatur ibi.

SIcut autē est diligentius attēdēdum q̄
ille qui questionandus est ante questio=
nes interdum contra se nichil confite
tur: nec aliquid probatur ꝓpter quod
possit nec debeat heresim abiurare: nec
ꝓpter heresim condēnari. ⁊ de talibus agitur hic:
vt dictum est statim. Interdum autem ip̄e delatus
est in heresi deprehensus. vel alias sunt alia cōtra
eum probata indicia propter que debet abiurare:
vel leuiter: vel vehementer de heresi suspectus ꝓ=
pter que non est questionandus. sed si vltra hoc ne
gat aliqua que non probant: sed sunt indicia suffi=
cientia ad questiones et cū pro talibus q̄estiona=
tur: sed nichil propter questiones confiteatur: ni=
chilominus ista non est absoluenda iuxta primum
modum: sed secundū probata contra eum ꝓcedat
et abiurabit vel vt suspectus vel vt deprehensus si
vir prout processus merita exigent et requirent. si
vero propter questiones confiteatur illa vel eorū
aliqua ꝓpter q̄ questionatur/ tunc abiurabit hec ⁊
illa ⁊ ꝑ istis ⁊ illis sententia cōtra eū est ferenda.

¶ Questio vicesimatertia super quartum modum
sententiandi delatam et suspectam leuiter.

Quartus modus pcessus fidei sententiandi & terminādi est qn̄ delatus de heresi pcessus meritis diligenter discussis cum bono cōsilio in iure peritorꝝ reperitur tm̄ suspectus de heresi leuiter & hoc est quādo delatus de heresi nō cōprehenditur nec confessione propria: nec facti euidentia: nec testium productione legitima: nec alius sunt indicia fortia seu vehemētia de illa heresi contra eum: sed tantū modo modicaꝫ leuia: & talia esse per cōsiliū̄ indicata: propter que vt suspectꝰ leuiter de heresi potest & debet: vt tales illam heresim de qua delatus extitit abiurare: & talis si relabatur pena relapsi debet non poni: licet grauius tunc fuerit puniendus ꝙ̄ si non in ante abiurasset. Juxta. c. accusatus. in prin. de here. li. vi. Circa istū talis practica est seruanda. Talis eni si habetur respectus publice abiurabit publice i ecc̄lia p modū q̄ seq̄r i sētētia.

Ego talis dyocesis: talis habitator ciuitatis vel loci talis in iudicio cōstitutus corā vobis dn̄o ep̄o talis ciuitatis sacrosanctis euāgeliis positis corā me & propriis manibus eis per me tactis Juro me credere corde & profiteor ore illā sanctā fidē catholicam & apostolicam: quam sacrosancta romana ecc̄lia credit: cōfitetur. predicat & obseruat Jtem iuro me credere corde & profiteor ore ꝙ dominus iesus xp̄s cum oibus sanctis detestatur heresim pessimam maleficarū: & ꝙ oēs illam assequētes seu illi adherentes eternis ignibus cruciabuntur cum dyabolo & angelis eius eternaliter nisi resipiscāt: & ecc̄lie sancte per pn̄iam recōciliati fuerint. Et consequēter abiuro: abnego: & reuoco illā heresim de qua habetis me suspectam vos dn̄i ep̄s

officialis videlicet q familiaritatē cū maleficis
habui eorū errorem ignorāter defendi: odio habui
inquisitores ꝛ illarum persecutores: seu etiā q eo-
rum crimina non detexi. Itē iuro q nunq̄ predictā
heresim credi neq̄ credo: nec illi adhesi nec adhe-
reo: nec vnq̄ credam neq̄ herebo: nec illam docui
nec docere intendo: q si aliq̄d predictorū fecerim
in futurū (qd deus auertat) penis iuris taliter abiu
ratis prompto aīo me submitto parat⁹ subire om
nem penitentiā q̄ ꝓ his que feci ꝛ dixi: merito me
habetis suspectum: volueritis me iniungere illam
iuro pro viribus adimplere: vt nullatenus contra
uenire sicut me deus adiuuet: ꝛ hec euangelia sa-
crosancta. Predicta autem abiuratio fiat in vul-
gari vt ab omnib⁹ intelligatur. Qua facta iudex
si adest aut officialis potest sibi dicere publice in
vulgari talia verba vel similia in effectu fili vel fi-
lia tu suspitionem quam de te habebamus vt non
immerito abiurasti ꝛ purgasti ꝑ abiurationē preli-
batam decetero caueas tibi q nō incidas in hanc
heresim abiuratam. Nam licet si peniteres nō tra
deris brachio seculari: quia abiurasti tanq̄ suspe-
ctus leuiter ꝛ nō vehementer: tamē tūc multo for-
tius punieris q̄ si non abiurasses: iammodo pro
modico haberis suspecta vehementer ꝛ vbi vt ta
lis abiurares ꝛ ꝓlaberis pena relapsis debita pu-
nieris ꝛ absq̄ misericordia traderis curie seculari
vltimo supplicio ferienda. Si autem abiurat se-
crete in camera episcopi vel camera iudicis quā-
do scilicet non est sacrum publicum modo consi-
mili abiurabit. Quibus peractis feretur senten-
tia in hunc modum.

Os miseratione diuina episcopus talis ciuitatis aut iudex si adest i terris talis domini ditioni subiectis. Attendens q visis et diligenter consideratis processus meritis: et per nos facti contra te talem delatum nobis de heretica prauitate repperimus te/ talia et talia cõmisisse dicantur illa que te reddunt suspectum leuiter de heresi: et propter que te talem merito habentes te fecimus vt leuiter suspectum de predicta labe eandẽ heresim abiurare. Uerum ne predicta parte cõmissa remaneant impunita: et vt efficiaris cautior in futurum de multorum et magnorum consilio in iure peritorũ ac etiã religiosorum. In et super his habito maturo pariter et digesto habentes pre oculis solum deum ac irrefragabilem sancte fidei catholice veritatẽ sacrosanctis euangeliis positis coram nobis. Ut de vultu dei iudiciũ nostrũ pdeat et oculi nostri videãt equitatem sedentesqz p tribunali more iudicũ iudicantiũ te talẽ hic in nostra pñtia psonaliter cõstitutum p modũ q sequit cõdẽnamus: sentẽtiamus: seu potius peniteamus: sed nec de cetero vnqz sciẽter teneas associes vbis defendas: legas seu habeas talẽ et ne deinceps etc. Ponant illa q cõmisit: ppter que suspecta fuit habita de pdicta heretica prauitate lata fuit hec sententia seu penitentia.

¶ Caueatqz notarius: q in processu ponat: q talis abiuratio est facta tanqz per suspectum habitum de heresi leuiter et non vehementer: alias periculum magnum esse posset.

¶ Questio. xxiiii. super quintum modũ sententiandi suspectum vehementer.

Quintus modus pcessum fidei finiendi τ terminandi est qñ delata de heresi pcessus meritis diligēt discussus cū bono cōsilio in iure peritorū repperit suspecta de heresi vehementer: et hoc est qñ delata de heretica prauitate nō repperit legitime dephensa: nec cōfessione ppria: nec facti euidētia: nec testium pductione legitima: sed sunt magna τ grauia pbata indicia cōtra eam: et talia p cōsiliū indicata q̄ illam reddūt inspectā vehemēter de pdicta heretica prauitate. Circa istum talis practica est seruanda. Talis nāq3 dz vt suspectus vehementer de tali heresi abiurare illā hereticā prauitatē: ita q si post modū relabat pena relapsi debita puniat. hoc est q tradat brachio seclari vltimo supplicio feriēda. iuxta. c. accusatus. in prin. de hereti. li. vi. Et abiurabit publice vel secrete. scd3 q suspectus est habitus publice vel secrete: et apud plures vel pauciores et graues vel leues: vt dictū est statim de illo q̄ est suspectus leuiter de heresi: et hz vt talem heresim abiurare. Modus aūt disponendi ad abiurationē talis est. Aduenientē nāq3 die dñica ad abiurationē faciendā τ ad audiendū sententiā seu penitentiā abiurādo iponendā pdicator sermonē faciet generalē. Quo facto legant publice p notariū vel clericū ea de q̄bus ipse abiurādus est cōuictus: τ alia ex q̄bus habitus est suspectus de heresi vehementer. Post dicet sibi p iudicē vel officialē. Ecce q ex hic recitat; tu es nobis suspectus de tali heresi vehemēter: quare op3 q tu purges te τ abiures heresim supradictā: τ tunc ponet coram abiurando liber euangeliorum τ ipse ponet

manum super illum. et si scit legere competenter tradet sibi sequēs abiuratio in scriptis: ꝛ leget coram omni populo. Si autē nesciat legere cōpetenter: notarius legat ea spaciose: ꝛ abiurādus respōdebit alta ꝛ intelligibili voce per hunc modū. Nā notarius vel clericus dicet sic. Ego talis de tali loco. Et iste respōdebit per eadem verba: ꝛ ille in iudicio constitutus est: iste respondebit per eadem verba in vulgari semper. Et sic quousqꝫ abiuratio sit finita: ꝛ abiurabit per formam tenoris sequētis ¶ Ego talis de tali loco: talis dyocesis in iudicio personaliter constitutus, coram vobis reuerendis dn̄is epō talis ciuitatis ꝛ tali iudice in terris ditioni talis dominis subiectis sacrosanctis euāgeliis positis coram me: propriis manibꝰ per me tactis. Iuro me credere corde et profiteor ore illam sanctam fidem catholicā ꝛ apostolicam quam sacrosancta Romana ecclesia docet: profitetur: predicat: ꝛ tenet. ¶ Item iuro me credere corde ꝛ profiteor ore ꝙ ꝛc. Explicet articulus catholicus contrarius illi her̄n. de qua vehemēter est suspectꝰ. vt verbi gr̄a. Si est de heresi maleficarū dicetur sic. Iuro me credere ꝙ nō solū simplices heretici: aut scismatici eternis ignibꝰ cruciabunt verꝫ sup oēs heresi maleficarum infecti fidem quā in sacro fonte baptismatis perceperūt abnegantes: ꝛ spurciciis dyabolicis pro implendis eoꝝ prauis desideriis insistūt hominibus: iumētis: terre frugibꝰ plurima nocumenta inferentes. Et cōsequēter abiuro: abnego: ꝛ reuoco illā heresim: seu potius infidelitatē: que false ꝛ mēdaciter asserit non aliquā maleficā i terris: ꝛ ꝙ nemo credere debeat illas posse

nocumenta inferre auxilio demonum: cum talis in fidelitas expresse militat vt iam cognosco aduersus determinationē sancte matris ecclesie oīm catholicoꝝ doctoꝝ: immo ꝛ aduersus leges imperiales: que hmōi comburēdas decreuerunt. Itē iuro ꝙ nūq̄ predicte heresi credidi supple pertinaciter neq̄ credam: nec adhereo de p̄senti: nec adherere intēdo: nec docui: nec docere intēdo: nec docebo. Itē iuro ꝛ ꝓmitto ꝙ talia ꝛ talia exprimant̄ ꝑpter q̄ habetis me suspectū de hmōdi heresi vehemēter nunq̄ faciā nec operā: vt fiant dabo. Quod si aliquid de predictis fecero in futurū (quod de⁹ auertat) penis de iure relapsis debitis prompto animo me submitto paratus subire omnem penitentiam: quā pro hic q̄ feci ꝛ dixi ꝑpter que habetis me suspectū de dicta heresi vehemēter decreuerit mihi iniungere ꝛ illam iuro: ꝛ promitto pro viribus adimplere: ꝛ nullaten⁹ cōtrarie: sic me deus adiuuet ꝛ hec euāgelia sacrosancta. Predicta aūt adiuratio fiat in vulgari: vt ab oibus capiatur: nisi fieret solummodo coram personis ecclesiasticis: qui linguam latinam intelligerent competenter. Si aūt abiurauerit secrete: sed in palatio episcopi: vel camera episcopi, quando scilicet factum non est publicum modo consimili abiurabit. ¶ Facta autem predicta abiuratiōe iudex auisabit eum: vt supra ꝙ non incidat relabendo in penam relapsorum.

Si cautus notari⁹ ꝙ ponat in actis quomodo talis abiuratio facta est per talem: vt per suspectuʒ de heresi vehementer ad hoc vt si relaberet̄ qualiter puniretur: quia pena relapsis debita. Quibus peractis feret̄ sententia seu penitētia ī hūc modū.

Nos. N. episcopus talis ciuitatis et frater si assit. N. inq̄sitor heretice prauitatis in terris talis dñi ditioni subiectis a sancta sede apostolice specialiter delegatus. Attendentes ꝙ tu talis: de tali loco: et talis dyocesis: talia et talia cõmisisti. dicant illa vt ex processus meritis diligenter discussus legitime nobis constat: propter que merito habemꝰ te suspectum vehementer de tali heretica prauitate. Et vt taliter suspectum te fecimus abiurare de magno consilio in iure peritorum: iusticia suadente. Uerum vt efficiaris cautior in futurũ: ⁊ ne reddaris procliuior ad similia peragenda: et ne crimina permaneãt impugnita: vt sis ceteris delinquẽtibus in exemplũ de multorum ⁊ magnorum in iure consilio peritorum: ac etiam in facultate theologica magistrorũ seu doctorum. In ⁊ super his habito maturo et digesto habentes pre oculis solum deum: ac sancte fidei catholice ⁊ apostolice veritatem sacrosanctis euangeliis positis coram nobis: vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat et oculi nostri videant equitatem: sedentesq̃ pro tribunali more iudicum iudicantium te talem hic in nostra presentia personaliter constitutum forma qua seq̃tur condẽnamus seu potius penitentiamus: videlicet nec deinceps talia vel talia facere. vel dicere: aut docere presumas ponantur illa que conuincit cõmisisse ꝓpter que fuit suspectus habitus de predicta heresi vehementer ⁊ nõnulla que si cõmitteret incideret leuiter in relapsum: sed alia sibi imponantur prout negocii varietas expostulat et req̄rit. Utpote ꝙ nunq̃ scienter habeat talia exerci=

tia: vel ne eos quos sciuerit abiurasse receptet et similia lata fuit hec snia. Attendeudū aūt ꝙ suspecti de heresi ꝛ non deprehensi siue sint suspecti vehemēter siue leuiter non debēt ꝑpetuo incarcerari nec perpetuo immutari: quia hec est pena illoꝝ q̇ fuerunt heretici ꝛ postea penituerūt: vt patet. c. excōicamus. ii. de here. ꝛ in ca. qm̄ de here. li. vi. sꝫ pn̄t ꝓpter illa que cōmiserunt ex q̇bus habiti sunt suspecti ad certū tp̄s carceri mancipari: ꝛ postmodū vt videbit dispensari. Juxta ca. vt commissi. de here. li. vi. Nec hm̄ōi suspecti sunt crucibus consignandi: nā cruces sunt insignia heretici penitētis: suspecti autem non fuerunt heretici habiti quare non sunt consignandi: potest tamen eis imponi: ꝙ stent certis diebus solennibus in valuis talium ecclesiarum vel circa altaria dum missarum solēnia celebrantur habētes in manib⁹ cereū ardentē tanti pōderis vel ꝙ vadāt ad talē ꝑegrinationē ꝛ similia ꝓut negocii qualitas expedit ꝛ requirit.

¶ Questio. xxv. super sextum modum sentētiandi delatam violenter suspectam.

Sextus modus ꝓcessus fidei terminandi est qn̄ delatus de heretica prauitate processus meritis diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorū repperit de heresi suspectus vehemēter. Et hoc est qn̄ delatus ipse non repperit legitime deprehēsus cōfessione ꝓpria: nec facti euidentia: nec testium ꝓductione legitima: sed sunt indicia non leuia solū vel vehemētia sed fortissima ꝛ violētissima que ip̄m delatū reddūt merito suspectū de dicta heresi violēter ꝛ ꝓpter q̄ talis debet vt suspectus violenter de

dicta heresi iudicari. Et vt modus iste clarius itelligat demus exempla tã de simplici heresi in fide q̃ ꝛ de heresi maleficaꝝ. Nã in simplici heresi cas⁹ cõtingeret qñ delat⁹ ipe nõ reppitur legitime dep̄hẽsus ꝯfessione ꝓpria. ꝛc. vt su. tñ ꝓpter aliqd qð dixit vel egit: vtpote citatus in nõ cã fidei sustinuit excõicationem per annũ vel plus: talis est iam suspectus leuiter de heresi. qꝛ hoc non caret scrupulo heretice prauitatis. de penis. c. graue. Citatus aũt rñsurus de fide vbi nõ ꝯparet sꝫ renuit ꝯtumaciter cõparere: ꝓpter qð excõicatur tunc fit suspectus de heresi vehementer: nam tũc leuis suspitio transit in vehementẽ ꝛ si sustinet illã excõicationẽ per annũ aĩo pertinaci tũc fit suspectus de heresi violenter. Nam ꝛ tũc vehemens suspitio transit in violentã ꝯtra quã non admittit defensio: immo ex tũc talis est vt hereticus ꝯdẽnandus: vt ptꝫ p ca. cũ ꝯtumacia. ꝛ notatur ibidẽ li. vi. ¶ In heresi vero maleficaꝝ exemplificat sup violentã suspitionẽ qñ dixit ꝛ egit aliqua que a maleficis practicãtur: qñ volunt aliquẽ maleficiare: ꝛ qꝛ hoc cõe ẽ vt verbis ꝯminatoriis aut factis p visum vel tactũ se habeãt manifestare ꝛ triplici ex cã vt pctm̃ a iudicibus aggrauet ꝛ vt simplices eo facili⁹ seducantur ꝛ vt deus per amplius offendatur ꝛ maior seuiendi in hoĩes sibi facultas relinquat: vñ violẽter malefica suspecta quãdo post verba ꝯminatoria dicendo faciam tibi que in breui senties vel similia in sentẽtia ꝛ post verba effectus aliquos in ipo vel in alio fuit subsecut⁹: tũc tm̃ nõ leuiter sit suspecta sicut q̃ ꝓpter familiaritatẽ habita cũ maleficis fuerũt suspecti: aut qui ꝓcare ad amorẽ inordinatuꝫ aliquẽ

voluisset vide su. de trib⁹ suspitiõibus leui vehemẽti & violẽta. Nunc vidẽdum est qualis practica sit cũ talib⁹ seruãda. Nam circa violẽter suspectũ in simplici heresi hec practica seruat. Nã licet in re fortassis non sit hereticus. vtpote q2 nõ habet errorẽ in mente nec de illo pertinaciã in volũtatem vt notat Archi. super ca. alle. nihilomin⁹ est vt hereticus condẽnãdus ppter pdictã suspitionem violẽtã contra quam non est pbatio admittẽda. condẽnat autẽ heretica sic qđ si nolit resilire / & heresim abiurare & satisfactionẽ cõdignam exhibere tradi tur brachio seculari aiaduersiõe debita puniẽdus. Iuxta ca. ad abolẽdã. pag. pñti. Si aũt velit & cõsentiat cũ effectu abiurare heresi & carceri ppetuo mãcipat. Iuxta. ca. excõicamus. ij. de here. Pari forma ille q̃ sic est suspect⁹ de heresi violenter. Circa suspectum autem violenter super heresim maleficarũ: licet idẽ modus esset obseruandus. tñ mitiori modo pcedẽdo. Aduertendum: q͏ si stabit in negatiua asserens prout facere solent: q͏ non ea intẽtione verba illa protulerit: sed ex vehementi & muliebri passione vnde & iudici non videtur ipsam igni posse adiudicare non obstante violenta suspitione tunc iudex ea in carceribus detenta inquirat. & proclamare faciat: si in similibus dudum notata fuisset & si sic vtrum publice sit de tali heresi diffamata ex quibus procedere adulteriora potest taliter. vt ante omnia questionibus tormentis exponatur: & si indicia apparuerint super talem heresim / aut super maleficium taciturnitatis. puta quia lachrymas non effudit: immo et quasi insensibilis ad tormenta repperitur. Quia videlicet

cito post tormenta oibus viribus restituitur : tunc pcedat per varias cautelas supra positas : vbi de similibus agitur. Et in casu quo oia deficerent tuc aduertatur. q si similia dudum perpetrauit tuc omnino non est dimittēda: sed per annū ad minus squalo ribus carceris mācipāda z cruciãda sepissime etiã examinanda: precipue sacratiorib9 dieb9. Si aūt diffamata cū hoc licet tunc iudex p ea que supra tacta sunt circa simplicē heresim ipsam posset igni adiudicare: precipue pter multiplicationē testiū z qz sepius in similib9 vel in aliis maleficiis fuit notata: tñ qz cum pietate pcedere vult. Ideo indicet ei canonicaz purgationē: vt videlicet. xx. aut. xxx. purgatores habeat z pcedat prout in secūdo modo sentētiandi tactū est: ita videlicet indicādi sibi q si in purgatiōe defecerit q tunc tāq rea igni adiudicabitur: z scdm hoc iudex pcedere pōt. In casu vero quo se purgaret: tūc abiurationē ois heresis cum pena relapsoz ac ppetua pnia p modū qui sequit in snia formāda faciat: z modus disponendi ad abiurationē talis est: vt dictū est in quarto z in quinto modis pcedētib9 processum fidei terminandi. Nota etiã q in sequētib9 modis oibus sentētiādi vbi iudices per viam pietatis pcedere vellent: tunc p modū iam tactū pcedere possēt. Sed qz seculares iudices variis suis vtunt modis. iuxta rigorē: z non semp iuxta equitatē pcedentes. Ideo ipsis infallibilis regula z modus assignari nō pōt: sicut iudici ecclesiastico: q abiuratione recipe pōt / sub ppetua penitētia per modū qui sequitur: Ego talis. de tali loco: talis dyocesis. in iudicio psonaliter constitutus corā vobis venerabilibus dñis epo

alis ciuitatis: ⁊ iudicibus sacrosanctis euãgelijs
positis corã me: eisq; ꝓpriis manib⁹ per me corpa-
liter tactis iuro me credere corde: ⁊ ꝓfiteor ore il-
ã sanctã fidẽ catholicã ⁊ apostolicã: quã sacrosan
cta romana ecclesia tenet: ꝓfitetur: credit: predi-
cat: atq; docet. Et cõsequẽter abiuro oẽm heresim
t abnego ⁊ reuoco extollentẽ se aduersus sanctam
romã ⁊ apostolicã ecclesiam cuiuscũq; secte fuerit
vel erroris. Itẽ iuro ⁊ ꝓmitto talia ⁊ talia. exprimã
ur illa q̃ egit seu dixit: propter que ⁊ ex culpa mea
habetis me suspectum de dicta heresi violẽter: dei
eps nũq; faciam: vel dicam. vel ꝙ fiãt operam da
o. Itẽ iuro ⁊ ꝓmitto ꝙ omnem pniam: quã mihi i
ungere volueritis ꝓ predictis virib⁹ adimplebo:
ec contraueniam in aliquo. sic me de⁹ adiuuet. et
ta sacrosancta euangelia. Quod si ↄtra abiura-
a fecero in futurũ: quod deus auertat extũc penis
e iure relapsis debitis nũc ꝓtũc obligo ⁊ astrigo
uatenus illis ferior. Sit cautus notarius ꝙ scri-
at in actis ꝙ dicta abiuratio est facta ꝑ vnum de
eresi violẽter suspectum vt si ꝓbaretur post rela-
sus vt tunc talis iudicaretur talis ⁊ traderet bra
hio seculari. Ego talis de tali loco ⁊ talis dyocesis
iudicio ꝑsonaliter cõstitutus coram vobis vene
abilibus dominis. N. episcopo talis ciuitatis: iu-
icibus in terris talis dñi. sacrosanctis euangeliis
ositis coram me: eisq; propriis manibus ꝑ me cor
oraliter tactis. iuro me credere corde: ⁊ profiteor
re illam sanctam fidem catholicam ⁊ apostolica3
uam sacrosancta Romana ecclesia tenet. profite
ur: credit: predicat: atq; docet. Et consequenter
iuro: abnego: ⁊ reuoco omnem heresim extollen

tē se aduersus sanctam romanā ꝛ apostolicam ec-
clesiam cuiuscunqꝫ secte fuerit vel erroris. Itē iu-
ro ꝛ ꝓmitto talia, ꝛ talia, exprimantur illa que egi
seu dixi. ꝓpter que ꝛ ex culpa mea habetis me su-
spectū de dicta heresi violēter. deinceps nunqꝫ fa-
ciam vel doceā: ꝙ fiāt operam dabo. Item iuro et
ꝓmitto ꝙ omnem penitentiā quaꝫ mihi iniungere
volueritis pre predictis: ꝓviribus adimplebo: nec
contrauenia in aliquo. sic deus me adiuuet: ꝛ ista
sacrosancta euangelia. Quod si contra abiurata
vel iurata fecero in futuruꝫ dyabolo instigante (qd
deus auertat) penis de iure relapsis debitis nūc ꝛ
tūc me obligo ꝛ astringo: quatenꝰ illis ferior cum
legitime cōstiterit me contra fecisse. Sit cautꝰ no-
tarius ꝙ ascribat in actis ꝙ dicta abiuratio est fa-
cta per talem tanqꝫ per habitum suspectum de he-
resi violenter: vt si ꝓbaret abiuratꝰ relapsꝰ iudica-
retur: ꝛ vt talis traderetur brachio seculari.

Quibus sic actis absoluat eum a senten-
tia excommunicationis de qua est su-
spectus habitus violenter / ꝙ incideri
sicut in heresibus supradictis. vnde si-
cut hereticus cum rediit ꝛ abiurat est
sententia excommunicationis absoluendus: quia
omnis hereticus est excommunicatus. Iuxta ca.
excommunicamus. i. ꝛ. ii. de here. ꝛ etiam iuxta c.
pit. ad abolendam. in principio. Sic talis de qu
agitur cum sit vt hereticus condemnandus: vt di-
ctum est prius postqꝫ abiurauerit est ab excommu-
nicationis sententia absoluendus. Et absolutio-
ne facta feretur sententia per modum tenoris se-
quentis.

Nos. N. eps talis ciuitatis. et iudex in terris talis domini. Attendētes q tu talis: de tali loco: talis dyocesis: fuisti nobis delatus de talibus et talib⁹ fidem sanctam tangentibus. exprimantur illa et q̄ nos processimus ad informandum: nos super illis: vt iusticia suadebat et meritis processus diligenter examinatis: et omnibus actis et actitatis in causa presenti inuenim⁹ te talis et talia cōmisisse explicent illa. Ea propter et non immerito de tali heresi expli- cent illa te suspectum violēter habentes fecim⁹ te vt taliter suspectum omnē heresim generaliter pu- blice abiurare prout nobis mādāt canonice sāctio- nes. Sane cū scd͡z eadē canonica instituta omnis talis sit vt hereticus cōdēnandus et tu saniori cōsilio adherendo: et ad gremium sancte matris ecclesie re- deundo abiuraueris vt premittitur omnē hereticā prauitatem. ꝓpter quod absoluimus te a sentētia excōicationis: q̄ vt obnoxius dei ecclesie astrictus merito tenebaris. Si tn̄ de corde vero: et fide nō fi- cta reuersus ad ecclesie vnitatē. Idcirco inter pe- nitētes deinceps computaris ad misericordie sinū sacrosancta ecclesia te recipiēs de pn̄ti. Verū: qr indignū valde existit offensas diuinas impunitas conuenientibus oculis pertransire iniurias homi- num castigare cum grauius sit diuinam q̄ huma- nam ledere maiestatem: et ne tua crimina incentiuū prestant aliis delinquendi: et vt efficiaris cautior in futurum ac minus procliuus reddaris in posterum ad p̄dicta seu similia committenda: vt in futuro se- culo leuius patiaris. Nos episcopus et iudex p̄fat⁹ prehabito. In et sup his sano et maturo cōsilio peri-

torũ ſedẽtes ꝓ tribunali more iudicum iudicantiũ habentes pre oculis ſolũ deũ ⁊ ſancte fidei irrefragabilem veritatẽ ſacroſanctis euangelijs poſitis corã nobis: vt de vultu dei iudicium noſtrũ prodeat: ⁊ oculi noſtri videãt equitatẽ te talẽ in nr̃a pñtia pſonaliter conſtitutũ. hac die ⁊ hora tibi in antea aſſignatis ſentẽtialiter ꝑ modum q̃ ſequit̃. condẽnamus ſeu potius penitẽtiam⁹. Imprimis ꝙ ſtatim induaris ſuꝑ veſtes oẽs quas defers veſte liuida ad modum ſcapularis monachi ſine caputio facta ante ⁊ retro habente cruces de pãno croceo: longitudinis palmarũ trium: ⁊ latitudinis duarũ: quã veſtẽ deferre habeas ſuꝑ oẽs veſtes: alias ꝑ tantũ tꝑis exprimat̃ vni⁹ anni: vel duoꝝ: vel plus ad minus: ꝓut culpa exigerit delinquentis: ⁊ nihilomin⁹ cũ dicta veſte ⁊ crucibus ſtes in porta talis eccliẽ tali ⁊ tãto tꝑe. ſ. in quatuor feſtis principalibus virginis glorioſe. vel talibus: ⁊ talibus ciuitatibus in valuis talis ⁊ talium eccleſiarum: teq̧ ad talẽ carcerẽ ad perpetuũ: vel ad tale tẽpus ſententialiter ꝯdẽnamus. Ponant̃ illa q̃ videbunt̃ magis ad honorem fidei expedire: attẽta culpe maioritati / ſeu minoritate ſeu contumacia delinquẽtes ⁊ ſequitur retinentes nobis ex certa ſcientia ⁊ expreſſe vt nobis concedunt canonica inſtituta quatenus dictã penitentiam poſſumus mitigare aggrauare: mutare tollere in toto ⁊ in parte totiens quotiens nobis viſum fuerit faciendum: lata fuit hec ſnĩa. ¶ Qua lecta: mox executione debite demandetur: ⁊ induatur veſte predicta: cruces huiuſmodi continente.

¶ Queſtio. xxvj. ſuper modum ſententiandi debitam ſuſpectam ⁊ diffamatam.

Eptimus modus ꝓcessum fidei finiēdi et terminādi est qn̄ delatus de heretica prauitate ꝓcessus meritis diligēter discussis cū bono cōsilio peritorū in iure reperitur suspectus de heresi ⁊ etiā diffamat⁹. Et hoc est qn̄ delatus ipse nō reperitur le-
timе deprehēsus: nec propria confessiōe: nec fa-
i euidētia: nec etiam testiū legitima productiōe:
d reperiꝶ publice diffamatus: ac etiam reperiun-
r indicia contra eum: q̇ ipsum reddunt suspectū
ias de heretica prauitate leuiter vel vehemēter
tpote q₂ habuit magnā familiaritatē cum here-
is: qualis fuit ille de quo agiꝶ in. c. Inter sollici-
dines. de pur. ca. Et tal: ratione infamie est in-
cenda canonica purgatio: ⁊ ratione suspitionis
bet heresim abiurare. Juxta. c. alle. inter sollici-
dines. Circa istū talis practica est seruāda. Ta-
em̄ sic publice de heresi diffamatus: ⁊ vltra in-
niā ex aliis indiciis suspectus habitus de here-
a prauitate imprimis purgabit se publice: ꝑ mo-
m quo in scd̄o modo tactū est. Qua purgatiōe
pleta per ip̄m diffamatū: mox idē diffamat⁹ vt
pect⁹ aliter: ⁊ ex aliis indiciis heresi de qua est
pectus habit⁹: predictū habēs librū euāgelioꝝ
ram positis abiurabit ꝑ hūc modū. ¶ Et ego ta-
de tali loco: talis dyocesis: corā vobis venera-
ib⁹ dn̄is meis. N. epō. talis ciuitatis: et iudice
terris talis dn̄i in iudicio ꝯstitut⁹ ꝑsonaliter sa-
sāctis positis corā me: eisq₃ ꝓpriis manib⁹ cor-
aliter ꝑ me tactis. Juro me credere corde: ac
ꝯfiteor ore illā sanctā fidē aplicā quam romana
clesia credit: ꝯfiteꝶ: p̄dicat: ⁊ obseruat. Et con

sequenter: abiuro: detestor: abnego: et reuoco oēm heresim extollentem se aduersus sanctā ꝛ apostolicam ecclesiam: cuiuscunqꝫ secte fuerint seu erroris: ꝛ postea vt supra tactum est. Itē iuro. ꝛ pmitto: et talia q̄ egi ꝑpter q̄ ꝛ merito sum de tali heresi diffamatꝰ: ꝛ vltra vos me habetis suspectū exprimantur illa nūqꝫ deiceps faciā seu dicā neqꝫ operā daboqꝫ fiant. ¶ Itē iuro ꝛ pmitto. ꝙ oēm pn̄itētiā quam mihi iniungere decreueritis pro predictis ꝓ viribus adimplebo nec contrauenīā in aliquo sic me deus adiuuet: ꝛ ista euāgelia sacrosctā. Quod si contra predicta iurata ꝛ abiurata fecero in futurum (quod deus auertat) a penis talibus de iure debitis me nunc pro tunc libere suppono: obligo: astringo: quatenus illis plectar cum probatum legitime extiterit me talia cōmisisse: aduertendū tamen hic: ꝙ si indicia sunt talia ꝛ tam fortia ꝙ cum infamia predicta vel absqꝫ ea reddāt predictū diffamatum suspectū de heresi vehementer: tunc abiurabit omnē heresim generaliter vt habitum est: ꝛ si relabatur in quācunqꝫ heresim pena relapsis debita punietur: vt i ca. inter sollicitudines. de pur. ca. ꝛ in ca. accusatus. de here. lib. vi. ¶ Si autem indicia illa sunt ita modica ꝛ leuia: ꝙ etiā cum predicta infamia non reddant eum suspectum de heresi vehementer sed solum leuiter. tunc sufficiet ꝙ abiuret non generaliter nec simpliciter sed singulariter heresim de qua habitus est suspectus: ita ꝙ si probatur in aliaꝫ speciem heresis pena relapsis debita non punietur: sed si in eadem ratione abiurationis: quia scilicet suspectus leuiter abiurabit pena relapsis debita non punietur, licet durius q̄

alius non abiurasset vt omnia hec patent in ca. accusatus. in prin. de here. lib. vi. Ratione autem purgationis canonice est dubium, an sit post purgationem canonicam in eandem speciem heresis, de qua se purgabit canonice prolabatur pena relapsis debita, hoc est vltimo supplicio feriatur. Et videtur q sic per ca. excōmunicamus. §. adiicimus. ver. vel si post purgationem. et per ca. ad abolendam. §. illos quoq. de hereti. in antiquis. Sit cautus notarius. q scribat in actis an talis abiurauerit tanq suspectus de heresi leuiter vel vehementer. quia multum interest vt alias frequenter dictum est. Quibus sic actis feritur sententia seu penitentia per formam tenoris sequentis.

Nos. N. epūs talis ciuitatis aut iudex in terris ditioni talis dñi subiectis. Diligenter attēdentes q tu talis de tali loco et talis dyocesis fuisti delatus nobis de tali heretica prauitate exprimātur illa. Et nos volentes vt tenebamur iudicialiter informari, an tu incidisses in predictam heresim condemnatam ad inquirendum testes examinandum: teq citandum et interrogandum medio iuramento: et ad alia facienda que fienda erāt per nos descendimus et processimus vt decebat. Quibus peractis visis et diligenter inspectis pariter et dicussis processus meritis huiusmodi cause et omnibus et singulis productis actis et actitatis. habitoq in et super illis theologorum atq in iure peritorū pluries maturo ɔsilio ac digesto reperimus te de p̄dicta heresi in tali loco seu talibus

locis apud bonos ⁊ graues publice diffamatū pro pter quod vt nobis mādāt canonica instituta. Induximus tibi purgationē canonicam qua corā nobis hic publice te purgasti. ⁊ ipsi ꝯpurgatores pariter te purgarunt. Inuenimus etiā te talia commisisse: exprimantur illa propter que ⁊ non immerito suspectū te habuimus vehemēter vel leuiter: dicatur si est illud vel illud: ⁊ hoc de predicta heretica prauitate ꝑpter que fecimus te. vt taliter suspectū heresim abiurare dicaꝉ oēꝫ heresim si abiurauit vt suspect⁹ vehemēter. vel heresim supradictam si vt suspectus leuiter. Uerū quia nō possumus ⁊ debemus talia q̄ peregisti nullatenus tolerare: sed cogimur euitare iusticia suadēte ad hoc vt reddaris cautior in futurū. ⁊ vt crimina non remaneant impunita. et vt ceteri non reddātur procliuiores ad similia committenda. et vt creatoris iniurie nō equanimiter tolerentur. Eapropter talem predictū purgatū ⁊ abiuratū hic in nostra presentia personaliter constitutum in hoc loco ⁊ hora tali tibi in antea assignatis. Nos episcopus iudex prefati sedentes pro tribunali more iudicum iudicantiū sacrosanctis euangeliis positis coram nobis vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat ⁊ oculi nostri videant equitatem: sententiamus seu penitentiamus per modum qui sequitur: scilicet ꝙ tenearis ⁊c. Ponātur illa que videbuntur magis ad honorem fidei esse ⁊ exterminationem heretice prauitatis. Ut pote ꝙ certis diebus dn̄icis ⁊ festiuis habeat stare ad portā talis vel talis eccl'ie cū cereo tanti ponderis in manu dū missarū solennia celebrantur capite discoaperto ⁊ pedibus nudis

sis ꝛ offerre ad altare cereum antedictum ꝛ ꝙ habeat sextis ferijs ieiunare: ꝛ ꝙ certo tempore locū illum non audeat exire: sed certis diebus ebdomade se habeat epō vel iudici presentare: et similia q̄ iniungenda videbuntur scd̄m culparū: exigētiam ꝛ varietatem. quia non potest dari regula vna generalis: lata fuit hec sententia. ¶ Qua lata: exequatur: poteritqꝫ dispensari: vel mitigari: vel commutari secundū ꝙ negociū penitentis: correctio: ꝛ humilitas hec requirunt: q꞉ potestatē habet epūs ꝛ iudex: ꝛ hoc de iure: vt in. c. cōmissi. de here. li. vi.

¶ Questio. xxvii. sup modū sententiandi heresim confessam sed penitentem.

Octauus modus processum fidei terminandi ꝛ sententiādi finiendi est quādo delatus de heretica prauitate meritis processus diligēter discussus cum bono consilio in iure peritorū reperitur confessus heresim: sed penitēs ꝛ al's nō relapsus veraciter. Et hoc est qn̄ delatus ipse confitet̄ iudicialiter coram epō ꝛ inquisitore medio iuramento fore verū ꝙ ipse tanto tp̄e stetit et ꝑseuerauerit in illa seu alia. de qua delatus est heretica prauitate: ꝛ illi credidit et adhesit: sed postmodum ad informationem epī ꝛ aliorum vult resilire: ꝛ ad gremiū ecclesie redire. Et illam ꝛ omnem aliam heresim abiurare ꝛ satisfacere. prout ipsi voluerunt ordinare: et non reperitur ꝙ nunq̄ȝ aliam heresim aliquā abiurauerit: sed nunc abiurare prōptu animo est paratus. Circa istam talis practica est seruanda. Talis enim esto ꝙ multis annis steterit in heresi predicta: ac etiam alijs quibuscunqꝫ. illasqꝫ credi=

derit: practicauerit: multosq́ induxerit in errores si tandem cum effectu illas hereses consenserit abiurare ꝛ satisffactionem congruam ad arbitriū episcopi ꝛ iudicis ecclesiastici exhibere non est tradēdus brachio seculari vltimo supplicio feriendus: nec si est clericus degradandus. sed est ad misericordiam admittendus. iuxta. c. ad abolendam. ¶. presenti. extra de here. ꝛ abiurata primitus heretica prauitate est in perpetuum carcerem retrudēdus. iuxta. c. excōicamus. ii. ¶. si quis enim absolutionis beneficio impertito ꝛ iniuncto, eidem. quod talibus iniungi consueuit. Juxta. c. officium. puiso tamen solerter ne simulata fictione redeat fraudulenter. seculare etiā brachium impedire non possunt. Modus autem abiurandi est: vt supra tactū est tātūmodo additur vt coram populo festiuo die in ecclesia crimina sua ore proprio cōfiteatur: ita videlicet vt dum ab officiali interrogatur: tu tot annis perseuerasti in tali heresi maleficarum ꝛ ille respondebit: ita ꝛ post tu hec ꝛ hec fecisti vt ꝯfessꝰ es ꝛ ille respondebit ita. ꝛ sic consequenter: ꝛ tunc post omnia abiurabit flexis genibus. Et qui suspecti de heresi nullatenus habeantur. Et quia iste q̄ est sic deprehensus in heretica prauitate excōmunicatus. iuxta ca. excommunicamus. i. et. ij. de here. ꝛ per abiurationem redit ad gremium ecclesie Jdeo est ei absolutionis beneficium impendendū. Juxta. ca. vt officium in prin. de here. lib. vi. quare post predictam abiurationem est absoluendus: vt modum habent episcopi absoluendi a maiori excōmunicatione quia vtuntur apostolica authoritate ꝛ statim feratur sententia per hunc modum:

Nos talis episcopꝰ: talis ciuitatis aut iudex in terris talis domini ditioni subiectis. Attē dentes q̄ tu talis de tali loco: talis dyocesis fuisti nobis fama publica referente: ac fide dignorum insinuatione delatus de heretica prauitate. Et quia illa infectus fueras multis annis in magnum tue anime detrimentum que delatio nostra precordia acrius vulnerauit nos: quibus icumbit ex officio nobis tradito sanctam fidem catholicam in cordibus hominum complantare: ac prauitatem hereticam ab eorum mentibus eueruare. volentes vt tenebamur. In ⁊ super certius informari ⁊ videri: si clamor qui ad aures nostras peruenerat veritate aliqua fulciretur. Ut si sic veritas se haberet prouideremꝰ de salubri remedio oportuno: descendimus ad inquirendum testes examinandum: teqꝫ vocandum. ac congruentius potuimus in et super contra te denunciatis te interrogandū medio iuramento ⁊ ad peragendum omnia ⁊ singula que per nos erant fienda: iustitia exigente: ac vt nobis mandant canonice sanctiones. Sane cum vellemus cause tue huiusmodi congruum finem dare et videre clare quod compertum fuerat an. scilicet ambulares in tenebris vel in luce: et an fores infectus heresis labe: nec ne processus meritis actitatis solenne tam in sacra theologia facultate quam in iure canonico ⁊ ciuili peritorum coram nobis consilium ordinauimus congregari scientes quod secundum canonica instituta integrum est iudicium quod plurimorum sententiis confirmatur ⁊ habito in ⁊ suꝑ omnibꝰ ⁊ singulis actis ⁊ actitatꝫ i cā p̄nti sano maturo ac digesto ꝯsilio pe

ritorũ predictorum: visisq; ac diligenter inspectis processus meritis oibusq; ⁊ singulis in eo ɔtentis: libratis inuenimus te ꝓpria ɔfessione in iudicio recepto per nos medio iuramento multiplici prauitate maleficarum deprehensum exprimant articuli. Uerum cum misericors ⁊ miserator dn̄s nonnullos ꝑlabi ꝑmittat aliqñ in hereses et errores non solum vt viri catholici ltati in sacris eloquiis exercentur: verum etiam vt fide lapsi humiliores deinceps fiant ac in penitentie opibus excitent eiusdē processus meritis diligenter discussis repperim⁹: ꝙ tu ad informationē nostram frequentē nostreq; ⁊ alioꝝ proborum adherendo consilio saniori ad gremiũ sancte matris eccl̄ie: ⁊ ad eiusdē vnitatem salubriter euolasti predictos errores ⁊ hereses detestando ac fidei sancte catholice agnoscens irrefragabilem veritatem tuis internis visceribꝰ infligendo ꝓpter quod illi⁹ vestigiis inherētes qui neminē vult perire te admisim⁹ ad adiuratoriã ⁊ abiuratoriã publicã cautionē faciēdo te in p̄sentia rũ p̄fatas hereses ⁊ aliã omnē heresim publice abiurare: qua cōpleta absoluim⁹ te a sententia excōicationis maioris: qua ex lapsu in heresim extitisti innodatus: ⁊ te reconsiliando sancte matri ecclesie restituimus ecclesiasticis sacramētis. dum tamen te corde vero ⁊ fide nō ficta redieris ad eccl̄ie veritatē prout te fecisse credimus ⁊ speram⁹. Sane cum indignũ valde existat dominorũ temporalium iniurias vlcisci deumq; celorũ creatoris omnium iniurias equanimiter tolerare cũ multo grauius fit eternã quã tēporalē ledere maiestatē: ⁊ vt ipse pctōrũ miserator tui miserateur sisq; ceteris

in exemplum. Et vt crimina non remaneant impu
nita: ⁊ vt efficiaris cautior in futurum ⁊ vt non red
daris procliuior sed difficilior ad predicta ⁊ quecunque alia
illicita committenda. Nos episcopus ⁊ iudex seu iu
dices in causa fidei antefati sedentes pro tribuna-
li more vt supra. Quod induatur veste liuida. ⁊c.
Item te sententialiter condemnamus ad perpetuum
carcerem: ⁊ ibi semper pane doloris ⁊ aqua angu-
stie crucieris: retinentes nobis ex certa scientia ⁊
expresse: quatenus possimus libere dictam senten-
tiam mitigare: aggrauare: commutare: tollere tota
liter: vel in parte si ⁊ quando ⁊ prout nobis ⁊ toties quo
tiens videbitur faciendum lata fuit hec sententia ⁊c.
Qua lecta iudex assumat per puncta ⁊ dicat senten
tiato hec vel similia in effectu fili sententia vel pe-
nitentia tua stat in hoc quod scilicet portes toto tempo
re vite tue cruces: quod stes in scala cum eis in porta
talium ecclesiarum: ⁊ quod sis in carcere perpetuo ad
panem ⁊ aquam sed fili ne sit tibi graue: quia certi-
fico te quod si patienter toleres misericordiam apud
nos inuenies: non dubites: nec desperes: sed firmi-
ter speres: quibus dictis sententie executioni debite
demandetur. ⁊ statim vestis predicta sibi induatur
⁊ in scala in alto ponatur: vt ab egredientibus emi
nenter videatur circundantibus eum ministri curie
secularis. Hora autem prandii ducatur a ministris
ad carcerem ⁊ post fiant alia prout ponuntur in sen
tentia. Dum autem ipse induitur ⁊ ad portam eccle-
sie deducitur. Iudex ecclesiasticus non se amplius
intromittatur si curia secularis contentatur: bene
quidem si non agat ad libitum.
¶ Questio. xxviii. super modum sententiandi heresim

confessam: sed relapsam licet penitentem.

N Onus modus pcessum fidei terminandi & sententionandi est quando delatus pro heretica prauitate pcessus meritis diligenter discussis cum bono consilio repperitur confessus heresim & penitens: sed relapsus realiter. Et hoc est quando delatus ipse confitetur iudicialiter coram episcopo aut iudicibus alias se omnẽ heresim abiurasse: & ita legitime repperitur. Et quod post credidit de tali heresi seu errore. Uel q specialiter heresim abiurauit scilicet maleficarum & post rediit in eadem: sed post adherẽs consilio saniori penitet credit catholice et reuertitur ad ecclesie vnitatẽ. tali enim non sunt si hũiliter petat denegãde penitẽtie & eucharistie sacramẽta: sz quantũcũqz peniteat nihilominus vt relapsus est tradendus brachio seculari vltimo supplicio feriẽdus. Hoc aũt intelligitur sic. Ubi etiã repperitur quod abiurauerit tanqz deprehẽsus in heresim seu tanqz suspectus de heresi vehementer nõ aũt leuiter tantũ. Circa autem istũ talis practica est seruanda. Nam conclusio in consilio peritorum maturo pariter & digesto & si oportuerit replicato quod predictus delatus de iure est relapsus. Eps aũt & iudex mittẽt ad dictũ relapsum delatũ in carcere ĩclusum duos vel tres pbos viros & psertim religiosos seu clericos fidei zelatores eidem relapso non suspectos nec ingratos sed familiares & gratos: & isti intrabunt ad eum captata hora competenter & loquentur sibi de contemptu mundi: & miseriis vite presentis & gaudiis ac gloria paradisi: & demũ his premissis indicabit sibi ex parte epi seu iudicis. q

non potest euadere mortem temporalem. ꝛ ideo ꝙ curet de salute aīe sue. ac disponat de pctõrum suorum confessione ꝛ sacramēti eucharistie perceptione: ꝛ isti frequentabunt eum inducentes illū ad penitentiam. ac etiā ad patientiam. Confirmātes eū pro viribus in catholica veritate taliter vt ipsum diligenter faciant confiteri ac conferri eidem petēti humiliter eucharistie sacramentum. nam huiusmodi sacramenta non sunt talibus deneganda. Iuxta ca. super eo. de here. li. vi. Quibus sacramētis receptis eo ꝙ bene dispositio ad salutem iudicio p̄dictorum post duos vel tres dies. In quibus per p̄dictos in fide catholica confirmetur ꝛ ad penitentiam inducatur. Episcopus seu iudex loco ei⁹ mādabūt baliuo loci seu potestati curie secularis quatenus tali die ꝛ hora scilicet non festiua sit cum sua familia in tali platea seu loco extra ecclesiā: tamē ad recipiendum de foro suo quendam relapsuȝ quē ipsi episcopus ꝛ iudex tradent ei. Et nihilominus ꝙ die prefixa de mane seu precedente faciat publice preconisari per ciuitatē seu locū i illis locis seu vicis in quibus preconisationes alie communiter solent fieri. Quod tali die ꝛ hora in tali loco predicator pro fide sermonem faciet: ꝛ episcopus ꝛ alii iudices condemnabunt quendam relapsum in hereticam prauitatem tradendo eum brachio seculari. Considerandum autem hic est ꝙ iste qui sic relapsus est si fuerit in sacris ordinibus constitutus: vel alias sacerdos / vel cuiuscunqȝ ordinis / seu religionis obumbratione fuscatus: prius anteq̄ tradatur: est totius ecclesiasticis ordinis prerogatiua nudandus: et sic omni officio ecclesiastico

expoliatus relinquat secularis arbitrio potestatis
animaduersione debita puniendus: z in ca. ad abo
lēdam. pa. pñti. de here. Quando igitur talis est a
suis ordinibus degradandus. z seculari curie dere
linquendus: Eps couocet plātos z viros religio=
sos sue dyocesis: qr lz non olim nunc tñ solus eps
cum plātis z aliis viris religiosis z peritis sue dyo
cesis pōt in sacris ordinibus constitutum degrada
re cum est reliquēdus brachio seculari vel ppetuo
immurandus pro heretica prauitate. Juxta. c. qm
de here. li. vi. Adueniente autem die prefixa degra
dand ꝫ relapso ac tradendo si fuerit in sacris ordi=
nibus cōstitutus in brachio seculari aut relinquen
do si fuerit laicus ad audiendū diffinitiuam sniam
in aliqua platea seu loco extra ecclesiaꝫ populo cō
gregato: z facto sermone per inquisitorē ac ipsi re
lapso inibi in alto loco constituto z pñti curia secu
lari si degradandus ipe relapsus fuerit. Eps i pō
tificalibus indutus z prelatus sue dyocesis eidem
assistentibus ipsum degradandū coram eo existen
tem z indutum ac dispositum ac si deberet in suo or
dine ministrare a suo ordine degradabit a superio
ri ordine incipiendo: z sic gradatim vsqꝫ ad infimū
z sic ꝯferendo ordinem verbis vtitur episcopus ad
hoc per ecclesiam ordinatis: ita degradādo i qua
libet depositione z casule z stole z sic de aliis pote=
rit vti aliquibus verbis ꝯtrariis primis. Qua qui
dem degradatione facta vbi fienda sit per modum
secundum quē de iure seu consuetudinis est fienda
officialis mādabit notario seu religioso vel cleri=
co quatenꝰ legat sniam: q̄ snia siue relapsꝰ siue cle
ricus est degradat feret p modū tenoris seqntis.

NOs. N. miseratione diuina eps talis ciuitatis z iudex in terris talis ditiōi subiectis. Attēdētes legitime īformati: q̄ tu talis de tali loco z talis dyocesis fuisti corā nobis si ita fuerit seu corā talib⁹ epo z iudicibus delatus de tali heretica prauitate seu talib⁹ explicentur. In q̄bus heresibus vt legitime fuit cō pertum fuisti a confessione propria deprehensus ac etiam testibus conuictus: z q̄ tu in illis posteritas tanto tempore animo indurato dicatur ꝑut fuit sz post adherens consilio saniori illas hereses in tali loco publice abiurasti in forma ecclesie consueta abnegasti z reuocasti propter que predicti episcopus z inquisitor credentes te veraciter conuersuz ad gremium ecclesie sancte dei te ab excommunicationis sententia qua astrictus tenebaris absoluentes: si tamen de corde vero z fide nō ficta reuersus esses ad sancte ecclesie vnitatem iniunxerunt tibi penitentiam salutarē: verum post oīa supradicta z tot annoꝝ curriculis iaz elapsis nūc nouiter iterū delatus nobis extitisti q̄ iterū incideras in tales hereses abiuratas explicent: nosq̄ lz displicenter de te talia audissem⁹ tñ iustitia nos cogente descēdimus ad inquirendū: testes examinandū: teq̄ vocandū z interrogandū: medio iuramēto: necnō ad oīa z singula facienda que per nos fienda erāt scd̄m canonica instituta. Sane cum vellemus p̄sētem causam fine debito terminare solēne consilium tam in catholica facultate q̄ in iure canonico: ac ciuili peritoꝝ iussimus congregari: z habito predictorū ꝯsilio maturo pariter z digesto: in z sup oīb⁹ z singulis actis: actitatis: ac visis z diligenter di-

scussis processus meritis ⁊ omnibus equa lance li
bratis: prout fieri exigebat repperimꝰ legitime tã
per testes ꝙ̄ per propriam tuã cõfessionem iudicia
liter receptam ꝙ tu incidisti in hereses abiuratas.
Nam repperimus ꝙ talia ⁊ talia dixisti vel fecisti.
Explicentur oia. Propter que et merito de predi=
ctoꝝ consilio te habuimus ⁊ habemus pro relapso
Iuxta canonica instituta. ꝙ dolenter referimus: ⁊
referendo dolemus. sed qꝛ ad informationem nr̃am
⁊ proborum viroꝝ catholicorum diuina gratia in=
spirante iterum es reuersus ad gremium ecclesie:
⁊ ad eiusdem fidei veritatẽ p̄dictos errores ⁊ here
ses detestando: ⁊ credendo catholice: fideꝗ catho
licam protestando admisimus te ad recipiendũ pe
nitẽtie ⁊ eucharistie petita per te humiliter eccle=
siastica sacramenta. Uerum cum ecclesia dei in te
⁊ circa vltra non habeat quid faciat cum ita mise=
ricorditer se habuerit erga te (vt p̄diximus) ⁊ tu il=
la abusus fueris in abiuratas hereses incidendo.
Ea propter nos episcopus ⁊ iudices antefati sedẽ
tes ꝓ tribunali more iudicum iudicantium sacro=
sanctis euangelijs positis coram nobis vt de vul=
tu dei iudicium nostrum ꝓdeat: ⁊ oculi nostri vide
ant equitatem habentes pre oculis solum deum ⁊
sancte fidei irrefragabilem veritatem ac extirpa=
tionem heretice prauitatis te talem: hoc loco: die
⁊ hora: tibi ad audiendam diffinitiuam sententiã
in antea assignatis sententialiter iudicamus te es
se veraciter relapsum in hereticam prauitatem: li
cet penitentem. Et vt veraciter relapsum in eun=
dem de foro nostro ecclesiastico te proijcimus ⁊ re
linquimus brachio seculari traditus, rogamus ta=

men ꝛ efficaciter dictam curiam secularem, quate nus circa te citra sanguinis effusionem: ꝛ mortis periculum suam sententiam moderetur. Et sic epi scopus ꝛ sui assessores recedentes curia secularis suum officium exequetur. Aduertendum est quis episcopus ꝛ inquisitor debeant esse summopere diligentes ꝛ per se ꝛ per alios facere vt relapsus peniteat: ꝛ ad fidem catholicam conuertatur: tamen postquam penituerit ꝛ cõclusum fuerit in consilio quod licet peniteat nihilominus veraciter est relapsus et vt talis tradendus est brachio seculari ipsi personaliter quod tali sententia debet plecti eidem non incident: quia facies iudicis terret condẽnandum. Et verba sua magis inducunt plectandũ ad impenitentiam quam ad patientiam: ꝛ ideo nec extunc: nec ante sententiam nec post eum sibi faciãt p̃ntari vt nõ moueatur animo contra eos quod in casu tali mortis diligẽtius est cauẽdũ: sed vt est dictũ mittãt ad eum aliquos viros probos presertim religiosos/ seu clericos ei non ingratos: sed gratos, qui futurã sniam atque mortẽ infligẽdã indicãt: eũ ad fidem confirment ad patientiã exortent: ꝛ post sentẽtiam eum associent: consolentur: cum eo exorent: ꝛ ab eo non discedant donec spiritum reddiderit creatori: Sint igitur cauti ꝛ auisati ne quid agent seu dicãt propter quod relapsus mortem preueniatur: ꝛ ipsi efficiantur irregulares. Et vt vnde debebant meritum deportare deferant secum penam pariter atque culpam. Considerandum est etiam quod tales sententie tradendi aliquem curie seculari non consueuerunt fieri die festiua vel solenni: nec etiam in ecclesia: sed extra in aliqua platea: quia senten-

tia est que ducit ad mortem: et honestus est quod fe ratur in die feriali et extra ecclesiam cum dies festi ua et ecclesia domino sunt dedicata.

¶ Questio vigesimanona super modum sententiā di heresim confessa: sed impenitentem: et tñ relapsū

Ecimus modus pcessum fidei terminā di et sniandi est qñ delatus de heretica prauitate pcessusmeritis diligenter di scussis cum bono consilio peritoꝝ in iu re repperit̃ ꝯfessꝰ heresim et impenitēs nō tñ relapsus. Sed qꝛ rarissime inuenit̃ talis casꝰ lꝫ interdum nobis inqͥsitoribus contigerit: tamē episcopus et iudices cum tali non debent festinare: sed bñ custoditam et cōpeditam ad conuersionem i ducere: etiam per plures menses proponēdo quod in corpore et anima sic impenitens damnabitur.

Qui si tādem nec prosperis: nec aduersis: nec mi= nis: nec blandiciis poterat emolliri: vt resiliat ab erroribus suis et fuerit predicto congruo tempore expectatus. Episcopus et iudices disponent se ad tradendum eum: seu relinquendum brachio secu= lari: et mandabunt per cedulam nuncio seu bali= uo: seu potestati curie secularis: quatenus tali die non festiua: et tali hora sit in tali loco extra ecclesi= am tamen cum sua familia: et ipsi tradēt sibi quēdā hereticum impenitentē. Et nihilominus ꝙ ex par= te eorū faciat publice preconisari in illis vicis seu locis in quibus alie preconisationes sunt fieri con suete ꝙ die et hora ac loco predictis. Predicator fa ciet sermonē pro fide: ac tradet hereticum quendā brachio seculari: et ideo ꝙ oēs veniant et inter sunt: et habebunt indulgentiam cōsuetam. Quibꝰ exple

tis tradetur curie seculari per modum tenoris sequentis: sepius tamen ammonēdo per prius vt resiliatur ⁊ peniteat: ꝙ si omnino noluerit ferē sñia.

Nos. N. miseratione diuina eps̄ talis ciuitatis: ⁊ iudex in terris talis dñi. Attendentes ꝙ tu talis de tali loco: talis dyocesis: fuisti nobis delatus fama publica deferēte: ac fide dignorū insinuatiōe de heretica prauitate: explicentur hereses: ⁊ ꝙ in illis heresibus ⁊ factis perstiteras multis annis in tue anime detrimentū. Nosq; quibus ex officio incumbebat prauitatem hereticam extirpare. Uolentes vt tenebamur in ⁊ sup his certius informari videre an ambulares in tenebris vel in luce diligenter. Inquisiuimus de p̄dictis: teq; citātes ⁊ efficaciter interrogātes: repperimus te p̄dicta infectū heretica prauitate. Sane cum pre cunctis nostre mentis desiderabilib⁹ insidat: corde nostro fidem sanctā catholicā in populoꝝ p̄cordiis complātare eradicata heretica prauitate modos diuersos: varios: ⁊ ꝯgruos tam per nos q̄ p alios adhibuimus: quatenus resilires ab heresibus ⁊ erroribus antedictis in quibus steteras atq; stabas prout ⁊ nunc stas cōtumaciter ac pertinaciter animo indurato. Uerū causa humani generis inimico tuis precordiis assistenteq; in dictis erroribus voluente et inuoluente nolueris: neq; velis a sepe dictis heresibus resilire plus eligens mortē anime incurrere gehēnalem et corporis temporalem q̄ antefatas hereses abiurare: ac ad gremium ecclesie aduolare ⁊ animā lucifacere in reprobū sensum datus. Eapropter cū sis ab ecclesia sancta dei excommunicationis vinculo innodatus et merito et

numero a grege dñico separatus ac participatione bonorũ ecclesie priuatus et ecclesia circa te nõ habeat vltra quid faciat cũ ad te conuertendũ fecerit iuxta posse. Nos eps ꝛ iudices in causa fidei sepe fati sedẽtes ꝑ tribunali more iudicũ iudicãtiũ sacrosãctis euãgeliis positis corã nobis: vt de vultu dei iudiciũ nostrum ꝓdeat: ꝛ oculi nostri videãt equitatẽ habentesq; pre oculis solũ deũ ꝛ sancte fidei veritatem ac extirpationẽ heretice prauitatis hac die hora ꝛ loco tibi in antea assignatis ad audiẽdã sententiam diffinitiuam ꝯdẽnamus ac sententialiter iudicamus te esse veraciter hereticum impenitentẽ: ꝛ vt veraciter talẽ tradendũ ꝛ relinquendum brachio seculari: ꝛ sic vt hereticum impenitentem per hanc nostrã sententiam de foro nostro ecclesiastico te proiicimus ꝛ tradimus seu relinquimus brachio sclari ac potestati curie secularis dictã curiam secularem efficaciter deprecãtes quaten⁹ circa te citra sanguinis effusionẽ ꝛ mortꝭ periculũ suã sñiam moderet: lata fuit hec sentẽtia

¶ Questio. xxx. super heresim confessam ꝛ relapsam ꝛ impenitentem.

Ndecimus modus ꝓcessum fidei terminandi ꝛ finiẽdi est quando delat⁹ de heretica prauitate ꝓfessus meritis diligẽter discussus cũ bono cõsilio in iure peritorum reperitur ꝯfessus heresim ac impenitens ꝛ relapsus. Et hoc est quando delatus ore proprio confitetur iudicialiter talia et talia se credere ꝛ practicasse circa istum est practicandũ vt supra. ꝛ feratur sententia coram episcopo ꝛ iudicibus: que tamen sunt hereticalis manifeste per

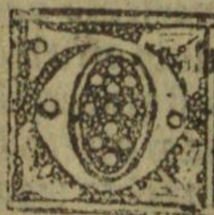
formam tenoris sequentis.

Nos. N. miseratione diuina episcopus talis ciuitatis aut iudex i terris talis domini. Attendentes: q tu talis de tali loco: talis dyocesis: fuisti nobis seu talibus predecessoribus nostris delatus de heretica prauitate explicentur. In quib9 vt legitime est copertum fuisti cofessione propria iudicialiter ac fidedignis testibus deprehesus: z q in illis persisteras tanto tepore animo indurato: dicat prout fuit sed q post sano cosilio inheredo illas hereses publice abiurasti in tali loco in forma eccl'ie cosueta: propter q predicti eps z iudex credetes te veraciter resilisse ab erroribus ante latis: z ad gremium ecclesie tradendo catholice aduolasse sibi absolutioris beneficium impertiret: absoluetes te ab excommunicationis setetia qua astrictus in antea tenebaris: si tamen de corde vero et fide non ficta conuersus extiteris ad sancte ecclesie vnitatem tibi salutarem penitentiam iniungentes ad misericordiam receperunt: quia ecclesia sancta dei non claudit gremium reuertenti. Uerum post oia ante dicta fuisti nobis delatus q displicenter acceptm9 q iterum incideris in danatas hereses per te publice in antea abiuratas. seu talia z talia comisisti contra abiuratam prelibatam in tue anime detrimentum. Exemplificentur. Nosq quanq displicetia sauciati q de te talia audissemus. Nichilominus iusticia nos cogente descendimus ad inquiredum: testes examinandu: teq vocandum z interrogandu: vt decebat medio iurameto: z ad faciendu oia z singla q p nos fieda erat sm canoica istituta

Sane cum vellemus presentē causam fine debito terminare solēne tam peritoꝝ in theologica facultate q̄ȝ in iure canonico ꝛ ciuili ꝯsiliū fecimus congregari. Et habito cū p̄dictis in ꝛ sup oīb⁹ ꝛ singulis in presenti causa p̄ductis: deductis: actis: ꝛ actitatis ꝯsilio maturo pariter ac digesto: ac etiā replicato: visisq̄ȝ ac diligēter discussis p̄cessus meritis huius cause: ac oīb⁹ prout ius ꝛ iusticia suadebant: ꝯperim⁹ legitime tam per testes dignos fide q̄ȝ tuam ꝯfessionē propriā pluries per nos receptā te incidisse ac recidisse in hereses abiuratas. Naȝ repperimus q̄ talia ꝛ talia dixisti vel egisti. Exemplificētur oīa propter que et merito de predictorū consilio te habemus tuis exigētibus excessib⁹ pro relapso scd̄m canonicas sanctiones qd̄ dolēter referimus: ꝛ referēdo dolem⁹: nouit ille q̄ nihil ignorat cordiū intima oīm: ītuet ꝛ cū totis nostris precordiis cuperemus prout adhuc cupimus te reducere ad sancte ecclesie vnitatē: ac eneruare a tuis visceribus prefatā hereticā prauitatē: vt sic saluares animā tuā ac mortē euaderes corpis et anime gehēnalē conatus nostros exercuimus ad te salubriter ꝯuertendū modos ꝯgruos varios adhibentes: sed tu in reprobū sensum datus maligno spiritu ductus parit̄ ꝛ seduct⁹ p̄elegisti torq̄ri diris ac perpetuis cruciatibus in infernū ꝛ hic tēporalib⁹ ignibus corpaliter ꝯsummari q̄ȝ adherēdo cōsilio saniori ab erroribus dānabilibus ac pestiferis resilire: ꝛ ad gremiū: ꝛ ad miam sancte matris ecclesie aduolare. Eapropter cū ecclesia dei vltra non habeat erga te q̄d faciat cū ad te cōuertēdū totū exercuit posse suū. Nos ep̄s ꝛ iudices in hac fidei

causa memorati sedentes pro tribunali more iudi cium iudicātiū sacrosanctis euāgeliis positis coram nobis vt de vultu dei iudiciū nostrū pdeat: et oculi nr̄i videāt eqtatē: habētesq͡ꝫ pre ocl'is solum deū ꝛ honorē sctē fidei orthodoxe. Hac die: hora: ꝛ loco: ad audiendā sniam diffinitiuā tibi in antea assignatis. te talē in nostra pn̄tia ꝯstitutū sentētia liter ꝯdēnamus: ꝛ ꝯdēnando iudicamus esse veraciter impenitētē hereticū ꝛ relapsum: ꝛ vt talē realiter tradendū seu relinquēdum brachio seculari: ꝛ sic vt verū hereticū impenitētē pariť ꝛ relapsū per hāc nostrā sentētiā diffinitiuā de foro nr̄o ecclesiastico te pijcimus ꝛ tradimus seu reliquim⁹ brachio seculari ac potestati curie secularis: deprecātes efficaciter secularē curiā antelatā: quatenus citra sanguinis effusionē ꝛ mortis periculum erga te suā sentētiā moderetur. lata fuit hec sentētia.

¶ Questio. xxi. sup conuictum ꝛ deprehensum omnia tamen negantem.

Duodecimus modus pcessum fidei terminādi et finiēdi est quādo delatus de heretica prauitate pcessus meritis diligēter discussis cū bono cōsilio in iure pitorū reperiť in heresim deprehēsus facti euidētia: vel testiū pductiōe legitima: nō tamen confessione propria: ꝛ hoc est qn̄ ipse delatus cōuincitur legitime de aliqua heretica prauitate: vel facti euidētia. Utpote: qꝛ heresim publice practicauit. vel per testes legitimos: contra quos excipere delatus legitime non potuit: tamen ipse sic conuictus ꝛ deprehensus persistit firmiter in negatiua ꝛ confitetur constanter. Iuxta notata per ho

stiē.in summa titu.de here.ff.qualiter quis in heresim deprehēdatur.patuit supra.q:xxxiiii. Circa istū talis practica est seruāda. Talis duro carcere est tenendus in compedibus ꝛ cathena frequenter ab officialibus coniunctim ꝛ diuisim:ꝛ ꝑ se:ac ꝑ alios ꝛ efficaciter admonendus ꝙ eis detegat veritatē indicendo eis ꝙ sic faciat ꝛ confiteatur errorē suum ꝙ ad misericordiam admittatur abiurādo primitus illam hereticam prauitatē. Si autē noluerit:sed steterit in negatiua ꝙ ad finē relinquetur brachio seculari:ꝛ mortem nō poterit euadere tꝑalē. Quod si diutius infamatus ꝛ expectatus ꝛ steterit in negatiua eṗs ꝛ officialis modo coniunctim:modo diuisim:nūc per se:nūc ꝑ alios probos viros trahant ad se.modo vnum testem:modo alium:informādo eum vt attendat q̄d deposuit.et si dixit verum vel non:qꝛ non seipsum dānat eternaliter:ꝛ alium tꝑaliter.ꝛ ꝙ si vereatur saltim eis secrete dicere ne ille delatus moriatur iniuste:ꝛ verba talia studeant ei dicere vt clare videāt si deposuerunt veritatē necne. Quod si testes sic informati steterit in affirmatiua:ꝛ delatus in negatiua:nec ad hoc statim velit eṗs ꝛ officiales negocium per sentētiam determinare:ꝛ tradendo taliter deprehēsum brachio seculari:sed diutius eū teneāt:nūc inducēdo deprehensum ad affirmatiuā:nunc testes:diuisim tñ ad excutiendū bñ ꝯscientiā suā. Et singulariter attendāt eṗs ꝛ officiales ad illum testem quē viderint melius depositum ad bonum:ꝛ q̄ videtur melioris conscientie. Et circa illum instent diutius si res ita se habuit vt deposuit:necne eius conscientiā onerando et si viderint testem aliquē vacillare vel alias ha=

beant indicia contra eum propter que suspect⁹ q̄ falsitatē dixerit: merito habeatur de bono cōsilio peritorum arrestent eū ꝛ procedant vt iusticia sua debit. Compertum nāqꝫ est frequenter q̄ sic depre hensus testibus fidedignis postq̄ȝ in negatiua diu perstitit ad cor reductus presertim veraciter infor matus q̄ non tradetur brachio seculari: sed ad mi sericordiam admittitur suam tetigit prauitatem ꝛ veritatē: quam iam diutius negauit. tūc libere cō= fitetur: et frequēter repertum est q̄ testes malicia agitati ac inimicitia supati se adiuicē colligarūt ad iponēdū insonti hereticā prauitatē. Postq̄ȝ ad informationē frequētē epi ꝛ officiales remorsu cō= sciētie fatigati: ac diuinit⁹ ispirati reuocāt: quā di xerūt ꝛ fatenꝰ maliciose se illi iposuisse tātā labē: ꝑpter qͦ talis ꝛ talis deprehēsus nō est ꝑ sniam se stinād⁹: sed diuti⁹: q2 ꝑ vnū ānū ꝛ plures expectā dus anteq̄ȝ sic tradaꝰ curie sclari Quo expectato tpe ꝯpetenti ꝛ adhibita diligētia ꝯdecenti si sic de latus legitime deprehēsus recognouerit culpā suā ac ꝯfessus fuerit iudicialiter se fuisse illaqueat⁹ tē pore p̄fato heretica prauitate: ac illā oēm heresim consenserit abiurare ꝛ satisfacere ad arbitriuꝫ epi ꝛ inquisitoris ꝯgruū exhibere tanq̄ȝ in heresim de= prehensus: ꝛ ꝑpria cōfessiōe: ꝛ testiū legitima ꝓdu ctione. Ut heretic⁹ penitēs abiuret omnē heresim publice ꝑ formā de q̄ agiꝰ. Octauo mō supra posi= to ꝓcessū fidei terminādi: vbi de talib⁹ agiꝰ. Si ꝓo sic ꝯfessus q̄ incidit sic i heresim: sed stat i illo aio ꝑtinaci: vt ipenitēs relinqueꝰ brachio sclari ꝛ agaꝰ circa illū ꝑ modū quo supra agiꝰ in decimo modo processum fidei terminandi: vbi de talibus agitur.

Sis autē ipse deprehensus steterit constanter in negatiua: sed ipsi testes resilierint a sua affirmatiua suum testimoniū reuocando: ac culpā suā recognoscendo: q2 in fonti tātā labem imposuerūt rancore ꝛ odio agitati prece seu precio deducti ipē delato: vt immune a iudicio relaxato punientur ipsi vt falsi testes accusantes seu deferentes: vt notat Paulus sup. c. multoꝝ. ꝛ ver. illos. in pri. de here. in cle. ꝛ ferek sententia seu penitētia ꝯtra eos ad arbitriū epi ꝛ iudiciū. omnino tñ ad ꝑpetuos carceres tales falsos testes ꝯdēnādo: ꝛ in pane ꝛ i aqua ad dies vite penitētiādo. ponēdo etiā post ad scalas ante portas ecclesie tales. ꝛc. habent tamē potestatem epi mitigare: aut etiam aggrauare post annum ꝛ tempora per formam tenoris sequentis.

I autē taliter deprehensus per annum vel plus vel alio maiori ꝯgruo tp̄e expectat⁹ persistiterit in negatiua ꝯtinue: ꝛ testes legitimi in affirmata deponant se eps ꝛ iudices ad relinquendū eundē brachio seculari mittēdo eidē aliq̄s probos viros fidei zelatores ꝛ presertim religiosos eidē nō ignatos sed familiares ꝛ gratos: q̄ sibi indicēt ꝙ mortē nō potest euadere tēporalē dū sic stat in negatiua: sed tradet tali die vt heretic⁹ impenitēs potestati curie secularis. Et nihilomin⁹ eps ꝛ officialis mittat baliuo seu potestati curie secularis: quatenus tali die ꝛ hora ꝛ i tali loco extra ecclesiā tñ veniat cū familia sua ad recipiēdā quēdā hereticū impenitentē quē tradēt ei. Et etiā ꝙ faciet publice preconisari in locis illis in quib⁹ p̄conisatiōes alie fieri ꝯsueuerūt: ꝙ oēs sint tali die ꝛ hora in tali loco

ad audiendū sermonem quem predicator faciet de fide: ꝛ tradent eps̄ ꝛ officialis quendā hereticū, ptinacem brachio seculari. Adueniente aūt die p̄dicta ad ferendum sniam assignatā erunt eps̄ ꝛ officialis in loco p̄dicto ipso tradēdo ibidē existentez alio clero ꝛ pplo cōgregato vt eminenter ab omnibus videatur ac presente potestate curie secularis stando ipso tradendo. Quibus lectis feretur sententia per hunc modum.

Nos miseratione diuina eps̄ talis ciuitatis aut iudex in terris talis dn̄i. Attendentes q̄ tu talis de tali loco: talis dyocesis fuisti nobis delatus de tali heretica prauitate. Exprimātur. Et vellemus certiorari an ea que de te ꝛ contra te nobis dicta fuerāt veritate aliqua fulcirent: ꝛ an tu ābulares in tenebris aut in luce descendimus ad nos informandum testes diligentius examinandum / teq̄ vocādū: ac interrogādū sepius medio iuramēto defensionesq̄ exhibendum ac ad omnia ꝛ singula faciendum que per nos fienda erant secundum canonicas sanctiones. Uerum cum vellemus p̄sens tuum negocium fine debito terminare solenne ꝯsiliū: tam in theologica facultate q̄ȝ in iure canonico ꝛ ciuili: coram nobis fecimus congregari: ꝛ visis ac diligenter discussis ꝓcessus meritis ꝛ omnibus ꝛ singulis in pn̄ti causa productis: deductis: actis: et actitatis. predictoꝝ consilio digesto pariter ꝛ maturo repperimus: contra te legitime probatum / q̄ fuisti tanto tp̄e infectus heretica prauitate: ꝛ iam repperimꝰ q̄ fecisti ꝛ dixisti talia ꝛ talia. Exprimātur. ex quibꝰ apparet manifeste q̄ es legitime dep̄

hensusin pdictā hereticā prauitatē. Sane cum cu
perem⁹ put adhuc cupimus te veritatē fatēdo re=
silire ab heresi añdicta: ꝛ reduci ad gremiuꝫ ecclie
sancte: ac ad sancte fidei vnitatem: vt sic saluares
aīam tuam: ꝛ tam aīe ꝙ corporis mortē euaderes
gehennalē tā per nos ꝙ per alios nostram diligēti
tiā exercentes ac ꝑ te lōga tpa expectātes: tu i re
probū sensum dat⁹ ꝯtēpsisti acquiescere nostro cō
silio saniori: imo perstitisti ꝛ persistis in negatiua ꝑ
tinacia ac cōtumaci aīo indurato qđ dolētes refe=
rimus ꝛ referendo plangimus ac dolemus. Uerum
cū ecclesia dei tanto tēpore expectauerit quaten⁹
resilires: recognoscendo propriam tuam culpam ꝛ
nolueris neqꝫ velis ꝛ nō habet vltra quid tibi gra=
tie faciat ac mercedis. Eapropter vt sis ceteris in
exemplum ꝛ alii ab huiusmodi heresibus arceātur
ꝛ tanta facinora non remaneant ipunita. Nos eps
ꝛ iudices in causa fidei memorati sedentes pro tri=
bunali more iudicum iudicantiuꝫ sacrosanctis euā
geliis positis corā nobis: vt de vultu dei iudicium
nostrum prodeat: ꝛ oculi nostri eqtatē videant ha
bētes pre oculis solū deum ꝛ sancte fidei gloriam ꝛ
honorē te talem in nostra presentia constitutū hac
die hora: ꝛ loco ad audiendam diffinitiuam snīam
assignatis diffinimus: declaramus. ꝛ sentētiamus:
te esse hereticū impenitētē tradendum seu relinqn
dum vt talē brachio seculari ac per nostram snīam
vt vere hereticum pertinacē impenitētē a foro ec=
clesiastico te proiscimus: ꝛ tradimus: seu relinqui=
mus brachio seculari ac potestati curie secularis.
Eandem curiam secularem efficaciter deprecan=
tes: quatenus circa ꝛ citra sanguinis effusionem ꝛ

mortis periculum suam sententiam moderetur la-
ta est hec sententia.

Poterunt aūt epš ⁊ iudices disponere: ꝙ aliqui probi viri fidei zelatores ipso reli-cto. Curie seculari non ingratos sed fa-miliares ⁊ gratos associent dictum relictum: dum curia secularis in eum suum officium exequitur qui eum consolentur: ⁊ adhuc iudicant ꝙ fatendo veri tatem ⁊ recognoscendo culpam suaȝ resiliat ab er roribus suis. Quod si forsan post sententiam ꝛiam relictus ad locum vbi est comburendus deductus dixerit se velle fateri veritatem ⁊ recognoscere cul pam suam: ⁊ ita fecerit ac paratus fuerit huiusmo-di heresim ⁊ omnem aliam abiurare: licet presuma tur ꝙ hoc faciat plus metu mortis ꝙ̄ amore verita tis crederem ꝙ ex misericordia possit recipi vt he-reticus penitens ⁊ perpetuo immurari. Juxta glo. super. c. ad abolendam. §. presenti. ⁊ ver. audientia ⁊. ca. excommunicamus. ij. de here. ꝙ̄uis de rigore iuris: nec tali conuersioni est magna fides a iudici bus fidei adhibenda: immo ⁊ propter damna tēpo ralia illata ipsum semper punire possunt.

¶ Questio. xxxij. super conuictum: sed fugitiuum vel se contumaciter absentantem.

Ertiusdecimus ⁊ vltimus modus pro cessum fidei terminandi ⁊ sententiandi est qñ delatus de heretica prauitate ꝓ cessus meritis diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum reppe-ritur conuictus de heretica prauitate: est tamē fu-gitiuus seu absens contumaciter: sed congruo tem pore expectatus. Et hoc est in tribus casibus.

Primus est. quando delatus est deprehensus in heresim vel in confessione propria vel facti euidentia vel testium productione legitima: sed fugerit. vel se absentauerit ꝛ citatus legitime noluerit comparere. Secundus casus est quando aliquis est delatus ꝛ receptus aliquali informatione contra eum habetur aliqualiter seu leuiter suspectus: ꝛ sic citetur responsurus de fide: ꝛ quia renuit cõtumaciter comparere excommunicatur: ꝛ excommunicatus sustinet illam excommunicationem animo pertinaci ꝛ semper contumaciter se absentat. Tertius casus est quando aliquis impediuit directe sententiã seu processum fidei episcopi vel iudicum: vel qui ad hoc dederit auxilium: consilium vel fauorem: talis est excommunicationis mucrone percussus: quam si sustinuerit per annũ animo indurato extunc est vt hereticus condemnandus per ca. vt inquisitionis. ff. prohibemus. de here. lib. vj. ꝛ contumaciter se absentauit. In primo casu ille talis est impenitens hereticus condemnandus. iuxta cap. ad abolendam. ff. presenti. In secundo casu ꝛ tertio non ẽ hereticus impenitens iudicandus: sed tanq̃ vt penitens hereticus condemnandus. Iuxta cap. cum contumacia. ꝛ per cap. vt inquisitionis. ff. prohibemus. de here. lib. vj. Circa quẽlibet istorum: talis practica est seruanda. Talis enim congruo tempore expectatus citetur per episcopum ꝛ officialem: in ecclesia cathedrali illius dyocesis in qua deliq̃t ꝛ in alijs ecclesiis illius loci: vbi domicilium cõtrahebat: ꝛ specialiter vnde fugit ꝛ citabitur per formam tenoris sequentis.

Os. N. miseratiõe diuina eps talis ciuitatis zc. aut iudex talis dyocesis spiritũ consilij sanioris Preterea cũctis nostre mentis desiderabilibus illd potissimũ infigitur cordi nostro: tpibus nostris: in dicta tali dyocesi vberem florentemq ecclesiã vineã: in quã dñi sabaoth: quã summi patris dextera virtuosis complantauit: quã eiusdẽ patris filius ppzij ac viuifici vnda cruoris vberibus irrigauit: quam ipe almus spũs paraclitus miris: ineffabilibusq donis intimus fecundauit: quã tota ipa incomprehensibilis: atq inattingibilis trinitas beata grandissimis: varijsq priuilegijs sanctius dotauit pariterq ditauit aper de silua: qui est z dr hereticus quilibet absorbeat z depascat fructus fidei vberes deuastando ac lacerantes heresim: vepres palmitibus inserẽdo: serpensq tortuosus nostri improbus humani generis inimicus efflans virus qui est sathanas z dyabolus eiusdẽ vinee dñice palmites inficiat: atq fructus virus prauitatis heretice immittẽdo. Nec etiam ager ipe dñicus: ppls. inq catholicus: ad quẽ excolendũ pariter z serendũ descendit de summorũ polorũ arce dei patris vnigenitus: atq primogenitus seminauit miris: sanctisq pdicatiõibus discurrit per villas z castella docens: non sine magnis fatigatiõibus. Elegit apostolos viros vti pro operarios industrios: ac pduxit ditãs illos eternis retributionibus: expectans ipse dei filius de agro isto magno illa die iudicij extremo vberes manipulos colligere: z per manus sanctorũ angelorũ recondere in celesti horreo sancto suo. Sampsonis pro vulpecule incerta teq sicut psone labe heretica

prauitate:facies quidem habentes diuerſas cau-
ſas:ſed ignitas ad inuicem colligatas:qꝛ de varie
tate flamme conueniunt in idipſum ſegetem dñicã
iam albam ad meſſem ſplendoꝛibus fidei relucẽtẽ
moꝛſu amariſſimo demoliantur : ac diſcurſu ſubti-
liſſimo pergant:impetu validiſſimo accedant:pari-
ter ꝛ accendant:diſſipent ꝛ deuaſtant ſinceritatẽ
ſancte fidei catholice ſubtiliter ꝛ dãnabiliter ſub-
uertendo. Eapꝛopter cum tu talis incideris in dã-
natas hereſes maleficarum illas publice in tali lo-
co pꝛacticãdo ſeu taliter dicatur ſeu fueris per te-
ſtes legitimos conuictus de heretica pꝛauitate ſi-
ue pꝛopꝛia depꝛehẽſus confeſſione iudicio per nos
receptus ꝛ poſt captus fugeris medicinã refutãs
ſalutarẽ citauerimus te:vt de ꝛ ſuꝑ his corã nobis
manifeſtius rñderes:tuq; ductus maligno ſpiritu
pariter ꝛ ſeductus renueris cõparere. Uel ſic. Ea-
pꝛopter cũ tu talis delatus nobis de heretica pꝛa-
uitate ꝛ recepta infoꝛmatione cõtra te alias de ea-
dem eſſes nobis ſuſpect⁹ leuiter:qm̃ foꝛes infect⁹
labe pꝛedicta. Citauimus te quatenus corã nobis
ꝑſonaliter cõparens de fide catholica reſpõſur⁹:
cũq; citatus renueris cõparere contumaciter ex-
cõicauimus te:ac excõicatũ fecim⁹ publicari. In
qua ſtetiſti per annum ſeu annos tot aio pertinaci
latitans:ꝛ inde ita ꝙ nunc quo te duxerit ſpũs ma-
lignus ignoꝛamus:ꝛ cũ te expectauerimus miſeri-
coꝛditer ꝛ begnigne vt reuerteris ad gramiũ ſan-
cte fidei vnitatem tu facere contempſiſti in repro-
bum ſenſum datus. Sane volumus ꝛ tenemur(iu-
ſticia nos cogente)cauſam tuam hm̃oi fine debito
terminare:ne valeamus tam nephãda crimina c...

niuentibus oculis tolerare. Nos eps ⁊ iudices in causis fidei supradictis te talē sepe fatū latitantē profugū ⁊ fugitiū per pn̄s nostrū edictū publicū requirimus pariter ⁊ citamus perēptorie quaten⁹ die tali. talis mensis: tali anno: in tali ecclesia cathedrali: talis dyocesis hora tertiaꝝ compareas personaliter corā nobis diffinitiuā sententiā audi turus. Significātes ꝙ siue cōparueris siue nō ꝓce demus ad nostram diffinitiuā sn̄iam cōtra te: ꝓut ius ⁊ iustitia suadebūt. Et vt prius nostra citatio perueniat ad tui noticiā nec valeas ignorantie velamine te tueri: pn̄tes literas dictas requisitionē ⁊ citationem nostrā in se continentes: volumus et mādam⁹ affigi i valuis publice talis p̄dicte ecclesie cathedralis. In quorum testimonium singulorum presentes nostras literas impressione nostroꝝ sigillorum iussimus communiri. Datum.

Adueniente aūt die prefixa ad audiēdam diffinitiuā sn̄iam assignata. Si ꝓfug⁹ cōparuerit ⁊ ꝯsenserit publice oēm heresim abiurare hūilit' petens admitti ad miam postulando: si relapsus nō fuerit admittet': ⁊ si fuerit deprehēsus ꝓpria confessione vel testium legitima productiōe abiurabit ⁊ penitebit vt heretic⁹ penitens secundū modum quo agitur supra in octauo modo processum fidei terminandi vbi de talibus agit' sed si fuerit suspectus violenter ita ꝙ citatus respōsurus de fide noluit cōparere: ⁊ fuit ex hoc excōicatus ⁊ stetit in excōicatione per annū aīo ptinaci ⁊ penitebit admittet' ⁊ abiurabit oēm herere. ⁊ pn̄itebit vt heretic⁹ suspect⁹ d heresi violēter. Pn̄itēs ẜm modū q̄ agit' supra in. vi. mō ꝓces-

sum fidei terminandi. Si aūt comparuerit ⁊ nō cō senserit abiurare tradet verus hereticus impenitēs brachio seculari per modū quo dictū est supra ⁊ agitur in decimo modo ꝓcessum fidei terminādi. Si autem contumaciter renuit cōparere: tunc formetur sentētia ꝑ modum tenoris sequentis.

Nos. N. epš miseratione diuina: talis ciuitatis. Attēdentes ꝙ tu talis: de tali loco talis dyocesis: fuisti nobis de heretica prauitate fama publica referente seu fide dignoꝝ insinuatione delatus. Nos q̄b⁹ ex officio decūbit descendimus ad videndū ac inquirendum: an clamor qui ad aures nostras ꝑuenerat veritate aliqua fulciretur. Uerū cū inuenissem⁹ te in heresim deprehensum deponētib⁹ ꝯtra te cōpluribus testibus fidedignis: te coram nobis aduocatum iussimus detineri dicat sicut factū fuit. an videlicet cōparuerit ⁊ medio iuramento interrogat⁹ fassus fuerit vel nō. Sed post maligni spūs cōsilio ductus ⁊ seductus metuens tua vulnera vino ⁊ oleo salubriter cōfoueri aufugisti: aut ponatur si ita est carcerem ⁊ arrestū: fregisti pariter ⁊ aufugisti latitans hinc ⁊ inde: ⁊ quo te malign⁹ spūs duxerit ante factus totaliter ignoramus. Uel sic. Uerum cū inuenissemus contra te taliter vt predicitur nobis delatum de heretica prauitate multa indicia ꝓpter q̄ suspectū leuit͛ ꝺ heretica prauitate p̄dicta te merita habeam⁹ citauim⁹ te per publicuꝫ edictum in talibus ⁊ talibus ecclesiis talis dyocesis quatenus infra certum terminum nobis prefixum coram nobis in tali loco personaliter compareres. In ⁊ sup predictis contra te depositis ⁊ alias de fide catho

lica ꝛ eius articulis respõsurus: tu vero insano cõsilio adherendo renuisti ꝯtumaciter ꝯparere. cũq̃ iustitia exigente te excõicauerim⁹ ac fecerim⁹ excommunicatũ publice denunciari: tu medicinã refutas salutarẽ dictã excõicationẽ vltra quam per annũ sustinuisti ꝛ adhuc sustines in reprobum sensum datus aio pertinaci ꝛ profugus latitans hinc ꝛ inde: vt quo te malignus spũs duxerit ignoram⁹ Sane cũ lõgo tpe: q2 tanto die te expectauerit ecclesia sancta dei misericorditer ꝛ benigne: quaten⁹ ad ei⁹ mĩe gremiũ euolares ab erroribus resiliẽdo ꝛ iuxta fidem catholicã ꝓfessam operando: ipsaq̃ te clemẽtia vberibus enutriet malignoꝝ seductus cõsilio acquiescere recusasti in tua ꝑtinacia ꝑseuerans. Utrum cũ vellemus prout volum⁹ ꝛ debem⁹ iustitia nos cogente causam tuã fine debito ꝑ sententiam terminare citauimus te quaten⁹ hac die: ꝛ hoc loco cõpareres ꝑsonaliter corã nobis diffinitiuã sententiã auditurus: ꝛ q̄ renuisti ꝯtumaciter cõparere: merito te ostẽdis velle perpetuo in tuis heresibus ꝛ erroribus remanere: q̄d dolẽtes referimus ꝛ referẽdo dolemus. Sed cum non possumus nec velimus iustitiã subterfugere nec tantam inobedientiam ꝛ contumaciam ad dei ecclesiã tolerare ad exaltationem fidei orthodoxe ꝛ ad extirpationem heretice prauitatis: iustitia exigente: ꝛ tua inobedientia et contumacia requirente hac die: hora: ꝛ loco tibi in antea ad audiendam diffinitiuam sentẽtiam perẽptorie assignatis. p̄habito multorum ꝯsilio peritoꝝ tã in theologica facultate q̄ in iure canonico ꝛ ciuili ꝓcessus meritis visis ꝛ diligenter discussis sedẽtes ꝓ tribunali more iudicũ

iudicantiũ sacrosanctis euãgelijs positis corã no bis vt de vultu de iudiciũ nostrũ ꝓdeat ⁊ oculi no stri videãt equitatẽ habẽtesq; pre oculis solũ deũ ⁊ s:tẽ fidei irrefragabilẽ ꝟitatẽ ꝯtra te talẽ absentẽ ⁊ pñtẽ beati pauli apl'i vestigia imitãtes sniam diffi nitiua; taliter ferimus in his scriptis xp̄i noie inuo cato. Nos ep̄s ⁊ iudices in cã fidei memorati: attẽ dẽtes in cã ista fidei ac ꝓ cessibus inde ꝯsectis or dinẽ iuris fore seruatũ. Attẽdẽtes etiã q legitime citat⁹ nõ cõparuisti: nec ꝑte nec per aliũ te aliqua liter excusasti. Attẽdẽtes etiã q in p̄fatis heresib⁹ lõgo tp̄e pertinaciter perstitisti: ⁊ adhuc etiã ꝑseue ras: ac excõicationẽ ꝑ tot annos i cã fidei sustinui sti ꝓut ex nũc sustines aio indurato. Attẽdẽtes ẽt q eccl'a s̄ctã dei nõ h; vltra: erga te quid faciat cũ perseueres ⁊ perseuerare velis in excõicatiõe ⁊ he resibus p̄libatis. Ea ꝓpter beati Pauli apl'i vesti gia sectãtes declaramus: diffinimus: ⁊ sentẽtiam⁹ te talem absentẽ vt presentẽ esse hereticũ pertina cẽ ⁊ vt talẽ vel relinquẽdũ brachio seculari: ⁊ per nostrã sniam diffinitiuã te a foro eccl'iastico expelli mus ⁊ relinquimus ptãti curie secularis. Eandem curiã affectuose deprecãtes vt si qñ te habuerit in sua ptãte erga te citra sãguinis effusionẽ ⁊ mortis periculũ suã sniam modere. Lata fuit hec snia ⁊c. Cõsiderãdũ est hic q si iste ꝓfugus ⁊ ꝯtumax fue rit deprehẽsus in heresi vel ꝓpria ꝯfessiõe vel testi bus legitimis ⁊ ante abiurationẽ fugit: est ꝑ sniam vere heretic⁹ impenitẽs iudicãdus: ⁊ ita i snia po nẽdũ est. Si aũt alit nõ fuit dep̄hẽsis nisi q: delat⁹ ⁊ suspect⁹ habit⁹ fuit citat⁹ rñsur⁹ de fide: ⁊ q: re nuit cõꝑere fuit excõicat⁹: ⁊ i excõicatiõe tali ste

tit vltra q̄ per annū aio indurato ꝛ tādē noluit cō parere: iste nō est iudicādus hereticꝰ sꝫ vt hereticus: ꝛ vt talis cōdēnandꝰ. ꝛ ita ponendū est in sententia vt dictum est prius.

¶ Questio. xxiii. sup ꝑsonā delatā ab alia malefica incinerata vl' incinerāda qualit' sit sentētiādū.

Quartusdecimꝰ modꝰ ꝓcessū fidei terminādi ꝛ sniandi ē: qn̄ delatꝰ d heretica prauitate ꝓcessus meritis circa deponētē diligēter discussꝰ cū bono ꝯsilio iure peritoꝝ repperitur de tali heretica prauitate. tm̄modo ab altera malefica incinerata vl' incinerāda delatꝰ vl' delata: ꝓ hoc cōtingere pōt tredecim modis tā q̄ ꝑ tredecim casus: q2 sic delatꝰ vl' reperit' immunis ꝛ absoluēdus totalit'. Uel repperit' cū hoc diffamatꝰ de tali heresi gn̄aliter. Uel reperit' vltra infamiā qōnibus exponēdus aliqualit' Uel repperit' suspectus de heresi vehemēter. Uel repperit' suspectꝰ de heresi violēter. Uel repperit' diffamatꝰ ꝛ suspectꝰ insimul ꝛ cōmuniter. Et sic cō sequēter in alijs casibus ꝓut in vicesima questiōe tactū est: vt ad tredecimū inclusiue. Primusmodus fit qn̄ tm̄modo ab ipamalefica detēta delatus est: ꝛ nō cōuincit' nec ꝯfessiōe ꝓpria nec testium ꝓductiōe legitima: nec alias repperiūtur indicia ex quibꝰ verisimiliter tā q̄ suspectus iudicari posset: talis oīno venit absoluēdus etiā per ipm iudicē secularē qui deponētē aut incinerauerit aut incinerari ꝓpria authoritate: aut ex cōmissione epī iudicis ordinarij habuit: ꝛ absoluetur per sniam in primo modo processum fidei terminandi circa vicesimam q̄stionem ꝯtentam. Secundus modus inci-

dit qñ vltra hoc ꝙ a detenta delatus est etiã ꝑ totã illã villã seu ciuitatẽ diffamata existat: ita ꝙ tantũ modo infamia precise ꝛ sole laborauit: semꝑ licet de post per depositionẽ detẽte malefice infamia sit aggrauata. Circa talẽ talis practica est seruãda: q: iudex ꝯsiderãdo ꝙ vltra infamiã nihil in ꝑicula ri aduersus eã ab aliis fidedignis in villa aut oppido probaẗ. lꝫ forte detẽta certa grauia aduersꝰ eũ deposuit: q: tñ fidẽ ꝑdidit abnegãdo illã dyabolo: vnde ꝛ difficulter eius dictis a iudicibꝰ fides adhibetur: nisi ex aliis circunstantiis illa infamia aggrauareẗ: ꝛ tunc in tertiũ iam sequentẽ modũ inciderit. Ideo canonica purgatio erit tunc indicenda ꝛ procedeẗ per sñia in secũdo modo ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimãsecũdam qõnem cõtentã. Et si iudex ciuilis illã purgationẽ corã epõ decreuerit fieri ꝛ solẽniter in finẽ vt si deficeret vt tũc per eccl'iasticũ ꝛ ciuilẽ iudices in exẽplũ alioꝝ eo firmiori sñia puniretẗ: bñ quidẽ fit. Si aũt per se voluerit exeq̇ mandet vt decẽ vel viginti ꝯpurgatores ordinis sui habeat ꝛ ꝓcedat: vt i scd̃o modo sñiandi tales tactũ est: nisi ꝙ vbi excõicãdus esset ꝙ tunc ad ip̃m ordinariũ recursũ habeat. Et hoc cõtingeret vbi se purgare nollet. Tertius modus incidit suꝑ talẽ delatũ vbi lꝫ nõ vinceẗ ꝯfessiõe ꝓpria nec testiũ ꝓductiõe legitima: nec facti euidentia: nec etiã sunt indicia suꝑ aliq̃d factũ in q̇ vnq̃ notatus fuisset ab aliis inhabitatoribꝰ ville aut oppidi: nisi ꝙ infamia tm̃ laborauit apud eos. aggrauaẗ aũt infamia ex detente manifice depositiõe: vt pote q: asseruit illũ vel illã in oibꝰ fuisse sociã: ꝛ secum in criminibꝰ participasse: hoc ipsum tñ sicut

constant delata negat: ita z aliis inhitatoribus vel
nō est notū vel de nulla nisi de honesta ꝯuersatiōe
seu etiā participatiōe ipsis ꝯstat. Circa talē talis
practica seruat. Primo: ꝙ adfrontare se habēt fa
cie ad faciē: z obiectiones mutue z rñsiōes diligen
ter sunt ꝯsiderāde: z siquidē varietas aliq̄ in ver=
bis incideret vnde iudex verisimiliter ex ꝯcessis z
negatis presumere potest: ipam delatā merito que
stionibus exponēdā ꝓcedat per sententias in tertiū
modū ꝓcessum fidei terminādi circa vicesimāter=
tiam questionē ꝯtentas ipsam tormētis leuiter ex
ponēdo: adhibitis cautelis aliis ꝗplurimis z ne=
cessariis de quibus circa principiū huius tertie par
tis supra patuit ad longū: z ex quibus presumit ta
lem esse aut innoxiā aut reā. Quartus modus inci=
dit vbi talis delatus inuenit suspectus leuiter: z hoc
vel ꝯfessione propria vel depositiōe alterius deten
te: z sunt q̄ ad hāc leuem suspitionē reducunt illos
qui ad ꝓcādū mulieres maleficas ꝯsuluissent: vel
vbi inter ꝯiugatos odio se mutuo ꝓsequētes amo=
rem ꝓcurassent aut etiā ꝑ aliq̄ cōmodo tꝑali apd
maleficas laborassent: sed quia tales vtiq̄ excōicati
sunt tanq̄ hereticorum credentes. Juxta ca. excōi=
camus. §. ff. credētes. li. vj. de here. vbi dicit. credē
tes autē eorū erroribus hereticos similiter iudica
mus: quia etiam ex factis presumit de effectu: ad hoc
nr. xxii. q. ii. qui viderit. ideo videt ꝙ acrius sunt
puniendi z sententiandi quā illi q̄ de heresi leuiter
habent suspecti prout iudicādi sunt aliqui ex leui=
bus coniecturis: puta quia eis seruitia exhibuissent
literas detulissent: eorum erroribus sic nullā fidē ad
hibuissent: quod tamen illos non manifestassent:

alimonia ab eis accepisset. Sed siue illi siue isti in
telligant hoc quod in cōsilio peritorū cōclusū fue
rit sup leuē suspitionē ꝓsequendū erit a iudice per
talē praticā: talis enī aut abiurabit aut canonice
se purgabit secūdū quod in quarto modo ꝓcessum
fidei terminādo sub questiōe vicesimaquarta tāgi-
tur. Sed tñ qꝛ potius videtur ꝙ abiuratio sit indicē
da: ꝛ hoc ꝓpter alleg. ca. excōicamꝰ. j. ff. q̇ vero in
uēti fuerit sola suspitiōe notabili ꝛc. tñ nō debēt si
relabantur pena relapsorū puniri ꝛ ꝓcedetur prout in
quarto mō ꝓcessū fidei terminādi circa vicesimaꝫ
quartā q̄stionē tactū est. Quintꝰ modꝰ incidit vbi
talis delatꝰ inuenitur suspectꝰ vehementer: ꝛ hoc si-
mili modo vel ꝯfessiōe ꝓpria vel depositiōe alteriꝰ
malefice detēte: ꝛ sūt qui ad hāc leuē dispositioneꝫ
reducūt impeditores iudicū directe vel indirecte
eoꝝ officiū inquirēdo maleficas impediēdo dū mo
do hoc sciēter fecerit ex ca. vt inquisitiōis negociū
li. vj. de here. Itē reducūt oēs qui impediētibꝰ pre
stāt sciēter auxiliū: cōsiliū: vel fauorē: patetq alleg.
ca. vt iquisitiōis. Itē reducūt qui citatos aut cap
tos hereticos instruūt de celāda veritate: ꝛ vt illā
subticeāt vel falsitatē afferāt ꝛ hoc ex ca. accusatꝰ.
ꝛ. ff. fi. Itē reducūt oēs qui eos quos sciūt hereti-
cos receptāt sciēter. deducū: visitāt: vel associant:
mūera mittūt: seu fauorē ipediūt: que oīa in fauorē
nō persone sꝫ culpe fiūt vbi sciēter fiūt. Et ideo di-
cūt ꝙ vbi delata ꝑsona participat de p̄missis: ꝛ hoc
per cōsiliū ita iudicatum fuerit. Tunc iuxta quin-
tum modū processum fidei terminandi sub questio-
ne vicesimaquinta sententianda est: taliter vt oēm
heresim sub pena relapsoꝝ vbi recidiuat habeat

biurare. Possumus tamen asserere adiiciendo q iudices respectū habeant super vniuscuiusq3 malefice incinerate aut detente familia prolem seu etiam progeniem: eo q vt plurimum tales repperiuntur infecte cum malefice etiam proprios infantes ex demonum informatione ipsis habent deferre: vnde et indubie in quibuscunq3 flagitijs informare: patent hec ex prima parte operis. Probatur et ex eo q sic in simplici heresi propter agnitorum hereticorum familiaritatem dū quis de heresi infamatus existit etiam consequenter ratione familiaritatis est de heresi vehementer suspectus: ita et in hac heresi maleficarum. prefatus autem casus patet in ca. inter sollicitudines: extra de pur. ca. vbi apperet q ratione infamie de heresi fuit decano cuidam indicta purgatio canonica. Et ratione familiaritatis hereticoru3 abiuratio publica: et ratione scandali fuit preuatus beneficio quousq3 scandalum sopiretur. Sextus modus incidit vbi talis delat9 efficit suspect9 violent: hoc aūt fit nō ad simplicē vel nudā depositionē alterius malefice detēte: sed ad indicia facti que eliciūtur ex quibusdā verbis et factis a malefica detēta perpetratis et platis. quibus ad minus delata asseritur interfuisse et operibus deponentis cōmunicasse. Pro quorum intelligentia aduertēda sunt ea que supra questione decimanona tacta sunt: precipue super violentam suspitionem quomodo ex violentibus et conueincentibus oritur coniecturis: et qualiter iudex violentatur ad credendum ex sola suspitiōe aliquē eē hereticūq tā fortassis bon9 catholic9 corde existit

Sicut ca non iste exemplificant circa simplicem heresim de eo qui citatus in causa fidei ad respondēdum tenuit comparere contumaciter: propter quā contumaciam excommunicatur in qua vbi per annum perseuerauit efficitur suspectus de heresi violenter. Quare ꝛ a simili circa talem delatā aduertanda sunt indicia facti ex quibus efficitur violēter suspecta: ꝛ ponatur casus. detēta malefica asseruit illam interfuisse suis maleficiis: que tamen delata cōstanter negat. quid ergo faciet? vtiq opus erit considerare an ex aliquibus operibꝰ sit vehementer suspecta: ꝛ an vehemens suspitio in violentam valeat transire? sicut in prefato casus citatus responsurus vbi nō comparet: sed renuit ꝯtumaciter sit suspectus leuiter de heresi: etiam vbi citatꝰ fuit in non causa fidei. si aūt in causa fidei citatus renuit comparere: ꝛ ꝓpter contumaciam excōicatur: tunc fit suspectus vehementer: qꝛ tūc leuis suspitio transit in vehementē: ꝛ si per annū persistat tunc vehementer transit in violentam: ita cōsiderabit iudex si ratione familiaritatis contracte cū detenta malefica sit delata vehemēter suspecta vt immediate in quinto modo incidendi tactum fuit: tunc opus erit considerare an ipsa vehemēs suspitio in violentam transire possit. presumiť enim ꝙ transire possit. idest ꝙ flagitiis detente ipsa delata interfuit vbi familiaritatem cum ea frequenter habuit. Est ergo procedendū iudici iuxta sextū modum processum fidei terminādi: prout in vigesima sexta questiōe tāgitur. Quod si queriť quid faciet iudex si adhuc talis delata ab altera malefica detenta omniuo persistat in negatiua nō obstantibꝰ

quibuscunqꝫ indicijs aduersus eam productis. Re
spondetur. Primo iudex debet aduertere super ne
gatiuas responsiones an ex vitio seu maleficio ta=
citurnitatis ꝓueniant siue non: ꝛ quidē vt in ꝓmis
questionibus questione decimaquinta ꝛ decimasex
ta huius tertie partis patuit: iudex cognoscere po
test si flere ꝛ lachꝛymas emittere valeat ꝛ vbi in q̄=
stionibus quasi insensibilis redditur: ita ꝙ ad pꝛisti
nas vires faciliter redit: tunc quidem violenta su=
spitio aggrauatur: ꝛ tunc omnino non est libere di
mittenda: sed secundum vt in sexto modo sententi
andi ꝛ pꝛocessum fidei terminandi patuit super al=
legato perpetuis carceribus ad penitentiam pera
gendam deputanda. Si vero maleficio taciturni=
tatis nō sit infecta ꝓpter vehemētes doloꝛes quos
in questionibus sustinet vere ꝛ realiter: cum tamen
alie ex maleficio taciturnitatis quasi insensibiles
reddūntur vt dictum est: tunc vltimum refugium iu
dex habere potest super canonicam purgationem
que si a seculari iudice indicitur dicet vulgaris li=
cita: quia non de numero illarū purgationū vulga
rium de quibus. ii. q. iiii. consuluisti. ꝛ ca. monoma=
chiaꝫ tractatur. In qua purgatione si defecerit vt
reus vel rea iudicabitur. Septimus modus incidit
vbi delatus ipse non reppertur legitime depꝛehen
sus nec ꝓpꝛia confessione nec facti euidētia: nec te
stium legitima ꝓductione: sed tantum repperitur a
detenta malefica delatꝰ vel delata: ꝛ cū hoc reppe
riuntur indicia que ipsum reddūt suspectuꝫ leuiter
vel vehementer: vtpote qꝛ solummodo habuit ma
gnā familiaritatē cū maleficis: tunc tali ratione in
famie est dicenda canonica purgatio. Iuxta ca. al=

le.inter sollicitudines.⁊ rône suspitionis heresim abiurare cū pena relapsorū: vbi recidiuaret si vehementer suspect⁹ vel sine illa si leuiter: ⁊ pcedat vt in septimo mō processum fidei termināndo circa ca.xxvij.questionē tactū est. Octauus modus incidit: vbi sic delatus repperit ꝯfessus heresim illaꝫ sed penitens ⁊ nunq̄ relapsus. Ubi notādū: q̄ ꝯsequēter vbi agit de relapsis ⁊ nō relapsis: penitētibus ⁊ non penitentibus: tales distinctiones tacte sunt ꝑpter eccl'iasticos iudices q̄ de vltimis inferēdis suppliciis nō se itermittūt. Ideo ciuilis iudex super cōfessam siue peniteat siue non: siue relapsa fuerit siue nō per ciuiles ⁊ imperiales leges pcedere pōt: vt iusticia suadebit tātūmodo recursum ad ipsos tredecim modos sententiandi habere pōt: ⁊ ſm illos se resoluere vbi aliqd ambiguū inuenerit

¶ Questio.xxxiiij.sup modū sentētiādi maleficaꝫ maleficia tollentem. Insuper etiā super maleficas obstetrices ⁊ maleficos sagittarios.

Quintu sdecimus modus pcessumfidei terminādi ⁊ sententiādi est: qñ de lat⁹ de heretica prauitate repperit malefi cia non inferentē sed tollentem. Circa istum talis practica est secunda: quia aut vtitur remediis licitis aut illicitis: ⁊ siquidem liticis nō vt maleficus: sed vt christicola est iudicandus. De q̄bus licitis remediis supra circa pricipium huius tertie partis ad longum patuit. Si vero illicitis: tunc distinguendū: quia aut sunt illicita simpliciter: aut sedundum quid. Si simplicit adhuc dupliciter: quia vel nocumēto proximi: vel sine nocumento: vtroq̄ tamen modo semper cum

expressa demonum inuocatione. Si vero illicitas secundũ quid: puta qꝛ absq̃ expressa lȝ nõ absq̃ tacita demonũ inuocatiõe fiũt: talia inducantur vana potius q̃ȝ illicita nominari a canonistis ⁊ certis theologis: vt supra in prima q̃stione huius vltime partis totius opis patuit. Iudex ergo quicũq̃ siue ecclesiasticus siue ciuilis: lȝ primos et vltimos non habeat reprobare ⁊ signanter pmos potius cõmẽdare ⁊ vltimos tolerare: prout canoniste asserunt licitũ esse vana vanis ↄtundere. Illos tñ qui cum expressa demonũ inuocatione maleficia auferunt nullo modo tolerare debent: precipue illos q̊ cum nocumento proximi talia committunt ⁊ dicũtur cum nocumẽto proximi practicare quãdo maleficium ita ab vno aufertur quod alteri infertur. Nec obstat si illa cui infertur sit malefica p se siue non: ⁊ siue sit illa que maleficum intulit siue non: ⁊ siue sit homo siue quecũq̃ alia creatura: patẽt sup hec omnia acta ⁊ gesta in prima questiõe supra allegata deducta. Sed querit̃ quid faciet iudex vbi talis asserit se maleficia tollere per licita ⁊ nõ illicita remedia: aut quomodo possit talia veraciter iudex cognoscere? Respondetur: q̃ citato illo interrogetur quib⁹ mediis vtatur: nec tamẽ verbis suis standũ erit: sed ecclesiasticus iudex cui ex officio incumbit diligẽter inquirat: siue per se siue per plebanum aliquem: quia singulis parrhochianis exacte sub prestito iuramento quod exigere potest perquirat quibus remediis vtat̃ ⁊ siquidẽ inuenta fuerit prout cõiter iueniũtur cũ supstitiosis remediis oĩno nõ sũt ꝓpt̃ horribiles penas a canonib⁹ inflictas vt ĩferi⁹ patebit tolerãde. Et si q̃rit̃ vnde

possunt remedia licita ab illicitis discerni cũ semp asserent se quibusdam orationibus ꝛ herbarum applicationib⁹ huiusmodi amouere? Respondet hoc facile foret dummodo diligens inquisitio fieret. Nã quia necesse habent sua superstitiosa remedia occultare: eo vt non reprehendantur: seu vt facilius mentes simplicium illaqueare valeant: ideo huiusmodi verbis aut herbarũ applicationibus insistũt tamen ex quatuor superstitiosis eorum actibus tã ꝙ sortilege ꝛ malefice manifeste reprehenduntur. Sunt enim de occultis diuinantes ꝛ ex que non nisi malorum spirituum reuelatione scire possunt referantes. Exempli gratia: vbi ꝓ sanitate acquirãda frequentãtur a lesis causam lesionis aut maleficii aperire ꝛ manifestare sciunt vt si ratione altercationis cum vicina acciderit vel aliqua ex causa alia hoc ipsum perfectissime noscunt ꝛ iudicare frequentantibus sciunt. Secundo vbi ad vnius nocumenti seu maleficii curam se intromittunt: alterius vero minime prout in dyocesi spirẽsi malefica quedam in loco quodam zuuhofen nuncupato existit: que licet plures sanare videatur certos tamen minime se posse curare fatetur nullam ob aliã de causa: nisi vt ab incolis fertur: ꝙ maleficia talibus illata sint tam fortiter ab aliis (vt asserit) maleficis impressa: ꝛ hoc vtiqꝫ virtute demonum ꝙ illa amouere non valeant: quia videlicet demon non semꝑ demoni credere potest aut non vult. Tertio: vbi semper huius maleficia illata singulares exceptiones facere noscuntur prout in ipsa ciuitate spirensi cõtigisse noscitur: dum quedam honesta persona maleficiata in tibiis hmõi diuinatricem ob sanitatis

gratiam aduocasset. illa domum ingressa ⁊ eam dū intuita fuisset talem exceptionē fecit. si inquit squamos ⁊ capillos in vulnere nō habuerit reliqua oīa extrahere potero causam etiam lesiōis aperuerit. licet ex rure ⁊ ad duo miliaria aduentasset dicēs. quia cum vicina altercasti tali die. ideo tibi accidit preter squamos etiā ⁊ pilos alias q̄plures diuersorum generum res extraxit ⁊ sanitati restituit Quarto vbi superstitiosis insistūt aut insistere faciunt cerimoniis ⁊ sic ante solis ortum vel alio determinato tempore se frequentari volunt. dicētes ꝙ infirmitates vltra angariam illatas sanare nequeant. aut ꝙ tantummodo duas aut tres personas per annum sanare valeant. licet non sanando sed a lesionibus cessando sanare videant̄. Possūt ⁊ addi q̄plures alie considerationes circa talium personarum conditiones. q₂ vt plurimum retroactis temporibus male ⁊ reprehensibilis vite fuerūt diffamate seu adultere aut maleficarū superstites. vnde ex nulla sanctitate vite hec gratia sanitatis a deo collata. Incidentaliter reducuntur ⁊ obstetrices malefice omnes alias maleficas in flagitiis excedentes de quibus ⁊ in prima parte operis deductum est: quarum etiam tantus numerus vt ex earum confessionibus compertum est. ꝙ nō estimatur villuna vbi huiusmodi non repperiātur existit: cui periculo vtiq₃ a presidētibus foret in parte succurrendum vt non nisi iurate obstetrices a presidentibus deputarentur cum aliis remedis que in secunda parte operis tacta sunt. Incidit ⁊ de maleficis sagittariis in contumeliā vtiq₃ christiane religionis tanto periculosius detegētes quanto ⁊ se

cursores habent in terris optimatum ⁊ principum receptatores fautores: ⁊ defensores. Sed q₂ oĩes tales receptatores: fautores ⁊c. omnib⁹ maleficis plerunq₂ in certis casibus dãnabiliores existũt sic declaratur. Nam talium defensores a canonistis ⁊ theologis in duplici genere assignantur. Quidam nãq₂ errorem alii vero personam sunt defendẽtes. ⁊ hi quidẽ qui errorem dãnabiliores ipsis qui errãt existunt. cum non solum heretici immo heresiarchi habẽdi sunt. vt p₃. xxiiij. q. iij. qui illorum. Et de his defensoribus cõiter non loquuntur iura: eo q₂ ab aliis hereticis non distinguntur: in quibus etiã habet locum ca. ad abolendam. ff. pñti. sepe alle. Quidã alii sunt qui licet nõ defendunt errorẽ defendunt tamẽ personã₃ errãtẽ: vtpote qui resistũt virib⁹ et potẽtia. ne tales malefici seu quicũq₂ alii heretici veniant ad manus iudicis fidei ad examinandum vel puniendũ ⁊ similia. Simili modo etiã fautores talium sunt in duplici genere: quidã nãq₂ sunt qui publica fungũtur authoritate: hoc est publice persone. vt dñi tẽporales seu etiã spirituales tẽporalẽ iurisditionẽ habentes: q̃ etiam fautores esse possunt duobus modis omittẽdo ⁊ cõmittẽdo. Omittendo scilicet facere ea circa maleficos vel suspectos infamatos vel credẽtes. receptatores. defensores: ⁊ fautores. ad que ex eoru₃ officio obligantur. cum tamẽ ab epis vel inquisitorib⁹ vel eorum alteri requiruntur. vtpote si eos non capiant vel captos nõ diligẽter custodiant. vel infra districtum suã ad locum de quo eis mãdatur non deducant aut executionem promptam de eis nõ faciãt. ⁊ similia. vt patet in ca. vt inquisitionis. in prin. li.

j. de here. Cōmittēdo aūt vtpote si captos hmōi sine epī aut iudicis eius licētia vel mandato a car cere liberent vel processum iudicium. vel sniam eo rum directe vel indirecte impediant vel similia pe ragunt. vt ptz p ca. alle. vt officium. ff. prohibem9 Pene taliū in precedētibus circa scdm principale huius opis et circa finē vbi de maleficis sagittariis et aliis armorum incantatorib9 tactū est declarate sūt. Ad pns sufficiat: q oēs tales ipo iure sūt excō municati. et. xii. magnas penas incurrūt ptz extra de here. excommunicamus. j. ff. credētes. et. ca. al lega. vt inquisitionis. ff. prohibemus. In qua excō municatione si per annum perstiterint animo per tinaci extunc sunt vt heretici cōdēnandi: vt eodē ca. et. ff. alle. Qui vero dicendi sunt receptatores et an habēdi sunt vt heretici? Rñdetur q recipiētes huiusmodi maleficos sagittarios aut quoscūqz ar morum incantatores nigromāticos seu maleficos hereticos. de quibus in toto opere tractatū est sūt in duplici genere: sicut etiam de eorum defensori bus et fautoribus tactum est. Quidam nāqz sunt q non tantū semel vel bis: sed pluries: et frequenter tales suscipiunt. et isti proprie et scdm vim vocabu li dicuntur receptatores a receptādo quod est ver bum frequentatiuum: et tales receptatores quan doqz sunt sine culpa: vtpote si ignoranter hoc fa ciunt: nec aliquid vnqz sinistri de eis suspicati sūt. Aliqñ sunt in culpa: vtpote qñ eorum errores sciūt et nō ignorant: qz ecclesia tales semp psequitur tanqz crudelissimos fidei hostes: et non min9 dñi terrarū eos receptant: tenēt: defendunt etc. tales pprie sūt dñr hereticorum receptatores, et de talibus etiā lo

quuntur iura ꝛ ꝙ sunt excommunicati. Iuxta. ca. excommunicamus. j. ff. credētes. Quidam autem non pluries ꝛ frequenter: sed tm̄ semel vel bis: huiusmodi maleficos aut hereticos receperūt. et isti non videntur proprie dici receptatores: qꝛ non frequentarunt sed receptores: quia eos receperunt ꝛ non receptauerunt. Licet Archidiaconꝰ dicat cōtrariū in. ca. quicūq̧. sup ver. receptatores. de quo tamen non est magna vis: quia non de verbis: sed de factis curandū est. Ponitur tamen differentia inter receptatores ꝛ receptores: eo ꝙ domini terrarum semper dicuntur taliū receptatores vbi simplices qui eos expellere non habent nec possunt. ꝛ si receptores sint: sunt tamen sine culpa. Ultimo autem de impeditoribus officii inquisitionis epoꝝ cōtra huiusmodi maleficos hereticos qui sunt: et si heretici dicendi sunt. Ad quod respōdetur ꝙ huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam nāq̧ sunt qui impediunt directe: vt q̊ captos pro heresis crimine a carcere propria temeritate liberant: vel processus inquisitiōis lacerant testes in causa fidei pro eo qꝛ testificati sunt vulnerant: vel si dn̄s temporalis statuat ꝙ nullus nisi ipse de hoc crimine cognoscat. Aut ꝙ nullꝰ nisi sibi de hoc crimine accusari possit nec testificari nisi coraꝫ eo ꝛ similia: ꝛ isti impediunt directe iuxta notata per Joannē andree. in. c. statutum. super ver directe. li. vi. de here. Et qui processum iudiciū vel sententiam in tali causa fidei directe impediunt: vel qui ad hec agenda prestiterint auxilium: cōsilium: vel fauorem. Et tales licet sint multuꝫ culpabiles: nō tamē ex hoc sūt heretici iudicādi: nisi aliter appa-

reret q̄ essent consimilibus erroribus maleficorū inuoluti cū ptinaci voluntate. sunt tn̄ ipso iure excōicatiōis mucrone pcussi. iuxta. c. vt inquisitiōis ff. prohibemus. sic q̄ si in illa excōicatiōe steterint per annum animo pertinaci: extunc sunt vt heretici condēnandi. vt ptz. c. z. ff. alle. Quidā vero sunt qui impediunt indirecte: vtpote qui statuūt q̄ nullus portet arma ad capiendum hereticos: nisi de familia domini tēporalis z similia. iuxta notata p Joannē andree. in. c. statutum. super verbo indirecte. z tales sunt minus culpabiles q̄ꝫ primi. nec sūt heretici: sed sunt excōicati Juxta alle. capitulū vt inquisitiōnis. Et etiam prestātes ad hoc consiliū auxilium: vel fauorem: taliter quod si steterit i illa excōmunicatione per annum animo pertinaci: extunc velut heretici sunt cōdennandi per alleg. c. z. ff. prohibemus. Quod sil est intelligēdum q̄ heretici condēnantur taliter q̄ si volunt redire recipiuntur ad misericordiā (errore prius abiurato) alias vt impenitētes tradent curie seculari. vt ptz per ca. ad abolendam. ff. presenti. Epilogādo malefice obstetrices put alie malefice maleficia inferentes scd̄m qualitatē criminum condennantur et sententiantur. z a simili malefice maleficia superstitiose vt dictum est opere dyaboli tollentes: cum non dubium sit q̄ sicut auferre ita z inferre possūt. vnde z ex quodam pacto taliter malefice ex demonum informatione conueniunt: vt he quidem ledere: alie vero sanare debent: vt si eo facilius mētes simpliciū illaqueando: suam peruidiaꝫ augmētāt: Sagittarii vero z alii armorum incantatores malefici: cum nō nisi ex sauore defensione receptatio-

ne presidētium sustentant oēs tales penis prescri-
ptis subiacent: et qui officiales quoscunqꝫ cōtra hu
iusmodi maleficos: aut eorū fautores. etc. in eorum
officio impedirēt: similimodo excōmunicati sunt: et
omnibus penis vti fautores subiacent: verum vbi
steterint per annū in illa excommunicatione ani-
mo pertinaci si redire voluerint abiurant impedi-
mentum et fautoriam et ad misericordiā admittun-
tur: als vt impenitētes heretici tradūtur brachio
seculari. Et vbi nō steut per annū nichilominꝰ cō
tra impeditores hmōi pōt procedi: vt contra fau-
tores hereticorū. ar. c. accusatꝰ. ff. vltimo. Et qđ
dictū est de fautoribus: defensoribus: receptatori-
bus: et impeditoribus super maleficos sagittarios
etc. idē et per oīa intelligēdū est erga quascūqꝫ ma-
leficas aut maleficos hoībus: iumētis: et terre fru-
gibus varia nocumenta inferentibus. verum et ipi
malefici quicunqꝫ vbi in foro penitentie spiritu cō-
trito et humiliato peccata deflētes et pure confiten
tes veniam petierint: ad misericordiā recipiūtur:
alias vbi innotescunt cōtra eos procedere debent
quibus ex officio incumbit citādo: arrestando ca-
piendo et procedendo in oībus iuxta criminū quali
tatē vsqꝫ ad sentētiā diffinitiuā inclusiue: vt tactū
est. si et inquātū huiusmodi presidentes eterne dā-
nationis laqueum propter excommunicationē eis
ab ecclesia inflictam euadere velint.

¶ Questio. xxxv. huiꝰ vltie ptis sup modos snian
di maleficos q̄uscqꝫ friuole aut etiā iuste appellātes

SI vero ad appellationis remediū finalit de-
latum cōfugere iudex cerneret. Notādū pri
mo qꝫ hec interdū friuola atqꝫ nulla cecernit. Cuꝫ

enim in negociis fidei summarie simpliciter et de pla
no sit procedendum: vt ex precedentibus sepe tactum est.
ex ca. multorum querela. in cle. vbi et appellationis
remedium interdicitur. Attamen quia iudices iterdum
sponte propter negocii arduitatem libenter ipsum
prorogant et dilatant. Ideo aduertere possunt: quod vbi
delatus sentiret se a iudice realiter et de facto contra
ius et iusticiam aggrauatum: vtpote quia eum ad
se defendendum admittere noluit: vel quia solus sine
consilio aliorum vel etiam sine assensu episcopi vel eius
vicarii pronunciauit delatum questionare cum alias suf=
ficientes probationes pro et contra habere potuissent et
huius similia: tunc quedam appellatio foret iusta alias
non. Secundo notandum: quod iudex appellatione
huiusmodi sibi presentata: tunc absque perturbatione et mo
tu debet petere copiam appellationis protestando
verbo quod non currat sibi tempus et cum ipse delatus tra
diderit sibi copiam appellationis: aduertat quod adhuc
habet duos dies ad respondendum et post hec duos ad
huc triginta ad apostolos exhibendum. Et licet
statim possit respondere et apostolos dare istos vel
illos vbi sit multum expertus et peritus. tamen vt
cautius procedatur melius est vt aliquem termi=
num. x. vel. xx. vel. xxv. dierum idem ad dandum pa
riter et recipiendum apostolos quales dare decre=
uerit assignare cum potestate prorogandi. Tertio
notandum est iudici: quod: infra tempus iuris et in
fra tempus assignatum debet diligenter attendere
et discutere causas appellationis se grauamina al=
legata et si videt habito bono consilio peritorum quod in=
iuste et indebite delatum aggrauauit: ad se defendendum non
admittendo vel questionibus non debito tempore expo=

nendo vel similia aduenie͂te termino assignato corrigat errorem suum: ꝛ reducat processum ad punctum ꝛ statum in quo erat quando defensiones ille petiuit vel terminum ad interloquendū assignauit ꝛ similia: ꝛ tollat grauamen: quo ablato procedat prout ante: quia per amotione͂ grauaminis appellatio que erat aliqua fit nulla. Iuxta ca. cessante. extra de appellatio͂ibus. Sed hic attendat circūspectus ꝛ prouidus iudex ꝙ quedam sunt grauamina reparabilia: ꝛ sunt illa de quib⁹ iam dictū est Et tunc habent locum ea que dicta sunt. Quedaꝫ autem sunt irreparabilia: vtpote si delatus fuerit questionatus realiter ꝛ de facto: ꝛ post euade͂s appellat. Uel si clenodia: et aliqua vtilia simul cum vasis ꝛ instrumentis quibus malefici vtuntur fuerunt recepti ꝛ combusti ꝛ similia: que nequeunt reperari nec reuocari: ꝛ tunc non habet locum predictus modus scilicet processum ad statuꝫ reducere in quo fuit grauamen huius irrogatum. Quarto notandum iudici est quod licet a die responsionis habeat triginta dies ad apostolos exhibendum. Iuxta capi. de appellationib⁹. ꝛ possit petenti assignare vltimum diem iuris: hoc est tricesimuꝫ ad apostolos recipiendū: tamen ne videatur quod velit vexare delatum: ꝛ de vexatio͂e indebita reddat suspectum. Et ne videatur confirmare grauamen sibi impositum propter quod extitit appellatū melius est quod assignat infra tempus iuris terminū competentem vtpote decimum diem vel vicesimū: ꝛ potest postmodum si expedire noluerit aduenien te termino prorogare: dicendo se fuisse aliis negociis implicatum vel huiusmodi. Quinto notandū

iudici est ꝙ quando prefigit terminum appellanti ⁊ apostolos petenti ꝙ non assignet solum ad apostolos dandum: sed ad dandum pariter ⁊ recipiendum: quia si assignaret ad dandum tantum: tūc iudex a quo appellaretur haberet appellāti mittere Assignabit ergo ei terminum. hoc est tolem diem: talis anni: ad dandum eis ⁊ recipiendum a iudice apostolos: tales quales dare decreuerit Sexto notare debet ꝙ in assignatione huius termini: non dicat respondēdo: ꝙ dabit apostolos negatiuos aut affirmatiuos: sed vt pleniꝰ deliberare possit: dicet quod exhibebit tales quales tunc decreuerit exhibendos. Attendat etiam ꝙ in assignatione huius termini appellāti vt tollatur omnis cautela: ⁊ astutie: ⁊ malitie appellātis assignet locū in specie: diē ⁊ horam: vtpote quod assignet vicesimum diem augusti anni presentis: ⁊ horam vesperarum: ⁊ cameram ipsius iudicis in domo tali: talis ciuitatis vel loci: si tantali appellanti ad dandum ⁊ recipiendū apostolos: tales quales decreuerit exhibendos. Septimo notat ꝙ si decreuerit in animo suo detinere delatum crimine requirente/ ⁊ iustitia exigente. In assignatiōe termini ponat quod assignat talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter apostolos ipsi appellant: assignetq; talē locum eidem appellanti ad dandam eidem ⁊ recipiēdum ab eo apostolos. de quo sit ī potestate iudicis appellantem libere retinere. datis tamen prius statim apostolis negatiuis/ alias non. Octauo notet iudex ne aliquid inuouet circa appellantem ipsum capiendo vel questionando/ seu a carcere liberando/ vel alias ab hora qua fuit sibi appellatio pre=

sentata vsq ad horam qua tradidit apostolos negatiuos. Epilogādo. Nota. sepe contingit quod delatus quādo dubitat quod contra eum feratur sententia: quia constat sibi de culpa sua frequēter recurrit ad appellationis remedium: vt sic subterfugiat iudicis sententiam vnde ab ipso appellat: et causas friuolas assignat: vtpote quod iudex eum captum tenuit: et cautioni idonee eum tradere noluit: et similia friuola colorata: qua appellatione iudici presentata copiam appellationis petat: qua habita statim vel post duos dies respōsione diem: horam: et locum appellanti ad dandum et recipiēdū apostolos: tales quales decreuerit prefigat. in fra terminum tamē iuris: vtpote. xxv. xx. vel. xxx. diē talis mēsis. infra quē terminum assignatum iudex copiam appellatiōis et grauamina seu causas propter quas appellat dilīgēter discutiat et cum bono consilio iurisperitorū deliberaret an exhibeat appellanti apostolos negatiuos: hoc est responsiōes negatiuas appellationem non admittendo: vel affirmatiuas et reuerentiales mittendas ad iudicem ad quem appellat appellationi deferendo. Si eñi videat quod cause appellationis sunt false vel friuole atq nulle et qd appellās nō vult nisi iudicium subterfugere seu prorogare det apostolos negatiuos siue refutatorios. Si autem videat quod grauamina sunt vera et iniuste sibi illata et non sunt reparabilia: vel dubitat si est ita vel al's fatigat⁹ propter malitiā appellātis vult se a tanto onere liberare exhibeat appellanti apostolos infirmatiuos seu reuerentiales. Adueniente igit appellanti termino assignato si iudex nondum formauit aposto-

los seu responsiones vel alias non est dispositꝰ peremptorie potest rogare simul vel successiue vsqꝫ ad.xxx.diem: qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum apostolos assignatos. Si autem formauit ⁊ est dispositus potest statim dare apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare apostolos negatiuos seu refutarios aduenienente termino peremptorio assignato exhibebit per modum qui sequitur in scriptis.

ET dictus iudex respondens prefate interiecte appellationi si dici appellatio mereatur: dicit ꝙ ipse iudex ⁊ secūdū canonicas sanctiones: seu etiam imperialia statuta: seu leges: processit et procedere intendit ⁊ a iuris vtriusqꝫ tramite non discessit. nec discedere intendit: minusqꝫ ipsum appellantem aggrauauit nec aggrauare intēdit aut intellexit quod patet per causas coloratas allegatas singulas decernendo. Nō em̄ grauauit in hoc ꝙ eum cepit ⁊ captum tenuit: quia cum sit sibi delatꝰ de tali heretica prauitate ⁊ testes multos habeat contra eum merito ipsum tanqꝫ conuinctum de heresi vel sibi vehementer suspectum captum tenere debuit atqꝫ debet: nec grauauit eum: quia dare ipsum noluit cautioni. nam cum crimen heresis sit crimen de maioribus ⁊ ipse appellans esset conuictus: et statim in negatiua nequaqꝫ erat nec est cautioni etiam maxime dandus. si est et erat ī carceribus detinendus. Et sic discurrat per alias rationes. Quo facto dicat sic quare apparet ꝙ ipse iudex debite et iuste processit: ⁊ a iuris semitis minime deuiauit. minusqꝫ ipm ī aliquo aggrauauit

sed ipe appellās per causas coloratas atq₃ fictas nititur subterfugere iudiciū iniuste ⁊ indebite appellādo. propter que eius appellatio est friuola atq₃ nulla; vt pote a nullo grauamine interiecta: peccās em̄ in materia ⁊ forma. Et cū appellatiōibus friuolis nec iura deferāt. nec sit a iudice deferendū Ideo dicit iudex ipe q̄ interiectā appellationē nō admittit nec admitteƺ ītēdit: nec ei defert nec deferre ꝓponit. Et hāc rn̄sionē offert dicto tali sic indebite appellāti ꝓ apostolis negatiuis ⁊ mādat inseri statim īmediate post āppellationē predictam eidem pn̄tatem. Et si tradat notario qui appellationem eidem presentauit.

Quibus apostolis negatiuis sic adhibitis appellāti statim iudex ꝯtinuādo ip suz suū offm̄ exequaƺ. mādando eundē capi seu detineri: vł ipm arrestādo vel terminū ad cōparēdū corā se eidē assignando: vel aliquod simile ꝑpter quod appareat quod nō dequit eē iudex. cōtinuabitq₃ ꝓcessū suuz cōtra appellantē quousq₃ a iudice ad quē est appellatū sit ꝓhibit⁹ ne ꝓcedat. Caueat tn̄ iudex q̄ nullā nouitatē faciat cōtra appellātē ꝑsonā: nec ipm capiēdo: nec si capt⁹ ē a carcere liberādo: nec alˀs ab hora qua fuit sibi appellatio pn̄tata: quousq₃ apostolos ei tradiderit negatiuos/ sed extūc vt predicitur poterit si iusticia hoc requirat. quousq₃ sit prohibitus a iudice ad quem fuerat appellatum: et tunc cum processibus clausis ⁊ sigillatis/ ⁊ cum fide ac tuta custodia idonea cautione si oportuerit remittat eum ad iudicem antedictum. Si autē iudex exhibere decreuerit apostolos affirmatiuos

et reuerentiales adueniente eidem termino perem
ptorio assignato ad dandum & recigiendum aplos
Exhibebit per modum qui sequit in scriptis.

ET dictus iudex respondendo prefate interie-
cte appellationi si dici appellatio mereatur.
Dicit q ipse iuste & prout debuit in causa presenti
processum & non alias/nec dictum aggrauatum se
appellasse aggrauare incendit. qd ptz ad allega-
tas rationes singulas discurrēdo. nō eni ipsum ag
grauabit in hoc q dicit &c. discurrat p causas sin-
gulas appellationis meliori modo & cum veritate/
q poterit respōdendo. Concludēdo sic. quare ap-
paret q ipse iudex dictum appellantē nullatenus
aggrauauit/nec causam dedit eidē appellanti me-
tuens ne secūdū eius demerita ad iustitiā pcedat
propter quod eius appellatio est friuola atq nul-
la/ q a nullo grauamine interiecta / nec ei est iure
a iudice deferēdum. Uerum propter reuerentiam
sedis apostolice/ad quam extitit appellatū. dicit
ipse iudex quod dictam appellationem admittit/
eiq defert & deferre intendit/ totum pñs negociu
ad sanctissimū dñm nostrum papā & sanctam sedē
apostolicam/ remittendo/ assignando eidē appel-
lanti certū tps scilicet tot mēses prime subsequē-
tes. Infra quos cū pcessibus clausulis & sigillatis
sibi per ipsum iudicē tradēdis/ vel alias data ido-
nea cautione de presentando se in romana curia/
vel cum fida & tuta custodia eidē per ipsum iudicē
exhibenda habeat in romana curia pñtare dño no
stro pape. & hanc responsionem offert ipse iudex ei
dem appellanti p apostolis affirmatiuis & mādat
eam inseri immediate post interiectam appellatio

nem eidem presentatam. Et sic tradet eam notario qui appellationem eidem presentauit.

Attendat autem prudens iudex ꝙ mox vt apostolos reuerentiales appellanti exhibuit in causa illa pro qua ille appellauit statim ipse desinit esse iudex: nec potest amplius de illa cognoscere nisi sibi causa remissa per sanctissimum dñm nostrũ papã. quare de causa illa se amplius non intromittat nisi mittendo dictum appellantem per modum predictum ad dñm nostrum papã assignãdo eidem terminum competentẽ: vtpote vnius mẽsis duorũ vel triũ: quaten⁹ interim possit se ad eundem disponere ⁊ parare: recipiatq; ab eo de cõparendo ⁊ se presentando in romanã curiã infra eundem terminũ assignatũ idonea cautiõe. Uel si appellans non potest illã prestare: mittat cũ fide ⁊ tuta custodia. Uel obligat se meli⁹ quo poterit quatenus se infra terminum assignatum in romanam curiam p̃ntabit dño nostro pape vel per ipsum nõstabit. Si autem iudex habet causam aliã: ac procedit contra eã in alia causa in qua delatus nõ appellauit. In ip̃a illa causa iudex remanet prout ante iudex. Etiam si post admissam appellationẽ et datis apostolis reuerentialib⁹ ipse appellãs accusatur ⁊ denunciat iudici de aliis heresis criminib⁹ de quibus non agit in causa ꝑ qua appellauit nõ desinit esse iudex: immo põt pro se ad informãdum ⁊ testes examinandũ libere prout prius. Et finita prima causa in romana curia vel ad iudicẽ remissa põt ꝓcedere libere i scd̃a. Aduertãt aũt iudices: ꝙ ꝓcessus clauos ⁊ sigillatos ad romanam curiaȝ mittant iudicibus assignatis qui iustitiam faciant

pcessus meritis actitatis: nec inquisitores ibi curēt agere cōtra appellantes sed dimittāt eos pdictis suis iudicibus iudicandos: qui iudices si inquisitores nolunt facere partem contra appellātes pcedent ex officio ad pcurationem appellantiū si voluerint expediri. Aduertāt etiam iudices: q si ad appellantium instantiam citentur personaliter et cōpareant. caueant tamen oino litem non iurare: sed attendant pcessus exhibere: et totam causam ad illos reducere: et procurēt vt citius poterūt remeare ne ibi tediis: miseriis: laboribus: et expensis damnabiliter fatigentur sequuntur namque damna ecclesie: et heretici cōfortantur: et expost non inueniunt iudices tantū fauorem et reuerantiam nec timentur prout eorum pñtia facit. Item ipsi heretici alii quicunque videntes iudices in romana curia fatigari et detineri exigent sibi arma et contemnent ac malignabuntur et audacius hereses minabunt. et vbi agitur contra eos simili modo appellabūt. Alii etiam iudices efficiuntur debiliores: an negocia fidei prosequendum et ad hereticos extirpandum metuentes ne per consimiles appellationes tediis et miseriis fatigentur: et hec omnia credēt in magnum preiudiciū fidei ecclesie sancte dei: a quibus singulis sponsus ipsius ecclesie eam preseruare dignetur.

¶ Sit laus deo exterminii heresis. Pax viuis: requies eterna defunctis. Amen.

FINIS.

